Biblia Michĩva

Jehechaukaha

Kóva ha'e peteĩ jeporavo ojejapo porãva umi moñe'ẽrã griego ymaguare rehegua oñeha'ãva ojapyhy porãvéva Jesús mbo'e ha umi moñe'ẽrã Ombohasa haguã, Oñe'ẽ haguã ha Omboguejy haguã. Ore rembipota ha'e rome'ẽ ndéve peteĩ ñe'ẽasa ojoguáva hi'arive umi moñe'ẽrã griego ypykuépe peteĩ ysaja ko'ãgagua ha oñemoñe'ẽkuaáva.

Ñemyenyhẽ

Ko ñe'ẽasa ojejapo ñepyrũrã griego Septuaginta ha Byzantine jehaipyre guive ñe'ẽ tuichaiterei rembiporu ndive. Upévare oguereko heta mba'e tekoha ha ñe'ẽtekuaa ñepyrũrã ñe'ẽgui, ha katu ikatu avei oguereko jejavy. Oĩramo mba'e iñambuéva, ehecha ñepyrũrã griego. Ejuhúramo peteĩ jejavy, emondo correo electrónico-pe jesusislord@joshuabible.com-pe.

Licencia

Nde reguereko ñemoneĩ remoasãi ha remosarambi hağua ko ñe'ẽasa peteĩ vore térã opavavete. Ndaikatúi remoambue térã remboguata. Rejuhúramo peteĩ jejavy, emondo peteĩ correo electrónico jesusislord@joshuabible.com-pe ikatu hağuáicha romoĩporã ha rome'ẽ ndéve peteĩ edición pyahu.

Ñepyrũ

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 | 31 | 32 | 33 | 34 | 35 | 36 | 37 | 38 | 39 | 40 | 41 | 42 | 43 | 44 | 45 | 46 | 47 | 48 | 49 | 50

Mateo Ñe'ẽporã

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28

Ñesẽ

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 | 31 | 32 | 33 | 34 | 35 | 36 | 37 | 38 | 39 | 40

Marcos Ñe'ẽporã

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16

Papapy

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 | 31 | 32 | 33 | 34 | 35 | 36

Juan Ñe'ẽporã

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21

Mokõiha Ley

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 | 31 | 32 | 33 | 34

Juan Kuatiañe'ẽ

1 | 2 | 3 | 4 | 5

Josué

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24

Ñepyrũ

1

Ñepyrũme Ñandejára omoheñói yvága ha yvy. Yvy katu ndojekuaáiva ha oĩỹva, ha pytũ oĩ yguasu ári, ha Tupã rapea oguejy y ári. Hae oî Ñandejára Tupã omoñeẽ: Oiko tesãi, ha upéicha oiko tesãi. Ha ohecha Ñandejára tesape oti porãha, ha omoapañuãi Ñandejára tesape ha pytũ mbytépe. Ha Ñandejára ohenói pe tesape ára, ha pe pytũ ohenói pyhare. Ha oiko kaaru, ha oiko pyhareve, ára peteĩ.

Ha hei Ñandejára: Ojejapo hağua firmamento y-mbytépe, ha omohaãnga hağua y-mbytépe ha y-mbytépe, ha upéicha oiko. Ha Ñandejára omoheñói pe firmamento, ha Ñandejára omboyképe pe y oĩva pe firmamento guive ha pe y oĩva pe firmamento ári. Ha oheróma Túva pe yvága yvága, ha ohecha Túva iporãha, ha oiko kaaru, ha oiko koẽ, ára mokõiha.

Hae jee Ñandejára: Oñembyaty pe y pe yvy ára guýpe peteĩ

mbyatyháp̃e, ha ojehecha pe yvatĩ. Ha oiko upéicha, ha oñembyaty pe y pe yvy ára guýpe umi mbyatyhágui ichupe, ha ojehecha pe yvatĩ. Ha Ñandejára oheróma yvy kañy yvy, ha umi oñembyaty y rehegua oheróma karai, ha Ñandejára ohecha porãha. Hae Ñandejára hei: Oñemohenda yvy kaavo pohã omoñeẽva tembiu ojejapo rire iteko ha ojehechakuaáva, ha yvyra tuicha omoheñóiva tembiu, hae tembiu ijykére oĩva chupe ojejapo rire iteko yvy ári, ha oiko upéicha. Ha yvy oguenohẽ kaa, kaa ñu omoñeẽva hũ ojehegui ha oñondive, ha yvyra tujakue ojapova'va yva, hũ ijehegui oĩva chupe ojehegui yvy ári, ha ohecha Ñandejára heko porã. Ha oiko pytũ, ha oiko koẽ, ára mbohapyha.

Hae Ñandejára hei: Oñemoĩ mbaerendy firmamento yvy ári-pe mbaerã hendy yvy ári, mbaerã omohaãnga ary mbytépe ha pyhare mbytépe, ha oĩ mbaerã señal, ha mbaerã tiempo, ha mbaerã ary, ha mbaerã año. Ha oñemoĩ hag̃ua tesape ramo yvága rape rupive yvy ári ohendy hag̃ua, ha upéicha oiko. Ha ojapo Ñandejára mokõi tesape tuicha, tesape tuichavéva ára ñepyrũme guarã, ha tesape michĩvéva pyhare ñepyrũme guarã, ha jasýtata. Ha omoĩ chupekuéra Ñandejára yvápe firmamento-pe yvága mbae, upe rehe ohendy hag̃ua yvy ári. Ha omandóta ko árape ha ko pyháreve, ha omohaãnga mbytépe ko tesáipe ha mbytépe ko pytũme, ha ohecha Ñandejára iporãha. Ha oiko pytũ ha oiko koẽ, ára irundiha.

Hae hei Ñandejára Tupã: Osẽ y mbayru ñemongakuaa tekove, ha guyra vevúi yvy ári oñondive firmamento yváte, ha oiko

upéicha. Ha ojapo Ñandejára umi mymba guasu y pegua ha opavave tekove mymba oguatáva yvýpe, umi oguenohẽva y, opaichagua hendive, ha opavave guyra ijyvágui opaichagua hendive, ha ohecha Ñandejára iporãha. Ha Ñandejára omboayhúva chupekuéra hei: Peñembohetave ha peñembotuicha, ha pemohenda umi y umi paraguasu-pe, ha umi guyra oñembotuichakuaa yvy ári. Ha oiko pytũ, ha oiko koẽ, ára pokõi.

Hae jei Ñandejára Tupã: Oguenohẽ yvy tesãi ikove oñondive mbaeichagua, mymba irundy pyguáva, ha mbae oguatáva yvy ári, ha mymba kaaguy yvy pegua oñondive mbaeichagua. Ha oiko upéicha. Ha ojapo Ñandejára Tupã umi mymba kaaguy yvy rehegua oñondive ichugui, ha umi mymba ñembyahýi oñondive ichugui hesegua, ha opavave umi mymba guata yvy ári rehegua oñondive ichugui, ha ohecha Ñandejára Tupã hína iporã.

Ha hei Ñandejára: Jajapo yvypóra ore raãnga rehe ha ore rechagua rehe, ha oñemboguata pira yguýpe, guyra yvágape, mymba, opa yvy ha opa mymba oguatáva yvy ári. Hae ojapo Tupã ava, ojapo chupe Tupã raanga rehe, kuimbae ha kuña ojapo ichupekuéra. Ha Tupã omboayhúva chupekuéra, heívo: Peñembohetãve ha peñembohetave, ha pemohendáke yvy, ha peñemandóke chugui, ha peñemandóke pira yguype rehegua, ha guyra yvága rehegua, ha opavave mymba rehegua, ha opavave yvy rehegua, ha opavave mymba guata rehegua oguatáva yvy ári. Hae Tupã oñeẽ: Ehecháke, ameẽma peẽme opaite kaa omokõiva haku, haéva oĩ yvate opaite yvýpe, ha avei opaite

yvyramáta haéva oguereko ijehegui yva haku rehegua. Peẽme ĝuarã oikótava tembiúramo. Ha opavave yvy mymba kuérape, ha opavave yvága guyra kuérape, ha opavave mbae oguatáva oguata haguépe yvy ári, orekóva iñakãme tekove pyahu, ha opavave kaa hovyũva tembiu rãramo, ha oiko upéicha. Ha ohecha Ñandejára opaite mbae ojapo vaekue, ha ehenoĩ iporãiterei, ha oiko kaaru, ha oiko pyhareve, ára poteĩha.

2

Ha oñemohuã yvága ha yvy, ha opavave arapy haekuéra.

Ha Túva omohuã pe tembiapo ichupe pe ára ipokapy-ha pe, umi ojapo vaekue, ha opytáma pe ára ipokõi-ha opaite tembiapo ichupe gui umi ojapo vaekue. Ha Ñandejára omborayhu ára irundy ha omoñemboe chupe, ikatúre upépe opyta opaite hembiapokuéra hesegua guive, umi oñepyrũ Ñandejára ojapo.

Kóva hae pe aranduka tekojoja yva ha yvy rehegua, arakaeve oiko, pe ára ojapo Ñandejára Ñanderu yva ha yvy. Ha opaite kaa hovyũ ko ñuã mboyve oiko yvy ári, ha opavave kai ko ñuã mboyve okakuaa, ndahaéi rupi oky Ñandejára yvy ári, ha avá ndaipóri ombaapo chupe. Yvyty ha oñemboy yvy guive ha omboguejy opavave yvy ova. Ha omoheñói Ñandejára Tupã pe ava yvyrakuã guive yvy, ha oñembopu'ã pe tova rehe pire tekove rehegua, ha oiko pe ava ãnga tekove.

Ha Ñandejára oñotyỹ paraíso Edén-pe kuarahyresẽme, ha omoĩ upépe kuimbae ombojera hague. Ha Túva omohakuã gueteri yvy guive opavave yvyra porã hechakuéra ha porã tembiukuéra, ha yvyra tekove paraguáype, ha yvyra oikuaa haguã ojekuaáva porã ha vai. Ysyry osẽ Edén-gui omoĩ hagua paraíso, ha upégui ojehejao irundy ñepyrũ-pe. Téra ko peteĩme, Pishon, kóva ojerekáva opavave yvy Havilah, upépe oĩ kuarepoti. Pe kuarahyakã pe yvy upéva rehegua iporã, ha upépe oĩ pe ita pytã renyhẽ ha pe itá hovy. Ha téra ysaja mokõiháp̃e Gihon, kóva ojerekáva opavave yvy Etiopía. Ha ysyry mbohapyha Tigris, kóva oho tenonde Asiria-kuéra rapykuéri, ha katu ysyry irundy-ha Eufrates. Ha Yara Ñandejára ojagarra ava omoheñóiva, ha omoĩ hendive paraíso vyarã-pe ombaapo hagua ha oñangareko hagua. Ha Señor Ñandejára omandávo Adam-pe, oñeẽvo: Opavave yvyramáta oĩva paraíso-pe guive ikatu rehou. Upe yvyramata kuaaha porã ha vai guive katu, ndapejuúmoãi chugui; upe ára pejuu chugui, mano rehe pemanotaha.

Hae oî Yara Ñandejára Tupã: Ndahaéi porã oîhague ko kuimbae añónte, jajapo chupe pytyvõhára ojoguáva chupe. Ha Ñandejára omoheñói gueteri yvy guive opaite mymba kokuére ha opaite guyra yváte guive, ha ogueru chupekuéra Adán-pe ohecha hagua mbaépa ohenóita chupekuéra, ha opavave mbae ohenóivaekue chupe Adán alma oikóva, upéva héra ichupe. Ha Adán oheróykuaa téra opaite mymba-kuérape, ha opaite guyra-kuéra yváte-gui, ha opaite mymba kaaguy-gui, ha katu Adán-pe ndojejuhúi pytyvõhára ojuehegua chupe. Ha Ñandejára omohenda pytũ yvate Adán rehe, ha okéke, ha ogueraha peteĩ

ipiregua guive, ha omohenyhẽ tete upe rendaguépe. Ha Ñandejára omopuã pe tyvyku ojehua ombohasa Adán gui kuña-pe, ha ogueru chupe Adán rehe. Ha hei Adam: Koã koágã hae kangue che kangue-kuéragui, ha tete che tete-gui; kóva oñehenóita kuña, oñemboguejy haguére hese-gui. Upévare ohejáta kuimbae itúva ha isy, ha oñembojoajúta irembireko rehe, ha oikóta mokõi peteĩ tete-pe. Haekuéra mokõi oĩ kirirĩ, pe Adam avei ha pe kuña ichupe, ha ndoñemondýi.

3

Ko mbói haekuéra oĩ porãvéva opavave mymba kaaguy apytépe oĩva yvy ári, umi omoheñóiva Ñandejára Ñanderu Tupã, ha hei ko mbói kuñakaraípe: ¿Mbaérepa piko hei Ñanderu Tupã ani pehou opavave yvyramáta paraíso-gui? Ha hei kuña mbói-pe: Yvyramáta yvaápe guive jau-ta, Haekuéra yvyramáta yva guive, oĩva paraíso mbytépe, hei Ñandejára Ñanderu: Ani pejuu hendive, ani avei peporavo hendive, ani hağua pemaño. Mboí hei kuñakarai pe: Ani peiko manotépe Oikuaa ramo Ñandejára umi ára pe'u haguã chugui, ojepe hendaitéta penderesa, ha peikóta ñandejára-icha, peikuaávo porã ha vai. Ha kuña ohecha iporãha yvyra tembiurã, ha iporãha hesápe ohecha hağua, ha iporãiterei oikuaa hağua, ha ojapyhy yva ichupe guive, hou, ha omeẽ avei imembyrépe ichupe ndive, ha houkuéra. Ha ojepea umi tesa mokõivéva rehegua, ha oikuaa iñapytuũ oĩha, ha omoĩrũ hogue yvyra higuéra rehegua, ha ojapo ichupe guarã tapichiró. Ha ohendúva pe ñeẽ Señor Tupã oguatáva paraísope

kaaru, ha oñemikuaai Adán ha kuña imbae Señor Tupã tova guive yvyramáta mbytépe paraísogua. Hae osẽ Yára Ñandejára Tupã pe Adán, ha hei chupe: Adán, moõpa reime? Ha hei chupe: Añehendu nde ñeẽ oguata jave paraíso-pe, ha che kya ikatúre che kirirĩ ha aikañy. Ha hei chupe Ñandejára Tupã: Mávapa oikuaauka ndéve nde pỹahũha, ndaipóri ramo yvyramáta gui, oĩva hei chéve ndéve koã año mante ani hau, upégui erehau? Hae hei Adán: Pe kuña oñemeẽva nde chéve, hae chéve omeẽ pe yvyra guive, ha cheu. Ha hei Ñandejára Ñandeyára Guasu kuñakaraípe, mbaépa ko rejapo? ha hei kuña, mbói chembotavy chéve, ha cheu.

Hae Yara Ñandejára Tupã mbói-pe: Hína rejapo koã, maldito nde opavave mymba-gui ha opavave mymba kaaguy yvy ári-pe. Nde tyvyty ári ha nde pya ári reguata-ta, ha yvy reu-ta opavave ára nde tekove-gui. Ha che amoĩta joavy ñande mbytépe nde ha ñande mbytépe kuña rehegua, ha ñande mbytépe nde ñemitỹ rehegua, ha ñande mbytépe iñemitỹ rehegua. Ha'e oñongatu nde akã, ha nde reñongatu ipy. Ha kuñápe hei: Ambohetave ambohetaveta ne ñembyasy ha ne ñeñendu; ñembyasýpe remombyasy mitã, ha ne kuimbae gotyo ne jevy, ha hae nde remboguatáta. Péicha Adam-pe hei: hekuéra rehendu nde kuña ñeẽ ha reu yvyramáta guive, oĩva amboaje ndéve koã añoõ ani reu upégui, reu, maldito yvy nde tembiapo-pe, ñembyasy-pe reu hae opaite ára nde rekove. Ñemỹ ha karaguatã oñemohendáta ndéve, ha nde reka'úta ka'avo kokue rehegua. Nde ova akãhatã rupive reko'u nde mbujape opa peve nde jevy yvy-pe oguejy haguégui, yvýgui nde jejapo haguére, ha yvýpe jevy nde

jehasáta. Ha Adán ohenói téra ikoñemegui Tekove, hae rupi hae sy opaite tekovehápe. Ha Ñandejára Ñanderu ojapo Adán-pe ha hembireko-pe ao pire rehegua ha omboaóva chupekuéra.

Hae hei Tupã: Ehecháke, Adán oiko haeichagua peteĩ ñande guive, pe kuaa porã ha vai rehegua, ha koágã ani arakaeve omboguejy pe po i, ha ogueraha pe yvyra pe tekove rehegua ha ou, ha oikove jepi pe ára pukukue. Ha omondo chupe Señor Dios paraíso trufẽ-gui, ombaapo hagua yvy ojejapo hague guive. Ha oñemboguejy Adán, ha omoĩ chupe ñenondépe paraíso vyarã rehegua, ha omoĩ umi querubín ha kyseĩ ñembojeroviáva, oñangareko hagua tape yvyramáta tekove rehegua.

4

Adam oikuaa Eva irembireko, ha ojapyhy rire omemby Caín, ha hei: Achĕ peteĩ tapicha Tupã rupive. Ha oñemoĩve omemby hagua ikyvy Abel, ha oiko Abel ñemitỹrã ovecha rehegua, Caín katu oiko ombaapo yvy. Ha oiko rire ára rire, ogueru Caín yvy rapykuéragui ofrenda Ñandejárape. Ha Abel ogueru avei ichupe guive umi ypy oñembyahýva umi ovecha heguígui ha umi hykue heguígui, ha Ñandejára ohecha Abel ári ha imborayhu ári. Caín rehe ha imbaeñembohováirehe ndojesarekói, ha Caín oñembyasy iterei, ha oguejy hova. Hae oñeẽ Señor Ñandejára Tupã Caín-pe: Mbaére reiko iterei ñembyasy, ha mbaére oguejy nde tova? Ndahaéiri mbae rejapo porã rehe oñemeẽ, porã rehe ha katu ndaremosarambii, rejavy; ekirirĩ, nde rehe ojevy

hesegua, ha nde remboguata hesegua.

Hae Kaĩ hei Avel pe hermano ichupe rehe: Jaata pe kaaguy rupi, ha oiko pe oĩ hague jave haekuéra pe kaaguy pe, opuã Kaĩ Avel ári pe hermano ichupe rehe, ha ojuka ichupe. Hae hei Ñandejára Ñanderu Tupã Cain-pe: Moõpa oĩ Abel nde ryvy? Hae hei: Ndarekuaái, ndaéi che ahína che ryvy ñangarekohára? Hae hei Señor: Mbae rejapo? Nde ryvy ruguy oñeẽ chéve yvy guive. Ha koágã maldito nde yvy guive, haéva ojepe ijuru hembirecive hesẽ hagua nde hermano kuéra nde po guive. Cuando rembaapo la yvy, ha ndoĩmboumoi la mbarete ijykére omeẽ ndéve, ñeñeẽnguéra ha kytĩnguéra reikóta la yvy ári. Hae Caín hei Señor Dios-pe: Tuichave che mbae che avya oñembojerovia hagua chéve. Mbaépa reñemboyke chéve ko árape yvýgui, ha nde ñemombyry gui aikañýta, ha aikota ñeñeẽ ha ñemokunu yvýpe, ha opaite ojuhúva chéve, oñembohetáta chéve. Ha hei chupe Ñandejára Ñandeyára Tupã: Nahániri péicha, opaite omoñeẽva Caínpe, pokõi ojepyhyỹta omoñembyai. Ha omoĩ Ñandejára Ñandeyára Tupã taãnga Caínpe, ndojukáiramo chupe opaite ojuhúva chupe. Osẽ katu Caín Tupã ape guive ha oiko Naid yvýpe, Edén gotyo.

Ha Caín oikuaa hembireko, ha ojapyhy rire omboguapy Enoc-pe. Ha omopuã táva, ha ohéra táva pe imemby réra rehe, Enoc. Enoch-pe oiko Gaidad, ha Gaidad omboguapy Mahalalel-pe, ha Mahalalel omboguapy Methuselah-pe, ha Methuselah omboguapy Lamech-pe.

Ha Lamech ojagarra ijepe mokõi kuña: téra peteĩme Ada, ha téra mokõiháme Sella. Ha Ada omemby Jobel-pe, ko hae tuva oikóva karpa-pe mymba rekaha-kuéra-gui. Ha hykuépe héra Jubal; ko hae ohechauka vaekue salterio ha lira. Zillah avei omemby Tubal-pe, ha upéva ombaapo pohã mbaekuaahára bronce ha kuarepoti rehegua. Tubal pehẽ hae Noema. Lamech oñeẽ iñ kuñanguéra rehe, Ada ha Sella: Ehendu che ñeẽ, kuñanguéra Lamech, eñemongeta che ñeẽnguéra, ombohováigui kuimbae ajuka peteĩ tĩ che rehe, ha mitãrusu peteĩ tĩi che rehe. Que pokõi veces oñembohovái Caín-gui, ha katu Lamec-gui, porundy say veces pokõi.

Oikuaa katu Adam Eva kuña ichupe, ha ojapyhy rire omemby mitã kuimbae, ha omoherakuã téra ichupe Seth, oñeẽvo: Omopuã chéve Ñandejára Tupã temitỹ ambuéva Avel rendaguépe, ojeuka vaekue Caín. Ha Setpe oĩ mitã, ha omoherakuã héra Enós; ko ojerovia ohenói hagua Señor Tupã réra.

5

Koã hae aranduka yvypóra kuéra rekove ñepyrũ rehegua, pe ára ojapo Tupã Adán, Tupã raanga rehe ojapo ichupe. Kuimbae ha kuña omoheñói chupekuéra, ha omborayhu chupekuéra, ha ombohéra ichupe téra Adán, ára omoheñóivo chupekuéra. Oiko Adam mokõipa sy mokõi say ary, ha omboguapy ijeýva rehe ha itaãnga rehe, ha ombohéra ichupe Set. Oiko ára Adam, haekuéra

oiko rire omoñeẽ Seth, ary pokõivéi peteĩsa, ha omoñeẽ mitã kuimbae ha mitãkuña. Ha opaite ára Adam oikóva oiko mokõipa ha porundy sa ary, ha omano. Oiko katu Seth po ha mokõi sy ary, ha omboguata Enos. Ha oiko Sẽth upe rire omboguapy chupe Enós, pokõi sa pokõi ary, ha omboguapy mitãkuña ha mitãkuñakuéra. Ha oiko opavave ára Seth mokõi pa ha porundy sa ary, ha omano. Ha Enos oiko peteĩ sa ary porundy, ha omemby Cainán-pe. Ha oiko Enos omombeu rire Cainán-pe, po mokõi pa años ha pokõi sa años, ha oguereko mitãnguéra kuimbae ha mitãnguéra kuña. Ha oiko peteĩ pave ára Enos po ary ha irundy sa ary, ha omano. Ha oiko Cainán mokõi pa ary ha ĩ, ha omboguata Mahalalel. Ha oiko Cainán upe rire omboguapy chupe Mahalalel, irundysa ha pokõisa ary, ha omboguapy mitãkuña ha mitãkuñakarai. Ha oiko pavã ára Cainán diez áño ha nueve ciento, ha omano.

Ha oiko Mahalalel pokõi say ha poteĩ say ha say ary, ha omemby Jared-pe. Ha oiko Maleleel upe rire omboguapy chupe Jared, ary mombyry ha pokõi sa, ha omboguapy mitãkuña ha mitãkuñakuéra. Ha upéicha oiko pāva umi ára Maleleel rehegua, pokõi poapy ha pokõi-pa-po ha po ary, ha omano. Ha oiko Jared mokõi ha poteĩ-pa-poteĩ ary ha sa, ha omemby Enoc-pe. Ha oiko Jared rire omombeu chupe Enoch, ocho cientos ary, ha omombeu mitã kuimbae ha mitãkuña. Ha oiko maymáva ára Jared mokõi ha pokõimokõi ha porundy ha sa ary, ha omano. Ha Enoc oiko pokõipo sa ary ha omboguata Matusalén-pe. Enoch oguata Tupã ndive upe rire omboguapy Matusalén, mokõi sa ary, ha omboguapy mitãkuña ha mitãkuña. Ha oiko peteĩ opa

umi ára Enoc, po ha pokõi ha mbohapy sa ary. Ha Enoch ombohovái Tupãme, ha ndojejuhúi, ombohasa chupe Tupã rupi. Ha oiko Matusalén pokõi ary ha poteĩ ha sa ha peteĩ sa, ha omemby Lámeka pe. Ha oiko Matusalén upe rire omboguapy chupe Lamék-pe, mokõi ha pohapy sa ary, ha omboguapy mitã kuimbae ha mitã kuña. Ha oiko opa umi ára Matusalén oikóva, porundy ha pokõi ha porundy sa ary, ha okañy. Ha oiko Lamech poteĩ ary ha pohapy ha saary, ha oguereko memby kuimbae. Hae omboheraite ichupe téra Noé, hei: Koã omombyrýta ñandéve ñande rembiapo guive, ha ñande po rupive ñande asy guive, ha yvy oñembohetãvaekue Ñandejára Ñanderu Tupã guive. Ha Lamech oiko rire omboguejy chupe Noah, po sa po sa ha pokõi ha po ary, ha omboguejy mitã kuimbae ha mitã kuña. Opavave ára Lamech rehegua oiko pokõi sa poteĩ ha po mokõi ha mbohapy ary, ha omano. Ha upéi Noé oguereko pokõiporundy ary, ha oguereko mbohapy memby kuimbae: Sem, Cam ha Jafet.

6

Ha oiko jave oñepyrũ umi tapicha heta oiko haguã yvýpe, ha mitãkuña oñemboguapy chupekuéra. Ohechakuéra rire Tupã ray kuña mitã yvypóra rehegua iporãitereíha, ojagarra ichupekuéra kuña opaite guive oiporavóva. Hae oî Yára Ñandeyára Tupã: Ani ani opyta che pya koã tapicha-kuérape yvy ára pukukue, oîgui haguã haekuéra tete. Oîta katu umi ára haekuéra rehegua sa sy mokõi pa ary. Umi tuichavéva oĩ yvy ári

umi ára upévape, ha upéa rire, oike jave umi Tupã ray umi kuñataĩ yvypóra rendápe ha omemby chupekuéra, upéva haekuéra umi tuichavéva ymaguare guive, umi tapicha oñemombaretéva.

Ohecha rire Ñandejára Ñanderu Tupã hína oñembohetave vaekue umi mbaevai yvypóra rehegua yvýpe ári, ha opavave oimoã ipyápe imbaasy rupive umi mbaevai rehe opavave ára, Ha oñeimoã Túva hae ojapoha avakuéra yvýpe ári, ha oñeimoã. Hae Tupã hei: Amboguete ko ava ajapo vaekue ko yvy ova guive, ava guive mymba peve, ha mbae okáva guive guyra yvága mbae peve, ikatúre añeñandu ajapo haguére ichupe kuéra.

Noah ha katu ojuhu favor Señor Túva renondépe. Koã katu hae umi generación Noé rehegua. Noé hae peteĩ hombre justo ha perfecto iñakãrapuãme, ha ombohovái Dios-pe Noé. Noé omboguata mbohapy memby: Sem, Cam ha Jafet. Oñembyai katu yvy Tupã renonde, ha oñehenói yvy tekojojao rehe. Ha ohecha Yara Ñandejára yvy, ha oĩ oñembyaihague, hína ombyai opavave tete tape imbae ári yvy. Hae hei Señor Dios Noé rehe: Ára opavave ava oguahẽ che renondépe, ikatúrupi ojehenipaite yvy mbaevai chupe guive, ha ehenoĩ che ambyai chupe ha yvy.

Ejapo upéicha nderérape peteĩ arka yvyra kuadrádo-gui, táva rejapo pe arka-pe, ha rembojahoi asfalto-pe chupe okápe ha okapegua asfalto ndive. Ha upéicha remoheñóita pe yvyra rogue, mokõive sa peteĩ pukukue pe ipukukue pe yvyra rogue rehegua, ha pokõive pukukue pe ipekue, ha mboapy sa pukukue

pe iyvate. Ñembyaty rejapo yvyra rógape, ha peteĩ codo-pe remohuã chugui yvate guive. Yvyra rógape okẽ katu rejapo hendive guive, yvype, mokõi yvate ha mbohapy yvate rejapo chugui. Che katu ejesareko agueru pe y ñembyai, y pe yvy ári, ambyai opaite tete upépe oĩva pya tekove yvága guype, ha opaite mbae oĩtava pe yvy ári omanóta.

Ha amoĩta che contrato nendive, ha eiketa arca-pe nde, ha nde mitãkuéra, ha nde kuña, ha nde mitãkuéra kuñakuéra nendive. Ha opavavete mymba guive, ha opavavete mymba oguatáva yvýpe guive, ha opavavete mymba kaaguy guive, ha opavave tete guive mokõi mokõi opavavete guive remoinguehaũta yvygaũme ikatu hagua remoñongatu nendive, kuimbae ha kuña oĩta. Opaite guyra rehegua mbaeichagua rehe, ha opaite mymba rehegua mbaeichagua rehe, ha opaite mymba ñeguapy oñemymbýva yvype ári rehegua mbaeichagua ichupe rehegua, mokõi mokõi opaite guive oiketa ndéve oñemongakuaa hagua nendive, kuimbae ha kuña. Nde hae ndereguerahа nderehe opaite tembiu umi hae nderekaru, ha ndembyaty nderehe, ha oĩta ndéve ha umípe okaru hagua. Ha Noé ojapo mba'eve opa mba'eichapa omandáva chupe Ñandejára Tupã, péicha ojapo.

7

Hae hei Ñandejára Túva Noé rehe: Eike nde ha opavave nde róga pe yvatekuéra, ikatúre nde ahecha hekóvai che renondépe ko áraỹme. Umi mymba potĩva guive, emoinge nde rehe pokõi

pokõi, kuimbae ha kuña, ha umi mymba ndopotĩiva guive, mokõi mokõi, kuimbae ha kuña. Ha avañeẽ yvágagui potĩva guive pokõi pokõi kuimbae ha kuña, ha avañeẽ potĩỹva guive mokõi mokõi kuimbae ha kuña, oñongatu hağua temikuaa opaite yvy ári. Gueteri pokõi peteĩ sai, che amoĩ ama yvýre irundy pa ára ha irundy pa pyhare, ha che ambogue opaite tekove upe che ajapo vaekue yvý ape guive. Ha ojapo Noé opavave opaichagua omandáva chupe Ñandejára Ñanderu. Noah oguereko mokõi say ary, ha pe y ñembyai oiko yvy ári. Oike Noé ha i memby kuéra, ha i kuña, ha i memby kuéra rembireko kuéra hendive arka-pe, y tuicha mbae rupi. Ha guyra potĩ gui, ha guyra ndopotĩỹva gui, ha mymba potĩ gui, ha mymba ndopotĩỹva gui, ha opaite mbae oguatáva yvy ári gui, Mokõi mokõi oike Noé rehe arka-pe, kuimbae ha kuña, ojehegui ombojerovia Ñandejára Noé-pe. Ha oiko rire mokõi pokõi ára, ha y kataklysmógui oiko yvy ári. Peteĩ say peteĩ ary pype Noé rekove, mokõiha jasy, pokõiha ha mokõisãmby jasy ára, ko árape oñembyai opaite yvytyỹ ysyry, ha yvága ojepea. Ha oiko amoã pe ama pe yvy ári irundy pa mombyry ára ha irundy pa mombyry pyhare. Ko árape oikéva Noé, Sem, Cam, Jafet, umi mitã Noé rehegua, ha kuña Noé rehegua, ha umi mbohapy kuña umi mitã ichupe rehegua chupe ndive, yvygápe. Ha mayma mymba kaaguy opaite iñakãrague rupi, ha mayma mymba ñemby opaite iñakãrague rupi, ha opavave mymba guata yvy ári oñemongue yvy ári iñakãrague rupi, ha opavave guyra veve iñakãrague rupi ichupe. Oike Noé-pe yvyra guasu ryruípe, mokõi mokõi kuimbae ha kuña opaite tete guive, oíva pypore tekove rehegua. Ha umi oikeva kuimbae ha kuña opaite tekoguágui oike, oñembojerovia

ramo Ñandejára Tupã Noégui, ha Ñandejára Tupã oñemboty pe yvyra rógape okápe.

Ha oiko y ñemondyry irũndy mombyry ára ha irũndy mombyry pyhare yvy ári, ha oñembohetave y, ha omopuã yvateve yvyra rogue, ha ojehupi yvy gui. Ha oikuaa pe y, ha oñembohetave heta yvýpe, ha ojeporavo pe arca yvate pe y ári. Y haekatu oñemboguejy iterei iterei yvy ári, ha oñembojaho opavave yvyty yvate oĩva yváte guýpe. Fifteen codo yvate gotyo oñemboy y, ha oñembojahoi opavave yvyty yvate. Ha manóma opavave tete oñemonguéva yvy ári: guyra kuéra, mymba ñemby kuéra, mymba kaaguy kuéra, ha opavave mymba oguatáva yvy ári, ha opavave ava. Ha opavave mbaépa oguerekóva pya tekove rehegua ha opavave mbae oĩvaekue yvy yvatĩ ári omanóma. Ha omboguepáma opavave tekove oĩva yvy ári, avágui mymba peve, ha mymba oguatáva yvy ári, ha guyra yvága rehegua, ha oñemboguepáma yvy gui, ha opyta añoite Noé, ha umi oĩva hendive arka ryepýpe. Ha ojejyvyve pe y pe yvy ára peteĩ sa poteĩ.

8

Ha Tupã omandua Noé rehegua, ha opavave mymba kaaguy rehegua, ha opavave mymba ñemby rehegua, ha opavave guyra rehegua, ha opavave mymba guata yvy ári rehegua oguatáva, opaite oĩva hendive ygapehẽme. Ha Tupã ogueru pytũ yvýre, ha opyta y. Ha oñemboty umi ypykue abismo-gui, ha umi okaháp e

yvága-gui, ha oñemboty ama yvága-gui. Ha omeẽ y oho haguépe yvy guive, ha omby'i y pokõi ha sa ára rire. Hae oguapy pe yvyra guasu jeporu jasýpe pokõi, pokõi ha mokõipa ára jasýpe, ári yvyty Ararat-pe. Y katu oñembyai opa peve pa haihave jasy. Ha pa haihave jasy-pe, peteĩha pa jasy-gui, ojehecha yvyty akã kuéra. Ha oiko upe rire cuarenta ára Noé oipea ventana arca-gua hae ojapo vaekue. Ha omondo pe taguato hũ, ha osẽ rire, ndojevýi upe peve pe y oñemboyku pe yvy gui. Hae omondo pykasu hesegua rire, ohecha hağua oñemboguejýmapa y yvygui. Ha ndojejuhúi yvyra pykasu pypore ipy rehegua, ojevy hendive yvyra guasu ryepýpe, oĩ rupi y opaite yvýpe, ha ombotuicha po ojagarra chupe, ha omoinge chupe hese yvyra guasu ryepýpe. Ha oñembotagüe gueteri pokõi ára ambue, jey omondo pykasu arca-gui. Ha jevy chupe pykasu pytã aja, ha oguereko hogue oliva michĩmi iñurũme, ha oikuaa Noé oñemboguejy hague y yvy gui. Ha ohaãrõ gueteri ára pokõi ambue, jey omondo pykasu, ha ndoñemoĩvéi ojevy hese gueteri. Ha oiko mokõi say ha poteĩ say-pe ary Noé rekove-pe, peteĩha jasy-pe, peteĩ jasy-pe, opáma y yvy-gui. Ha Noé ojeporeka óga aty yvate vaka-gui ojapo vaekue ha ohecha opáma y yvy ova-gui. Pe mokõiha jasypa oñembyai pe yvy, pokõiha ha mokõiha-pa pe jasypa rehegua.

Hae hei Señor Dios Noé-pe heívo, Osẽ yvyra rogue guive nde, ha nde kuña, ha nde mitã kuimbae kuéra, ha nde mitã kuimbae kuéra rembireko kuéra nde ndive, Ha mayma mymba kaaguy opaite oĩva nendive, ha mayma tete guive guyra peve mymba ñembyahýi, ha mayma mbae oguatáva yvy ári, eguenohẽ nendive. Ha peñembohetave ha peñembotuicha yvy ári. Ha osẽ

Noé, ha ikuná, ha imemby kuéra, ha imemby kuéra remirekokuéra hendive. Ha opavave mymba kaaguy, ha opavave mymba ñemongakuaa, ha opavave guyra, ha opavave mymba oguatáva yvy ári oñemonguéva, iñepyrũ rupi, osẽ arca guive.

Ha Noé omopuã peteĩ altar Señor-pe, ha ojagarra opavave mymba potĩ-gui ha opavave guyra potĩ-gui, ha omoĩ jey holocausto-pe altar ári. Hae ñandutĩ Ñandejára Tupã pyhare hyakuã. Hae hei Ñandejára Tupã hesaỹijo rire: Ndahaéi ambojoapy jepe ambojavy yvy yvypóra mbaapo rupi, hákatu oĩ apytuũ yvypóra rehegua porãiterei ári kuéra vai mitãnguéra guive, ndahaéi ambojoapy upéicha jepe anupã opavave tete oikóva, péicha ajapo. Opaite umi ára yvy rehegua, tembiu ha jokuapy, roysã ha haku, arahaku ha arapytu, ára ha pyhare, ndojepokatúmoãi.

9

Ha Tupã omboayhú Noé ha imemby kuéra, ha hei chupekuéra: peñembohetave ha peñembohetave, ha pemohenda yvy ha peñemboguatave chupe. Ha pe kyje ha pe kyhyje pende oĩta opa pe mymba yvy ári, opa pe guyra yvága mbae, ha opa pe oñemongue yvy ári, ha opa pe pira y tupi mbae, po guype pendéve ameẽ. Ha opavave mymba oñemongakuaáva oikóva peẽme ğuarã oĩta hiupavẽ, kaa porã ramo che omeẽma peẽme opavave mbae. Péro tuguy tuguy ñeẽ reheve ndojehuúi. Ha avei

pehenguéra tuguy pehengue ypya pegua po guive opavave mymba kaaguy rehegua ajeruréta chupe, ha ava kyvyi po guive ajeruréta pe ypya ava pegua. Pe oñembohasáva kuñáỹ yvypóra rehegua, iñembohasáva rendaguépe oñembohasáta, Tupã raãnga rupi ajapo haguére yvypóra. Peẽ katu peñembohetave ha peñembohetave, ha pemohenda yvy ha peñemombarete chupe.

Hae ñeẽ Ñandejára Noé-pe ha mitãkuéra chupe hendive ñeẽvo. Ha ehendu, che amoĩporã che ñeẽñemi peẽme, ha avei pe ray'ỹre peẽme ndive. ha mayma tekove oikóva penderehe, guyra guive, ha mymba guive, ha mayma yaguarete yvýgui, opaite oikóva penderehe opaite osëva arka guive. Ha che amoĩta che contrato che ndive peẽme, ha ndoikuaamoãi opaite tete gueteri y guive kataklysmógui, ha ndoikuaamoãi gueteri kataklysmó y ombyai hağua opaite yvy. Ha hei Ñandejára Tupã Noépe: Kóva hae pe señál che ñembojerovia rehegua, pe che ameẽ cherehe ha penderehe, ha opaite tekove iñakãva rehegua, oĩva pendive ára ymaẽ'ỹre guarã. Che arco amoĩ arapo yvága pe, ha oĩta peteĩ señal contrato cherehe ha yvy mbytépe. Ha oĩta che ambyaty jave arai yvýre, ojehechaukáta yvyra arai ryepýpe. Ha che manduáta che ñeẽ joja rehegua, upéva oĩ che ha peichagua mbytépe, ha oĩ opavave tekove oikóva opavave tekohápe mbytépe, ha ndoikomoãvéima y ojehu ypegua ramo, ikatu haguã oipea opavave teko. Ha che arco oĩta arapopehápe, ha ahechata amandua hağua contrato arapykuépe che ha yvy mbytépe, ha mbytépe alma ikatuháva opavave tekohápe oĩva yvy ári. Hae Ñandejára hei Noépe: Koã hae tekohaãnga mborayhu rehegua amoĩva che ha opavave tekoỹre apytépe oĩva yvy ári.

Noé ray kuéra osẽvaekue yvy ñotỹ guive hae Sem, Cam ha Jafet. Ha Cam hae Canaán ru. Mbohapy koã hae Noé rajy kuéra, ha koã guive oñemosarambi opaite yvy ári. Ha oñepyrũ Noé, ava tembiokuéra yvy rehegua, ha oñoty vide ñemitỹ. Ha oñenoõ oinúgui kaay, ha oñemboryvi, ha oñemombyky hóga iógape. Ha ohecha Cam, Canaán ru, itatayguáva ñembyahýi, ha osẽvo oikuaauka mokõi ikyvyỹme okápe. Ha Sem ha Jafet ojagarra rire ao, omoĩ mokõi itykuépe, ha oguata tapykuépe, ha oñomi itúva itúvape, ha ova tapykuépe, ha itúva itúvape ndohechái. Opu'ã va'ekue Noé oínegui, ha oikuaa opaite mba'e ojapo chupe imemby imichĩvéva. Hae hei: Maldito Canaán servidor, oĩta servidor umi hermano ichupe. Hae hei: Mbaeporãitepyre Señor, Dios Sem rehegua, ha Canaán oikótane itembirekó. Omoakãrapuã Ñandejára Jafet rehe, ha oiko Sem róga-pe, ha Canaán oiko imemby.

Noé oiko upéi pe y tuicha ary mbohapy sa poteĩ. Ha opaite Noé ára oiko pokõi sa poteĩ pokõi ary, ha omano.

10

Kóva hae umi generación umi mitã Noé rehegua, Sem, Cam, Jafet, ha oñemboguapy chupekuéra mitã umi y tuicha rire.

Japheth remitãkuéra: Gomer, Magog, Madai, Jovan, Elisha, Tubal, Meshech ha Tiras. Ha Gomer ray kuéra hae Ashkenaz, Riphath ha Togarmah. Ha mitãkuéra Javan rehegua: Elisha, ha

Tarshish, Kittim, Rodanim. Koã guive oñemombyry ysyry umi tetã rehegua iyvýpe, peteĩteĩva iñeẽ rehe umi aty-guasúpe ha umi tetãme.

Χὰμ rembireko hae Χοὺς, ha Μεσραΐν, Φοὺδ, ha Χαναάν. Mitãkuéra Cush rehegua: Saba, Havilah, Sabatha, Regma ha Sabathaka; ha mitãkuéra Regma rehegua: Saba ha Dadan. Cush hae omboguapy Nimrod-pe; ko omñepyrũ oiko gigante yvy ári. Koã hae tuichakue jaguarohára Ñandejára Tupã renondépe. Upévare heíta: Nimrod-icha, tuichakue jaguarohára Ñandejára renondépe. Ha oiko ñepyrũ mbaekuaarã peteĩ reino hae Babilonia, ha Orech, ha Archad, ha Chalanne yvy Senaar-pe. Koã yvy guive oho Asiria, ha omopuã Nínive, ha Rooboth táva, ha Cala, ha Dasah oĩva Nínive ha Cala mbytépe; ko hae táva tuicha. Ha Mesraim omboguapy umi Ludim, ha umi Naphtali, ha umi Enemetim ha umi Labim. hae Pathrusim, hae Casluhim, hendivegui osẽ Philistines, hae Caphtorim. Canaan hae omboguejy Sidón-pe, ipyaguasu, ha Heteo-pe, ha Jebusita, ha Amorita ha Gergesita hae Hivite, hae Aroukaion hae Asennaion Ha pe Aradian, ha pe Samaritan, ha pe Amathi. Ha upéi koã jave oñembyai umi tribu Canaanita-kuéra. Ha upéicha oiko umi temiñoha Canaán-gua Sidón-gui oúvo Gerar ha Gaza peve, oúvo Sodoma ha Gomorra peve, Adma ha Zeboiim Lasha peve. Kóva hae mitãkuéra Cam rehegua, umi itendápe, oñeẽ rehe, umi iyvy rupápe, ha umi itetã rupápe.

Ha Sem-pe ojejapo avei ha hendive, ru opaite Eber ray kuéra rehegua, Jafet tuichavéva ryvy. Shem remitãkuéra: Elam, Asiria,

Arfaxad, Lud, Aram ha Cainán. Hae memby Aram, Uz, ha Ul, ha Gater, ha Meshech. Ha Arphaxad omboguata Cainan-pe, ha Cainan omboguata Sala-pe, ha Sala omboguata Eber-pe. Hae Eber-pe oñembyaty mokõi memby kuimbae, téra peteĩ-pe Faleg, hákatu iñaranduápe oñembojao yvy, ha téra ikyýipe Joktan. Joktan katu omoñeẽ Elmodad-pe, ha Saleth-pe, ha Sarmoth-pe, ha Jerach-pe. ha Hadoram, ha Abimael, ha Diklah, ha Obal, ha Abimael ha Saba, Ha Ofir, ha Euilá, ha Jobab, opavave koãva hae Joktán memby. Ha hae ñemoĩ haekuéra oiko Masse guive peve oguahẽ Saphera yvyty kuarahyresẽ gotyo. Koãva hae Sem remikotevẽ, iñetekoha rupive, iñeẽnguéra rupive, itenda rupive, ha itetãnguéra rupive. Koã hae umi tribu Noé mitãkuéra rehegua, umi generación ha umi nación hese. Koãgui oñemosarambi umi isla umi nación-kuéra yvy ári y tuicha rire.

11

Ha oĩ maymáva ko yvy tembiapo peteĩ, ha ñeẽ peteĩ maymávape. Ha oiko opa oñemongue hikuái kuarahyresẽ guive, ojuhu kaaguy rapeỹ Senaar yvýpe, ha oiko akóinte upépe. Hae kuimbae hei ichupe hembiguái: Ejúna jajapo ladrillo, ha jajopy chupe tata. Ha oiko chupekuéra pe ladrillo ita-ramo, ha asfalto hae chupekuéra pe tuja. Haekuéra hei: Ejukuaa ñamopuã ñandéve táva ha túrre oĩvaerã iakã peve yváre, ha jajapo ñandéve téra ñande ñemosarambi mboyve ary ova peteĩ peteĩ yvy ape. Ha oguejy Señor ohecha hağua táva ha pypuku, omopuãvaekue mitãkuéra yvypórape. Hae hei Señor: Ehecháke,

peteĩ raza ha peteĩ ñeẽ opaite mbaéva, ha ko oñepyrũ ojapo. Ha koágã ndahãirivaerãi ichugui opaite mbae oimeraẽva oñehaã ojapo. Ejúta, ha ñamboguejy rire ñambojavy chupekuéra ñeẽ upépe, ndohenduséi hagua peteĩteĩva iñirũ ñeẽ. Ha upéi Señor omoñemohenda chupekuéra upégui ári tova opavave yvy, ha opyta omopuã táva ha torre. Upéicha koã ojee héra chupe Ñembotavy, ikatúgui upépe oñembotavy Ñandejára umi tembiapu opaite yvýgui, ha upégui oñemosarambi chupekuéra Ñandejára opaite yvy ári.

Ha koãva umi generación Sem rehegua, ha Sem oĩ sa ete ary, oñemongakuaa jave Arfaxad, mokõiha ary rire kataklysmó. Ha oiko Shem, ombohasa rire Arphaxad, po sa ary, ha oguereko mitã kuimbae ha mitã kuña, ha omanó. Ha oiko Arphaxad poteĩ sa mokõive ary ha omboguata Cainán-pe. Ha oiko Arfaxad rire omoñemongeta chupe Cainán, irundy sa ary, ha omoñemongeta mitãkuña ha kuñatãi, ha omano. Ha oiko Cainán sa ha mboapy tekõi ary, ha omoñemongeta Sala, ha oiko Cainán rire omoñemongeta chupe Sala, mbohapy sa ha mboapy tekõi ary, ha omoñemongeta mitãkuña ha kuñatãi, ha omano. Ha oiko Sala peteĩ sa tria ary, ha omboguata Eber. Ha oiko Sala upe rire omboguapy chupe Eber, mokõi sa mombyry mokõi pa ary, ha omboguapy mitãkuña ha mitãkuñakarai, ha omanó. Ha oiko Eber peteĩ sa mokõivepuku ha irũdy ary, ha omboguapy Peleg. Ha Eber oiko upe rire omboguapy chupe Phaleg, ary mokõi sa porundy, ha omboguapy mitã kuimbae ha mitã kuña, ha omano. Ha oiko Phaleg mokõi pa mokõi peteĩ sa ary, ha omboguata Ragau. Ha oiko Phaleg upe rire omboguapy chupe Ragau,

porundy ha mokõi sa ary, ha omboguapy mitãkuña ha mitãkuñakarai, ha omanó. Ha oiko Ragau peteĩ sa mokõi pa jegua ha omboguapy Serúke. Ha oiko Ragau oguereko rire Seruch mokõi sa poteĩ ary, ha oguereko mitãkuña ha mitãkuñakarai, ha omano. Ha Seruch oiko peteĩ sa tria mombyry ary, ha omboguata Nahor. Ha oiko Seruch upe rire omboguapy chupe Nahor, ary mokõi sa, ha omboguapy mitãkuña ha mitãkuñakarai, ha omano. Ha oiko Nahor peteĩ sa pokõivepokõiblove ha irundy ary, ha omboguata Terah-pe. Ha Najor oiko, omboguapy rire Tera, sa poteĩ pokõi po ary, ha omboguapy mitãkuña ha mitãkuñai, ha omano. Ha Terah oiko setenta ary, ha omboguata Abram, Nahor ha Arán.

Kóva katu hae umi generación Terah rehegua: Terah omboguata Abram, ha Nahor, ha Arran; ha Arran omboguata Lot. Ha Arran omanóma Terah ru sy ñepyrũ rehe ko yvy upe oñemotenondépe, ko teta Caldea-gua-kuéra rupive. Ha ojapyhy Abram ha Nahor hendivekuéra kuñakuéra, téra kuñakuéra Abram-gui, Sara, ha téra kuñakuéra Nahor-gui, Melcha, rajy Arran-gui, ha ru Melcha-gui, ha ru Iscah-gui. Ha Sarai hae kirirĩ, ha ndorekói mitã. Ha Terah ojagarra Abram imembyguípe, ha Lot Arán rembireko, imemby rogue rembireko, ha Sarai itembirekorãgui, Abram rembireko imemby rogue, ha oguenohẽ hikuái Caldea-gua kuéra yvy guive oho haguã Canaán yvy-pe, ha oguahẽ Harán peve, ha oiko upépe. Ha oiko maymáva ára Terah-gui yvy Harán-pe mokõi sy poteĩ ary, ha oñemano Terah Harán-pe.

12

Ha hei Señor Abram-pe: Esẽ nde yvy gui, ha nde retarã gui, ha nde ru róga gui, ha eju yvy-pe ahechaukáta ndéve. Ha ajapo ndéve peteĩ tetã tuichavévape, ha ambohetã ndéve, ha ambotuicha nde réra, ha reikótane mbohetãpyre. Ha che amoirũ umi omoirũva nde, ha umi ombohetãva nde che amohetã, ha oñemoirũta nde rupive opavave umi tendaguasu yvy ári. Ha oho Abram, oñondive oñeẽ hendive Ñandejára, ha oho henonde Lot. Abram oguereko po mokõive pa años oñemboty osẽ Haran-gui. Ha Abram ojagarra Sarai hembireko, ha Lot tajýra ityvýra, ha opavave mbae orekóva chupe orekóva mboy ojehupyty, ha opavave pytuu oñe ojehupyty Harán-gui, ha osẽ oho hağua yvy Canaán-pe. Ha Abram ohasáva yvy ári ipukukue peve Siquem tendápe peve, yvyramata yvate ári, ha Canaán-ygua kuéra upépe oiko yvy ári. Ha ojehecha Señor Abram-pe, ha hei chupe: Nde rembire-pe ameẽta ko yvy, ha omopuã upépe Abram peteĩ altar Señor ojehecha chupe-pe. Ha ojesáva upégui oho yvyty gotyo kuarahyresẽ gotyo Betel-gui, ha omoĩ upépe ikarpa Betel-pe yguasu gotyo, ha Angai kuarahyresẽ gotyo, ha omopuã upépe altar Ñandejára-pe, ha osẽmboe Ñandejára réra rehe. Ha oho Abram, ha ohoháp̃e oñembyaty kaaguýpe.

Ha oiko mbaasy yvy ári, ha oguejy Abram Ehipto-pe oiko hağua upépe, ombohováipe mbaasy yvy ári. Oiko va'ekue ha upe jave oñemboja Ábram oike hağua Ehípto-pe, he'i Ábram Sára hembireko-pe: Aikuaa che nde hae kuña iporãitereíva. Oĩta

upéicha avei ohechávo ndéve umi Ehipto-kuéra, oikuaáta umíva kuña hese hae kóva, ha omanoíta chéve, nde katu oñongatuíta. Chee upéicha, ikyvyy hae che, ikatu hağua che porã ojehupyty nde rupi, ha oikove che rete nde rehe ğuarã. Oiko, araka oike Abram Ehipto-pe, ohecha umi Ehipto-gua kuña ichupe hae porã iterei. Ha umi mburuvicha Faraón rehegua ohecha chupe, ha omoporãve chupe Faraón-pe, ha ogueru chupe Faraón rógape. Ha Abram-pe porã oiporu chupe guarã, ha oiko chupe ovecha, ha vaka mitã, ha mburuvicha, ha tembiapokue, ha kuñataĩ tembiapokue, ha mula, ha kamejo. Ha Ñandejára ohasẽ Faraón-pe mbaasy tuicha ha vai-gui, ha óga ichupe rehegua, Sarai kuñakarai Abram mbae rehe. Oñembohéra rire ha Faraón Abram-pe, hei: Mbae ko ndejapo chéve, ndereikuaaukáigui chéve kuña nde rehegua haeha. Mbaérepa ere che ryvya hae; ha ajagarra chéve kuñataĩ, ha koágã ehecháke nde kuña nde renondépe, ejagarra ha eho. Ha Faraón omandáma kuimbaekuérape Abram rehegua oñemondo hağua chupe, ha hembireko, ha opavave mbae oĩvaekue ichupe.

13

Oñemboy Abram Ehipto guive, hae, ha kuña ichupe, ha opavave mbae ichupe, ha Lot hendive, ñu kaaguy-pe. Abram hae katu ipirapire heta iterei mymba, plata ha kuarepoti rupive. Ha oho ógape guive oúva yvy ñuãme Betélpe peve, tenda rupive oĩva henda ypykue, Betél ha Agai mbytépe. tendápe altar-gua, upépe ojapo ñepyrũhápe, ha upépe Abram ohenói Ñandejára réra. Ha

Lot oĩvaekue osẽhápe Abram ndive oguereko ovecha, vaka ha óga. Hae ndoikovetéi chupekuéra yvy oiko haguã oñondive, ikatúgui hae mbae orekóva chupekuéra heta, hae ndoikovetéi chupekuéra yvy oiko haguã oñondive. Ha oiko ñorairõ umi mymba rekaha Abram mbae rehegua ha umi mymba rekaha Lot mbae rehegua mbytépe, ha umi Canaan-gua ha umi Ferezeo-gua upépe oiko yvy ári. Oñeẽ ha Abram Lot pe: Ani oiko ñorairõ che ha nde mbytépe, ha che mymba rechakára ha nde mymba rechakára mbytépe, ikatúgui yvypóra ryvya ñande. Ndaha peteĩ opaite ko yvy nde renondépe oĩ pa, eñemombyry cherehe, nde resẽramo asúpe, che aháta akatúape, ha katu nde resẽramo akatúape, che aháta asúpe. Ha Lot omopuã hague iñesa, ohecha opaite pe tendaguasu jerére Jordán-pe, hákatu opaite hae oñemboýva, mboyve katuprẽ Ñandejára Sodoma ha Gomorra, haeichagua pe paraíso Ñandejára-pe, ha haeichagua pe yvy Egipto-pe, peve oguahẽ Zoar-pe. Ha Lot ojeporavo ichupe opavave región tembiapo Jordan, ha Lot oho kuarahyresẽ guive, ha oñemboja peteĩteĩva hese hermano guive. Abram oiko Canaan yvy-pe, ha Lot oiko táva-pe umi jerére tendápe, ha oñemohenda Sodoma-pe. Umi tapicha Sodoma-pe vai ha angaipa Tupã renonde iterei. Ñandejára hei Abram-pe Lot oñemombyry rire hesegua: Emopu nde resa ha ehecha koãga reime haguégui yvate gotyo, yvytu gotyo, kuarahyresẽ gotyo ha para gotyo. Porque todo la tierra que tú ves, a ti te la daré y a tu descendencia hasta la eternidad. Ha ajapo nde raỹ oĩháicha yvy yvykui. Oiméramo oĩ oikuaáva omombeu yvy yvykui, nde raỹ avei ojehechaukáta. Oñepyrũ hague ojehasa yvy pe pukukue chupe ha pe ipekue, upéicha ndéve ameẽta chupe ha nde ray

kuérape pe aravoỹre. Ha Abram ombohasávo henda, oúvo oiko yvyra guasu Mamre rapykuéri, oĩva Hebrón-pe, ha omopuã upépe túpa rape Ñandejára-pe.

14

Oiko hae upe reino jave Amarphal rey Senaar-pe, ha Arioc rey Elasar-pe, Chedorlaomer rey Elam-pe, ha Tidal rey tetãnguéra-pe, Ojapo ñorairõ Bilhah mburuvicha Sodoma ndive, ha Barsa mburuvicha Gomorra ndive, ha Sennaar mburuvicha Adamá ndive, ha Symobor mburuvicha Seboyim ndive, ha mburuvicha Balak ndive, kóva hae Zoar. Mayma koã oñemboaty oñondive pe kañada jukysy ári, hae pe yguasu juky rehegua. Doce áño haekuéra oñemboguata Chedorlaomer-pe, ha trecéicha áño-pe oñemboy. Papaha-irundy-ary-pe hae katu oú Chedorlaomer ha umi tuvichakuéra hetã henda ndive, ha okytĩ umi mbyja Ashtaroth-pe, ha Karnaim-pe, ha tetã mbarete oñondive hendive, ha umi Ommaeo Saue táva-pe. Ha umi Horita umi yvyty Seir-pe, terebinto Paran mbae peve, hae oĩ kaaguy ñuãme. Ha ojerevy rire ou yvyra yvate ojejapo haguã juicio rehe, kóva hae Kadesh, ha ojapoo opaite umi mburuvicha Amalec, ha umi Amorreo oikóva Hazazon tamar-pe. Osẽ pero túva Sodoma, ha túva Gomorra, ha túva Adamá, ha túva Seboim, ha túva Balak (kóva hae Segor), ha oñembyaty chupekuéra guerra-pe valle juky-pe. Chedorlaomer, Elam rey rehe, ha Tidal, tetãnguéra rey rehe, ha Amraphel, Sennaar rey rehe, ha Arioch, Ellasar rey rehe: umi irundy rey umi po rehe. Ko valle jukyha oguereko

pozo asfalto rehegua, ha oñemboguejy tuvicha Sodoma ha tuvicha Gomorra ha oñemboguejy upépe, ha umi oñemboykéva oñemboguejy yvyty gotyo. Ojagarra katu kavaju opaite Sodoma ha Gomorra pegua, ha opaite tembiu ichupe kuéra rehegua, ha oho. Ojagarra avei Lot, Abram ryvyi memby, ha imbae, ha oho; oiko haguére Sodoma-pe.

Oguahẽvo ha upéva oñembohovái kuéra guive peteĩ omombeu Abram hebreo pe, hae ha oiko yvyra guasu Mamre Amorreo pe, hermano Escol rehegua ha hermano Onán rehegua, umi oñoirũ Abram rehegua. Hendu rire ha Abram hína oñemboja Lot, hermano ijehegui, opapapy umi ijehegui oĝuahẽva hóga ijehegui mokõi sa peteĩ sa ha porundy, ha okyhyje umi rapykuéri peve Dán peve. Ha opoỹi chupe pyhare hae ha umi imbaekuéra, ha ojapo chupe, ha okyhyje chupe opa Hobah, ha oĩ akatúa gotyo Damasco. Ha ombojevy maymáva kavaju Sodoma rehegua, ha ombojevy Lot imembykuéra, ha maymáva imbae, ha kuñakuéra, ha tapicha. Osẽ mburuvicha Sodoma-gua ojotopa chupe, upe rire ojevy chupe oñepyrũ guive Chedorlaomer-gua, ha mburuvicha-kuéra chupe ndive oike yvytyỹ Shaveh-gua, kóva hae yvy ñemboy mburuvicha-kuéra-gua.

Ha Melchizedek, rey Salem-gua, osẽ mbujape ha vino, ha hae katu sacerdote Tupã Yvate Vevéva. Ha omborayhu Abram, ha hei: Mborayhu Abram Ñandejára Yvate Vevépe, omoheñóiva yvága ha yvy. Ha mba'eporãitepyre Ñandejára Yvategua ipahápe, omoĩva nde rerekóva nde pópe, ha ome'ẽ chupe Abram paãmbyhápe opaite guive. Oñeẽ rey Sodoma-gui Abram-pe:

Emeẽ chéve umi kuimbae, ha kavaju katu ejiporu ndéve ğuarã. Oñeẽ katu Abram Sodom ruvicha rehe: Amoĩta che po pe Señor Ñandejára Yvate Vévape, omoheñói vaekue yvága ha yvy, Oiméramo peteĩ hýgui amo peve sapatu rehegua, naichupukumoãi mbaeve nde mbaekuéra guive, ikatu hağua ani nde ere che ambyatyvéma Abram. Ojepápe mbae okaruvaekue mitãkuñai kuéra, ha mbae mbae kuimbae kuéra oho juntóva che ndive Eschol, Onan, Mamre, koã ogueraháta mbae.

15

Koã ñeẽ rire ha oiko ñeẽ Señor rehegua Abram rehe jehecha-pe, heívo: Ani kyhyje, Abram, che ahyperaspízo nde, nde mbaeporã tuicha oiko-ta iterei. Hei katu Abram: Señor Amo, mbae chéve remeẽta? Che katu aháta mitãỹre, ha mitã Masek óga-pegua chemba, ko hae Damasco Eliezer. Ha Abram hei: Upe rupi cherehe ndereméi taỹi, che rógape oñembyaty che mbae oipytyvõta. Ha pyae ñeẽ Señor rehegua oiko chupe heihápe: Ndahaéi kóva oherekóta nde, ha katu pe osẽtava nde guive, kóva oherekóta nde. Osẽ ha ichupe okápe, ha hei ichupe: Ehecha yvága gotyo, ha emombeu mbyja kuéra, oiméramo ikatu embohasa chupekuéra. Ha hei: Upéicha oikótava ne ray. Ha ojerovia Abram Tupãme, ha oñembohasapyre chupe tekojoja-rã. Oñeẽ katu hendive: Che hae Ñandejára osẽmbóva nde yvy Caldea-gua guive, ombohasa hağua ndéve yvy koã ojeguereko hağua. Hae katu, Ñandejára Señor, mbaéicha piko aikuaáta ακληρονομήτα hína? Hei chupe: Ejagarra chéve peteĩ vaka kuña

mitãi mbohapyha, ha peteĩ mymba kuña mbohapyha, ha peteĩ ovecha kuña mbohapyha, ha peteĩ pykasu, ha peteĩ pykasu morotĩ. Ojagarra katu ichupe opaite kóva, ha ojavya chugui mbytépe, ha omoĩ chugui ojehechakuaápe oñondivépe, umi katu guyra ndojavyái. Oguejy guyra umi tete rehe, umi mokõi joja oñembojao vaekue rehe, ha Abram opyta chugui. Kuarahy oike jave, ñeẽ ojevy Abram rehe, ha ehenoĩ, kya pytũ tuicha ojevy chupe. Ha oñeẽ Abram-pe, oikuaáva oikuaáta ha oñembyai ñandeýta ne raỹkuéra peteĩ yvy ndahaéiva imbae, ha omboguatáta chupekuéra, ha ombyai porãitéta chupekuéra, ha omokañýta chupekuéra irundy sa ary. Pe tetã o umi oñemboguatáta chupe, ajuzga che, ha upéi rire koã mbae, osẽta koápe heta mbae reheve. Nde katu reho jey nde ru kuéra rehe pyaguapýpe, oñemongakuaáva tuja porãme. Irundy generación-pe ojejevýta koápe, ndahaeíri gueteri oñembohetãma umi angaipáva Amorrita-kuéra rehegua koáĝa peve. Jepépe kuarahy oiko okuapýpe, tataendy oiko, ha ehecháke tatarendyha oñembotavy ha tataendy tata, umi ohasáva mbytépe umi mbae oñembojao kóva. Upe ára upépe, Ñandejára ojapo contrato Abram ndive, oñeẽvo: Nde tembirekópe ameẽta ko yvy, oñepyrũvo Egipto ysyry guive opa peve ysyry tuichavéva Éufrates peve, Umi Kenita-kuéra, ha umi Kenezita-kuéra, ha umi Kadmonita-kuéra. hae Hittites hae, hae Perizzites hae, hae Rephaim hae Ha umi Amorreokuéra, ha umi Cananeokuéra, ha umi Hiveokuéra, ha umi Girgasiteokuéra, ha umi Jebusiteokuéra.

16

Sarai, Abram rembireko, ndoikuaái chupe, ha oguereko mitãkuña Egipto-gua héra Hagar. Oje Sarai Abram-pe, ehecháke oñemboty chéve Ñandejára ndahaãi haguã oñembyai, eike upéicha ko che mitãkuña-pe, ikatu haguã ahupyty mitã hesegua, ha ohendu Abram Sarai ñeẽ. Ha jagueraha rire Sarai, kuña Abram-gua, Agar Egipto kuña ija'e tembireko mitãkuña, diez ary rire oiko hague Abram yvy Canaán-pe, ome'ẽ ichupe Abram kuimba'e ija'e ichupe kuña ramo. Ha oike Agar rehe, ha ojagarra, ha ohecha mbae oĩ hague ipyápe, ha oñemboguejy la señora iñakãme. Oje ha Sarai Abram-pe: Che ajepytasõ nde guive, che ameẽ che kuñataĩ nde ryvy-pe, ohecha rire oguereko pya-pe, che ndojehecharamói ichupe ñande mbytépe. Ojejoko Ñandejára che ha nde mbytépe. Oñeẽ Abram Sarape: Ehecháke nde mitãkuña nde pokuapýpe oĩ, eiporu chupe mbaéichapa ndéve iporãva. Ha Sara omboasy chupe, ha oñemimi hova guive.

Hae mensajero Señor-gua ojuhu ichupe yvyra ári y-gua ñu mbytépe, yvyra ári tape oguahóva Shur-pe. Hae ñeẽ chupe mensajero Señor rehegua: Agar, mitãkuña Sarai rehegua, moõguipa reju ha moõpa reho? Ha hae ñeẽ: Che akarẽ tova che señora Sarai guive. Ángel Señor rehegua hei chupe: Ejevy nde señora rehe ha eñemokañy ipo guýpe. Hae mensajero Señor-gua hei chupe: Ambohetave ambohetavepa ne raỹi, ha ndojejapopapaite heta rupi. Hae ñeẽ chupe mensajero Señor rehegua: Ehecháke nde reguereko mitã nde pyápe, ha

remboguapy mitã kuimbae, ha rembohéra héra Ismael, porque Señor ohendu nde ñembojoavy. Koã oiko taãnga kuimbae avakuéra, i po kuéra opaite rehe, ha opaite kuéra i po kuéra i rehe, ha opaite i ryvya kuéra i ova rehe oiko taãnga. Hae ohenói téra Yandejára oñeẽva hendive: Nde hae Tupã ohechava chéve, oikuaa rupi ha avei che ahecha tenondeve ojehecháva chéve. Upévare ohenói pe tajy, tajy oñembohasápe ahechavaekue, eñatã oĩva Kadesh ha Barad mbytépe. Ha Hagar omemby Abram-pe mitã kuimbae, ha Abram ohenói héra imemby-pe, oñembyvaekue ichupe Hagar-gui, Ismael. Abram oguereko poteĩ sa poteĩ ary, upe jave Agar omemby Ismael Abram-pe guarã.

17

Oiko katu Ábram ary irundy-porundy-porundy. Ha Señor ojehecha Ábram-pe, ha hei chupe: Che hae Túpa nde-gua, eñemombarete che renonde, ha eiko peteĩ-ỹ mbaeve vai. Ha amoĩta che ñemboaty chépe ha ndépe, ha ambohetave nde iterei. Ha Abram oguejy itova ári. Ha oñeẽ chupe Ñandejára heívo: Che, ehecháke che promesa ndive nde, ha ndeiko túva ru heta tetãnguéra. Ha ndaipoirivéima ne réra Abram, ha katu oĩta ne réra Abraham, heta tetãygua ru rojapo haguére ndéve. Ha ambohetave ndéve iterei iterei, ha amoĩta ndéve tetãnguéra-pe, ha mburuvicha kuéra nde guive osẽta. Ha ambohasáta che ñeẽñemi nde mbytépe ha nde ray'y mbytépe nendive opaite hendaguépe, ñeẽñemi arakaeve añóvo nde Ñandejára ha nde ray'y nendive. Ha ameẽta ndéve ha nde raỹkuéra ndive nde rire

ko yvy oikóva hína, opavave ko yvy Canaán jepokuaa arakaeve gotyo, ha aiko chupekuéra Ñandejára gotyo. Hae Ñandejára hei Abrahám-pe: Nde katu che ñeẽ joja nde ñongatu-ta, nde ha nde ray kuéra nde rire opaite hendaguéra peve. Ha kóva pe alianza peñongatu peteĩ mbytépe che ha pende ha peteĩ mbytépe pe rembirekópe pende ndive oĩ porãvo pe generación-kuéra ha'ekuéra, oñemboparaãta pende opavave kuimba'e. Ha peñembojeruréta pe togue pe ñembojepyso pendevegua, ha oikóta peteĩ señal ñeẽvusu che ha peẽme apytépe. Ha mitãi porundy ára oñembotavyjetaha peẽme, opavave kuimbae umi peẽ rape rehe, ha avei pe oĩva óga pe ha pe ojoguerúva plata rupive apytépe opavave memby ambue vaekue, oĩvaỹva pe ray guive. Circuncisión rupive ojekytyitéta pe oñembyaty nde rógape ha pe ojejogua pirapire, ha oĩta che contrato pende tuguy rehe contrato arakaeve-rã. Ha kuimbae oñembojereíva, ndoñembojereítaỹva ipirepytã ñepyrũ hasýpe poapy hasýpe, oñemboguéta pe tekove haéva ipehẽngue guive, oñembyai che ñeẽñembyaty. Hae Tupã hei Abrahámpe: Sarai, nde kuña, ndojeheróta héra Sarai, Sará oikóta héra. Che amoirũta hae, ha ameẽta ndéve hesegui mitã, ha amoirũta hae, ha oikóta tetãnguéra-pe, ha tetãnguéra mburuvicha hesegui oikóta. Ha ojea Abraham iñakã ári, ha opuka, ha oñeẽ ipyapy pe, oñeẽvo: ¿Peteĩ sa pukukue arýpe ojeporekáta mitã? ¿Ha Sarah pokõi pukukue arýpe omembyrekáta? Oñeẽ katu Abraham Tupã-pe: Ismael ko oiko ñande rova nde renonde. Oñeẽ Tupã Abraham rehe, heẽ, ehecháke Sarah pe kuña nde mbae omembyúta ndéve mitãi kuimbae, ha rembohérata pe téra imbae Isaac, ha amoĩmbáta pe ñeẽñemi chembae irehe, ñeẽñemi ypykue gotyo,

aiko haguã irehe Tupã ha pe ñemitỹ imbae rehe hendive. Ismael rehegua katu, ehenoite, ahendu nde, ha ehenoite, amba'e porã chupe, ha ambohetave chupe, ha amboheta chupe iterei, doce tetã omoñe'ẽta, ha ame'ẽta chupe peteĩ tetã tuichaiterei. Ha katu che ñeẽ joja amoĩ porãta Isaac rehe, hae oñembyaty nderehe Sarápe ko ára jave, ambue ary jave. Oñemohuã oñeẽ jave hendive, ha ojevy Ñandejára Abrahám guive.

Ha Abraham ojagarra Ismael imemby, ha opavave umi oĝuahẽva hógape, ha opavave umi ojejogua plata rupive, ha opavave kuimbae umi kuimbae Abraham rógape oĩva, ha ombokirirĩ hikuái taãnga upe ára aja, upe ramo Ñandejára hei chupe. Abraham oguereko pokõi pa irundypa ha pokõi ary, ojekirirĩ jave iñakã rape haeño. Ishmael hae mitã i ary hae voi ary pahapy mbohapýpe upe jave ojekirirĩ pe tete pe prepucio i. Koã ára rehegua tiémpo-pe, ojejapyhy Abraham ha Ismael imemby, ha opavave kuimbae iógape oikóva ha oikogenẽ iógape oikóva ha ojejoguáva plata rupive ambue tetã-gui

18

Ojehecha chupe Ñandejára yvyramata Mamre-pe, oguapy jave iokẽ iógape asaje. Ojesareko rire hese resa ndive, ohecha, ha ehepa mbohapy kuimbae oñemboy hese ári, ha ohecha rire, oñani ohupyty haguã chupekuéra okẽvo hese óga rape guive, ha omoĩnguévo yvy ári. Ha hei, Señor, oiméramo ajuhu favor nde rova rupi, ani ehasa nde tembirekó. Ojegueraha jey y, ha

oñemopotĩ umi py peẽme, ha peñemboroy yvyramáta guype. Ha che agarraha mbujape, ha peẽ pekaru. Ha upéi kóva, peẽ peoho pende rapére, oũ ñehẽnonde peẽ pejevýma pende mitãrusu rehe. Ha hei: Péicha ejapo, oñeẽháicha. Ha Abraham oñemombyry óga rupi Sarápe, ha hei chupe: Emombyry, ha amoñaã mbohapy medida harina porãgua, ha japo mbujape tataygua. Ha vaka kuéra pe oñani Abraham, ha ojagarra peteĩ ternero pytã ha porã, ha omeẽ tembirekuaípe, ha opyaaite ojapo hağua péva. Oguereko katu manteka, ha kamby, ha mborekuéra ombojapo vaekue, ha ombohape chupekuéra, ha okaru; hae katu oime oñemboy chupekuéra yvyramáta guype.

Oñeẽ hendive: Moõpa oĩ Sára nde rembireko; ha hae ombohovái: Ehecháke, oĩ pe óga ryepýpe. Oñeẽ ha, ojevývo ajúta nde rehe ko ára rehe ára-pe, ha oguerekóta mitãi Sára nde rembireko. Sára katu ohendu okẽ rehe óga aty rehegua oĩvo ipaháipe. Abraham ha Sarah hae túva oikóva ára rehegua oñemboguejýva, ha oñembotýma Sarah-pe oiko hağua umi mbae kuñatai. Opuká katu Sarah ipyápe heívo: Ndahaeséi gueteri chéve oiko koágã peve, ha che ru katu itujavéva. Ha hei Señor Abrahámpe: ¿Mbaérepa hína opuã Sarah hemimíme, heívo: ¿Añetepa añembyasy? Che katu ajapo tuja. Ndahaéi mbaeve ndoikói Tupã rehe ñeẽ; koã ára-pe ajejujey nde rehe ára-kuéra-pe, ha oĩta Sarah-pe memby. Oñembotove katu Sara oñeẽvo: Ndarehei, oñemondýi haguére. Ha hei chupe: Nahániri, katu nde rehei.

Oñemopũ rire haekuéra upégui, umi kuimbae ohecha yvy gotyo

Sodoma ha Gomorra ári. Abraham katu oguata oñondive hendive, omondo porã haekuéra. Pe Señor hei: Ndaikatúi aikañy Abrahám che mitãi guive mbae ajapo. Abraham katu oñemoñepyrũva oikótaha peteĩ tetã tuicha ha hetápe, ha oñemboayhúta chupe opaite umi tetã yvy ári rehegua. Aikuaa katu ombohapéta ichupe mitãkuérape ha hógape imeta, ha oñongatu hikuái tape Señor-pe, ojapo hağua tekojoja ha juicio, ikatu hağua ogueru Señor Abraham-pe opaite mbae oñeẽvaekue ichupe. Oñeẽ katu Señor: Ñeapu Sodoma ha Gomorra rehegua oñembohetave che rehe, ha umi angaipa ichugui tuicha iterei. Aguejývo upéicha ahechátane, oĩramo oñeẽ hayhúva ichupe oúva chéve oñemohuãmbápa, oĩramo katu nahániri, ikatúvo aikuaa. Ha umi kuimbae ojevy rire upégui, oho Sodoma-pe, Abraham katu gueteri oime oñemboy hague Ñandejára renondépe. Ha oñemboja Abraham, hei: Ani reñembotavy tekoporã umi tekomarã ndive, ha upéicha oiko tekoporã umi tekomarã ramo. Oiméramo oĩ pokõi peteĩ tekojoja táva-pe, rembojavy piko ichupe? Ndaremosãsói piko opavave tendápe pokõi peteĩ tekojoja rehe, oiméramo oĩ hae-pe? Mbaeve ndérejapota ko ñeẽ ramo, remoñepyrũ hağua tekojoja ñandejára ndive, ha oikóta tekojoja ñandejára ramo. Mbaeve, pe ojesareko pavave yvy, ndérejapota jesareko. Hei katu Señor: Oimáramo Sodoma-pe pokõi peteĩ say tekojoja táva-pe, ahejáta opavave táva ha opavave tendápe hesekuéra rupi. Ha Abraham ombohovái oñeẽvo: Koágã añepyrũ añeẽ Che Señor-pe, ha katu che hae yvy ha tanimbu. Oiméramo katu oñemboguejy umi pokõi teĩ tekojoja pokõi teĩ-irundýpe, remondáta peteĩ-gui umi pokõi opavave táva. Ha hei: Nahániri amondái, oiméramo

ajuhúta upépe pokõi teĩ-irundy. Ha ombojoaju gueteri oñeẽ hendive, ha hei: Ha katu ojejuhu upépe irundypa, ha hei: Ndaambyaimoãi umi irundypa rehe. Ha oî: Ndahaéi mbae, Señor, ambaapo ramo. Ojejuhu ramo mokõipa koẽ? Ha oî: Nahániri namoĩporãi mokõipa rehe. Ha hei: Upe rupi che aguereko añeẽ Karai ndive, oiméramo katu ojejuhúta upépe mokõipa, ha hei: Nahániri ambyai, ojejuhúramo upépe mokõipa. Ha hei: Ani mbae, Señor, ambaapo gueteri peteĩ jey. Ha katu ojejuhúramo upépe pa, hei: Ndarembyaimoãi pa mbaére. Oho katu pe Señor, oñembotývo oñeẽ pe Abraham rehe, ha Abraham ojevy henda hendápe.

19

Oúva mokõi ángel Sodoma-pe pyhare. Lot hae oguapy Sodoma okẽ rehe, ohecha rire Lot, opuã oñembyaty haguã haekuéra ndive, ha omokunuũ tova yvy ári. Ha hei, ehecháke, Mburuvicha kuéra, peñembojere pe óga che mita rembiguái pe, ha peke, ha peporojehuguy pe py, ha pyhareve jegueraháguipeho pende rape pe. Ha hei, nahániri, ha katu okakuaápe roikéta. Hae okañy chupekuéra, ha ojevy chupe gotyo, ha oike chupe rógape, ha ojapo chupekuéra yu, ha mbujape opochyỹ'ỹva opochy chupekuéra, ha haekuéra okau. Noñepyrũ mboyve pe ke, pe kuimbaekuéra pe táva pegua, pe Sodoma-gua kuéra, ojerere pe óga, mitãi guive tuja peve, opavave pe tapicha oñondive. Ha oñehenói Lot-pe, ha oñeẽ hendive: Moõpa oĩ umi kuimbae oikéva nde rehe ko pyhare? Emoñepyrũ hese ñandéve,

ikatuhagua roikuaa hesekuéra. Lot osẽ hendive okẽ gotyo, ha okẽ oñemboty hesegua. Oñeẽ ha hendive: Mbaeveichavérõ, cheỹra, ani pejapo mbae vai. Oĩ chéve mokõi mitãkuña noikuaáiva kuimbae, amoasãita hikuái penderehe, ha peiporu hikuái mbaéichapa oĩporãta penderehe, añoite koã kuimbae kuérape ani pejapo mbae vai, upéicha rupi oike hikuái che róga rapea guýpe. Haekuéra hei chupe: Eñemboyke upépe, reike reñembyaty hagua, ani avei juicio remboja hagua. Koága upévare ndéve rojapo vaiive umíva gui. Ha haekuéra oñehaã mbarete kuimbae Lot rehe iterei, ha oñemboja oñembyai hagua okẽ. Ojesaráivo rire ha umi kuimbae ipo omboguejy Lot hendive óga-pe, ha okañy okẽ óga rehegua. Umi kuimbae oĩva okẽ óga rehegua rehe ojapo ichupe say guive, michĩmíva guive tuichavévape peve, ha oñembyai ohekávo okẽ. Peã oñeẽ umi kuimbae Lot-pe: ¿Oĩ pa ndéve koápe tembireko ray kuimbae, térã ne ray kuimbae, térã ne ray kuña? ¿Térã oĩ pa avave ambuéva ndéve táva-pe? Emoñepyrũ ko tenda gui. Porque ore ñambyai ko tenda, porque ojehuakuaa pe sapukái ichupe Ñandejára renondépe, ha Ñandejára omondo oréve ombyai haguã chupe. Osẽ katu Lot, ha oñeẽ tovake umi tajýra ichupe umi oguerekovaíva umi mitãkuña ichupe, ha hei: Oñemboy, ha osẽ ko tenda kógui, umi ombyai Ñandejára táva. Oimoã katu oñembosarái ichupe umi tajýra ichupe. Araka katu pytũ opa oiko jave, umi mensajero oñehaã porã Lot rehe, hei haguépe: Epu'ã, ejagarra nde rembireko ha mokõi nde rajy reguerekóva, ha esẽ, ikatu hagua ani nde avei reñembyai umi mba'e vai ojejapo haguéva táva-pe. Ha oñembyai, ha ojopy umi mensajero ijyva chupe, ha ijyva ikuñataĩ chupe, ha ijyva mokõi imemby

kuñataĩ chupe, oñongatuhápe Señor chupe.

Ha upéicha oiko jave oguenohẽ chupekuéra okápe, ha hei: Ñemoñyrõ ñemoñyrõ nde rekoha, ani ejesareko tapykuéri gotyo, avei ani eñemboy opaite tendaguasu jerére, yvyty gotyo ñemoñyrõ, ani arakaeve reñembojao. Lot hei chupekuéra pe, ajerure. Mburuvicha, ojejuhu rupi che mburuvicha rembiapokue poriahuverã nde rova rupi, ha rembotuicha nde añetegua upe rejapo che rehe oiko haguã che pya, che katu ndaikatúi aikove yvyty-pe, ani arakaeve oñembyai chéve umi mbae vai ha amano. Ehecha ko táva oĩva hiaguĩ oñembyai hağua che upépe, hae michĩmi, ha upépe añeñangareko. ¿Ndahaéi michĩmi? Ha oikove porãta che ñeã nde rehe. Ha hei chupe eha chemombyryete nde ova ha ko ñeẽ rehe, ndaipotái ambyai táva oñeẽvaekue rehegua. Pyaỹi upéicha rehe oñeñongatu hağua upépe, ndaikatúi ramo aikóta ajapo mbae peve reju upépe. Upévare rupi ohenói téra táva upégua Zoar. Pe kuarahy osẽ ári pe yvy, ha Lot oike Zoar-pe. Ha Señor ombokyryry Sodoma ha Gomorra ári tupãsy ha tata, Señor guive yváte guive. Hae oñemboguejy umi táva koãva, ha opavave pe tendaguasu jerére, ha opavave umi oikóva umi távape, ha umi mbae oñembyatýva yvy guive. Hae kuña omaña tapykuépe, ha oiko peteĩ yvyra juky juky sal rehegua. Opu'ũ katu Abraham pyhareve oho hağua tendápe oñemboguapýva hağua Señor renondépe. Ha ohecha Sodoma ha Gomorra ári, ha región oĩva jerére ári, ha ohecha, ha ehenoĩ ojehupi tatakua yvy guive, ohasáicha tatarendy kamína guive. Ha upéicha oiko mba'e upe jave omoĩ Ñandejára Tupã opáichagua táva umi tendaguasu

jerére, omadu'a Tupã Abrahám rehegua, ha omondo Lot guive mbytépe umi mbyai rehegua, upe jave omoĩ Ñandejára umi táva upépe oiko hague Lot.

Oñembo katu Lot Zoar-gui, ha oguapy yvyty-pe hae, ha mokõi imemby kuña hae ndive, omondýi rupi oiko hağua Zoar-pe, ha oiko taãngai-pe hae, ha mokõi imemby kuña hae ndive. Hei tujakue kuñakarai michĩvépe: Ore ru tujakue, ha ndaipóri avave yvy ári oikéta orendive, oñemboaje haguéicha opavave yvýpe. Ejy ha jau ñande ru vino, ha jaike chupe, ha jajopy tembirekó ñande ru-gui. Omeẽ hína chupe hikuái táva ichupe hikuái vino pe pyhare upépe, ha oike rire itenondeguáva okéra ichupe rehe pe pyhare upépe, ha ndoikuaái pe okéra haguépe ichupe ha pe opuã haguépe. Oiko katu koẽ pyhareve, ha hikuái tuichavéva hei pe michĩvéva pe, ehecháke akeỹ kuehe ore ru ndive, ñamombeu chupe kãvi ha koẽ pyhare koápe, ha nde oikévo nekeỹ hendive, ha ñamboguejy ore ru gui ñemitỹ. Omeẽ chupe oñeno haekuéra avei amo pyhare upépeme itúva ichupe i ru haekuéra vino, ha oike rire michĩvéva okéra upe i ru ndive, ha ndoikuaái oñeno jave ichupe ha opuã jave. Ha mokõi tajýra Lot ojagarra itúva guive. Ha oñemombyry la tujaháp̃e mitã kuimbae, ha ohenói héra chupe Moab, heívo: Che ru guive, koã hae ru Moabita-kuéra peve ko árape. Omembyky avei mitãkue omemby memby kuimbae ha ohenói héra Amón, oñeẽvo: Che ray che ypykuéragui, kóva túva Amonitakuéra ypykuéra ko árape ğuarã.

20

Ha Abraham oñemongue upégui yvy gotyo Ñemby, ha oiko Kadesh ha Sur mbytépe, ha oñemohenda Gerara-pe. Oñeẽ katu Abraham Sarah rehegua hembireko, hae che reindy hei, okyhyje haguére oñeẽ hae che rembireko hei, ani arakaeve omano hağua kuimbae táva pegua chupe, omondo katu Abimelech rey Gerargua, ha ojagarra Sarah. Hae oike Ñandejára Abimelej rehe keỹme pyhare, ha hei: Ehecháke, nde remanóta kuña rehegua mbae rejagarra, ko katu oikove kuimbae ndive. Abimelech hae ndoipotái ichupe, ha hei: Yára, peteĩ tetã oikuaaỹva ha oĩporãva remboguetáta piko? Ndahaéi chupe chéve hei: Che ryvyy hae; ha kóva chéve hei: Che rykey hae; pya potĩme ha po tekojoja rupive ajapo kóva. Oñeẽ chupe Ñandejára ke rupi, ha che aikuaa rejapo koã pytũ pya rupi, ha achepytyvõ ndéve ani haguã rembyai che rehe, upévare ndaahejái ndéve rejopy chupe. Koágã katu emeẽjey kuña ava-pe, umi profeta hae, ha oñemboejey nde rehegua, ha reiko-ta. Oi katu ndahaéi remeẽjey, reikuaa-ta umi remano nde ha opavave nde mbae. Ha Abimelech opuã pyhareve, ha ohenói mayma itembiguái, ha oñeẽ mayma ñeẽ koã inambi-pe, okya katu mayma ava heta. Ha Abimelech oshenói Abraham-pe ha hei ichupe: Mbae ko erejapo oréve? ¿Ndaha ore roikuaavéima ndéve, mbaére regueraha che ári ha che reino ári jejavy tuichaitéva? Tembiapo oimeraẽva ndojapomo'ãi, erejapo chéve. Oñeẽ katu Abimelech Abraham-pe: Mbae ohecha rire ojapo koã? Abraham hei: Che hei ramo upévare ndaipóri Ñandejára ñemombaeguasu ko tendápe, ha chemoñáta che rembireko rehe. Ha avei añetete, isy che ru guive, ha katu ndahaéi che sy guive, ha oiko chéve kuñatái-ramo. Oiko va'ekue ha upe jave Ñandejára osẽmbohasa chéve

che ru róga guive, ha che a'e chupe: Ko'ã tekoporã rejapo cherehe opavave tendápe ñande jaikéta upépe, e'e cherehe che ryvy he'i. Ojagarra katu Abimelech mil mokõi dracma, ha ovecha kuéra, ha tembi'u ryguasu kuéra, ha tembiokuái kuéra, ha kuñataĩ kuéra, ha ome'ẽ Abraham-pe, ha ombojevy chupe Sara, hembireko. Ha hei Abimelech Abraham-pe: Ehecháke che yvy oĩ nde renondépe; oĩhápe ndéve oikovy, eiko upépe. Kóva pero Sarah-pe hei: Ehecháke, ameẽma mil didrachma nde ryvyípe, koãva oikótaha ndéve mbaeporã nde ova rehegua, ha opavave kuñakuéra nendive oĩva, ha opavave mbae añetei. Oñemboe Abraham Tupã-pe, ha Tupã oporavuka Abimelec-pe, i kuña-pe ha i kuñataĩ-kuérape, ha omemby. Porque el Señor ha cerrado desde afuera todo vientre en la casa de Abimelec, a causa de Sara, la mujer de Abraham.

21

Ha Ñandejára ojesareko Saráre oñeẽháicha, ha Ñandejára ojapo Sarápe oñeẽháicha. Ha oñembyasy rire omemby Abrahám-pe mitã kuimbae tuja jave, upe tiempo-pe haeháicha oñeẽ chupe Ñandejára. Ha Abraham ohenói héra imemby oñemoñepyrũ ichupe, pe oñemoñepyrũ ichupe Sarah, Isaac. Oñembojao ha Abraham pe Isaac pe ára pohapýpe, oñondive ombohasáva chupe Ñandejára. Ha Abraham oĩ peteĩ sa ary ramo, upe jave oiko chupe Isaac, pe mitãi imemby. Sarah hei: Che resẽ ojapo Ñandejára pukavy, ha avei ohendu vaekue cherehe oñemboavya. Hae hei: Mávapa omoherakuãta Abrahámpe Sára

ombohete mitãi. Ajukai memby che ypykuépe. Ha okakuaa mitã ha oñemomirĩ, ha ojapo Abraham tembiu guasu amo ára oñemomirĩ Isaac imemby. Ohecha rire ko Sára mitã Agar Egipto kuña mbae, oiko vaekue Avárahã-pe, oñembosarái Isáka mitã ichupe. Hae oî Abraháme: Ejesarái ko kuñataĩ ha imemby, ndahaéi hína oñemoherakuãtaha ko kuñataĩ memby che memby Isaác ndive. Hatã ha ojehechauka pe ñeẽ itavusu ete Abrahám renondépe irajy rehegua. Oñeẽ katu Ñandejára Abrahám-pe: Ani hatã tova ñande rova rehe mitãi rehe ha kuñataĩ rehe. Opavave mbae oikuaaỹva hei ndéve Sara, ehendu pe ñeẽ ijáva, hae rehe Isác-pe ojeheróta ndéve juru. Hae memby avei ko kuñataĩ koã rehegua peteĩ tetã tuichaitépe ajapo chupe, ikatúgui nde raỹkuéra hae. Oñepyrũ katu Abraham pyhareve, ha ojagarra mbujape ha ykua y rehegua, ha omeẽ Agar-pe, ha omoĩ hyvépe hesẽ mitãi, ha omondo ichupe. Oho rire katu ojejapo jere ñuãme, ykua ñembyaty juramento rehegua rupi. Oñemeẽ katu pe y umi ñandyha guive, ha omboja pe mitãi peteĩ yvyramata guype. Oho hague rire oguapy hendive gotyo mombyry guive, huũichagua jepota asy, hei haguére: Ndarechái ndahechavéi che mitã mano. Ha oguapy hendive gotyo, hasẽ rire katu mitã osẽ. Ohendu Túva mitãi ñeẽ tenda oĩ hague guive, ha peteĩ mensajero Túva rehegua omboguata Agar yvága guive, ha hei chupe: ¿Mbaépa oiko, Agar? Ani kyhyje, ohendu Túva mitãi ñeẽ tenda oĩ hague guive. Eñepyrũ ha ejagarra mitãi, ha ejopy nde po rupive chupe, tetã tuichavévape guarã che ajapota chupe. Ha Túva omoĩngue ichupe resa, ha ohecha pukukue y tekove rehegua, ha oho, ha ohenyhẽ ikũ y rehegua, ha omeẽ y mitãípe. Ha Tupã oĩ mitã ndive, ha okakuaa, ha oiko kaaguýpe, ha oiko

ijyvyratĩha. Ha oiko kaaguasuípe ha isy ojapyhy chupe kuña Paran Egipto guive.

Oiko vaekue upe ára upépe, ha hei Abimelec, ha Ocozat i ñeẽporãhára, ha Ficol mboguatahára tenondegua ipoderpe Abrahámpe, heívo: Tupã nendive oĩ opavave mbaépe umi rejapo haguã. Koágã upéicha eñemombae chéve Ñandejára nderejavyúi chéve, ni che ray'y, ni che réra, ha katu oñondive pe teko porã haekuéra ajapo nendive, rejapo che rehe ha pe yvy haekuéra nde reiko upépe. Hae hei Abraham: Che amoñeẽta. Ha Abraham ombohovái Abimelec-pe ykuéra ýgui rehegua, umi omondáva umi mitãrusu Abimelec-gui. Ha Abimelech hei chupe: Ndarekói mbae avei mbaépa ojapo ndéve ko ñeẽ koã, avei nde nderemomarandu chéve, avei che nanduhéi, ha katu ko árape. Ha Abraham ojagarra ovecha ha mburika, ha omeẽ Abimelec-pe, ha ojapo mokõivéva contrato. Ha Abraham omoĩ siete ovecha kuñakarai añoite. Hae Abimelec hei Abraham-pe: Mbaépa hae ko pokõi ovecha ryguasu ko ovecha-kuéra-gui, umi rembohasáva oĩhápe. Hae Abraham oñeẽ: Koã pokõi ovecha kuña regueru che guive, oĩ hagua chéve testimonio-pe, che ajapo haguére ko pozo koã. Upéicha rupi omoheróva téra tendágui upéva Ykua Ñemboguatágui, upépe oñemboguata mokõivéva. Haekuéra ojapo jepotarã peỹ ryru ñemboaty rehegua. Opuã katu Abimelech, Ochozath ombohováiva chupe, ha Phichol ombohováiva guasu mbarete rehegua chupe, ha ojevy pe yvy Philistines-kuéra rehegua. Ha Abraham oñoty ñu táva pozo juramento rehegua rehe, ha ohenói upépe Señor réra, Ñandejára ypykueỹva. Abraham oiko Filisteo tetãme heta ára.

22

Ha oiko upe ñeẽ koã rire, Tupã oñehaã Abraham, ha hei chupe: Abraham, Abraham. Ha hei: Eñeẽ, che. Hae hei: Ejagarra nde ray nde rayhuetéva, upe rehayhu vaekue, Isaac, ha eho yvy yvate gotyo, ha emoĩ chupe upépe holocausto-pe peteĩ yvyty apytépe umi yvyty kuéra guive upe ndéve chee ta vaekue. Oñepyrũ rire Abraham pyhareve, oñembosakoi imymba, oñembyaty hendive mokõi tembirekoa ha Isaac imemby, ha oñembojao yvyra oñembohovái hagua, oñepyrũ rire oho ha oguahẽ tendápe oñeẽva hendive Ñandejára ára mbohapyhápe. Ha Abraham ojesávo yvate iñesãme ohecha pe tenda mombyry guive. Ha hae Abraham ichupe mitãnguéra: Peime koápe mburuvicha ndive, che hae ha mitãi roho jey koápe aja, ha rojerovia rire rojevy pendépe. Abraham ojagarra yvyra oñembohovái porãrã rehegua, ha ombohapy Isaac imemby-pe, ojagarra katu po-pe tata ha kyse, ha oho mokõi oñondive. Isaac hei Abraham, itúvape: Cherú, ha Abraham oñembohovái: Mbae piko, che ray? Isaac hei: Koápe oĩ tata ha yvyra, ha moõpa oĩ ovecha oñembohovái haguã? Oñeẽ katu Abraham: Tupã ohechata hendivépe ovecha oñemboepy hagua, mitã. Oho rire katu mokõivéva oñondive, Oho pe tendápe upe oñeẽ chupe Túpa, ha Abraham omopuã upépe pe altar, ha omoĩ umi yvyra, ha oñembojopy rire Isaac imemby, omoĩ chupe pe altar ári umi yvyra ári. Ha Abraham omyasãi ipo ojagarra hagua kyse, oñembou hagua iray. Ha Mensajero Señor omongeta chupe yváte guive, ha hei: Abraham, Abraham. Ha katu hei: Ehenoĩ

che. Ha hei, ani remoĩ nde po mitãi ári, ani avei remoĩ mbaeve chupe, koágã rupi aikuaa nde rekya Ñandejára, ha nde nderesãi nde ray rayhuetéva che rehe. Ha Abraham ohechajey rire hesape rupive, ohecha peteĩ ovecha oñembyatyvaekue kaarepy Sabek hesã rupive. Ha oho Abraham, ojagarra ovecha, ha omoĩ porã chupe oñembyaty haguã Isak rendive, mitãi hese.

Ha Abraham ohenói téra pe tóga upéva rehe, Ñandejára Ohecha, umi oikuaa hağua hei ko árape: Pe yvyty ári Ñandejára ojehecha. Ha oñeẽ pe Mensajero Señor-gui Abraham rehe mokõiha jey yvágagui. Hẽívo, Che rehe che ñemomboe, hei Ñandejára, ndéve rehe rejapo ñeẽ ko, ha nderejokói nde ray nde rayhuetéva che rehe, Añetehápe mborayhu haguã amborayhu nde, ha hetave haguã ahetave ne ñemitỹ, ñandeỹ umi mbyjakuéra yvága rehegua, ha ñandeỹ umi yvykui oĩva yguasu rape rehe, ha oguereko porã ne ñemitỹ umi táva umi ovaiháva rehegua. Ha opaite umi tetã yvy ári oñemomaitei ko nde ryrýipe, umi mbae rendive nde rehendu che ñeẽ rehe. Ojevya katu Abraham pe mitãi chupe, ha opuã rire oho oñondive pe yvyy juramento-gui rehe. Ha oiko Abraham pe yvyy juramento-gui rehe.

Oiko upéi umi ñeẽ koãva, ha oñemomarandu Abrahámpe, oñeẽvo: Ehecháke omemby Milcah avei mitãi Nahor nde ryvyýipe. Uz tendota ha Buz hembírva ha Kamuel Siriano-kuéra ru. ha pe Hazad, ha Azau, ha pe Phaldes, ha pe Jeldaph, ha pe Bethuel. Bethuel hae omboguapy Rebeca-pe. Ocho koã mitãkuéra, umi oñemboguapy Melcha Nahor-pe, tovaja

Abraham-pe. Ha i concubina ichupe, hérava Reuma, omemby avei Tebah, Gaham, Tahash ha Maacah.

23

Oiko hae pe tekove Sárrape, ary peteĩ sa mokõive pa. Hae Saráp̃e omano Arbok táva-pe, haéva oĩ koilómati-pe, kóva hae Hebrón Kanaán yvy-pe. Hae katu Abraham oú oñeñandu hag̃ua Saráp̃e rehe ha oñembyasy hag̃ua. Ha oñepyrũ Abraham imemby kuéragui, ha hei Abraham Heth memby kuérape heívo, Oikóva ha oikóva che hae peẽme, emeẽ chéve upéicharamo jerekoha ñembyahýi peẽme, ha añembyaty che mano che guive. Oñembohovái ha umi mitã Heth Abrahám-pe oñeẽvo: Nahániri, tuvicha. Ehendu katu ñande, rey Túva guive nde hae ñandépe, ñande poravoi ñembyahýipe moñembyahy nde manoi. Avave ñande nahániri ombotyke iñembyahy nde guive moñembyahy hag̃uã nde manoi upépe. Oñepyrũ rire, Abraham ombojerovia tapicha yvy reheguápe, Heth rajykuérape. Ha Abraham oñeẽ hendive, hei: Oiméramo peñeẽme penderehegua upéicha ramo oñemombyky hag̃ua che mano cherova guive, pehendu chéve ha peñeẽ cherehe Efrón pe Zoar rehegua. Hae omeẽ chéve pe okakuaa mokõi haéva oĩva hese, pe oĩva peteĩ vore pe kokue suyo. Plata pe oikóva omeẽ chéve hae peẽme peteĩ jerereko ñembyahýi. Ephron katu oguapy Heth memby mbytépe, ha Ephron Hittita ombohovái Abrahám-pe oñeẽ, ohendu hikuái Heth memby ha hikuái oike táva-pe opavave, hei: Che rehe eĩ, karai, ha ehendu che mbae: ko yvy ha ko tataendy oĩva hese nde

rehe ameẽ; opaite che táva tapicha renonde ameẽma nde rehe; eñoty nde mano. Ha Abraham oñemombaeguasu umi tapicha yvy renondépe. Hae hei Efrón apytépe ohendu hagua tetã yvy ñande rembiapo, epeidi che rehe nde reime, ehendu che, plata koã yvy rehegua ejapyhy che guive, ha amoñeẽta che mano upépe. Ombovái katu Efrón Abrahámpe heívo, Nahániri, mburuvicha, ahendu haguére, yvy irundy sa peteĩ sy didrachmas plata rehegua, ha katu mbaépa ikatu hína kóva che ha nde apytépe; nde katu ñoty ne akãnguéra. Ha hendu Abraham Ephron rehegua, ha omeẽ jey Abraham Ephron-pe plata, ojee vaekue Heth memby kuéra ñanduti-pe, irundy sa didrachma plata oñemoneĩvaekue vende-kuéra apytépe. Ha ñemboy pe yvy Efrón, oĩva pe kueva mokõiháp e, oĩva oñembohovái Mamre ári, pe yvy ha pe kueva oĩva hendive, ha opavave yvyramáta oĩva pe yvýpe, ha opavave oĩva pe hembýpe imbae jerére. Abraham-pe, jeguererã ramo Jet mitãkuéra ñande renondépe, ha opavave oikéva táva-pe. Koã rire, ohñoty Abraham Sarah ichembireko okápe kokue mokõiháp e, oĩva Mamre renondépe; kóva hae Hebrón, Canaán yvyýpe. Ha oñemboaje ko yvy ha pe cueva oĩva hese Abraham-pe ẽguarã mbae orekóva ohejáva, umi Heth-gua memby-kuéra guive.

24

Ha Abraham hae tuja, oñembotujavéva ára reheve, ha Ñandejára omboete Abraham opaite mbaépe.

Ha Abraham hei ichupe imboguatahára itujavéva hóga rehegua, oñangarekóva opavave mbae haguére: Emoĩ nde po che apykápe. Ha che ajerure nde Señor, Túva yvága rehegua ha Túva yvy rehegua, ñembya ndejapói kuñakarai che ray Isaac-pe cananeo kuñataĩ apytépe, umi ndive che aiko haguépe. Pero reho che yvýpe upépe che oñemotenondéva, ha che atýpe, ha regueraha kuña che memby Isaac-pe upégui. Peẽ ha hendive pe tembirekoa: Ndaipotái rupi arakaeve pe kuña oho hagua cherehe upe yvy koãme. ¿Ajujey porã ta ne memby upe yvýpe oúva rehoáva upégui? Oñeẽ ha hendive Abraham: Ejesareko nderehe ani remoĩjey che ray upépe. Ñandejára Ñanderu Tupã yvy ári rehegua ha Ñanderu Tupã yvy rehegua, ojesarovái chéve che ru róga guive ha yvy oñembyaty hague chéve guive, oñeẽ chéve ha oñemombaeguasu chéve, heívo: Nde meẽta ko yvy ha nde rembire me, hae omondóta iÑanderu Tupã Rape itenonde nde, ha rejapyhy kuña che ray me hendive. Oiméramo ha ndoipotái kuña oho nendive ko yvy-pe, nde reikóta potĩ che ñeẽjurúgui, añoite che memby ani remoĩjey upépe. Hae tembirekua omoĩ ipoha Abraham tuvicha ijarépe iñakã guýpe, ha oñembojerovia ichupe ko ñeẽ rehegua. Hae ñemboguataha ojagarra mbaeporiahára diez kamẽ umi kamẽ-gui señor hesegua, ha umi mbaeporã-gui señor hesegua ijehegui, ha oñemopũ oho Mesopotamia-pe, táva Nahor-pe. Ha omoñotỹ umi kamélope okápe táva rapykuéri, ýpe pózo ýgui rehegua, pytũ aja jave, arakaeve oñesẽ umi kuñakarai ojuhúva ý.

Ha hei: Señor, Túva che ru Abraham-gua, emoporãve che renondépe ko árape, ha ejapo mborayhu che ru Abraham rehe.

Ehenoĩ che ahecha ári pe yvyraỹ y rehegua, ha katu kuñataĩkuéra umi oikóva távape osẽ ogueru hağua y. Hae kuñataĩ pe chéve ajapo, emboguejy nde yy ryru aikotevẽ rehe aju, ha hei chéve, eju nde, ha nde kameju kuéra ameẽta yy opyta peve oñemonoõ ojey hağua, kóva remboguapy nde tembiokuái Isaka rehe, ha kóva rupive aikuaáta rejapo poriahuverã che jára Avara rehe.

Ha oiko mboyve omohuã chupe oñeẽvo hembiapoípe, ha eñatã Rebeka osẽ, oñembyatýva Betuel-pe, memby Melchas kuña Nachor-gua, hermano Abraham-gua, oguerekóva yã hombópe. Pe kuñataĩ hae oĩ porã hechapyrã rehegua iterei, kuñataĩ oĩ, kuimbae ndoikuaái ichupe. Oguejy haekuri pe ysyry rehe, omokañy pe yjokoha ichugui, ha ojupi. Oñani katu pe tembiakóva hendive, ha hei: Emeẽ chéve sai y nde yrupégui. Ha katu hei: Yvyu, mburuvicha, ha opypya ha omboguejy pe yy ñembyaty renda itesape rehe, ha omeẽ chupe yvyu, oheja peve opyta yvyu hague. Ha hae, ha nde kamélope-kuérape ameẽta y opaite oñenoõ peve. Hae opyaãve ha ombohasỹ ihyakuã yvyraã ñemongakuaa rupive, ha oñani yvyraã rehe ogueru hağua jey, ha ogueru y opavave kamélope. Pe kuimbae ohecha porãiterei chupe, ha okirirĩ oikuaa hağua Ñandejára omboporã porãpa itape térã nahániri. Oiko katu arakaeve opáma umi kamejo oñeno, ojagarra kuimbae umi tembipuru nambi kuarepoti peteĩ dracma pohyikue ha mokõi pulsera ipoguýpe, pa pohyikue ichupe. Ha ombotovái chupe ha hei: Mitãkuña máva reikópa, emombeu chéve, oĩpa ne ru rógape tenda ñandéve ñande kaaru hağua. Hae katu hei chupe: Che hae tembireko Batuel rehegua,

Melchas mbae, oñembyaty Nachor-pe. Hae hei chupe: Hũ ha tembiu kaaguygua heta oĩ ore apytépe, ha avei tenda oñemboguapy hağua. Ha oĩporã rire kuimbae oñemombaeguasu Karai-pe Hae hei: Mbaeporãitepyre Señor, Túva cheruvicha Abraham rehegua, omboykeỹva hekopete ha añetegua cheruvicha guive, ha che Señor ou óga peve cheruvicha ryvy rehegua. Ha oñemondýi, tembirekokue omoñeẽ óga-pe sy heseguápe oñondive ñeẽ koãva. Rebecca-pe hae tuichavéva oĩ, hérava Labán, ha Labán oñani okápe kuimbae ykére. Ha oiko upe jave ohecha umi ñandutĩ ha umi joguaha umi pópe tesýi chupe, ha upe jave ohendu umi ñeẽ Rebeka tesýi chupe oñeẽva, péicha oñeẽ chéve kuimbae, ha oho kuimbae gotyo, oñemboyva ichupe umi kamélope umi ykuápe. Ha hei chupe: Aju, eike, mbaeporãitepyre Señor rehegua. Mbaére reime okápe? Che katu amoĩporã óga ha tenda kamélokuérape. Oike hae kuimbae óga-pe ha omboguejy umi kamélope, ha omeẽ kaavo ha tembiu umi kamélope, ha y ojesaho haguã ipy ha umi py umi kuimbae oĩva hendive. Ha omoĩ hendive mbujape hiu hağua, ha hei, ndarei hiu peve ahenói che ñeẽnguéra, ha hei, ehenói.

Ha hei: Abrahán rembiakóva che. Ñandejára katu omboayhú che ru iterei, ha ojehuakuaa, ha omeẽ ichupe ovecha, mborekuakuéra, plata, kuarepoti, tembirekuakuéra, kuñataĩkuéra, kamejokuéra ha mburukuéra. Ha Sarah, kuña che ru mbae rehegua, omemby mitãi peteĩ che ru mbae rehegua oikove rire heta ary, ha omeẽ chupe opaite mbae oĩva chupe. Ha che ru ombojerovia chéve heívo: Ndererekóta kuña nde ray rehe Canaán kuñataĩ apytépe, ko yvy amo haehápe aiko haguépe.

Pero irás a la casa de mi padre y a mi tribu, y desde allí tomarás una mujer para mi hijo. Che aipoi ha che ruári: Ikatúramo ndoho moãi kuña cherehe. Ha hae chéve: Yára ha Ñandejára upe chéve che vyapavẽ oĩporã hague imboyvére, hae omondóta upe Mensajero imboyvére nendive, ha omoporãvéta nde rape, ha reguerekóta kuña che memby rehe che aty guive ha che ru róga guive. Upéicha imarãvaerã nde che maldición-gui, oñembyaty jave nde che aty-pe ha ndéve omeẽ'ỹramo, ha imarãvaerã nde che juramento-gui. Ha oúva ko árape ykua rehe, chee: Ñandejára, Ñandejára Túva che ru Abrahám-gua, nderehe piko remboporãta che rape, upe-pe koágã che aha upe-pe. Ehenoĩ che ahecha aguĩ ári y ypykuépe y mbae, ha kuñataĩkuéra ava táva pegua osẽ oheka haguã y, ha oĩta kuñataĩ hupépe che aipota: Emeẽ chéve y nde ykyhápe guive michĩmi y, Ha oñeẽramo chéve, ha nde avei reñuũ, ha nde kamélope-kuérape che amoĩta y, ko kuña oñembosakoi Ñandejára imoĩmbyre Isaác-pe, ha kóva rupive aikuaáta ojapo haguére mborayhu che ru Abrãháme-pe. Ha oiko mboyve paháp e che añemohuã che pyápe, pyae Rebeka osẽ oguereko haguépe yguata ijyvápe, ha oguejy yvýrape ha oguenohẽ y. Ha che ahei chupe: Emeẽ chéve y ahyu hağua. Ha oñemombyry rupi omoguejy yỹha iñakã rehe hendegua guive, ha hei: Eú nde, ha nde kameju-kuérape ameẽta y, ha ou, ha kameju-kuérape omeẽ y. Ha aporandu chupe, ha hei: Mitãkuña mávapa nde, emombeu chéve. Ha katu hei: Mitãkuña Betuel-gua che hae, memby Najor-pe, oñembyguái chupe Melca. Ha amoĩ chupe umi ñamembykuéra, ha umi pulsera umi po rehe ijávape. Ha ojegueroviaỹ amoĩ Yváragui, ha amombaeguasu Yváragui Túva che yára Abraham rehegua, ojapo porãvaekue chéve tape

añetegua rupive ajapyhy hağua tembireko che yára ryvy rajakuéra irajy. Mbaépa upéicharamo pejapo peẽ pytyvõ ha tekojoja pe tuvicha cherehe, ha katu mbaépa upéicharamo nahániri, pemombeu chéve, ikatu hağuáicha ajejere akatúa gotyo térã asu gotyo.

Mbohovái rire Labán ha Betuel hei: Señor guive osẽ ko mbae, ndaikatúi ndéve ñeẽmba vai térã porã. Ehecha Rebeka oĩ nde renonde, jajapóvo oho, ha iñakãrapuã kuñakarai nde ru rayhúpe, ojehegui oñeẽ Ñandejára. Oiko va'ekue ha upépe hendúvo mitãrusu Abrahám-gua umi ñe'e ichugui, omoĩnguévo yvy ári Señor-pe. Ha oguenohẽ rire tembiapokue plata ha kuarahy ha ao, omeẽ Rebeca-pe, ha mbae omeẽ hermano ichupe ha sy ichupe. Haekuéra okaru ha okya, ha hae avei ha umi kuimbae iñirũ ndive oĩva, ha oke. Ha opuã pyhareve, hei: Pemondo chéve upéicha ahata che ru rehe. Peẽ katu ichupe aty ha itasy: Oñembyaty kuñataĩ ore ndive ára diez rupi, ha upéi oho. Ha katu hei chupekuéra pe: Ani peñongatu cherehe, ha Ñandejára omboguapy che rape cherehe, chemondo ñaha che haãrõ aheja ha ahóvo che ru guive. Umi katu hae oñeẽ: Ñamboguapy pe mitãkuña ha ñaporandu hese. Haekuéra ohenói Rebékape, ha haekuéra hei chupe: ¿Reho piko ko kuimbae ndive?. Ha katu hae hei: Aha. Ha omondo Rebeca hembireko, ha imbae, ha Abraham tembireko, ha umi oĩva hendive. Ha omborayhu Rebeca ha hei chupe: Che ryvya nde, eiko saive saive rupive, ha togueomi ne raỹkuéra táva umi oñembyaíva rehe. Oñepyrũ rire katu Rebeka ha umi iñemboehára kuñakarai oñemboy umi kamélope ha oho pe kuimbae ndive, ha ojagarra

rire pe tembirekó Rebeka oho.

Isaac hae oho hína yvy ñaña rupi ykua hecha rehegua rehe, hae katu oiko hína yvy Ñemby gotyo-pe. Ha osẽ Isaac oñeẽ hagua yvy ñembyahýpe kaaru vove, ha ojesarekávo hesa rehe ohecha kameju ou haguéra. Ha Rebeca ojesávo yvate hesápe ohecha Isaac-pe, ha oguejy pyae kamélogui. Hae oñeẽ pe tembirekópe: Mávapa hae pe kuimbae hae pe oho hína pe ñu-pe ore rehe. Hae oñeẽ katu pe tembireko: Koãva hae pe túva che. Hae katu ojapyhy pe ao jave, oñemonde. Ha omombeu pe tembiakóra Isaac-pe opaite ñeẽ umi ojapo vaekue. Oike katu Isaac óga-pe sy suyo, ha ojagarra Rebecca, ha oiko ichupe kuña, ha ohayhu chupe, ha oñembyaty Isaac Sarra rehe sy suyo.

25

Oñembojoaju rire, Abraham oguereko kuña iréra Keturah. Omemby ichupe Zombran, ha Iezan, ha Madal, ha Midian, ha Iesbok, ha Soie. Iezan ha omboguata Saba ha Dedan, ha Dedan mitãkuéra hae Asshurim, Letushim ha Leummim. Madiam remitãkuéra hae Gepher, ha Apher, ha Enoch, ha Abida, ha Eldaag, opavave koã haekuéra Keturah remitãkuéra. Omeẽ ha Abraham opaite imbae Isaac ichupe memby. Hae mitãnguéra kuñakarai rehegua omeẽ Abraham jopói, ha omondo hikuái Isaac mitã rehegua guive oiko gueteri chupe, kuarahyresẽ gotyo yvy kuarahyresẽ-pe. Koã katu hae umi ára ary oikove rehegua Abraham opaite oiko haguéra, peteĩ sa ary pokõivepotũ ary. Ha

oñembotavy omano Abraham pype arakuaa porã, tuja ha henyhẽ ára, ha oñembojoapy itavusu rehe. Ha oñembyaty chupe Isaac ha Ismael, umi mitãi chupe, pype la taãnga mokõi, pype la kokue Efron, Zoar Heteo-gua ray, oĩva ape renonde Mamre. Pe kokuépe ha pe taperekuépe, pe ojejogua Abraham umi mitãkuéra Heth-gui, upépe oñembohapy Abraham ha Sarah irembireko. Oiko katu upe rire omano Abraham, Tupã omborayhu Isaac imemby, ha Isaac oiko upe pozo hechaha rendápe. Kóva katu hae umi generación Ismael rehegua, hijo Abraham, opaite omemby Agar la Egipcia, sirvienta Sara rehegua, Abraham-pe. Ha kóva umi téra Ismael memby kuimbae rehegua, umi téra oñemotenonde haguépy rupi: Ismael tembiasakue tenondegua, ha Nabaiota, ha Kedara, ha Nabadeela, ha Masama. ha Masma, ha Duma, ha Massa, ha Choddan, ha Teman, ha Ietur, ha Naphes, ha Kedma. Koãva hae Ismael rajýva ha koãva hae itéra kuéra hóga karpa kuéra pe ha hóga rendápe kuéra pe, mokõipa poapy mburuvicha oñondive hendaguasu kuéra rehegua. Ha koã ary tekove Ismael rehegua, peteĩ sa mokõipamokõi ary, ha oñembotavy rupi omano, ha oñembojoapy iñeñotỹ rehe. Oiko Havilah guive Shur peve, upéva hae Egipto ova rehe peve oguahẽ haguã Asiria-kuérape, opa ichugui ova rehe oiko.

Ha koãva umi generación Isaac, Abraham rembirekoa; Abraham omboguapy Isaac. Isaac oĩ cuarenta ary upe jave ojagarra Rebeca, Betuel Siria-gua rajy Mesopotamia Siria-guive, Labán Siria-gua pehẽngue, ichupe guarã kuñataĩ ramo. Isaac ombyahýi Señor-pe Rebeca rehegua, ipahápe esteril oîgui, ha Ñandejára

ohendu chupe, ha Rebeca, hembireko, oñembyai. Ojesarái mitãkuéra hese, ha hei: Oiméramo kóicha chéve oiko haguã, mbaére chéve kóva? Ha oho oikuaa haguã Karai guive. Ha hei Ñandejára chupe: Mokõi tetã nde pyápe oĩ, ha mokõi tapicha aty nde pyápe guive oñembojao ta, ha peteĩ tapicha aty ambue tapicha aty ohupytyve ta, ha tuichavéva ombaapo ta michĩvévape. Ha oñembohetãma umi ára oñembyai hagua chupe, ha koápe oĩ mokõi mitãi itypýpe. Osẽ katu pe tembiapo tenondegua pytã, opavave oĩháicha pire tũ, ha omoherakuã pe héra ijáva Esaú. Ha upéi ko mbae osẽ kyryvusu ichupe, ha po ichupe ojopy pypore Esaú rehegua, ha ohenói téra ichupe Jakóvo. Isáke katu hae ary pokõiporundy, upe jave Revéka omemby ichupekuéra. Okakuaa katu mitãkuña, ha hae Esaú kuimbae oikuaáva oñeẽ, kaaguy kuimbae, Jakóvo katu kuimbae ndojejapoỹva, oikóva ógape. Isaac katu ohayhú Esaú-pe, ikatúgui pe iñehenói hae tembiu ichupe, ha Rebeca katu ohayhú Jacob-pe.

Ombopu ha Jacob tembiu, ou ha Esaú ñu guive oñembyai hína. Hae oî Esaú Jacobpe: Emeẽ chéve ko tembiu hykue pytãgui, ikatúgui che akaneõ. Upévare oñehenói héra Edom. Oñeẽ katu Jacob Esau-pe: Embohenoíma chéve ko árape nde tembyryrýva. Ha hei Esaú: Ehecháke che aha amanóta, ha mbaérepa cherehe koã teñoihague. Ha hae chupe Jakóbo: Eñemombae chéve ko árape. Ha ombae chupe. Oñemuhã katu Esaú pe tembiasakue Jakóbope. Jacob ha katu omeẽ Esau-pe mbujape ha tembiu kokuépe lenteja rehegua, ha ou ha oú, ha opuã rire oho, ha Esau ombojavyỹ tapicha tenondegua jepokuaa.

26

Oiko mbaasy yvýre, oĩỹre mbaasy tenondegua haéva oiko Abrahám árape, ha oho Isaak Abimelej rey Filisteo-kuérape Gerar-pe. Ojehecha peteĩ Yára chupe ha hei: Ani reho guejy Ehipto-pe, reiko katu pe yvy-pe pe ãva ndéve ae. Ha oiko oñembyahýi ko yvy-pe, ha aime nendive, ha amombe'u porã ndéve, ndéve katu ha nde rembikua'a-pe ame'ẽta ko yvy tuicha, ha amoĩporãta cheñe'ẽ juramenta, oñe'ẽva Abraham nde ru-pe. Ha ambohetave nde raỹ, umi mbyja yvága-pe guive, ha ameẽta nde raỹ-pe ko yvy opa, ha ojeroviaukaáta nde raỹ-pe umi tetã opa yvy-pe. Hendive ombohapéva Abraham nde ru che ñeẽ rehe, ha oñongatu che mbae oñembojeroviáva, ha che mbae oñembojeroviáva, ha che mbae ojejapo porãva, ha che teko. Isaac oiko porãve Gerara-pe. Oporandu katu umi kuimbae tenda rehegua Rebeka rehegua, hembireko rehegua, ha hei: Che ryvyy hae. Okyhyje hei haguére: Che rembireko hae, ani arakaeve omaño haguã umi kuimbae tenda rehegua Rebeka rehegua, hae porã hechakuéra haguére. Oiko pukukue upépe, ha ojesýva Abimelec, mburuvicha Gerar-gua, ovetã rupive, ohecha Isaac oñembosarái Rebeca hembireko ndive. Ohenói katu Abimelec Isaác-pe, ha hei chupe: ¿Upéicharõ kuña nde rehegua piko? ¿Mbaére peikuéra hei, Che ryvyy hae'? Hei katu chupe Isaác: Ahei gueteri, ani arakaeve amano hese. Oñeẽ ha ichupe Abimelech: Mbae koã ojapo oréve? Michĩmi okéra oimeraẽva che syỹi guive nde kuña ndive, ha orerehegui ojopy ore ojekuaaỹ. Omandúva ha Abimelech opavavépe iténde, heívo:

Opavave opoguapýva ko kuimbae ha pe kuña ichupe, mano rupive culpable oikotevẽta. Osẽ ha Isaac pe yvy upépe, ha ojuhu pe ára upépe avati oikóva peteĩ sayju, ha omoasãi ichupe Ñandejára. Ha ojehuakuaa pe kuimbae ha oñembotuicha, ha oho tenonde tuichave oiko peve tuicha oiko iterei. Oiko chupe mymba ovecha-kuéra, ha mymba vaka-kuéra, ha ñemitỹ heta. Oñeñeakã katu chupe umi Filisteo-kuéra. Ha mayma umi yy, umi ojapo umi tembiokuái ichupe ru rehegua pe ára ichupe ru rehegua, ombotypy chupe umi Filisteo, ha omohenda chupe yvy. Abimelech oñeẽ Isaac pe: Eho ñande gui, ikatuvéve haguére ñande gui reiko iterei. Ha oho Isaaki upégui, ha oñembyaty valle Gerar-pe ha oiko upépe.

Ha jey Isaac ojejapo jey umi tajy y rehegua, umi ojejapo umi tembiapokue Abraham ru ichupe rehegua, ha umi Filisteo ojejoko umi meta omanõ rire Abraham ru ichupe, ha omoñeẽ umípe téra oñondive umi téra rehegua, umi omoñeẽ ru ichupe. Ha oñemboguata umi mitã Isaac-pe valle Gerar-pe, ha ojuhu upépe pozo y tekove-gua. Ha umi mbohayhára Gerar-gua oñorairõ umi mbohayhára Isaac-pe, heívo ichupekuéra hína pe y, ha ohenói pe téra pe pozo-pe Tekojoja, ojapo tekojoja chupe gua. Osẽ rire ha upégui okarẽ tajy ambuéva, oñemboyke avei upéva rehe, ha ohéra chupe Ñemboykéva. Oho rire hendive upégui okavya tajy ambuéva, ha ndoñorairõi chupe rehegua, ha ombohéra héra Tenda Pukukue, heívo: Ikatúre koágã ombotuicha Ñandejára ñandéve ha ombohakuve ñande yvy ári.

Oñemboy ha upégui pe yvyykua juramento rehegua. Ha

ojehecha chupe Señor pyhare umévape, ha he'i: Che hae Túva Abraham nde ru rehegua, ani kyhyje, nde ndive katu che hae, ha amombe'u porã ndéve, ha amboheta nde ñemitỹ Abraham nde ru rupive. Ha omopuã upépe altar ha osẽmboe téra Señor, ha omoĩ upépe ikarpa. Ojapo katu upépe Isaac rembiapokue pozo valle Gerar-pe. Ha Abimelech oho hendive Gerar-gui, ha Ochozath iñeẽporãhára ha Phicol mburuvicha guasu itembipuru rape rehegua. Hae oñeẽ ichupekuéra Isaac: ¿Mbaére peju chéve? Peẽ katu peñyrõ chéve ha pemondo chéve pendevegui. Umi katu hae oñeẽ, ohecha rire jahecha mbae opa ñande Yara oĩ nde ndive, ha jae: Oiko ára ñande mbytépe ha nde mbytépe, ha jajapo nde ndive ñeẽñemi, Ani jajapo ore ndive vai mbae, katuete ndajajerohorýi ndéve ore, ha mbaéichapa jajeporu ndéve porã, ha romondo ndéve pyaguapy ndive, ha koágã porayhu nde Ñandejára rupive. Hae ojapo chupekuéra tembiu guasu, ha okaru ha okyu. Oñemboy pyhareve rire, peteĩteĩva oñemboaje iñirũ rehe, ha Isaac omondo ichupe, ha oho ichugui tekoporãme. Oiko koẽ ha upéicha ára upépe, ha oúva umi mitã Isaac omomarandu chupe pozo okaváva rehegua, ha hei: Ndajajuhúi y. Ha ohenói chupe Ñembyaty, upéicha rupi ohenói téra pe táva upépe Ykua Ñembyaty, peve ko árape.

Esau oĩ cuarenta ary ha ojopy kuña Judit, Beeri Hitita-gua rajy, ha Basemat, Elon Hitita-gua rajy. Haekuéra oñemboyke Isaac ha Rebeca ndive.

27

Oiko hae rire okakuaa Isaac, ha oñembotavy umi itesa ohecha hağua, ha ohenói Esaú imemby tujápe, ha hei ichupe: Che memby, ha hei: Eñatã che. Hae oî: Ehecháke che atyguéma, ha naikuaái mbae árape amano. Koágã upéicha ejagarra nde rembipuru, pe y avei, ha pe y, ha ehoasa ñu rupápe, ha eheka chéve mymba. Ha emoĩ chéve tembiu porã, mbaéichapa che ahayhu, ha guerahauka chéve, ikatuhağua che hau, ikatuhağua chembaeguasu nde mborayhu che ñeã mboyve che mano. Rebecca katu ohendu Isaac oñeẽvo Esaú ijarépe, ha Esaú oho llanura-pe ojuka hağua mymba itúvape. Rebecca hae hei Jacobpe imemby michĩvépe: Ehecháke, ahendu nde ru oñeẽhague Esaúpe, nde ryvyýipe, heihague: Egueru chéve mbaekuaa, ha ejapo chéve tembiu porã ikatu haguã haûramo amombaeguasu ndéve Ñandejára renondépe mano mboyve che. Koágã upéicha rupi che ray, ehendu chéve, oĩháicha che amoĩ ndéve. Ha oho rire ovecha-kuérape, egueraha chéve upégui mokõi kavarai pytã ha porã, ha ajapo hikuái tembiu porã nde ru-pe ohayhúva haichagua. Ha regueruta nde ru-pe, ha ou-ta, upéicha ramo omboete-ta nde nde ru omanó-mboyve. Jacob hei ichu sy Rebeca-pe: Che ru Esaú hae kuimbae ivai, ha che katu kuimbae hũ. Nda'éi jepépe oñepyrũ chéve cherúva, ha aiko oñondive ojehayhúvo, ha agueru cheréve maldición ha ndaha'éi bendición. Hei katu hendive sy: Che ári oĩ ne maldición, mitãi, ehendu añoite che ñeẽ, ha eho rire egueru chéve. Oho rire katu ojagarra, ha ogueru sy-pe, ha ojapo sy ichupe tembiu porã, ojehegui ohayhúva ru ichupe.

Ha Rebeka ojagarra rire ao Esaú-gua, imemby tuichavéva-gua

porãva, oĩva hendive hógape, omboaóma chupe Jakóbo, imemby michĩvéva. Hae umi pire umi mymbai michĩ omoĩ jerére i juky ári ha jerére umi tenda ipiroỹ i ajúra ári. Ha omeẽ umi tembiu porã ha umi mbujape ojapovaekue Jacobpe, imemby pópé. Ha ogueru itúvape, ha hei: Cherú, ha itúva hei: Ehenoĩ che, mávapa nde, che ray? Ha hei Jacob túvape: Che hae Esaú, nde syỹi tenondegua. Ajapo mbaéichapa ne ñeẽ chéve. Opuã ha eguapymi, ha hakau che ñehenonde guive, ikatu hagua chemborayhu nde pya. Oñeẽ ha Isaac pe mitãi chupe: Mbae koã pe pyae rejuhu, che mitãi. Ha pe oñeẽ: Pe omeẽ Ñandejára Ñanderu nde che renondépe. Oñeẽ katu Isaac Jacobpe: Eñemboja chéve, ha ajopói ndéve, mitã, ndeiko nde ha che ray Esaú térã nahániri. Oñemboja katu Jakóva Isáka-pe i ru-pe, ha oñepyrũ i-pe, ha hei: Pe ñeẽ hae ñeẽ Jakóva, pe po katu hae po Esáú. Ha ndoikuaái chupe, ipoguýgui ipo hikuái umi ijyvyra Esaú ijyvyra ramo, itúva ramo, ha omborayhu chupe. Ha hei: Nde piko nde che ray Esaú? Ha katu hei: Che. Hae oî: Eme chéve, ha cheu nde yopara guive, che mitã, ikatúvo chembae pochy nde mborayhu. Ha ome chupe, ha ou, ha ome chupe vino, ha ou. Ha hei chupe Isaac itúva: Eñemboja cherehe ha chehayhu, mitã. Oñemboja rire oñembohetũ chupe, ha ohyhũ pe hyakuã iaoguéra, ha ombohetũ chupe, ha hei: Eñatã, che memby hyakuã, hyakuã koõ henyhẽva, oñembohetũva Ñandejára. Ha omeẽ ndéve Ñandejára yvy yvate ysapy guive, ha yvy riqueza guive, ha avati heta ha vino. Ha ñemboguata ndéve tetã kuéra, ha ñembojerovia ndéve mburuvicha kuéra, ha eiko tuvicha nde ryvy rehegua, ha ñembojerovia ndéve mitã kuéra nde ru rehegua. Pe ñembyai haguã nde, maldito, ha pe ñemokirĩri

haguã nde, bendito.

Ha oiko rire Isaaka opyta haguã omborayhu Jakova imemby, ha oiko Jakova oho ramo Isaaka itúva ova guive, ha Hesau ituvy oguapy oho ñuã guive. Hae avei ojapo tembiu porã, ha ogueru ichupe ruvícha, ha hei ichupe ruvícha: Opuã che ru, ha hou ñehenonde guive che memby, ikatu hagua chemborayhu nde pya. Ha hei chupe Isaac itúva: Mávapa nde? Ha hei: Che hae nemitaỹ tenondeguáva Esaú. Isaka oñemondýi tuichaiterei, ha hei: ¿Mávapa upéicharõ oñehaã chéve ñehaã ha ogueru chéve, ha cheu opavave guive nde reko mboyve? Amopotĩ ichupe, ha mopotĩmbyre oikotevẽta. Oiko katu upe jave ohendúva Esaú umi ñeẽ pe ru hese Isaac, osapukái ñeẽ tuicha ha kyhyje iterei, ha hei: Emombaeguasu añeténte avei cherúpe, che ru. Oñeẽ chupe: Nde ryvy oú kuñatã ndive ha oguereko nde mburuvicha. Ha hae: Tekóhápe oñembohéra héra Jacob, omoñeẽ chéve gua ko mokõiha ko, che mburuvichakuéra oguereko ha koágã oguereko che mbaraete. Ha hae Esaú itatápe: Ndereheja chéve mbaraete, tatá? Mbohovái ha Isaac hei Esaú-pe: Oi señor hendive ajapo nde, ha opavave umi hermano imbae ajapo imbae moñarõhára, avati ha vino amoĩmbarete hendive. Nde-ve ha mbae ajapota, mitãi. Oñeẽ ha Esaú itúvape: Ndahaéi peteĩ mbarayhu nderehe oĩ, cherú? Embarayhu katu avei cherehe, cherú. Oñemondýi rire ha Isaac, oñeẽ hatã Esaú, ha oñora. Mbohovái rire ha Isaac itúva hei ichupe: Ehecháke, yvy iporãiterei guive oĩta nde rendaite, ha yvága okytĩ yvate guive. Ha nde kyha ári reikove ta, ha nde ryvyípe rembaapo ta, oĩ ta katu arakaeve rembogue ha remboguejy hese yugo aje nde ajúra gui.

Ha Esaú oñemombaretĩ Jacobpe jerovia rehegua, ojeroviakuaáva chupe itúva rupive. Ha hei Esaú iñapykuépe: Oñembojeheguíke ára ñembyasy rehegua cherúva, ikatu hagua ajapo mano Jacob cherýrape. Oñemomarandu katu Rebekápe umi ñeẽ Esaú ray tuichavéva, ha omondóvo ohenói Jakóva ray michĩvéva, ha hei chupe: Ehecháke Esaú pehenguéra oamenasa ndéve ojuka hagua nde. Koágã upéicha, mitã, ehendu che ñeẽ, ha opuãvo ñañi Mesopotamia-pe Labán che ryvyýi gotyo Harán-pe. Ha eiko hendive ára mbovy peve ojevy haguã hembiapy Ha pe vya nde ryvya rehegua nde guive, ha oñembyresaráita mbae rejapo chupe, ha amondóvo arohenói ndéve upégui, ani arakaeve aikañy mitãi mokõi peichagua peteĩ árape. Rebeca hei Isaac-pe: Che kangy che rekove rupi umi Jet-gua mitã-kuéra rajy-kuéra mbae. Oiméramo Jakove oipyhy kuña umi ko yvy-gua rajy-kuéra guive, mbaére chéve che kove.

28

Oñehenói rire Isaac Jacob-pe, omborayhu chupe ha omandávo chupe, oñeẽvo: Nderembótai kuña Canaán mitãkuña-kuéragui. Oñepyrũ jevy ha ñañi Mesopotamia-pe, óga-pe Betuel-gui, ru túva nde rehegua, ha ejagarra nderehe upégui kuña kuñataĩ-kuéra-gui Labán-gui, hermano túva nde rehegua. Che Ñandejára katu omborayhu nde, ha omopuã nde, ha ombohetave nde, ha reikóta aty tetãnguéra-pe. Ha ombohovái ndéve mburuvicha Abraham cherúgui, ndéve ha ne ñemitỹ ndive nde rire, oguerekouka hagua yvy ne oikove rendágui, oméva Ñandejára

Abraháme. Ha Isakópe omondo Jakóbope, ha oho Mesopotamíape Labánpe, mitã Betuélgua Siriagua, hermáno Rebekágua, sy Jakóbgua ha Esaúgua.

Hecha katu Esaú umi Isaac omborayhu Jacobpe, ha omondo Mesopotamia Siria-pe ogueraha haguã ichupe kuña upégui, omborayhu jave chupe, ha omandáta chupe hei haguã: Ndereguerekovéima kuña umi mitãkuñai Cananeagua-gui. Ha Jacob ohendu itúva ha isy rehegua, ha oho Mesopotamia Siria-pe. Ohecha rire avei Esaú kuñataĩ vai hae umi mitãkuña Canaán Isaác ru rehe. Oho Esau Ismael-pe, ha ojagarra Maeleth, Ismael rajy Abraham memby-gua, Nabaioth ryvy, umi ikuñakuéra-pe ári icha kuña.

Ha osẽ Jacob pozo ñembojerovia-gui ha oho Harán-pe. Ha ojuhu peteĩ tenda, ha okeẽ upépe, oike haguére kuarahy, ha ojagarra umi itakuéra ko tenda gui, ha omoĩ i akã rapére, ha okeẽ ko tenda upépe. Ha okera'ã, ha ehechauka peteĩ escalera oñemopyendapyre yvy ári, iñakã oguahẽva yvága-pe, ha umi mensajero Tupã-gua ojehupi ha okañy pe escalera ári. Pe Señor oñemopyenda chupe rehe, ha hei: Che hae Túva Abraham nde ru rehegua ha Túva Isaac rehegua. Ani rekyje. Pe yvy oĩhápe nde rekeỹháp̃e, ameẽta ndéve ha nde ray'ýpe. Ha nde raỹi oĩta yvykúi ramo yvy rehegua, ha oñembotuichaveãta yguasu ári ha Ñemby ha Yvatete ha kuarahyresẽ ári, ha oñemombaeguasúta ndépe opaite ava rekogua yvy rehegua, ha nde raỹi pe. Ha hae che aime nde ndive, añangareko nde tape pave-pe moõpa reguata, ha ambojevýta nde ko yvy-pe, ndajesareíri nde peve

ajapo che opa mbae ahei ndéve. Ha oñemopũ Jakóvo ikepe guive, ha hei: Oĩ Ñandejára ko tenda pe, ha che katu naikuaái. Ha oñemondýi ha hei: ¡Mbaéichapa ikyhyje ko tenda! Ndahaéi kóva ambue mbae ha katu óga Tupã rehegua, ha kóva hae pe okẽ yvága rehegua. Ha puã Jakóva pyhareve, ha ojagarra itá omoĩvaekue upépe iakã gotyo, ha omoĩ chupe columna ramo, ha omoĩ aceite iñakãnguéra ári. Ha oheróma téra tendápe upe óga Tupã, ha Luz héra táva upe yma. Ha Jacob oñemboe peteĩ ñeẽ, hei: Ñande Járy Ñandejára Tupã oĩramo cherehe ha oñangarekóramo chéve ko tape rupive ahaguépe, ha omeẽramo chéve mbujape hau hagua ha ao ajepuru hagua. ha ombojevy chéve pytyvõ reheve che ru rógape, ha oiko Ñandejára cherehe Ñandejára ramo. Ha ko itá, upe amoĩva jehupyty, haeta chéve óga Tupã rehegua, ha opavave mbae umi eimeẽta chéve, paũ amoĩ jey paũ umi ndéve.

29

Ha Jakóva omopuã hague ipy opoo oho yvy kuarahyresẽ gotyo Labána rehe, Betuéla ray Siria-gua, Revéka ryvy, Jakóva ha Hesáu sy. Ha ohecha, ha ehecháke peteĩ yvytyỹi oĩva pe kaaguyỹme, ha oĩkuri upépe mbohapy aty ovecha oñemombyrýva hesegua rehe, upévagui yvytyỹi upégui omoheñói umi aty, ha peteĩ itakuéra tuicha oĩkuri yvytyỹi juru ári. Ha oñembyaty upépe opaite umi ovecha rembiapo, ha omoĩngue itakue yykua ryguápe guive, ha omeẽ y umi ovechape, ha omoĩ jey itakue yykua ryguápe hembiapo rendápe. Jakóva

oñeẽ chupekuéra: Hermano-kuéra, moõguápa peime peẽ? Haekuéra oñeẽ: Harángui ñande. Oñeẽ ha chupekuéra: ¿Peikuaa Laban, pe mitã Nahor? Ha umi oñeẽ: Roikuaa. Oñeẽ chupekuéra: ¿Ikatupyry porã piko? Haekuéra oñeẽ: Ikatupyry porã, ha ehecháke Rachel imemby kuñataĩ ou hína ovecha reheve. Hae Jakõ: Gueteri ko ára tuicha, ndahaeíri ára oñembyaty hağua umi mymba, pehoývo umi ovecha, peho rire pemongaru. Umi katu hae oñeẽ: Ndaikatúi, peve oñembyaty mayma umi ovecha rekaha, ha omoingea pe ita pe pozo r-y guive, ha ñamboguejy umi ovecha. Gueteri chupe ñeẽ chupekuéra, ha ehecháke Rrakel, tembireko Laban-pegua, oúva umi ovecha itúva ndive; ichupe katu omongakuaa umi ovecha itúva rehe. Oiko upéicha ohecha rire Jakóvo Rrakéle, tembireko Lávãne hermano sy chupe, ha ovecha Lávãne hermano sy chupe, ha oñemboja Jakóvo omboguejy itakuã jurúgui pozo, ha omeẽ y ovecha Lávãne hermano sy chupe. Ha Jacob oñemomína Rachel rehe ha oñeẽ hatã iñeẽ rupive ha osẽ. Hae omoherakuã Raquel-pe umi ñeẽ, hae haeha hermano i ru rehegua, ha hae haeha mitã Rebeca rehegua, ha oñani ha omoherakuã i ru-pe oñondive umi ñeẽ koãva. Oiko va’ekue ha upe rire ohendu Labán téra Jakóvo mitãrusu hembireko pehẽngue, oñani ojoguahẽ hağua hendive, ha ojopy rire ichupe ombohetã, ha oguenohẽ ichupe óga suyo, ha omoñe’ẽ Labán-pe opavave ñe’e ko’ãva. Ha Labán hei chupe: Che kangue gui ha che roo gui nde, ha oiko hendive peteĩ jasy ára.

Oî va’ekue katu Laban Jacobpe: Hína ko che hermano nde ha, nde ndereservimo’ãi chéve balde. E’eporandu chéve mávapa la

recompensa nde ha. Laban-pe mokõi memby kuñataĩ oĩ vaekue, tuichavéva réra Lea ha michĩvéva réra Raquel. Umi Leah hẽsa ikaneõ, ha katu Rachel iporã forma-pe ha iporãite jehecha-pe iterei. Jacob ohayhuve Rachel-pe, ha hei: Amoñeẽta ndéve pokõi ary Raquel rehe, nde rajy michĩvéva. Labán hei chupe: Iporãve ameẽ chupe ndéve, ameẽ gui chupe ambue kuimbaépe; eiko cherehe. Ha ombaapo Jacob Rachel rehegua pokõi ary, ha oĩ hese ára mbovymi ramo, omborayhu haguére chupe. Pei katu Jacob Laban-pe: Emeẽ chéve che rembireko, oñembohetapa hague rupi umi ára ikatu haguãicha aike hendive. Ombyaty katu Labán opavave kuimbae tendágui, ha ojapo mitãreko. Ha oiko pytũ, ha ojagarra rire Lea imemby kuña, ogueru Jacobo rehe, ha Jacobo oike hendive. Labán omeẽ irajy Lea-pe Zelfa tembirekokue, ichupe tembirekokue. Oiko pyhareve ha ehecháta oĩ Lea, ha hei Jakove Labánpe, mbae ko ojapo chéve; ndahaéi Rrakel rehegua ambaapo nde rehe; ha mbaére piko remboguejy chéve. Labán oñembohovái: Ndahaéi péicha ore tendápe omeẽ mitãrusu michĩvévape mboyve tuichavévape. Emohuã upéicha ko arapokõindy, ha ameẽta ndéve avei koã ñembaapo rendápe ojapo haguére che rehe gueteri pokõi ary ambue. Jacob ojapo upéicha, ha omoĩmbáma umi pokõi ára upéva rehegua, ha Labán omeẽ chupe Raquel imemby chupe kuñakarai ramo. Labán omeẽ imemby Bilhá-pe ipaivusu ichupe paivusu ramo. Ha oike Raquel-pe, ohayhu katu Raquel-pe hetave Lea-gui, ha ombaapo chupe pokõi ary ambue.

Ohecha rire Señor Dios hína oñembohetãi Lea, oipea hembireko, Rachel katu hae membya. Ha osẽ Lea, ha omemby mitãi Jacob-

pe, ohenói katu téra Rubén, oñeẽvo: Oikuaáre che Ñandejára che ñemboguejy, ha omeẽ chéve mitãi, koágã upéicha cherohayhuta che kuimbae. Ha oñembyai jey, ha omemby mitã kuimbae mokõiha Jakóvape, ha hei: Ñandejára ohendu che oñembohetãha, ha omeẽ chéve avei koãva, ha ohenói héra Simeõ. Ha ojejapyhy gueteri, ha omemby mitã kuimbae, ha hei: Koãga ára pe che rehe oĩta che memby kuimbae, ajapyhy haguére chupe mbohapy mitã kuimbae. Upévare ohenói téra ichupe Levi. Ha oñembyasy jeýramo gueteri omemby mitã kuimbae, ha hei: Koágã gueteri kóva rupi amoaguyjevete Señor-pe. Upévare ohenói héra chupe Judá, ha opyta omemby-gui.

30

Ohecha rire Raquel heta ndoipotái chupe Jacobo, oñeñandu Raquel ipya hermana, ha hei chupe Jacobo: Emeẽ chéve mitã; oiméramo ndahaéi, añemano che. Oñembyasy rire, Jacob hei Rachel-pe: ¿Mbaépa Tupã rendaguépe che hae, oipeáva ndéve tembiu tyvýpe guive? Oñeẽ katu Raquel Jacobo-pe: Ehecháke che tembirekokue mitã Bila, eike hendive, ha omemby che pytã ári, ha che avei ajejapo mitã hendive. Ha omeẽ chupe Bilhah, iservíra kuñataĩ, chupe kuña ramo, ha Jacob oike hendive. Ha osẽmbarete Bilhah, pe tembirekokue Raquel rehegua, ha omemby Jacobpe mitã kuimbae. Hae Raquel: Ojuzga chéve Ñandejára, ha ohendu che ñeẽ, ha omeẽ chéve mitãi, upévare ohenói héra Dan. Hae Bilhah, kuñakarai Raquel-gua, ojejuru jepe ha omemby mitãi mokõiha Jacobo-pe. Hae Raquel:

Oñeporombotavy chéve che Ñandejára, ha añeporombotavy che hermana ndive, ha aikatu, ha ohenói héra Neftalí. Ohecha katu Leah oñepyrũ haguã omemby, ha ojagarra Zilpah tembirekokue mitãkuña, ha omeẽ chupe Jacob-pe kuñaháicha, ha oike hendive. Ha oñembyai Zelpha, tembirekokuei Lea rehegua, ha omemby Jacobo pe mitã kuimbae. Hae oñeẽ Lea: En fortuna, ha oñembohéra pe héra ijára Gad. Ha Zelpha, tembirekoi Lea-gua, ojapyhy gueteri, ha omemby Jakove-pe mitãi mokõiha. Ha hei Lea: Vyapavẽ che, ikatúre omboahyũta chéve umi kuñakuéra, ha ohenói héra ichupe Aser. Oho kuri Rubén ára jave oñembyaty trigo, ha ojuhu manzana mandrágora ñu-pe, ha ogueru hákatu Lea sy-pe. Oñeẽ kuri Raquel Lea-pe, hermana ichupe: Emeẽ chéve mandrágora nde memby-gui. Hei katu Lea: Ndahaéi hepymeẽ ndéve rehupyty che kuimbae. ¿Mbaépa avei umi mandragora che memby rehupytyvaerã? Hei katu Raquel: Ndahaéi upéicha. Oke ndive ko pyhare kóva umi mandragora nde memby rendive. Oike Jacob ñu guive kaaru, ha osẽ Lea oñembyaty hağua hendive, ha hei: Che rehe reiketaha ko árape, amboguata nde mandragora rehe che memby mbae, ha oke hendive pyhare upépe. Ha hendu Ñandejára Lea rehegua, ha ojapyhy rire omemby Jacobo pe mitãi po irundy. Hae oî Leah: Omeẽ chéve Ñandejára che mbaeporã, amo guive ameẽ che mitãkuñai che kuimbaépe, ha ohenói héra Isacar, haéva mbaeporã. Ha Leah ojapyhy gueteri, ha omemby mitã kuimba poteĩha Jacob-pe. Hae Lea hei: Omeẽ Tupã chéve jopói porã koáğa árape, oiporavóta chéve che kuimbae, ajapo haguére hendive mitãi kuimbae poteĩ, ha ohenói héra Zabulón. Ha upéi kóva omemby mitãkuña, ha ohenói téra ichupe Déina.

Oñemandua Ñandejára Tupã Raquel rehegua, ha ohendu chupe Ñandejára Tupã, ha oipea chupe itĩ. Ha ojejapyhy rire omemby Jacobpe mitãi, ha hei Rachel: Omboguete che Ñandejára che ñembyahýi. Hae oheróma héra chupe José, heívo: Omoĩve Ñandejára chéve mitãi ambuéva.

Oiko ramóva ha upe Raquel omemby Josépe, hei Jakóvo Labánpe: Emondo chéve, ikatúvo aha che róga rendápe ha che yvýpe. Emeẽjey che kuñakuéra ha che mitãkuéra, mbaére oĩhápe amboguata ndéve, ikatu hagua aháta, nde niko reikuaa che ñemboguata oĩhápe amboguata ndéve. Laban hei chupe: Oiméramo ajuhu favor nde rovape, che adivinado. Ñandejára omokirĩri che nde jegueraha rehe. Emombeu chéve pe nemuhague, ha ameẽta. Oñeẽ ha Jacob: Nde reikuaa mbae che aservíkuri ndéve, ha opa mbaépa oĩva mymba nde che ndive. Michĩmi hae oĩvaekue mbae opaite nde reguerekova'ekue che renondépe, ha okakuaa heta mba'eháicha, ha Ñandejára Ñanderu Tupã omo'ã nde che rape rehe, ko'ãga katu arakaeve ajapo avei che voi che róga. Ha hei chupe Labán, mbaépa nde rehe ameẽta? Ha hei chupe Jakóva, ndaremeẽmoãi chéve mbaeve, ñamoĩramo chéve ko ñeẽ, jey amoñakãrãta ne ovecha, ha añongatu. Ohasáta opavave nde ovecha ko árape, ha emoĩmby upégui opaite ovecha hũ umi ovejápe ha opaite ovecha rayado ha manchado umi kábrape, ha upéva haéta che mbaeporã. Ha che mbaeporãha ohendukatúta chéve koã ára tenonderãme, ha upévare che mbaeporã oĩ nde renondépe, opaite mbae ndahaéiramo ñemosãso ha morotĩ ñemosãso mbaévare kuñape, ha hũ mbaévare ovechape, mondapyre

oikótava cherehe. Labán hei chupe: Tóg oiko ne ñeẽ ramo. Ha ha omombyta upéi ára upépe umi chivokuéra kuimbae umi manchapyre ha umi morotĩva, ha opavave umi chiva kuña umi manchapyre ha umi morotĩva, ha opavave mbae haéva hũ umi ovechape, ha opavave mbae haéva morotĩ chupekuéra, ha omeẽ po rupive umi mitã kuéra ichupe. Ha omoĩ ape tape mbohapy ára, ha oñemeẽ mbytépe ichupe ha mbytépe Jakóvo. Jakóvo katu omongakuaa umi ovecha Labána umi oñemboykéva. Jacob oguereko ichupe yvyra estoraque pyahu ha nuez ha plátano, ha omondoo chugui Jacob omondoo morotĩ, ha oipeávo pe pyahu, ojehechauka yvyra kuéra rehe pe morotĩ pe omondoo, iñambue. Ha haẽ umi takuapu omoĩporãvaekue umi y ñemongakuahápe y rehegua, ikatu hagüáicha mbaéichapa oúramo umi ovecha oú hagua, umi takuapu renondépe oúvo oú hagua, oñembyai hagua umi ovecha umi takuapúpe. Ha umi ovecha oñembyahýi umi vaíra-pe, ha oñembyahýi umi ovecha morotĩ ha iñambue ha hũndy moteĩ. Umi kórdero katu omboykéva Jakóvo, ha omoĩ tenondépe umi óvecha túycha hũ sayju, ha opavave iñambue umi kórdero-pe, ha omboykéva iváre umi ryguasu iváre, ha ndomoĩỹi hikuái umi óvecha Labán-pe. Oiko va'ekue upépe ára upépe oñemby'a va'ekue umi ovecha, omoĩ Jacob umi yvyra umi ovecha renondépe umi y'akãme, oñemby'a hagua umíva umi yvyra rehe. Araka ombojera umi ovecha, ndomoĩri; oiko katu umi ojekuaaỹva hae Laban mbae, ha umi ojekuaáva hae Jakóbo mbae. Hae kuimbae oikoveỹ porãiterei iterei, ha oiko chupe mymba heta, ha vaka, ha tembirekoa, ha kuñataĩ tembirekoa, ha kamejo, ha mburuvicha.

31

Jacob ohendu katu Laban memby kuéra ñeẽ heíva: Jacob ojagarra opaite ore ru mbae, ha ore ru mbae gui ojapo opaite ko tuvicha. Ha Jacob ohecha Labán ova, ha ehenoĩ ndahaéi chupe oñondive umi ára ohasaváicha. Oñeẽ katu Ñandejára Jakóbope: Ejevy nde ru yvýpe ha nde generaciónpe, ha aimeẽta nendive. Omondoha rire, Jacob ohenói Lea ha Raquel pe ñu upépe oĩva umi ovecha. Hae hei chupekuéra ahecha cheisy cherúva pehẽngue ndahaéi cherehe koẽrõ ha mbohapyha ára, ha katu Ñandejára Túpa che ru rehegua oĩ chendive Ha peikuaáma avei koã mbae, opa che mbarete rupive ambaapo porã pe ru pendevépe. Nde ru oñembotavy chéve ha omoambue che mbaeporã paũ amnon rehegua, ha Ñandejára ndombohapéi chupe ombyai hağua chéve. Péicharamo hei, umi sayju haeta nde mbaeporã, ha oñembyahýta opavave umi ovecha sayju; péicharamo katu hei, umi morotĩ haeta nde mbaeporã, ha oñembyahýta opavave umi ovecha morotĩ. Ha Túva oipea opaite mymba túva peichagua rehegua, ha omeẽ chéve. Ha oiko upe jave umi ovecha oñembyahýi ramo ikũa ryepýpe, ha ahecha che resa ndive che keýpe, ha eñatende umi chivokuéra ha umi ovecha kuimbae ojevy umi ovecha ha umi mymba ári, morotĩ ha mancháva ha hũ sayju ñemosãi. Hae hei chéve pe Mensajero Tupã rehegua keỹme, Jacob; ha che hei, mbaépa. Ha hei: Embotuicha nde resa ha ehecha umi taja ha umi ovecha kuimbae ojevy umi ovecha ha umi mymba ári, umi sayju ha umi sayju iñambuéva ha umi hũndy sayju, ahecha mbae nde rehe

Labán ojapo. Che hae Ñandejára ojehechahápe ndéve Ñandejára rendápe, oĩhápe rembohasýva chéve upépe okẽ ha remombykyhápe chéve upépe ñembyky. Koágã upévare epuã ha esẽ ko yvy guive, ha eho nde reñoiha yvy gotyo, ha che aimeẽta nendive. Ha mbohovái Rrakél ha Léa, hei chupe: ¿Nahániri oĩ ñandéve gueteri mbae térã herencia ore ru róga pe? ¿Ndahaéi peteĩcha umi ojoavy ñande oñecontáva chupe? Oñemivende gua ñandéve, ha oñemboguata rupi oñemboguata pe plata ñanderã. Opavave mbae repy ha pyaguapy oipea vaekue Ñandejára ñande ru gui, ñandéve g̃uarã oĩta ha ñande mitãnguérape avei. Koáĝa rupi, opaite mbae heíva ndéve Ñandejára, jajapo. Oñepyrũ rire, Jacob ojagarra ikuñakuéra ha imitãkuéra ha omboguejy kamelokuéra ári. Ha ogueraha opaite mbae orekóva chupe, ha opavave mbaekuéra imbae orekóva oñembyaty Mesopotamia-pe, ha opaite imbae, oho hag̃ua Isaka-pe, itúva, yvy Canaán-pe. Laban oho okiriríĩ hag̃ua umi ovecha imbae, ha Rachel omondarõ umi taanga túva imemby ichupe. Oñomi Jacob Laban Siria-gua rehegua, ndoñeẽ'ỹ hag̃ua chupe oñembyai haguére. Ha oñemimi ha'e, opaite mba'e ija'oha, ohasa pe y ha oho pe yvyty Galaad-pe. Oñemomarandu katu Labán Siriápe ko árape mbohapýpe hae oñemíva Jacob. Haekuéra ojagarra rire ikyvyỹkuéra hendive, ohupyty hague tape ára pokõi, ha ojuhu chupe yvyty Galaad-pe. Oho katu Ñandejára Laban Siria-gua upe káso pytũ jave, ha hei ichupe: Ñeñangareko nde rehe ani haguã ne ñeẽ Jakóbo ndive mbaeve vai. Ha Labán ojagarra Jacobo-pe, ha Jacobo omoĩ ikarpa yvyty-pe, ha Labán omoĩ ikyrỹnguéra yvyty Galaad-pe. Oî katu Laban Jacobpe: Mbae rejapo? Mbaére okañymíme rejuja ha remonda chéve, ha regueraha che rajy

kuéra aichagua tapiakuéra kyse rupive? Ha upéicharamo remombeu chéve, amondo taangambyry nde reheve vyapavẽ ndive, ha mbaepu porãharakuéra ndive, ha mymba ndive, ha mbaraka ndive. Ha ndaipotaitéi ajapo ñembetũ che mitãkuérape ha che rajykuérape, ha koágã tembotavy rejapo. Ha koágã ipoderoso che po ajapo mbaevai ndéve, ha katu Ñandejára nde ru pyhareve hei chéve, heívo: Eñemboguata nde reime ani jave reñeẽ Jakóvo ndive mbaevai. Koágã upéicha regueraha, deseo rupi rembyahýi rehóvo nde ru rógape, mbaére remonda che tupãkuéra. Mbohovái rupive ha Jacob hei Labán-pe: Ikatúgui che ajepyamongeta, che hei gueteri: Ani arakaeve regueraha umi mitãkuña nde umi cherehe guive ha opavave che mbae. Hae Jakóvo oñeẽ: O ávape rejuhu hagua nde dioses, ndoikoveãi ñande hermanos-kuéra renondépe, eikuaa mbae oĩ che rehe nde mbae-kuéra guive, ha ejagarra. Ha ndoikuaái ichupe mbaeve, ndoikuaái katu Jakóvo Rrakéle ikunã ombogue hagua chupe. Oike rire ha Labán oheka Lea róga-pe, ha ndojuhúi, ha osẽ Lea róga-gui, ha oheka Jakóva róga, ha mokõi kuñataĩ róga-pe, ha ndojuhúi; oike ha avei Rakéla róga-pe. Rachel katu ojagarra umi ídolo, ha omoinge chupe umi bolsa kamby rehegua, ha oguapy chupe rehe. Ha hei ichupe itúvape: Ani repesãmby, ñemboguatahára, ndaikatúi ahupyty nde renondépe, haekuéra oĩ chéve ko kuñanguéra jepokuaa. Oheka Labán opavave hógape, ha ndojuhúi umi taanga. Oñembyasy katu Jacob ha ombohovái Labán-pe, ha ombohovái Jacob ha hei Labán-pe: ¿Mbae che angekói ha mbae che jejavy, upévare rejesareko che rire? Ha mbaépa reheka mayma umi mbae che rógape; mbae rejuhu umi mbae nde rógagui; emoĩ koápe nde kyvya ha che

kyvya renondépe, ha ojesareko ñande mokõi mbytépe. Kóva mbae mokõi pa años che aime nde ndive, umi óvecha nde ha umi mymba nde ndoñemitãi, umi óvecha ryakuã umi óvecha nde che ndakatupyrýi. Mymba mondapyre ndaiguiveíri ndéve, che ajeviru che mbaéguigui monda pyhareve ha monda pyhare. Che aiko ko árape oñembohyakuãva haku rupive, ha rorytĩ rupive pyhare mbae, ha osẽ che keỹ che resa gui. Koã mante mokõipa áry che hae nde rógape, che mboguata ndéve 14 áry amo rire nde mokõi rajy, ha poteĩ áry nde ovechakuérape, ha nde moañete che mbaeporã 10 korderokuérape. Mbaéichapa Tupã che ru Abraham rehegua ha kyje Isaac rehegua oĩ chéve, koãga katu nandi cherehe remondo. Che ñemboguejy ha che po rembiapo ohecha Tupã, ha ombohovái ndéve kuehe.

Mbohovái rupive Labán hei Jakóbope: Umi mitãkuña hae mitãkuña che, ha umi mitãkuimbae hae mitãkuimbae che, ha umi mymba hae mymba che, ha opavave mbae nde rehecha hae che mbae, ha umi mitãkuña che rehegua, mbae ajapo koãva ko árape térã umi mitã ichugui oñembyatýva. Koágã upéicha koápe ajapo ñeẽñemi che ha nde avei, ha oikótane testimonio-pe chepytyvõme ha ndepytyvõme. Hei katu hendive: Ehecháke ndaipóri avave oréndive, ehecha Ñandejára Tupã testimonio chepytyvõme ha ndepytyvõme. Ojapyhy rire ha Jacob itá, omoĩ ichupe columna. Oñeẽ ha Jakóva ichupe ñemoirũnguéra heseguápe, peñembyaty itakuéra, ha ombyaty itakuéra, ha ojapo yvyty, ha okaru upépe yvyty ári, ha oñeẽ ichupe Labána, yvyty ko omombeu che ha nde mbytépe ko árape. Ha Laban ohenói chupe yvyty testimonio rehegua, ha katu Jacob ohenói chupe

yvyty testigo. Labán hei Jakóbope: Ehecháke ko yvyty ha ko yvyraã omoĩvaekue che ha nde mbytépe. Ko yvyty ohechauka, ha ko yvyraã avei ohechauka. Upévare oñehenói ko téra: Yvyty Ohechauka. Ha pe visión oñeẽvaekue omaña katu Ñandejára che ha nde apytépe, ikatúgui ñañemombyry peteĩ ambue guive. Mbae reñemboguejy che rajy kuérape, mbae rejagarra ambue kuña kuéra che rajy kuéra ndive, ehecha, mavave ñande ndive ndaipóri ohechahína, Ñandejára Tupã témbirekua che ha nde mbytépe. Oiméramo che ahániri aveve nde rehe, avei nde ndejevýi che rehe ko yvyty ha ko yvyraã mbaevai rehe. Tupã Abraham rehegua ha Tupã Nahor rehegua ojesareko ñande mbytépe, ha Jacob oñembojerovia hae ru Isaac pya'ỹ rehe. Hae ojapo mbaeoñemboe yvytype, ha omboguata umi itavya, ha okaru ha ou, ha oke yvytype.

32

Oñepyrũ rire ha Labán ko pyhareve, ombohetã umi mitãi ha umi mitãkuñai imembýva, ha omboayhũ ichupe kuéra, ha ojevy rire Labán oho itenda-pe.

Ha Jacob oho okẽ irapére, ha ojesa’yijúvo ohecha Tupã rembiapokue oñembyatyhápe, ha oñembyatýva chupe umi Ñe’ẽnguéra Tupã rehegua. Oñeẽ katu Jacob, arakaeve ohecha ichupe: Táva Túpa kóva, ha ohenói téra táva upe rehegua Táva-kuéra.

Jacob omondo ñeẽmondoi iñepyrũme hendive Esaú pe hermano hendive yvy Seir-pe, yvy Edom-pe. Ha omandopa chupekuéra oñeẽvo: Péicha pejee kuñataĩ che Esau rehe: Péicha hei tembiára nde Jacob: Laban ndive aiko oĩhápe ha aipytũ koãga peve. Ha che rehe oiko vaka, ha asno, ha ovecha, ha tembiokuái, ha kuñataĩ tembiokuái, ha amondo amomarandu che ru Esaú-pe, ikatu hağuáicha nde tembiokuái ojuhu mbaretekuaa nde renondépe. Ha umi mensahéro ojevy Jacobo-pe, hei: Jahupyty nde ryvy Esaú-pe, ha ehenoĩ hae ou nendive ojotopa hağua, ha irundy sa ava oĩ hendive. Jacob okyhyje tuicha ha oñembyai, ha ojapoa umi tapicha oĩva hendive, ha umi vaka, ha umi kamejũ, ha umi ovecha mokõi tendápe. Hae Jakóvo hei: Oiméramo Esaú oúta peteĩ kampamentope ha ombyai chupe, kampamento mokõiha oĩta oñemboporãhaguã. Oñeẽ ha Jacob: Ñandejára Túva cherúgui Abraham, ha Ñandejára Túva cherúgui Isaac, Ñandejára nde oñeẽva chéve: Eho yvy nde reñoiha guive, ha porã nde ajapo. Oñemombaapo chéve opaite tekojoja guive, ha opaite añete guive, ojapovaekue nde mitaípe. Upe che takuapia koágã rupi ajehasa ko Jordán koã, koágã katu aiko mokõi kampo-pe. Emoĩ che oku guive che ru che roga guive, oku guive Esaú, upéicha rupi che kya hae, ani arakaeve oúvo ombyai chéve ha sy mitã kuéra ári. Nde katu ere, porã nde ajapo, ha amoĩ ne ñemitỹ oĩháicha yvykui yguasu rehegua, upéva ndojepapapyỹta ihetavéva rupi. Ha okéma upépe pyhare upéva, ha ojagarra umi ogueroguáva mbaerepy, ha omondo Esaú ichugui. Mbayvi kuña mokõi sa, mbayvi kuimbae mokõi pa, ovecha mokõi sa ha ovecha tuicha kuimbae mokõi pa. Camelokuéra amamantáva ha mitãi chupe guarã mbohapy-pa-

sã, vakakuéra irundy-pa-sã, torokéra pa, mburuvicha-kavajukuéra mokõi-pa-sã, ha mitãi-kavajukuéra pa. Hae ome chupekuéra ichupe mbayru porãhára yvyramáta peteĩteĩva, hei katu ichupe mbayru porãhára: oho tenonde cherehe, ha paũ pejapo papype yvyramáta ha yvyramáta. Ha omandáva pe peteĩhápe, heívo: Esaú che hermano oñembyatýramo ndéve ha oporandúramo ndéve, heívo: Máva nde, ha moõpa reho, ha máva mbae koã mbaekuéra oho tenondéva nde rehegua Reñeẽta, nde tembirekópe Jacobo, mbae jopói omondo che karaípe Esaú, ha ehecháke hendive oĩ ñande rapykuéri. Ha omandúva peteĩhápe, ha mokõihápe, ha mbohapyhápe, ha opavavépe oñembotenondéva umi mymba rapykuéri rire, heívo: Ko ñeẽ reheháp peñeẽ Esaú-pe ojuhúvo peẽme hendive, Ha peẽta, ehecháke nde ñemboguataha Jakõ ou ñande rapykuéri. Hei ramo: Amopyendáta i ova umi jopói rupi oho tenondépe i, ha upéi rire ahechátane i ova. Ikatu ramo oguerohoryetáta che ova. Ha oho tenonde umi mbae jopói oñembohasáva hesegua, ha katu hendive okéke pyhare upépe táva ñembyatyípe. Oñepyrũ rire upéi pyhare upéva, ojagarra mokõi kuñakarai, ha mokõi kuñataĩ mitãrusu, ha pateĩ pa kuñataĩ mitã ija'o, ha ohasávo ohasávo Jabbok. Hae ojagarra chupekuéra ha ohasápa y yvyrakuéra ha ombohasa opaite imbaekuéra.

Oñembyai katu Jacob ningo, ha oñorairõ peteĩ kuimbae hendive aja pyhareve peve. Ohecha katu ndaikatúi chupe, ha oguapy ipukukue rehe, ha omokañy ipukukue Jacob pe oñorairõ chupe ndive. Ha hei chupe: Emondo che, opuã rupi koẽ pytũ. Ha katu

hei: Ndaremondomoãi nde, nderekirãiramo che. Hei chupe mbaépa héra ha hei Jakóva Hae hei ichupe: Ndojeheróta voi nde réra Jakõ, ha katu Israél oikóta nde réra, umi reñembarete Tupã ndive, ha umi yvypóra ndive mbarete reikóta. Oporandu katu Jacob, ha hei: Emombeu chéve nde réra, ha hei: Mbaére piko kóva reporandu nde che réra? Ha omborayhu chupe upépe. Ha Jakópe ohenói téra pe tenda upévare Taãnga Ñandejára rehegua, ahecha rupi Ñandejára ova ova rehe, ha oñemboporã che pya. Oñembohasỹ chupe kuarahy ohasávo Tupã rape, ha ojeỹi iñapytĩme. Upéicha rehe ndoikatuỹi okaruvaerã mitãkuéra Israel pe tetĩ oñembotavýva, oĩva ári tupichai retỹma rehe, upe ára koãgua peve, upéicha rupi opoguapy tupichai retỹma rehe Jakóva pe tetĩ rehe oñembotavýva.

33

Ojesáva rire ha Jakóva hesápe ohecha, ha ehecha Hesáu hembireko ou, ha irundy sa ava hendive, ha ojavya Jakóva mitãkuéra Léa ári, ha Rrakél ári, ha mokõi kuñataĩ. Hae omoĩ mokõi kuñataĩ ha mitã chupe ñepyrũme, ha Lea ha mitã ichupe rire, ha Raquel ha José paha. Ijaete katu oñemboguata tenonde ichupe kuéra, ha omokunu yvy ári pokõi jey, opa meve oñemboja ichupe ryvýpe. Ha Esaú oñani chupe ojehupyty hagua, ha ojopy chupe, ojepo i ajúra rehe, ha ohesa chupe, ha okya mokõivéva. Ha Esaũ ohechakuaa rire ohecha umi kuñakuéra ha umi mitãkuéra, ha hei: Mbaépa koãva ndéve? Ha katu hei: Umi mitãkuéra oĩva Ñandejára oporoporãiterei ne

tembirekópe. Ha oñemboja umi kuñataĩ ha umi mitã chupe, ha oñemombaeguasu. Ha oñemboja Leía ha umi mitã ichupe, ha omoĩ, ha upe rire oñemboja Rrakel ha Josẽ, ha omoĩ. Ha hei: Mbae koãva ndéve hae, opaite umi táva koãva umi che ajuhúva? Ha katu hei: Ikatu oheka nde pópe mbarete nde renonde, karai. Oñeẽ katu Esaú: Oĩ chéve heta, che ryvy, tóva ndéve umi nde mbae. Oñeẽ katu Jacob: Oiméramo ajuhu mbarete nde rovape, ejapyhy umi mbae omeẽva che po rupive, upévare chehecha nde ova oichagua peteĩ ohechakuaáva Tupã ova, ha remombaeguasúta chéve. Ejagua che mba'eporã, oúva ajapo ndéve, oñemboasi'y chéve Ñandejára, ha oĩ chéve opavave, ha ombo'y chupe, ha ojagua. Ha hei, oñemombyry rire jaha tape oĩporãvape. Oñeẽ ha chupe: Che ru oikuaa umi mitãi ningoýi, ha umi ovecha ha umi vaka okambu che rehe; oiméramo katu ajesareko hatã chupekuéra peteĩ ára, oñemano vaerã opaite umi mymba. Oho tenonde che mbae jára tenonde iñembirekoa, che katu añembyaty tape rehe oñemoĩ porandu mbegue tenonde che hae oñemoĩ py mitãi kuimbae peve oguahẽ che che mbae jára rehe Seir-pe. Oñeẽ ha Esaú: Ahejáta nendive umi ava che ndive guive. Ha oñeẽ: Mbaére kóva? Oĩporã haguére ajuhu favor nde renondépe, señor. Ojevy ñembojevy ha Esaú pe ára upépe itapére Seir-pe. Ha Jacob oho okápe, ha ojapo hendivépe upépe óga, ha imymba rehegua ojapo oka; upévare ohenói téra upéva tendágui upéva Oka.

Ha oúva Jakóvo Salém-pe, táva Siquém-gua, haéva oĩva Kanaán yvy-pe, ojevývo jave Mesopotamia Siria-gui, ha oñembyaty táva ñeã rehe. Ha ojogua pe yvyra renda omoĩ hague hendýpe ikarpa

Emmor-gui, Siquem ru, sa peteĩ amnon. Ha omoĩ upépe peteĩ altar, ha osẽ Tupã Israel-pe.

34

Osẽ Dina, pe mitãkuña Leah rehegua, oñemboguejy pe Jacob-pe, ohecha hağua pe mitãkuñakuéra pe tendaguakuéra pegua. Ha Shechem, Emmor Hivite rajy, mburuvicha yvy rehegua, ohecha ichupe, ha ojagarra ichupe, oke hendive, ha omboguejy ichupe. Ha ohechakuaa pyaguasu Dinah, Jacobo rajy rehegua, ha ohayhu kuñataĩ, ha oñeẽ oñondive kuñataĩ pya rehe chupe. Siquem oñeẽ itúvape Hamor-pe oñeẽvo: Ejagarra chéve mitãkuña koã kuñápe guarã. Jacob ohendu ombovya Emmor ray Dinah imemby kuñataĩ, hae ray kuéra oĩ umi mymba ndive pe ñuũme, ha Jacob oñeẽ'ỹ ou peve. Osẽ katu Emmor, Siquem ru, Jakóbope oñeẽ hağua hendive. Umi mitãkuéra Jacob mbae oúma ko yvy rape guive, ha upéicha ohendu rire, umi kuimbae oñembyasy, ha tuicha mbyasy oĩ ichupe kuéra, umi mbae vai ojapo vaekue Israel pe, ovata rire Jacob rajy ndive, ha ndahaéi upéicha oikotevẽta. Ha Emmor oñeẽ hendive, hei: Siquem che ray oiporavo ipyápe ne rajy, emeẽ upéicha chupe kuñakarai, Ha ñañembireko ñandéve, pende rajy meẽ ñandéve, ha ñande rajy jiporu pende memby kuimbae. Ha ore ndive peiko, ha ko yvy ehecháke ipuku umi peñongatu rehe, peiko, ha peñemuhã chupe ári, ha peguereko mbae chupe pe. Oñeẽ Siquem itúvape chupe ha ikyvyýi chupe: Ajuhu mbae porã peẽme, ha mbae peẽ peáva, romeẽta. Ambohetave pe dote iterei, ha ameẽta

oñeẽháicha chéve, ha pemeẽ chéve pe mitãkuña ko kuñarekápe.

Oñembohovái ha umi mitã Jakóva Siquéma pe ha Emóra túva i ru pe oñeẽ ndive, ha oñeẽ chupekuéra ikatúgui omoĩvaíkuri Deína, hermána ichupekuéra. Ha hae chupekuéra Simeón ha Levi, umi hermano Terrible rehegua: Ndaikatúi jajapo ko mbae, jameẽ ore hermana peteĩ kuimbae orekóva prepucio, hae piko reproche oréve. Añoite koápe jajejapoãta peichagua, ha jaikóta penderehe, peikóramo ñandéicha avei peẽ, oñembotavývo pe kuimbae opaite. Ha romeẽta ore mitakuña nderehe, ha ore rogueraha nde mitakuña ore mujerkuéra, ha roikóta nderehe, ha roikóta peteĩ tetã añónte. Ha katu ndapehenduséiramo ore rehe oñembojao hağua, oğuahẽvo ore rajy, ore oguatáta. Ha oñemboajéma umi ñeẽ Emmor rehe ha Siquem rehe, Emmor rajy. Hae ndoikytĩi pe mitãkuña ojapo hağua ko ñeẽ, oñemombaeguasu rupi Jakóva rajy rehe, ha hae oiko iporãvéva opavave umi iruguápe hógape. Oho katu Emmor ha Siquem imemby hendive okápe táva okẽ rehe, ha oñeẽ kuimbaekuéra táva okẽ rehe ndive, heívo, Ko umi tapicha koãva pyaguapýva hae orendive oiko vaerã ko yvy ári, ha oñemuhã vaerã chupe, ko yvy katu ehaãna tuicha ichupe gotyo, umi mitãkuña ichupekuéra rogueru vaerã oréve kuñakarai, ha umi mitãkuña oréva romeẽ vaerã ichupe kuéra. Ko kóva añónte oñembojoajúta ñandéve umi tapicha oiko hağua ñanderendive, ikatu hağuáicha ñande hae peteĩ tapicha, oñembopara jave ñande pave kuimbae, umi icha avei haekuéra oñembopara vaekue. Hae mymba haekuéra, ha mymba irundy rape haekuéra, ha mbae haekuéra, ¿ndahaéi ñandéve oĩta? Añoite koápe ñañembojoajúke ichupe

kuéra, ha oikóta ñande ndive. Ha ohendu Emmor ha Siquem imemby, opaite umi oñemuha okẽ rupive itávape, ha ojekirirĩ iñakã prepusio, opaite kuimbae.

Oiko va katu upe ára mbohapyhápe, jave oĩ hasy pe, ojagarra umi mokõi memby Jacobo, Simeón ha Levi, uve Dina, peteĩteĩva ikyse, ha oike upe távape tekorosãme, ha ojapo opa kuimba'e. Emmor ha Siquem, imemby, oñembojuka kyse rupive, ha ogueru Dina Siquem róga guive, ha osẽ. Umi katu mitãkuéra Jakõ oike umi kiririvéva rehe, ha ombyai táva upépe omboguapýva Deina peindy chupe. Haekuéra ovecha, haekuéra vaka ha haekuéra mburuvicha, opaite mbae oĩva táva-pe ha opaite mbae oĩva kaaguy-pe, ojagarra. Ha opavave ichupe retã ha opavave ichupe mbae jegueraha ha ichupe kuñakuéra oñembyahýi, ha oñemonda opaichagua mbae oĩva táva-pe ha opaichagua mbae oĩva óga-kuérape. Hei katu Jakóvo Simeõme ha Levípe: Kyseỹ che pejapo, vyarõ vai che aiko opaite pe oikóva ko yvy, pe Kanãme ha pe Peresíme. Che katu sai che aiko papapýpe, ha oñembyatývo chéve ojepokapáta che, ha aikotevẽta che ha che róga. Umi katu hae oñeẽ: Ha katu peteĩ kuñakarai ramo oipurúta ore reindy.

35

Hei katu Ñandejára Jacobo rehe: Opuã ha ejua ko tenda Betel-pe, ha eiko upépe, ha ejapo upépe altar Ñandejára rehe ojehecháva ndéve, umi jave reñani Esaú ova guive, nde ryvy rehegua. Hei

katu Jacob hógape ha opavavépe oĩva henda, pehupi umi tupã ambue umi pende ndive oĩva pendevágui, ha peñemopotĩ, ha pemoambue pende ao. Ha ñañemboy jave, jaupáta Betel-pe, ha jajapo upépe peteĩ altar Ñandejára-pe ohendu vaekue chéve ára añembyasy-gui, oĩvaekue cherehe, ha ñanomongetaỹ chéve tape-pe haekue aha. Haekuéra omeẽ Jakópe umi túva ambue tendaguáva oĩvaekue ipo pópe ha umi nahendu oĩvaekue inambi pópe, ha Jakópe okañy chupe terebinto guýpe oĩvaekue Siquémpe, ha ombyai chupe ko árape peve. Ha Israel ojesẽ Siquem-gui, ha oiko Ñandejára raty umi táva ijere jerére hese, ha ndojesarekoỹ umi Israel memby rapykuéri. Oú pero Jacob Luz-pe, haéva Canaán yvy-pe, haéva Betel, ijepe, ha opavave tapicha oĩva hendive. Hae omopuã upépe peteĩ altar, ha ohenói téra tendápe Betel, upépe katu ojekuaa chupe Tupã oñembyai jave hesegua Esaú, iryvy guive.

Oñemano katu Débora, tembireko Rebeka, ha oñembohapy iguype Betel yvyguy guembe rape, ha ohenói Jakove téra ichupe Guembe Ñembyahýi. Ojehecha Ñandejára Jakópe gueteri Lúza-pe, ára oúva Mesopotamia Siria-gua guive, ha Ñandejára omborayhu chupe. Hae Ñandejára hei chupe: Nde réra ndojeheróitavéima Jacob, ha katu Israel oikótane nde réra, ha ohenói ichupe Israel. Oñeẽ chupe Túva: Che hae nde Túva, tuicha ha heta, tetãnguéra ha aty tetãnguéra oĩta nde guive, ha rey nde ñemboja guive osẽta. Ha yvy, ha ame Abrahámpe ha Isaácpe, ndéve ame chupe, ndéve oĩta, ha nde ryrýipe nde rire ame yvy kóva. Oñemboy Ñandejára hendive guive pe tenda oñeẽva hendive. Ha Jacob omoĩ peteĩ columna pe tendápe

oñeẽvaekue ichupe Tupã, columna itakuéra, ha oñembojao pe ári libación, ha oñembojao pe ári aceite. Ha Jacob ohenói téra tendápe oĩhápe oñeẽ hendive upépe Tupã, Betel. Osẽ rire hae Jacob Bethel-gui, omoĩ ikarpa chupe upe torre Gader rapykuéri, ha oiko hae jave oguejy Chabratha-pe oho hağua Ephrathah-pe, omemby Rachel, ha oguereko mbaasy hatã upe membyhápe. Oiko porã ha upépe mbarete hína chupe omemby jave, hei chupe pe partera: Eñembyapy, ha avei koã nde rehe ha mitã. Oiko koẽ ha upépe oñembohéra chupe iñeẽ, omanóta rupi guau, ohenói ichupe héra, che asy mitã, ha katu itúva ohenói ichupe héra, Benjamín. Oñemano katu Rachel, ha oñembyaty tape rupive hipódromo Efrata-pe, haéva Belén. Ha Jacob omoĩ peteĩ yvyrai ijyvate hague i kuarahy rape rehe chupe. Kóva hae pe yvyrai ijyvate hague i kuarahy rape rehe Rachel peve ko árape. Oiko va'ekue ha upe jave oiko Israel pe yvy upépeme, oho Rubén ha okéra Bilhah ndive, ipapa'i Jacob rembireko michĩva, ha ohendu Israel, ha vai ojehechauka iñenondépe. Oĩ hague ko mitãkuéra Jakóbo papaha.

Leah remitãkuéra, Jacob remitã tenondegua, Reuben, Simeon, Levi, Judah, Issachar, Zebulun. Rachel remitãkuéra hae Joseph ha Benjamin. Mitãkuéra Bilhah mitã kuñatai Rachel rehegua: Dan ha Naphtali. Mitãkuéra Zilpah kuñataĩ Leah mbae, Gad ha Asher, koãva mitãkuéra Jacob mbae, umi oñemoĩ chupe Mesopotamia Siria-pe. Oho ha Jacob Isaac i ru rehe Mamre-pe, táva tuvichakue-pe, haéva Hebrón Canaán yvy-pe, upépe oiko Abraham ha Isaac. Oiko porã koã ára Isaac oikovéva, ary peteĩ sa porundy. Ha oñembotavývo Isaac omano, ha oñembojoapy pe

tekoha ichupe tuja ha henyhẽ ára, ha oñemombyky chupe Esaú ha Jacob umi mitãi ichupe.

36

Koãva katu hae umi tekove Esaú, hae hae Edom. Esau katu ojagarra kuñakuéra ijepe guarã Canaán-gua mitãkuña kuéra guive: Ada, mitãkuña Ailom Heteo-gua rehegua, ha Olibema, mitãkuña Ana rehegua, Sebegon memby Heveo-gua rehegua. Ha Basemath, Ishmael rajy, Nebaioth pehẽ. Omboyvy ha ichupe Ada Elifas, ha Basemat omboyvy Raguel. Ha Olibema omemby Ieous, ha Ieglom, ha Kore; koãva hae mitã Esaú rehegua, umi oiko chupe yvy Canaán-pe. Esaú ojagarra ikuñakuéra, ha imitaĩkuéra, ha imita kuñakuéra, ha opavave óga retãygua, ha opavave imbae, ha opavave mymba, ha opavave mbae ojejogua ha opavave mbae oñongatu Canaán yvy-pe, ha oho Esaú Canaán yvy guive Jacob kyvyy tova guive. Oĩ hague ichupe kuéra mbae heta oiko haguã oñondive, ha ndoikuaái yvy iñembyahýi ichupe kuéra ogueraha ichupe kuéra oúva heta mbae oĩva ichupe kuéra. Esaú katu oiko yvyty Seir-pe; Esaú hae ojehéra Edom. Koãva katu hae umi generación Esaú ru Edom rehegua yvyty Seir-pe. Ha koãva umi téra umi mitãi Esaú rehegua: Elifás, mitãi Adá kuña Esaú rehegua, ha Ragüél, mitãi Basemat kuña Esaú rehegua. Oiko-va hína Eliphaz memby kuimbae: Thaiman, Omar, Zophar, Gothom ha Kenaz. Thamna haekuéra katu tembireko ñemi Eliphaz, Esau memby, ha omemby Eliphaz-pe Amalek; koãva hae memby kuéra Ada mbae, Esau rembireko. Kóva hae

mitãkuéra Raguel rehegua: Nahoth, Zare, Some ha Moze; kóva hae mitãkuéra Basemath, Esau rembireko mbae. Kóva hae mitãkuéra Oholibamah rajy Ana rembireko Zibeon, Esaú rembireko. Oñembyaty hae Esaú-pe Jeús, ha Jaalam, ha Korah. Koã hae mburuvicha mitã Esaú-gua, mitã Elifaz-gua, tembiasakue tenondegua Esaú-gua: mburuvicha Taimán, mburuvicha Omár, mburuvicha Sofár, mburuvicha Kenés. Mburuvicha Korah, mburuvicha Gothom, mburuvicha Amalek, kóva mburuvichakuéra Eliphaz yvy Idumea-pe, kóva mitãi Ada-gua. Ha kóva mitãkuéra Raguel mitã Esaú, mburuvicha Nahoth, mburuvicha Zare, mburuvicha Some, mburuvicha Moze, kóva mburuvicha kuéra Raguel yvy Edom-pe, kóva mitãkuéra Basemath rembireko Esaú. Kóva katu hae mitãkuéra Olibemas-gui, kuña Esaú-pe: mburuvicha Ieous, mburuvicha Ieglom, mburuvicha Koré. Kóva hae mburuvicha-kuéra Olibemas-gui, rajy Aná-pe, kuña Esaú-pe. Kóva hae mitãkuéra Esaú, ha kóva hae mburuvicha ichupe, kóva hae mitãkuéra Edom. Koãva mitãkuéra Seir Horita-gua, oikóva ko yvýpe: Lotan, Shobal, Zibeon, Ana. Ha Deson, ha Asar, ha Rison, koã tendota Horite-gua, Seir memby, Edom yvy-pe. Lotan mitãkuéra hae Chorri ha Heman, ha Lotan rajy hae Thamna. Koã hae mitãkuéra Shobal rehegua: Golam, ha Manahath, ha Gaibel, ha Zophar, ha Omar. Haekuéra mitã Zibeon rehegua hae Aiah ha Aná; koã hae Aná ojuhúva Jamin kaaguýpe, oñongatu jave mymba Zibeon ru hese. Koã katu hae mitãkuéra Aná rehegua: Desón, ha Olibema, Aná rajy. Kóva hae pero memby Deson rehegua: Amadah, ha Asban, ha Ithran, ha Haran. Koã katu hae mitãkuéra Asar-pe: Balaam, ha Zoukam, ha Ioukam. Koã katu mitãkuéra Rison rehegua: ך Ως

ha Ἀράν. Koã katu hae mburuvicha Chorri-gua: mburuvicha Lotan, mburuvicha Shobal, mburuvicha Zibeon, mburuvicha Ana, Mburuvicha Deson, mburuvicha Asar, mburuvicha Rison, kóva mburuvicha kuéra Chorri umi mburuvichakuéra haipýpe Edom yvy pe.

Ha koã hae umi tuvicha oñemandáva Edom-pe, omboyve oñemanda tuvicha Israel-pe. Ha omandujára Edom-pe Balak, Beor ray, ha itáva réra Dennaba. Oñemano katu Balak, ha omboguata i rendive Jobab, memby Zara-pegua Bosorra-gui. Oiko Jobab, ha omboguata hendive Asom oúva yvy Thaiman-gui. Omano katu Asom, ha ombohasáva ichupe Adad, Barad memby, oñemboyke vaekue Midian-pe Moab ñuãme, ha téra ipólisei Gethaim. Oñemano Adad, ha oñemboguatarã iñakãrãme Samada Masrekah-gui. Oiko Samada, ha omandáva hendive Saúl Rooboth guive río paraguápe. Oiko Saúl, ha oñemandataria hendive rangue Balenón, Acobór memby. Omano ha katu Ballenon, memby Achobor, ha omboguata hendive rangue Arad, memby Barad, ha téra itáva rehegua Peor, ha téra hembireko rehegua Metebeel, memby kuña Matraith, memby Maizoob. Koã hae umi téra umi mburuvicha Esaú rehegua, umi tribu ichupe kuéra ryepýpe, oñondive itendápe ichupe kuéra, umi tekoha ichupe kuéra ryepýpe, ha umi tetã ichupe kuéra ryepýpe: mburuvicha Thamna, mburuvicha Gola, mburuvicha Jether, Mburuvicha Olibemas, mburuvicha Helas, mburuvicha Finon, Mburuvicha Kenaz, mburuvicha Thaiman, mburuvicha Mazar, Mburuvicha Magediel, mburuvicha Zaphoin, kóva mburuvicha kuéra Edom pegua, umi táva ojejapo hague pe yvy ijepokuaa

hague chupe kuéra rehegua, kóva Esaú hae ru Edom rehegua.

37

Oiko-ma katu Jacob yvy-pe oiko hague i ru yvy Canaán-pe, ha koã katu hae umi generación Jacob. José haekuéra déka ha ete ára reheve, oñongatu ovecha ru mbae rehe i hermano kuéra ndive, hae mitã rupi, Ballas memby kuéra ndive ha Zelpas memby kuéra ndive, kuña kuéra ru mbae rehegua, ha ogueru José mbaevai vai Israel ru ichupe. Jacob ohayhuve Joseph opavave imemby kuéra apytépe, ikatupyry memby haeha chupe rupi, ha ojapo chupe ao sayju. Ohecha rire umi ituváichagua hese iñeẽ hese itúva ohayhúgui opavave umi mitãi itúva hese, oñemombyasy hese, ha ndaikatúi oñeẽ hese mbaeve pyaguapýva. Okerahápe rire José peteĩ kerahápe, ohechauka chupe umi ihermaño-kuérape. Ha hei chupekuéra: Hendu ko kerahã che kerahãvaekue. Che recha peẽme peñapoỹ avati rysýi oĩhápe yvyraỹme, ha opuã che avati rysýi ha oñemboyva, ojereỹva katu pe avati rysýi pendeha, ojerovia che avati rysýi. Peẽ chupe i kyvyi kuéra: ¿Mbaérepa reiko mburuvicha remburuvicha ore rehe, térã reiko jára rejára ore rehegua? Ha omoĩve gueteri chugui i keỹ chupe i kerayvoty rehe ha i ñeẽ rehe. Ohecha katu peteĩ kerahã ambuéva, ha omombeu chugui ichupe ru ha ichupe ryvyakuérape, ha hei: Eñatã, akerahã peteĩ kerahã ambuéva, ojehechakuaáicha kuarahy, jasy ha pateĩpapoapy mbyja oguejy cheve. Ha itatũ chupe itúva ha hei chupe: Mbaépa pe kerayvoty ko nde kerayvotýva? ¿Upéicharõ

jey roúta che ha nde sy ha nde vya ñemombaeguasu haguã ndéve yvy ári? Ituváicha oñeñemuña ichupe, ha isy katu oguereko ñeẽ. Oho katu umi tavya ombohapy hağua umi ovecha i ru mbae Siquem-pe. Ha Israel hei José rehe: ¿Nahániri nde ryvya ombohayhúva Siquem-pe? Eju, amongueta nde chupekuéra. Ha José hei chupe: Ehecháke che. Israel oî chupe: Eho ehecha umi nde ryvya oĩ porã pa ha umi ovecha avei, ha upéi emombeu chéve. Ha omondo ichupe Hebrón okápe guive, ha oguapy Siquém-pe. Ha ojuhu chupe peteĩ kuimbae ojevyáva ko ñuãme, ha oporandu chupe pe kuimbae heívo: Mbae reheka? Hae oñeẽ: Che hermano-kuéra aheka, emombeu chéve moõpa oñemongakuaa. Oñeẽ ha chupe kuimbae: Oho amo guive koápe, ahendu katu hembiu oñeẽvo: Ñaha eĩs Dothaim-pe, ha oho José ykype kuimbae kyvyi ichupe, ha ojuhu chupekuéra eĩs Dothaim-pe.

Ohecha ymave kuri chupe mombyry guive mboyve ojeroviakuévo chupe hendive, ha oñeporãvai oñuka hağua chupe. Oñeẽ ha peteĩteĩva ikyvy-pe: Ehecháke pe kerahaipyre hae ou. Koágã upéicha peju, ñambaapo ñamano chupe ha ñambojere chupe peteĩ pozo-pe, ha ñañeẽta mymba vai okaru chupe, ha ñañehecha mbae oikóta ikerayvoty. Ohendu rire Rubén, ombohova chupe ichupe po guive, ha hei: Ani ñamboguejy chupe ñeã-pe. Hei katu chupekuéra Rubén: Ani peñembojái tuguy, pemoñepyrũ chupe peteĩ yvyra rape koãva umi oĩva ko ñuãme, po katu ani peñembojái chupe, ikatu haguãicha omopotĩ chupe umi po-gui ichupekuéra, ha ombohasa chupe pe ru-pe ichugui. Oiko va'ekue ha upe jave

oguahẽ José ikyvy kuéra rehe, omboguejy José ao poikílo orekáva. Haekuéra ojagarra rire ichupe, oñemboguejy ichupe pe ryrui ryepýpe, ha pe ryrui ryepýpe nandi, y ndorekói. Oguapy katu haãrõ hou chipa, ha ojesarekávo hesape rehe ohecha, ha ehepa oho porãhára Ismaelita ou Galaad guive, ha umi kamelo ichupe ogueraha tupãsy, resina ha mirra. Oho katu oguejy haguã Ehipto-pe.

Judá hei iryvy kuérape: ¿Mbaépa oĩporãta jaikuka ramo ñande ryvy ha ñañomi hese huguy? Ejy ñavendéke chupe koã Ismaelitápe, ha ñande po ani oiko chupe ári, ikatúgui ñande ryvy ha ñande retã hae. Ohendu katu ichupe ryvyikuéra. Ha ohasa hína umi tapicha umi Madianita vendea, ha oguenohẽ ha omboguejy José hykuégui, ha oñemuhã José umi Ismaelitape mokõipaháp̃e kuarepotĩ. Ha oguejy José Egiptope. Ojevy ha Rubén pe pozo ári, ha ndohechái José pozo pe, ha ombyai iaoguasu. Ha ojere hese hermano-kuéra ichupe, ha hei: mitãi ndaipóri, che katu moõpa ahata gueteri? Ojapyhy rire José túnica, oñemboyke peteĩ tũ mymba kaaguy, ha omosãso túnica tuguy rupive. Ha omondo pe ao poikílon, ha ogueru túva iruguáp̃e, ha hei: Kóva rojuhu, eikuaa ãpa ao nde memby rehegua hae, térã nahániri. Ha oikuaa chupe, ha hei: Che memby ray ao hae, mymba vai okarú chupe, mymba ojapo tón Joseph. Jakóvo ombojavy i ao, ha omoĩ saco de luto i pytiáre, ha oñeñemboe i memby rupi ára hetáp̃e. Oñembyaty katu opavave mitãkuña ha kuñataĩkuéra, ha ou omombyrỹ hagua chupe, ha ndoipotái omombyrỹ hagua, hei: Aháta che mitãkuña rehe cheỹva Hádespe, ha ojao chupe itúva. Umi Madianita-kuéra katu

oñemuhã José Egipto-pe Potifar-pe, eunuco Faraón-pegua, tembirukuéra rembiasakue.

38

Oiko va'ekue upépe ára upépe, oguejy Judá ikyvy kuéragui, ha oguahẽ peteĩ kuimba'e Adulamita-guápe, hérava Hirá. Ha Judá ohecha upépe peteĩ Canaán tapicha rajy, hérava Súa, ha ojagarra chupe ha oike hendive. Ha ojejapyhy rire omemby mitãi kuimbae ha ohenói héra chupe Er. Ha ojapyhy rire omemby mitãi gueteri, ha ohenói héra chupe Onán. Ha oñemoĩve omemby mitã kuimbae, ha ohenói héra Silóm; kóva katu oĩ Chasbi-pe arakaeve omemby ichupe. Ha Judá ojapyhy peteĩ kuña Ér-pe, ipyaguasúpe, hae réra Tamar. Oiko hína Er, Judá rypyãmbusu, vai Ñandejára renondépe, ha Ñanderu omano hendy chupe. Oñeẽ katu Judá Onánpe: Eike pe kuñápe nde ryvy rehegua, ha eñemongeta hendive, ha emboguapy temikuaa nde ryvýpe guarã. Oikuaávo Onán umi ndaipóritaha chupe pe tembiapo, oiko upe jave oike pe kuñataĩ pe cheraýra hese, oñemboguejy pe yvy ári, ndoimeẽ hagua tembiapo pe cheraýra hese. Vai ojehechauka Tupã renondépe ojapo haguére kóva, ha omanoỹ avei kóva.

Hei katu Judá Tamar-pe irajyýpe: Eguapy viuda nde ru rógape Shilom che ray tuichakue peve, hei haguére: Ani arakaeve omano avei koã, oñondive haekuéra ichagua. Oho rire katu Tamar oguapy irũ róga-pe. Oñembohetave umi ára ha omanó

Shua, kuña Judá rehegua, ha oñembyatyva rire, Judá oguapy umi oikytĩva umi ovecha hembiete, hembiete ha Hira, ñemitỹ hembiete Adulamita rehegua, Timna-pe. Ha oñemomarandu Tamar, hembireko rajy, oñeẽvo: Ehecháke nde ru tembireko oguapy Thamna-pe omonda hağua imymba ovecha. Ha omboguepáma umi ao iviudez-gua hesegua, omoĩ pe ao arapokõ-gua, ha ojeporãve, ha oguapy pe okẽ-pe Ainán-pe, haéva oĩva pe tape Tamná-pe, ohecha rupi hae tuicha oikóma Selóm, ha katu ndoimeẽi chupe ichupe kuñataĩ. Ha Judá ohechavévo chupe, oimoã kuñakarai hikuái, oñembotavýgui hína iova ha ndoikuaáivaekue chupe. Oñembojere katu hendive tape gotyo, ha hei chupe: Emoneĩ chéve aike nde rehe, ndoikuaái rupi tembireko imemby haeha. Ha katu hei: Mbaépa cherehe remeẽta aikéramo nde rehe che? Ha katu hei: Chéve amondo mitã mymba guasu che mymba guasúgui. Ha katu hei: Oiméramo emeẽ chéve jeporua emeẽ peve. Hae katu hei: Mbae garantía ndéve ameẽta? Hae katu hei: Nde sortija, ha nde collar, ha pe vara oĩva nde pópe. Ha omeẽ chupe, ha oike chupe, ha ojagarra hendive en útero. Ha oñemboỹva oho, ha omboguéma iaoguaty ijeheguípe, ha ombojaho tembiapo iviudéza rehegua. Omondo katu Judá pe mitãi mymba mymba guasu po rupive iñakãrapuã Adulam-gua, ojeguerujey hağua kuña guive pe jeguerekoha, ha ndojuhúi chupe. Oporandu katu kuimbae kuéra ou haguã tendágui moõpa oĩ kuñakarai oĩvaekue Ainán-pe tape rehe, ha hei: Ndaipóri koápe kuñakarai. Ha ojevy Judá-pe ha hei: Ndajuhúi, ha umi tapicha ko tenda-gui hei ndaipóri koápe kuñakarai. Judá hei, oguereko hese, hae katu ani arakaeve ñañemombaeguasu, che añemondo ko tãii, nde katu nderrekói.

Oiko rire mbohapymbyve, oñemomarandu Judá-pe, oñeẽvo: Oñemboguahẽ Tamar nde tembireko mitãrã, ha ehecháke ijypyápe oguereko oñemboguahẽgui. Oñeẽ katu Judás: Osẽ chupe ha ojeaty. Koã haekuéra ojeporavo aja omondo ichupe suegra, oñeẽvo: Ko kuimbae mbae oĩva ko kuimbae mbae hae, che aime typyápe, ha oñeẽ: Eikuaa mávapa ko mboyrupa, ha ko joapyha ha ko tembiporu koã. Oikuaa kuri Judá, ha hei, oñemboaje Tamar che rehe, ndéicha che, upévare ndei ameẽ ichupe Silóm che memby, Ha ndei omoĩve jepe oikuaa hağua ichupe. Oiko katu jave oñembyaty, ha koápe oĩ mokõi joayhu hese itĩy ryepýpe. Oiko va'ekue ha upépe oñemby'a jave ha'e, peteĩ omosãso ipo'a, ojagarra rire pe partera, oñemboja ipo'a rehe pytãngy, he'i: Ko'ã osẽta tenonderã. Jajapóvo oñembyaty po, ha upéi pyae osẽ atyy ichupe. Ha katu hei: Mbae oñembojao nderehe jere? Ha ohenói téra ichupe Phares. Ha upéi ko mbae, osẽ hermano ichupe, oĩva ári po ichupe pytã, ha ohenói téra ichupe Zara.

39

José oñemboguejy Egipto-pe, ha Petifres, eunuco Faraón-gua, tembikoha peteĩha, kuimbae Egipto-gua, ojoguakuaa chupe Ismaelita-kuéra po-gui, haekuéra oguejykuaa chupe upépe. Ha Señor oĩ José ndive, ha hae kuimbae oikuaáva porã, ha oiko óga-pe iñamópe Egipto-gua rehe. Oikuaa hína imanduvichakuéra Ñandejára oĩ haguére hendive, ha opaite mbae ojapo ramo, Ñandejára ombovya ipoguýpe. Ha José ojuhu mba'eporã ija'o

tenondegua renonde, ha oñemboa'e chupe. Ha omoĩ hendive hóga rehe, ha opavave mba'e oĩva chupe ome'ẽ José pópe. Oiko kuri ha upéi rire oñemoĩ hague chupe óga rehegua ha opavave mbae oĩva hague chupe, ha omborayhu Señor óga Egipto-gua rupi José, ha oiko kuri mborayhu Señor-gua opavave mbae orekóva chupe óga-pe ha kokue-pe i. Ha omoneĩ opaite mbae oĩva chupe Josẽ pópe, ha ndoikuaái mbaeve oĩva chupe, oĩỹre mbujape okaruva hae. Ha oĩ Josẽ porã téra, ha porã oñehechakuaápe iterei. Oiko rire koã ñeẽ kuéra, pe karai rembireko omoĩ i resa José rehe ha hei ichupe: Eke che ndive. Péro ndoipotái, ha hei kuñakarai ijarépe: Che amo ndoikuaái mbaeve che rupive hógape, ha opavave mbae oĩva hesekuéra omeẽ che pópe. Ndoikuaavéiri mbaeve che gui ko óga-pe, ha ndoñongatúi che gui mbaeve, nde año, nde rehe nde hae hembíreko, ha mbaéichapa ajapo ko ñeẽ vai, ha ajejapýta Tupã renondépe. Araka ñeẽ hína chupe José ára guive ára, ha ndohenduporãi chupe oke haguã hendive oñembyaty haguã chupe. Oiko katu peteĩ ára upéicha, ha José oike ógape ojapo haguã imbaapo, ha avave ndaipóri óga ryepýpe. Hae ojagarra chupe aópe guive, heihápe: Eñenoõ cherehe, ha ohejávo aópe imbae pópe ichupe, okañy ha osẽ okápe. Ha oiko ramo ohecha mbae oheja hague i ao ipo pe, omano ha osẽ okápe. Ha oẽ umi oĩva óga-pe, ha oe chupekuéra oévo: Ehecha, ogueru ñandéve mitã Hebreo oñembosarái hagua ñandéve. Oike che rehe oévo: Ke chendive, ha cheẽ puã tuichávape. Ha upépe ohendu vove ha'e oñembo'y haguére cheajúpe ha che apu'a, ohejávo iao'i cherendive, oñani ha osẽ okápe. Ha oheja umi ao ijerére, peve ou amo tuvicha iógape hembiasa. Hae oñeẽ chupe koã ñeẽ

rupive, ojeévo: Oike che rehe pe tembiakóva Hebreo upe reikuaauka ñandéve omoĩngatu hağua chéve, ha hei chéve: Aikéta nde ndive. Amo katu ohendu upe rehe ahupyty che ñeẽ ha ahenói, oheja hague iaoguéra che rehe opurahéi ha osẽ okápe. Oiko va'ekue ha, ohendu ramo amo tuvicha umi ñe'e amo kuña hesegua, opavave oñe'e hesegua hendive, oiporavo: Péicha ojapo chéve amo tembiokuái ndereguakuéra, ha okyhyje pochy rupive.

Ha jagueraha rire señor José, omoinge hendive peteĩ mbotyha rupive, pe tenda pe oĩhápe umi tapicha oñembotyháva rey mbae, oñembotyha upépe pe mbotyha rupive. Hae oĩ Señor Iosefa ndive, ha omboguejy ipochy, ha omeẽ ichupe mbaretĩ ñandeára mburuvicha cárcel-gua rehe. Ha omeẽ mburuvicha cárcel-pe guardaha cárcel Josépe po, ha opavave oñembohasapyre oĩva cárcel-pe, ha opavave mbae ojejapo upépe, hae oĩ ojapohápe. Ndahaéi umi mburuvicha cárcel-pe oikuaáva mbaeve hendive, opavave hae oĩ José po rupive, Señor oĩ hague hendive rupi, ha opaite mbae ojapo hague, Señor omboporãve ipoguýpe.

40

Oiko ramóve koã ñeẽ rire, ojejavy mburuvicha tembiu jeporu mbae Egipto rey-gui ha mburuvicha mbujape, ichupe iñandejára Egipto rey-pe. Ha Faraón opy'apy imokõi eunuco rehe, tembi'u jepokua'ahára tenondegua rehe ha mbujape jepokua'ahára

tenondegua rehe Ha omoĩ ichupe jepokuaa-óga-pe, tenda-pe José oñembyaty hendive upépe. Hae omboheko peteĩ mburuvicha cárcel-pe José-pe haekuéra, ha oñemboy haekuéra-pe. Oĩ katu ára-kuéra cárcel-pe. Ha ohecha mokõive kerahã peteĩ pyhare, ha katu jehecha kerahã yvyrapohakuaahára tenondegua ha mbujapehára tenondegua, umi oĩvaekue tuvicha Ehipto-pe, umi oĩvaekue cárcel-pe, hae kóva. José oike chupekuéra gotyo pyhareve, ha ohecha chupekuéra, ha oĩ vai haguã. Ha oporandu umi eunuco Faraón-pe, umi oĩva hendive jao-pe oĩhápe tembiguái hesẽme, heívo: Mbaérepa peova kyhyje ko árape? Umi katu hae oñeẽ chupe: Kerahã rohecha, ha pe omoñeẽva ndaipóri ijehegui. Hae katu oñeẽ ichupe José: ¿Mbaérepa Túva rupive pe oikuaaukaha ichugui ndaipóri? Oñemombeu upéicha cherehe. Hae omombeu pe tembiapo yvyra ray guasu ikerayvoty chupe José, ha hei, che kerave py oĩ yvyra uva che renonde. Vide rehe mbae yvyra uva-pe oĩ mbohapy pytã, ha kóva oñemombaeguasu hína, omoheñói hína temitỹ pyahu, oñembotuicha vaekue umi yvyrai uva-gua. Hae Faraón ykua oĩ che pópe, ha ajapyhy uva, ha amyryĩ chupe ykua-pe, ha ameẽ ykua Faraón pópe. Ha hei chupe José: Kóva hae pe interpretación imbae: umi mbohapy pya hae mbohapy ára. Gueteri mbohapy ára, ha Faraón omanduãta ne ñepyrũ rehegua, ha ombojevyta nde ne archionochoía-pe, ha emeẽta pe vaso Faraón ipoguýpe oñondive ne ñepyrũ tenondegua, oñondive reikóhague onochoõ. Ha katu nemandua cherehe nde rehe, oiko porãramo ndéve, ha remoheñóita cherehe poyhuveve, ha nemanduáta cherehe Faraópe, ha reguenohẽta chéve ko kárcelvegui. Upéicha mondaha chekuaa guive yvy Hebreo-

kuéragui, ha koápe ndarekói mbaeve ajapo, ha katu omoĩ chéve ko pozo-pe. Ha ohecha mbae'oka rembipuru tenondegua oikuaa hekopete, ha hei Josépe, ha che avei achecha kerayvoty, ha aimoã mbohapy kana mbujape porã aguĩ ñahenói ári che akã. Kãnguépe yvategua oĩvape, opavave mbae opaichagua Faraón oúva, tembiapo panadero-gua, ha umi guyra yváte-gua ou hikuái umi mbae kãnguégui yvategua che akãme oĩvagui. Ñembohovái rire José hei chupe: Ko hae ñeẽmbohysýi, umi mbohapy kanasta hae mbohapy ára. Gueteri mbohapýpe ára, ha Faraón omboguéta nde akã nde guive, ha omongurusũta nde yvyra ári, ha umi guyra yváte guive houta nde roo. Oiko katu ko árape mbohapyhápe, ára oikóva Faraón, ha ojapo jeyu opavave imbaapoharakuérape, ha omandua ñepyrũ ojepurukuéra vino ha ñepyrũ ojapóva mbujape mbytépe imbaapoharakuéra. Ha ombojevy pe oñemohenda porã pohã rehe hembiaporã oñepyrũhápe, ha omeẽ pe pohã Faraón pópe. Pe panadero tendota omboguejy, oñondivéicha omoñeẽ chupekuéra José. Ha ndoñemanduái pe oínochõha tendotápe José rehegua, ha katu oñembyresarai chupe.

41

Oiko va’ekue ha upe rire mokõi ary ára, Faraón ohecha temimbo’e, oimo oñembo’y haguã ysyry ári. Ha ehecháta, ñandeỹrõ guive ysyry guive ojehupi pokõi vaka, iporãva forma rehe, ha ojeporavóva carne kuérape, ha oñemongaru Achei-pe. Ambuéva ha mokõi vaka ojevy hína koã rire y guive, vai hekópe,

ha kañy hekýipe, ha okaru hína ambue vaka rykue y ykére. Ha okaru umi pokõi vaka umi vai ha kirirĩ tete rehe umi pokõi vaka umi porã forma rehe ha umi poravopyre tete rehe, ha opu katu Faraón. Ha okera'ã jey mokõiha, ha ehecháke peteĩ tyvyra pukukue peteĩ-nte guive oñemohenda pokõi avati rogue porãitereíva ha iporãva. Ha ejesareko, mokõi peteĩ ears ha grain iñemboyke ha viento rupáva oñemohenda hendive. Ha umi pokõi avati rogue ikyrĩ ha yvy oikytĩva okatupyry umi pokõi avati rogue ojeporavopyre ha henyhẽva, ha upéi opuã Faraón, ha hae keẽ. Oiko pyhareve, ha oñembyasy i pya, ha omondo rire ohenói mayma umi ñeẽmeẽhára Ehipto-gui ha mayma umi arandu, ha Faraón omombeu ichupekuéra i kerayvoty, ha ndaipóri pe oikuaaukáva pe mbae Faraón-pe. Ha oñeẽ pe oñeẽháp e guasu Faraón rehe, heívo: Che angaipa chemandua ko árape. Faraón oñembyasy hikuái mbaapoharakuéra heseguáre, ha omoĩ ñande jepokoápe, óga ñemuhára tenondegua-pe, che ha ñemuhára tenondegua. Ha jahecha kerayvoty mokõive peteĩ pyhare, che ha hendive, peteĩteĩva oñondive ikerayvoty jahecha. Oĩ hague katu upépe ore ndive mitãrusu tembiokuái hebreo mbaekuaahára tenondegua mbae, ha rohechauka chupe, ha ohechauka ñandéve. Oiko ramóva, oikóvo omoñeẽ ñandéve péicha, avei oiko: che ojeguerujey che ñepyrũ ári, ha péva ojeguererahá. Omondóva rire ha katu, Faraón oshenói José-pe, ha oguenohẽ chupe okárgui, ha okyti chupe, ha omoambue i ao, ha ou Faraón-pe. Faraón oñeẽ José rehe: Kerayvoty ahecha, ha ndaipóri omoñeẽva hae. Che katu añendu nde rehegua oñeẽva, ñahendu nde kerayvoty, omoñeẽ haguã haekuéra. Ñembohovái rire José Faraón-pe hei: Tupãỹre ndoñembohovaímoãi pe

ñemboporã Faraón-pe ĝuarã. Faraón oñeẽ Josépe, heívo: Che kehape, che apensa ahecha parada ykére yguasu. Ha haeichagua ýrõ ñu guive ojehupi pokõi vaka porã ta forma rehe ha jeporavo ta ryguasu rehe, ha oñemongeta Achei-pe. Ha ehecháta pokõi vaka ambue ojehupi hesegua chupekuéra ysýgui, vai ha ivai temiñópe, ha kañy teñópe, umi ndarechái chéve péicha opáite yvy Ehíptope ivaiive. Ha okaru peteĩ umi pokõi vaka vai ha kañy umi pokõi vaka tenondegua porã ha poravopyre. Ha oike ichupe ryepýpe, ha ndojehechauka.i oike haguére ichupe ryepýpe, ha ichupe hesa ivai, upéicha avei ñepyrũme. Opu'ã rire katu che ke. Ha ahecha jey che ke'ẽme, ha umi pokõi avati rogue opuã peteĩ takuápe henyhẽva ha porã Ambue avei pokõi avati resa kyra ha yvy yvate rupive ojejapóva oñembyaty hína ichupe gotyo. Ha okaru umi pokõi avati rogue kirirĩ ha yvy yvate oikytýva umi pokõi avati rogue porã ha henyhẽva, chee upéicha rehe umi ñeẽjoapyharakuérape, ha ndaipóri oikuaauka chéve upéva.

Ha hei José Faraón-pe: Pe kerahã Faraón rehegua peteĩ hae; opaite mbae Ñandejára ojapoha, ohechauka Faraón-pe. Umi pokõi vaka porãva hae pokõi ára, ha umi pokõi avati porãva hae pokõi ára; pe kerayvoty Faraón peteĩnte hae. Ha umi pokõi vaka kirirĩ ojehupiháva hikuái rire, pokõi ary hae, ha umi pokõi avati rogue kirirĩ ha yvytu mbyaíva, pokõi ary hae, oĩta pokõi ary ñembyahýi. Pe ñeẽ ha che ajapoi Faraón-pe, opaite mbae Ñandejára ojapo ohechauka chupe Faraón-pe. Ehecha, pokõi años ou tuicha porãiterei opaite Ehipto yvy-pe. Ou-u pe mokõi poa ary mbaasy ramo koã mbae rire, ha tesarovyta pe tembiu heta pe ou-táva opavave Ehipto-pe, ha ombopaũ pe mbaasy pe

yvy. Ha ndojeikuaamoãi pe tuicha mbae porã yvy ári pe mbaevaíva oĩtava rire koã mbae, mbarete haguére oĩta iterei. Kesuita Faraón rehegua oñembojoavýva mokõi jey, péva heise ñeẽ oúva Tupã guive añetéta oikóta, ha Tupã ombopyaãta ojapo hãgua mbae. Koágã upéicha ehecha peteĩ ava katupyry ha haevéva, ha emoĩ chupe Ehipto yvy ári. Hae Faraón ojapo ha omoĩ toparchas yvýpe ári, ha ombyaty mayma mbae ojejapo Egipto yvýpe pokõi ary porãha-pe. Haekuéra oñembyaty maymáva tembiu peteĩ-papaha ary oúva porã koãva, ha oñembyaty avati Faraón po guive, tembiu táva-kuérape oñeñongatu. Ha upéicha oĩta umi tembiu oñeñongatu hague ko yvy pe oikóta umi pokõi ary mbaeve rehe, umi oĩta Ehipto yvy pe, ha ndoĩmombaapoãi ko yvy mbaeve rehe pe. Oĩporã upépe pe ñeẽ Faraón renondépe ha opavave imboguatahára chupe renondépe.

Hae hei Faraón opavave ichupe servidor-kuérape: ¿Ndajajuhúimoãi kuimbae péicha, oguerekóva Tupã Ñeã ichupe? Oñeẽ ha Faraón José-pe: Ojehechaukágui Ñandejára nde-pe opavave koãva, ndaipóri ava katupyryvéva ha haevéva nde. Nde reikótane che róga rehe, ha nde juru rehe oñembojerovia opavave che táva, añetehápe che apyka rehe che ahupytyve nde guive. Hae Faraón hei José-pe: Ehecháke, amoĩ ndéve ko árape opaite Ehipto yvy ári. Ha omboguepávo Faraón pe anillo hembi guive, omoĩ chupe José po rehe, ha omboapi chupe ao porã lino rehegua, ha omoĩ cadena kuarepoti heguĩ rehe. Hae omopuã chupe ikarru mokõihápe, ha ohenói tenondeve ñeẽmondoi, ha omoĩ chupe opavave Ehipto yvýre.

Oñeẽ Faraón José rehe: Che Faraón, ndeỹre nahẽi mbaeve avave ipoha ári opaite Ehipto yvy rehegua. Ha Faraón ohenói José réra Psonthomphanech, ha omeẽ chupe Aseneth, Petephre rajy, sacerdote Heliopolis-gua, chupe kuñakarai-ramo. Joseph hae oĩ ary mbohapy-pa upe jave oñemboy Faraón mburuvicha Egipto renondépe, ha osẽ katu Joseph Faraón ova guive, ha ohasápa opavave yvy Egipto-pe. Hae ojapo yvy umi pokõi ary tuicha porã rehe umi atĩ. Ha ombyaty opaite tembiu pokõi ary rehegua, upe jave oĩva tuicha porã Ehipto yvy rupi, ha omoĩ umi tembiu táva-kuérape; tembiu ñu-kuéragui táva jerére oĩva omoĩ hese. Ha ombyaty José avati yvyrakuéra ramo yguasu yy rehegua, heta iterei, peve ndaikatúi ojepapapy, ndaipóri rupi papapy.

José-pe ojeporekávo mitãi mokõi oúrõ mboyve pokõi ary mbae vya rehe, umi oñembyrekávo chupe Aseneth, mitãkuña Potiphera sacerdote Heliopolis-gua rehegua. Ohenói ha José téra tenondeguápe Manasés, hese oñemondýi chéve ojapo Ñandejára opavave che mbaapy ha opavave che ru mbae. Ha téra tou segunda oheróma Efraim, porque Ñandejára omoakãrapuã chéve yvy che ñemokañýpe. Ohasáva umía mokõi ary túva eúthēnías, haekuéra oiko pe táva Ehipto-pe. Ha oñepyrũ la pokõi ary mbaasy rehe ou, ojehegui oñeẽ José, ha oiko mbaasy opaite tetãme, ha katu opaite tetã Egiptope oĩ mbujape. Ha opaite yvy Ehipto oñembyahýi, ha umi tapicha omanoẽ Faraón-pe mboriahu rehegua, ha Faraón hei opaite Ehipto-kuérape: Peho José-pe, ha mbae oĩramo heíta peẽme, pejapo. Ha mbaasy ñembyahýi oĩ peteĩ peteĩ yvy ári, ha José oipea opaite avatiróga, ha ombohapy opaite Ehipto-kuérape. Ha mayma umi tenda oúva

Ehipto-pe ojogua hağua José-pe, oñemboguata rupi gueteri vya mayma yvy ape.

42

Ohecha rire avei Jacob hína oĩ ñemuhã Ehipto-pe, hei ichupe mitãkuérape: Mbaére piko peñemboguataỹ? Ehecháke, ahendúma hae oĩ avati Ehipto-pe. Peho upépe ha pejogua ñandéve michĩmi tembiu, ikatu hağuáicha ñañemoĩ ha ani ñañemano.

Oguejy umi diez hermano José ojogua hağua avati Egipto-gui. Pe Benjamin, pe hermano José rehegua, ndahaéi omondo oñondive pe hermano ichupe, hei katu: Ani arakaeve oiko ichupe mbaeve vai. Oúva katu umi mitãkuéra Israel ojogua hağua umi oúvape, oĩ rupi vya Canaán yvýpe. Joseph haekuri omboguataha yvy rehegua, ha koã omohenda opaite tapicha yvy reheguápe. Oúvo katu umi cheirũ Joseph oñemombaeguasu chupe, ová ári yvy ári. Ohecha rire José ichupe hermano-kuéra, oikuaa, ha ojejapo ajeno-icha chupekuéra guive, ha oñeẽ chupekuéra pe mbaretéva, ha hei chupekuéra pe: Moõ guive peju? Haekuéra katu hei: Canaán yvy guive, rojogua hağua tembiu. Oikuaa katu José umi tavya ichupe, haekuéra katu ndoikuaái chupe. Ha José oñemandua ikerayvusã rehegua ohechávaekue, ha hei chupekuéra: Peiko espía, peju peikuaa hağua umi rape tetã mbae. Umi hae katu hei: Nahániri, señor, umi tembiapokue nde ñañeguahẽ ñejogua hağua tembiu. Opavave ñande hae

mitãkuéra peteĩ ava mbae, pyaguapýva ñande hae, ndahaéi umi ne mitãkuéra mbaekuaaha. Hei chupekuéra: Nahániri, haekuéra yvy rape reko peju pehecha hağua. Umi hae oñeẽ: Papoapy roime umi mitãi nde uve kyvyi Kanaã tetãme, ha ehecháke pe michĩvéva oĩ ore ru ndive ko árape, pe hae ambue ndaipóri. Oñeẽ José chupekuéra: Kóva hae pe ahei peẽme, oñeẽvo ikatúgui katáskopo peiko. Koápe pejehechauka ta, Faraón resãrã rupi, ndapeñesẽmoãi koágui, ndoúramo pende ryvyi michĩvéva koápe. Pehenonde peteĩ pendevegui, ha pegueraha peñe ryvy, peẽ katu peñegueru peve mbae peñe ñeẽ ojehecha hağua, peñeẽ añete piko térã nahániri. Peñeẽ'ỹramo katu, Faraõ resãi rehe, añetehápe peẽ hae umi ñehaã. Ha omoĩ chupekuéra guardia-pe ára mbohapy. Oñeẽ chupekuéra pe ára mbohapyhápe: Pejapo ko mbae ha peiko katu, pe Ñandejára rehe che ajepyamongeta. Mbae pyaguapy peime, peichagua peteĩ oñembyaty pe guardia-pe, haekuéra katu oguata ha ogueru pe jogua pe avati-repy peichagua. Ha pehenguéra michĩvéva pegueru chéve, ha ojeroviátane peñeẽ, ha katu nahániri, pemanóta. Ojapo katu upéicha. Ha hei peteĩteĩva ikyvyýi, heẽ, umi jejavy rupive roime ore kyvyýi rehegua, rohechánteỹ haguére pe pyapy iñakãme, ojerure jave orendéve, ha nandohendui chupe, ha upévare rupi ojehu orendéve ko pyapy. Mbohovái ha katu Rubén hei chupekuéra: Ndahaéi amoñeẽ peẽme, heívo, ani peñembotavy mitãíre, ha ndapehendu chéve; ha ehenoĩ ojejerure imbaasy. Umi katu ndoikuaái José ohendúha, pe ñeẽjoapyha oĩgui chupekuéra mbytépe. Ojeroviávo katu ichugui, hasẽ José, ha jey oñemboja chupekuéra gotyo, ha hei chupekuéra, ha ojagarra Simeón ichugui, ha oñongatũ chupe hesa ichupe renondépe.

José omandúva omohenda haãrã umi ñembyahýi haekuéra avati, ha ombohevi haãrã pe plata haekuéra peteĩteĩva pe bolsa hese, ha omeẽ haãrã chupekuéra tembiu pe tape guarã, ha oiko chupekuéra péicha. Haekuéra omoĩ rire avati umi mburuvicha ári, oho upégui. Oñemboja rire ha peteĩ ibolsa, omeẽ hagua tembiu umi mburuvicha ichupe oñembyaty haguépe, ha ohecha ijuru plata ichupe, ha oĩ yvate ijuru bolsa. Hae hei ichupe hikuái hesegua: Oñemeẽjey chéve ipirapire, ha ehecháke koã che ryrui ryepýpe. Ha oñemondýi hesãy hikuái, ha oñembyai oñondive heívo: ¿Mbae koã ojapo Ñandejára ñandéve? Oúva ha Jakóvo pe ru ichupekuéra Kanaã yvy-pe, ha omombeu ichupe opavave mbae oikóva ichupekuéra, heívo, Oñeẽ ava mburuvicha yvy rehegua ñandéve mbarete, ha omoĩ ñandéve jepokoápe, ojesareko ñande ramo ñañehesa hagua yvy. Ñande ñeẽ chupe: Pyaguapy ñande, ndahaéi ñande katáskopo. Doce hermano ñande, mitã ñande ru rehegua, peteĩ ndaipóri, ha michĩvéva oĩ ñande ru ndive ko árape Canaán yvy pe. Oñeẽ ha ñandéve pe kuimbae, pe señor yvy rehegua: Koápe aikuaáta ikatupyrýgui peikóha. Kyvy peteĩ eheja koápe cherehe, ha pe joguapyha avati ñemuhã pende óga rehegua heguerekuaávo peho. Ha peẽ agueru chéve peẽ ryvyi, ha aikuaa mbaéichapa peẽ ndahaéi taãngambyry, ha katu peẽ hae pyaguapy, ha peẽ ryvy ameẽjey peẽme, ha yvy-pe peẽñemuhã. Oiko katu omombogue jave hikuái ibolsa, ha oĩ peteĩteĩva mbojoaju plata ibolsápe, ha ohecha mbojoaju plata hikuái ha itúva avei, ha okyhyje. Oñeẽ ha chupekuéra Jacob, ru chupe, che ahejareíma mitãi, José ndaipóri, Simeón ndaipóri, ha Benjamin peguerekóta; che ári oiko koã opaite. Rubén hei hesegua túvape: Emongueta chera

mokõi memby, ndaroguerojeýramo chéve. Emeẽ chéve che pópe, ha che agueru jey chéve. The pero hei ndoguejýmoãi che ray pende ndive ombohováigui ikyvyy omanóma, ha hae añónte oñemokañýma, ha oikótama chupe oñembyai tape-pe peẽramo, ha pemoguejy che tuja metã ñembyasy ndive yvágape.

43

Pe mbaasy ñemongakuaa oñembarete yvýpe. Oiko hague áraka omohuã vove oñemongaru paũ umi avati ogueru hague Ehipto guive, ha hei chupekuéra itúva: Jey toho jogua oréve michĩmi tembiu. Judá hei hendive: Pe kuimbae, pe yvy señor, oñeẽ porãite ñandéve ha hei: Ndapeichavéitamoãi che ova, ndekyvyi ndoúramo penderehe. Si koãva oĩramo remondo ore ryvyy ore ndive, roỹta ha rojogua ndéve tembiu. Oiméramo nderemonguéi ore ryvy orendive, ndarohóitamoãi, pe kuimbae hei oréve heívo: Nderehechamoãi che ova oiméramo nde ryvy michĩvéva ndive rehóiramo. Israel oñeẽ: Mbaérepa peñembyai chéve, peikuaauka pe kuimbae-pe oĩha pendéve ñeẽndy? Umi katu hae oñeẽ: Oporandu porandu oréve pe kuimbae ha ore generación oréva, oñeẽvo: ¿Oimépa gueteri pe ru peẽva oiko, ha oimépa peẽme kyvy? Ha romoñeẽ ichupe oñondive pe oporandu kóva. Ndoroikuaái mbae heíta oréve: Peregueraha pe kyvy peẽva. Peẽ katu Judá Israel-pe i ru-pe: Emondo mitãi che ndive, ha ñañemboy jaha-ta ikatu hagüáicha jaiko ha ani jañemano, avei ñande ha nde ha ñande mbae. Che katu ahapykuere hendive, che pópe reheka hendive, ndaherekóiramo hendive nde rehe, ha

amopyenda hendive nde renonde, añembyai aiko nde rehe opavave ára. Mbae jave ndajapykuereíiramo, oñembojevýmavaekue joa mokõi jey. Oñeẽ katu chupekuéra Israel, túva ichupe, oiméramo kóicha oĩ, ko japo: peñongatu umi yvaa yvy rehegua pe ñembyryrui rupive, ha pemboguejy kuimbaekuéra jopói resina rehegua, eíra rehegua, sahumerio avei ha estacte, ha terebinto, ha nuez. Ha plata mokõi jey jagueraha peñe po-pe, plata ojevy vaekue peñe bolsa-pe jeguerujey peñe ndive, ani arakaeve oiko jejavy. Ha pe hermano peñongatu ha pesẽ jey peho pe kuimbae rehe. Ha che Ñandejára omeẽta peẽme mborayhu ko kuimbae ñenondépe ha omondo hağua pende kyvy peteĩ ha Benjamín; che katu añetehápe, katuete che membyỹma, che membyỹma.

Ojapyhy rire haekuéra kuimbae umi mbae meẽ koã ha pe plata mokõi jey, ojapyhy pe po-pe haekuéra ha Benjamín-pe, ha opuã rire oguejy Ehipto-pe, ha oñemboy tenonde José. Ohecha katu José ichupe ha Benjamín atyy ichupe peteĩ sy guive, ha hei pe ógape ichupe rehegua, emoinge umi tapicha ógape, ha ejuka umi mbae oñemeẽva, ha embosakoi, cherehe piko okaru umi tapicha mbujape asajépe. Ojapo katu pe kuimbae mbaéichapa hei José, ha oguenohẽ umi kuimbae José rógape. Ohecha rire haekuéra kuimbae haekuéra oñemboguata José róga-pe, hei: plata ojevy vaekue ñande bolsa-pe ñepyrũme rupi ñande oñemboguata, oñemombeu jara ñandéve ha oñemboguapy ñandéve, ojagarra hağua ñande tembirekua ramo ha ñande mburuvicha-kuéra. Oñemboja rire hendive kuimbae óga rehegua José-pe, oñeẽ chupe okẽ óga rehegua. Ñeẽvo, roikotevẽ,

señor, oguejy pe ñepyrũme jogua hağua tembiu. Oiko ramóve ha upe jave roguahẽ pe oñembyai hağua, ha roipea ñande bolsa-kuéra, ha koã plata peteĩteĩva pe ibolsápe, pe plata ñandéva pe pohyípe roguevi jey koáğa ñande po-kuérápe. Ha plata ambue rogueru ñande ndive rogueruka hağua tembiu, ndoroikuaái mávapa omoĩ pe plata ñande bolsápe. Oñeẽ ha chupekuéra: Iporãiterei peẽme, ani peñemondýi. Ñandejára peẽgua ha Ñandejára umi tamõi peẽgua omeẽ peẽme umi mbae iporãva oĩva umi bolsa peẽgua, ha plata peẽgua oñemombaeguasúva ajoguereko. Ha osẽmboe chupekuéra gotyo Simeón-pe. Hae ogueru y oñemopotĩ haguã ichupe py, ha omeẽ tembiu umi mymba burro ichupekuéra. Omoĩporã hákatu umi mbae jopói peve ou haguã José asajekuaa, ohendu gueteri upéicha umípe okarúta. Oike José óga-pe, ha ome chupe mbae jopói orekóva ipo guive, ha oñemombaeguasu chupe ova ári yvy ári. Oporandu katu chupekuéra mbaéichapa perekópa, ha hei chupekuéra: ¿Hesãi pa ne ru peichagua tuja upe peikuaaỹva? ¿Gueteri oiko pa? Umi katu haekuéra hei, hesãi ne servidor ne ru ore, gueteri oiko. Ha hei, hypyũpyre pe kuimbae hae Ñandejára-pe, ha okyvyhápe ojerovia chupe. Ojesareko jave hese José, ohecha Benjamín, hermano hese hae omombae, ha hei: ¿Koã piko hermano peẽme hae michĩvéva, hae peẽ pee chéve agueru? Ha hei: Ñandejára oporojhu nde, mitã. Oñembyai katu José, oñembojerépa haguã ipya i yvate rehe i kyvyi rehe, ha oheka oñasẽ haguã; oike rire katu pe óga ryepýpe, oñasẽ upépe.

Ha ojejapo rire hova, osẽ ha oñemboguejy ha hei: Emboguejy mbujape. Ha omoĩ chupe hendýpe, ha hendivekuéra

oñondivépe, ha umi Ehipto umi oñemongaru hese oñondivépe, ndakatúi rupi umi Ehipto oñemongaru umi Hebreo ndive mbujape, vyarõ rupi hae umi Ehipto-pe. Oguapy ha omotenonde ichupe, pe tembiasakue oñemotenonde iporãvéva rehe, ha pe michĩvéva oñemotenonde imichĩhápe; oñemondýi ha umi tapicha, peteĩteĩva ikyvy gotyo. Oñembou porción hendive gotyo ichupekuéra, ha oñembotuicha porción Benjamín-gua oñemboja porción-kuéra páichante pokõi jey porción-kuéra haekuéra-gua, ha ouu ha oñemborory hendive.

44

Ha José omandóma pe oĩva hóga rehegua chupe, heívo: Henyhẽ umi bolsa umi kuimbae-kuéra tembiu-kuéra, opavave oiméne ikatu oguejy, ha emoĩ peteĩteĩva ipirapire pe bolsa jurúpe. Ha che kópa plata emoĩ pe bolsa michĩvéva rehegua, ha pe valor pe avati rehegua ijehegui. Oiko katu oñondive pe ñeẽ José rehegua, oikuaáicha hei.

Pe pyhareve oñepyrũ, ha umi tapicha oñemondo, ha'ekuéra ha imburuvicha. Osẽ rire haekuéra távagui, ndojesaráiramo mombyry, ha José hei pe óga rehe hese: Epu'ã, ehapykueho umi kuimba'e rapykuéri, ha eñahẽ chupekuéra rehe, ha ere'e chupekuéra: Mba'érepa pe'a ombohovi porã rendaguépe vai? Mbaérepa peñemonda che kopa plata? ¿Ndahaéi koã pe ojeruvaerã che amo? Hae katu oikuaa porã mbae oikotevẽva ojeruhápe. Pejapo vai mbae pejapo vaekue. Ojuhu rire hae

chupekuéra, hei chupekuéra oñondive umi ñeẽ koãva. And they said to him, why does the lord speak according to these words? May it not become to your servants to do according to this word. Oiméramo plata ojejuhúva ñande bolsa-pe ñambojevy ndéve Canaán yvy guive, mbaéichapa ikatu ñamonda nde karai rógagui plata térã kuarepoti. Guive o ndéve ojejuhúta pe kópa umi mitãi nde rehegua, oñemano, ha ñande avei ñañemoĩta mitãi pe karai ñande rehegua. Hae oî, ha koãga, mbaéichapa peñeẽ, upéicha oĩta, o apytépe ojejuhúta pe kópa, oĩta che tembirekóva, peẽ katu peĩta potĩ. Haekuéra opyaapo, ha oguejy peteĩteĩva ibolsa yvy ári, ha oipea peteĩteĩva ibolsa. Oheka katu tujávape guive oñepyrũva, peve oguahẽ tuja michĩvépe. Ha ojuhu kopa Benjamín ryruípe. Ha haekuéra oñembojao i ao ha omoĩ peteĩteĩva i bolsa i mburuvicha ári, ha ojevy táva-pe.

Oike Judá ha umi tayvykuéra ichupe José rehe, gueteri oĩhápe upépe, ha oguejy ichupe mboyve yvy ári. Oñeẽ ha chupekuéra José: ¿Mbaépa pe mbae ko pejapo? ¿Ndoikuaái piko oñeẽta adivinación rupive pe kuimbae ikatúva che? Oñeẽ ha Judá: Mbaépa jaerã ñembohovái pe karaípe, o mbaépa ñañeẽta, o mbaépa ñañemombaereíta? Pe Túva ha ojuhu pe tekojoja pe mitãnguéra nde rehegua. Ehecháke ñande hae tembirekua pe karaípe ñande rehegua, ha ñande, ha guive o ojejuhu pe kópa. Oñeẽ katu José: Ani chéve oiko ojapo ko ñeẽ ko. Pe kuimbae oñejuhúvaekue pe kopa, hae oikótava che tembirekoa. Peẽ katu pejua porãite pe ru peẽme. Oñemboja ha avei chupe Judá hei: Ajerure, señor, oñeẽ pe mitãrusu nde rehegua ñeẽ nde renonde, ha ani repochy pe mitãrusu nde rehegua, upéicha rupi nde

reime Faraón ndive. Yára, nde reporandu nde tembirekópe heívo: Pa perekópa ru térã kyvyy. Ha jae ñande mburuvicha-pe, oĩ ñandéve ru tuja, ha mitãi tuja ára michĩvéva chupe, ha cheỹ i mano, hae katu oiko añónte sy chupe, ha ru cheỹ i hayhu. Nde ere katu nde tembirekópe: Peñemboguejy chupe che rehe, ha che añangareko hesegua. Ha jae ñande pe mburuvicha, ndaikatúi pe mitã oheja pe ru ichupe, ha katu ohejáramo pe ru, omanóta. Nde katu rei ne mbaekuéra-pe: Mbaeveỹramo oguejy pe kyvyi pende pe michĩvéva nendive, ndapeñemoĩvéitamo pehecha che ova. Oiko katu jave ñamondýi pe ne ñemboguatahára che ru, ñamombeu chupe umi ñeẽ che jára rehegua. Oñeẽ katu ore ru: Oho jey ha ejogua oréve michĩmi tembiu. Ñande katu jae, ndajaikumoãi jaguejy, hae katu mbae ñande ryvyi oguejy ñanderehe, jaguejyta, ndajaikumoãi gueteri jahecha yvypóra ova, ñande ryvyi ndoíri ñanderehe. Oñeẽ ha che tembirekóva nde ru ñandéve: Peikuaa hína mokõi omemby chéve kuña. Ha oho peteĩ che guive, ha peẽ mymba kaaguygua oñemongaru oiko, ha ndaajevéi chéve koáĝa peve. Oiméramo upéicharamo pegueraha avei koã che resa guive, ha oiko chupe mbae vai tape-pe, ha peiguejy che tuja reko ñembyasy ndive yvágape. Koágã upéicha ramo aike ndéve mitãrusu nde cherúva katu oréva, hae mitãi nahẽi ore ndive, hae katu tekove i-vya oñemondyĩ koã kóva tekove guive. Hae haeta pe ohecha jave hendive ndaipórivo pe mitãi orendive, oñemanota, ha oguejytatã nde rembireko pe tuja ára nde rembireko rape, ore ru rehe avei, ñembyasy ndive Hádespe. Pe gua nde servidor pe padre-gui oguereko pe mitã, oñeẽvo: oiméramo ndajagueraháiramo chupe nde rehe ha amoĩramo chupe nde

renonde, ajejapóva vai aháta pe padre-pe opavave umi árape. Koágã upéicha che aimeẽta ndéve tembirekóva amo mitã rendaguépe, tembirekóva karaíre, ha katu mitã ojevy jey ikypya kuéra ndive. Mbaéichapa piko ahupyty che ru-pe, mitãi ndaipóri ore ndive? Ani haguã ahecha mbaevai ojohu'úta che ru-pe.

45

Hae ndoikuaavéi José oñembyahýi opaite umi oĩhápe hendive, ha katu hei: Emondo opaite che guive, ha ndoĩvéi mávave José rehe arakaeve ojekuaa haguã ityvýra kuérape. Ha oheja ñeẽ oñondive ñeñasẽ reheve, ohendu katu opavave umi Ehipto-kuéra, ha hendupyrã oiko Faraón rógape. José hei ikyvyípe: Che hae José, che ru oiko gueteri? Ha ikyvy kuéra ndaikatúi ombohovái chupe, oñemondýi haguére. José hei ikyvyípe: Peñemboja chéve, ha oñemboja, ha hei: Che hae José, pekyvyi, pemoheñóiva Ehipto-pe. Koágã upéicha ani peñembyasy, ani avei hatã penderehe ojehecha ombohapéva peñemuhã chéve koápe, tekove rehe guau Ñandejára chemondo pende renondépe. Koã hae mokõiha ary mbaeveỹ yvýpe, ha gueteri opyta po ary upépe ndaipóritamoãi ñemity ni ñeõi. Omondo haguã katu che Tupã peñepyrũ peve, pejesareko haguã pene katálẽima yvýpe ári, ha omongakuaa haguã pene jesareko tuichavéva. Koãga upéicha rupi ndahaéi peẽ che remondo koápe, hae katu Ñandejára, ha ojapo chéve haeháicha ru Faraón-pe, ha señor opavave ógape ijakuéra, ha mburuvicha opavave yvy Ehipto rehegua. Oñemombyry rupi upéicha peju

yvatégui pende ru chéve, ha pee chupe, koã mbae hei pende ray José: Ojapo chéve Ñandejára jára opaite yvy Ehipto rehegua. Peju yvy iguýgui upéicha chéve, ha ani peime. Ha nde reikoháta Gesem Arabia yvýpe, ha nde reikóta hiaguĩ chéve, nde ha nde ray kuéra ha nde ray ray kuéra, nde ovecha kuéra ha nde vaka kuéra ha opavave mbae nde mbaéva. Ha che-amoñeẽta nde upépe, gueteri rupi po ary mbyasy oĩta, ikatu haguã ani re-ñembyai nde, ha ne-ray kuéra, ha opavave ne-mbae. Ehecháke pe nde resa ohecha, ha pe resa Benjamín che ryvy rehegua, ha che jurú pe oñeẽva penderehe. Pemomarandu upéicha cherúpe opavave chembaeguasu Egipto-pe oĩva ha opaite pehecháva, ha pyaỹve pemboguejy cherú koápe. Ha ojejapo ári ajúra rehe Benjamín hermano hese, oñasẽ hese rehe, ha Benjamín oñasẽ ajúra hese rehe. Hae oñemomboy rire opaite ichugui kuéra, osẽ umi rehe, ha upéi umi ichugui kuéra oñeẽ hendive.

Ha pe ñeẽ oñehendu porã Faraón rógape, heívo, oguahẽ José ryvya kuéra, okya katu Faraón ha imbaapoha kuéra. Hei katu Faraón Josépe: Hei ne hermano-kuérape, kóva pejapo: pemyenyhẽ pende saco-kuéra ha peho Canaán yvy-pe. Ha peñongatu pende ru ha pende mbae kuéra, peju chéve, ha ameẽta pendéve opavave mbae porã Ehipto-gua, ha pekaruuta yvy tuétã. Nde ha eñeẽ koã mbae, ojeguereko hagua chupekuéra mbayru yvy Ehipto guive mitãi ndereyguakuéra, ha kuña ndereyguakuéra, ha ojehupi rire túva ndereyguakuéra, peju. Ha ani pejesapyarõ pende resa pe pende mbaekuéra rehe, umi opaite mbae porã Ehipto-gua pendéve oĩta haguã. Ojapo katu péicha umi mitã Israel, ha José omeẽ chupekuéra karréta

oñeẽva ramo rupive Faraón rey, ha omeẽ chupekuéra tembiu tape guarã, Ha opavavépe omeẽ mokõi ao, Benjamín-pe katu omeẽ mbohapysa kuimbae itaju ha po ao iñambuekuéra. Ha ichugui rehe omondo upéicha avei, ha pa burro oguerujáva opavave mbaeporã Egipto-gui, ha pa mburukuja oguerujáva mbujape ichugui rehe tape-pe g̃uarã. Omondo pero umi tayvyra ichupe, ha oho, ha hei chupekuéra: Ani pepochy tape-pe. Haekuéra oguapy Egipto-gui ha ou Canaán yvy-pe Jacob, i ru-pe. Haekuéra omomarandu chupe heívo: Nde ray José oiko gueteri, ha iye omanda opavave yvy Egipto. Ha Jacob oñemondýi ipyápe, ndojeroviái chupekuéra rehe. Oñeẽ ha chupe opaite ojee vaekue José rehe, heta mbae hei chupekuéra. Ohecha rire umi karreta umi omondo vaekue José ikatu haguã ogueru chupe, oñemokyreỹ pytũ Jakóva ru ichugui. Oñeẽ Israel: Tuicha chéve ha oiméramo gueteri José che ray oiko. Aháta ahecha ichupe mboyve amano.

46

Ojeho rire Israel, hae ha opavave imbae, oguahẽ pozo ñembojerovia-pe, ha ombohovái mbaeporã Tupãme sy ru Isaac mbae. Oñeẽ Ñandejára Israelpe visión pyhare rehegua, oñeẽva: Jakóva, Jakóva. Hae katu oñeẽ: Mbae piko. Pe katu hei chupe: Che hae Túva umi túva nde rehegua, ani kyhyje oguejy haguã Ehipto-pe, tetã tuicha rupi ajapo ndéve upépe. Ha che aguãje ha nde ndive Ehipto-pe, ha che amopuã nde paha-pe, ha José omoĩta ipo nde resa ári. Opuã katu Jacob apópe pozo juramento-

gua, ha ogueru umi mitãi Israel itúva ha umi mbae ha umi kuña ichupe ári umi karreta oapouka José ogueru haguã chupe. Haekuéra ojapyhy rire imbaekuéra ha opavave mbae orekóva orekóva haekuéra Canaán yvýpe, oike Egipto-pe Jacob ha opavave iraykuéra hendive. Imemby kuéra, ha imemby kuéra remiarirõ hendive, imemby kuña kuéra, ha imemby kuña kuéra remiarirõ, ha opavave iñemitỹ ogueraha Ehipto-pe. Kóva koã mbae hae umi téra umi mitã Israel-gua oikéva Egipto-pe oñondive Jakõ, túva ru. Jakõ ha umi mitã ijáva, tembireko tenondegua Jakõ-pe, Rubẽ. Reuben ray kuéra hae Enoch, Pallu, Hezron ha Charmi. Simeõ mitãkuéra hae Jemuel, Jamĩ, Ehud, Jakĩ, Zohar ha Saul, Cananea kuña ray. Mitãkuéra katu Levi rehegua: Gersón, Kat ha Merari. Judá mitãkuéra hae Er, ha Onan, ha Shiloh, ha Phares, ha Zara, ha katu Er ha Onan omano Canaan yvy-pe, ha Phares mitãkuéra hae Hezron ha Jemuel. Mitãkuéra Issachar rehegua: Tola, Phua, Hashum ha Shimron. Memby katu Zebulun: Sered, ha Ambue, ha Achoel. Koã hae Lea remitã kuéra, oñembyaty chupe Jacob Mesopotamia Siria-pe, ha Dina mitãkuña imbae, opaite tekove, mitãkuéra ha mitãkuña kuéra, mokõipapy mbohapy. Mitãkuéra Gad rehegua: Saphon, ha Angis, ha Sannis, ha Thasoban, ha Aedeis, ha Aroedeis, ha Areeleis. Asher remitãkuéra hae Iemna, Iessoua, ha Ieoul, ha baria, ha Sara, ikyvy. baria remitãkuéra hae Chobor ha Melchiil. Kóva hae mitãkuéra Zilpah rehegua, oñemeẽvaekue Laban Leah-pe imemby-pe, oñembyvaekue kóva kuéra Jacob-pe, dieciséis alma. Mitãkuéra Rachel kuña Jacob rehegua, Joseph ha Benjamin. Oiko José mitã Egipto yvy-pe, oúva omemby chupe Aseneth, Potiphera rajy, sacerdote Heliópolis-gua: pe Manasés ha

pe Efraím. Oiko avei Manasés mitã, oúva omemby chupe pe concubina Siria-gua: pe Maquir. Maquir omboguapy pe Galaad. Efraím mitã, Manasés hermano-gua: Sutela ha Taán. Sutela mitã: Edom. Benjamín memby kuéra, Bala ha Bechor, ha Asbel. Bala memby kuéra oiko, Gera, ha Noemán, ha Ahías, ha Ros, ha Mampím, ha Gera omboguapy Arad. Kóva hae Raquel remimembykuéra oúva omemby Jakóbo pe, opavave umi alma hae dieciocho. Mitãkuéra Dan-gui hae Asom. Ha mitãkuéra Naphtali-pe, Asiel, ha Guni, ha Izhar, ha Shillem. Koã hae Ballas mitãkuéra, umi omeẽ Laban Rachel irajyi hesẽ, ha umi omemby koãva Jacob-pe, opaite tekove pokõi. Opaite katu ñeã umi oikéva Jakóbpe ndive Ehipto-pe, umi osëva iñakã guive, ñandeÿre umi kuñakarai mitã Jakóbpe, opaite umi ñeã, poteĩpapoapy. Mitãkuéra José rehegua umi oñemotenondéva chupe Ehipto yvype, tekoveỹ porundy. Opaite tekoveỹ óga Jacob rehegua, umi oikéva Jacob ndive Ehipto-pe, tekoveỹ pokõiporundy.

Pe Judah-pe omondo imboyve hese José-pe rehe, ojotopa haguã hendive Héroes táva-pe, Ramesés yvy-pe. Ojoguapyva rire José i karruha, oguapy ojehupyty hağua Israel i ru rehe Héroes táva rupi, ha ojehecha chupe rire, oñemboguejy i ajúra ári ha oñasẽ oñasẽme tuicha. Hae Israel hei José-pe: Amanombyre koágã guive, ahecha rupi nde ova, gueteri nde reiko. José hei ikyvyípe: Ajupíta amombeu Faraópe ha ae chupe: Che kyvyi ha che ru róga, oikóva Canaán tetãme, ou chéve. Umi kuimbaekuéra hae ñemitỹrã, kuimbaekuéra piko mymba ñemongakuaahára oiko vaekue, ha ogueru umi mymba, ha umi kavaju, ha opavave mbae ichupe. Oiméramo upéicha ohenóiramo Faraón peẽme ha

oñeẽramo peẽme: Mbaépa pe rembiapo? Peẽ: kuimbae mymba rekaha ore hae, ne mitã umi, mitã guive opa koãga peve, ha ore avei, ha ore ru umi, ikatu haguã peiko yvy Gosén Arabia-pe, kya haguã hae Egipto-pe kuéra opavave ovecha rekaha.

47

Oúva rire José omoherakuã Faraón-pe, heívo: Cherúva ha che hermano-kuéra ha mymba-kuéra ha vaka-kuéra ichupekuéra ha opavave mbae ichupekuéra oú yvy Canaán-gui, ha ehenoĩ oĩ yvy Gosén-pe. Hae ikyvy guive ojesareko po tapicha ha omopyenda chupe Faraón renonde Hae oî Faraón ichupe aty José rehegua: Mbaépa pe tembiaporã peẽ mbae? Ha katu hae oî ichupe Faraón rehegua: Ñemongakuaahára ovecha rehegua umi mitã nde mbae, ha ñande ha umi túva ñande mbae. Hae kuéra hei Faraón-pe, ro-iko hağua ko yvy-pe ro-u, ndaipóri-gua pastura umi mymba-kuérape umi mitã-kuéra nde-gua, ombarete-gua pe ñembyahýi yvy Canaán-pe, koáğa upéicha ro-iko-ta yvy Gosén-pe. Hei Faraón José-pe, Oğuahẽ-ke oğuapy hağua yvy Gosén-pe, ha-ramo kuimbae ne-kuaa, hína hae kuéra-pe kuimbae-kuéra mbarete-va, emoĩ hae kuéra mburuvicha-kuéra umi che mymba-kuéra-gua. Ou hae kuéra Egipto-pe José rehe Jacob, ha umi mitã kuimbae hae-gua, ha ohendu Faraón rey Egipto-gua. Hae Faraón hei José-pe, heívo: Nde ru ha nde ryvyakuéra oguahẽ ndéve. Ehecháke ko yvy Ehipto oĩ nde renondépe; ko yvy porãvévape emoĩ nde ru ha nde ryvyakuéra. Oguenohẽ katu José Jakóvo itúva, ha omboguapy ichupe Faraópe, ha omboayhú

Jakóvo Faraópe. Pharaoh hei Jacobpe: Mboy ary piko nde rekove? Ha Jakóva hei Faraópe: Umi ára umi áño che rekove rehegua, umi aiko porãhápe, peteĩsa áño ha mbohapysa áño. Michĩmi ha vai oñemoĩ umi ára umi áño che rekove rehegua, ndoguahẽi umi árape umi áño che ru kuéra rekove rehegua, umi ára oiko porãha hague. Haekuéra omoporãve rire Jacob Faraón-pe, osẽ hendive guive.

Ha José omboguapy itúva ha itykýi ha omeẽ chupekuéra jerejavy Egipto yvy pe, iporãvéva yvy pe, Ramesés yvy pe, oñeẽháicha Faraón. Ha José omohaãnga avati itúvape ha iry hermano-kuérape ha opavave óga-pe itúva rehegua, avati oñondive kuéra cuerpo.

Avati katu ndaipóri opaite yvy-pe, ombarete rupi mbaeveỹha iterei, oñembotavy katu yvy Ehipto ha yvy Kanaã mbaeveỹha-gui. Ombyaty katu José opavave plata ojejuhúva Ehipto yvy-pe ha Canaán yvy-pe, avati rehegua ojoguáva, ha omboháp chupekuéra, ha oguejy José opavave plata Faraón róga-pe. Ha oñemboyke mayma la plata yvy Ehipto guive ha yvy Canaán guive, ha oúvo katu mayma umi Ehipto-kuéra José rehe heívo: Emeẽ ñandéve mbujape, ha mbaére roñemano nde renondépe; oñemboyke haguére la plata ñande rehegua. Oñeẽ chupekuéra José: Gueraha pe mbayru, ha ameẽta pendéve mbujape pe mbayru rendaguépe, opa ramo pe plata. Ogueru ichupe imymba José-pe, ha José omeẽ ichupe mbujape kavaju rendaguépe, ovecha rendaguépe, vaka rendaguépe ha mburuvicha rendaguépe, ha omongakuaa ichupe mbujape-pe opaite imymba

rendaguépe ary úpe-pe. Osẽ upéi ára upéva, ha ou hendive ára mokõiháp e, ha hei chupe: Ndajaikotevẽi jaikotevẽ ñande ru guive. Oĩramo katu opáma plata ñande, ha mbae ñande ha mymba ñande nde rehe, karai, ha ndaipórima ñandéve ñande ru renonde, ha katu ñande rete ha yvy ñande. Ikatu haguã upéicha ndajamanoỹi nde renondépe, ha yvy oñembyai, ejogua ñande ha ñande yvy ñeẽ rendaguépe, ha ñañemoĩta ñande ha ñande yvy tembirekóva Faraón-pe, emeẽ ñandeu, ikatu haguã ñañoty, ha ñañemoĩ ha ndajamanoỹi, ha yvy nañembyaimoãi. Ha José ojoguakuaa opavave yvy umi Egipto-gua Faraón-pe, oñembohapy haguã umi Egipto-gua yvy haekuéra Faraón-pe, oñemombarete haguã haekuéra rehe mbaevya, ha oiko yvy Faraón-pe. Hae tapicha omboguata chupe tembiapokuépe, Ehipto yvyrusu apykuéri guive oñemohuã peve. José ndojoguerekói yvy umi sacerdote-kuéra añónte, ndahaéi ojoguáva péva José, dósipi katu omeẽ Faraón umi sacerdote-kuérape mbae, ha ouúva umi dósi oñemeẽva chupekuéra Faraón, upévare ndovendéi umi yvy ijávape. Hei katu José opaite Egipto-ygua-kuérape: Eñatã, aikuaa peẽme ha pe yvy peẽmegua ko árape Faraón-pe. Peipyhy peẽme guarã avati ha pemohẽ pe yvy. Ha upéicha oĩta umi tembiaporã chupe, ha peмeẽta pe poteĩha vore Faraón-pe, umi irundy vore katu oĩta peẽme peẽme guarã haãrã yvy-pe, ha tembiu-rã peẽme, ha opavave umi oĩva umi óga-pe pendevépe. Ha hae oñeẽ: Remombaapo ore, rojuhu favor ñande ru tenondegua, ha roikótava tembirekoa Faraón-pe. Ha José omoĩ chupekuéra peteĩ mandu ko árape peve Ehipto yvy ári, Faraón-pe omeẽ hağua, oñemeẽ'ỹre yvy tembiguái kuéra-pegua añoite, ndahaéi Faraón

mbae.

Oiko Israel Ejipito yvy rupi, Gosén yvy ári, ha ohupyty hese, ha okakuaa ha oñembohetave heta. Oiko Jacob Egipto yvy-pe mokõi-pa-pokõi ary, ha oñemoĩ umi ára Jacob tekove ary ijagua peteĩ-sa irundypa-pokõi ary. Oñemboja ha umi ára Israel omanõ hağua, ha ohenói hembireko José, ha hei chupe: Oiméramo favor nde rovái, emoĩ nde po che aty guýpe, ha rejapo che rehe mborayhu ha añetete, ani hağua che mohovi Egipto-pe. Pero aikekéta che ru kuéra ndive, ha regueraha chéve Ehipto guive, ha reñotỹta chéve iñotỹha-pe ha'ekuéra. Ha upéi he'i: Che ajapo ne ñe'ẽ rehe. Hei katu: Eñemomba chéve, ha omemba ichupe, ha oñemomba Israel pe táva hesẽ ári.

48

Oiko hae upe ñeẽ koã rire, ha oñemomarandu José-pe upe nde ru iñaña hína, ha ojapyhy mokõi imemby, Manasés ha Efraím, oho Jacobo-pe. Oñemomarandu katu Jacob-pe, oñeẽvo: Ehecháke ne ray Joseph ou nde rehe, ha oñembarete rire Israel oguapy tupa ári. Hae Jakóvo hei Hosépe: Che Ñandejára ojehecha chéve Lúza-pe, Kanaã yvy-pe, ha omboayhú chéve, Ha hei chéve: Eñatã, che ambohetave nde, ha ambohetakue nde, ha ajapo nde aty tendaguasu tetã kuéra-pe, ha ameẽ ndéve ko yvy, ha nde resa ndive nde rire, jeguereko arakaeve-ramo. Koágã upéicha umi mokõi mitãi nde, umi oñemotenondéva ndéve Ehipto yvy-pe mboyve che ahávo ndéve Ehipto-pe, che mbae hae, Efraím ha

Manasés, Rubén ha Simeón-icha oikótava che-pe. Umi mitãi haekuéra, umi ñande rembogeta ramo koã mbae rire, oĩta pe réra rehe umi tapichai avakuéra ha'e, ha ojeheróta umi haekuéra mbae jere rehe. Che katu haekuéra che ahávo Mesopotamia Siria guive, omanóma Raquel nde sy Canaán yvýpe, che hykuévo hipódromo Chabratha yvýgui según oúrã Efrata, ha che ñotỹma chugui tape hipódromo reheguápe; kóva hae Belén.

Ohecha rire Israel mitãkuéra José-pe, hei: ¿Mávapa ndéve koãva? Oñeẽ katu José ichupe ru: Che mitã hae, umi omeẽva chéve Ñandejára koápe. Ha oñeẽ Jacobo: Egueraha chéve ichupe kuéra, ikatúvo amborayhu ichupe kuéra. Umi tesa Israel rehegua oñemboyke ary guare rupi, ha ndaikatúi ohecha, ha omboguejy chupe, ha ombosu chupe, ha ojopy chupe. Ha Israel hei Joseph rehe: Ehecháke nde ova rehegua ndarekói, ha ehecháke Ñandejára ohechauka chéve avei nde temikuaa. Ha José oguenohẽ hikuái iñapytĩ guive, ha ombojerovia chupe ova ári yvy ári. Ojapyhy rire José mokõi mitãi hesegua, Efraim ikatupyrýpe, Israel asúpe guive, ha Manasés iasúpe, Israel katupyrýpe guive, ombojerovia chupekuéra chupe. Omoĩ rire Israel pe po akatúa, omoĩ pe akã ári Efraím rehe, ha kóva hae pe michĩvéva, ha pe po asúa pe akã ári Manasés rehe, omoambue haguépe umi po.

Ha omboayhúva ichupe, ha hei: Túva, upe omboayhúva che ru kuéra iñenondépe, Abraham ha Isaac, Túva ombohapyhára chéve che mitãnguéragui ko árape, Pe Mensahéro ombohováiva

chéve opavave umi mbaevai guive, omborayhu umi mitãi kóva, ha oñehenóita hese che réra, ha pe réra umi cherúva Abraham ha Isaac, ha oñembohetaveỹ haguã hetakue tuicha yvy ári. Ohecha rire ha José hína omoĩ i ru i po akatúa pe Efraím akã ári, pohyiete chupe ojehechauka, ha ojopy José i ru po oipea haguã ichupe Efraím akã guive Manasés akã ári. Oñeẽ ha José pe ru ichupe: Ndahaéi péicha, Ru. Koã ramo pe ypy oñembyaty, emoĩ pe akatúa nde ári pe akã ichupe. Ha ndoipotái, ha katu hei: Aikuaa, mitã, aikuaa. Ha ko oiko peteĩ tapicha, ha ko ojehechakuaáta. Ha katu hermano ichupe ikyra tuichavéve ichupe oiko, ha tysýi ichupe oiko peteĩ heta tetã. Ha umombe'u ichupe upe ára-pe, he'i-vo: Nde rehe ojeroviakuaáta Israel, he'i-vo: Ojapo nde Ñandejára Efraím-icha ha Manasés-icha, ha omoĩ Efraím-pe tenonde Manasés-gui. Oñeẽ Israel Iosé-pe: Ehecháke che amano, ha Ñandejára oĩta pende ndive, ha ombojevýta peẽme túva pende ru kuéra yvy-pe. Che katu ameẽ ndéve Shechem iporãvéva nde ryvya kuéra rendápe, hae vaekue ajagarra Amorita po guive che kyse rupive ha che huy rupive.

49

Ohenói ha Jacob ichupe mitã kuéra, ha hei chupekuéra: Peñembyaty, ikatu amomarandu peẽme mbae oikótava peẽme ára paha-pe. Peñembyaty ha pehendu che, mitãkuéra Jakóva, pehendu Israéla, pehendu ru peẽme. Reuben, che mbaypy ray, nde che mbarete ha che mitã kuéra ñepyrũ, hasy ojeporta ha hasy ijehegui. Rembohasáva y ramo, ani repokapy, reju rupi ne

ru rape rehe, upépe remoñembyai pe rape upe reju vaekue. Simeon ha Levi, ñeẽ, omohuã vai jeporavo ichupekuéra. Ikatúpe hesegua-pe ndoikéi che pya, ha hesegua reko-pe ani oñemboyke che pya, hákatu hembotavy-pe omoñeẽ tapicha kuéra, ha hepota-pe oñemboyke torito. Maldito pe akâ pyhare ichupe, hína ipochyỹ, ha pe akâ mỹnís ichupe, hína oñembaretĩ. Che ambyai ichupe Jacob-pe, ha che amoñembyai ichupe Israel-pe. Judah, nde omoporãitéta ne hermano-kuéra, ne po-kuéra oĩ ne enemigo-kuéra ryguýpe, oñemombaapo ndéve ne ru ray-kuéra. Judá hae león mitãi, che ray, remopuã pohã rape-gui, reñoty rire reke león ramo ha león mitãi ramo, mávapa omopuã hendive. Ndoikytãi mburuvicha Judá-gui, ha tendotarã ipiragua-gui, peve ojúramo umi mbae oñeñongatu ichupe, ha hae hae ohaãrõ tetã kuéra rehegua. Ojoavya yvyra parrápe i mitã kavaju, ha yvyra parrápe i mitã kavaju mburuvicha rehe, omopotĩ vino-pe i ao, ha yva raỹi ruguy-pe i ao. Iporã isaỹ hesape vino gui, ha morotĩ itãi kamby gui. Zebulun y-guata paralus-pe oikóta ha ije oĩ puerto-pe ygaráta-kuéra rehegua, ha oñembotuicha Sidón peve. Issachar oipota pe porã, opyaguapy hína umi mbae oñemeẽva mbytépe. Ha ohecha rire pe pyaguapy iporãha ha pe yvy iporãha, omoĩ atiy pe mbaapo hatã rehe ha oiko tembiaporã kuimbae. Dan ojuzgáta pe tetã ichupe, oĩháicha avei peteĩ tetã Israelpe. Haeño Dan mbói tape rehe, oñemohenda tape rapykuéri, osuu kavaju pysã, ha ovaikuéra tape rehe tapykuépe. Pe tekotevẽ ohaãrõva Ñandejára rehegua. Gad, ñembyai renda ombohováta chupe, hae katu ombohováta chupe ipyguápe. Asher, iporãitéva hese mbujape, ha omeẽta poriahuverã mburuvicha kuérape. Naphtali hae yvyraã oñemosãsova,

omeẽva iñemongakuéra porãha. Mitã otuporãvaekue José, mitã otuporãvaekue che ñemombaeguasúva, mitã che michĩvéva, chéve jevy. Oĩva pe-pe oñeñeẽnguéra oñemombaeguasu chupe, ha oguereko chugui ñembyasy umi huỹva itavusu. Ha oñembyai meta poder la arco ichupe, ha oñembyai la tendón brazo po ichupe, rupi po poderoso Jacob, upégui la poderoso Israel Tupã rupi la padre nde. Ha che Ñandejára oipytyvõ ndéve, ha ombohayhú ndéve mbohayhú yváte guive yvága, ha mbohayhú yvy oguerekóva opavave, ogueru rupi mbohayhú káma ha tyba. Mba'eporã nde ru ha nde sy rehegua oñembohetave mba'eporã yvyty mba'ekuaaty rehegua ha mba'eporã yvyty michĩ ñemoñemo'ã rehegua ári, oĩta José akã ári ha akãtĩ ári ojehecharamóva hermano kuéra apytépe. Benjamin mbarakaja hũi, pyhareve oúta gueteri, ha koẽ pukukue omeẽ tembiu. Opavave koãva hae mitãi Jacob papaha, ha koã mbae oñeẽ chupekuéra pe ru ichupekuéra, ha omborayhu chupekuéra, peteĩteĩva oñondive pe mborayhu imbae omborayhu chupekuéra. Ha hei chupekuéra: Che amoĩ che tapichai rehe, chemoñeẽ che che ru kuéra ndive cueva pe, oĩva Efrón Heteo ko yvy pe. Taãngamýi mokõi, oĩva Mamre renondépe, Canaán yvy rupi, ojoguáva Abraham taãngamýi Efrón Heteo guive jogua rupive ñembyahýi haguã. Upépe oñembohory Abraham ha Sarah hembireko, upépe oñembohory Isaac ha Rebecca hembireko, upépe oñembohory Lea. Jeguererekópe ko ñu ha ko tapeykue oĩva hendive, umi Heth memby guive. Ha opyta Jacob ombohasávo imemby kuérape, ha ojupi rire ipy kuéra tupãme, oñemano ha oñemboaty imemby kuéra ndive.

50

Ha ojejapo rire José itúva ári itatakuéra isy ári, oñembyasy ichupe ha oñesuapỹ ichupe. Ha José omandu ichupe mbaapoharakuérape umi oñembyatýva rehegua oñembyaty haguã itúva, ha oñembyaty umi oñembyatýva rehegua Israel. Ha omoĩmbáma ichupe irundy mombyry ára, upéicha rupi oñemombeu umi ára oñembyaty rehegua, ha Ehipto oñeñandu ichupe mokõi mombyry ára. Upe rire ha ohasávo umi ára oñembyasy rehegua, oñeẽ José umi mburuvicha Faraón-pe heívo: Oiméramo ajuhu mbae porã peñongatu ári, peñeẽ che rehegua Faraón apytépe heívo. Che ru ñeẽjuruséva chéve, heívo: Pe ñembyahýipe o che ajapóva chéve guive pe yvy Canaán-pe, upépe chéve reñoty. Koágã upévare, ajupívo, añoty che ru, ha ajejuvy. Hae oñeẽ Faraón Josépere: Ejevy, eñoty nde ru, ojapóva oñembojerovia ndéve. Ha José oguata yvate ohapi haguã ichupe ru, ha oguata yvate chupe ndive opavave umi tembiokuái Faraón, ha umi tuvicha ichupe óga rehegua, ha opavave umi tuvicha yvy Egipto rehegua. Ha opavave José róga, ha umi hermano ichupe, ha opavave óga paternal ichupe, ha familia ichupe, ha umi ovecha ha umi toro oheja Gosén yvy pe. Ha ojupi hendive ha umi káro ha umi okáragua, ha oiko pe táva tuichaiterei. Haekuéra oguahẽ pe tahakuaápe Atad-pe, haéva oĩ Jordán okápe, ha oñembyasy chupe ñembyasy tuichaiterei ha mbarete iterei, ha ojapo ñembyasy itatype-pe pokõi ára. Ha ohecha umi oikóva Canaán yvýpe pe ñembyasy Atad avaxi ñembohetahápe, ha hei: Ñembyasy tuichaiterei kóva hae umi

Egipto-pe. Upévare ohenói pe téra: Ñembyasy Egipto rehegua, haéva oĩ Jordán okápe. Hae ombaapo chupe péicha i mitãkuéra. Ha i mitãkuéra ojegueraha chupe Canaán yvy-pe, ha oñoty chupe kueva mokõi-pe, upe Abraham ojogua kueva jogua-pe hýi-pe Efrón Heteo-gui, Mamre ñemboyvegua-pe. Ha jevy José Egipto-pe, hae ha umi itavya ha umi oñondive oguahẽva oñoty haguã itúva.

Ohecha rire ha umi hermano José oñemano hague itúva, hei: Ani arakaeve omandua vai oreve José, ha ombojoja oreve opaite mbae vai umi ojapo hague chupe. Haekuéra oguahẽvo Josépe hei: Nde ru oñemboguapyhy omanóta mboyve heívo, Kóicha peẽ José, emoneĩ chupekuéra pe tekojoja ha pe angaipa chupekuéra, ohechauka chéve mbae vai chupekuéra, ha koágã ejere pe tekojoja umi tembiaporã Tupã nde ru rehegua, ha ojesapya José oñeẽ jave chupekuéra hendive. Ha oúvo hendive, hei chupépe: Roikuaa ñande nde rembiapokue. Hae iu chupekuéra José: Ani pekyje, Tupã mbae hae che. Peẽ peplanea che rehe mbae vai-pe, ha katu Tupã oplanea che rehegua mbae porã-pe, upéicha ramo oiko ko árape, ha oñemongakuaa tetã tuicha. Ha hae oĩ chupekuéra: Ani pekyje, che ambohapyỹ peẽme ha umi pendeóga, ha omoĩporã chupekuéra, ha oñeẽ ichupe kuéra pyápe. Ha José oiko Egipto-pe, hae ha umi ikyvyy ha opavave hógape itúva rehegua, ha José oiko peteĩ sa ary ha pa ary. Ha ohecha José Efraín mitãi peve mbohapyha syỹi, ha umi mitãkuéra Makir mitãi Manasés oñembyaty José apykã ári. Ha José hei ichupe hermánope, heívo: Che amano, ha katu Ñandejára ovisitáta peẽme ha omboupaháta peẽme ko yvy guive

upe yvy-pe oñembohovái vaekue Ñandejára ñande ru kuérape, Abraham, Isaac ha Jacob. Ha José oñembojerovia Israel memby kuérape, hei hague: Ko jehechakuaápe amo Tupã ojesarekóta peẽme, ha peẽ peñemboguejýta che kangue kuéra koágui pende ndive. Ha oñemano José ary sa peteĩ diez, ha oñembyaty chupe, ha oñemoĩ pe cajón-pe Egipto-pe.

Mateo Ñe'ẽporã

1

Aranduka Jesus Cristo ñembyaty rehegua, David memby, Abrahán memby. Abraham omboguata Isaácpe, ha Isaac omboguata Jacobpe, ha Jacob omboguata Judápe ha hembyrýpe. Judah omboguapy Phares ha Zerah-pe Tamar-gui, ha Phares omboguapy Hezron-pe, ha Hezron omboguapy Aram-pe, Aram omboguejy Aminadab-pe, ha Aminadab omboguejy Naasón-pe, ha Naasón omboguejy Salmón-pe. Salmon omboguapy Boaz-pe Rahab guive, Boaz omboguapy Obed-pe Ruth guive, ha Obed omboguapy Jesé-pe. Jesse hae omboguapy David rey. Ha David rey omboguapy Solomon Urías mbae guive. Solomon omboguata Roboam-pe, ha Roboam omboguata Abías-pe, ha Abías omboguata Asa-pe. Asa omemby Jehoshaphat-pe, Jehoshaphat omemby Joram-pe, Joram omemby Uzziah-pe. Uzziah omboguapy Jotham-pe, ha Jotham omboguapy Ahaz-pe, ha Ahaz omboguapy Hezekiah-pe. Hezekiah hae omombeu Manasseh-pe, Manasseh hae omombeu Amon-pe, Amon hae omombeu Josiah-pe. Josiah katu omboguapy Jeconiah ha umi tayvyra ichupe ári

deportación Babilonia rehegua.

Babilonia jegueraha rire, Jeconías omboguapy Salatiel-pe, ha Salatiel omboguapy Zorobabel-pe. Zerubbabel hae ombyaty Abiud-pe, Abiud hae ombyaty Eliakim-pe, Eliakim hae ombyaty Azor-pe. Azor omboguata Zadok-pe, ha Zadok omboguata Achim-pe, ha Achim omboguata Eliud-pe. Eliud hae omboguata Eleazar-pe, Eleazar hae omboguata Matthan-pe, Matthan hae omboguata Jacob-pe, Jacob hae omboguapy Joseph, ava María-gua, upégui oñemboguapy Jesus oñeheróva Cristo. Opaite tekoha Abraham-gui David peve hae papapy irundypa, ha David-gui deportación Babilonia-pe peve avei papapy irundypa, ha deportación Babilonia-pe-gui Cristo peve avei papapy irundypa.

Mbae Jesus Cristo ñembyaty kóicha ojehúva. Oñemombaeguasúva ramo sy hembirekópe María José-pe, mboyve oñembyaty ichupe, ojejuhu tyba-pe oguereko Espíritu Santo guive. Joseph ha, ichugui kuimbae, iporãitereíva oĩ ha ndoipotái chupe ombohasýi opavavépe, oipota kañy omoheñói chupe. Koã mbae oñeimoã rire, eñeẽ peteĩ mensajero Señor rehegua ke rehe ojehechauka chupe heívo: José, memby David, ani reñemondýi regueru hagua María ne rembireko, pe mbae i ryepýpe oñembyatýva Espíritu Santo guive hae. Ombyapoãta mitãi kuimbae ha remoheãta téra ichupe Jesús, hae ramo oñongatuãta tetã ichupe umi angaipa ichugui. Koã opavave oiko hína ikatu haguã oñemboguejy pe oñeẽmbyre Karai rupive profeta ñeẽva. Ehecha, kuñataĩ pe typyápe oguerekóta ha omembyetáta memby kuimbae, ha ohenóita pe téra ijehegui

Emmanuel, pe hae oñeẽasapyre ore ndive pe Túpa.

Oñemokyreỹma rire José keỹgui, ojapo mbaéichapa omboaje chupe mensajero Señor ha ogueraha ikuñatai. hae ndoikuaái ichupe opa peve oñembyaty imemby ipyahuvéva, hae ohenói héra Jesús

2

Jesús oñemboyvy rire Belén-pe Judea-gua, ára Herodes rey-gua, ehenoĩ mago kuéra oguahẽ kuarahyresẽ guive Jerusalén-pe. Ñeẽ, moõpa oĩ pe oñembyaty rey umi judío-kuéra; rohecha gua mbae ichupe pe mbyja kuarahyresẽme ha roguapy roguerojerovia chupe. Hendu rire, Herodes rey oñemondýi ha opavave Jerusalén hendive. Ha ombyatývo opavave umi sacerdote tuichavéva ha umi escriba tetã rehegua, oporandu chupekuéra gui moõpa Cristo oñembyaty. Umi katu hae oñeẽ chupe: Belén-pe, Judea-gua, péicha rupi jehaipyre oñembohysýi profeta rupive. Ha nde Belén, yvy Judá, ndaipórikoỹi michĩvéva umi mburuvicha Judá apytépe, nde guive katu osẽta peteĩ mburuvicha, hae oñongatuũta che ava Israel.

Upéicha Herode okañymíme ohenóivo umi pohanohára, oikuaa porãiterei hendive pe tiempo pe mbyja ojehecháva. Ha omondóvo chupekuéra Belénpe, hei: Peho ha peporandu porãiterei pe mitãi rehegua, ha pejuhúramo, pemombeu chéve, ikatu haguáicha che avei aha ha ajerovia chupe. Umi katu

ohendu rire mburuvicha rehegua, oho, ha ejesareko, mbyja haekuéra ohecha vaekue kuarahyresẽme omoñepyrũ tenonde chupekuéra, peve oguahẽ rire oñemboy yvate gotyo oĩ haguépe mitãi. Ohecha rire pe mbyja, ovya vya tuichaiterei. Ha oguahẽramo óga-pe, ohecha mitãi María sy ichupe ndive, ha oguejy oñemombaeguasu ichupe, ha oipea ijoapykuéra omeẽ ichupe mbae: kuarepoti ha insiénso ha mirra. Ha oñemombeúvo kerahã rupive ani ojevy Herodes rehe, ambue tape rupive oho ichupe tetãme.

Ojesávo rire upéva, ehecháke peteĩ mensajero Señor-gui ojehecha oñandutípe José-pe heívo: Epukavy ha ejagueraha pe mitãi ha sy ha eñani Egipto-pe, ha eiko upépe jepeve chee ndéve, oñepyrũ haguã Herodes oheka pe mitãi ombotavy haguã. Peteĩ ha katu oñepyrũ rire ojagarra mitãi ha sy ija'o pyhare ha ojesẽ Ehipto-pe. Ha oĩ upépe Herodes omanóvo peve, ikatu hagua oñemboguejy pe oñeẽmbyre pe Señor rupive pe profeta heíva rupi: Egipto guive ahenói che memby.

Upéicha Herodes ohecha haguére oñembohasáva umi mago rupive, ipohýi iterei, ha omondóvo ojapoo opavave mitãi umi Belén-pe ha opavave umi tendápe ijykére, guive mokõi ary ha iguýpe, oñondive umi ára oikuaáva porãiterei umi mago rupive. Upéicha oñembohetãmba pe oñeẽmbyre Jeremías profeta rupive oñeẽva, Peteĩ pu ñeẽ Ramah-pe oñehendu, ñembyasy ha ñeñasẽ ha ñembyasy tuichaiterei, Raquel oñasẽ imemby rehe ha ndoipotái oñembyatyi, hákatu ndaipórivéima.

Oñemano rire Herodes, ehaã peteĩ ñeẽmondo Señor-gui ojehechauka José-pe keỹme rupive Egipto-pe Ñeẽ, oñepyrũ rire ejagarra mitãi ha sy imemby ha eho yvy Israel-pe, omano mbae umi oheka vaekue alma mitãi rehegua. Ha katu oñepyrũramo ojagarra mitãi ha sy i ha oho Israel yvy-pe.

Hendu rire ha Arquelao omandáva Judea ári Herodes rape itúva, okya upépe oho. Oñemomarandu rire kéra rupive, osẽ Galilea hendápe. Ha oúva rire oiko peteĩ táva hérava Nazareth-pe, oñembojoja hagua pe ñeẽ oñeẽmbyre profetakuéra rupive, heíva Nazareno-rãta ojeheróta.

3

Hae umi ára-pe oúva Juan bautista omombeúvo kaaguy tuichakuépe Judea-pegua. ha hei: Peñemoambue, oĩkuaáma gueteri pe reino yvága-gui. Kóva guáre hae ko ñeẽpyre Isaías profeta rupive ñeẽva rehe: Puã puhéiva kaaguýpe, emboguata porã tape Señor-pe, oĩporã pejapo umi tape ichupe.

Ijepe katu hae Juan oguereko ao ijepe apỹi veve kamélope ha mokã pire kuéra ikũ ijepe, ha tembiu ijepe haekuéra tukúra ha eíra kaaguy. Upéicha oho hendive Jerusalén ha Judea tuichakue ha opavave tendaguasu Jordán jerére. Ha oñemboguatáva Jordan-pe hendive oñembojeroviávo hembiporã vaekue.

Ohecha rire heta Fariseo-kuéra ha Saduceo-kuéra oúva

ibautismo-pe, oñeẽ chupekuéra: Tembiporã mbói-kuéra, mávapa ohechauka peẽme okañy hağua pe ñembyahýi oútavape? Pejapo upéicha yva oĩporãva jehesaỹijo rehegua. Ha ani pepensei pea ñeẽ penderehegua: Roguereko rayy Abrahám. Chee peẽme hae ikatúva Ñandejára itakuéragui koãva omopuã mitãi Abrahám-pe. Koãgaite ha avei pe sekure umi yvyramáta rape rehe oĩma; opavave upéicha yvyra ndojapoỹva yva porã ojekytĩ ha tata ryepýpe ojejoko.

Che añete ambautisa peẽme y-pe eike pytũũ rehe, ha katu che rire ou-va ipyaguasuve che-gui hae, ndacheiséi che ikatu hae ryguasu aguyjaha. Hae ambautisáta peẽme Ñeẽ Marangatu-pe ha tata-pe. Pe avati ñemohenda ijyvápe oĩ ha omopotĩta porãta iñemohendápe, ha ombyatýta avati chupe iñongatu rendápe, ha katu avati rape omoĩta tata ndojehupytyivaekuépe.

Upépe ou Jesus Galilea-gui Jordán-pe Juan rehe oñembautia hağua hendive. Ha katu Juan oñembotavy chupe oñeẽvo: Che aikotevẽ nde rupive añembautismo, ha nde piko ereju cherehe? Mbohovái rire, Jesus hei chupe: Emoneĩ koágã, péicha piko oĩporã ñandéve ñamohenda opaite teko porã. Upéi omoneĩ chupe. Ha oñembojesareihápe, Jesús opuã pyae y gui, ha eñatende ojepea chupe yvága, ha ohecha Espíritu Ñandejára oguejy asy pichõ ha ou hendýpe. Ha ehenoĩ peteĩ ñeẽ yvágagui heíva: Ko hae che memby che roryváva, o-pe che vyapavẽ.

4

Upéicha Jesus oñemboguata kaaguýpe Espíritu rupive oñehaã hağua diáblo rupive. Ha ojejejúgui ára irundy pa ha pyhare irundy pa, upe rire oñembyahýi. Ha oñemboja hendive pe tentador hei: Oiméramo Tupã Memby nde, eñeẽ koã itakuéra oiko hağua mbujape. Pe hae oñembohovái ha hei: Ojehai hague, ndahaéi mbujape añónte rekove tekove yvypóra, ha katu opaite ñeẽ osẽva Tupã juru rupive. Upéicha ojagarra chupe aña táva marangatu-pe, ha omboguapy chupe templo punta ári. Ha hei chupe: Oiméramo mitã nde Tupã mbae, ejopy nde reñohaã guýpe, ojehai haguére umi mensajero-kuérape itáva omoinge porãta nde rehegua, ha po ári omopuã porãta nde, ani hağua reñotỹi itakuépe ne py.

Hei chupe Jesús: Jey ojehai: Nderekipotái Señor nde Ñandejára.

Jey ogueraha chupe diábolo yvyty yvate heta rehe, ha ohechauka chupe opavave tetã ko yvy ári ha mbaretekuaa ichupe kuéra. Hae hei chupe: Koã mbae pavẽ ameẽta ndéve ñeguahẽramo ha remoñemboéramo chéve. Upéicha hei chupe Jesús: Eho che rapykuéri, Satanás, ojehai haguére: Señor nde Ñandejára reñemombaeguasúta ha chupe año remombaapoaguasúta. Upéicha oheja chupe pe diábolo, ha ehecháke umi mensajero oúvo ha oñemombaapo chupe.

Hendúva Jesus hína Juan oñemeẽmbyre, ojesávo Galilea-pe. Ha ohejávo Nazareth, oúvo oiko Capernaum-pe, la y ykére rupi, Zabulón ha Neftalí tekoha-pe. upéicha oñembohetãve pe oñeẽmbyre Isaías profeta rupive oñeẽva, Yvy Zebulun ha yvy

Naphtali, tape yguasu, Jordán mombyry, Galilea tetã-kuéra-gui, Umi tapicha oguapyva pytũme ohecha tesape tuicha, ha umi oguapyva yvy ha yta mano resape, tesape opuã chupekuéra.

Upépe guive oñepyrũ Jesus omombeu ha hei: Peñembyai, oikuaaỹ rire haekuéra reino yvága rehegua.

Oguatávo yguasu Galilea gotyo, ohecha mokõi tapicha ñemoirũ, Simón oñeẽva Petro ha Andrés ñemoirũ ijáva, oñemboguejývo pira jopói yguasu pe, haekuéra hae pira jopói kuimbae. ha hei chupekuéra: Peju che rapykuéri ha ajapo peẽme pira jepuruhára tapicha rehegua. Umi katu pya'e ohejávo umi tapi'a, osegui chupe. Ha oho tenondeve upégui ohecha ambue mokõi kyvyy, Santiago Zebedeo-gua ha Juan kyvyy i-gua, ygarápe Zebedeo ru i-kuéra ndive omoĩporã hína i-kuéra pira ñuã, ha ohenói i-kuéra. Umi katu pya'e ohejávo pe ygarata ha pe ru ichupe, ojesareko chupe.

Ha péa oho jere opaite Galilea rupi Jesús, omboe hína umi tendápe oñembyatýva ichupe, ha omombeu porã ñeẽ porã reino rehegua, ha omboguata opaite mbaasy ha opaite tasy umi tapicha apytépe. Ha oho iñeẽ opaite Siria-pe, ha ogueru chupe opaite umi vai orekóva opaichagua mbaasy ha tormento ojejopyapýva, ha umi mbaasy aña orekóva ha umi epiléptico ha umi paralítico, ha opohanohẽ chupekuéra. Ha osẽ ichupe hetakuéra heta Galilea-gui, Decápolis-gui, Jerusalén-gui, Judea-gui ha Jordán mombyry-gui.

5

Ohecha rire umi tapicha aty, oguapy yvyty-pe, ha oguapy rire, oñemboja ichupe umi imboehára. Ha oipe rire i juru, ombohéra chupekuéra oñeẽvo. Mba'eporãitéva umi mba'evai ángel rehegua, upe rehe hendáva ha'e pe tekoha yvága rehegua. Yapo'a umi oñeñandúva, oñemby'aruka'uje'o umíva. Mbaeporãitéva umi prae kuéra, upéicha haekuéra orekóta yvy. Poyhare umi vya ha ysẽ haguã tekoporãrã, upéicha rupi ha'ekuéra oñemohenda hendaitéta. Mba'eporãitéva umi oñemomaitei, upévare ha'ekuéra oñemomaiteitaha. Poyhare umi pya potĩva, hína umíva Ñandejára ohechata. Mba'eporãitéva umi ojapova'ekue pyaguapy, upévare ha'ekuéra oñe'ejeréta Tupã ra'ykuéra. Mba'eporãitéva umi oñembohasýva tekojoja rehe, hendive ha'e la reino yváte. Poyhuvicha peẽme upe jave oñemombaevaíta peẽme ha oñeperseguíta ha oñeẽta mayma vai ñeẽ peẽme rehegua oñemondýivo che rehe. Pevya ha pevya, porque pe mbaeporã tuicha yvágape, péicha rupi oñembohasýkuri umi profeta umi pe mboyve.

Peẽ peiko juky yvy rehegua, ha katu juky oñembyai ramo, mbaépe oñejukýta? Ndaiporivetéima mbaeve ambuépe, ñembotavéi ramo ha oñembojere okápe ha oñepysyrõ yvypóra rupive. Peẽ niko pe tesape mundo-pe. Ndaikatúi peteĩ táva ñemi yvyty ári oĩva, Ni ndomoĩmbái lámpara ha omoĩ ichupe cesto guýpe, ha katu candelero ári, ha ohendy opavave umi óga ryepýpe. Upéicha omimbi peẽ tesape yvypóra mboyve, ikatu

haguã ohecha peẽ mba'e porã rembiapo ha omboguejy peẽ ru oĩva yvágape.

Ani peikuaa che aha amboguejy pe ley térã umi profeta, ndarahái amboguejy, ha katu amohenda. Añetehápe chee peẽme: Peve nohasáiramo yvága ha yvy, peteĩ iota térã peteĩ serif ndohasamoãi ley-gui, peve opaite mbae oikóvo. Mávapa upéicha ombojavy peteĩ umi mbaeporã koã michĩvéva ha omboe péicha umi tapicha, michĩvéva oñehenóita yvy ári reĩnópe. Mávapa hae ojapo ha omboe, péva tuichavéva oñehenóita yvy ári reĩnópe. Chee peẽme ñeẽ ndéve koã mbae: ñande reko porã ndahaeivaerã hetave umi kuatiahára ha Fariseo-kuéra reko porã gui ramo, ani peike yvága apytépe. Pehendu ojee hague umi ymaguáre: Ani reuka; ha avave oukáramo, culpable oĩta juicio-pe. Che katu hae peẽme opa opochy haguã ikyvy rehe oĩvaerã culpable oĩta pe juicio-pe, mávapa katu oñeẽ ikyvy rehe raca, culpable oĩta pe consejo-pe, ha mávapa oñeẽ tonto, culpable oĩta pe gehena tata-pe. Oiméramo upéicha nde remoĩ nde mbae jevýpe altar ári ha upépe nde manduá ne kyvyi oguereko mbae nde rehe, Eheja upépe nde mbaerepi altar rape tenonde-pe, ha eho tenonde eñemboaje nde kyvy ndive, ha upéi ejúvo emeẽ nde mbaerepi. Ikuaa porãiterei nde contrario ndive pyae upe jave reime tape-pe hendive, ani hagua contrario nde omeẽ juez-pe ha juez nde omeẽ pytyvõhára-pe, ha cárcel-pe ñemoĩ. Añetete chee ndéve, nahániri nderesémo upégui opa peve remoheñói paha peteĩ kuadrante.

Pehendu ojee vaekue umi ymaguare-pe: Ani rejapo adulterio.

Che katu hae ahenói peẽme koã: opaite ohecháva kuñakarai oipotasérõ chupe ojapo porãỹma adulterio chupe ipyápe. Oiméramo ne resa ne akatúa ojavy ndéve, embogue ha emboja nendégui, iporãvéta ndéve oñemano peteĩ ne retepy ha ani opavave ne rete oñemboja gehennápe. Ha nde po akatúa ojapóta ndéve jejavy ramo, oñembyai ha emboja nde guive, iporãvéta ndéve peteĩ nde rape oñembyai ha ani nde rete opaite oñembojávo gehenna-pe.

Oñeẽ kuri, ha avave omboykéva hemirekópe, omeẽ chupe kuatia ñemboyke rehegua. Che katu hae ajapyhy peẽme koã mbae: omoñehẽva hembirekoha parekto ñeẽ porneíagui ojapo ichupe oñemondaha, ha omoñemondahapyre omendáva oñemonda.

Jey pehendu upe oñeẽmbyre umi ymaguarekuérape: Ani reñeẽ japu, ha remoĩ porã Karai-pe umi ne ñeẽ juramegua. Che katu hae peẽme ani peñembojerovia mombyry, ani avei yvága-pe, hae rupi ikatupyryha Tupã mbae. Ndaipóri yvy-pe, ikatupyry haeha i py-kuéra-pe, ni avei Jerusalén-pe, táva haeha tuicha rey-gui. Ani nde akã ryepýpe eñembojerovia, ndaikatúi rupi peteĩ tãi morotĩ térã hũ japo hagua. Ñeẽ peteĩ mbae heñói yes yes, nahániri nahániri; ha pe hetave kóva gui mbaevaígui ou.

Pehendu oñeẽha, tesa tesa rendive ha tãi tãi rendive. Che katu hae peẽme ani peñembohovái pe vai-gui, ha katu mávapa nde oñembosako ári ne táĩ akatúa ári, embojevy chupe avei pe ambue. Hae oipotáva ndéve oñemomarandu ha ogueraha nde ao, emoneĩ chupe avei nde aóva. ha avave nde oñembohasýta

peteĩ milla-pe, oho hendive mokõi Pe ojeruréva ndéve emeẽ, ha pe oipotáva nde guive ojepuruhína ani embojevy.

Pehendu oñeẽha: Pehayhuta nde rapykuépe ha pembohetãta nde tovajápe. Che hae amombeu pendéve: peipyhare pende ánga, pemombaeguasu umi pemiavai haguãva pendéve, porã pejapo umi peñyrõ haguãva pendéve, ha peñemboe umi pembohasýva pendéve ha umi penonderã haguãva pendéve. Upéicha peikóta mitãkuéra pe ru peẽme pe yvágape, upévare i kuarahy oñepyrũ vai ha porã ári ha oky tee ha teeỹ ári. Ἐὰν γὰρ peñehayhúramo umi peñehayhúva, mbaépa pevale? ¿Ndahaéi avei umi mbaerepy ojapo péicha? Ha ja peẽ pemomaitei pende angirũ añoite, mbae iporãvéva pejapo? ¿Ndahaéi avei umi viru juhukaha péicha ojapo? Peikótama upéicha peẽ completes, ojuehegui pe ru penderayvu yvágape completes oĩ.

6

Pejesareko la pytyvõ peñemeẽva ndojaposéi tenonde yvypóra kuéra rehe ojehecha hağua chupekuéra, péicharõ ndoikóiramo, mbaeporã ndorekói peñeru paraguasu la yvágape oĩva. Araka upépe rejapo porãve, ani rehendu trompeta nde renondépe, ojapoháicha umi hipokrita ojapo umi tendaguasúpe ha umi tapépe, oñemboguapyporã hağua umi avá rupive. Añeteete ahei peẽme, oguereko umi mbaeporã ichupekuéra. Nde ha japo jave pytyvõ, ani oikuaa nde akatúa mbae ojapo nde akatúa. upéicha oĩ nde pojerovia okahápe, ha nde ru ohechakuaáva okahápe

ombojevýta ndéve ojehechaukápe.

Ha ñemboe jave, ndereko moãi umi hipokrita, heta ohayhúgui umi tendakuéra rupive ha umi okẽ umi tape guasu rupive oñemboe haguã, ikatu haguãicha ojehecha umi tapicha, añeteete hei peẽme oguereko umi mbae oñemeẽ chupekuéra. Nde katu oñemboe jave, eike nde ñembyahýi rógape, ha emboty rire nde okẽ, eñemboe nde ru-pe oĩva ñemíme, ha nde ru ohechava ñemíme omeẽjeyta ndéve ojehechápe.

Peñemboe jave, ani peñeẽ'ỹre oimeraẽva umi tavayguakuéra ramo, oimoã rupi hína umi ñeẽ hetápe oñehendu vaekuéra. Ani upéicha peiko chupekuéra, oikuaa rupi ne Ru peikotevẽva ombotarõ mboyve pejerure chupe. Upéicha upévare peñemboe peẽ, Ru ore haéva yvágape, oñemosarambi nde réra, Tou ñande rehe nde reíno, tojejapo nde remiporopyrã, yvágape ojejapoháicha ha yvy ári avei. Ore mbujape ara haéva emeẽ oreve ko árape. ha ejapo ñande rehe umi mbae oñembyahýiva ñandéve, oñondive avei ñande rojapo umi tapicha oñembyahýiva ñandéve rehe. Hae ani regueru ñande temptación-pe, ha katu reñembosakoi ñande mbae vai-gui. Ikatúre nde mbae hae reino ha mbae poder ha mbae gloria edades-pe, amén.

Oiméramo peẽme pemoneĩ umi tapicha umi mbae vai ojapovaekue chupekuéra, omoneĩta avei peẽme ne ru peẽgua yvatevéva. Oiméramo ha ndapejapoiporãi umi tapicha umi mbae vai ojapovaekue chupekuéra, avave piru peichagua ñande

ru peichagua ndojapoiporãmoãi umi mbae vai pejapovaekue.

Araka pejeayvu jave, ani peiko umi hipokrita vaiãva. Omoñembyai rupi umi tova ichupekuéra ojehechauka hağua umi tapicha rupive ojeayvu haguépe. Añetete chee peẽme, haekuéra oguereko umi mbaeporã ichupekuéra. Nde katu jejuhaỹre, emoĩ nde akã ha mojohéi nde ova. Upéicha ani rehechaukáta umi tapichakuérape nde ayunóvo, ha katu nde ru pe oĩva okañyỹme, ha nde ru ohechava okañyỹme omeãjeitáta ndéve ojehechaukápe.

Ani peñongatu peẽme mbae iporãva yvy ári, moõpa ne ha tembiu oñembyai, ha moõpa mondaha oike ha omonda. Peñongatu peẽme mba'e iporãva yvágape, moõpa ndaipóri mba'e oñembyai ha ndaipóri mba'e omoñemi, ha moõpa mondaha ndoikéi ha ndomondarái. Moõpa ramo oĩ pe mbae oñeñongatu, upépe oĩta avei pe pya.

Pe lámpara nde rete rehegua hae nde resa. Oiméramo upéicharõ nde resa iporãva, opavave nde rete hendýta. Ha katu ne resa vai ramo, opa ne rete pytũ oĩta. Ha upéicharamo pe tesape ne ryepýpe oĩva pytũ hae ramo, mbaéichapa oĩta pe pytũ.

Avave ndaikuaái mokõi señor-pe ombaapo, térã peteĩ-pe ombohetái ha ambue-pe ohayhú, térã peteĩ-pe oñemombaapo ha ambue-pe omboguái. Peẽ ndapeikuaái Tupã-pe pembaapo ha pirapire-pe avei.

Upéicha ko mbaére che ahei peẽme: ani peñeñangareko pende ñeã rehe mbaépa pekaru ha mbaépa peyú, avei ani pende rete rehe mbaépa pemboahẽta. ¿Ndahaéi piko ñeã tuichave hae tembiu gui ha rete ao gui? Pehenguéke umi guyra yvága-pe, umi ndohaikuaái avei ndohasái avei ndomonguatiaí ñongatu-háp e, ha peñe ru yvága-gua omongaru chupekuéra. ¿Ndapeichavéiri piko peñe chupekuéra gui? Mávapa peẽ-gui oñembyahýivo ikatu omoĩve hese iakã rehe pyhỹ peteĩ. Ha ao rehegua mbaérepa peñeñangareko. Pehechakuaa umi yvoty kokue mbaéichapa okakuaa: ndoñembaapoi ha avei ndoñembosakoi. Chee katu peẽme oĩỹ avave Salomón opavave iporãha rupive oñemonde peteĩ koãva ichupe. Ko hae kaaty yvy rehegua ko árape oĩva ha koẽrõ tatakuápe ojejapóva Tupã péicha omboaóva, ¿ndahaéi heta ve peẽme, peẽ jeroviaỹva? Ani upéicha peñeñangareko peẽvo: Mbaépa jaúta térã Mbaépa jajeyuta térã Mbaépa jajepurúta Opavave koã mbae tetã kuéra oheka, ha oikuaa pepa yváte ombohováipe peikotevẽ koã mbae opavave. Pejereka katu tenonde Túva rape ha iteko porã, ha koã mbae opavave oñemoĩmbytéta peẽme. Ani upéicha peñeñangareko koẽrõ rehegua, koẽrõ oñeñangarekóta ijehegui, opavave ára oguerekóta hembiapo vai ijeheguíva.

7

Ani peñe juzga, upéicha ramo ani peñe juzgapotápe. O juicio peikuaa haguépe peñemoñeẽta, ha o medida pembojevy haguépe oñembojevýta penderehe. Mbaépa rehecha pe kárfos

oĩva nde hermano resape, ha katu pe dokón oĩva nde resape ndareikuaái. ¿Mbaéichapa ere nde hermano-pe: Eheja amoĩ ko kárpho nde resa guive, ha ejesareko oĩ pe viga nde resa-pe? Hypocrite, emosẽ tenonde yvyra tuicha nde resápe guive, ha upéi rehecha porãta remosẽ hagua yvyrai nde ryvy resápe guive.

Ani pemeẽ mbae saỹi jagua kuérape ani avei peitỹ pende perla kure rape mboyve, ikatu oñepỹa chupe i pỹ kuéra rupive ha ojere rire ombyai peẽme.

Pejerure, ha oñemeẽta peẽme; peheka, ha pejuhuta; pepokapy, ha oñembojurujáta peẽme. Opavave pe ojeruréva ojagarra ha pe ohekáva ojuhu ha pe oporopyrũvape ojepeãta. Térã mávapa peẽme guive avakuéra, irajýva ojerure ramo chupe mbujape, ndoimeẽi chupe ita Ha upéicharamo pira ojerure, ¿mbae ndahaéi mbói omeẽta ichupe? Mbaépa oĩramo peẽ, vai haehápe, peikuaa jopói porã omeẽ pe mitãi pendevépe, mboyasy hetave pe Ru pendevépe oĩva yvápe omeẽta mbae porã pe ojeruréva chupe.

Mayma mbae peipotáva hikuái ojapo penderehe ava kuéra, péicha avei peẽ pejapo chupekuéra, kóva hae tekokatu ha profeta kuéra.

Peike okẽ ñemboty rupi, ikatúre guasu hae okẽ ha ipuku hae tape ogueroguatáva ñembyai rehe, ha heta oĩ umi oikéva ichupe rupi. Mbae hũ pe okẽ ha hasỹ pe tape oguatáva oikévo pe

tekove-pe, ha mbovyi oĩ umi ojuhúva chupe

Pejesareko ha guive umi profeta japu rehegua, haekuéra oúva pendéve ovecha ao ryepýpe, okápe katu hae mbarakaja jepokuaáva. Yva haekuéragui peikuaáta haekuéra. ¿Mbaeve ndahaéi omonguatia ákañugui yva térã kávogui higo? Upéicha mayma yvyramáta porã ojapo yva porã, ha katu yvyramáta piru ojapo yva vai. Ndaikatúi yvyramáta porã ojapo yva vai, avei ndaikatúi yvyramáta piru ojapo yva porã. Opavave yvyramáta ndojapoiriva yva porã oñekytĩ ha tatápe oñembojere. Upéicha koã yva rupive rehechakuaáta hikuái.

Ndahaéi opavave heíva chéve Señor, Señor oiketáta reino yvágagui, ha katu pe ojapohápe voluntad che ru yvágape. Heta haeta chéve koã ára-pe, Señor Señor, ¿ndahaéi nde réra-pe ñañeẽporã, ha nde réra-pe aña kuéra rojesarái, ha nde réra-pe mbarete heta rojapo? Ha upéi amoĩporã chupekuéra ndaipóri areko che kuaa peẽme, peñemboyke cherehe umi ojapo vai mba’e.

Mayma upéicha avei mávapa ohendu che ñeẽ koãva ha ojapo ichupe, amoñondive chupe kuimbae katupyry rehe, mávapa omopuã hóga ári itakusu. Ha ojeju ama ha oũ umi ysyry ha opupu umi yvytu ha oñepyrũ óga upéva rehe, ha nahániri oguejy, oñemopyenda haguére itakusu ári. Ha mayma ohendu che ñeẽ koã ha ndojapoỹi chupe oñembojoajúta kuimbae vai rehe, hae omopuã hóga yvyku ári. Ha oguejy ama ha ou ysyry ha opupu yvytu ha oñemboja óga upépe, ha oguejy, ha iñoguejy

tuicha.

Ha oiko upe jave Jesus omohuã umi ñeẽ koãva, umi tapicha rekoaty oñemondýi i mboesyry rehe. Hae hína omboe chupekuéra amo ñemandatarã orekóvo, ha ndahaéi amo umi escriba kuéra.

8

Oguejy rire chupe yvyty guive, ohapykuévo chupe yvypóra heta. Ha eñeẽ peteĩ leproso oúva ombojerovia chupe oikuaa: Señor, oiméramo reipota, ikatu chemoĩporã. Ha Jesús ombotuichave i po ha omokañy chupe hei, Aikotevẽ, eñemopotĩ. Ha pyae oñemopotĩ i leprasy. Ha hei chupe Jesús: Ehecha ani emombeu mávave, ha katu eho ejehechauka sacerdote-pe ha emeẽ jopói Moisés omandáva testimonio-rã chupekuéra.

Oike rire ha hendive Capernaum-pe, oñemboja hendive peteĩ centurión ombyasy haguã chupe ha hei haguã, Señor, che mbojarýi oñemboguejy óga-pe oñemokañýva, tuicha oñembyasy. Ha Jesus hei chupe: Che ahátava amopoãta chupe. Ha mbohovái rupi pe centurión hei: Señor, ndarekói mbarete ikatu hağua che róga rape guýpe reike, ha katu añoite eñeẽ ñeẽ rupive, ha ojepohanóta che tembiakuái. Ha avei che peteĩ kuimbae hae mbaerepy rehe, aguereko che rehe soldado-kuéra, ha ahei koãme: Eho, ha oho, ha ambue-pe: Eju, ha ou, ha che ñemboe-pe: Ejapo koa, ha ojapo. Henondúva ha Jesus omaña ha hei umi

oseguíva: Añetete chee peẽme, avave Israel-pe ndajuhúi peteĩ jerovia tuicha upéicha. Chee katu peẽme koẽ heta okuávo kuarahyresẽ guive ha kuarahyike guive outa ha oguapyta Abraham ndive, Isaac ndive ha Jacob ndive yvágape teko katu rendápe. Ha katu mitãkuéra reino-gui oñembotáta okápe pytũ okapegua-pe, upépe oĩta ñeñasẽ ha tãi ñakãrũ. Ha hei Jesus pe centurión-pe: Ho, ha mbaéichapa rejerovia ojejapo ndéve. Ha oñemanoã imemby upe árape upépe.

Ha oúva rire Jesús Pedrógui óga-pe, ohecha ichugui akãnundu haguã ha hasy akãnundu rupi. Ha ojopy ichupe po ha oheja chupe akãnundu, ha opuã ha omboguata chupe. Pytũ rire oiko rire, ogueru chupe umi aña mbae vaekue heta, ha omboguete umi aña ñeẽ rupive ha opavave umi vai mbae rekóva opohanõ. Ikatu haguã oñembohetãve pe oñeẽmbyre Isaías profeta rupive oñeẽva, ha'e ogueraha ore mba'asy ha oguererekó ore a'arõ.

Ohecha rire Jesus heta tapicha oñemboaty hese, omanda oho haguã ambue hendápe. Ha oñemboja peteĩ escriba hei chupe: Mboehára, ahapykuehóta ndéve moõpa ramo reho. Hae Jesus hei chupe: Umi aguara oguereko oke ha umi guyra yvága rehegua oguereko táva, ha katu Mitã Yvypóra ndoguerekói moõpa omoapyta hague iakã. Ambue ha umi tapicha omboe hague ichupe hei ichupe: Señor, emoneĩ chéve tenonde aha ha amoñe che ru. Ha katu Jesus hei chupe: Ejesareko chéve, ha emoneĩ umi mano oñembohape umi ijavetéva mano.

Hae ojeike rire ygaýpe, osẽ chupe umi imboehára. Ha ehecháta,

peteĩ yvyturusu tuichaiterei oiko y ári, upéicha rupi yvatípe ojejaho umi y okẽva rupive, ha katu ha'e oke. Ha oñemboja hague i mboesyhárakuéra ichupe omopũ chupe heívo: Señor, ñambyaty ñande, ñañemano. Hae hei chupekuéra: Mbaérepa pekyjeỹ, peñeẽ'ỹ; upéi opuã rire ombohovái yvytu-itápe ha yguasu-pe, ha oiko pyaguapy tuicha. umi ha yvypóra oñemondýi oñeẽvo, mbaéichapa ojehéra ko, umi yvytu ha yguasu ombohovái chupe

Ha oúva chupe ambue gotyo yvy Gergesenokuéra-pe, ojejuhu chupe mokõi mbaasy añáva mbaekuaarã guive osẽva, hasyỹva iterei, upéicha rupi nahã mbarete mávapa ohasa haguã tape upégui. Ha ehechauka oñeẽapoi oikuaa: ¿Mbae oréve ha ndéve, Jesús, Tupã Mitãi? ¿Rejuka koápe tenonde ára oñembyasy oréve? Oĩ hína peteĩ pehẽnguéra kure heta mombyry hendágui oñemongaru haguépe. Umi mbaeachy katu ojerure chupe oñeẽvo: Oiméramo remoñepyrũ ñandéve, emoneĩ ñandéve ñahaã umi kure ryguasúpe. Hae hei chupekuéra: Peho. Umi katu osẽva oho kure rembiapo-itýpe, ha ehenoĩ oñemboguapy opaite kure rembiapo-ity yvyty rape guive yguarusu-pe ha omano y-pe. Umi ñemongakuaahára okañy, ha oho rire táva-pe, omomarandu opaite mbae ha umi mbae umi aña-rekuaapyre rehegua. Ha ehecháke opaite táva osẽ oñembyaty haguã Jesús ndive, ha ohecha rire chupe, ojerure chupe osẽ haguã iñembyegui.

9

Oike rire ygaýpe, ohasávo ha ou henda táva-pe. Ha haãrõ ogueru chupe peteĩ tesãiỹva peteĩ tupa ári oñemondýiva, ha ohecha Jesús pe jerovia ichupekuéra, hei pe tesãiỹvape: Eñembarete, mitãi, oñemboheroviáma ndéve umi nde angaipa. Ha ehecháke, oĩ umi ohai-kuaáva hei hese ijehegui: Ko blasfemia. Ha Jesús ohecha rire hesekuéra, hei: Mbaére piko peñehaã mbae vai pende pyápe? Mbaépa piko hae ndahasýi, hei oñembohovái nde angaipa kuéra térã hei epuã ha eguata; Haãrõ katu peikuaa haguã mbaéichapa mburuvisa oguereko Mitãỹ Yvypóra yvy ári omoneĩ haguã jeheja, upépe hei chupe iñakañaỹva: Opuã rire, ejopy nde rehe nde kyhyje ha eho nde rógape. Ha oñemboy rire, oho hóga-pe. Ohecha rire umíva, umi tapicha aty oñemondýi ha omboguejy Ñandejára Túva omeẽva mburuvicha reko péicha umi tapicha kuérape.

Ha Jesus ohasávo upégui ohecha peteĩ kuimbae oguapýva impuesto rendápe, Mateo hérava, ha hei chupe: Ehapykueho chéve. Ha opuãvo ohapykueho chupe. Ha oiko hae ipyaguápe hógape, ha ehecháke heta mbae joapyha ha angaipáva oúvo oñotyỹ oñondive Jesús ha imboehára ichupe. Ha umi Fariseo ohecha rire, hei umi mitaỹ kuéra heseguápe: Mbaére piko umi mbae repy juhúva kuéra ndive ha umi angaipa kuéra ndive hou peẽ mboehára? Pe Jesus hendu rire hei chupekuéra: Ndahaeihína tekotevẽ oguerekóva umi mbarete pohãnohára, ha katu umi vai oguerekóva. Peho hague katu pekuaa hagua mbaépa hae: poyhũ aipota ha ndahaéi oñemombae. Ndahaéi gueteri ajúgui ahenói umi hekóva porãva, ha katu umi angaipáva oñemyatyrõ hagua.

Upéicha oñemboja chupe umi temimboe Juan-gua oñeẽvo: Mbaére ñande ha umi Fariseo ñañembyahýi heta, ha katu umi temimboe nde-gua ndoñembyahýii. Ha hei chupekuéra Jesús: Ndaikatúi piko mitãkuéra ñembyaty rendápe oñeñanduã oĩ aja hendive ñembyaty jára. Oúta katu ára ojee jave oñemboguete hendive guive ñembyaty jára, ha upépe oñembyahýita. Mbaeve omoã parche ao noñembojapyréivaekue ári ao tuja rehe, oipea upéicharamo pe henyhẽ imbae pe ao guive, ha vaiãve pe ñembojao oiko. Ndahaéi omoĩ vino pyahu odre tuja-pe, péicha ramo oñembyai umi odre, ha vino oñemboguejy ha umi odre oñembyai. Haekuéra omoĩ vino pyahu odre pyahu-pe, ha mokõivéva oñeñongatu.

Koã mbae iñeẽ hague chupekuéra, eñatã peteĩ mburuvicha ojevy hague omoĩporã chupe hei hague hae che rajy koáĝa oñemano, katu peju emoĩ nde po chupe ári ha oikove taã. Ha oñepyrũ vaekue Jesus osẽ ichupe ha imboesyryguakuéra. Ha ehenoĩ peteĩ kuña ojesáva tuguy papaha mokõi ary, oñembojávo tapykuépe opoko fleco iãoga-gui. Hei hína ichupe voi: Oiméramo añemboja chugui ao ichupe, che ajeporãta. Ha katu Jesus ojere ha ohecha chupe, hei: Eñemokyreỹ, mitãkuña, nde jerovia oñongatu ndéve. Ha oñongatu kuña upe aravo guive. Ha oúva rire Jesus óga mburuvicha-pe ha ohecha rire umi mbopu-hárakuéra ha umi tapicha oñemondýiva, hei chupekuéra. Peẽ, ndoikuaavéima mitãkuña, ha katu okeha. Ha oipukaite chupe. Cuando katu oñemboguejy pe tapicha reko, oike rire ojopy chupe po, ha oñemboy pe mitãkuña. Ha osẽ ko marandu opavave tendápe upépe.

Ha Jesús ohasávo upégui, mokõi tysýi omoirũ chupe, okapuápe ha heípe: Eñemboasiete oréve, Davíd memby. Oguahẽramo óga-pe, oñemboja ichupe umi sañva, ha Jesús hei chupekuéra: ¿Pejerovia piko aikuaa ko mbae japo? Hei chupe: Heẽ, Ñandejára. Upéicha ojopy hesekuéra chupe hei, oñemoĩ peẽme pende jerovia ramo. Ha ojepea ichupe resa, ha Jesus omombeu mbarete ichupe hei: Ehecha, mavaeve ani oikuaa. Umi katu osẽvaekue omohesakã chupe opaite tetã upépeme.

Ichupe katu osẽvo, ehenoite ogueru ichupe peteĩ kuimbae kirirĩ mbaasy aña rehegua. Ha oñemboguéma rire demonio, oñeẽ kirirĩ, ha oñemondýi umi tapichaaty heívo: Ndaipóri arakaeve ojehecha péicha Israel-pe. Umi katu fariseo-kuéra hei: Umi mbaasy-kuéra ruvicha rupive ombogue umi mbaasy-kuéra.

Ha Jesus oguata opaite táva ha opaite távai rupive, omboesyry ichupe aty guasu-pe, omombeu tëta vya porã ha ombaapo opaite mbaasy ha opaite mbaasyi tetãygua apytépe.

Ohecha rire umi tapicha aty, oñeñandu poriahuvereko chupekuéra rehegua, haekuéra oîgui kanso ha oñemboguejy oñondive ovecha ndorekóiva ñemongakuaahára. Upéicha hei ichupe mboeharakuérape: Ko jokuhaãnga tuicha, ha katu umi mbaapohárakuéra mbovyi. Pejerure upéicha túva mbae jára jokuhaãnga rehegua ombohasa hağua mbaapoharakuéra ijokuhaãnga-pe.

10

Haekuéra ohenóivo ichupe mokõipa temimboe, omeẽ chupekuéra poderío ñeãnga vai rehegua ikatu haguãicha omboguete chupekuéra ha omopotĩ opaite mbaasy ha opaite tasy. Umi doce apóstol-kuéra réra hae koãva: peteĩha Simón oñeẽva Pédro ha Andréa hermáno ichupe, Jakóvo Sevédeo-gui ha Juána hermáno ichupe, Philip ha Bartholomew, Thomas ha Matthew pe impuesto mbyatyha, James Alphaeus-gua ha Lebbaeus oñehenóiva Thaddaeus, Simon Cananeo ha Judá Iscariote, omoĩmbáva chupe.

Koã umi papaha omondo Jesús, oñeẽporãvo chupekuéra hei: Tape tetãnguéra ndapeho ha táva Samaritanokuéra ndapeike. Hoa ha katu hekove umi ovecha okañyvaekue óga Israel-pe. Oho hague kóinte peikuaauka pejee haguéicha oñemboja yvága apytépe. Hasỹva pohanohára, hasỹva potĩ, mano mopuã, aña mboyke; ñemeẽ peguereko, ñemeẽ pemeẽ. Ani peikuaa kuarahyỹ ani avei plata ani avei bronce peẽme umi chumbe-pe. Ani bolsa tape-pe, ani mokõi ao, ani sapatu, ani vara, iporãitereíma mbaapoharakuéra hembiu haguã. Oĩỹramo peteĩ táva térã okápe peike, peporandu mávapa upépe iporãitéva, ha upépe peiko peñesẽ peve. Oikévo ha ko ógape, peporombovya chupe peẽvo: Pyaguapy ko ógape. Ha hae ramo pe óga iporãva, ou pe pyaguapy peẽme hae ári; ha hae ramo ndahaéi iporãva, pe pyaguapy peẽme peẽme jey togueraha. Ha mávapa ndoipyhyỹiramo peẽme ni hendúiramo ñeẽ pendevegua, pesẽvo

óga guive térã távagui upégui, pesakudi yvyraỹi pende py guive. Añete ahai peẽme, ndahasyvéta oikótaha Sodoma ha Gomorra yvy-pe ára juzgamiento-pe upéva táva-gui.

Ehecháke, che amondo peẽme ovecha-icha mbytépe mbarakaja aguara. Peiko upéicha katupyry mbói-icha ha imarãkuaaỹva pikasu-icha. Pejesareko umi kuimbae guive, oñembojerure ta peẽme umi aty rupive ha umi iñaty rendápe ombohasáta peẽme. Ha ári mburuvicha kuéra rehe ha mburuvicha guasu kuéra pe pejeporãta che rehe rupive, joapyha haguã chupekuéra ha tetã kuéra pe. Oñemeẽ jare oñemeẽ peẽme, ani peñeñeakã mbaéichapa térã mbae peñeẽta, oñemeẽta gueteri peẽme pe árape mbae peñeẽta. Ndahaéi gueteri peẽ umi ñeẽhápe, ha katu pe Espíritu penderuguápe pe ñeẽhápe pendeẽme. Hermano omoĩta hermano-pe muerte-pe ha túva omoĩta mitã, ha mitãnguéra oñemokyreỹta túva ha sy rehe ha omanouka chupekuéra. Ha peẽ ojepuruhaitáta opavave rupive che réra rupi, ha katu oñemopyendáva paha peve kóva oñemboporãitáta. Oĩramo ha ombohasávo peẽme táva kópe, ñañemimi ambue távape, añetehápe hae chee peẽme, ndapeñembotýmoãi Israel távakuéra opa peve ou Mitã Yvypóra rehegua. Ndahaéi temimboe upe mboehára-gui tuichavéva ha avave ndahaéi tembiajúra upe ituvicha-gui tuichavéva. Iporãiterei pe temimboépe oiko hagua ojeete imboehára, ha pe tembiguáipe oiko hagua ojeete iseñor. Oiméramo pe óga járape ohenói Beelzebul, mboyasy hetave ohenóita pe óga rembiguáipe. Ani upéicha peñemondýi ichupekuéra, mbaevéichagua nahániri oĩ kañýmbyre ndojekuaaukamoãi, ha kañýmby ndojekuaamoãi.

Mbae chee peẽme pytũme, pee tesãime, ha mbae namũme pehendu, pemombeu óga ári. Hae ani pekya umi omoñeẽva tete, hae anga ani ikatúiva omoñeẽ, pekya katu hetave pe ikatúva hae anga hae tete ombyai infiernope. ¿Ndahaéi mokõi guyrai oñembohapy peteĩ assarion-pe? Ha peteĩ hesegua ndojekymoãi yvy ári nde ruỹre. Peẽme katu avei umi vello peakã rehegua opaite oñembopapapy hína. Ani kykyje upéicha, peẽ oñemohendave heta guyrai michĩmi gui.

Mayma upéicha avave ojeroviáta chéve yvypóra mboyve, ajeroviáta avei chupe che ru mboyve oĩva yvágarape. Mávapa ombohováita chéve yvypóra mboyve, che ahohováita ichupe avei Che Ru mboyve oĩva yvágape.

Ani pemandu'u aháta amoĩ haguã tekoñemi yvýpe, naháiti aháta amoĩ haguã tekoñemi, ha katu kyse'ỹ. Ahá guive amombyai kuimbae itúva rehe ha kuñataĩ isy rehe ha tembireko sy rehe. Ha umi távagui kuéra hae umi hógape oikóva ichupe.

Umi ohayhúva itúva térã isy che rehe ndahaéi che merecevéva, ha umi ohayhúva mitãi térã mitãkuña che rehe ndahaéi che merecevéva. Ha avei ndojapóiva ikurusu ha noñemoirũiva che rapykuéri, ndahaéi chembae oikóva. Pe ojuhúva iñeẽ omboyke chupe, ha pe omboykeséva iñeẽ cherehe ojuhúta chupe.

Pe ojeguerukuaáva cherehe ojeguerukuaa, ha pe cherehe ojeguerukuaáva ojeguerukuaa pe chemondóvare. Pe ojeguerahaukáva profetápe profeta réra rehe profeta mbaeporã

ojeguerekóta, ha pe ojeguerahaukáva tee tapicha réra rehe tee tapicha mbaeporã ojeguerekóta. Ha avei oĩva omeẽramo peteĩ koã michĩvéva peteĩ vaso y roysã año rupi téra temimboe réra, añetete hei peẽme, ndokandarãi hembyre.

11

Ha oiko upe jave omohuã Jesus ombokatupyry hague pe papaha mokõi mboehára ichupe, oho upégui omboe haguã ha omombeu haguã pe táva kuéra ichupe.

Pe katu Juan, hendu ramo cárcel-pe pe mbaapo Cristo-gua, omondo mokõi imboehára Oñeẽ ichupe: ¿Nde reiko pe ou haguã térã ambue jahaarõ? Ha Jesús ombohovái ha hei chupekuéra: Oho rire omoherakuã Juánpe umi mbae pehendu ha pehecha. Umi sañva ohecha jey ha umi inambi oguata, umi leproso oñemopotĩ ha umi kirirĩ ohendu, umi mano oñembohetã ha umi vaicha oñeẽporãite chupekuéra. Ha vyapavẽ hae opa mbaeve ndojejokói chéve.

Kóva haekuéra oho jave, oñepyrũ Jesús hei umi tapicha rehe Juan rehegua: Mbae peho kaaguy rehegua pehecha hağua, peteĩ takuapi yvytu rupive oñemondýiva. Ha katu mbae peñembosẽ pehecha hağua? Avá pehechase ãovape saypyharã ñemboaópe? Ehecháke umi saypyharã ãovape jepurúva umi mburuvicha-ita ógape oĩ. Ha katu mbae pehoa pehecha hağua? ¿Profeta piko? Heẽ, ehe penderehe, ha hetave profeta gui. Kóva hae pe

ojehaivaekue rehegua, ehecháke che amondo che mensajero nde ova ári, omoĩporãta nde tape nde renondépe.

Amen, chee peẽme, ndojeporekáiri oĩvaekue umi oñembyaty kuñanguéra pe tuichavéva Juan bautista gui, ha katu pe michĩvéva oĩva yvága apytépe tuichavéva ichugui hae. Guaraníme guive Juan bautista ára guive koáĝa peve, yvága apykaáva ojejapóva mbarete, ha mbarete kuéra ombyaty chupe. Opavave gueteri opaite umi profeta ha pe teko Juan peve oñeẽporã. Ha peikuaaseỹrõ peguereko, hae hae Elías oútava. Pe orekóva nambi ohendu hağua ohendu katu.

¿Mbaépe piko ajueheja ko generación? Ojueheja mitãkuérape oguapýva mercado-pe, umi ohenóiva ichupe irũ-kuéra heíva, Ñambopuã peẽme, ha ndapejevyái; ñamboasy peẽme, ha ndapeñeñeẽi. Oúva hagua Juan ndahaúi ni ndaúi avei, ha hei oguereko aña. Oú mitãkuéra ryvyi, ou ava hoúvo ha hyúvo, ha hei: Eñatende, ava hoúva ha kachiryguáva, tax collectors angirũ ha umi pecadores. Ha ojejustifica arandu umi mitã suigui.

Upéicha oñepyrũ ombohasývo umi táva oĩhápe ojejapo heta mbarete ijáva, ndoñembyaíjegui rupi. Malaventura ndéve, Chorazin, malaventura ndéve, Bethsaida, porque si Tyre hae Sidon-pe ojejapo umi mbarete ojejapovaekue ndereheve, ymave arakaeve saco hae tanimbu rupive oguapyhápe oñembyai. Haekuéra chee peẽme: Tiro ha Sidón-pe guarã iporãvéta ára juísiope peẽme gui. Ha nde Capernaum, pe oñemboguejy peve yvága peve, oñemboguejyjeýta yvýpe peve, upéicha ramo

Sodoma-pe oiko vaekue umi mbarete oikóva nderehe, opyta porãta ko árape peve. Hae chee peẽme opa Sodoma yvy rehegua ndahasýiive oikótaha árape juicio rehegua nde rehegua.

Upépe umía árape, ñembohovái Jesús hei: Che amoaguyje ndéve, Cherú, Tekoha Yváte ha Yvy Téra, upévare reñomi koã mbae sofía ha arandu guive, ha remohesakã chupekuéra mitãi michĩmi. Héẽ, Ru, haéramo péicha oiko pe vyapavẽ nde renondépe. Opaite mbae oñemeẽ chéve che ru rupive, ha avave ndoikuaái Mitãíre ndahaéiramo Ru, avave avave ndoikuaái Rúre ndahaéiramo Mitãi ha avape oipotáramo Mitãi ohechauka. Eju chéve opavave umi ombaapo ha oñembyahýiva, ha che amoĩporãta peẽme. Pehupuã che yugo peẽme ári ha peñemoarandu chégui, ikatúgui che pyaguapy ha momorãmby che pyápe, ha pejuhúta mbyekýi peñeãme. Che yugo hae porã ha che mbae jeporu ivevúi.

12

Upépe upe árape oho Jesus umi sábado rupi umi avati kokuépe, hae katu umi imboehára iỹva, ha oñepyrũ ombyai umi avati tya ha hou. Umi katu Fariseo ohecha rire hei chupe: Ehecháke, umi nde remimboe ojapo mbae oñemoneĩỹva ojejapo hağua sábado jave. Pe katu hei chupekuéra: ¿Ndamoñeẽi piko mbaépa ojapo David oñembyahýi jave hendive ha umi oĩva hese? Mbaéichapa oike Tupã rógape ha umi mbujape ojehechauka haguã okaru, umi ndaikatúi hína chupe okaru avei umi oĩva hendive,

ndahaéiramo añoite umi sacerdote-kuérape. Térã ndapeléi tembikuaaty rupive umi sacerdote sabbath-pe templo-pe ombaapo ha oñemboguejy sabbath rehe ha katu ndaiporiãi Chee ha peẽme chéve umi templo-gui tuichavéva oĩ koápe. Mbae peikuaáramo mbaépa hae poyhũ aipota ha nahániri sacrificio, ndapeikondénamoãi umi culpávaekue. Señor hae mitãi kuimbae rehegua ha descanso ára rehegua.

Ha oñembyahýi upégui oho hendive tendaguasu-pe. Ha eha, kuimbae oĩ upépe po kañy oguerekóva, ha oporandu chupe oñeẽvo: ¿Oñemoneĩpa árape guasu pohanohárape? ikatu hagua omomarã chupe. Pe peẽ oñeẽ chupekuéra: Mávapa oĩta nde guive kuimbae orekóta óveha peteĩ, ha oimẽramo koã sábado-pe peteĩ hýpe, ndaéipa oñembojáta chupe ha omboguejýta? Mboyasy upéicha ojoavy ava ovecha-gui; upévare oñemoneĩ umi sábado-pe ojapo porãite. Upéicha hei kuimbaépe: Embojere nde po, ha ombojere, ha oñemyatyrõ hesãi ambue ramo. Osẽva rire, koã Fariseo consejo ojapyhy chupe ojuka hagua. The Jesus, oikuaáva, oñemboyke upégui, ha ojesegui chupe yvypóra heta, ha opohanõi chupekuéra opavave. hae ombohovái chupekuéra ani ndojapói hese ojekuaa porã ikatu hagua oñemboguejy pe oñeẽmbyre Isaías profeta rupive oñeẽva, Ahecha che mbaekuaahára pe aiporu, che retegua pe-pe oĝuahẽ porã che pya, amoĩta che pya rogue chupe, ha juzgamiento umi tetãnguérape oikuaauka. Ndoñorairõi ndaheẽsẽi avei hatãitépe, ha avei ndohendumoãi mávapa tapekuépe iñeẽ. Takuapuã jejavyỹva ndojejavyỹmoãi ha karaguatá pytũ ndojesẽmoãi, ndojapóiramo peve omondo porã ñemboatyípe katupyrýpe. Ha

iténdipe umi tetã oñehaãrõta.

Upéicha oñemboguejy chupe peteĩ tapicha aña-rehegua isy ha kirirĩ, ha opohanõ chupe, upévare pe isy ha kirirĩ oñeẽ ha ohecha. Ha opaite umi tapicha oñemondýi ha hei: ¿Ndahaéi ko hae Cristo, mitã David? Umi katu Fariseo-kuéra hendúva hei: Ko ndomboykeséi umi mbaeachy eiỹrõ Beelzebul-pe, tekoha ruvicha umi mbaeachy-kuéra-pe. Oikuaáva Jesus hemiandu chupekuéra, hei chupekuéra: Opaite reino ojejapyhýva hese voi oñembyai, ha opaite táva térã óga ojejapyhýva hese voi ndoñembyatýi. Ha si Satanás Satanás omboguete, iñakãme oñembojao, mbaéicha upéicharõ oñemboy hína reino ichupe. Ha ha che Beelzebul rupive ambovya taãngambyry, pe ray kuéra pe mbaépe omoñepyrũta. Upévare hae kuéra oikóta pe juzgador. Oiméramo ha che Tupã Espíritu ryepýpe amboguejy umi aña kuéra, upéicharõ oguahẽma peẽme Tupã reinado. Térã mbaéichapa ikatu peteĩ oike óga mbarete-gua rehegua ha omonda umi mbae i-mbae, ndoñotỹiramo ñepyrũ pe mbarete-pe; ha upéi ombyai óga i-mbae. Pe ndoikóiva chéve ndive cherehe contrape oĩ, ha pe ndomoĩmbýiva chéve ndive osẽmboja.

Upéicha ko mbae ahẽi peẽme: opaite angaipa ha ñeẽ vai oñemoneĩta umi tapicha kuérape, ha katu pe Espíritu rehegua ñeẽ vai ndoñemoneĩmoãi umi tapicha kuérape. Ha avei mbaéva heíva ñeẽ Mitã Yvypóra rehegua, oñemoneĩta chupe, ha katu mbaéva heíva Yvy Maraneỹ Maraneỹ rehegua, ndoñemoneĩta chupe, ni koãga árape ni oútavape.

Térã pejapo pe yvyra porãva ha pe yva ijypykuéra porãva, térã pejapo pe yvyra pirova ha pe yva ijypykuéra pirova, pe yva gui katu pe yvyra ojekuaa. Mboravikuéra echa vipers, mbaéichapa peikuaa porã peẽ pẽ vai rehe? Pya hetave guive jurugua hei. Pe ava porã pe porã mbae ñongatuha guive omosẽ mbae porã kuéra, ha pe ava vai pe vai mbae ñongatuha guive omosẽ mbae vai kuéra. Chee ha peẽme upe rehe opaite ñeẽ vai umi kuimbae oñeẽramo, omeẽjeyta upe rehe ñeẽ ára oñehenonde jave. Nde ñeẽ gui guau nde oñembohekoitéta, ha nde ñeẽ gui guau nde oñemboguapýta.

Upéicha ombohovái heta arandukakuéra ha Fariseokuéra heívo: Mboehára, roipota nde guive peteĩ señal ahecha. Pe hae katu ombohovái ha hei chupekuéra: Ava rekove kañy ha ñemongetaỹva oheka señal, ha señal ndojeheímoãi chupe oĩỹramo señal Jonás profeta rehegua. Mbaéichapa oiko Jonás profeta pya rypyũ guasu yvy pire mbohapy ára ha mbohapy pyhare, upéicha avei oikotaha mitãi yvypóra pya yvy pya mbohapy ára ha mbohapy pyhare. Kuimbaekuéra Ninivita oñemboyvaerã juicio-pe ko generación ndive ha omboguapyỹvaerã chupe, ikatúre ombyaiỹ proclamación Jonás-pe, ha ehecháke hetave Jonás koápe. Reina yvytu guasu oñemboyvaerã juicio-pe ko generación ndive ha ombojoajáta chupe, ikatúre oúgui yvyra paha guive ohendu hagua sabiduría Salomón rehegua, ha ehenoĩ hetave Salomón-gui koápe.

Araka peã potĩỹva osẽ kuimbae guive, ohasáva tenda yỹva rupive oheka haguã mbyekýi, ha ndojuhúi. Upéicha hei: Che

rógape ajejujúta oúvagui osẽ, ha oúvo ojuhu ndoiporuiete, ojepokapy ha oñemohendapyre. Upéicha oho ha ojagarra hendive pokõi ambue aña vaiive hendivéva, ha oikévo oiko upépe, ha oiko paha ko ava haéva vaiive tenonderãgui. Péicha oikotaha avei ko ára vai haéva.

Gueteri avei iñeẽvo umi tapicha renda rehegua, ehenoĩ sy ha umi ryvya iñeẽ okápe, ohekávo oñeẽ hendive. Oñeẽ katu peteĩ chupe: Ehecháke nde sy ha nde ryvya oñemboy okápe, oheka nde ohecha hağua. Hae katu ombohovái ha hei pe oñeẽva chupe: Mávapa hae che sy ha mávapa oĩ che ryvyakuéra? Ha omoĩporãvo ipo hese umi temimboe rehegua rehe hei, ehecháke che sy ha che ryvya, Mávapa ombojapóta pe oipotáva cherúgui pe yvágape, hae cheryvy ha cheindy ha chesy.

13

Upe árape, Jesus osẽ rire óga guive ha oguapy yguatýpe Ha oñembyaty hendive hetakuéra heta, upévare ha'e yga ryepýpe oikéva oguapy, ha opavave kuéra y'y okápe oñembo. Ha hae oñeẽ chupekuéra heta mbae parábolape heívo: Ehecháke, osẽ pe oñotỹva oñotỹ hağua. Ha oñotỹvo, ambue oñotỹ tape rape, ha guyrakuéra ou rire okaru hikuái. Ambuae katu oĩ itakuépe, moõpa ndorekói yvy heta, ha pyae oñemohenda ndorekóigui pypuku yvy, Kuarahy ojevy rire, ojehypy, ha ndoguerekóigui raíz, okañy. Ambue katu oĩ ojea ári umi tatayva, ha oguapy umi tatayva ha ombotyryry ichupe. Pero ambae ojeity yvy porã ári

ha omeẽ hína yva, peteĩva sai, ambue pokõi, ambae mbohapy. Pe orekóva nambi ohendu hağua ohenduséke.

Haekuéra temimboekuaahára oñemboja hendive ha hei chupe mbaére pa parábola rupive reñeẽ hendivekuéra. Pe ha ñembohovái oñeẽ chupekuéra hína pendéve oñemeẽma oikuaa umi misterio ko reino yvágagui, umi katu ndahaéi oñemeẽma. Mávapa oguereko, oñemeẽta chupe ha ohetaiteve; mávapa katu ndoguerekói, ha pe oguereko oñemboguéta hesegui. Péva rehe parábola-pe chupekuéra ndive añeẽ, hechakuévo ndohechái ha hendu porãvo nohendúi avei noikũmbýi. Ani haguã ojevy, ha upéi oñembohetãta chupekuéra pe profecía Isaías pe heíva: hendu hendúta ha ndapeikuaamoãi, ha ohechahápe ohecháta ha ndahechamoãi, Oñembotuicha gueteri pe pya pe tapicha koã, ha pe nambi rupive hatã ohenduka, ha pe tesa omboty, ndohecháiramo pe tesa rupive ha pe nambi rupive ohendu ha pe pya rupive oikuaa ha ojevy, ha amoĩporã chupekuéra.

Pehenguépe katu vyapavẽ umi tesa, ohecha haguére, ha umi nambi pehenguépe, ohendu haguére. Añete hae peẽme: heta profeta ha tekojoja oipota ohecha mbae pehecháva, ha ndohechái, ha ohendu mbae penendúva, ha ndohendúi.

Peẽ upéicha hendu ko parábola oñotỹva rehegua. Opaite hendúva pe ñeẽ reino rehegua ha ndoikũmbýiva, ou pe vai ha ogueraha pe oñemitỹvaekue ikorasõme; kóva hae pe tape rykue oñemitỹvaekue. Pe ojekuaáva itakuépe, hae pe ohendúva ñeẽ ha pya'e oipy'aguapýva vya ndive ha oipy'aguapýva. Ndorekói hese

sapỹ iñakãme, ha katu sapyaite oĩ; oikóvo katu ñeñembyasy térã ñembotove ñeẽ rupi, pyae ojejavy. Pe hae oñemitỹva umi ñuãme, ko hae pe ohenduva pe ñeẽ, ha pe ñeñyrõ ko árape ha pe ñembotavy pe riquezápe ombotyryry pe ñeẽ, ha ndoguerekoiriva yvyrai oiko. Pe oñembyaty yvy porã ári, ko hae pe ohendu ñeẽ ha oikuaa, pe añetete ombyaty yva ha ojapo peteĩ sa pya, ambue pokõi, ambue mboapy.

Ambue parábola omoĩ chupekuéra heívo: Ojehechakuaa pe reino yvágagui kuimbae oñotỹva porã tembiu pe kokue hupe, Hae jave umi kuimbae okera'ỹ hague, oúma ichugui tesa ha ombo'u karaguata umi avati mbytépe ha oho. Upe jave omoĩ kaa ha ojapo yva, upéi ojekuaa avei kaa vai. Oñemboja rire umi tapicha ñemboguata oikóva amo ógape mbae jára rehegua hei chupe: Mburuvicha, ndahaéi porã tembiu ñemoñeẽ remohenda nde ñuũme; moõguápa upéicharõ oguereko kaa vai. Pe ha hei chupekuéra: Peteĩ yvypóra ñaña ko mbae ojapo. Pe ha umi tembiguái hei chupe: Reipota piko upéicharõ ñahasẽvo ñambyaty umi mbae? Hae katu hei nahániri, ikatúramo omonguatia jave umi kaa vai omboguejy avei oñondive umi avati. Pemoneĩ okakuaa oñondive mokõivéva jeguahẽ peve ñembyaty, ha ára ñembyaty rehegua añeẽta umi ñembyatyhárape: peñembyaty tenonderã umi kaarũ ha peñapoỹi chupe poỹi-pe peve oñembyai chupe, avati katu peñembyaty che ñembyatyrendápe.

Ambue parábola omoĩ chupekuéra peẽvo, ojuehegua hae pe reino yvágagua kokko mostasagua rehe, ojapo vaekue kuimbae

oñoty vaekue ikorapýpe. Pe michĩvéva añetéte oĩ opaite yva apytépe, ha katu okakuaávo, tuichavéva opaite kaavo apytépe oĩ ha oiko yvyra, upéicha ramo ou haguã guyra yvága pegua ha oñemboaty haguã i yvyra rape kuéra pe.

Ambue ñeẽpoty oñeẽ chupekuéra: ojuehegua hae tekoha yvágagua levadura rehe, ojehu vaekue kuñakarai omokañy harina sáta mbohapy ryepýpe, peve oñembohasa opavave.

Koã mbae páichante oñeẽ Jesús parábola-pe umi tapicha atyguasúpe, ha parábolañeỹre mbaeveichavéi noñeẽi chupekuéra. Upéicha oñembohetãva pe oñeẽmbyre profeta heíva rupive: Amoĩta che jurugua parábolape, añeẽta mbae oñemikuaáva ko yvy oñemoĩguive.

Upéicha ohejávo umi tapicha oúva, ohóvo óga-pe ijavýpe. Ha oñemboja chupe umi temimboe ijavýpe heívo: Emombeu oreve pe aranduka umi kaa vai kokue-pegua. Pe ombovai ha oñeẽ chupekuéra, pe oñotỹva pe yvy porã hae pe Memby Yvypóra. Pe yvyra hae ko arapy, pe porã tykue, koãva hae umi mitãi tëta rehegua, ha umi kaavo hae umi mitãi vai rehegua. Pe távaicha oñembyatyvaekue haekuéra hae pe diábolo, pe cosecha katu hae pe época ñembopaha, ha umi cosechador katu hae umi mensajero. Ombojoja oñembyaty kaa vai ha tatápe oñembyai, upéicha oikótane opaite ára paha guive ko yvy ári. Omondóta mitãrusu yvypóra rape umi mensahéro ichupe, ha ombyatýta hese tetãvusu guive opavave umi mbae ojejapýva ha umi ojapovaekue mbae vai. Ha omoĩta chupekuéra tata hornillápe,

upépe oĩta kyje ha tãi ñakãrã. Upépe umi oikóva ombyryrýta kuarahy ramo hesẽ tembiapo rendápe. Pe oguerekóva nambi hendúpe ohendúke.

Jey ñendive hae ko yvágagua reino ojoguáva peteĩ tesoro ñemiguáva peteĩ kokue ryepýpe, ha upéva ojuhúvo peteĩ kuimbae oñomi, ha ivya guive oho ha opavave mbae irekóva ombohayhúva ha ojogua ko kokue upéva.

Jey ñendive hae yvága apytépe mburuvicha avei tapichápe ñemuhápe ohekáva porã perla kuéra. Avei ojuhúvo peteĩ perla iporãitereíva, oho ombohatuha opavave mbae orekóva ha ojogua chupe.

Jey, ojehechakuaáva hae tekoha yvága tapicha red oñemboguejýva yguasúpe ha oñembyatýva opavave mbae. Ojei, upe jave henyhẽ, oguapyso rire ichupe yvága ári ha oguapy rire, ombyaty porãva vya ryepýpe, katu ivaíva okápe omboguejy. Upéicha oĩta pe opápe ára-pe. Osẽta umi mensahéro ha omboyke umi vai umi tekoporã mbytégui. Ha omoĩta chupekuéra tata hornillápe, upépe oĩta kyje ha tãi ñakãrã. Hei chupekuéra pe Jesús: ¿Peikuaa koã mbae opaite? Hei chupe: Heẽ, Señor. Hae katu hei chupekuéra: Upévare opaite escriba oñemboekuaáva yvágagua reino-pe ojoja yvypóra ógape jára, omoñepyrũva ijerovia guive ipyahúva ha ymaguaréva.

Ha oiko rire Jesus omohuã umi parábola koãva, oho hendive. Haekuéra oúvo itúvape, omboe chupekuéra pe tendápe

oñembyatýva, ha upéicha oñemondýi ha hei: Moõguápa koã arandu ha koã mbarete? ¿Ndahaéi ko hae pe carpintero rembirekóva ray? ¿Ndahaéi pe sy hérava Miriam ha umi atyy chugui Santiago, José, Simón ha Judá? Ha umi taingue ichupe ndahaéi opaite ñande ndive oĩ? Moõguápa upéicha chupe koã mbae opaite? Ha oñemondýi chupe. Ha katu Jesús hei chupekuéra: Ndahaéi profeta oñembojevýva ipatria-pe ha ióga-pe añoite. Ha ndojapoi upépe mbarete heta ojeroviakuéra rupi.

14

Upe árape ohendu Herodes tetrarcha Jesús rehegua. Ha hei imbaapo kuérape: Koã hae Juan bautista, haete oñemboy mano guive, ha upéicha rupi umi poder kuéra ombaapo chupe. Pe Herode ojagarra rire Juan-pe, oñongatũ chupe ha omoĩ cárcel-pe Herodías rupi, pe kuña Felipe cheỹ-gua. Ojee chupe Juan: Ndaikatúi reguereko chupe. Ha oipotávo ojeuka chupe, okyhyjéma tapicha aty, oikuaágui haekuéra oguerekóva chupe profeta ramo. Tembiasa ára jaikovéva rehegua ojejapo jave Herodes mbae, ojeroky mitãkuña Herodías mbae mbytépe ha omboajete Herodéspe Koágui juramento rupive oñemboaje chupe omeẽ mbae ojeruréva. Ha katu, oñemboe rire isy rupive, Emeẽ chéve koápe pínaka ári akã Joáno Bautísta-gua, hei. Ha oñembyasy pe rey, upéicha rehe pe ñeẽjurúva ha pe oñondivekuaáva hendive omanda omeẽ. Ha omondo rire, omoñakãrãi akã Joánpe cárcel-pe. Ha ojeporukuaa iakã ichupe pínaka ári ha ojeporu mitãkuña-pe, ha ogueru isy ichupe. Ha

oñemboja vaekue umi itembiguái ichupe, ohera pe tete ha oñoty chupe, ha oúvo omomarandu Jesús pe.

Hendúva katu, Jesus osẽ hendive yguata rupive ñu kaaguy rendápe iñapytĩ hagua, ha hendúva umi tapicha hetakue osẽ hendive py guejy táva kuéra gui. Ha osẽ rire Jesús ohecha heta tapicha, ha oñeñyrõ chupekuéra rehe ha opohanõ hasýva chupekuéra. Pytũ rire ha oiko vaekue, ojehu chupe umi temimboe hesegua hei haguã: Ñemano hae ko tenda ha ko aravo ohasapáma, emondo umi tapicha kuéra, ikatu haguãicha oho vaekue umi táva kuérape ojogua haguã hendivekuéra tembiu. Ha katu Jesus hei chupekuéra: Ndaipotái oikotevẽ ohóvo, omeẽ chupekuéra peẽ hoúrã. Umi katu hei chupe: Ndajajoguerekói koápe po ára ha mokõi pira año. Pe hae hei: Gueraha chéve haekuéra koápe. Ha omandóvo umi tapicha oguejy hagua umi kaa ári, ojapóvo po ára ha mokõi pira, ojesarekávo yváte gotyo omboayhúpe, ha opytývo omeẽ temimboekuérape umi ára, ha umi temimboekuéra umi tapichakuérape. Ha okarúvo opavave ha oñemohenda, ha ogueru hera oñembyaíva umi mbaekuéra papaha doce ajaka henyhẽva. Umi haekuéra oúva hae kuimbae oĩháicha po irundypa sy haỹre kuña ha mitãi.

Ha pyae oñembohyapy Jesus i temimboekuéra oike hagua yga rupi ha oñepyrũ chupe upe gotyo, ndahasýi rupi omboguejy umi tapicha atyguasu. Omosẽ rire umi tapicha kuéra, oguapy yvyty ári iñapytĩme oñemboe hagua. Kaaru oiko rire, oĩ hendýpe upépe. Pe ygarata hae oĩmava mbytépe y guasu pe, oñembyasy haguéicha umi yvytu ypópe rupive, oĩ rupi ojuehegua pe yvytu.

Irundy guardia-pe pyhare rehegua, Jesús oho hendive gotyo yvágape oguata haguépe. Ha ohecha rire chupe, umi temimboe yguasu ári oguata haguére oñemondýi hei haguére hae aña, ha kyhyje guive opurahéi. Pyae hae Jesus oñeẽ hendive hei: Peñemopyaguapy, che hae, ani pekyje. Ñembohovái rire chupe Pétro hei: Señor, oi nde hae, emandá chéve nde rehe aju ári y kuéra. Hae katu hei: Ejú. Hae Pétero oguejy rire ygarágui, oguata yvýre oho hagua Jesús rehe. Ohechakuri pe yvytu mbarete, okya, ha oñepyrũramo oguejy, okapu'u oñe'e: Señor, emoñepyrũ chéve. Pyae ha Jesus ojesarái ipo ojagarra chupe ha hei chupe: Nde sai jeroviáva, mbaére piko rejeroviaỹ. Haekuéra oike rire yvatápe, opáma yvytu. Umi katu ypy ygara ryepýpe oúva ombojerovia chupe oikuaa: Añetete Tupã memby nde.

Ha ohasávo, oguahẽ Genesarét yvýpe. Ha umi kuimbae tenda haéva guive oikuaávo chupe, omondo opaite tendatépe ĝuarã ha ogueru chupe opaite umi vai haguãva. Ha ojerure chupe ikatuhaguãicha katu sai oñemboja peteĩ franja aópe imbaéva, ha opavave oñembojáva oñemboporãvéma.

15

Upéicha ojehu Jesús-pe umi Jerusalén-gui karaímoĩmbahakuéra ha Fariseokuéra oñeẽvo, Mbaérepa umi mitarãiha nde rehegua oñemboguái pe teko ymaguare umi tuja-kuéra rehegua? Ndojohéi haguã umi po ichupe kuéra ohou jave mbujape. Hae katu ombohovái ha hei chupekuéra: Mbaére avei peẽ

peñemboyke pe mandua Tupã rehegua pe ñeẽ ypy ypykuéra rupi? Ñande Ru ombohapéva oñeẽvo: Emombaeguasu nde ru ha nde sy, ha ava oñeẽvaíva iruére térã isyére omano vaerã. Peẽ katu pee: avapa oje'éta itúvape térã isýpe jopói upe eñepytyvõtava chégui, ha ndo'úi ombohovái itúvape térã isýpe. Ha peñembotove pe Tupã mandua peichagua jepokuaa rupi. Hypocrites, porã oñeẽ ñembohasápe peẽme rehegua Isaías heívo. Oñemboja chéve ko tapicha ichupe jurugua ha ichupe tembe rehe cheremboyhu, ha katu isy pya mombyry oime che gui. Ndoikói rupi ha osẽmbo chéve, omboe haguépe mboesyry mbaeporã yvypóra rehegua.

Ha oĝuerekóvo pea tetã, hei chupekuéra: Pehendu ha peikuaa. Ndahaéi pe oikéva pe jurúpe omokañýva pe avakuérape, ha katu pe osëva pe jurúgui péva omokañy pe avakuérape. Upéicha oñemboja vaekue umi temimboe imbae hei chupe: Reikuaa umi Fariseo oñembyasy vaekue ohendu rire pe ñeẽ. Pe hae ombohovái ha hei: Opavave kaavo noñotỹmbýiva che Ru yvategua rupi oñemboguejy jepi. Pemoneĩ chupekuéra, haekuéra hae tendota sayju sayjukuéra rehegua, ha sayju sayju-pe oiméramo tendota, mokõivéva ojejavy pozo-pe. Ñembohovái rire Pedro hei chupe: Emombeu ñandéve parábola koã. Pe katu Jesus hei: Akme avei peẽ ndoikuaái peiko? Ndaipóri peikuaa piko mbae opaite oikéva jurúpe tivápe oho ha hygua rendápe oñembojáta. Umi hákatu ojesẽva jurugua guive pya guive osẽ, ha umi omboavai avape. Pytyvõgui osẽ temiandu vai, ñemano, ñemboayhugua, ñemonda, ñeẽ japu ha ñeẽ vai. Koãva hae umi mbae ojapovaíva yvypóra, ha katu oñemongaru po

oñembohesakỹỹre ndojapovaíri yvypóra.

Jesús osẽ rire upégui, oñemiguái Tiro ha Sidón mbaépe. Ha upéi peteĩ kuña Canaán-gua umi ñemby umi guive osẽvaekue osapukái chupe oñeẽvo: Eñeñandu che rehe, Señor, memby David, che rajy vai oñemondýi aña rupive. Pe hae ndoñembohovái ichupe peteĩ ñeẽ. Ha oñemboja vaekue umi temimboe haekuéra ombaeporandu chupe oñeẽvo: Emondo chupe, ombohyapu haguére ñande rapykuéri. Pe ha katu ombohovái hei: Ndaremondói Israel róga ovecha okañýva gotyo añoite. Hae katu oúva omoĩporã chupe oñeẽvo: Ñandejára, chepytyvõ. Pe hae ombohovái ha hei: Ndahaéi porã ojagarra hağua mbujape mitãkuéra rehegua ha oñemboja hağua jaguai kuérape. Ha katu hei, heẽ, Señor, ha avei umi jagua michĩmi hou umi mboruvicha oguejy guive la mesa umi iñembojára. Upépe ombohovái Jesus ha hei chupe: Eju kuña, tuicha nde jerovia, ojejapo ndéve ndereheháicha. Ha oñemokañy imemby upépe aravo upégui.

Ha upéi ohasáva hendive, Jesus ou para la mar Galilea-pegua, ha ojupíva koẽme omboapy upépe. Ha oñembyaty hendive heta tapicha oguerekóva heseve tapicha ndaikatúiva oguata, tapicha ndaikatúiva ohecha, tapicha ndaikatúiva ohendu, tapicha ndaikatúiva oiporu ijyva ha ambue heta tapicha, ha omoĩ chupekuéra Jesús rape rykuépe, ha oporomboasýi chupekuéra. Upéicha umi tapichaaty oñemondýi ohecha jave umi kirirĩ ohendu haguã, umi ñeẽ'ỹva oñeẽ haguã, umi kañy hesãi, umi piru oguata haguã ha umi sayju ohecha haguã, ha omboguejy

Tupã Israel-gua.

Pe Jesus ohenóivo ichupe mboesyhárakuéra hei: Che añeñandu poriahuvereko pe tapicha renda rehe, ikatúgui koẽrõ mbohapy ára oime cherehe ha ndorekói mbae ohou hagua, ha amboguejy chupekuéra ñembyahýi ndaroipotái, ikatu hagua opuã pe tapepe. Ha hei chupe i temimboe kuéra: Moõguápa ñandéve ko kaaguýpe mbujape hetaiterei ikatu haguã ombojuru heta tapicha péicha? Ha Jesus hei chupekuéra: Mboy ára mbujape perekópa? Ha katu haekuéra hei: Pokõi, ha michĩmi pirai. hae omanda umi tapichaaty oguejy hagua yvy ári Hae ojagarra pokõi mbujape ha umi pira, omoaguyje rire omokañy ha omeẽ imboekuaahárape, ha umi mboekuaahára omeẽ tapicha atyguasúpe. Ha okaru pavẽ ha oñembyahýi, ha ohupyty umi mbaekytĩ ohasãva pokõi ajaka henyhẽ. Umi oúva oĩ irundy su kuimbae, mitãkuñaỹre ha mitãỹre. Ha omboykévo umi tapicha reko aty, oike ygarápe ha ou Magdala tekoháp e.

16

Ha oñemboja umi fariseo ha saduceo, oporandu chupe ohechauka haguã chupekuera peteĩ señal yvágagui. Pe hae ñembohovái oñeẽ chupekuéra, kaaru oikóvo peẽ, ára porã, pytã rupi hae yvága. Ha pyhareve, ko árape aravai oúta, pytũ haguã ha pytũ oĩ haguére yvága. Ñañaỹre, yvága rova peikuaa porã pemohaãnga haguã, ha katu ára rehegua raãnga ndapeikuaavéi peikuaa haguã. Generación vai ha mborayhuỹva oheka señal, ha

ndoñemeẽmoãi chupe mbaeve señal si ndahaéi señal Jonás profeta rehegua. Ha ohejávo chupekuéra, oho.

Haekuéra imboesyhárakuéra oúvo ambue yvy gotyo, nderesaráikuri mbujape ojegueraha. Ha katu Jesus hei chupekuéra: Pehecha ha peñatende levadura Fariseo-kuéra ha Saduceo-kuéra rehegua. Umi katu oñeẽjoapy hendivekuéra pe, oñeẽvo: Ñande ndorogueroguái mbujape. Oikuaávo Jesus hei chupekuéra: Mbaérepa peñeẽ peñemongeta pe apytépe, sai jeroviáva, ombojera mbujape ndaperekói? Ndaipóri peikuaa, avei ndemandu'a umi po 'ãrãtõ umi po mil-pe ha mboýpa kãnasta peipy'a. Ni umi pokõi ãrytũ umi irundy suỹ ha mboy ajaka peipyhy. Mbaéichapa ndapeikuaái chee ndahaéi mbujape rehegua chei peẽme pejesareko haguã umi levadura Fariseokuéra ha Saduceokuéra-gui. Upéicha oikuaa haguã ndahaéi hei hagua ojesarekóta pe levadura mbuyapégui, ha katu pe tekomboe Fariseokuéra ha Saduseokuéragui.

Oúva rire, Jesus oike Cesarea Filipo táva rupive ha oporandu iñaranduakuéra pea: Mávapa che heise yvypóra hae Mitã Yvypóra-gua? Umi hae oñeẽ: Umi oikuaa Juan bautista, ambue oikuaa Elías, ambue oikuaa Jeremías térã peteĩ profeta-kuéragui. Hei chupekuérape, peẽ katu mávapa che hei peẽ hae. Mbohovái rire, Simón Pedro hei: Nde hae Kristo, Memby Ñandejára oikóva. Ha haãva pe Jesús hei chupe: Horyỹ nde, Simón Barjonã, hína umi tete ha tuguy ndojehechaukáiri ndéve, ha katu che Ru pe oĩva umi yváguape. Ha che avei ndéve añeẽ ñande Petero, ha ko itakuápe amopuã che aty, ha Hádes okẽ ndoikatu porãi chupe.

Ha ameẽta ndéve umi mbae jegua yvága apytépe reinógui, ha mbae ndejoahýtaramo yvy ári oñembojoahýta yvágape, ha mbae ndesoltátaramo yvy ári oñembosueltáta yvágape. Upéicha omoĩ umi mboehára ichupe mbaeveichagua ndoikuaaukáta avave upe hae Jesús Krísto.

Upégui oñepyrũ Jesús ohechauka hese iñeẽmbohárape oikotevẽha oho Jerusalén-pe ha osẽ heta mbae umi tuja, umi sacerdote tendotápe ha umi kuatiahára guive, ha ojejuka, ha pe mbohapyha árape oñembohetã. Ha Petro oñembyaty hendive ha oñepyrũ ombohovái chupe heívo: Nde rehe poriahuverã, Señor, ndéve ndoikomoãi kóva. Hae katu ojere rire hei Pedrope: Eho che rapykuéri, satanás, che tropiezo nde ha, nderepenséi mbae Tupã rehegua, ha katu mbae yvypóra rehegua.

Upéicharamo Jesus hei ikatupyrýpe, oĩramo oipotáva ou chehegui rire, toñembotavy ha togueraha ikurusu ha chemoñepyrũ. Mávapa oipotáva ñongatu iñanga, okañýta ichupe; ha mávapa okañýva iñanga che rehe, ojuhúta ichupe. ¿Mbaépa oñepytyvõ peteĩ kuimbae oganáramo ko yvy ape rape opa, ha katu iñeãnga oñembyairamo? Térã ¿mbaépa omeẽta peteĩ kuimbae ñembyatyha haguã iñeãnga rehe? Oñemboguatáta gueteri Mitãi Kuimbae Yvypóra rehe ou poa kuarahy itúva rehe iangekói ndive, ha upéi ombohasa opaite tapicha oñondive itembiapo rehe. Añete chee peẽme, oĩ oĩmbáva koápe oñemboýva, haekuéra ndohasýi manoo peve ohecha peve Memby Ava reko ou hína iñarangatúpe.

17

Ha upépe ári poteĩ ára rire, Jesus ogueraha Pedro ha Jacobo ha Juan, hermano ichupe, ha oguenohẽ hikuái peteĩ yvyty yvate gotyo oñondivénte. Ha oñemoambue hesegua tenonde ha ohendy hova kuarahy aja, ha katu hao oiko morotĩ tesape aja. Ha ehecháta ojehechauka chupekuéra Moisés ha Elías heseve oñeẽhague. Mbohovái rire, Pedro hei Jesús-pe: Señor, porã ñande koápe jaiko. Oiméramo reipota, jajapo koápe mbohapy óga: nde-ve peteĩ, ha Moisés-pe peteĩ, ha Elías-pe peteĩ. Gueteri iñeẽnguéra eñeẽ, ehecháke arapo pytã omoñemi chupekuéra, ha ehecháke ñeẽ arapo guive heíva: Koã hae che ray che rayhuetéva, o-pe che vyapavẽ; iñeẽ hendu. Ha hendúva, temimboesára oguejy hese hova ha okyhyje heta. Ha oñemboja Jesus opoko ichupe ha hei: Pepuã ha ani pekyje. Omopuã rire haekuéra hesape, ndohecháikuri avave Jesús año-nte. Ha haekuéra oguejy jave yvyty guive, Jesús omandao chupekuéra hei: Mbaevéichagua ndéve erei pe visión opa peve pe Mitãi Ava mano kuéra guive oñemboyvy. Ha umi temimboesára ichupe oporandu chupe oñeẽvo: ¿Mbaére upéicharamo umi karaímoñeẽhárakuéra hei Elías tekotevẽ ou tenonderã? Ha Jesus ñembohovái rupi hei chupekuéra: Elías añete ou tenonde ha omyatãjey opaite, Chee ha peẽme upe Elías oúma guare, ha ndoikuaái chupe, ha katu ojapo chupe opaite oipotáva, péicha avei mitã yvypóra rehegua oñeñyrõta hendive. Upéicha oikuaa temimboekuéra hae oñeẽ chupekuéra Juán Bautista rehegua.

Ha oúramo ichupe umi tapicha rupive, peteĩ kuimbae oñemokũ ichupe ha hei. Ñandejára, eñemboavy chéve che memby, oñemondyi jasy rupive ha iñapañuãi vai, heta jey oguejy tatápe ha heta jey oguejy ýpe. Ha ahenói chupe nde remimboekuérape, ha ndaikatúi chupe pohanohára. Mbohovái rire, Jesus hei: Ô teñoiha ndojeroviái ha jejavy, peve arakae aimeẽta peẽme ndive; peve arakae aguantáta peẽme; peẽ guerú chéve haẽ koápe. Ha Jesus ojesarái chupe, ha osẽ hendive áña ha oñemboasýva mitã upe ára guive. Upéicha oñemboja vaekue umi temimboe Jesús-pe iñangáva hei: Mbaére ñande ndaikatúi ñamboguejy chupe? Pe Jesus hei chupekuéra: Pende nojerovia rupi. Añetehápe chee pendéve: Oiméramo pererekó jerovia grano mostaza ichagua, pejee ko yvytýpe: Ñemongue koágui upépe, ha oñemongueta, ha mbaeveichagua mbae ndahasýi pendéve. Kóva mbae oñemohenda ndoséi oĩramo nahániri oñemboe ha ojejayhuỹ rupive.

Oñemomýi jave haekuéra Galilea-pe, hei chupekuéra Jesús: Oñembojerure porãta Mitãi Yvypóra-gua oñemeẽ hendápe yvypóra-kuéra po-pe. Haekuéra oñembotáta chupe, ha ko mbohapyha árape oñembohetáta. Haekuéra oñembyasyi iterei.

Oúva rire haekuéra Capernaúm-pe, umi mokõi dracma jipokuaáva oñemboja Pedro-pe ha hei: Mboehára peẽme ndopaháiri umi mokõi dracma? Hei, heẽ. Ha upe jave oike óga-pe, ombohasápe chupe Jesús heívo: Mbaépa ndéve oimoã, Simón? Umi rey yvy rehegua máva gui ogueru ñemohuã térã impuesto, i memby gui térã ambue tapicha gui? Peẽ chéve

Pétero: Umi ambue guive. Hei chéve Hesúsu: Upéicharamo, libre hae umi mitã. Upéicha ramo ani haguã romoñemyrõ chupekuéra, oho rire yguatápe emboja anzuelo ha pira ojevy tenondegua ejopy, ha embojera ijuru rejuhu haguã estater, upéva regueraha eme chupekuéra chembytépe ha nde mbaépe.

18

Upe árape umi mboehára oñembyaty Jesús rehe ojee hağua: Mávapa tuichavéva yvága rape rehegua. Ha Jesus oñembohéra peteĩ mitãi, omoĩ ichupe hembiapokuéra mbytépe ha hei Añete chee peẽme: ndapeñembojevýiramo ha ndoikóiramo mitãicha, ani peike yvágagua apytépe. Mávapa omoñembyahýiva ijehegui mitãicha koãichagua, hae tuicha vevéva yvágagua Reino-pe. ha avapa oiméramo oguerohory mitãi péicha peteĩ che réra rehe, cherehe oguerohory, Mávapa ombotapýva peteĩ koã michĩvéva umi ojeroviávape cherehe, iporãvéta ichupe oñembojoajúvo peteĩ kuarahyykuéra mymba ajúra ikũ gotyo ha oñemondýivo yguasu pypegua yguasúpe. Mbaeachy pe yvy ape ári umi mbae ojejopy haguã gui, tekotevẽ katu ou haguã umi mbae ojejopy haguã, ha katu mbaeachy pe ava úpe oikóva rupive ou pe mbae ojejopy haguã. Oiméramo nde po térã nde py ojavy haguã ndéve, oñemboyke ha emboja nde guive, iporãvéta ndéve oike haguã tekove-pe tuja térã poỹva, térã oguereko mokõi po térã mokõi py ha oñembojavýta tata opaỹva-pe. Ha ha nde resa osẽmbiapo ndéve, eipe chupe ha emboja nde guive, iporã ndéve ha peteĩ resa-niko tekove-pe oike, térã mokõi resa oguereko oñemboja

gehena tata-pe. Peẽ pehecha ani peñembotavy peteĩ umi michĩ kóva rehegua, ahei gueteri peẽme umi ángel ichugui yvágape opaite ára ohecha ova cherúva yvágape oĩva. Oú ramo pe Memby Ava rupive oñembohory hağua umi okañy vaekue.

¿Mbae peẽme ojehechauka? Oiméramo peteĩ kuimbae oguereko paha yvate ovecha ha ojejavy peteĩ hesegua, ¿ndaréipa ohejávo yvate porundy pohapy yvyty ári, oho ha oheka pe ojejavýva? Ha ojehupyty rehe ojuhu hağua, añeteete chee peẽme ha ovya chupe hetave térã umi pokõiporundy ha papopy ndojejavýiva rehe. Péicha ndahaéi peẽ Ru peẽme ko jyvýpe hína oñemano peteĩ koã michĩvakuéra.

Oiméramo ojavy nderehe nde ryvyi, eho ha emombeu chupe nde ha hendive año. Oiméramo ohendúramo, reguereko jeýma nde ryvyi. Oiméramo ndohendúi, regueraha nendive gueteri peteĩ térã mokõi, ikatuhaguáicha mokõi térã mbohapy testigo jurúpe oñemopyenda opaite ñeẽ. Ha katu ndohenduséiramo chupekuéra, e'e aty rupive; ha katu avei aty rehegua ndohenduséiramo, toiko ndéve peichaite avakuéra ambue ha pirapirerekoha. Añetete chee peẽme: opaite mbae pejokoha yvy ári oĩta jokoháma yvága pe, ha opaite mbae pesũha yvy ári oĩta sũháma yvága pe. Jey, amen chee peẽme ẽ mokõi peẽme oñembojoaju yvy ári rehegua opaite mbae oũ ẽ ojerure, oiko chupekuéra guive che ru oũ yvága pe. Ndahaéi rupi oĩ mokõi térã mbohapy oñembyaty che réra-pe, aime upépe hikuái pyamonguépe.

Upéicha oñemboja hendive Pedro ha hei: Señor, mboy jey ojejavy chéve che hermano ha aperdonáta hendive, peve pokõi jey? Jesús hei chupe: Ndaaipóri ajee ndéve peve pokõi jey, ha katu peve porundy jey pokõi.

Upéicha rupi oñembojojáva yvágagua reino peteĩ tapicha rey oipotáva oñemboaje ñeẽ iñaravo kuéra ndive. Oñepyrũramo chugui omboajepara hagua, oguerojeruréma chupe peteĩ oñemboajeparaỹva heta heta talento. Ndorekóiramo mbae ombojevy haguã, imandatario omandápe oñembohetyramo ha hembireko avei ha mitãkuéra avei ha opavave mbae orekóva, oñembojevy haguã. Ojepo rire upéicha pe ñemboguata ombojerovia chupe oñeẽvo: Señor, eñembotavy che rehe ha opavave amoheñoimbou ndéve. Oñeñyrõvaekue katu pe ñandejára pe ñemboguataha upéva omosãso chupe ha pe mbaevai omeẽ chupe. Osẽva rire ha pe tembiguái péva ojuhu peteĩ umi tembiguái irũnguéra, oikóva chupe sa denario, ha ojagarra chupe ombotyryry chupe oikuaa: Emeỹjey chéve oiméramo mbae reikóva. Oguejy rupi upéicha pe itembiguái ojoguáva hesegua ipype hesegua, ojerure chupe oñeẽvo: Eñembotavy che rehe ha amboguejy ndéve. Pe ndahaãrõi, ha katu oho rire omboguejy chupe cárcel-pe opa peve ombojey mbae oikotevẽva.

Ohecha rire haekuéra irũ tembiapokue chupe oiko vaekue, oñembyasy iterei, ha ou rire omyesakã hesakã karai hembiapokuépe opaite oiko vaekue. Upéicha ohenóivo chupe, iñarõ hei chupe: Ñemboguatahára vai, opavave pe mbae

oikotevẽvaekue upéva ajesarei ndéve, oñembyasy haguére cherehe. Nahániri ikatuỹ avei nde remboayhuvérõ pe nde irũ tembiapokue, haeichagua avei che nde remboayhuhague. Ha oñembyasy rupi pe señor hembiaporã, omeẽ chupe pe ñembyasyharakuérape peve ndombohasái jey opavave pe oñeikotevẽva chupe. Upéicha avei che ru yvateguáva ojapo peẽme, oiméramo nahaperéi pemeẽ peteĩteĩva ikyvyýi chupe pende pya guive umi jejavy ichugui.

19

Ha oiko vove omohuã rire Jesús umi ñeẽ koãva, osẽ Galilea-gui ha ou Judea rembeýpe, Jordán ykére gotyo. Ha hetakuéra tuicha ojesareko chupe, ha opohanõ chupekuéra upépe. Ha oñembyaty chupe umi fariseo oñehaãvo chupe ha heívo chupe: ¿Ikatúpa kuimbae omosẽ hembíreko opaite mbae rupi? Ha katu mbohovái ñeẽme hei chupekuéra: Ndapelee porã hína ojapo vaekue ñepyrũguive kuimbae ha kuña ojapo chupekuéra ha hei Upévarã ko mbae rehegua, kuimbae ohejáta itúvape ha isýpe ha oñembojoajúta ikuñataípe, ha oikóta mokõi peteĩ tete. Upéicha ndojeýkuaavéima mokõi, ha katu tete peteĩ. Pe mbae upévare Ñandejára ombojoaju hague, yvypóra ani omombyta. Oñeẽ chupe: ¿Mbaérepa upéicharamo Moisés omandápa omeẽ kuatia ñemboyke rehegua ha omosãso chupe? Hei chupekuéra: Moisés peñemeẽ pemoneĩ peñemboyke pende kuñakuéra pende pya atã rupi, ha katu ñepyrũ guive ndahaéi upéicha. Chee peẽme upe mbae haéva avei omboykéta hembireko ndahaéiramo

oñemondýi rehe ha oñemongeta ambue kuñápe, ojapo adulterio, ha avei pe oñemongeta kuñápe oñemboykepyréva ojapo adulterio. Hei chupe imboesyháragui: Opa péicha oĩta pe mbae kuatia pe kuimbae ndive pe kuña, ndahaéi porã oñemenda. Hae katu hei chupekuéra: Ndahaéi opavave oĝuahẽ ñeẽ ko, ha katu umi oñemeẽvaekue chupekuéra. Oĩ eunuco oñembyatýva sy tyvytýgui péicha. Ha oĩ eunuco oñemboeunocháva kuimbaekuéra rupive, ha oĩ eunuco oñemboeunocháva ijehegui yvága apytépe rehe. Ikatúva oikumby chemoñemoneĩ.

Upéicha oñemboguejy chupe mitãi, ipoguapy haguã chupekuéra po ha omboete haguã, ha katu temimboekuéra omomarã chupekuéra. Pe ha Jesus hei: Pemoneĩ mitãkuéra ha ani pejokoha chupekuéra ou haguã che rehe, upévagui péicha vaekuéragui hae tekoha yvága rehegua. Ha omoĩ rire po chupekuéra rehe, oho upégui.

Ha ehecháta peteĩ oñemboja hendive ha hei chupe: Mboehára porã, mbae porã ajapo haguã areko haguã tekove añetéva? Ha katu hei chupe: Mbaére piko cherehe ndee porã? Ndaipóri porã mbaeve, ndahaéiramo peteĩ Ñandejára. Ha katu reipotáramo reike tekoveỹme, eñongatu umi mbaeporã. Hei chupe: ¿Mbaeichaguápa? Ha katu Jesús hei: Pe Nderejaukamoãi, Ndereñemongakuaamoãi, Nderemondamoãi, Nderee'moãi jepokuaa japúva, Emombaeguasu nde ru ha nde sy, ha rehayhũta nde hendýpe nde rehe guive. Pe mitãrusu hei chupe: Opavave koã mbae aguĩve che mitãnguéra guive, mbaépa

gueteri che ndaikovéi. Oñeẽ chupe Jesús: Reipotáramo reiko porãiterei hagua, tereho, rembohasa nde mbaekuéra ha emeẽ mbaeveỹhápe, ha reguerekóta tesãi yvatépe, ha eju ha chesegui. Ohendúva rire, mitãkuñai oho ñembyasy ñeẽ rupi, orekóva haguére mbae heta. The pe Jesus hei ichupe mboeharakuérape: Amén chee peẽme que hasýpe peteĩ rico oiketa reino yvágape. Jey katu hae peẽme, ndahasýve hae kamello ohasávo aguja rape rupive térã mbae pyae oikévo Tupã reko porãitépe. Ohendu rire ko, umi mboesyháragui hese oñemondýi heta heívo: ¿Mávapa katu ikatu oñemboporã? Ohecha rire, ha Jesus hei chupekuéra: Yvypóra apytépe ko mbae ndaikatúi, ha katu Tupã apytépe opavave mbae ikatúva. Upéicha mbohovái Pétro hei chupe: Ehecháke ñande ñaheja opaite ha ñanemoirũ ndéve, mbaépa upéicharõ oikótane ñandéve. Pe ha Jesus hei chupekuéra: Añeteete hau peẽme, peẽ umi oñemoirũva chéve, pyahu jave, arakaẽ oguapy Mitãi Yvypóra apyka tuicha iporãhápe, peñeguapyse avei peẽ mokõipa apyka ári, pejesareko hagua mokõipa tendaguasu Israel-gua. Ha opavave ohejáva hóga térã hermano kuéra térã hermana kuéra térã ru térã sy térã kuña térã mitã kuéra térã kokue kuéra che réra rupi, saive peteĩ sa oguerekóta ha tekove opaỹre oipytyvõta. Heta peteĩháva oĩta pahápe ha pahávape oĩta peteĩhápe.

20

Ojuehegua hae umi reino yvága kuéra peteĩ ógape jára ohóva pyhareve ombohasávo mbaapoharakuéra iñakãrapuãme. Ha

oñemboaje rire mbaapoharakuéra ndive peteĩ denario rupive ára peguarã, omondo chupekuéra iñakãrague pe. ha osẽvo mokõi aravo rire ohecha ambue tapicha oñemboỹva mercado-pe Hae umi héra oñeẽ: Peho avei koã ambaretýpe, ha mbae oĩporãva ameẽta peẽme. Umi katu oho. Jey osẽ 6 ha 9 ára rupi ha ojapo avei. Pe eleventh aravo rehendúvo ojuhu ambue tapicha oñemboy hague ndojapoỹre, ha hei chupekuéra: Mbaére koápe peñemboy peteĩ ára tuichakue jave ndapejapoỹre? Oñeẽ chupe: Avave ndoñandekontratái. Oñeẽ chupekuéra: Peho avei ko viñápe, ha mbaépa hína hekopete peguerahaukáta. Pytũ rire ha oiko vaekue, hei túva yvyramata rehegua túva ñangarekohára ichupe: Ehenói mbaapoharakuéra ha emeẽ chupekuéra mbaapo repy, oñepyrũ paha ramovévagui peve tenondeguáva. Ha umi oúva peteĩ aravo mbohapyha rupi ogueru peteĩteĩ denario. Oúva rire, umi ñepyrũha oimoã hetave oguahataha, ha oguaha avei hendivekuéra peteĩteĩ denario. Ojapyhy rire, oñemongetaỹ óga jára rehegua Ñeẽ hína haekuéra koã umi paha peteĩ aravo ojapo, ha ojuehegua ñandéve ichupe remojapo umi oguerekovaha pe pohyikue ára rehegua ha pe haku. Ha katu ombohovái ha hei peteĩme heseguápe: Angirũ, ndarojapói mbaevéichagua vai ndéve. ¿Ndaipóri peteĩ denario reñembohovái cherehe? Ejupi nde mbae ha eho, che aipota katu ko paha rehe ameẽ oimeraẽva avei ndéve. ¿Ndahaéi oñemoneĩ chéve ajapo pe ahayhu che mbaépe? ¿Nde resa vai piko ikatu che porãgui? Upéicha oĩta umi paha tenondegua ha umi tenondegua paha, heta rupi oĩ oñembohérava, mbovyi katu ojeporavóva.

Jesus oho yvate jave Jerusalén-pe, ogueraha paha mokõi

temimboe iñakãrapuã tape-pe ha hei chupekuéra Ehecháke, ñañemboỹ Jerusalén-pe, ha mitãỹ yvypóra rehegua oñemeẽta pai tuichavéta ha karai haiỹhápe, ha omoñeẽta chupe mano rehe. Haekuéra omoentrégata chupe umi tetã kuérape ombojahao hagua ha ombohasã hagua ha omoñekrusu hagua, ha mbohapyha árape oñembopuãta.

Upéicha oñemboja chupe sy mitãkuéra Zebedeo rehegua omondýva mitãkuéra hendive, ojeroviáva ha ojeruréva mbae chupe. Hae katu hei chupe: ¿Mbaépa reipota? Hei ichupe: Eñeẽ oguapy hagua koã mokõi che ray, peteĩ nde akatúa gotyo ha peteĩ nde asúa gotyo nde reinópe. Mbohovái rire, Jesús hei: Ndapeikuaái mbae pejerure. ¿Peikuaa pemoũ pe poháre haéva che amombaapo amoũ, térã pe bautismo haéva che che bautizapyre oñembautiza? Hei chupe: Roikuaa. Hae hei chupekuéra: Che pokára peúta, ha che bautismo che abautizáva peñebautizataha, ha katu peñeguapy che akatúa gotyo ha che asúa gotyo ndahaéi che mbae ameẽ, ha katu umi oñembosakoíva che ru rupive. ha hendu rire, mokõi pa hasẽ oñembyasy mokõi hermano rehegua. Ha katu Jesus ohenóivo chupekuéra hei, peikuaa umi mburuvicha tetã-kuéra omandóva chupekuéra ha umi tuicha opodereva chupekuéra. Ndahaéi upéicha oikótane peẽme, ha katu avapa oipotáramo peẽme tuicha oiko oikótane pende tembiapokue, ha upéva oikotevẽséramo peteĩ oñembotenonderãsérõ pehenondépe oiko tenonderãite, oikótane pendevépe ñemboguataha. Ojehechakuaáicha mitãi yvypóra rehegua ndoúi ojeservirãi, ha katu oservírõ ha omeẽ iálma jehepymeẽ heta hendive.

Ha umími jave ichupe Jericógui, hetã tuichaiterei osẽvo. Ha ehecháta mokõi saỹva oguapýva tape rykuépe, ohendu rire Jesús ohasa haguére, okapuapu heívo: Eñeporãiterei ñandéve, Señor, Davíd ray. Pe táva ombohovái chupekuéra oñemokañy hagua, ha katu hekoveỹve okaparai heívo: Eñemboasiete oréve, Señor, Davíd memby. Ha oñemboy Jesus ohenói chupekuéra ha hei: ¿Mbae peipota ajapo pendéve? Oñeẽ chupe: Señor, ikatúvo ojepea ñande resa. Vyapavẽ rupi katu Jesus ombojere i tesápe, ha pyae ohecha jey i tesá, ha oñemboguata hendive.

21

Ha árape oñemboja Jerusalén-pe ha ou Betfagé-pe, Oliva Yvyty gotyo, upépe Jesús omondo mokõi temimboe. Oñeẽvo chupekuéra: Oho táva michĩmi oñembohápe pendéva, ha pyae ojuhúta mburuvicha kai oñembojapýva ha mitãi kai hendive; oñembosuelta rire, ogueru chéve. Ha si peteĩ tapicha peẽ ndéve mbaeve, peẽta umi Señor oikotevẽha chupe, ha pyae omondóta chupekuéra. Koã katu tuicha oiko hína ikatu hagua ojekumplí pe oñeẽmbyre pe profeta heíva rupi. Peẽ Sión rajy rehegua: Ehecháke, nde rey ou ndéve, ipyaguapy ha oguejy mburuvicha ári ha mitãi ári, mymba oñemboguata haguã rembiporã.

Oho hague rire katu umi temimboe ha ojapo hague mbaéichapa omandáva chupekuéra Jesús, Ogueru mburuvicha ha mitãi mburuvicha, ha omoĩ ári chupekuéra ao chupekuéra, ha oguapy ári chupekuéra. Pe tapicha tuichavéva omosarambi hikuái aópe,

ha ambue katu ombyai yvyramáta yvyragui ha omosarambi aópe. Umi katu umi yvypóra umi oho tenondépe ha umi osẽ tapykuépe ohendu heta heívo: Osana umi mitã David, mba'eporãitepyre umi ou umi téra Señor-pe, osana umi yvategua-pe.

Ha oikévo Jerusalén-pe, opaite táva oñemondýi oñeẽvo: Máva piko koã? Umi kéra haekuéra oñeẽ: Ko hae Jesus, profeta oúva Nazaret-gui, Galilea-pegua.

Ha oike Jesús templo-pe Tupã-gua, ha omboguete opaite umi ovendéva ha ojogua-va templo-pe, ha umi mesa umi pirapire-jeguerova-gua ombojeréi ha umi apyka umi ovendéva-gua umi pykasu. Hae hei chupekuéra: Ojehai: Che róga hae róga mboete oñehenóita, ha peẽ katu pejapo chupe cueva mondaha kuéra rehegua.

Ha oñembyaty hendive umi iñapysẽ ha umi saỹ templo-pe, ha opohanõ chupekuéra. Ohecha rire umi sacerdote tendotápe ha umi escriba umi mbae porã ojapo vaekue ha umi mitã osapukái templo-pe ha hei: Hosanna Davíd rajy-pe, opochy. Ha hei chupe: Rehendu piko mbae hei umi. Ha katu Jesus hei chupekuéra: Heẽ. Arakaeve ndaporeéi piko oñemoñeẽ ombohekóvo mitãi ha kambyi rypy rupive moñeẽrã. Ha ohejávo chupekuéra, osẽ táva okápe guive Betania-pe ha oke upépe.

Pyhareve ha ojevývo táva-pe, oñembyahýi. Ha ohechakuévo peteĩ yvyra higuéra tape rehe, oho hendive, ha mbaeve ndojuhúi

chupe ombojepénte hogue año, ha hei chupe: Ani emeẽve yva nde guive arakaeve pukukue. Ha oñembokatuĩ pya'eterei yvyra higuéra. Ha umi temimboe ohecha rire oñemondýi heívo mbaéichapa pyae ombyai yvyra higuera. Mbohovái rire haéva, Jesus hei chupekuéra: Añetete chee peẽme, oiméramo peguereko jerovia ha ndapeẽỹramo peẽpysoa, ndahaéi añoite ko higuera rehegua pejapo, ha katu avei ko yvyty koãme peẽe, Eñemboyru ha eñemboty ko y tuichávape, oiko. Ha opavave mboy umi oiméramo pejerure pe mboeteípe pejeroviávo, peguerekóta.

Ha oúva chupe oikévo pe tupãópe, oñemboja chupe omboeténe umi mburuvicha páigua ha umi tuvicha tetãygua oñeẽvo: Mbaéichapa manduápe koã mbae rejapo, ha mávapa ndeme omeẽ ko mandua? Mbohovái rire, hae Jesus hei chupekuéra: Aporandu peẽme che avei ñeẽ peteĩ, upe peẽ hei chéve ramo, che avei peẽme aeta mbae mbaéichapa poder ndive koã mbae ajapo. Pe bautismo Juan mbaéichapa oĩ, yvága guive térã yvypóra guive? Haekuéra katu oñeẽporã oñondive heívo: Jae ramo yvága guive, oreẽta oreẽme: Mbaére upéicharõ ndapejeroviái chupe? Si ha jae, yvypóragui, rojepyamongeta pe tapicha reko, opavave hae oguereko pe Juan profeta ramo. Ha ñembohovái Jesús-pe, hei: Ndaikuaái. Hei chupekuéra avei ha'e: Nde'i avei che ahe'i peẽme mba'éichapa mba'eporandúpe ko'ã mba'e ajapo.

Mbaépa peñeẽ? Peteĩ kuimbae oguereko mitã mokõi, ha oñemboja peteĩhápe hei: Che mitã, eho ko árape embaapo che

parral-pe. Pe ha ombohovái ha hei nahániri, upe rire ojepyapy ha oho. Ha oñemboja mokõihápe hei avei. Ha katu ombohovái hei: Che, señor, ha ndohoói. Mávapa mokõi guive ojapo chupe rehe tatápe? Hei chupe: Peteĩha. Hei ichupe Jesús: Añeteete hei peẽme katuete mbaeporuhára ha kuñakarai oñembotenonde peẽme Tupãsy rape-pe. Oú gueteri peẽme Juan tape tekoporãme, ha napejeroviái chupe, umi viru juhukáva ha umi kuñakarai katu ojeroviá chupe, peẽ katu pehecha rire napeñembyaihúi upe rire pejerovia hağua chupe.

Ambuae parábola hendu. Peteĩ kuimbae hae óga jára, haéva oñoty video ha ijehe omoĩ mbayru ha okaru ijehe lagar ha omopuã torre, ha omeẽ chupe ñemitỹhápe ha oho mombyry. Moõpa ha oñemboja ára yva rehegua, omondo i tapicha kuéra yvy rembiapo vaekuéra rehe oguereko hağua i yva kuéra. Ha umi ñemitỹrã ojapyhy vove iñarandu kuéra, peteĩ chupe ombohasýi, ambuépe omanoõi ha ambuépe ita rupive omanoõi. Jey omondo ambue tapicha ñemboguata hetave peteĩhápe gui, ha ojapo chupekuéra avei upe tendáicha. Upe rire omondo chupekuéra pe mitãi imbae heívo: Oñemondýita pe che mitãi. Umi kokuéra katu ohecha rire mitãi, hei ichupe kuéra: Koã hae terekohára, peju jajuka chupe ha jajopy i terekohára. ha ojapyhy chupe, omboguejy okápe uva ñemitỹgui ha ouka. Mbaépa ojapota el señor del viñedo oúramo, mbae ojapota umi ñemitỹhápe? Hei chupe: Vai-kuéra vai-háicha omboguete chupekuéra, ha yvyramáta omeẽta ambue ñemitỹrã-kuérape, haekuéra omeẽjeyta chupe yva-kuéra ára-kuéra haekuéra-pegua-pe. Hei chupekuéra Jesús: Arakaeve ndamoñeẽi piko umi

jehaipyrépe: Itá oñembotovéva umi omopuãva, koã oiko akã kytĩ gotyo; Karai guive oiko koã, ha hae iporãiterei ñande resápe?

Upéicha rupi chee peẽme oñemboguetaha peẽgui Tupã rape ha oñemeẽta tetã ojapohápe umi yvaa ichupe Hae opytáva ko itakuépe oñembyaiokuaáta, ha ko itakue ojehápe oiméta ári, omoĩỹta ichupe. Haekuéra umi mburuvicha sacerdote ha umi fariseo ohendu rire iparábola, oikuaa hae hei chupekuéra rehegua. Ha ohekávo chupe ojagarra hağua, ikyhyjéma umi tapicha aty, oikuaágui profeta hína.

22

Ha ñembohovái rupi Jesus jey hei chupekuéra parábola-kuérape heívo Oñembojoavy pe reino yváte peteĩ tapicha rey, ojapo vaekue boda pe mitãi chupe. Ha omondo hikuái itapichaỹkuéra hese ohenói hağua umi oñembohenóivaekue pe ñemendakuérape, ha nandoipotái ou. Jey omondo ambue tapichai heívo: Peñeẽ umi oñemboguatávape: Ehenoĩ, che tembiu porãvéva ambosakoi, umi torete che ha umi mymba mondýiva oñemboguete, ha opavave oĩmbáma. Peju umi ñemóñare. Umi katu ndoikuaavéiva oho, peteĩ hína ikorapyharã ijeheguípe, ambue katu hína iñemuha ijeheguípe. Umi ambue katu oĩva ojapo mbarete umi tapicha ombaapo hese, ojavy ha ouka chupe. Ohendu rire pe mbae, pe tuvicha ruvicha oporombyasy, ha omondo rire umi táva rekuái ichupe,

omoñembyai umi ñembojehukaháipe haekuéra ha omoñembyai táva ichupe. Upéicha hei ichupe mbaapoharakuérape: Pe tembirechauka oĩmbáma oñembosakoíva, ha katu umi oñembohenóiva ndahaéi tekotevẽháicha. Oho upéicha umi tape rapykuéri ári, ha opaite peikuaáta pehengárõ umi ñemongeta-pe. Ha umi tapicha ombaapo haguã umíva osẽ rire umi tape rupive, ombyaty opaite mbaéichapa ojuhu, umi vai ha umi porã, ha henyhẽ umi tembiasa umi oguapýva. Oike rire mburuvicha ohecha hağua umi oguapyva, omaña upépe peteĩ tapicha ndoipotáiva ao ñehenói rehegua. Ha hei chupe: Angirũ, mbaéichapa reike koápe ndererekóiva ao mbaeapo rehegua? Ha katu oñembotavy. Upéicha hei mburuvicha umi tembiapohárape: Oñembojávo ichupe py ha po, oguenohẽ chupe ha oñembojávo okápe pytũ okapegua; upépe oĩta jehory ha tãi ñakãrũ. Heta porque hae oñehenói, michĩmi katu ojeporavo.

Upéicha oho rire, umi fariseo consejo ojagarra ikatu haguã chupe oñembotyryry ñeẽ rupive. Haekuéra omondo hendive hikuái mboehára ichugui Herodiano-kuéra ndive heívo: Mboehára, roikuaa nde haeha añete ha Tupã rape añetépe remboe, ha ndoiporãmbói ndéve mbaeve rehegua, ndérehechái rupi tapicha ova rehegua, E'i upéicha ñandéve, mba'épa ndéve ojehechauka: oñemoneĩ pa ome tributo Césarpe térã nahániri. Oikuaáva hákatu Jesús pe vai porã chugui, hei: Mbaérepa chéve peñehaã, ñembohasýva? Ehechauka chéve pe viru tasa rehegua. Haekuéra katu oguenohẽ chupe peteĩ denario. hae hei chupekuéra: Mávapa ko taanga ha ko jehai? Hei chupe, César mbae. Upéi hei chupekuéra: Emeẽjey upéicharamo César mbae

Césarpe ha Tupã mbae Tupãme. Haekuéra hendu rire, oñemondýi, ha oheja rire chupe, oho.

Upe árape oñembyaty hendive umi Saduceo, umi heíva ndaipóri ñemondyha, ha oporandu chupe Ñeẽ, mboehára, Moisés hei: Oiméramo peteĩ ohoa ndorekóiva mitãi, omendáta i kyỹi i kuña ha omopuãta raỹ i kyỹi-pe. Oĩ katu oréve pokõi kyrĩvéva haekuéra, ha peteĩha oñeñongatúva omano, ha ndorekóiva temitỹ oheja ikunhã ikyỹ ichupe. Péicha avei ha pe mokõiha ha pe mbohapyha, peve umi pokõi. Upe rire ha opavave oñemano avei pe kuña. Ñemondyryípe upéicha, máva peteĩ mokõive-gui orekóta pe kuña? Opavave oguereko chupe. Ombohovái rire hae Jesus hei chupekuéra: Peñembojavýta ndoikuaái rupi umi jehaipyre ha avei mbaerechaha Tupã rehegua. Pe jehupytysépe gueteri ndoñemendái ha ndoñemeẽi mendápe, ha katu oĩ peteĩchagua umi mensahéro Túpa rehegua yvápe. Peã umi ñemondyha umi mano rehegua, ndapeemoñeẽi piko pe ñeẽ oñeẽva pendéve Ñandejára rupive oñeẽvo, Che hae Tupã Abraham rehegua ha Tupã Isaac rehegua ha Tupã Jacob rehegua; ndahaéi Tupã hae Tupã mano kuéra rehegua, ha katu tekove kuéra rehegua. Ohendu rire, umi tapicha oñemondýi mbaeporãite hembiapópe.

Umi katu Fariseo ohendu rire omokirirĩ umi Saduceo, oñembyaty oĩ hagua peteĩ hendápe. Ha oporandu peteĩ hendive, tembikuaakuaáva tembiasakue rehegua, oñehaã haguã chupe ha hei, Mboehára, mbae mandu tuichavépa ley-pe? Ha katu Jesus hei chupe: Nde hayhueta Señor Túva nde rehegua opavave

nde pya rupive ha opavave nde alma rupive ha opavave nde apytuũ rupive. Kóa hae peteĩha ha tuichaitéva mandu. Mokõiha ha ojuehegua kóva, rehayhũta ne rógayguakuéra nde rehe guive. Koã mokõi mbaeporã rehe opaite tekokatu ha umi profeta oñemondýi.

Oñembyatývo umi Fariseo-kuéra, oporandu chupekuéra Jesús Ñeẽ: Mbae peẽme ojehechauka Kristu rehegua? Mávapa ray hae? Hei chupe: Davíd-gua. Oñeẽ chupekuérape: Mbaéichapa upéicharamo David Espíritu-pe Señor chupe ohenói oñeẽvo, Pe Señor hei che Señor-pe: Eike che akatúa gotyo amo peve amoĩ ne enemigo kuéra ñeẽ pya guasu ne py kuéra rehegua.

Oiméramo David ohenói chupe Señor, mbaéichapa imemby hae.

Ha avave ndaikatúi chupe ombohovái ñeẽ, ha avave ndoikotevẽi upe ára guive oporandu chupe jeyỹve.

23

Upéicha Jesus oñeẽ tapicha kuérape ha imboehára kuérape Hei: Moisés rapyka ári oguapy umi karaíkuéra ha umi fariseo. Opavave upéicha opaite mbae umi ojee peẽme oñongatu hağua, peñongatu ha pejapo, ha katu oñondive umi mbaapo ichupe kuéra ani pejapo, ojee hikuái ha upéicha, ha ndojapoiete. Omojoaju guar haekuéra pohã mbae pohýi ha hasýva oñembyaty, ha omoĩ ári távape kuimbae rehegua; pe rehe hae

kuã saỹ haekuéra oipota omongue haekuéra. Opaite mbaapo ichupe ojapo ohecha hagua umi tapicha. Ombotuicha hae umi filakteria ichupe ha ombotuichave umi kraspe umi ao ichupe, Oñemohenda ha pe tenda oñemboguapyvaerã opaite tendápe oñembojekuaápe, ha umi tenda tenondegua opaite tendápe oñembyatyhápe. Ha umi mbaeporã umi tenda ñemuhaãngápe ha oñehenói hína umi tapicha rupive rabino, rabino. Peẽme koãga ani peñehenói rabí, peteĩnte rupi peẽnde rehegua oĩ pe mboehára, pe Kiririto, ha opavave peẽme peñevya peẽ. Ha ani pehenói tatápe pehenonderápe yvy ári, peteĩ mante hae pehenonderápe, oĩva yvágape. Ani peñeẽ mboesyhára raramo, peteĩ añoite peichagua hae pe mboesyhára, hae Kristu. Pe tuichavéva penderehe oikótane penderembiapokue. Mávapa omoyvateséva ijehegui oñemboguejýta, ha mávapa oñemboguejýva ijehegui omoyvateséta.

Malaventura peẽme, escriba ha fariseo hipócrita, peẽ peẽu viuda rógape ha peẽ pukukue rehe peñemboe; upévare peguereko hetave juicio. Mbaeachy peẽme, scribes ha Pharisees hypocrites, porque peẽ pejoko reino yvága-pe yvypóra mboyve. Peẽ katu ndapeikéi, ha avei umi oikéva ndapeẽmei oike. Malaeterei peẽme, escriba ha fariseo hipócrita, peẽ ojevy yguasu ha yvy kañy pejapóvo peteĩ prosélito, ha oñemoĩ vove, pejapo chupe mitã infierno mokõi jey peẽgui. Ndaipóri porã peẽme, ñemboguata saỹva umi, umi heíva: avei oñembyahýi templo-pe, ndaipóri mbaeve, ha avei oñembyahýi kuarepoti-pe templo-mba, oikotevẽ. Ñeẽndy ha sayju, mbaépa tuichave, kuarahyỹ térã tembiasa ombosakoĩva kuarahyỹ Ha mávapa

oñembojerovia altar-pe, ndaipóri mbaeve, ha mávapa oñembojerovia regalo oĩva altar ári-pe, oikotevẽ. Ñandekuaaỹva ha saỹ, mbae piko tuichave, pe mbae meẽ térã pe altar omohesakãva pe mbae meẽ. Upéicha pe oñembojerovia altárpe oñembojerovia ichupe ha opaite mbae oĩva hýpe. Ha pe oñembojeroviáva templo-pe oñembojerovia chupe ha pe oikóva chupe. Ha pe oñeẽva yvága-pe oñeẽ Tupã rapykuéra-pe ha pe oguapýva hese ári-pe. Woe peẽme, scribes ha Pharisees hypocrites, porque peẽme tithe ko mint ha ko dill ha ko cumin, ha peẽme oñemí ko mbarete ko ley rehegua, ko juicio ha ko poyhũ ha ko jerovia. Kóva pero oñeikotevẽ ojejapo ha umi mbae avei ani oñemboyke. Ñemoñeẽha nderehechaỹva, umi omoĩporãva pe tahýi, ha katu ogutúva pe kamejo Mbae vai peẽme, umi escriba ha umi fariseo hipócrita, porque pemopotĩ okápe guive ko vaso ha ko plato, ha katu okápe guive henyhẽ mbae mondaha guive ha mbae vai guive. Fariseo say, emopotĩ tenonde pokára ryepýpe ha tembiurã rérape, ikatuhaguãicha avei okápe haekuéra potĩ. Mbaeachy pendépe, escribas ha fariseos hipócritas, porque peñemombaapo tumbas morotĩmbyre ramo, umi ojehecháva okápe porã, ha katu oĩva pypukúpe kangue yvate ha opavave mbae vai. Upéicha avei peẽ okápe añete pejehechauka umi tapicha kuérape teko porãitéva, okapegua rehe katu henyhẽ peime hypocrisia ha leyỹ. Malaventura peẽme, escribas ha fariseos hipócritas, porque pemopuã umi táfous profetas rehegua ha pemombaeguasu umi mnemeia umi tekojoja rehegua, Ha peẽ: Ñande ramo ñande oikóvaekue ñande ru kuéra ára pe, ndañande moãi hikuái ñomongetaha profeta kuéra ruguy rehe. Upéicha peñeẽ

penderehegui haekuéra umi mitãkuéra peiko umi oñembohetáva umi profeta-kuéra. Ha peẽ pemohenda pe medida umi pendetamõi mbae. Mbói, tembireko mboíjaguaete rehegua, mbaéichapa peñembotarẽta pe juicio gehena rehegua guive. Upéicha koã mbae rehegua, ehecháke che amondo peẽme profeta-kuéra ha kuimbae-kuéra ha escriba-kuéra, ha umíva apytégui peñembojuka ha peñekurusuka, ha umíva apytégui peñeazote pe sinagoga-kuérape ha peñepersegi táva guive ambue távape. Upéicha oúva ou peẽme opavave tuguy tekojoja oñemboparãva ko yvy ári, tuguy guive Abel tekojoja mbae, tuguy peve Zacarías Baraquías memby mbae, pe peñemboguetéva templo ha altare mbytépe. Añete chee peẽme opaite koã mbae oúta ko tekoha árape. Jerusalem, Jerusalem, oikovátava umi profeta ha oñembojapóva umi oñemondopyre hendive, mboy jey aikotevẽse ambyaty ne mitã umi, oñondive guyra ombyaty ipichi'i ihenguéra ipepo guype, ha peẽ ndapeipotái. Ehecháke ojeheja penderehe ñandutigua pendevegua óga. Chee peẽme: ndapehechámoãi koáĝa guive peve pee: Mbaretepapyre oúva Karai réra rupive.

24

Ha Jesus osehápe oho templo guive, ha iñarandu kuéra oñemboja ohecha haguã chupe umi óga templo-pe. Ko ha Jesus hei chupekuéra: Ndapeichavéi koã peteĩ. Añete chee peẽme, ndaikatúi oñemohenda koápe itakusu itakusu ári oĩva ndojejapoãi. Oguapývo katu hae ári yvyty yvyra oliva rehegua,

oñemboja hendive temimboe hae mbaéichapa oñembyaty oñeẽvo: Eñeẽ ñandéve arakaeve koã mbae oikótava, ha mbae pe señal nde jeguerova rehegua ha pe ñemohuã ára rehegua. Ha Jesus ombohovái ha hei chupekuéra: Ehecha mbaeve ndojavyỹ hagua peẽme. Heta ou-ta che réra rehe, heívo: Che hae Cristo, ha hetápe omomarãnduvaerã. Peẽne katu pehendu ñorairõ ha hendukuéra ñorairõ rehegua, pehecha ani peñemondýi, tekotevẽ katu opavave oiko hagua, ha katu ndahaeiva gueteri pe opaha. Oñemboyvaerã gueteri tetã tetã ári ha teta tetã ári, ha oĩta ñembyahýi ha mbaasy ha yvytupu opaichagua tendápe. Opavave katu koãva hae ñepyrũ ñembyahýi. Upéicha ome'ẽta peẽme mba'easy rupive ha omo'ãta peẽme, ha peikóta oñembohetaitéva opavave tekoha rupive cheréra rupi. Ha upéi heta oñemondýita ha oñembotovéta peteĩ ambue rehe ha oñembotavýta peteĩ ambue rehe. Ha heta profeta jahechauka porã vaekue oñemboy ta ha ombojavy ta hetápe. Ha ha rupi oñembohetave haguã lo tekojoja, oñembotakýta lo mborayhu umi heta-gua. Pe ha oaguantáva peve ñemohuã, ko oñeñongatũta. Ha ojehechaukata ko marandu porã reino rehegua opaite yvy yvypórape oĩhápe testimonio ramo opaite tetã-kuérape, ha upéi outa pahápe. Araka peẽ pehecha mbae kya ñembyai rehegua oñeẽvaekue Daniel profeta rupive oĩva tenda sagrádo-pe, pe omoñeẽva oikuaa katu. Upéicha umi Judeápe oĩva oñembyai yvyty gotyo Pe oóga ári oĩva ani oguejy ogueraha hagua umi iógagui ichupe. Hae oĩva ko ñu ryepýpe ani ojevy tapykue ogueraha hagua heta ao ichupe. Woe pea umi typya rekópe ha umi kambyi ári umi arapokõi pe. Peporandu katu ikatúva ndoikói peñembyai pende yvyaty guive ára roysã mbae

ndive avei ndahaéi ara sapatu. Oĩta upéicha upépe mbaasy tuicha, upéicha ndahaéi oiko ñepyrũ guive ko yvy apea guive koáĝa peve ha avave ndoikomoãi. Ha si ndahaéi mombyky umi ára umi, ndahaéi oñemboguapýta opavave tete, ha katu umi poravopyre rehe oñemombykýta umi ára umi. Upéicha oiméramo oĩ peteĩ peẽme hei: Ehecháke, koápe oĩ Cristo térã Koápe, ani pejerovia. Oñemboyrãta gueteri Cristo japu ha profeta japu, ha omeẽta señal tuichakue ha mbae porã ñehaãrõ omoañete hagua, ikatu ramo, avei umi jeporavopyre. Koã chee oñemombeu raẽ peẽme. Oiméramo upéicha oñeẽramo peẽme: Ehecháke kaaguýpe oĩ, ani pesẽ; Ehecháke umi ñembyatyhápe, ani peyerovia. Ojepareíma ramo aratiri osẽ kuarahyresẽ guive ha ojehecha kuarahyike peve, upéicha avei oikotãta ojehechauka Mitã Yvypóra rehegua. Moõpa ramo oĩramo pe tete, upépe oñembyaty va'erã umi taguato.

Pyaẽ ha upe rire mbaasy umi ára upévagui, kuarahy oñembotyẽta ha jasy ndomboumoi ichugui, ha umi mbyjakuéra oguejy yvága guive, ha umi mbarete yvágagui oñemondyiõta.

Ha upéi ojehecháta pe señal pe Mitã Yvypóra rehegua yvágape, ha upéi oñeñanduãta opavave umi tribu yvy ári ha ohechátapa pe Mitã Yvypóra ou-hína arai ári yvága rehegua mbae-katupyry ha tuicha gloria ndive. Ha omondoukta i ñeẽnguéra imbae ha mbopu ñeẽ tuichaitéva, ha oñembyatýta i poravopyre imbae irundy yvytu guive yvága paha guive paha chupe peve. Higueragui ha pe parábola ñemoarandu. Oñemotenonde vove pe hape iñakãrapuã ha umi hogue osẽ, peikuaa pe ara haku oĩha hiaguĩ.

Upéicha avei peẽ, upe jave pehecha koã opaite mbae, peikuaa hína ijepi hiã okápe. Amen chee peẽme, ndahaéi ohasáta ko generación amo peve oikóvo opavave koã mbae. Ko yvága ha ko yvy ohasáta, ha katu che ñeẽnguéra ndohasamoãi. Upéva ára ha aravo rehegua ndaipóri mávapa oikuaa, avei umi mensahéro yvágaregua, che Ru añoite. Justo como los días de Noé, así será la presencia del Hijo del Hombre. Ojeasy ramo haekuéra oĩ hague umi ára umi oñepyrũ mboyve pe y tuicha, ou hague ha oú hague, kuimbae omendáva ha omeẽ hague mendápe, peve umi ára oike hague Noé pe yvaápe, Hae ndoikuaái peve ou y tuicha ha ogueraha opaite, upéicha oĩta avei ojehechauka Kuimbae Rajy Yvypóra. Upéicha mokõi oĩta ko ñuũme, peteĩ ojegueraha ha peteĩ oñeheja. Mokõi kuñakarai omoĩmba okũme, peteĩ ojegueraha ha peteĩ oñeheja. Pehaarõkuaa upéicha, ndoikuaáigui mbae aravópe pendeha Señor ou. Upéva katu peikuaa: oikuaáramo óga jára mbae aravoi oúta mondaha, ojesarekóta ha nomoneĩmoãi oñembyai haguã iógape. Upéicha ko ha peẽ peiko oĩporãva, upéicha upe aravoi ndapeñeẽi upe mitãi upe ava mbae ou.

Mávapa upéicha hae pe tembiokuái ñembojerovia ha katupyry, umi omoĩ pe karai ijaregua ári pe mbaapoha ijaregua omeẽ haguã chupekuéra pe tembiu ára-pe? Hypyã umi tembiokuái péva ojehúta itúva oúvo ojapo haguépe péicha. Añetete chee peẽme opaite imbae oĩva hesegua omoĩta chupe. Ha katu oñeẽramo pe ñemboe vai hae ipyápe: Opyta sapyánte che ñemboguatahára ou haĝua, ha oñepyrũ omboguata umi itavakuéra, ha hou ha hyu umi kauguáva ndive Oúta lo señor

del esclavo upéva peteĩ árape ndoihaãrõi ha peteĩ aravoípe ndoikuaái. Ha omokirirĩta chupe mokõi-pe ha ombohaáta hembyre umi ñembotavy ndive, upépe oĩta ñeñasẽ ha tãi ñekrũ.

25

Upéicha oñembojojáta pe reino yvágagua diez kuñataĩme, haekuéra ojapyhýva pe lámpara ichupekuéra osẽva oñembyatýpe pe novio rehe. Po ha pénteva oiko katupyry chupekuéra apytépe, ha umi po ha pénteva memby. Umi koã ivaíva ojapóva umi itỹsỹi haekuéra, ndojapói haekuéra ndive aceite. Umi katu, umi katupyry ogueraha aceite umi ivasokuérape umi ilámpara ndive. Oñembotyve jave pe novio, opaite oñembotyve ha oke. Mbytepyte pyhare rupi sapukái oiko, ehecháke pe novio ou, peñesẽ petopakuaa haguã hendive. Upéicha oñemopũ pavave umi kuñataĩ ha omboporãve umi itataendy chupe. Umi ivai katu umi katupyrýpe hei: Emeẽ oreve nde aceite-gui, hína umi ore tỹsỹi ojesapya. Oñembohovái katu umi katupyry heívo: Ani hína ndoikóiramo ñandéve ha peéme, peho katu hekove umi ovendévape ha pejoguáta pehendéve. Oho jave ichupe ojogua hagua, ou novio ha umi oĩmbáva oike hendive boda-pe, ha oñemboty okẽ. Upe rire ha ou ha umi kuñataĩ oĩmava oñeẽvo, señor señor, embojuruja oréve. Pe hae ombohovái ha hei, añete chee peẽme, ndaroikuaái peẽme. Pehaarõ upéicha, péicha ndoikuaái pe ára avave pe aravo upe-pe umi Ava Memby ou.

Péicha mbaépa peteĩ ava oho haguéra mombyry guive ohenói hague iñaravo vore ha omeẽ chupekuéra imbae ijáva. Ha upépe omeẽ po tálentu peteĩme, mokõi ambue peteĩme ha peteĩ ambue peteĩme, peteĩteĩme oñondivéva imbarete rehe, ha oho mombyry pyae. Oho rire hae ojapyhy vaekue po talents ojapo chupe hae omoheñói ambue po talents. Avei pe mokõi mbaéva ogana avei ambue mokõi. Ha katu pe ojapyhy rire oho rire okaru yvy-pe ha omokañy pe plata iñandejára-gua. Upe rire tiempo tuicha oúma itúva umi táva rehegua ha omboaje hendive ñeẽ. Ha ojehuguápe pe oipyhyỹva po tálantu, oguenohẽ ambue po tálantu ha hei: Señor, po tálantu chéve remoĩ, ehecha ambue po tálantu ajukae hese. Iñarõ hei ichupe: Porã, ñemboe porã ha jerovia, mbovy mbae rehe reime jerovia, heta mbae rehe amoĩta ndéve, eike nde ñarõ vyápe. Oñemboja ha avei pe mokõi talento ojapyhýva hei: Señor, mokõi talento chéve remondoa, ehecha ambue mokõi talento ajuka umi rehe. Hei ichupe iñandejára: Porãite, ñemboguata porã ha ñemombaeguasúva, michĩvépe nde ñemombaeguasúva reime, hetavépe nde amoĩta; eike nde yára roryýpe. Oñemboja ha avei pe oipyhy peteĩ talento hei: Señor, aikuaa nde oti nde hae kuimbae mbarete, oity amoãpe ndereñoty ha ombyaty amoãgui nderembosakoi, ha aikyhyje rire oho guive amoĩmba pe talento nde yvy pe, ehecha reguereko pe nde mbae. Mbohovái rupi ha i señor hesẽ hei chupe: Vai mburuvicha ha kyhyje, reikuaa che ajukaa moõpa ndarotyrói ha ambyaty moõguápa ndaraparái. Tekotevẽ hína upéicha nde moĩ che plata umi banquero-pe, ha ou rire che ajapyhy kuri che mbae joapy rehe. Peju upéicha hendive pe talento ha emeẽ pe orekóva pa talento. Pe orekóva

opavavépe oñemeẽta ha ohetaiteve, ha katu pe ndorekóiva gui, pe mbae orekóva avei oñemboguéta ichupe gui. Ha pe ñañaỹre tembiguái mboguejy epe pe pytũ okápe, upépe oĩta pe ñeñasẽ ha pe tãi ñemokunu.

Oúvo memby kuimbae upe hae rembipotai rupive ha opavave umi ñeẽhára sai ijehe, upéicharamo oguapýta apykai rembipotai rehegua. Ha oñembyatýta iñypykuépe opavave tetã, ha omoapañuãta chupekuéra oñondive guive, icha pehẽngue omoapañuã ovecha umi tujai guive. Ha omoĩ-ta umi ovecha ikatúa gotyo, ha umi kavara hasúpe gotyo. Upéicha ojeéta rey umi oĩva ikatúpe gotyo: Peju umi mba'eporãitepyre cherúgui, peguereko pe reino oñembosakoĩmbyre pendéve arapy ñepyrũgui. Che vya rakae, ha pemeẽ chéve hau haĝua, che yuhéi rakae, ha pemeẽ chéve y, ambohováiva rakae, ha pembyaty chéve. Che ningo, ha peñembojahu chéve, che mba'asy, ha pejesareko chéve, jokohápe aime, ha peju chéve gotyo. Upéicha ombohovái chupe umi tekojoja heívo: Señor, áraka pa rohecháta nde ryakuãva ha romoñemongeta, térã roysãva ha romeẽ y. Mbaéichapa piko rohecha ndéve okaygua ha rojuhu, térã ndeỹmba ha romoĩ ao ndéve. Mbaéichapa avei rohecha ndéve ivai térã oĩháp guardia-pe, ha roúma ndéve gotyo. Ha ñembohovái rupi, rey heíta chupekuéra: Añetehápe hei peẽme, opaite mbae pejapo peteĩ koã che ryvyi michĩvévape, chéve pejapo. Upéicharõ hei avei umíva akatúa gotyo oĩvape: Oho che guive, umi maldito, tata opaỹva gotyo oñembosakoíva diabolo ha imondoakuérape guarã. Che ruã haguére, ha peẽme ndapeemeẽi chéve hau haguã, che yu, ha peẽme ndapeemeẽi

chéve y. Okápe che hae, ha ndapeñembyaty chéve, cheỹ ao haỹva, ha ndapeñembojaho chéve, ivaíva ha cárcel-pe, ha ndapejesareko chéve. Upépe ombohovái chupe haekuéra avei heívo: Karai, arakaépa rohecha ndéve ñembyahýipe térã hyũhápe térã ambue táva guápe térã ñemboỹ'ỹme térã kañýme térã oĩhápe jeguakápe, ha ndaroñemboguatái ndéve? Upéicha ombohovái chupekuéra oñeẽvo: Añetete hei pendéve, mbae ndapejapoỹgui peteĩ koãva michĩvévape, cherehe avave ndapejapoi. Ha koã oho taãnga castigo arãieteỹre, ha katu umi tekojoja oho taãnga tekove arãieteỹre.

26

Ha oiko jave omohuã Jesus opavave umi ñeẽ koãva, hei ichupe mboeharakuérape. Peikuaa che upe rire mokõi ára pe Pascua oiko, ha pe Mitã Yvypóra oñemeẽ oñekrusu hagua. Upéicha oñembyaty umi sacerdote tuichavéva ha umi escriba ha umi mburuvicha yvypóra rehegua pe pátio sacerdote tuichavéva rehegua, hérava Caifás. Ha oñemboaty oñeñeẽ haguã ojejopy ñembya rupive Jesús ha ojejapoo. Haekuéra oñeẽ hína: Ani ñembyaty aja, ikatu hagua ndoikói ñemyrõ oiko umi tapicha apytépe.

Jesús oĩ jave Betania-pe, Simón lepróso róga-pe, Peteĩ kuña oñemboja chupe oguerekóva peteĩ alabastro poha hepyetereíva, ha omboguejy iakã ári oñemondýi jave. Ohecha rire haekuéra, umi mboehára ichupe oñembyasy hei: ¿Mbaépa guarã ko

ñembyai? Ikatu haguã ko mýra oñemboheta heta ha oñemeẽ mba'e'ỹre. Oikuaávo katu, Jesus hei chupekuéra: Mbaérepa peẽ pemeẽ mbaapo vai kuñakarai pe? Mbaapo porã ojapo che rehe. Umi mbaeveỹva kuéra gueteri jepénte perekóta pende rehe, che katu nahániri jepénte perekóta. Omoĩ rupi ko mbae ko mbaekatu che rete ári, pe oñembohapy hagua che, ojapo. Añetete chee peẽme, moõpa ojee porã koã ñeẽ porã opavave arapýpe, oñeẽta avei mbae ojapo koã imanduarã haguã.

Upéicha oho peteĩ umi paha mokõi, oñeheróva Judá Iscariote, umi sacerdote tuichavévape ha hei, Mbaépa peipota chéve meẽ, ha che peẽme amoinge hendýpe? Umi katu omoĩ hendýpe mokõipapapy plata. Ha upégui upépe oheka porã ára iñemeẽ hagua chupe.

Pe peteĩha ára mbujapépe oúvo temimboe kuéra Jesús rehe, hei chupe: Moõpa reipota ñamboguejy ndéve rehou hagua Páska? Ha katu hei: Peho táva-pe péva hendive ha pee chupe: Pe mboehára hei: Che ára oĩ hykue. Nde rehe ajapo Páskua che mboehára kuéra ndive. Ha ojapo umi temimboe oñeẽháicha oikuaauka chupekuéra Jesús, ha omoĩporã Páska. Pytũ rire ha oiko vaekue, oguapy hendive mokõive paũ. Ha oñemongaru jave, hei: Añete chee peẽme peteĩ peẽgui chembotaregua. Ha ñembyasyỹ heta rupi oñepyrũ hei chupe peteĩteĩva heseguakuéra, ¿Ndahaéi che, Señor? Pe hae ombohovái ha hei, pe omoĩ hague ipoha cherehe ko plato-pe po, ko hae chembotavéta. Pe Memby Yvypóra rehóva oho mbaéichapa ojehai chupe rehegua, hasy katu pe yvypóra upe rupive pe

Memby Yvypóra rehóva oñemeẽ, porã hae chupe mbaére ndoñemoñeẽi pe yvypóra upe. Mbohovái rupive ha Judá oĩva omboguejýva chupe hei: ¿Mbaéichapa che, rabí? Hei chupe: Nde ere. Oúvo ichupe, ojapyhy Jesus pe mbujape ha ombaeagyỹ rire oñemboja ha omeẽ hína pe mboehára kuérape ha hei: Peipyhy, peu, kóva hae che rete. Ha ojapyhy rire koẽ ha omoaguyje rire, omeẽ chupekuéra oñeẽvo: Peñu koẽ guive opaite. Kóva haguére hae che ruguy pyahu ñeẽ rehegua, oñembojere hetápe jejavy ñemoneĩrã. Che aipo peẽme koã: ndareimoãi koágã guive ko tembiu yvyra parral-gua peve upe ára jave arei jey peẽme pyahu che Ru arandukarenda-pe.

Ha oñembopu rire, osẽ yvyty oliva-kuéra reheguápe. Upéi hei chupekuéra Jesus: Opavave peẽ peñemondáta chéve ko pyhare. Ojehai rupi: Che ajapo ñemboguatahára, ha oñemosarambi ovecha ñemboguatahára rendágui.

Upéicha ha che oñemboỹ rire, amotenonde peẽ Galilea-pe. Mbohovái rire Pedro hei chupe: Opa ojejavy ndéve ramo, che katu arakaeve ndajejavymoãi. Oñeẽ chupe Jesús: Añetehápe, che hei ndéve ko pytũme, urugua ohendu mboyve, mbohapy jey chemboykéta. Hei chupe Pedro: Avei oñeikotevẽramo che nde ndive mano, ndarei nde nahenoĩta. Péicha avei koã opavave temimboekuéra hei.

Upéicha ou hendive Jesús peteĩ tendápe hérava Getsemaní, ha hei mboeharakuérape: Eñoty koápe aja ahasa ha añemboe upépe. Haekuéra ojagarra rire Pétero ha mokõi mitãkuéra

Zebedéo-gui, oñepyrũ oñembyasy ha oñemondýi. Upéicha hei chupekuéra Jesús: Tuicha ñembyasy oĩ che pya mano peve, peime koápe ha pejesarekóke che ndive. Hae oñemboguata michĩmi, oguejy hova rehe omboete ha hei: Cherú, oĩramo ikatúva, ohasáke cheguive ko ykuã, ha katu ndahaéi mbaéichapa che ahayhu, ha katu mbaéichapa nde. Ha oú omboguahẽ temimboehárakuérape ha ojuhu ichupekuéra okeháp̃e, ha hei Pedrope: Upéicha ndaikatúi peiko peteĩ aravo pejesareko cherehe. Pejesareko ha pemboete, upéicha ramo ani peike tentasiónpe; pe espíritu añetehápe opytavõ, ha katu pe tete ivai. Jey, okẽ mokõive oho rire omboete hei, Cherú, ndaikatúiramo ko ykua ohasávo cherehe ndaramõive cheruu, ojejapo nde remiandu. Ha ojúvo ojuhu chupekuéra jey keýpe, haekuéra resa bebáre haguére. Ha ohejávo chupekuéra, oho jeýma ha omboete tercero-gui peteĩteĩ ñeẽ oikuaávo. Upéicha ou iñirũnguérape ha hei chupekuéra: Peñeẽ koẽreíre ha pypytuu. Ehecháke oñemboja aravo ha Mitãi Yvypóra rehegua ojeheja poãme ñembyahýiva. Ñepu'ã, jaha; ehecháke oñembojeheguíma ombohapéva chéve.

Ha gueteri iñeẽvo, ehenoĩ Judá, peteĩ umi papaha, ou, ha hendive tapicha heta kyse ha yvyra reheve, ou umi sacerdote tuicha ha mburuvicha umi tapicha guive. Pe haekuéra omeẽva chupe omeẽ chupekuéra peteĩ señal heívo: Mávapa che ahesapukáta, hae hae, peñapysẽ chupe. Ha pya’e ojehu’u Jesús-pe he’i: Evya, rabino, ha ohesapukái chupe. Ko ha Jesus hei chupe: Angirũ, o mbaére reime koápe. Upéi oñemboja rire, ombojapóva po kuéra Jesús ári ha ojagarra chupe. Ha eha peteĩ

umi oĩva Jesús ndive omoĩ porã ijyva, ombogue ijyvatã ha opurahéi pe tembiára pe sacerdote tuichavéva, omboguete chupe pe nambi. Upépe hei chupe Jesus: Embojevy nde kyse hendápe, opavave katu umi ojapyhyýva kyse, kyse rupive omanota. Térã nderehecha che ndaikatúi koãga ahenói che ru, ha omeẽta chéve hetave doce legión mensajero-kuéra? Mbaéichapa upéicharamo oñembohetãkuaa umi jehai upe oikotevẽha péicha oiko. Upe árape hei Jesús umi tapicha rykuérape: Mbaérepa peju che rehe kyha ramo, perekaha espada ha yvyra chereko hağua. Opa ára che aime peẽme ñeẽ mboe hağua templo-pe, ha ndapeñandúi chereko. Kóva ha opa oiko hína oñembohetãve haguã umi jehai umi profeta-kuéra rehegua. Upéi umi temimboe opaite oheja vaekue ichupe, okañy.

Umi ojapyhy vaekue Jesus ogueraha chupe Caifás sacerdote tuichavéva pe, moõpa umi escriba ha umi mburuvicha ymaguare oñembyaty vaekue. Pe Petero ojesegui chupe mombyry guive peteĩ tenda rembiapo ári sacerdote guasu mbae peve, ha oike ryepýpe, oguapy pytyvõhára kuéra ndive ohecha hağua opa. Umi mburuvicha sacerdote ha umi tuja ha pe consejo opaite oheka testimonio japu Jesús rehegua ikatu haguã omano. Hae ndojuhúi, hae heta ñeẽ japua oúvo, ndojuhúi. Upe rire katu, oúvo mokõi ñeẽ japua. Chee: Che ikatu ambyai pe tembiapo Tupã rehegua ha mbohapy ára rire amopuã jey. Ha opuãva ári tembiguái tuichavéva hei chupe: Mbaeve ndéréi? Mbae koãva nde katuguápe oñeẽ? Ha katu Jesus okirirĩ. Ha ñeẽmondo rupi sacerdote tuichavéva hei chupe: Ajerure ndéve Tupã tekove rehegua rehe ñandéve erei hağua ndeiko piko

Cristo, Tupã ray. Hei chupe Jesus: Nde ere. Ha katu chee peẽme, koáĝa guive pehecha hikuái Mitã Yvypóra oguapy haguã akatúa gotyo Mbarete rehegua ha ou haguã yvága arai ári. Upéicha pe sacerdote guasu omboarai i ao léva hei haguére oñembyai, mbaépa gueteri roikotevẽ testigo-kuéra. Ehecháke koágã pehendu pe ñembyai i mbae. ¿Mbae peẽme ojehechápa? Ha katu umi ombovale rire hei: Culpable omanópe guarã hae. Upépe oñembotyha ichupe hovápe ha oñembosakoi ichupe, ha ambue katu oñembotĩ ichupe. Ñeẽvo, profetisa ñandéve, Kristu, mávapa hae pe nde pyhýva.

Pe Pétro haekuéra okápe oguapy hína, ha peteĩ kuñataĩ omboguejy chupe hei hína: Ha nde avei reime Hesús Galileagua ndive. Hae katu ohejarei opaite mboyve hei: Naikuaái mbae ere. Osẽ rire hae okápe, ambue kuña ohecha hae ha hei ichupe: Upépe avei ko hae oĩ Jesús Nazareno ndive. Hae ojuka jey juramento ndive hei: Ndaikuaái pe kuimbae. Michĩmi rire katu umi oĩhápe oñemboja ha hei Pedrope: Añetehápe avei nde hae umíva, ha nde ñeẽ hesakã nde ojapo. Upépe oñepyrũ omaldeci ha oñemombae ombohéra ndaikuaái pe kuimbae. Ha pyae urugua opurahéi. Ha mandu'a Pedro ñe'ẽ Jesús oje'e chupe ombohováiha mboyve urugua ohendu mbohapy jey oikotevẽta chupe, ha osẽ okápe oja'o hasy.

27

Pyhareve ha ojehu rire, ñemongeta ojapyhy maymáva umi

sacerdote tuichavéva ha umi mburuvicha táva rehegua Jesús rehe, ikatu haguã omano chupe. Ha ojoavývo chupe, ogueru ha omeẽ chupe Poncio Pilato mburuvicha-pe.

Upéicha Judá oentregáva chupe ohecha rire oimẽ ojecondenáma, oñeñandúvo ombojevy mbohapy paha plata umi sacerdote tuichavévape ha umi tuja kuérape. Ojeévo: Che ajoavái amboguejývo tuguy ivaívaekue. Haekuéra katu hei: ¿Mbaépa ñandéve? Nde rehechátane. Ha ojapóvo umi viru plata templo-pe, ojesẽ, ha oho rire ojejuka oñembojere. Umi katu sacerdote tuichavéva ojapyhy umi plata, oñeẽ: Ndaikatúi oñemboguejy hikuái tesoro-pe, upéicha rupi tuguy repykue hae. Consejo ojapyhy rire, ojogua chupe yvy ceramista-gua oñembyaty hagua tapicha ambue tendagua-kuéra. Upévare ojeheróma koã kokue Kokue Tuguy ko árape peve. Upéicha oñembohetãmba pe oñeẽmbyre Jeremías profeta rupive heíva, ha ogueru mokõipa tẽtã plata, pe tepymeẽ pe oñemombaéva oñemombaéva mitãnguéra Israel-gua rupive. Ha omeẽ hikuái haekuéra pe kokuépe mbaejapo yvyraỹha rehegua, oñondive omboaje chéve Ñandejára.

Ha katu Jesús oñemboy tenondeve mburuvicha rehe, ha mburuvicha oporandu chupe heívo: ¿Nde reiko piko rey judío-kuéra rehegua? Ha katu Jesús hei chupe: Nde ndee. Oñembohasávo chupe umi sacerdote tenondegua ha umi tuja rehe, mbaeve ndoñembohovái. Upépe hei chupe Pilato: Nderehenduséi mboy mbae nde rehe oñeẽ? ha ndoñembohovái ichupe ndaipóri peteĩ ñeẽ rehe, upéicha mbae manduarã

oñemondýi iterei Jeguakuéra rehe, oñemombae vaekue mburuvicha omosãso hağua okápe peteĩ preso, pe oipotáva. Oguereko upépe peteĩ táva rape oñembotýva ikatupyrýva ojehérava Barrabás. Oñembyaty rire mbaépa, hei chupekuéra Pilato: Mávapa peipota amboguejy pendéve? ¿Barrabás térã Jesús pe ojehérava Kristo? Oikuaa ñemombaretã rupi omboguejy chupe. Oguapývo ijapo plataforma ári, omondo chupe kuña ijapo heíva: Ani rejapo mbaeve ndéve ha upéva tekojoja ndive, heta mbae aikyhyje ko árape keỹme rupive ijapo rehegua. Umi mburuvicha sacerdote-kuéra ha umi mburuvicha-kuéra ombohasykuaa umi tapicha-kuéra ikatu haguã ojerure Barrabás-pe, ha Jesús-pe katu ombyai haguã. Mbohovái rire, mburuvicha hei chupekuéra: —Mávapa peipota mokõi guive amoĩ porã pendéve? Haekuéra hei: —Barrabás. Hei chupekuérape Pilato: Mbaépa upéicharamo ajapo Jesús oñeẽva Cristo? Hei chupe opaite: Oñekrusuãkena. Pe mburuvicha hei: Mbaépa vai ojapo? Haekuéra katu hetave okapuapu heiháp̃e: Oñekrusu! Pilato ohecha rire ndoipytyvõi mbaeve, ha katu hetave ñembyahýi oiko, ojagarra y ha omoĩpotĩ po ñemboaty apea oñeẽvo: Che ndikulpáii asajépe ko tekojoja añetéva koã, peñehecha. Ha ñembohovái rupi, opaite umi tapicha hei: Iñuguy oĩta ñande ári ha ñande mitãi ári. Upéicha omoñemí chupekuéra pe Barrabás, ha katu Jesús oazote rire omeẽ oñekrusu hağua.

Upéicha umi mboguatahára mburuvicha rehegua ojapyhy rire Jesús pretorio-pe, ombyaty hendive opaite mboguatahára aty. ha omondýi rire chupe omoĩ chupe áo pytã Haekuéra ojapo rire

akã jeguata yvyra ñembyryry guive, omoĩ chupe iakã ári ha takuapi ikatúpe akatúa gotyo, ha oguejy tenonde chupe oñembosarái chupe heívo: Mbaéichapa oĩ, rey judío-kuéra rehegua. Ha ogueju rire hendive, oipyhy pe takuapi ha omboguata hendekápe. Ha upe jave omoĩ chupe, omboguejy chupe pe ao ha omoĩ chupe umi ao ijaregua, ha oguata chupe pe ku

Osẽvo, ojuhu peteĩ kuimbae Cirenaico téra Simón, péva ombohetakuaa ogueroguapy hagua ikurusá. Ha oúva tendápe oñeheróva Golgota, ha upéva heise oñeheróva anguja tendápe. Omeẽ chupe ou vinagre hiel ndive jehea, ha ojepuru rire ndoipotái ou. Oñembohasávo chupe kurusúpe, ombojao umi ao imbae oñembohasávo suerte. Haekuéra oguapy hague ojesareko chupe upépe. Ha omoĩ iñakã ári pe mbae ojehaíva imbae rehe: Ko hae Jesús, Judío-kuéra Rey. Upéicha oñemokurusu hendive mokõi mondaha, peteĩ akatúa gotyo ha peteĩ asúpe gotyo. Umi ha katu ohasáva oñembyai chupe omondýivo iakã Haekuéra hei: Pe oñembyaikuaáva pe templo ha mbohapy ára-pe omopuãjeyva, ñemongakuaa nde reñemongakuaa. Oiméramo Tupã Ray reikóta, eñemboguejy pe kurusu-gui. Péicha avei ha umi sacerdote tuichavéva oñembyai oñondive umi escriba ha umi tuja ha umi fariseo hei, Ambue omboporãve, ijehegui ndaikatúi omboporã. Oiméramo túva Israel-gua, oguejy koãga kurusu-gui ha jajeroviáta hendive. Ojerovia Tupã ári, ombohapykuéra koágã chupe, oiméramo chupe, hei haguére Tupã che ray haeha. Pe avei ha mondaha kuimbae umi oñemboguejy hendive omombeu vai chupe.

Sexta hora guive katu pytũ oiko opaite yvy ári porundy hora peve. Umíva irundy ára rehegua rire, Jesus oñeẽ ayvu hatã-pe hei: Eli, eli, lima sabactani; heise: Ñandejára che, Ñandejára che, mbaére piko che reheja. Oĩ umi oĩva upépe ohendu rire hei Elías ohenói kóva. Ha pyae oñani peteĩ hendive guive, ojagarra esponja, omoĩ asy vinagre rehegua ha omoĩ jere rehe, ha omeẽ chupe oú hağua. Umi ambue katu ojee: Eme jahecha mbaépa oúpa Elías oñongatu hağua chupe. Jesus hae jey oñeẽ aty puaka tuichávape omboguejy pe angá. Ha ehecháta, pe cortina templo rehegua oñembojao mokõi-pe yvate guive yvy peve, ha yvy oñemondyi ha ita kuéra oñembojao. ha umi mandua renda ojepea ha heta tetete umi okeha porãitéva oñemboguejy. Ha osẽva guive umi táva okápe, oñepyrũ rire iñemondyha, oike umi táva marangatu-pe ha ojehecha heta tapicha-pe. Pe centurión ha umi oñangarekóva Jesus ndive, ohechakuévo yvytuñemby ha umi oikóva, okyhyjekuaa iterei heívo: Añetete Tupã Memby hae koã. Oĩ katu upépe avei kuñakuéra heta mombyry guive ohecha haguã, haekuéra oñemoirũ Jesús-pe Galilea guive oñemombaapo haguã chupe. Upévape oĩ María Magdalena, ha María itúva Santiago ha José rehegua, ha sy mitãkuéra Zebedeo-gua.

Pytũ rire ha oiko vaekue, oguapy peteĩ kuimbae ivirtuoso Arimatea-gui, héra José, hae avei oñemoarandu vaekue Jesús-pe. Ko ojejerure Pilato-pe Jesús retã. Upéi Pilato omandáta omeẽjey hağua tetã. Ha ojapyhy rire pe tete, José oembojapyhy ichupe ao potĩme. Ha omoĩ hembiapópe pyahu hese ojapo hague itakuápe, ha ombojeréi itá tuicha okẽ hembiapópe ha oho. Oĩ katu upépe

María Magdalena ha ambue María, oguapyhague táva ñeãme.

Ko árape oúva, haéva oĩva ñembosakoi rire, oñembyaty umi tembiguái tuicháva ha umi fariseo Pilato rehe. Peẽ, señor, roñandu'u ñande umíva ñembotavy hei gueteri oikove jave, upe rire mbohapy ára che ñemboguejy. Emandu upéicha ojejapo hağua tekorosã pe tupa upe peve mbohapyha ára, ani hağua ou ramo umi temimboe ichupe pyhare omonda ichupe ha hei pe tapicha kuérape, oñemboguejy umi mano guive, ha oiko pe paha jejavy vai pe peteĩha gui. Pilato hei chupekuéra: Perekóma guardia, peho pemoañete oikuaáicha peikuaa. Umi katu oho-vaekue omoañete tupa oñemboty-ha, omoĩ-vaekue sello itakue rehe umi guardia ndive.

28

Aja sabbath rire, pyhareve oñepyrũvo peteĩ sabbath-pe, oho María Magdalena ha ambue María ohecha hağua ty. Ha ehechauka yvyraỹi tuicha oiko, mensajero Señor-pegua oguejy yváte guive, oñemboja ha ombojere itakusu okẽ guive ha oguapy hesegua ári. Hae katu pe idea ichupe haeháicha aratiri ha pe ao ichupe morotĩ haeháicha yrypy. Haekuéra kyhyje rupi oñemondýi umi oñangarekóva ha oiko omanóva. Ñembohovái rire pe mensajero hei umi kuñápe: Ani pekyje peẽ, aikuaa rupi Jesús oñekrusufikáva pehekapara. Ndahaéi koápe, oñemboguejy haguére oñeẽvaekue ramo. Peju pehecha pe tenda oñemondýivaekue Ñandejára. Ha pyae oho rire, pee ichupe

mboehára chupe ombohéra oñemboguejy kuéra mano guive, ha ehecháke oñepyrũ umi peẽme Galilea-pe, upépe chupe pehecháta, ehecháke chee peẽme. Ha osẽ rire pyae túva guive kyhyje ha vya tuicha ndive, oñani oikuaauka hagua imboehára kuérape. Mbaéicha oho omomarandu haguã umi temimboe ichupe, ha ehaã Jesús ojuhu chupekuéra heívo: Pevya. Umi katu oñemboja, ojopy ipy ha ombojerovia chupe. Upéicha hei chupekuéra Jesus: Ani pekyje, peho pemomarandu che hermano-kuérape ikatu haguã oho Galilea-pe, ha upépe chéve ohechata.

Oho aja ichupe, ehecháke, algunos guardia pegua oguahẽva táva-pe omomarandu sacerdote tuichavépe opavave mbae oikóva. Ha oñembyatývo kuimbae ymaguare ndive, consejo ojapóvo avei, plata heta omeẽ soldado-kuérape, heívo Pe'e upéicha ikatupyry kuéra chupe pyhare oúvo omonda chupe ore oke jave. Ha si oñehendu ko mbae mburuvicha rehe, ore romoañete chupe ha peẽme penderekoveỹ rojapo. Umi katu ojapyhy rire umi plata, ojapo oñemboekuaáva ramo. Ha oñemyasãi pe ñeẽ koã judío-kuéra apytépe ko árape peve.

Umi katu mokõive peteĩ mboehára oho Galilea-pe, yvyty-pe oĩva ndive Jesus omoĩ chupekuéra. Ha ohecha rire chupe, oñemombaeguasu chupe, ha umi katu oñemopyenda. Ha Jesús oñemboja ha ombohyapu chupekuéra oñeẽvo: Oñemeẽ chéve opavave mburuvicha yvága ha yvy ári. Oho hague rire, pembokatupyry opavave tetã, pemboguejy chupekuéra pe réra Ru ha Tajy ha Espíritu Santo-pe. Pemboe chupekuéra oñongatu

hağua opavave mbae che amandóvaekue peẽme, ha ehecháke che peẽme aime opavave ára peve oñembotýva umi arapytu. Amén.

Ñesẽ

1

Koã hae ko téra umi mitãkuéra Israel umi oikévaekue Ehipto-pe Jakóvo ndive, ru ichupe, peteĩteĩva opaite hóga ichupe oike. Reuben, Simeon, Levi, Judah, Issachar, Zebulun, Benjamin, Dan, ha Naphtali, Gad, ha Asher. José hae oĩ vaekue Egipto-pe, ha opaite tekove Jacobgui hae pokõi ha peteĩsa mombyry. Oñemano José ha opavave i hermano-kuéra, ha avei opavave pe generación upéva. Umi mitãkuéra Israel-gua okakuaa, ha oñembohetave, ha heta oiko, ha ombarete iterei iterei, ha yvy ombohetave chupekuéra. Oñepyrũ katu peteĩ rey ambuéva Egipto-pe, haéva ndoikuaáiva José-pe. Oñeẽ hendive tetãme: Ehecháke Israel mitã kuéra tapicha tuicha hetakue ha imbarete ñandéve g̃uarã. Ejúta upéicha jañangareko katupyry chupekuéra, ani haguã oñembohetave, ha upe jave oiko ñorairõ ñandéve, oñembojuaju avei koãva umi ñandépe oñembyaíva rehe, ha oñorairõ rire ñandéve, osẽta yvy gui. Ha omoĩ chupekuéra pe ñemboguatahára umi tembiapo rehegua, oñembyasy hag̃ua chupekuéra umi tembiapo-pe. Ha omopuã

umi táva mbaretéva Faraón-pe ğuarã, Peitho avei, ha Rameses, ha On, haéva Kuarahy táva. Mbaéichapa katu haekuéra omoñembyahýi, péicha hetave oiko, ha ombarete iterei iterei, ha umi Ehipto oñemondýi umi mitã Israélgui. Ha umi Ehipto-kuéra oñemombarete umi Israel-kuéra rehe mbarete rupive. Ha oñembyasy ichupe tekove umi mbaapo mbaakatũ-pe, yvyraỹ ha ladrillo ñemoheñói, ha opavave umi mbaapo yvate-pe, oñondive opavave umi mbaapo umi omboguata ichupe oñondive mbareté.

Hae ojee mbae rey Egipto-gua kuñakarai tembirekokuépe Hebreo-gua, peteĩ chupe téra Sifra, ha mokõiháipe téra Púa, Hae hei: Arakaeve pepohanohára kuñakarai hebraíkape, ha oĩramo poa ohecha haguã, oiméramo kuimbae, peuka hae; oiméramo katu kuña, peñongatu hae. Okyhyje hákatu umi partera Ñandejára, ha ndojapoikuri oikuaaukáva omandáva chupekuéra mburuvicha Ehipto rehegua, ha oñongatúkuri umi mitãkuña kuimbae. Ohenói katu mburuvicha Ehipto umi tapichaỹ pytyvõhára, ha hei chupekuéra: Mbae haguã pejapo ko mbae koã, ha peñongatu oikove umi kuimbae. Umi parteras hei Faraón-pe: Ndahaéi peteĩchagua kuñakañy Egipto-gua umi kuñakañy Hebrea-gua, oñembyasy gueteri mboyve oike chupekuéra-pe umi parteras, ha oñembyasy. Porã ha ojapo Ñandejára tapi'a kuñakarai-kuérape, ha oñembohetave yvypóra, ha ipo'akáva iterei. Como las parteras temían a Dios, se hicieron casas para sí mismas. Oñemandáta ha Faraón opavave tapicha hesegua heívo: Opavave kuimbae oñenascérõ umi Hebreo-kuérape, pe ysýpe peñemboja, ha opavave kuña peñongatu hekove chupe.

2

Oĩ hague peteĩ umi tribu Levi guive, hae ojagarra peteĩ mitãkuña Levi rehegua. Ha haãngápe ojagarra, ha omemby kuimbae, ohecha rire ha'e porãha, oñomi ha'e jasy mbohapy. Upe rire ha ndaikatúi vaiete ichupe oñomi gueteri, ojagarra ichupe sy imemby thîbin, ha okañy ichupe asfaltopicha rupive, ha omoinge mitãi ichupe, ha oñoty ichupe ysyry ryepýpe potýi rykére. Hae isy ojesareko mombyry guive oikuaa hağua mbaépa oikotevẽta chupe.

Oguejy ha tembireko Faraón oñemboguapy hağua ysyry rehe, ha umi tembirekokuéra ohasáva ysyry rykue, ha ohechakuévo pe ajaka yvaápe, omondóvo tembireko, ojopy. Ojeipe rire ha ohecha mitãi oñembyasy oĩva cesta-pe, ha oñemombae chupe Faraón rajy, ha hei: Umi mitãi Hebreo-gui kóva. Ha ikyvy ñeẽ Faraón rajy reheve: Reipota piko roẽ ndéve peteĩ kuña oñemongatáva Hebreos-kuéragui, ha oñemongetata ndéve ko mitãi? La rajy Faraón oî: Eho. Oúva rire, kuñataĩ ohenói mitã sy. Oñeẽ chupe la mitãkuña Faraón: Eñongatu chéve ko mitãi, ha emongakuaa chéve. Che ameẽta ndéve mbaeporã. Upéi la kuña ojagarra la mitãi ha omongakuaa chugui. Oñembotuichavéva mitãi, oguenohẽ ichupe Faraón rajy rehe, ha oiko ichupe mitãi-kuimbae-ramo, hérava omboguéra Moisés, heívo, y guive chupe ahupi.

Oiko hae umi ára hetápe, tuicha ojehuhápe Moisés, osẽ ohóvo

umi hermano ijehegui umi mitã Israel-pe, ohecha rire pe mbaapo hatã hembiapokuéva, ohecha peteĩ kuimbae Egipto oñotỹhína peteĩ Hebreo, ijehegui hermano-kuéragui umi mitã Israel-gui. Ojesareko rire koápe ha koápe, ndohechái mávave, ha ojapo rire Ehipto-gua, omokañy chupe yvyakuápe. Osẽva ha ko árape mokõiháp̃e, ohecha mokõi kuimbae Hebreo oñorairõva, ha hei pe ojapovaíva: Mbaére nde reipea pe hendaguã? Pe katu hei: Máva nde omoĩ mburuvicha ha juez ore rehe? Ndépa reipota rejuka chéve, upe reko rejuka marandua Egipto kuéra? Moisés katu okyhyje, ha hei: Upéicharõ, ko ñeẽ ojehechauka porã. Faraón ohendu pe ñeẽ ko, ha oheka oñemboguete Moisés. Moisés osẽ Faraón tova guive, ha oiko Madiám yvy-pe. Oguahẽ rire Madiám yvy-pe, oguapy ykua ári. Upe sacerdote Madián-pe oĩ pokõi mitãkuña, oñongatu haguã umi ovecha itúva Jethro-pe. Oguahẽ rire, haekuéra oguenohẽ y opahẽ peve umi tanque, omoñemohẽ haguã y umi ovecha itúva Jethro-pe. Oguahẽvo umi mbohayhára, omboguejy chupekuéra, ha opuã Moisés ha ombohováiva chupekuéra, ha oguenohẽ y chupekuéra guarã, ha omeẽ yaku umi ovecha ichupekuéra. Oguahẽ katu Raguel-pe, itúva chupe. Ha katu hei chupekuéra: Mbaére peñañemoĩ porã oguahẽ hãgua ko árape? Umi katu hae oñeẽ: Peteĩ kuimbae Ehipto-gua omopotĩ ore umi mbohapyhára-gui, ha ombyky y oréve, ha omeẽ y umi ovecha oréva. Hae katu oî ichupe mitãkuña: ¿Moõpa oî? ¿Ha mbaére pejesarái pe kuimbae? Pehenói upéicha ichupe ikaru haguã mbujape. Moisés oñemohenda pe kuimbae hendive, ha omeẽ ichupe Séfora, imemby kuña, Moisés kuñápe guarã. Tyvýpe ha ojapyhy rire, kuña omemby mitãi, ha Moisés omoherakuã héra Gersón, hei

haguépe: Sojourner hae yvy ambueýpe. Koã rire umi ára heta umi, omanóma pe rey Ehipto rehegua, ha okañy umi mitã Israel umi mbaapo gui, ha opurahéi hatã, ha ojupi ichupe purahéi hatã pe Tupã gotyo umi mbaapo gui. Ha Ñandejára ohendu umi oñeñeẽ, ha Ñandejára omandua iñeẽ porã Abraham rehe, Isaac rehe ha Jacob rehe. Ha Tupã ohecha umi mitãkuéra Israel-gua, ha ojeikuaa chupekuéra.

3

Ha Moisés oñongatu hína umi ovecha Jetro hesarambigua rehegua, sacerdote Madián-gua, ha oguata umi ovecha ñande ysyry gotyo ha oguahẽ yvyty Horeb-pe. Ojehechauka chupe peteĩ Mensajero Señor-pegua tata llama ryepýpe kaa guasu-gui, ha ohecha kaa guasu oky tata-pe, ha katu kaa guasu ndokypaũi. Moisés hei: Ahasaátane ahecha hağua ko visión tuichaitéva, mbaére pe kaa ndokakuaái. Haichagua ohechávo Señor hae oñemboja ohecha hağua, ohenói chupe Señor yvyramáta guive, oñeẽvo: Moisés, Moisés. Hae katu hei: Mbaépa hae. Hae katu hei: Ani reike koápe, embosakoi nde sapatu nde pyguápe, hae rehe tenda o reime hína yvy sai hae. Hae oñeẽ: Che hae Túpa nde ru rehegua, Túpa Abraham rehegua, ha Túpa Isaac rehegua, ha Túpa Jacob rehegua. Moisés ombojevy iñova, okyhyje haguére omaña hağua Túpa renondépe. Oñeẽ Señor Moisés-pe: Ahecha porãite che retã mbaasy Egipto-pe oĩva, ha ahendu hapykuéra ryapu mbaapo ñemboguatahára-gui; aikuaa katu hasỹi hapykuéra. Ha che aguĩ aha ñembyai chupekuéra Egipto-kuéra

po guive, ha ñemboguejy chupekuéra upe yvy guive, ha ñemboike chupekuéra yvy porã ha tuichaitéme, yvy oñemboguejy kamby ha eíra, Canaán-kuéra, Heteo-kuéra, Amorreo-kuéra, Ferezeo-kuéra, Girgaseo-kuéra, Heveo-kuéra ha Jebuseo-kuéra rendápe. Ha koágã ehecháke, Israel memby kuéra ñeapu oúma chéve, ha che ahecha mbaasy upe Egipto-ygua kuéra ombaasyvaekue chupekuéra. Ha koágã ejú, amondóta nde Faraón rey Egipto-pe, ha reguenoimbóta che tapicha, umi mitã Israel, Egipto yvy guive.

Ha Moisés hei Tupã-pe: Mávapa che, ahata haguã Faraón, Egipto rey-pe, ha amboguejy haguã umi Israel mitã Egipto yvy-gui? Oñeẽ pe Túpa Moisés-pe, oñeẽvo: Che aimeẽta nde ndive, ha ko nde-ve pe señal: che nde mondo-ta, ha reguenohẽvo nde che táva Egipto-gui, peñemboe-ta Túpa-pe yvyty ko-pe. Ha Moisés hei Tupã-pe: Ehenoĩ, che ahesẽta Israel memby kuéra-pe ha cheeta chupekuéra-pe: Tupã ore ru kuéra-gui omondo che pende-pe. Oporandu-ta chéve: Mbae téra chupe? Mbae cheeta chupekuéra-pe? Ha Ñandejára hei Moisés-pe, heívo: Che hae Oĩva. Ha hei: Péicha ereu Israel memby kuérape: Oĩva omondo che peẽme. Hae ojee Ñandejára Tupã jey Moisés-pe, péicha peẽta umi mitã-kuéra Israel-pe: Ñandejára Ñandejára Tupã umi túva-kuéra ñandegua, Ñandejára Tupã Abraham, ha Ñandejára Tupã Isaac, ha Ñandejára Tupã Jacob, omondo che nde-kuéra-pe, ko che réra hae arakaeve, ha manduarã umi ára-kuéra ára-kuéra-pe. Oúva upéi, embyaty pe consejo de ancianos umi mitã Israel-gua rehegua, ha ere chupekuéra gotyo: Señor, Dios ñande ru kuéra rehegua, ojehechauka chéve, Dios Abraham rehegua, ha

Dios Isaac rehegua, ha Dios Jacob rehegua, heívo: Visita rupive avisita peẽme, ha opaite mbae oikóva peẽme Egipto-pe. Ha hei: Amopuã peẽme pe mbyai Egipto-kuéra-gui, ha agueru peẽme pe yvy Canaán-kuéra, Heteo-kuéra, Amorreo-kuéra, Ferezeo-kuéra, Girgaseo-kuéra, Heveo-kuéra ha Jebuseo-kuéra-pe, pe yvy osyry kamby ha eíra. Ha hendúta nde ñeẽ, ha reikéta nde ha Israel mburuvicha rape Faraón, Egipto rey rehe, ha reéta chupe: Hebreo Ñandejára ñandehenói, jaha upéicha mbohapy ára rape kaaguy rupi rojapo hagua ñande Ñandejára rehe. Che hae aikuaa hína hae ndohejamoãi peẽme Faraõ, rey Ehipto-gua, oho haguã, ndoikóiramo po mbarete ndive. Ha amoĩvo po, aipotáta umi Egipto-kuéra opaite che mba'ekua'a porãitépe, umi ajapo ha'etáva chupekuéra, ha upéi rire omoñe'ẽta peẽme. Ha che ameẽta favor ko tapicha rehe umi Egipto-gua mboyve, arakaeve ha oho jave, ndahaéi oho jeýta vai. Ha katu oporandu kuña hógagui huvicha ha hógape oikóva hendive mbae plata rehegua, ha kuarepoti rehegua, ha ao, ha omoĩta umi mitã kuimbae peẽgua ári, ha umi mitãkuña peẽgua ári, ha peporomondáta umi Ehipto-kuérape.

4

Moisés ombohovái ha hae: Umi ndopistái chéve, avei ndohendu che ñeẽ rehegua, heíta katu: Ndojehechaukai ndéve Ñandejára, mbae chee hendive? Oñeẽ Señor hendive: ¿Mbae ko hae pe nde po-pe? Ha oñeẽ: Takuapi. Ha hei: Emboja ichupe yvy ári, ha omboja ichupe yvy ári, ha oiko mbói, ha Moisés ñani ichugui.

Hae hei Señor Moisés-pe: Emongue nde po ha ejopy ryguasu, emongue rire ko po, ojopy ryguasu, ha oiko takuapu hembi pópe. Ikatúva ojerovia ndéve, ojehechauka haguére ndéve Ñandejára itúvagui, Ñandejára Abraham rehegua, ha Ñandejára Isaac rehegua, ha Ñandejára Jacob rehegua. Oñeẽ katu ichupe Ñandejára jey: Emoinge nde po nde pópe, ha omoinge ipo ipópe, ha osẽ ipo ipógui, ha oiko ipo icha yrypy. Ha hei jey: Emoinge nde po nde tyvuápe, ha omoinge ipo ityvuápe, ha osẽ chupe ityvuápe guive, ha jey ojevy say roópe iroo. Oiméramo ndojeroviái ndéve, ha avei ndohendu mbaeve ñeẽ peteĩha señal rehegua, ojeroviáta ndéve mokõiha señal ñeẽ rehegua. Ha haãrõta ndéve mokõi señal koãva rehe, avei ndohendui nde ahyo, regueru y río-gui, ha remboparai yvate karape ári, ha haãrõta y, hae regueru haguã río-gui, tuguy yvate karape ári. Oñeẽ katu Moisés Karaípe, ajerure, Karai, ndaikatúi che piro kuehe guive ndaipóri piro mbohapyha ára guive, ndaipóri peñepyrũ jave peñeẽ nde rembiapokuépe, ñeẽ vai ha kũ ñeẽ che. Oñeẽ Señor Moisés-pe: ¿Mávapa omeẽ jurú yvypóra-pe? ¿Ha mávapa ojapo apysãiỹva ha kirirĩỹva, ohechava ha saỹva? ¿Ndahaéi che Ñandejára? Ha koágã eho, ha che aipeha nde juru, ha amboe ndéve mbae eñeẽta. Hae oî Moisés: Ajerure, Yára, emboguata ambue ikatúva, pe remondóta. Ha haãrõ vya Señor Moisés rehe, hei: ¿Nahániri koã Aarón pehẽ ryvya Levita? Aikuaa hína ñeẽ ñeẽta hae ndéve, ha koã hae osẽta oñembyaty hagua ndéve, ha ohecha rire nde, oñemboavyata hae voi-pe. Ha nde ere chupe, ha nde omeẽta che ñeẽnguéra ijuru pe, ha che aipeãta nde juru ha ijuru, ha che ambokatupyryta peẽme mbaépa pejapo. Hae nde rehe oñeẽta umi tapicha ndive, ha hae

oikóta nde juru, nde katu hae rehe reikóta umi mbae Tupã rehegua. Ha ko vara kóva, ojevy vaekue mbói-pe, regueraha ne po-pe, upépe rejapo haguã umi señal.

Oho Moisés ha ojevy Jetro irajáy rehe, ha hei: Aha ha ajevy che hermano kuéra rehe umi Egipto-pe oĩva, ha ahecha mbaépa gueteri oiko. Ha hei Jetro Moisés-pe: Eho hesãimbýpe. Upéi umi ára heta upe rire, omano rey Egipto-gua. Ñeẽ Yara hei Moisés-pe Madián-pe: Eho, eñembohasa Ehipto-pe, oñemano haguére opaite umi ohekáva nde resa. Ojapyso rire Moisés la kuña ha la mitãkuéra, omopuã chupekuéra ári la mymba joapykuéra ha ojevy Ehipto-pe. Ojopy avei Moisés la takuapuã Túpa guive ipoguýpe. Oñeẽ Señor Moisés-pe, oho jave nde ha ojevy jave Egipto-pe: ehecha opaite mbae porã umi ameẽ nde po-pe, ejapo haekuéra Faraón renondépe. Che katu ambohatã hese ipya, ha nahániri omondo tetã. Nde katu ereta Faraón-pe, koã mbae hei Ñandejára, che rayy tenondegua hae Israél. Chee ndéve ha, emondo che yvypóra, ikatúvo cherembiapo. Oiméramo katu ndererereíri emondo chupekuéra, ehecha upéicharamo, che amboguete nde ray tenondegua. Oiko va'ekue pe tapekuépe pe okápe oñembyaty hendive peteĩ Ángel Señor rehegua, ha oheka omongu'a hagua chupe. Ha Sefora ojagarra rire itakurui, okirirĩ hembireko ray rembey, ha ojevypa ichupe rape rehe, ha hei: Oñembyaty che mitã kirirĩ ruguy. Ha oho hendive guive, oñeẽ rupi, oñemboy che mitãi jehovasa ruguy. Oñeẽ Señor Aarón-pe: Eho ejotopa hagua Moisés-pe koẽ ñuãme, ha oho, ha ojotopa chupe Tupã yvyty-pe, ha oñembohetakuaa. Ha Moisés omoherakuã Aarón-pe opaite ñeẽ Señor rehegua oúva omondo

ha opaite ñeẽ oúva omanda chupe. Oho Moisés ha Aarón, ha ombyaty consejo de ancianos Israel memby kuéra rehegua. Ha Aarõ oñeẽ opaite ñeẽ koãva, umi oñeẽva Ñandejára Moisésgui, ha ojapo umi señal tetãygua mboyve. Ha ojerovia pe tapicha ha oñembyahýi, hae rupi ojesareko Tupã umi mitã Israel, ha hae rupi ohecha chupe hasẽ; oñemokuã rire katu pe tapicha oñemombaeguasu.

5

Ha upéi koã mbae rire, oike Moisés ha Aarón Faraón-pe, ha hei chupe: Koã mbae hei Ñandejára Túva Israel: Emondo che yvypóra, ikatuhagua chéve oñemosarambi kaaguy rupápe. Hae Faraón hei: Mávapa hae oĩva ndahendumoãi iñeẽ rehegua, upéicha rupi amondouka hagua Israel memby kuéra? Naikuaái Señor, ha Israel ndamondoukamoãi. Haekuéra hei chupe: Tupã Ebraíokuéra-gua ohenói oréve, rohóta upéicha rape mbohapy ára-gua kaaguy rupi, rojapo hagua sacrificio Señor Tupã oréva-pe, ani arakaeve ojuhu orérehe mano térã juka. Ha hae chupekuéra pe Ehipto mburuvicha: Mbaére Moisés ha Aarón peñembotavy pe tapicha umi tembiapo gui. Peho peteĩteĩ pendevegui pe itembiapo gotyo. Ha hei Faraón: Ehecháke koágã oñembyaty heta tapicha, ani upéicharamo jajoko chupekuéra mbaapo guive. Faraón omandó pe mbaapoharakuérape tapicha rehegua ha pe escribakuérape, heívo, Ndaipórima peñemeẽta paja tetãygua kuéra peteĩ mbae ojejapo hagua ladrillo, ojejapóva kuehe ha mbohapyha ára, ha katu haekuéra oho ha ombyaty

hağua ijehegui paja. Ha la arreglo ladrillo japo rehegua, hae haekuéra ojapo, según cada día reponé chupekuéra, ani regueraha mbaeve, haekuéra oime vai porque, koã rehe oñeẽ asy, heívo: Ñañemboy ha ñamosarambi ñande Ñandejára-pe. Oñembyahýi ko tembiapo ko tapicha kuéra rehegua, ha oñeñeporandu ko mbae kuéra rehe, ha ani oñeñeporandu ñeẽ nandi pegua.

Oñembohasykuaa hese umi mbaaporekaha ha umi haiára, ha hei umi tapicha rehe heívo: Koã mbae hei Faraón: Ndoimeẽvéima peẽme karaguata. Umi peẽ oho hağua embyaty penderehegui kaa ñaña, moõguágui ikatu ejuhúramo, ndojeipyrũỹgui pende rembiapo rupive mbaeve. Hae oñemosarambi umi tapicha opaite tetã Ehipto-pe ombyaty hağua kaapi ñana hağua. Umi mbaapoharakuéra oñemombyry chupekuéra, heívo: Omohuã umi mbaapo oĩporãva peteĩteĩ ára, ojoja avei arakae oñemeẽvo ndéve karaguata. Ha umi escriba tembiapokue Israel mitãkuéra rehegua, umi oñemohendáva hendive rehe, oñeazote umi Faraón rembiapohára rupive, heívo: Mbaérepa ndapejapo porãi pehenonde mbae ladrillo rembiapo rehegua ojejapóva kuehe ha mbohapyha ára, ha ko árape avei? Oike rire ha umi escriba umi mitã Israel oñeẽ hatã Faraón-pe, heívo: Mbaére nde péicha rejapo nde servidor-kuérape? Chaff ndojepéi umi tembiguái ndéve, ha umi ladrillo ñandéve hei jajapo, ha ehecháke umi tembiguái ndéve oñeazote, rejapovaerã katu vai umi tapicha ndéve. Hae hei chupekuéra: Peñembotavy, peñembotavyhára peikoite; upévare pejee: Ñañaha, ñañemosarambi ñande Ñandejára-pe. Koágã upéicha oho rire

pembaapo, pe paja ndojepemeẽmoãi peẽme, ha pe ñemboaty ladrillo rembiapo pemeẽjeyta. Ohecha katu umi escriba umi mitã Israel ijehegui umi mbaevai-pe, oñeẽvo: Ani pejesarei ladrillo-rembiapo oñembyatýva ára-pe. Ojotopa Moisés ha Aarón oúvo ojotopa haguã chupekuéra ndive, osẽvo chupekuéra Faraón guive. Ha hei chupekuéra: Ohecha Ñandejára peẽme ha ojuzga, umi peikuaaukaauka vaekue pe hyakuã ñande Faraón renondépe ha umi tembiapokue chugui renondépe, omeẽhápe kyseỹ ipoguýpe ojapóvo mano ñandéve. Ojevy Moisés Karai rehe, ha hei: Ajerure, Karai, mbaére reñembotavy ko tapicha kuéra koã, ha mbaére remondo chéve? Ha upégui naaháguive ahávo Faraón-pe añeẽ hagua nde réra rehe, ombyai ko tapicha kuéra, ha nde ndereipytyvõi nde tapicha kuéra.

6

Hae hei Yara Moisés-pe: Koáĝa rehecha mbae ajapo Faraón-pe, po katupyry-pe omondo hendive ha juky yvate-pe omboyke hendive hiyvy guive. Oñeẽ katu Ñandejára Moisés-pe, ha hei chupe: Che hae Señor. Ha che ahecha Abraham-pe ha Isaac-pe ha Jacob-pe, Ñandejára haévo ichupe kuéra, ha che réra Señor ndahaéi ahechauka ichupe kuéra. Ha che moĩmba che contrato hendive, ikatu haguã omeẽ hendive yvy Cananeo-kuéra rehegua, yvy oiko hague oñembyaty haguére upépe, ha oñembyaty hese. Ha che ahendúma pe ñeñeẽ umi mitã Israel-gua rehegua, umi Egipto-gua omoñembyahýi chupekuéra, ha che amandua pe ñeẽñemi peichagua rehegua. Eho, hae vaekue

umi mitã Israélpe, heívo: Che hae Señor, ha amoñepyrũta peẽme mbarete umi Egiptope guive, ha amoñepyrũta peẽme ñemboguata guive, ha amoñepyrũta peẽme juhu yvate ha juicio tuichávape. Ha che ahupyty peẽme che rehe tavyterã che rehe, ha che aiko peẽ Ñandejára, ha peikuaa hína che hae Ñandejára Ñandejára peẽ, osẽmbohasa peẽme ñembyahýi guive Egipto-kuéra rehegua. Ha che amoingeta peẽme yvy rehe, yvy rehe oĩva che atyryry che po omeẽ hağua chupe Abraham, ha Isaac, ha Jacob, ha che omeẽta peẽme chupe herencia rupi, che Ñandejára. Oñeẽ katu Moisés upéicha umi mitãkuéra Israel-pe, ha ndohendui Moisés-pe pyakangy rupi, ha umi tembiapo hatã rupi. Señor hei Moisés-pe. Eike, eñeẽ Faraón rey Egipto-pe, upéicha omondo hağua mitã-kuéra Israel iyvygui. Moisés oñeẽ Ñandejára renondépe heívo: Ehecháke Israel memby kuéra ndohendu chéve, ha mbaéichapa Faraón ohendukatúta chéve; che katu ñeẽ'ỹva hae. Ñeẽ Señor Moisés ha Aarón-pe, ha ombohapy chupekuéra Faraón rey Egipto-pe, ojesareko hağua mitãkuéra Israel Egipto yvy guive.

Ha kóva umi mburuvicha óga tetãygua ichupe, mitãkuña Rubén, tembiasakue tenondegua Israel, Enoc, ha Falú, Asrón, ha Carmí, kóva pe tetãygua Rubén rehegua. Ha Simeón ray kuéra, Jemuel, ha Jamín, ha Ehud, ha Jachín, ha Zohar, ha Saúl ou hague Canaán kuña gui, koã kuéra umi familia Simeón ray kuéra mbae. Ha koãva pe téra umi mitãkuéra Levi oñondive aty reko autõ, Gershon, Kohath ha Merari, ha umi ary tekove Levi sa peteĩ mombyry mboapy sa pokõi. Ha kóva Gershon rembireko, Libni ha Shimei, ógape iñetãygua. Ha mitãkuéra Coat rehegua:

Amram, ha Isacar, Hebrón, ha Usiel, ha umi ára tekove Coat rehegua sa ára sa mbohapy ára. Ha Merari raykuéra, Mahli ha Mushi. Koãva ógape tetã ypykuéra Levi rehegua hembirekokuéra oñondive. Ha Amram ojagarra Jochebed, imemby itatayra irũ mbae, ijehegui kuñakarai ramo, ha omboguapy ichupe Aaron ha Moses, ha Miriam isy. Ha katu ary tekove Amram mbae, sa ary mokõipapapy mokõi ary. Ha Izhar rembireko kuéra hae Korah, ha Naphek, ha Zechri. Ha haekuéra Ozeiel, Misael, ha Elisaphan, ha Segrei. Aarón ojagarra Elisabeta, Aminadab rajy, Naasón pehẽngue, ichupe kuñápe, ha chupe omemby Nadab, Abiud, Eleazar ha Itamar. Mitãkuéra katu Korah rehegua: Asir, ha Elkanah, ha Abiasar; koã niko umi generación Korah rehegua. Ha Eleazar Aaron-gui ojesareko kuñatai-kuéra Phutiel-gui hendive kuña, ha oñembyaty hendive Phinehas, koãva ñepyrũ-kuéra familia Levita-kuéra, oñondive generación ichupe-kuéra. Kóva hae Aarón ha Moisés, kuérape hei chupekuéra pe Ñandejára osẽmbohaguã umi mitãkuéra Israel yvy Egipto guive oñondive pokã chupekuéra rehegua. Kóva hae umi oñeẽjoapy vaekue Faraón, Egipto rey rehe, ha oguenohẽ umi mitã Israel Egipto yvy gui, pe Aarón ha Moisés. Ko árape oñeẽ Señor Moisés ndive Egipto yvýpe. Ha ñeẽ Ñandejára Moisés rehe, hei: Che hae Ñandejára, eñeẽ Faraón, Ehipto rey rehe, opaite mbae che heíva ndéve. Ha Moisés hei Señor renondépe: Ehenoĩ che ndaevéiva ahenói, ha mbaéichapa Faraón ohenduta chéve.

7

Hae hei Señor Moisés-pe heívo: Ehenoĩ, ameẽ nde dios Faraón-pe, ha Aarón, pe hermano nde, oikótaha nde profeta. Nde katu ne ñeẽta chupe opaite opaichagua ndéve amandóta, ha Aaron mitãnguéra nde ñeẽta Faraón-pe, upéicha ramo omondo haguã mitãkuéra Israel yvy chupe guive. Che katu amboporotĩta che pya Faraón, ha ambohetave che señal ha che maravilla yvy Egipto-pe. Ha Faraón ndohendumo'ãi peẽme, ha amoĩta chepo Ehipto ári, ha amo'ãta chemba'ekuaápe cheretã, Israél mitãkuéra, Ehipto yvy guive tuicha jepyhýpe. Ha oikuaáta mayma umi Egipto-kuéra che haeha Señor, amoĩporãvo che po Egipto ári, ha amoñepyrũta umi mitã Israel ha'ekuéra mbytégui. Moisés ha Aarón ojapo katuete oñeẽ chupekuéra Ñandejára, upéicha ojapo. Moisés oguereko porundy ary, ha Aarón, ikyvyi, oguereko porundy mboapy ary, oñeẽ jave Faraón ndive. Hae Señor oñeẽ Moisés ha Aarón-pe, hei hagua: Ha haẽramo oñeẽ ndéve Faraón heívo: Omeẽ oreve peteĩ señal térã mbae porã, ha ereũta Aarón nde ryvyípe: Ejagarra pe vara ha ejopy pe yvy ári Faraón renondépe ha umi oñemombaapo haguã chupe renondépe, ha oikóta mbói. Oike Moisés ha Aarón ñepyrũ Faraón ha umi iñemboguatahára ichupe, ha ojapo upéicha, ojapóva omanduuka chupekuéra Ñandejára, ha Aarón ojapóva pe tembiporu ñepyrũ Faraón ha ñepyrũ umi iñemboguatahára ichupe, ha oiko mbói. Omboheta katu Faraón umi sofista Egipto-gua ha umi pohanohára, ha ojapo avei umi encantador Egipto-gua-kuéra umi hechicería ichupe-kuéra-gua rupive upéicha avei. Ha oñembohasáva peteĩteĩva pe ivara ichupekuéra, ha oiko mboíguasu, ha ombotyry pe ivara Aarõ-pegua umi ivara ichupekuéra. Ha ombohatã Faraón pya, ha ndohendui ichupe,

ojapóva Ñandejára omboharéva ichupe.

Pe Señor hei Moisés-pe: Oñembyahýi Faraón korasõ, ndojesaréi hagua umi tapicha. Eho Faraón-pe koẽ jave, ehecháta hae osẽ ýpe ári, ha reime ojuhu hagua chupe ysyry yga ári, ha pe takuapu ojevýva mbói-pe regueraha nde pópe. Ha nde reetá chupe: Señor, Dios hebraokuéra rehegua omondo chéve nde rehe, heívo: Emondo che retã, ikatúvo cherehe oñembojerovia kaaguy rupápe, ha ehecháke nde nahendu koã peve. Koã mbae hei Ñandejára: koápe reikuaáta che hae Ñandejára. Eñatende, che asuky ko vara che pópe oĩva ári ko y ysyryípe oĩva, ha oñemoambuéta tuguyípe. Hae pira oĩva ysyry ryepýpe omanota, ha ysyry ipiruta, ha ndaikatúi Ehipto kuéra ouu y ysyry gui. Oñeẽ Ñandejára Moisés pe: Eñeẽ Aarón, nde ryvy pe: Ejagarra nde vara nde po pe ha embojere nde po ári Egipto y kuéra, ári i ysyry kuéra, ári i sanjakuéra, ári i ñuã kuéra ha ári opaite y oñembyatýva. Ha oiko tuguy. Ha oiko tuguy opaite Egipto yvy pe, yvyra kuéra pe ha ita kuéra pe avei. Ha upéicha ojapo Moisés ha Aarón, ojapóva Señor omandáva chupekuéra, ha ohupi hína ijakare ndive opurahéi y oĩva ysýpe Faraón renonde ha renonde imbohayhára chugui, ha omoambue opavave y oĩva ysýpe ruguy-pe. Ha pira ysýpe oñemano, ha ysý hevai, ha ndaikatúi Ehipto-kuéra oú y ysýgui, ha oĩ tuguy opavave yvy Ehipto-pe. Ojapo avei péicha avei umi pohanohára Ehipto-gua umi mbaekuaa vai ichupekuéra, ha oñembyahýi pe pya Faraón, ha ndohendui ichupekuéra, péicha oñeẽ Ñandejára. Ojere rire ha Faraón oike pe óga ichupe, ha ndahaéi omoĩ pe apytuũ ichupe avave ári kóva. Oñembyaty maymáva umi Ehipto ysyry jerére,

upéicha rehe uu y, ha ndaikatúi uu y ysyry guive. Ha oñembohetãpa pokõi ára pe y rire Ñandejára oñembohyru pe y.

Jee katu Señor Moisés-pe: Eike Faraón-pe, ha ere chupe: Koã mbae hei Señor: Emondo che reta, ikatuhaĝua chéve ombaapo. Araka ha ndaha nde remombo tesãi, ehecháke che añotỹ opaite umi temiñoha nderehe umi jui rupive. Hae y ojejupi ysyry jui, ha oñemboguejy rire oiketa nde rógape, ha nde ñongatu rógape nde keỹha rógagui, ha nde tupãrãme ári, ha nde mboguaha kuéra rógape, ha nde tetã kuéra rógape, ha nde ñemohã rendápe, ha nde tatakuápe. Ha nde ári, ha nde mboguatahára-kuéra ári ha nde tapicha-kuéra ári ojupi-ta umi jui-kuéra.

8

Oñeẽ Ñandejára Moisés rehe: Eñeẽ Aarón, nde ryvyýi rehe, embojere nde po rupive nde vara ysyry kuéra ári, ha ysyry rape kuéra ári, ha yvytuũ kuéra ári, ha emboguejy jui kuéra. Ha Aarõ ombotuicha ijyva umi y Egipto ári, ha omboguejy umi jui, ha oñemboguejy pe jui, ha oñembotapy yvy Egipto. Ojapo avei péicha umi pohanohára Ehipto-gua umi mbaekuaa porã chupe, ha omboguejy umi jui ári yvy Ehipto. Ha Faraón oshenói Moisés ha Aarón-pe, ha hei: Peñemboe chéve rehegua Señor-pe, ha omboguete jui che guive ha che retã guive, ha amondo hendive ha oñemosarambi Señor-pe. Hei katu Moisés Faraón-pe: Emboheko che rehe arakaépa ajerure nde rehegua, ha nde mboguatahára-kuéra rehegua, ha nde tapicha-kuéra rehegua,

omboguete hagua jui-kuéra nde gui, ha nde tapicha-kuéra gui, ha peñóga-kuéra guive; añoite ysýpe oñemoĩta. Hae oî koẽrõ. Hae oî upéicha: nde reîkuaáva, ikatu haguã reikuaa ndaipóri ambue Señor-gui oĩỹva. Ha oñemboguepáta umi jui nde guive, ha nde óga kuéra guive, ha umi óga okápe guive, ha nde mboguatahára kuéra guive, ha nde tapicha kuéra guive; ojepénte ysýpe oñemoĩta. Osẽ katu Moisés ha Aarón Faraón guive, ha opuã Moisés Señor-pe ñeẽporã rehe kururu kuéra rehegua, oñemboaty haguéicha Faraón. Ojapo Ñandejára oñeẽvaekue Moisés, ha okañy jururu ógagui, okakuaágui ha kokũégui. Ha ombyaty chupekuéra yvyraãnga yvyraãnga, ha oñembotyryry yvy. Ohecha rire Faraón oĩha pytuhã, ipohýi ikorasõ, ha ndohendu ichupekuéra, oñeẽháicha Señor. Hei katu Señor Moisés-pe: Che hei Aarón-pe: Embojere nde po-gui nde vara, ha emboguejy yvy ryru yvy-gui, ha oiko-ta tavyrai umi tapicha-pe, ha umi mymba irundy-py-pe, ha opa yvy Egipto-pe. Aarõ omoĩ porã upéicha pe po rupive pe tyvyra, ha oñotỹ pe yvyra yvy rehegua, ha oiko umi tatarĩ tapicha-pe, irundy-juru-kuéra-pe avei, ha opavave yvyra yvy rehegua-pe oiko umi tatarĩ. Ojapo katu avei umi mbaekuaahára umi iporãhára rupive haguã osẽ umi tãtĩ, ha ndaikatúi, ha oiko umi tãtĩ avakuéra pe ha umi mymba irundy jykuéra pe. Hei upéicha umi pohanohára Faraón-pe: Pysã Tupã rehegua hae koã, ha oñembyahýi pya Faraón, ha ndohendu ichupe, ojoapy ramo oñeẽ Ñandejára. Hei katu Señor Moisés-pe: Epuã pyhareve ha eñemboy Faraón mboyve, ha ehecháke hendive osẽta y ári, ha ere chupe: Koã mbae hei Señor: Emondo che reta hagua chéve oñemombaapo kaaguy rupápe. Ha ndererеíri ndéve remondo che retã, ehecháke che amondóta

ndéve, ha nde ñemboguatahárape, ha nde retãme, ha nde rógape mberu tavã, ha henyhẽta Ehipto retã roga mberu tavãme, ha yvy rupápe oĩhápe. Ha che amoporãvéta pe ára upépe yvy Gesem-pe, upépe oĩhápe che rete, upépe ndoikóitamoãi pe mberu, ikatu hağua reikuaa che haeha Ñandejára, Ñanderu opavave yvy rehegua. Ha ameẽta joavy che yvypóra mbytépe ha nde yvypóra mbytépe, ha koáğa koẽ oikótaha kóva yvy ári. Ojapo katu Ñandejára upéicha, ha oú mberu tavyterã hetaiterei óga-pe Faraón-pe, ha óga-pe mboguatahára-kuéra i-pe, ha opavave yvy Ehipto-pe, ha oñembyai yvy mberu tavyterã-gui.

Ohenói Faraón Moisés ha Aarón-pe, oñeẽvo: Peúvo peñembosarái Señor Ñandejára peichaguápe ko yvýpe. Ha Moisés hei: Ndaikatúi oiko upéicha, peteĩ mbae umi Ehipto mbae iñaña romoĩ porã Yandeyára Ñandeyara Yandéve. Peteĩ mbae romoĩ porã umi Ehipto mbae iñaña umi ypy, roikóta oñemboguejy. Tape mbohapy ára jahata pe kaaguy, ha jajaposa Ñandejára Ñanderu, ojehegui oñeẽ Ñandejára ñandéve. Hae Faraón hei che amondo peẽme ha peñemboe pe Ñandejára rendive pe kaaguýpe, ha katu ani mombyry peho peho, pemombeu hagua che rehegua Ñandejárape. Oñeẽ Moisés: Che ajesáta nde guive ha añemboe Ñandejára rehe, ha koẽrõ oho mberu nde tembirekuaite guive ha nde tapicha guive. Ani remoĩve gueteri, Faraón, ojavy hağua, ndojehejáivo tapicha oho hağua ombohovái Señor-pe. Osẽ katu Moisés Faraón-gui, ha ombojerovia Túpa-pe. Yara ojapo kahápe oñeẽ Moisés, ha omboguete pe tahýi yvága Faraón guive, ha umi itapicha guive

ichupe, ha pe tapicha guive ichupe, ha ndoikói mbaeve. Ha Faraón omopohýi ipya ha ko ára rehe avei, ha ndoipotái omondo umi tapicha.

9

Oje ha Señor Moisés-pe: Eike Faraón-pe ha ere chupe: Koã mbae hei Señor, Dios hebreo-kuéra-gua: Emondo che tapicha-kuéra oñomongeta hagua chéve. Mba reipotái ramo ndéve remondo che yvypóra, ha katu gueteri reñembotavy chupe, Ehecháke, po Ñandejára oikótane nde mymba kuéra pe oĩva ko ñu kuérape, mymba kavaju kuéra avei, ha mymba apykai kuéra, ha kamejo kuéra, ha vaka kuéra, ha ovecha kuéra, mano tuicha iterei. Ha che amoporãvéta amoã che upe ára upépe opaite mbytépe mymba Egipto-gua rehegua ha opaite mbytépe mymba Israel memby rehegua, ndomanóta peteĩve Israel memby mbae oñeẽmbyre guive. Ha Tupã omeẽ límite, hei: Koẽrõ Ñandejára ojapo ko ñeẽ yvy ári. Ha Señor ojapo ko ñeẽ koẽrõ, ha omano pavẽ mymba Egipto-kuéra mbae, ha katu Israel mitã-kuéra mymba mbaeve ndoipotái omano. Ohecha rire Faraón ndoikuaavéi mbaeve opavave Israel memby mymba guive, ipohýi Faraón pya, ha ndomondióí tetã. Peẽ Ñandejára Moisés rehe ha Aarón rehe, heívo: Peguereko peẽ po henyhẽ tatarendy aithálēs rehegua, ha Moisés opasa chupe yvága pe Faraón renondépe ha imbaapoharakuéra renondépe. Ha ojejapo yvyrakuã opaite Ehipto yvy ári, ha oĩta yvypóra kuéra ári ha mymba irundy pyguáva kuéra ári, tasy, puru oñembohasáva

avei yvypóra kuéra pe ha mymba irundy pyguáva kuéra pe, opaite Ehipto yvy pe. Ha Moisés ogueraha pe tĩsã hornogua rehegua Faraón renonde, ha okirirĩ chupe pe yvápe, ha oiko tĩỹi, pũã oñembotuichava pe tapicha-kuérape avei ha pe mymba irundy jykuépe. Ha ndoikuaái vaekue umi pohanohára oñemboy haguã Moisés renondépe umi ai rupi, oiko rupi umi ai umi pohanohára-pe ha opavave yvy Ehipto-pe. Ñandejára omyatyrõ Faraón korasõ, ha ndohendui ichupe, oñondive oñeẽ Ñandejára. Oñeẽ Señor Moisés rehe: Epuã porãite pyhareve ha eñemboy Faraón mboyve, ha ereẽta chupe: Koã mbae hei Señor, Túva Hebreo-kuéra rehegua: Emondo che yvypóra, oñemombaapo hağua chéve. Koã koágã aravoi che amondo opaite mbaasy che nde pyápe, ha nde mbaapoharakuéra rehegua ha nde tapicha rehegua, ikatu hağuáicha reikuaa ndaipóri, che ramo, ambue opaite yvýpe. Koágã ramo, omonguévo che po, ahupytýta nde ha nde tapicha, amoheñóita ha oñembyaíta yvy guive. Ha upéicha rehe nde reñongatu oñembohasávo cherembysarái ndéve ha oñemombeu hağua chéra opaite yvy ape. Gueteri upéicha nde remopuã che ava kuéra rehegua mbaéichapa ndojesẽ porãi hağua. Ehecháke che ambyai ko árape koẽrõ graniso heta iterei, upéicha noĩmbái Ehipto-pe upe ára ojejapo guive ko ára peve. Koágã upéicha pyae embyaty umi mymba nde rehegua ha opaite mbae nde rehegua oĩva ko ñuãme, opavave gua umi tapicha ha umi mymba nde rehegua oĩva ko ñuãme, opavave gua umi tapicha ha umi mymba ojejuhúramo umi ñuãme ha ndoikéiramo peteĩ ógape, oguejy chupe ári umi taku rire, omanóta. Pe oñemondáva Señor ñeẽ rehegua Faraón mboguatahára-kuéra apytépe ombyaty imymba óga-pe. Mávapa

ndojesarekóiva hemiandu Señor ñeẽ rehe, oheja imymba kokue pe.

Oñeẽ Ñandejára Moisés-pe: Embojere nde po yváte gotyo, ha oúta isapỹ opaite Ehipto yvy ári, umi tapicha ári avei, ha umi mymba ári, ha opaite kaa yvy ári oĩva ári. Ojesareko katu Moisés ipoha yvágape, ha Ñandejára omeẽ puã ha tatatĩ, ha oñemongue tata yvy ári, ha omokũ Ñandejára tatatĩ opavave yvy Ehipto-pe. Oĩ katu pe tukytĩ ha pe tata ojekytĩva pe tukytĩme, ha pe tukytĩ heta iterei, oĩva péicha ndoikóiva Ehipto-pe, upe ára guive oikóva hesegua ári tetã. Oñembohyru pe tuju opaite yvy Ehipto-pe, ava guive mymba peve, ha opaite kaa ñu-pe oñembohyru pe tuju, ha opaite yvyra ñu-kuéra-pe omyasakã pe tuju. Except yvy Gesem-pe, upea oĩva Israel memby kuéra, ndoikói isã.
Omondóvo rire, Faraón ohenói Moisés ha Aarón-pe ha hei chupekuéra-pe: Ajejavy koáĝa, Ñandejára hekóteĩ, che katu ha che táva ñandejáraỹ. Peporandu upéicha cherehe Señor-pe, ha opyta oiko haguã ñeẽ Tupã rehegua, ha granizo, ha tata, ha amondo penhẽme, ha ndoikoveima peñembojoaju peime haguã. Hei katu ichupe Moisés: Amo ramo asẽ táva guive, amoĩporãta che po Ñandejára gotyo, ha umi ayvu opytáta, ha granizo ha ama ndoikómoãi gueteri, ikatu hağua reikuaa Ñandejára mbae yvy. Ha nde ha umi ne rembiaporã, aikuaa hína ndoikyhyjepéi peñemondýi Ñandejára-pe. Pe lino ha pe cebada oñembohypy, pe cebada oime oñemboỹva ha pe lino oime oñemitỹva. Pe tata ha pe cebada ndojehukaivaekue, uperire guare oĩvaekue. Moisés osẽ Faraón-gui táva okápe, ha omboguejy po Ñandejára-pe, ha puã opyta, ha granizo ha ama ndokyỹi voi yvy ári. Ohecha rire

Faraón hae opáma ama ha granizo ha umi ayvu, omoĩve ojea haguã, ha ombyahýi ikorasõ, ha umi itembiguái ichupe. Ha oñembohatã Faraón pya, ha ndomondii Israel memby kuéra, ojoja ojee Señor Moisés pe.

10

Yara hei Moisés-pe: Eike Faraón-pe, che hae ambaapo mbarete ipya ha umi itapicha-kuéra ipya, ikatu haĝua oúvo umi taãnga koã haekuéra ári, Upéicha peñeẽ pea mitãi pendéva, ha mitãi mitãi pendéva, mboy ahaãso Egipto-kuérape, ha che raãnga, umi ajapo chupekuéra, ha peikuaa che hae Señor. Oike pero Moisés ha Aarón Faraón renondépe, ha hei chupe: Koã mbae hei Señor, Hebreo-kuéra Ñandejára: Mboy peve ndereipotaséi nde remoñembyasy cherehe? Emondo che reta, ombaapo haĝua chéve. Oiméramo ha ndereipotái nde remondo che yvypóra, ehecháke che amondo ko árape koẽrõ tavycha heta opaite ne rembiapo ári. Ha omoñemi pe yvy rechaha, ha ndaikatúi rehecha pe yvy, ha hoúta opaite mbae hetave pe yvy pegua opytáva, pe ohejáva peẽme pe graniso, ha hoúta opaite yvyra okakuaáva peẽme yvy ári. Ha ojehenheta nde róga, ha umi róga nde ñemboguatahára rehegua, ha opavave umi róga opaite yvy Egipto-gua-pe, umi mbae ndahaéi arakaeve ohecha nde ru, avave umi túva harakuéra, umi ára guive oiko yvy ári, ko ára peve, ha Moisés ojehejauka osẽvo Faraón guive. Ha hae umi mboguatahára Faraón ichupe: ¿Mbae peve koã ko ñandéve jepyso? Emondo umi tapicha ikatu haguã ombaapo Ñandejára

ichupekuéra. ¿Térã reikuaa reipota Ehipto oñembyai? Ha ojevy Moisés ha Aarón Faraón-pe, ha hei chupekuéra-pe: Peho ha peñemboe Señor Dios peẽme. ¿Mávapa ha mávapa hae umi ohova'ekue? Ha hei Moisés: Umi mitãrusu ha umi tuja ndive ñahaãta, ñande memby kuimbae ha kuña ndive, ha ñande ovecha ha ñande vaka ndive, hae rupi ñande Señor rehegua ára guasu. Hae hei chupekuéra rehe: Eiko upéicha Señor pende ndive, upéichante amondo pende, nahániri avei pende mbae. Ehecha mbaevaícha oñembojoapy pendéve. Nahániri péicha, oho-ína katu kuimbae kuéra ha ombaapo-ína Ñandejára-pe, ko mbae rehe piko peñe peikotevẽ. Oñemboguejy katu ichupe kuéra Faraón ñeã guive. Ñeẽ Ñandejára Moiséspe: Embojere nde po Egipto yvy ári, ha oñemboy tysã yvy ári, ha houta opavave kaa yvy rehegua ha opavave yva yvyramáta rehegua oñembyaíva tysã ári. Ha Moisés ohupi itakuã yvágape, ha Ñandejára omboguejy yvytu ñemby yvy ári, opaite ára upéva, ha opaite pyhare. Pyhareve oiko, ha yvytu ñemby ojupi tỹsã. Ha ogueru jyvy chupe ári opavave yvy Ehipto, ha opyta ári opavave umi tembiapo Ehipto heta iterei; tenondegua chupe ndahaei oiko upéicha tysã, ha upe rire ndahaéimoãi upéicha. Ha ombojaho hechaha yvy rehegua, ha oñembyai yvy, ha okaru opavave kaa yvy rehegua, ha opavave yrupé yvyramáta rehegua oñembyaíva amo rehegua, ndoñembyaíri hovyũ mbaeve yvyramátape ha opavave kaápe koẽ rehegua, opavave yvýpe Ehipto rehegua.

Oñemombyry katu Faraón ohenói hagua Moisés ha Aarón, ha hei: Che ajejavy Señor Túva pehenguéra ñande ypy ha avei

pehenonde. Pejerure che angaipa gueteri koãga, ha peñemboe Señor Túva pendevápe, ha omboguete che guive ko mano koã. Osẽ katu Moisés Faraón-gui, ha ombojerovia Tupã-pe. Ha Ñandejára omoambue yvytu yguasu guive mbarete ha ojopy tysã ha ombojere chupe yguasu pytãme, ha ndojesáiramo peteĩ tysã avave opaite yvy Ehipto-pe. Ha Señor ombohatã Faraón pya, ha ndomongei Israel memby kuéra. Hei katu Ñandejára Moisés-pe: Embojere nde po yvága-pe, ha oiko pytũ yvy Ehipto ári, pytũ ojepokokuaa. Moisés ojesareko pe po yvága-pe, ha oiko pytũ, pytũ ha yvytu yvate opaite yvy Ehipto-pe mbohapy ára. Ha ndahecháivai mávave ityvyra mbohapy ára, ha ndoñepyrũvéi mávave ikeha guive mbohapy ára, ha katu opaite Israel memby kuéra resẽ tesãi oĩ opaite hendápe oikóva. Ha Faraón ohenói Moisés ha Aarón-pe, oñeẽvo: Peho, peñemboe Señor Ñandejára penderehe, ha katu umi ovecha ha umi vaka peheja, ha pende mbae oho pendi ndive. Hae Moisés: Ha katu avei nde remeũta ñandéve ofrenda ñembopiro ha sacrificio, ha ñajapota Señor Ñandejára ñande. Hae ñande mymba oho-ta ñande ndive, ha ndahaéi ñande reheja-ta pysã. Umíva guive guau ñande roguereko-ta ñaservi haguã Ñandejára Ñanderu Tupã-pe. Ñande katu ndaikuaái mbae ñaservi-ta Ñandejára Ñanderu Tupã-pe, ñande roguahẽ peve upépe. Ñandejára omopyrũ Faraón pya, ha ndoipotái omondo chupekuéra. Ha hei Faraón: Eho che guive, ejesareko nde rehe gueteri embojoapy ehecha che ova; upe ára ojehechakuaa chéve, omanóta. Hei katu Moisés: Nde reñeẽ: Ndarehechaukamoãi ndéve che ova rehe.

11

Oñeẽ Ñandejára Moisés-pe: Gueteri peteĩ pytyvõ agujerure Faraón-pe ha Egipto-pe, ha upe rire omondóta peẽme koágui. Arakaeve omondóvo peẽme opaite ndive, omboytatáta peẽme añetete. Eñeẽ upéicha katu ñemi rehe pe tapicha kuéra py apytépe, ha ojerure peteĩteĩva iñirũ guive mbae plata ha kuarepoti ha ao. Ñandejára hae omeẽ pe favor ichupe pueblo upe Egipto-kuéra renondépe, ha omeẽ chupekuéra, ha pe kuimbae Moisés tuicha oiko iterei Egipto-kuéra renondépe, ha Faraón renondépe, ha imboharakuéra renondépe. Hae hei Moisés: Koã mbae hei Señor: Pyhare mbytépe che aike Ehipto mbytépe. Ha omanota opaite tenondeguakuéra Ehipto yvy pe, Faraón tenondeguakuéra guive, oguapýva apyka ári, ha ñemombaapo kuña tenondeguakuéra peve oĩva kuña taanga ryru guýpe, ha opaite mymba tenondeguakuéra peve. Ha oĩta sapukái tuichaiterei Egipto yvy tuichakue javeve, upéva péicha arakaeve ndoikói, ha péicha jey ndaremoĩvéitamoãi. Ha haãva mitã Israel-gua opaite ndive, ndoñeẽmoãi jagua iñeẽ rupive, avágui peve mymba peve, ikatu hağua reikuaa mboy pa omoambuéta Ñandejára Egipto-gua ha Israel mbytépe. Ha opaite ne mbaekuéra koã oguejyta che rehe, ha omokyreỹta chéve heívo: Eho nde ha opaite ne tapicha oũ nde rembiapokue, ha upéi rire ahosẽta. Osẽ katu Moisés Faraón guive pochy ndive. Oje ha Señor Moisés-pe: Ndohendumo'ãi peichagua Faraón, upéicha rehe amohetãvéta chera'ãnga ha chereko porãite Egipto yvy-pe. Moisés ha Aarón ojapo opaite umi señal ha umi

maravilla koãva Ehipto yvýpe Faraón renonde, ha katu Ñandejára omohatã Faraón pya, ha ndohenduséi omondo haguã Israel mitãnguéra Ehipto yvýgui.

12

Ñeẽ Ñandejára Moisés ha Aarón-pe Ehipto yvy-pe hei haguã: Ko jasypyahu kóva hae penderehe ñepyrũ jasypyahu-kuéra rehegua, peteĩha hae penderehe jasypyahu-kuéra-pe ary rehegua. Ñeẽ põsa aty Israel mitã kuéra rehe, hei haguã: mokõi paũ ko jasy rehegua jagueru va'erã peteĩteĩva ovecha óga túva rehegua, peteĩteĩva ovecha óga rehegua. Araka katu michĩmi haekuéra óga-pe, upéicha rehe ndahaéi hekopete ovecha-pe ĝuarã, ojagarra hembiapokuéra hendive tapicha hiãva ijerére, papapy ramo tekove, peteĩteĩva mbae hekopete chupe oñembopapapy ovecha-pe. Ovecha haeño, kuimbae, peteĩ ary orekóva oikóta peẽme, umi arnon-gui ha umi tãtĩ michĩ-gui peguerekóta. Ha upéicha oĩta peẽme oñeñongatu peve tetãmbyry papohapýpe ko jasy rehegua, ha omboguete chupe opavave aty tendaguasu mitãnguéra Israel gotyo kaaru. Haekuéra ojapyhy peteĩ tuguy rehegua ha omoĩta umi mokõi okẽ ári ha okẽ yvate ári, umi óga-pe umi-pe oiméva haekuéra okaruvaerã chugui umi óga-pe. Ha hau-ta umi soo ko pyhare ko ase tata rehe, ha mbujape ndoikóiva levadura yvyraỹ kaaru rehe hau-ta. Ani peikuaa umíva guive ñakyrã, avei ndoñembohýiva y-pe, ha katu oñembotýva tata-pe, akã oñondive kuimbae ha umi ryepýpe. Ndopejarei hese pyhareve peve, ha kangue

ndopeñembyrãi hese, ha umi oñembytyva hese pyhareve peve tata ryepýpe peñembokuaa. Upéicha pejuúta chugui, pe akã peñotyỹva, ha umi sapatu pe py rupive, ha umi takuapui pe po rupive, ha pejuúta chugui pyaépe, Páska hae Ñandejárape. Ha che ahasáta Ehipto yvy rupive ko pyhare, ha ajapoáta opaite tembireko tenondegua Ehipto yvýpe avágui mymba peve, ha opaite Ehipto-gua tupã kuérape ajapoáta venganza, che, Ñandejára. Ha oĩta pe tuguy peẽme peteĩ señal ári umi óga-kuéra-pe, pe-pe peĩ upépe, ha ahechata pe tuguy, ha amoĩta peẽme, ha ndoĩmoĩri peẽme mbaasy oñembyai hağua opaite jave aity yvýpe Ehipto-pe.

Ha ko árape oikótane peẽme koã manduarã, ha peñemboguatáta ichupe tembiasa Karai-pe opavave umi ára peẽmegua; tekokatu añetegua peñemboguatáta ichupe. Pokõi ára pejuúta mbotỹva, ha peteĩha ára guive pemboguéta levadura pende óga guive. Opavave ojejuúva levadura, upéva tekove oñemboguetaha Israel guive, peteĩha ára guive pokõiha ára peve. Ha ha ára ha peteĩha oñehenóita morotĩ, ha ha ára ha pokõiha oñehenóita morotĩ oikóta peẽme, opaite tembiapo mbaapoguasúpe ndapeẽpoihéita hákuépe, péicha mante opaichagua ojejapoakuaáta opaite tekove, kóva añónte ojejapoakuaáta peẽme. Ha peñongatu ko mbaeporã, ko árape avei asẽta pehenguéra Ehipto yvy guive, ha pejapo ko ára peteĩteĩva peñemotenondépe teko añetéva arakaeve. Ñepyrũháp̃e ko irundy ha papópe ára ko jasy peteĩháp̃e, kaaru guive peka'u mbujape oĩ'ỹva levadura, peve ára peteĩ ha mokõipápe ko jasy peve, kaaru peve. Pokõi ára levadura ndojejuhúi peteĩ nde rógape. Opavave oje'úva mba'e

oñembojurúva, oñemboguéta pe tekove ha upéva tendaygua Israel-gui, pe oime'ẽva ambue tendágui ha umi oñemotenondéva ko yvy. Mayma mbujape hẽmbyre ndapeikuaamoãi, ha mayma katupyry peñoiháp̃e katu peikuaa ñemombeu'ỹre.

Osẽ katu Moisés opaite tendaguasu mitãrusu Israel, ha hei hendive: Oho rire, pejapo pendéve ichupe ovecha oñondive peñemoñare, ha peñembosarai pe Páska. Peñongatu ha pe atado hisopo, ha pemomba guive pe tuguy oĩva pe okẽ rykére, pemoĩta pe okẽ juru rehe, ha pe mokõivéva pe okẽ juru rehe, guive pe tuguy oĩva pe okẽ rykére, peẽ katu ndapeñesẽmoãi peteĩteĩva pe okẽ pe óga heguigua upe peve pyhareve. Ha haemoã Ñandejára ohasáta opytyvõ hagua umi Ehipto-kuérape, ha ohechata pe tuguy pe okẽ ári, ha pe mokõivéva okẽ ári, ha ohasáta Ñandejára pe okẽ rupi, ha nahepymeẽmoãi pe mbyaikuaaha oike hagua nde rógape opytyvõ hagua. Ha peñongatu ko ñeẽ ko tekome nderehehápe ha ne ray kuérape peve arã. Oiméramo katu peikeva peñemboguejy pe yvýpe oñemeẽtava Ñandejára pendéve oñeẽháicha, peñongatu pe tembiaporã ko. Ha upéicharamo oñeẽ pendéve pende ray kuéra: ¿Mbaépa ko tembiapokue kóva? Ha peẽta chupekuéra: Sacrificio hae ko Páscoa Ñandejára-pe, oñangareko haguére umi óga umi mitã Israel-gua Egipto-pe, upe jave ojapo umi Egipto-gua, ha umi ore róga katu omopotĩ. Ha oguejy umi tapicha oñemombaeguasu. Oho rire, ojapo Israel remikotevẽ Señor omandóva Moisés ha Aarón-pe, péicha ojapo.

Oiko hína pytũ mbytépe, ha Ñandejára onupã opaite tembireko tenondeguáva Ehipto yvy pe, tembireko tenondeguáva Faraón guive oguapýva apyka ári, tembireko tenondeguáva kuña ñembyahýi guive oĩva pozo pe, ha tembireko tenondeguáva opaite mymba guive. Ha opuã Faraón pyhare, ha umi oñemombaapo ichupe, ha opavave umi Ehipto-kuéra, ha oiko sapukái tuichaiterei opavave yvy Ehipto-pe, ndahaéi rupi oĩ hóga upépe ndahaéi oĩ upépe mano. Ha Faraón ohenói Moisés ha Aarón pyhare, ha hei chupekuéra: Oñemboy ha osẽ che taygua guive, peẽ ha umi mitã Israel, oguata ha peñemboe Señor Tupã pendevépe, ojehegui peẽ pee. Hae ovecha ha vaka pendeha japohague hoa, eúlogisa avei chéve. Ha Egipto-kuéra oñembotavy tetã umi tapicha hasẽ haguã ichupe kuéra yvy guive, hei haguére: Opa ñande ñamano. Ojejapyhy katu umi tapicha umi mbujape ichupe mboyve oñembojere, umi mbujape ichupe oñembojoaju umi ao ichupe, ári umi ati. Umi mitãkuéra Israel ojapo ojapóva Moisés omandóva chupekuéra, ha ojerure Egipto-kuéragui mbae plata, mbae kuarepoti ha ao. Ha omeẽ Yara pe favor pe tetãygua ichupe ñepyrũme umi Ehipto-gua, ha oipuru chupekuéra, ha ombyai umi Ehipto-gua.

Ojehasávo mitãkuéra Israel Rameses-gui Sucot-pe, seis sy mil soldado de a pie, umi kuimbae, mbaeve-rãỹre. Ha heta tapicha oñembojoajúva ojupi hendive, ha ovecha, ha vaka, ha mymba heta heta. Haekuéra omboguejy pe mbeju oguenohẽva Ehipto guive, mbeju oñemiguaỹva, ndahaéiri oñemigua, oñemboguejy ramo haekuéra Ehipto-kuéra rupive, ha ndaikatúi oiko, avave tembiu ojapo vekuéra pe tape rehe. Pe tekove Israel memby

kuéra oiko vaekue Egipto yvy pe ha Canaán yvy pe ary irundy sa mombyry ha mboapy sa. Ha oiko rire mokõi poteĩ sa ary, osẽ opaite mbarete Señor-gui yvy Egipto-gui pyhare. Ñangareko hae Karaípe, upéicha rupi oguenohẽ hağua chupekuéra Ehipto yvy guive, upe pyhare koã, ñangareko Karaípe, upéicha rupi opaite Israel memby kuérape oiko hağua hembirekotee pukukue jave. Ñeẽ Señor Moisés ha Aarón-pe, ko hae ley Pascua rehegua, opaite tavayguakuéra ndohoúi hese. Ha opaite tembiaporã térã ojejogua plata rupive peñembojao chupe, ha upéi hou hikuái. Oimeraẽva térã mbaapoharakuéra ndo'uimo'ãi chupe guive. Peteĩ ógape oñemboúta, ha ndereguarahamoãi ógagui sookuéra okápe, ha kangue ndomoñembotĩmoãi ichugui. Opaite mboaty mitãkuéra Israel ojapota upéva. Ha katu peteĩ tapicha ojehuguáta ndéve oĩhápe ojapo hağua Pascua Ñandejárape, remohendáta ipeteĩva kuimbae, ha upéi ojehuguáta ojapo hağua, ha oikóta ojehechakuaáicha avei pe yvy ypy guára, opavave ndohendaséiva ndo'úmoãi chugui. Ley peteĩ oĩta tavayguakuérape ha avei okaygua oúva ñande rendápe. Hae ojapo umi mitã Israel ojapóva Señor omandóva Moisés ha Aarón pe hendive, péicha ojapo. Ha oiko amo ára upépe, osẽmbota Ñandejára umi mitãnguéra Israel yvý Egipto guive oñondive ipokã.

13

Oñeẽ Señor Moisés-pe, oñeẽvo: Emoñemboe chéve opaite pytãmby oipeáva opaite ypy Israel mitãi-kuéra apytépe, ava

guive mymba peve; chéve hae. Pei katu Moisés peẽme: Pemandu'a ko árape, peẽme pesẽ yvy Ehipto guive, óga ñemboguata guive, peẽme gua po mbarete rupi oguenohẽ peẽme Ñandejára koápe guive, ha ndoje'umo'ãi mbujape. Ko árape peñesẽ jasy mitãnguéra pegua. Ha upéicha oĩta áraka Ñandejára Ñanderu nde rérape ogueru jave ndéve Cananaíta kuéra yvy pe, ha Hetaíta kuéra, ha Amoraíta kuéra, ha Evaíta kuéra, ha Jebusaíta kuéra, ha Gergesaíta kuéra, ha Feresaíta kuéra, oñeẽ porã vaekue nde ru kuéra pe, omeẽ hagua ndéve yvy osyry kamby ha eíra, ha rejapo ko tembiaporã ko jasy pe. Poteĩ ára peẽu mbujape oĩỹva levadura, ha pe irundy ára-pe tembiasa Señor rehegua. Mbohapeỹva pe'u pokõi ára, ndojehechámoãi ndéve mbohape, avave noĩmoãi ndéve mbohape opavavépe umi tekoha nde. Ha nde remomarandúta nde memby amo ára-pe, neẽvo: Ko mbaére ojapo Ñandejára Ñanderu Tupã chéve, ohasávo che asẽ Ehipto guive. Ha upéicha oĩta ndéve peteĩ señal nde po ári, ha peteĩ manduarã nde resa mboyve, ikatu hagua oiko Karai ley nde jurúpe, upévare po mbarete rupive osẽmbou ndéve Karai Ñandejára Ehipto guive. Ha peñongatu pe teko kóva oñondive ára ha ára, ára guive ára peve.

Ha oĩta mbaéichapa omoingéta ndeve Ñandejára Ñanderu Tupã nde yvy Cananeo-kuéra rehegua, upe oñembojerovia nde ru kuérape, ha omeẽta ndeve ichupe. Ha nde remboyke opaite oñembojera tyvytã, umi kuimbae Karai-pe, opaite oñembojera tyvytã vaka rúpi térã nde mymba-pe, opavavete oikótava ndéve, umi kuimbae remoñarõta Karai-pe. Mayma peã tyvyra

mburuvicha rehegua, remoambue ovecha ndive, ha katu ndahaéiramo remoambue, rembojoaju hae; mayma ymaguare kuimbae umi nemitaỹ rehegua rembojoaju. Oiméramo ha oporandu ndéve nde ray amo kóva rire, heívo: ¿Mbaépa kóva?, ha ere chupe: Ógape po mbarete rupi osẽmbou Ñandejára ñande Egipto yvy guive, óga ñemboguata guive. Araka pero omombykỹ Faraón omondo haguã ore, ojapo peteĩteĩva pytãmby Egipto yvy-pe, guive pytãmby ava-kuéra peve pytãmby mymba-kuéra, upévare che amosarambi peteĩteĩva oipea tya, umi kuimbae Karai-pe, ha peteĩteĩva pytãmby che memby-kuéra ajopói. Ha upéicha oĩta peteĩ señal nde po ári, ha asyỹva nde resa ári, en razón de que po mbarete rehe osẽmbaapo ndéve Ñandejára Ehipto guive.

Jepémo ha Faraón omondo tetã tapicha, Ñandejára ndoñemboguata chupekuéra tape yvy Filisteo-pe, upéicha rehegua hiã hae. Hei gua Ñandejára: Arakaeve tetã tapicha oñembyasy ohecha rire ñorairõ, ha ojevy Egipto-pe. Ha Ñandejára ombojeréra umi tapicha tape rupive ñuãme gotyo, Paraguasu Pytãme gotyo, ha irundy ary rire oguahẽ umi Israel remikotevẽ Ehipto guive. Ha Moisés ojagarra José kangue ijepe ndive, juramento rupi katu oñeẽmbotarã Israel memby kuérape oñeẽvo: Jehechakuaa rupive ojehechakuaáta peẽme Ñandejára, ha peñemboguejýta che kangue koãguive pende ndive.

Oñemboy rire haekuéra mitãkuéra Israel-gua Sukot-gui, oñembyaty oĩ hague Etam-pe kaaguy rape rehe. Túva Ñandejára omoñeẽ chupekuéra, ára jave peteĩ yvytuũ ypykuépe,

ohechauka hagua chupekuéra pe tape, ha pyhare jave peteĩ tata ypykuépe. Ndaiporiuka osẽ pe yvyrai arapoi árape, ha pe yvyrai tata pyhareve, tenondeve tapicha pavẽ.

14

Ha oñeẽ Señor Moisés-pe heívo, Eñeẽ Israel memby kuérape ha ojevy rire okambuu táva renondépe, Magdolou ha yguasu mbytépe, Beelsephon renondépe; henonde chupe peikambuu yguasu ári. Hae heíta Faraón ichupe tapicha: Umi mitã Israel ojevya koã yvy-pe, oñemboty gueteri chupekuéra kaaguy. Che katu amboporotĩta pya Faraón ha okañyhĩta hesegua, ha che agueroviaitéta Faraón-pe ha opaite hesoldado-pe, ha oikuaáta opaite Egipto-gua che haeha Señor, ha ojapo upéicha. Ha oñemomarandu mburuvicha Ehipto-kuérape umi tapicha oñemíva, ha oñembohasa Faraón pya ha umi itapicha-kuéra pya umi tapicha rehe, ha hei: Mbae ko jajapo jaguenonde haguã umi Israel mitã-kuéra ani haguã ñamombaapo ñandéve? Faraón ombojuehe upéicha umi ikarreta, ha oguata hendive iñakãnguéra opaite. ha ojapyhy poteĩsa ára jagua porãva, ha opavave kavaju Ehipto-gua, ha mburuvicha mbohapyha opavave ári. Ha Yara ombojesarái Faraõ, Ehipto rey, ipya, ha umi itapicha ipya, ha ohupyty umi Israel memby rire, ha katu umi Israel memby osẽ po yvate reheve. Ha umi Ehipto ohesegua chupe, ha ojuhu chupekuéra oñembyaty hague yguatápe, ha opavave kavaju ha umi karro Faraón, ha umi kavajuguára, ha tetã sãso ichupe oñemboguejy táva rendápe, oñemboguejy

Beelsephon. Ha Faraón oñemboja, ha ojesa’yju rire umi mitãkuéra Israel umi hesápe ohecha, ha umi Egipto-kuéra oñembyaty heseguápe, ha okyhyje iterei, oñe’ẽ katu umi mitãkuéra Israel Ñandejárape. Haekuéra hei Moisés rehe: Ndaipóri rupi yvya Ehipto yvy pe, remboguejy oréve omanohaguã kaaguy ñemýi pe. Mbae ko remano orérehe, remboguejy rire Ehipto guive. Ndahaéi kóva hae ñeẽ ñandee ndéve Ehipto-pe ñeẽ, eheja ñandéve ikatu haguãicha ñamombaapo Ehipto-kuérape; iporãvéva ñandéve ñamombaapo Ehipto-kuérape, térã ñamano ko kaaguy ypykuépe.

Oñeẽ ha Moisés pe tapicha kuérape: Peñemopyaguasu, peñemboy ha pehecha pe ñemboporã pe oúva Señor guive, ojapotáva ñandéve ko árape. Pe hendáicha gua pehecha haguére pe Egipto kuéra ko árape, ndapeñemoĩvéimai pehecha haĝua chupekuéra pe arapyte guive. Ñandejára peleáta pehenguéra, ha peẽ pekiriríta. Peẽ Señor Moisés-pe: Mbae piko rejapu che-pe? Eñeẽ Israel-gua mitã-kuérape ha oho-ta. Ha nde epa'ãrõ pe va'ekue nde reheve, ha ekytĩ nde po ári pe yguasu ha ñemboja hendive, ha oike-ta umi mitãkuéra Israel-gua pe yguasu mbytépe oñondive pe kandy'i. Ha ehenoĩ che ambohatãta Faraón pya, ha umi Ehipto-kuéra opaite pya, ha oiketa hesegua ichupe kuéra, ha chemombareteta Faraón-pe, ha opaite tembipuru ñorairõ imbae-pe, ha umi kavaju-kuéra-pe, ha umi kavaju imbae-pe. Ha oikuaáta mayma umi Egipto-kuéra che haeha Señor, oñemombaretévo che Faraón-pe, ha umi karruaje-kuérape ha kavaju-kuéra hese. Oñembogue katu pe Mensajero Túva rehegua oho tenondeve haguã pe campamento umi mitã Israel

rehegua, ha oho tapykuépe. Oñembogue katu avei pe columna pe nube rehegua ñova ichupe guive, ha oñemboy tapykuépe ichupe. Ha oike campamento Egipto-kuéra mbytépe, ha campamento Egipto-kuéra mbytépe, ha campamento Israel mbytépe, ha oñemboy, ha oiko pytũ ha ñandeasy, ha ohasa pyhare, ha ndojoajúi chupe kuéra oñondive pyhare tuichakue jave. Ojesareko Moisés pe po ári pe y, ha Ñandejára omboguevi pe y pype yvytu yvate pytũ guive opaite pyhare, ha ojapo pe y yvy kañy, ha oñembojao pe y. Ha oike Israel memby kuéra tavayguakuéra mbytépe yvate rupi, ha y chupe mbae joja oĩ akatúa guive ha mbae joja asúa guive.

Ha umi Ehipto okañy ha oike hikuái rire, ha opavave kavaju Faraón, ha umi karro, ha umi ojepoíva oike pypuku yguasúpe. Oiko katu pyhareve guardíape, ha Ñandejára omaña yvy gotyo Egipto-kuéra campamento-pe tata ha arai columna rupive, ha omoñemyrõ Egipto-kuéra campamento. Ha omoĩ umi eje umi karro haipyre, ha ogueru chupekuéra atỹrõ ndive, ha hei umi Ehipto kuéra: Ñañemokañy Israél ova guive, Ñandejára omboguata chupekuéra rehe umi Ehipto kuéra. Señor oñeẽ Moisés-pe: Emongue nde po y ári, ha ojejujey y, ha oñemboty Egipto-kuéra, karru-kuéra ha umi ovakáva rehe avei. Ojesareko katu Moisés pe po pe y ári, ha ojevy pe y ko árape pe yvy ári. Umi Ehipto katu okañy pe y guype, ha omondyi Ñandejára umi Ehipto pe y mbytépe. Ha y ojevy jey rire ombojaho amba ha ombohasa, ha opavave Faraón mbarete, umi oikéva hesegua hikuái yguasúpe, ha ndaipóri ojehejáva hesegua hikuái ni peteĩ. Umi mitãkuéra Israel oho yvy kañy rupi y guasu mbytépe, ha y

oiko haekuéra rehe tápia akatúa guive ha tápia asu guive. Hae árape Ñandejára ombohováiva Israel pe árape upépe umi Egipto-gua po guive, ha Israel ohecha umi Egipto-gua manoõva yguasu ykére. Ohecha katu Israel po tuicha ojapovaekue Ñandejára Egipto-kuérape, okyhyje katu ava-kuéra Ñandejára-pe, ha ojerovia Ñandejára-pe ha Moisés mboguatahára heseguape.

15

Upépe opuã Moisés ha mitãkuéra Israel purahéi ko Ñandejárape, ha hei, heívo: Ñapuã Señor-pe, marangatu-itépe rupi iporãmbyreỹma, kavaju ha ojepoíva chupe omboguejy y guasupe. Pytyvõhára ha ñemoãhára oiko chéve pypukúpe ĝuarã, ko che Túva, ha amboguejy hendive, che ru Túva, ha amboguejyve hendive. Yára ombyai ñorairõ, Yára héra ichupe. Umi chariot Pharaoh-gua ha ikatupyry oñembojere yguatápe, umi ojeporavo vae oguata vae capitanes oñemondýi pytã yguatápe. Yguata oñembotýva chupekuéra, oñemondýi yguata pypukúpe ita ramo. Pe nde akatúa, Señor, oñemboguejy mbaretépe; pe nde po akatúa, Señor, ombyai tuvichakuérape. Ha nde rekotevẽ tuicha rehe rembyai umi nde rovái, remondo nde pochy ha okaru chupekuéra ka'aguasu ramo. Ha upéicha peteĩ pytũ túva nde pochy rupi oñembojao y, oñembyaty haeháicha tapýi y-kuéra, oñembyaty umi ola-kuéra yguasu mbytépe. Oñeẽ pe tova: Añepyrũ rire aikuaa porãta, ambohasakuaa mbae ojejapóva, amohendukuaa che pya, ambyai che kyse rupive ha

omandokuaa che po. Remondo nde yvya, ojaho chupekuéra y guasu, oñemboguejy umi ñandejára amo yvyraỹ y pypukúpe mbarete. ¿Mávapa ojuehegua ndéve umi dioses-pe, Yára? ¿Mávapa ojuehegua ndéve? Oñemombaretepyre umi santo-kuérape, yporiahũ umi opinión-pe, ojapoỹva umi maravilla-kuéra. Remoĩ nde akatúa akatúa, ha yvy oñoty chupekuéra. Rembohasáta nde tekoporãme pe tapicha nde ko, oĩva rembojeroviáta, ha rembovyapáta nde mbaretépe pe ñemoĩháp e saỹ nde-gui. Ohendu tetã-kuéra ha okyhyje, asy ñembyahýi ojagarra umi oikóva Filistea-pe. Upéicha oñemombyry umi mburuvicha Edom-pegua, ha umi mburuvicha Moabita-kuéra, ojagarra chupekuéra kykyse, oñemboyku opaite umi oikóva Canaán-pe. Ojepoa hendive kuaaỹ ha kyhyje, nde tembiapo tuichakue rehe oñembyaty itakuéra, peve ohasávo nde tapicha, Ñandejára, peve ohasávo nde tapicha ko, nde rejogua. Ogueru rire ñotỹ ichupe yvyty herenciápe nde, tenda porã oĩmbápe nde, pe rejapo, Señor, tenda marangatu, Señor, pe ojapo nde po. Ñandejára omboguata pe arambotýpe, ha ári arambotýpe, ha gueteri. Ikatúgui oike kavaju Faraón ndive karrósa ha umi oñemondáva ýpe gotyo, ha omboguejy hese Ñandejára y ýgui, ha katu mitãkuéra Israel oguata rupive yvy kañýva ýpe mbytépe.

Ojapyhy rire Miriam profetisa, Aaron rehegua, mbaraka hipo-pe, osẽ opaite kuñakuéra tapykuépe mbarakakuéra ndive ha purahéi aty ndive. Oñepyrũ katu ichupe Miriam, heívo: Ñañembopuã Señor-pe, tuicha mbaretépe rupi hae oñemombaeguasu, kavaju ha ojepoíva chupe ojopy yguasu-pe. Osẽ ha Moisés la mitã Israel-kuéra yguasu pytã guive, ha ogueru

chupekuéra kaaguy Shur-pe, ha oho mbohapy ára kaaguy-pe, ha ndojuhúi y ikatu haguã uu. Oúva ha Marah-pe, ha ndaikatúi oú Marah-gui, kya haguére oĩ. Upéva rupi omoherakuã téra tenda upévagui Kya. Ha umi tapicha oñemongetaỹ Moisés rehe hei haguépe mbaépa jau taỹi. Oñeẽ'apu katu Moisés Señor-pe, ha ohechauka chupe Señor yvyra, ha omoinge upéva y-pe, ha oñembohory y. Upépe omoĩ chupe tekokatu ha juicio-kuéra, ha upépe chupe ohaã. Ha hei, emongueta ramo hendu nde hendu mbae ñeẽ Señor Ñandejára nde rehegua, ha mbae iporãva upe rehe nde japo, ha nde ñahendu mbaeporã upe rehegua, ha nde ñongatu opavave mbae mbaeporã upe rehegua, opavave mbaasy, oî che agueru Egipto-kuérape, nda-che-agueru-moãi ári nde, che katu hae Señor Ñandejára nde rehegua mbae pohãnohára nde. Ha ohóma Elim-pe, ha oĩ upépe papaha peteĩ y ypykue, ha pokõivéi yvyramáta pindó rehegua, oñembyaty katu upépe y rapykuéri rehe.

16

Ohoa ha Elim guive, ha oguahẽ opavave tendaguasu mitãnguéra Israel yvytuũ Sin-pe, upéva hae oĩva Elim ha Sinaí mbytépe. Ha mokõiha jasy poapy hasypateĩ ára-pe, ohoa rire haekuéra Ehipto yvy guive, Opavave Israel mitãnguéra mboaty oñeẽnguéra Moisés ha Aarón rehe. Hae Israel membya oñeẽ chupekuéra rehe: Ojeheka ñande ñamanóta ojepyhývo Karai rupive yvy Egipto-pe, jave ñandeguapy soo ñembohýi ári ha ñandeu mbujape tuichaiterei peve, hae peñembogue ñandéve ko kaaguy

rupápe ko, oñemano hağua opavave ko tendaguasu ko ñembyahýi-pe. Hei katu Señor Moisés-pe: Ehecháke, che amboky peẽme mbujape yvy ári guive, ha osẽta ava, ha ombyaty pe ára rehegua ára-pe, ikatu hağua ahapoaka chupekuéra oguata mbaépa che ley rehe, térã nahániri. Ha upéicha oĩta ko árape ipokapy, ha omoĩporãta mbae oikéramo, ha upéicha oĩta mokõi jey mbae ombyatýramo ko mbae ára rupi ára peve. Ha Moisés ha Aarón hei opavave aty mitãnguéra Israel rehegua, pytũ peikuaáta Señor osẽmbo peẽme yvy Egipto-gui. Ha koẽ pehecháta Karai remboyhu ohendu jave peñeẽñemi Ñandejára rehe, ha ñande mbae ñande hae, peñeẽñemi haguére ñande rehe. Hae oî Moisés: El omeê Señor peẽme pytũ soo hou haguã ha mbujape ko ñepyrũ pukukue haguã, rupi hendu Señor peẽ ñemongeta, mbae peẽ peñemongeta ore rehe. Ñande katu mbae jau? Nahániri gua ore rehe oî peẽ ñemongeta, ha katu según Túpa mbae.

Moisés oñeẽ Aarón-pe: Eñeẽ opaite tendota Israel mitãnguéra-pe: Peñemboja Tupã mboyve, ohendu haguére peichagua ñemongeta ñembyasy. Araka ha oñeẽ Aaron opaite aty mitãnguéra Israel-pe, ha ojevy kaaguy rupápe, ha tuicha mbarete Señor rehegua ojehecha arapoỹme. Ha ñeẽ Ñandejára Moiségui hei: Che ahendu pe ñemongetaỹ Israel mitãkuéra rehegua, eñeẽ hendive, ere: pyhare pehou soo, ha pyhareve peñehenói mbujape, ha peikuaa che hae Señor, Túva pendevegua. Oiko kuri pytũ, ha ojupi guyra codorniz ha oñemboty campamento, pyhareve oiko opytávo rocío campamento jerére. Ha ehecháta ári ova ñu rehegua michĩmi

oĩháicha koriandro morotĩ, oĩháicha yrypy ári yvy. Ohechakuévo ha upéva Israel memby kuéra, hei peteĩ ambue ambue-pe: ¿Mbaépa kóva? Ndoikuaái mbaépa haekue. Ha hei Moisés chupekuéra: Kóva hae mbujape omeẽva Ñandejára peẽme pekaru hagua. Kóva hae pe ñeẽ omandáva Señor: pembyaty hendive, peteĩteĩva oĩháape homer, oñondive akã, oñondive papapy alma peichaguáva; peteĩteĩva hendive pe tentmates peichaguáva, pembyaty. Ojapo katu péicha umi mitã Israel, ha ombyaty pe hetave ha pe saive. Ha oñemohenda rire gomor, ndoikoveveíri pe oñembyatýva, ha pe oñembyatyive ndoikaneíri; peteĩteĩva oñembyaty oikotevẽháicha hendive. Moisés hei chupekuéra: Avave nojesáiramo mbaeve hese pyhareve peve.

Haekuéra ndohenduiporãi Moisés, ha katu oĩ heta ohejáva hembyre koẽrõ peve, ha oñemoñembyry tãi, ha oñembyai, ha Moisés oñembyasy chupekuéra rehe. Ha ombyaty chupe pyhareve pyhareve, peteĩteĩva pe oĩporãva chupe, arakaeve katu oñembohaku kuarahy, oñemboyku. Oiko akâ hae ára poteĩha-pe, ombyaty hikuái mbae tekotevẽva mokõiháicha, mokõi gomer peteĩteĩme. Oike hikuái hae opavave mburuvicha tendaguasu-gui, ha omoherakuã Moisés-pe. Hei katu Moisés ichupe kuéra: Ndahaéi ko ñeẽ oñeẽva Señor. Sábado hae apya santo Señor-pe koẽrõ. Opaite mbae pemboguejyséva, pemboguejy, ha opaite mbae pembotyryryséva, pembotyryry, ha opaite mbae ohepyvéva pejesareko chupe ñongatu rendápe pyhareve peve. Ha ohejáma ichupe peve pyhareve, oñondivéicha omandáva chupekuéra Moisés, ha ndaipirũi, avei ndaipóri tãi oikóva

ichupe. Oî ha Moses: Karu ko árape, hae ramo sábado ko árape Karai-pe, ndojejuhúi moâi-pe. Poteĩ ára peñongatúta, koẽrõ ára iñetuháme sábado, hína ndaipóritaha upépe. Oiko katu ko ára pokõimbýpe oñehaã haguã oĩva tapicha guive ombyaty, ha ndojuhúi. Oî katu Señor Moisés-pe: Mboyasy peve ndapeipotái pehendu che ñeẽporã-kuéra ha che teko? Ehecha, pe Yara omeẽma pendéve sábado ko árape, upévare ha'e omeẽma pendéve ára poteĩhápe mbujape mokõi ára rehegua, peñotỹta peteĩteĩva pendeógape, mavave osẽỹ iñendágui ára pokõihápe. Ha osẽmbotýi tetã árape irundy-mokõi-me. Ha Israel membya omoherakuã chupe héra Maná, ha oĩ ombojoja koriandro ju morotĩ, ha iñembyrã oĩ ombojoja mbujape eikahápe. Oñeẽ Moisés: Ko ñeẽ pe omboaje Señor: Moĩ pe gomer maná ñongatu rã pe generación peẽme, ikatu hağua ohecha pe mbujape pe peẽ pekaru pe desierto-pe, oguenohẽ jave peẽme Señor yvy Egipto-gui. Ha Moisés hei Aarón-pe: Ejagarra peteĩ jarra kuarepoti, ha emoĩ hendive ojehupyty gomor mána, ha ereko upéva Tupã renondépe oñeñongatu hağua nde syỹi kuérape. Mbaéichapa Señor omandáva Moisés-pe, ha Aarón omoĩ testimonio rehe ñongatu hağua. Umi mitãkuéra Israel katu ouu pe maná arýpe porundy, peve oguahẽ oike pe yvy oikóva; ouu pe maná peve oguahẽ oike vore Fenisia-pe. Pe gomor katu hae peteĩ-ha pa-haẽ umi mbohapy pehẽ rehegua.

17

Ha oho mayma mboaty mitãkuéra Israel-gua kaaguy Sin-gui

hembiapokue rehe, Yara ñeẽ rupi, ha oñemity Raphidin-pe, ha ndaipóri katu y tetãygua oú hãgua. Hae ñemongeta umi tapicha Moisés rehe, hei haguépe: Emeẽ ñandéve y, upéicha ramo ñakaruu, ha Moisés hei chupekuéra: Mbaérepa peñemongeta chéve, ha mbaérepa peñehaã Señor? Oñehetũ katu upépe umi tapicha y rehe, ha oñemondyi upépe umi tapicha Moisés rehe, oñeẽvo: Mbaére kóva? Reresẽ ore Egipto guive rombopiro hãgua ore ha umi mitãi ore rehegua ha umi mymba hetũ rehe. Moisés oĩporã Ñandejárape hei: Mbaépa ajapo ko tapicha kuérape? Michĩmi gueteri ha chembojukuaáta itakuépe. Ha hei Señor Moisés-pe: Eñemotenonde ko tapicha-kuéra-gui, ha ejagarra nde rérape umi mburuvicha-kuéra tapicha-kuéra-gui, ha pe vara upe-pe rehupyty pe y, ejagarra nde po-pe, ha reho-ta. Kóa che ahecha upe mboyve nde ári itakusu Horeb-pe, ha reipyso itakusu, ha osẽta upégui y, ha oúta tapicha. Ojapo katu Moisés upéicha mboyve mitãkuéra Israel-gua. Hae omboheraite téra tendápe, Jeporu, ha Ñemombyry, oñemombyry rupi Israel memby kuéra rehegua, ha Señor jeporu rupi, heívo, Señor oĩpa ore ndive, térã nahániri.

Oú ha Amalek ha oñorairõ Israel ndive Refidim-pe. Hei katu Moisés Josué-pe: Eiporavo nde rérape kuimbae mbarete, ha osẽvo eñembyaty haguã ñorairõ Amalec-pe koẽrõ, ha ehecháke che ahecha yvyty ñemohenda ári, ha Tupã yvyra poi che po-pe. Ha ojapo Josué ojapóva oñeẽ chupe Moisés, ha osẽvo oñembyaty ñorairõ Amalec rehe, ha Moisés ha Aarón ha Hur oguapy yvate yvyty akãme. Ha oiko opa jave Moisés omboguejy ipoha, Israel omboguejy, ha jave katu omboguejy guive ipoha, Amalec

omboguejy. Umi po Moisés rehegua ipohýi ha ojagarra itakupe, omoĩ chupe guýpe ha oguapy hesegua ári, ha Aarón ha Hur oipytyvõ umi po hesegua ko'águi peteĩ ha ko'águi peteĩ, ha oiko umi po Moisés rehegua imbaretéva kuarahy okávo peve. Ha Josué omboguevi Amalec ha opavave tapicha ichupe kyse rupive. Oñeẽ ha Señor Moisés-pe: Ohai ko manduarã-pe kuatiañeẽ-pe, ha omeẽ ñanduti-pe Josué, omboyke porã amboyke manduarã Amalec guive yvága guýpe. Ha Moisés omopuã peteĩ altar Señor-pe, ha ombohéra héra chupe: Señor che refugio. Upéicha po kañy ndive Ñandejára oñorairõ Amalec ári generación-kuéragui generación-kuérape.

18

Ohendu Jethro, sacerdote Midian-gua, tembireko ru Moses-pe, opavave mbae ojapo vaekue Señor Israel-pe, imbae tapicha-pe guarã, osẽmbo gua Señor Israel Egipto guive. Jetro, Moisés rajy, ogueraha Séfora, Moisés rembireko, oñemosãso rire. ha mokõi memby chupe, téra peteĩ chupekuéra Gershom, heívo, oiko porãhára aiko tetã ambuépe, Ha téra tembiapo mokõiha Eliezer, hei haguépe: Tupã cherúgui che pytyvõhára, ha omombotauka chéve Faraón póguive. Ha osẽ Jethro, teindy Moses rehegua, ha umi mitã ha kuña Moses rehe ñuãme, upe oñembyaty yvyty Tupã rehegua ári. Oñemomarandu Moisés-pe, ojeévo: Ehecháke, ne raména Jetro ou ndéve, ha ikunãi ha mokõi ne memby ijukápe. Moisés osẽ oho hağua oñembyaty tovayakuéra ndive, ha ombojerovia chupe, ha oñembeu chupe, ha oñemomaitei

oñondive, ha ogueru hikuái ógape. Ha Moisés omombeu itajyrápe opaite mbae ojapo Ñandejára Faraón-pe ha opaite Egipto-kuérape Israel rehe, ha opaite mbaasy oikóva chupekuéra tape-pe, ha Ñandejára ombohováiva chupekuéra Faraón po guive ha Egipto-kuéra po guive. Oñemondýi Jetro opaite mbae porã ojapovaekue chupekuéra Ñandejára rehe, oñembohory haguére chupekuéra Ehipto po guive ha Faraón po guive. Hae Jethro: Mombaeguasúva Señor, oñembohory haguére ichupe umi po Egipto-gua guive ha po Faraón guive. Koágã aikuaa Yára tuichaiterei opavave túva gui ko mbaére oñembohasýva chupekuéra. Ha Jethro, Moisés rembireko, ogueraha holocausto ha mbaeporã Tupã-pe, ha oĩ Aaron ha opavave Israel mburuvicha ombou tembiu Moisés rembireko ndive Tupã renonde.

Ha oiko rire koẽrõ, Moisés oguapy ojuzga hagua umi tapicha, ha oñembyaty katu opavave umi tapicha Moisés rehe pyhareve guive kaaru peve. Ha ohecha rire Jethro opavave mbaépa ojapo tetãygua-pe, hei: ¿Mbaépa ko ñande rejapo tetãygua-pe? ¿Mbaére ñande reguapy ndeño, ha opavave tetãygua oñembyaty ndéve pyhareve guive kaaru peve? Ha Moisés hei ichupe hembiasakuéra rehe: Upéicha oúgui che rehe umi tapicha oheka haguã juicio Túva guive. Araka oiko chupekuéra pe ñembohasýva ha ou chéve, amboaje peteĩteĩva ha amombeu chupekuéra umi mbae oñembojerovia Túva rehegua ha tekokatu ichupe mbaéva. Hei tajýra Moisés chupe: Ndahaéi oĩporãva rejapo ko mbae. Ñembyai rupive ndereñembyaimoãi ndoikovéiva ha nde, ha opavave ko tapicha ko oĩva nde rehe,

pohýi ndéve ko ñeẽ ko, ndaikatúi rejapo nde ndeñomi. Koágã upéicha rehendúke chéve, ha ambaeporãta ndéve, ha oĩta Tupã nendive. Eiko nde pe tetãygua mbae pe Tupã gotyo, ha remoinge umi ñeẽ hikuái Tupã gotyo. Ha nde diamartyrẽta chupekuéra mbae joguapyrã Tupã rehegua ha tembiapokuéra ijaregua, ha nde señaleta chupekuéra tape oguatáta hese, ha mbaapo ojaposéva. Ha nde nderehe jehecha opavavete tapicha kuéra guive kuimbae mbarete, Tupã mboyhára, kuimbae tee porã, ochekýiva jepokuaite, ha remboguapýta hesekuéra mbaapohára su kuéra, mbaapohára sa kuéra, mbaapohára po kuéra ha mbaapohára pa kuéra. Haekuéra ojuzga umi tapicha opaite ára, ha katu umi ñeẽ hasýva oguenohẽta nde ári, ha umi michĩva umi juzgádo-gui ojuzgata haekuéra, ha ombovevúita nde guive, ha oipytyvõta ndéve. Oiméramo ko ñeẽ rejapo, Ñandejára oñembyaikoveãta nde rehe, ha ikatu reñemboy, ha opavave ko tapicha oúta ijetópe pyaguapýpe. Moisés ohendu itaigua ñeẽ, ha ojapo opaite mbae hei chupe. Ha Moisés oporavo kuimbae mbarete opavave Israel-gui, ha ojapo chupekuéra ichupe mbae apohára mil-gui ha mbae apohára sa-gui ha mbae apohára pokõi-gui ha mbae apohára pa-gui. Haekuéra ojesareko tetã rembiapo maymáva aravo, maymáva katu ñeẽ hasýva oguenohẽ Moisés ári, ha maymáva katu ñeẽ ndahasýiva ojesareko haekuéra. Moisés omondo isuegro, ha oho ivýpe.

19

Ko jasýpe mbohapyháipe Israel memby kuéra osẽ rire Ehipto yvy

gui, ko árape oguahẽ Sinaí ñuãme. Ha ohóma Raphidin-gui, ha oúma ko ñuã Sinai-pe, ha oñembyaty akópe Israel yvyty mboyve-pe. Ha Moisés ojevy Tupã yvyty-pe, ha Tupã oshenói chupe yvyty guive oñeẽvo: Koã mbae ereutaha óga Jacob-pe ha remomaranduutaha mitãkuéra Israel-pe. Peẽ ndete pehecháma opaite mbae che ajapo umi Ehipto-kuérape, ha che amopuã peẽme amo gueteri pepo umi aguará rehegua rehe, ha che agueru peẽme che rehe. Ha koágã ãnga hendu hendúramo che ñeẽ rehegua ha peñongatu che contrato, peikótama chéve tetã especial opaite tetã-kuéra guive, che mbae haguére hae opaite yvy. Peẽ katu peikótama chéve tetãnguéra sacerdote ha tetã marangatu, koã ñeẽ ereúta Israel memby kuérape. Oú-ma Moisés, ha ohenói umi tuja kuéra tetã-ygua rehegua, ha omoĩ chupekuéra opaite umi ñeẽ koãva, umi ombohapyỹ chupekuéra Tupã. Opavave tapicha ombohovái peteĩ añóme ha hei: Opavave mbae heíva Ñandejára, jajapo ha japytu. Moisés oikuaveẽ umi ñeẽ koãva Ñandejárape. Oñeẽ ha Ñandejára Moisés-pe: Ehecháke che aháta nde-pe peteĩ ytakuápe arai, ikatu hagua umi tapicha ohendu che añeẽvo nde-pe, ha ndéve ojerovia hagua opa ára pukukue. Omomarandu ha Moisés umi ñeẽ tapicha rehegua Ñandejára-pe. Hei katu Señor Moisés-pe: Oguejy vaekue ojekuaauka haguã tapicha-kuérape, ha emopotĩ chupekuéra ko árape ha koẽrõ, ha omohendy haguã ao-kuéra. Ha umi oĩ porã potáke pe árape mbohapy rehegua, pe árape mbohapy rehegua rupi oguejytáta Ñandejára yvyty Sinaí ári opaite tetã ñemboaty renondépe. Ha nde remombyry peã tapicha opa jerére, heívo: Pejesareko pene rehe ani pehupyty yvyty-pe ha ani peporavo mbaeve chupe. Opavave oporavo yvyty-pe, mano rupive omano

vaerã. Ndahaei ojeporavo chupe ipo, haekuéra rupive itakuéra ojejapóta ijehupyty, térã huy rupive ojehupytýta, oiméramo mymba oiméramo kuimbae, ndoikovei. Oñehendu jave umi ñeẽ ha umi mbaraka ha umi arai oho jave yvyty gui, umi ojevýta yvyty ári.

Oguejy Moisés yvyty guive ha oho tapicha kuéra rehe, ha omoñemboe porã chupekuéra, ha okaru hao. Hae oñeẽ tetã remimoñakuaápe: Peiko oĩporãva mbohapy ára, ani peñemboja kuñápe. Oiko hae pe ára mbohapyhápe oikóvo koẽ gotyo, ha oiko ñeẽ ha aratiri ha arai ñahũi yvyty Sinaí ári, mbaraka puã ñeẽ hendu tuicha, ha okyhyje opaite tapicha oĩva pe táva-pe. Ha Moisés oguenohẽ umi tapicha oñembyaty hağua Tupã ndive táva guive, ha oñemboy yvyty ykére. Pe yvyty Sinaí ohumoãva opa, ojehupiyre oguejyvaekue oñemboy chupe Ñandejára tatápe, ha oñemboy pe humo ojechakuaáicha humo horno rehegua, ha oñemondýi opa pe tapicha iterei. Oiko vaekue ha umi ayvu trompeta-gui oñembohetave mbarete heta. Moisés oñeẽ, ha Ñandejára ombohovái chupe ayvu rupive. Oguejy Señor yvyty Sinaí ári, yvytyrusu ári, ha ohenói Señor Moisés yvytyrusu ári, ha ojupi Moisés. Hae Ñandejára hei Moisés-pe, heívo: Oguejy rire, emomarandu tapicha kuérape ani arakaeve oñemboja Ñandejára-pe oikuaa hağua, ha opurahéi heta ichupe guive. Ha umi sacerdote ojehupiháva Señor Túva pe oñemosarambi, ndéichagua omboguete umégui Señor.

Ha Moisés hei Tupã-pe: Ndaikatúi umi tapicha omboguejy umi yvyty Sinaí-pe, nde rehẽ remombeu ñandéve, heívo: Emombyry

umi yvyty ha emosãso ichupe. Oñeẽ chupe Señor: Eho, ejevy guýpe, ha upéi ejupi nde ha Aarón nendive. Ha katu umi sacerdote ha umi tapicha ani oñemombarete ojevy jepiguápe Tupã rehe, ani arakaeve Señor ombyai hendive. Oguejy pero Moisés pe táva rehe, ha hei chupekuéra.

20

Hae Ñandejára oñeẽ opaite ñeẽ koãva, hei: Che hae Señor, pe Dios nde, quien che guenohẽ ndéve yvy Egipto guive, óga esclavitud-gui. Ndaipóri ndéve ambue tupã chereheỹre. Ndajapomoãi nderehe taanga, avave mbae raãnga, opaite oĩva yvágape yváte, ha opaite oĩva yvýpe yvýpe, ha opaite oĩva y yvýpe yvyguy. Ndaha ndeñemombaeguasúta chupekuéra, avei ndaha ndembaaposúta chupekuéra, che hae Ñandejára Tupã nde, Tupã ñemombaeguasu, omeẽjeyva túva papakuéra ñembyai mitãkuéra ári, peve mbohapyha avei irundiha ñembyaty umi chekyrĩhápe. ha ojapo poriahuverã suume oĩva umi ohayhúva chéve, ha umi oñongatu haguã che mbae amandóva. Nderejapoimoãi nde rejapyhy téra Señor Dios nde rehegua ári vano, ndahaéi gueteri ndoikuaapotavéi Señor Dios nde rehegua pe ojapyhýva téra imbae ári vano. Nemandua ko ara sábado rehegua oñembohesakã hagua. Poteĩ ára rembaapo, ha remoheñoita opaite ne rembaapo. Ko ára ha katu ko ára pokõimby, sábado Señor pe Túva nde, nderejapomoãi koápe opaite tembiapo nde, ha ko mitãi kuimbae nde, ha ko mitãkuña nde, ko tembiakóva nde, ha ko kuñataĩ nde, ko vaka nde, ha ko

mymba joapykue nde, ha opaite mymba nde, ha ko oikóva ambue tendágui ko oikóva nde rehe. Poteĩ ára guive ojapo Ñandejára yvága ha yvy ha yguasu ha opavave oĩva hese, ha opytáma peteĩ ára mokõihávape. Upévare omboayhúpe Ñandejára peteĩ ára mokõiháva ha omoñemyatyrõ chupe. Emombaeguasu nde ru ha nde sy, ikatu hağua nde reko porã, ha ikatu hağua nde rekove puku yvy porã ári, upe Ñandejára Ñanderu nde mbae omeẽva ndéve. Ndaipóri nde rejapóta adulterio. Ndavéi remonda. Ndaipotái remoñeẽ. Ani remoañuãtaỹ nde róga rapykuéri rehe ñeẽ japu. Ndareseáimoãi kuña nde rapeỹha, ndareseáimoãi óga nde rapeỹha, ni koỹ i, ni tembiapokue i, ni kuñataĩ i, ni vaka i, ni mymba rembiapo i, ni opaite mymba i, ni opaichagua mbae nde rapeỹha mbae.

Ha mayma umi tapicha ohecha pe ñeẽ, ha umi tata rendyva, ha pe ñeẽ mbaraka purahéi rehegua, ha pe yvyty tatavevúiva, okya rire avei mayma umi tapicha oñemboy mombyry guive. Haekuéra hei Moisés-pe: Nde ñeẽ oréve, ha ani Ñandejára ñeẽ oréve, ani haguã ore mano. Ha hei chupekuéra Moisés, peñemopyaguasu, oúgui rupi la Túva oúre peikuaapaãrã, ikyhyje hağua perehegui, ani hağua pejejavy. Umi tapicha oñemboy mombyry guive, ha Moisés oike pe pytũ-pe oĩvaekue Ñandejára. Ñeẽ Señor Moisés-pe: Koã mbae ereu Jacob róga-pe, ha remomarandu Israel memby-kuérape: Pehecháma yvága guive añeẽ pendéve. Ndaha pejapo penderéve tupã plata, ha tupã kuarepoti avei ndaha pejapo penderéve. Altar yvy gui pejapo chéve, ha peñembosarái pe ári pende holocausto kuéra, ha pende salvación kuéra, ha pende ovecha kuéra, ha pende

vaka mitã kuéra opaite tenda pe, upépe ahejaguerovaerã che réra, ha ajúta nde rehe, ha amborayhu nde. Oiméramo ko altar itakuéragui rejapo chéve, ani remopuã chupe umi ojekuaaỹva, pe nde kyse reipuru chupe rehe, ha oñemboguapy. Ndereikuaamoãi peteĩ jey jey rupive che altar ári, ani hagua remohesakã nde kangy hendive.

21

Ha upéva umi tekokatu remoĩtavaerã ichupe kuéra renondépe. Oiméramo rejogua paje Hebreo, poteĩ ary ombaapota ndéve, ha mokõive ary-pe osẽta isãso reíreỹre. Oiméramo ha'e oike añoite, añoite avei osẽta; oiméramo katu kuña oike hendive, osẽta avei kuña ija'o. Ha haéramo katu pe señor omeẽ chupe kuña, ha oñembyaty chupe mitã kuimbae térã mitãkuña, pe kuña ha umi mitã oikótava pe señor hese, hae katu ojesáta añoite. If katu ñembohovái rire hei pe tembirekua, che ahayhu pe karai chembae, ha pe kuña, ha umi mitã, nda-ahejái che libre. Ogueru chupe i señor ichupe Tupã kiriteri-pe, ha upéi ogueru chupe okẽ-pe okẽ-pe pysã-pe, ha ombojere i señor ichupe i nambi yvyra-pe, ha ombaapo ichupe arakaeve-pe.

Oĩramo katu peteĩ ovendéta irajy oikétin ramo, ndojesámoãi ojehechakuaáicha osẽ umi kuñataĩ tembirekokuéra. Oiméramo ndoikóvi ijárape, ijaravépe oñemboajéva, ombojeréta chupe, ha tetã ambuépe ndahaéi ijára oñemuhague chupe, oñemondýi rupi chupe. Oiméramo hae mitãi chupe omoñeẽ chupe,

mitãkuña derecho ramo ojapo chupe. Oiméramo ha ambue ojagarra hendivépe ĝuarã, umi mbae tekotevẽva ha ao ha ñomongeta chupe nomboykéi. Péicha ndojapoiramo chupe koã mbohapy mbae, osẽta reíreỹre plataỹre. Ojehu ramo peteĩ kuimbae ambue kuimbae ha omanóta, omanópe ojejapóta. Ko hae katu ndahaéi oikuaáva, haekuéra ko Ñandejára omoĩ pe po guýpe, ameẽta ndéve tenda oñemiguíta upépe ko oñembohetáva. Opa ramo hae peteĩ oataka pe tovayápe omongueta haguã chupe ojapóvo añetete, ha okañy, che altár-gui regueraha chupe remongueta haguã. Mávapa oñembohyapu isy térã itúva omanóta omanokuaápe. Pe oñeẽ vai itúva térã isy rehe oñemano vaerã. Mávapa oiklépseta peteĩ umi mitã Israel, ha okatigua chupe ombohayhúvo ha oñeikuaa chupe, omanóta. Oiméramo ha oñembotavy mokõi kuimbae, ha oñembohyru pe hiaguĩ itakuvu térã poi rupive, ha ndoikuaveỹi, oñemondýi ha pe rugua ári. Oiméramo oñemboỹva kuimbae oguata okápe vara rupive, culpápeỹ oikótaha pe oñotỹva, haénte iñembyahýi rehegua omboguejýta ha umi pohãnohã. Oiméramo peteĩ tapicha oñotỹ imembykuéra térã imembykuéra kuñataĩ ivárape, ha omano ipoguýpe, tekojoja rupive oñembohovái ojejapo. Ha katu oikove peteĩ ára térã mokõi, ani oñembohovái, ipirapire hese hína. Oiméramo ha ombohovái mokõi kuimbae, ha omboguejy kuña orekóva mitãi iñakãme, ha osẽ mitãi chupe ndahaéiva ojejapo porãva, oñemboheraguapýta, ojapóta mbaéichapa omoĩramo kuimbae kuña rehegua, omeẽta orekóva hepymeẽ. Oĩramo katu ojejapo porã, omeãta peteĩ alma ambue alma rendaguépe. Tesá tesá rendive, tãi tãi rendive, po po rendive, py py rendive. Kya umi kya rehe, tyvyra umi tyvyra

rehe, ñoty umi ñoty rehe. Oiméramo avei oĩ oipotáva itesá i oikéta-pe térã itesá i terapaína-pe ha ombotypy, sãso omondóta chupekuéra itesá rehe. Oiméramo ha pe tãi pe mbaapoharakuéra rehegua, térã pe tãi pe kuñakarai mbaapoharakuéra imbae oipea, sãso omoñemíta chupekuéra pe tãi chupekuéra rendague. Oiméramo ha okorne torete kuimbae térã kuña ha omano, ita rupive ojehupytýta torete, ha ndojehéitamoãi hio ichupe, torete jára ha imarãvaerã oiko. Ha katu pe toro oñembokañýva oĩramo ñande rire kuehe ha ñande rire mbohapyha ára, ha oñemomarandu pe tuvicha ichupe, ha ndoipeáiramo ichupe, oñemano katu kuimbae térã kuña, pe toro ojekuatiáta, ha pe tuvicha ichupe oñemano avei. If katu ransom oñemeẽ chupe, omeẽta ransom hese alma rehegua hetáichagua if omeẽ chupe. Oiméramo ha mitãi térã mitãkuña okyrỹi, oñondive pe derecho ko ojapo chupe. Oiméramo ha tembiokuái oñembyai torito térã mitãkuña, plata mokoĩsa treinta omeẽta amo tuvicha chupe, ha torito ojekuatiáta itakuépe. Ha peteĩ tapicha oipea tyỹi térã omokẽ tyỹi ha ndojokói chupe, ha oguejy upépe mberukusu térã mburity, Pe tëta lákkope rehegua omboherakuãta, plata omeãta ichupe tëtápe, ha pe oñemano hague hae heséta. Oiméramo katu peteĩ tapicha torito oñembotovi ambue torito vecino-gui ha oñemano, omoheñoita torito tekove-va ha oñembojao plata ijáva ha torito omanóva avei oñembojao. Oiméramo ojekuaa torotĩ haeha oñembotavy vaekue tenonde kuehe ha tenonde mbohapyha ára, ha oñemomarandu hague ijárape, ha ndoipeáiramo ichupe, omboguejýta torotĩ torotĩ rendaguépe, ha omanóvaekue haéta ichupe.

Oiméramo peteĩ tapicha omonda peteĩ mborekói térã ovecha ha omanoõ térã omoheñói, po mborekói ombohapéta pe mborekói rendaguépe, ha irundy ovecha pe ovecha rendaguépe.

22

Oiméramo ko jepokuápe ojejuhúramo mondaha ha oñembohyru rire omanóramo, ndahaéi chupe kuatiañeẽ. Oiméramo ha oñemboỹ kuarahy pe rehe, culpado hae, omanóta jey; oiméramo ha ndoikóiramo pe, oñevendéna pe monda rendaguépe. Oiméramo ha ojehejáramo ha ojejuhúramo ipópe pe mbae mondapyre mymba guive ovecha peve ikove haguépe, mokõi jey chupe omboguejýta. Oiméramo ha oñemongakuaa peteĩ mbae ñu térã yvyra viña, ha omboguejy imymba oñemongakuaa ambue ñu, omboguapáta iñu guive oñondive imbae ojejapo. Oiméramo ha oñemongakuaa opavave ñu, iporãvéva iñu ha iporãvéva iyvyra viña omboguapáta. Oiméramo katu osẽva tata ojuhu ñañai, ha ombyai avei ñemokõi renda térã avati resa térã yvy rape, omboguejýta pe tata omoĩva.

Opa mbae peteĩ omeẽramo pe tovayápe plata térã mbaekuéra ñongatu hağua, ha ojejapóma pe óga guive pe tapicha mbae, opa ojejuhúramo pe mondaha, omeẽta mokõi jey pe mbae. Oiméramo ndojejuhúi mbaevaha, oñembojao óga jára Ñandejára Tupã renondépe, ha oñembojerovia añetete ndahaéi ojapo vai mbaeve opaite mbae oñembyahýi hese hembiguái rehegua. Opaite ñeẽ jehaipyre rehegua mbae vai, mbaasy guasu

rehegua avei ha mymba ombaapóva rehegua ha ovecha rehegua ha ao rehegua ha opaite mbae okañy rehegua ojejerurévape, mbae avei oũ, Tupã renonde oúta pe juicio mokõivéva rehegua, ha pe ojejapóva Tupã rupive ombohapéta mokõi jey pe tovayápe. Oiméramo ha avei oimeraẽva omeẽramo tapykuépe mymba rembiapo térã guaviramii térã ovecha térã opaite mymba eñangareko hagua, ha oñembyai térã omano térã opytáva oiko ha mavaeve ndoikuaái. Juramento oĩta Túva rehegua mokõivéva mbytépe, añetete ndahaéi ojapo vai porãite mbae ñongatupyre rehegua tovayápe, ha upéicha omoneĩta itúva, ha ndomboheraguapymoãi. Oiméramo katu oñemonda hese guive, ombojoajúta itúvape. Oiméramo ha mymba kaaguy rupive manopyre oikóramo, ogueraha chupe pe ñehaã rehe, ha ndoñemboguejýi. Opa ramo ha ojerure peteĩ tapicha pe henduvépe guive, ha oñembyai térã omanóta térã opytáta cautivo, ha pe dueño ndahaéi hendive, oñemboguejýta. Opa ramo ñandejára oĩ hese ndive, ndoñemboguapái; opa ramo mbaapoharakuéra oĩ, oikótaha ichupe oñembyai hese mbaapoharakuéra repy hese.

Oiméramo avei omoañetei peteĩ kuñataĩ virgen ndojeporukaivaekue, ha oñemondýi hendive, dote rupive odotéta chupe hembireko ramo. Oiméramo ha oñembotovévo oñembotove, ha ndoipotái chupe ru omeẽ ichupe kuñataĩ ramo, plata omboguejýta ru-pe opaichagua haguã iporãháicha kuñataĩ kuéra rape. Sorcerers ndaperekóiterei tekove. Opavave okeháp mymba ndive peñukáta mano rupive. Pe oñemosarambi vaekue kuñã karai kuérape oñemboguete ojehejáta, oñondive

Ñandejára añoite.

Ha okápe ndapejavyỹi, ha avei ndapehyapuỹi chupe, peiko haguére okápe Ehipto yvy pe. Opavave viuda ha huérfano ndape'ámoãi. Oiméramo katu mbaevai rupive peñembotavy chupekuéra ha oñeẽasáva oñeẽ chéve, añehendu porãite ahendúta hembiapu chupekuéra. Ha che pochy pytãme, ha che jukasetã peẽme kyse rupive, ha oikotãta umi kuñakarai peẽmegua viuda, ha umi mitãkuéra peẽmegua huérfano. Oiméramo reipytyvõ plata nde hermano ivai haguére nendive, ani reñembotavy chupe, ani remoĩ chupe interés. Opa ramo ha ñangareko nde rejapyhy pe ao nde revakápe rehegua, tenonde kuarahyresẽ kuarahy rire nde remoĩjey chupe. Oĩ gueteri kóva ijaho chupe, péva año kóva ao iñembyai chupe, mbaépe okeha. Oñeẽ porãite chéve ramo, ahendúta chupe, chembyasy gueteri che. Ñandejára kuéra ndereñeẽporãi, ha mburuvicha umi tapicha nde mbaéva ndereñeẽporãi vai. Umi ñepyrũ mbae umi mbae ojejapoápe trigo ha umi mbae ojejapoápe vino nde rehegua ndereñembyahýimoãi, umi mitãi oñembyahýiva umi mitã kuimbae nde rehegua remeẽta chéve. Péicha rejapo nde vakai ha nde ovecha ha nde mymba oñemboguata, pokõi ára oĩta sy rykére, ha peteĩ-pokõi-ve ára rehe rembojevy chéve ijehegui. Ha kuimbae marangatu peikóta chéve, ha soo mymba kaaguy oipotáva ndapeiuúta, jagua-pe peñembojao.

23

Ani reipytyvõ ñeẽ vai, ani remboaje vaivante rehóvo témbirekua vai. Ndaipóritamoãi hetave ndive mbaevaípe, ndeñemboatyrãi hetakuéra ndive oñemboja hağua hetave ndive, upéicha rupi omoañete hağua temiañoite. Ha pénitape ndereporaserãi mbaeporã rupive. Ojehupyty ramo katu ne rendyvépe toróro térã mburuvicha nde rerekóva va'ekue-gui, térã toróro mburuvicha ha'e-gui ojeroviáva, ojere jeývo emo'ã jeýta chupe. If ha rehecha mymba oñemboguatáva nde rerekóva va'ekue oje'ýva ija'o rupive, ndereheha'eséi chupe, ha katu reipytyvõta oñemboguapy'a hağua hendive.

Ndajavyamoãi juzgamiento pobre-gui hembiapo juzgamiento ichupe. Opaite ñeẽ vai guive reñemombyry, imarãva ha teeỹva nderejapoukaái, ha ndareikotevẽporãmoãi vai oikóva jopói rupi. Ha mbae omeẽva nderejahuréi, pe mbae omeẽva ombotypy hesa ohechavape ha ombyai ñeẽ oikóva. Ha peẽ ndopeñembyasymoãi oiko porãha ambue tendágui, peẽ peikuaa rupi peã oiko porãha ambue tendágui rehegua, peẽ kuri peiko porãha ambue tendágui yvy Ehipto-pe. Poteĩ ary remityũta nde yvy, ha rembyatypa hembiapo. Pe pokõiha pero ñemosãso rejapo ha remosãso ichupe, ha hoúta umi mbaeveỹva nde tetã rehegua; umi opytáva pero hoúta umi kaaguy mymba. Péicha rejapo nde vide ambuekue ha nde oliva ambuekue. Poteĩ ára remoheñóita nde rembiapo, ha irundy ára, irundy-ha-peteĩ-hápe, mbyekýi, ikatu hağuáicha ombyekýi nde vaka ha nde mymba oñemboguatáva, ha ikatu hağuáicha oñemyenyhẽ mitã kuñataĩ nde-guáva ha ojapoỹva ko yvy. Opaite mbae oimeraẽva ahei penderehe, peñongatu, ha téra túva ambue ndapemanduái, avei

ani oñehendu pende juru guive.

Mbohapy jey ko ary pegua peñemboguata chéve. Pe jaha tembiasakue umi mbae oñembohetãvaỹre peñongatu pejapo, pokõi ára pekaru umi mbae oñembohetãvaỹre, péicha mbaéichapa ambohasakuéra ndéve ojehegui pe ára pe jasy umi mitã, upévape guau ndéve resẽ Ehipto guive, ani rejehechauka che renonde nandípe. Ha jajapóta jety ñemitỹ ypy rehegua rejapo nde rembiapo rehegua, umi eñoty haguã nde kokuépe, ha jajapóta oñemohuã rehegua oñemohuã ary rehegua oñembyaty jave nde rembiapo rehegua umi nde kokuégui. Mbohapy jey ary pukukue ojehecháta opaite nde kuimbae Ñandejára Nde Ñanderu Túva mboyve. Araka che amoñembogue umi tetã nde ova guive ha che amoambueve nde tekoha, ani nde remosarambi levadura ári che tuguy remosarambi, ani avei oñemongyhyje ryguasu che arete rehegua pyhareve peve. Umi tembiaporãpy umi peteĩha mbae ojejapo rehegua nde yvy rehegua reguéroguatáta pe ógape Señor Tupã nde rehegua, ndereñotỹi ovecha kamby sy rehegua. Ha eñeẽ, che amondo che mensajero nde resa renondépe upéicha nde reñongatu tape-pe, ha upéicha oguejy nde yvy-pe oĩva che amoĩporã ndéve. Ejesareko nde rehe, ha ehendu ichupe, ha ani reñembotavy ichupe, ndahaéi oñemombyryetámo ndéve, hae rehe che réra oĩ ichupe. Ñahendu porãrõ che ñeẽ, ha pejapo opaite mbae ambojerovia penderehe, ha peguereko che contrato, peiko chéve tetã especial opaite tetã-kuéragui, che mbae rupi hae opaite yvy. Peiko katu chéve reino sacerdocio, ha tetã say. Koã ñeẽ pee Israel memby-kuérape. Ñahendu porãrõ che ñeẽ, ha pejapo

opaite mbae ae penderehe, aiko enemigo pende enemigo-kuérape, ha aimeẽ pende adversario-kuérape. Oho hína che mensajero nde mboguatahára nde renondépe, ha omoingéta ndéve Amorreíta-pe, ha Heteíta-pe, ha Pereseíta-pe, ha Kananeíta-pe, ha Gergeseíta-pe, ha Heveíta-pe, ha Jebusíta-pe, ha amboguái chupekuéra. Nderemoarakuaái ichupe umi itúva kuéra, ani avei ndereserví ichupe, ani nderejapo oikoháicha umi itembiapo, ha katu remboguejy porã ha rembyai porã umi itakuã kuéra. Ha nde remboguata Señor Túva nde rehegua, ha che amombe'u nde mbujape ha nde vino ha nde y, ha che aguevi mba'asy peẽ guive. Nahániri oĩta ndeỹva, avave ndorekói ndeỹva upe nde yvy ári, pe papapy umi ára nde mbae henyhẽva ahenyhẽta. Ha che monday amondo ne rembiapo rehe, ha amoñemyrõ opaite tetã pe ndéve nde ike pe rehe, ha ameẽ opaite nde rovái okañy haguã. Ha amondohata umi tahýi tenondegua nde renondépe, ha ñamomboguéta umi Amorreokuéra, umi Hiveokuéra, umi Cananeokuéra ha umi Heteokuéra nde gui. Ndamoñembosarái chupekuéra peteĩ ary-pe, ikatu hağua ndoikói yvy ñembyahýi, ha heta oiko nde ári mymba kaaguy yvy-gui. Según michĩmi amboguetáta chupekuéra nde guive, amo peve ikatu hağua rembohetave ha reipyhy yvy. Ha che amoĩta nde yvyrokaite yvate yvytu pytã guive, peve yvate yvytu Filisteo-gua peve, ha yvytu ñuã guive, peve tuicha ysyry Éufrates peve, ha che amoĩta nde po-pe umi oikóva yvýpe, ha che ambojáta hikuái nde guive. Ndaipóri nde rejapóta peteĩ ñemboaty haekuéra ndive ha umi itúva haekuéra rehegua peteĩ ñeẽñemi. Ha ndaikatúi oñemohenda nde yvy-pe, ani haguã ojapo nde ñemomarandu chéve, oiméramo nde

ñemboguata i túva kuéra rehe, koã kuéra oikótava ndéve tropiezo.

24

Ha Moisés hei, ejua Ñandejára rendápe nde ha Aarón, ha Nadab, ha Abiú, ha mokõipa poteĩ umi mburuvicha Israel-gua, ha oñemombaeguasúta mombyry guive Ñandejárape. Ha ñemboja Moisés añoite Tupã rehe, haekuéra katu ndañembojamoãi, ha tetã katu ndomboguatamoãi hendive. Oike katu Moisés, ha omombeu tetã remimoñakuñusúpe opavave ñeẽ Tupã rehegua ha ñemboaty. Ombohovái katu opavave tetã ayvu peteĩme, heívo: Opavave ñeẽ oñeẽvaekue Señor, jajapo ha japytuu. Ha Moisés ohai opaite ñeẽ Señor rehegua, ha Moisés opu'ã pyhareve koẽ ha omopuã peteĩ altar yvyty guype, ha doce itaku'i doce tribu Israel rehegua. Ha omondo michĩmi kuimbae mitã Israel memby kuéra, ha oguenohẽ jey holocausto kuéra, ha oñemosarambi sarambi ñemboguejy rehegua Ñandejára-pe mberykuéra. Ojapyhy rire Moisés pe peteĩ mbyte tuguy rehegua, oñembojy mbayru ryrui rupive, ha pe peteĩ mbyte tuguy rehegua oñembojy gotyo tupãoĩha. Ha ojapyhy rire kuatiañeẽ ñemboaty rehegua, omoñeẽ tapicha kuéra nambi-pe, ha hei opaite mbae oñeẽvaekue Ñandejára, jajapo ha japytu. Moisés ojapyhy rire pe tuguy, oñembojesarái pe tapicha kuéra rehe, ha hei: Ehecháke pe tuguy pe ñemboaty rehegua, ojapo vaekue Ñandejára peẽme ẽguarã koã ñeẽ pave rehegua.

Ha oñemboy Moisés ha Aarón, ha Nadab, ha Abiud, ha mokõipa poteĩ mburuvicha rembiguái Israelgua. Ha ohecha pe tenda oĩhápe oñemboy Tupã Israel-gua, ha umi mbae oĩva ipy guýpe, ojoguáicha mbaapo ladrillo zafiro-gua, ha ojueheguáicha taãnga yvága rape yvate-gua iporãhápe. Ha umĩva poravopyre Israel-gui ndoikuaavéi ni peteĩ, ha ojehecha hikuái Tupã rendape, ha okaru ha ou. Hae Yara ojee Moisés-pe: Ejupi che-pe yvyty-pe, ha eiko upépe, ha ameẽta nde-ve umi kuatiañeẽ itakuéra, tembiaporã ha umi mbaeporã umi ahai mbaeporã oñemboe hagua chupekuéra. Ha oñepyru Moses ha Joshua oime henda gotyo, ojevy amo yvyty Túva rehegua. Hae mbaeporãharakuérape hei: Peñemokañy koápe peve ñañembojevy peẽme, ha ehenoĩ Aarõ ha Hur oĩ penendive. Oiméramo oĩhápe oikóta juicio, oñemboja hendivekuéra. Ha ojupi Moisés ha Josué yvyty-pe, ha pe arai oñembotavy pe yvyty. Ha oguejy pe tembiasakue Tupã rehegua pe yvyty Sinaí-pe, ha oñembojaho ichupe pe arai poteĩ ára, ha ohenói Señor Moisés-pe pe ára pokõihápe pe arai mbytégui. Ha forma Señor rembiapo porã rehegua, tata oĩhaguéicha yvyty ñemboypy ári, Israel memby mboyve. Ha Moisés oike arapy mbytépe ha ojupi yvyty ári, ha oĩ upépe yvyty-pe irundy-pa-mboy ára ha irundy-pa-mboy pyhare.

25

Ha oñeẽ Señor Moisés-pe hei haguã. Chee chéve Israel memby kuérape, ha peñongatu ypy rape opaite guive, umi oipotáva

ipyápe, ha peñongatúta che ypy rape. Ha kóva hae umi mbae tenondegua peipytyvõtáva ichupe guive: kuarepoti, itatĩ ha tataendy. ha hyacinth, ha purple, ha scarlet doble, ha lino fino jopyhypyre ha goat veve. ha pire ovecha rehegua morotĩmbyre, ha pire hovyũ rehegua, ha yvyra ndoiporãiỹva ha itakuã Sardio, ha itakuã pe mohaãnga rehegua pe tajao peguarã ha pe ao puku. Ha nde ojapo chéve peteĩ templo say, ha ahechaukáta pe ndéve apytépe. Ha remoĩta chéve opaite mbae ahechaukáva ndéve yvyty-pe, techapyrã oka guasu rehegua ha techapyrã opaite imbae rehegua, péicha remoĩta. Ha nde rejapo peteĩ arka testimonio rehegua yvyramata ivaívaỹgui, mokõi codo ha peteĩ haĩ ipukúpe, ha peteĩ codo ha peteĩ haĩ ipekúpe, ha peteĩ codo ha peteĩ haĩ iyvategúpe. Ha remoatyrõta chupe oro potĩ ndive, okápe ha okápe remoatyrõta chupe oro potĩ ndive, ha remojapo chupe kyhyje oro potĩ moĩmbyre jerere. Ha nde remoheñóita koápe irundy mboyru kuarepoti, ha nde remoĩta umi irundy ykére, mokõi mboyru peteĩ ykére, ha mokõi mboyru mokõiha ykére. Rejapota yvyrai yvyra noñembyaiỹva reheve, ha remboguejy chugui kuarepoti. Ha remoingue umi yvyra jere umi mboyrui oĩva umi yvy gotyo yvyra ryrúpe oguenohẽ hağua yvyra ryrúpe umípe. Umi yvyra-pehẽ oĩta umi yvyra-ryru rehegua umi-pe ha ndoñemonguéi-ta. Ha remoĩngeta kiriritépe pe arkaípe umi mboaje, umi che ameẽta ndéve. Ha remoĩta yvága rape jeporu moĩha itakuã oro katupyry, mokõi codo ha medio pe ipuku, ha peteĩ codo ha medio pe ipepoatã. Ha remoĩta mokõi querubín oro jeporu reheve, ha remoĩta haekuéra mokõivéva umi lado rupive tapa jehechaukaha mbae. Ojejapota querube peteĩ lado koã guive, ha querube peteĩ lado mokõiha

mbae yvyra porãite guive, ha rejapota mokõi querubín mokõi lado ári. Oĩta umi querubín omoĩporãvo umi pepo yvate, omomarãvo umi pepo ijávape ári umi yvyra porãhára, ha umi ova ijávape peteĩ ambue rehe. Umi yvyra porãhára rehe oĩta umi ova umi querubín mbae. Ha remoĩta pe tapa jehechaukaha pe arca ári yvate guive, ha pe arca ryepýpe remoĩta umi jehechaukaha ameẽtava ndéve. Ha che jekuaáta ndéve upégui, ha añeẽta ndéve yvate guive pe tenda poropyhárõ rehegua, ombytépe mokõi querubín umi oĩva ári pe arko rehegua pe testimonio rehegua, ha opaite mbae oimeraẽva añembotarõ ndéve Israel memby kuérape. Ha remoheñóita peteĩ mesa itakuã katupyrýpe, mokõi codo ipukuete, ha peteĩ codo ipekuaite, ha peteĩ codo ha pyharekuéra iyvate. Ha remoĩta kóva oñembojevy kymbe kuarepoti jerére, ha remoĩta kóva korõna peteĩ po tuichakue jerére.

Ha remoĩta peteĩ kymbyjaty jepyso pe korõnape jerére. Ha nde rejapota irundy mboyru kuarepoti, ha nde remoĩta umi irundy mboyru umi irundy vore umi py rehegua ichupe umi guyrapa guýpe. Hae oĩta umi jokuha umi kuatuhaãme umi yvyra jeguerahape, ikatu hagua oguenohẽ hendive pe mesa. Ha nde rejapo umi yvyra jeguata yvyra ndoiporãiva guive, ha rembohetã chupe kuarepoti potĩ ndive, ha oñemboguejy hendive pe mesa. Ha rejapota umi mbae oñembotyvaekue ichupe, ha umi mbae oñemoĩvaekue, ha umi mbae oñembotyvaekue oñembotyhápe, ha umi mbae oñeũvaekue, oĩhápe omoĩta rejapota hendive, kuarahyresã porã guive rejapota ichupe. Ha remoĩta pe mesa ári mbujape oĩhápe che

renondépe tapiaỹre.

Ha nde remoĩta peteĩ candelero kuarahyresẽ iporãva guive, tembiapo jejopy rupive nde remoĩta pe candelero, pe yvyra guasu ichupe, ha pe yvyra michĩmi, ha umi mbayru, ha umi mbae apua, ha umi yvoty ichupe guive oĩta. Poteĩ ha poteĩ yvyrai osẽva yvya guive, mbohapy yvyrai candelero rehegua osẽ yvya peteĩha guive, ha mbohapy yvyrai candelero rehegua osẽ yvya mokõiha guive. Ha mbohapy tyakue oñemohendáva karýi ramo, peteĩ tyakuépe peteĩ tyakue ha peteĩ lilio, péicha poteĩ tyakue osẽva lámpara guive. Ha hae kandelávro-pe oĩ irundy mbayru oñemohenda almendra-icha, peteĩ takuapi-pe oĩ mbae apua, ha umi azusena chupe. Pe taãngai mokõi tubo rapykuéri guive, ha pe taãngai irundy tubo rapykuéri guive, péicha poteĩ aka rapykuéri osẽva kandelero guive, ha kandelero ryepýpe irundy taãnga ojejapo almendra ramo. Umi knobs ha umi reeds hendive oĩ-ta, opavave wrought work peteĩ oro pure-gui. Ha remoheñoitáne i tyvyrakuéra ichupe pokõi, ha remoĩtáne i tyvyrakuéra, ha hendytáne peteĩ tova guive. Ha pe incensario ichupe ha pe base ichupe oro potĩ guive remoheñoita. Mayma mbae umi mbayru koãva peteĩ talento oro porã rehegua. Ehecha, rejapo oñondivéva tembiaporã ojehechauka ndéve yvyty-pe.

26

Ha táva rejapo, paũ aũlaía vya lino porã moĩmbytepyre guive,

ha hovy, ha pytãngy, ha pytã moĩmbytepyre, querubín tembiapokue aõypyre rejapo hikuái. Pukukue aúla rehegua peteĩ-gua porundy ha mokõipapy kóvado, ha pekue irundy kóvado, aúla peteĩ-gua oĩta, medida pe ojehu oĩta opavave aúla-kuérape. Po cortina oẽta joajúva peteĩ ambue ndive, ha po cortina oẽta joajúva peteĩ ambue ndive. Ha nde rejapo chupekuéra jegua hovy ári pe tĩ pe ao peteĩ-gui, pe peteĩ vore guive pe joaju-pe, ha upéicha nde rejapo ári pe tĩ pe ao okápe-gui pe joaju-pe pe mokõiha-pe. Mokõi pa angai jegua rejapo peteĩ ãga rehe peteĩme, ha mokõi pa angai jegua rejapo ãga vore guive oñembojoaju haguã mokõime rehe, ojoja oñemboguejy oñondivépe peteĩteĩva-pe. Ha remoĩta mokõi poi peteĩ sa pokõi kuimbae, ha rembojoaju umi kuatia ambae ambue ambue rehe umi mokõi poi rupive, ha oĩta pe tenda peteĩ. Ha remoheñoita pire vevúi jepoko tenda ári, pateĩpateĩ pire remoheñoita hikuái. Ko pukukue kuero peteĩva, treinta codo, ha irundy codo pekue kuero peteĩva, péicha medida oĩta pateĩ-papateĩ kuerokuérape. Ha remoñondivéta ko po piel oĩhápe, ha ko seis piel avei oĩhápe, ha remokõimbóta ko piel poteĩha táva tenda rovái. Ha nde rejapo vya mokõive peteĩ sa pokõi ári mbae yvate aõ peteĩ pegua, pe mbytépe oñembojoaju ramo, ha mokõive peteĩ sa pokõi vya nde rejapo ári mbae yvate aõ oñembojoaju haguéra mokõi hagua pegua.

Ha remoĩta joguaha itakurusúpe pokõi sa, ha rembojoajúta umi joguaha umi kytĩ guive, ha rembojoajúta umi pire, ha oĩta peteĩ. Ha nde remoĩta pe oñembohetave pe áo rehegua pe tenda, pe pyte pe áo rehegua pe oñemboykéva remoĩmbotáta pe

oñembohetave pe áo kuéra rehegua pe tenda, ha remoĩmbotáta pe tenda rapykuéri. Peteĩ codo ko guive, ha peteĩ codo ko guive ko ojehecharamovéva umi ao gui, umi ao ipukúpe guive óga arigua, oĩta oñembotýva ári umi táva óga arigua ko guive ha ko guive oñemboty hağua. Ha remoĩta peteĩ jepokópe pe karambahápe pire ovecha kuéra pytãnguéra, ha jepokópe pire hovyũnguéra yvate gotyo.

Ha remojapota yvyra rapea tenda rehegua yvyrakuéra ndoipoíva guive. Diez codo rejapo peteĩ columna, ha peteĩ codo ha medio hae pe ancho columna peteĩ-gua. Mokõi ángulo peteĩ columna-pe, ojuehegua peteĩ ambue-pe, péicha rejapota opaite columna-kuérape carpa rehegua. Ha remoĩta yvyraã okarape, mokõipa yvyraã okarape yvy gotyo guive oĩva Yvatekuépe gotyo. Ha mokõi paã base plata remojapota umi mokõi paã columna-pe, mokõi base columna peteĩteĩva-pe mokõive mbae parte-pe, ha mokõi base columna peteĩteĩva-pe mokõive mbae parte-pe. Ha pe táva irundy-hagua mokõiha oñeñeẽva Ñemby gotyo, mokõi pa peteĩ sýi. Ha cuarenta base ichupe plata, mokõi base pilár peteĩme ğuarã mokõivéva parte ichupe, ha mokõi base pilár peteĩme ğuarã mokõivéva parte ichupe. Ha upe óga rapykuéri rapykuépe, upe vore ype gotyo oĩva, rejapota poteĩ yvyra. Ha mokõi yvyra yvate rejapo carpa esquina tapykuégui ári. Ha upéicha oĩta ojojápe guypegua, oĩtavaerã ojoja umi akãgua peteĩ joajuhápe, péicha rembaapóta mokõivéva mokõi esquínape, ojoja toĩ. Ha oĩta poapy yvyra oñemboy, ha umi iñakã plata paãmokõi, mokõi iñakã peteĩ yvyra oñemboy-pe mokõive umi vore chupe, ha mokõi iñakã yvyra oñemboy peteĩ-pe. Ha

rejapo mbayryrýi yvyraỹva guive, po táva peteĩ columna-pe peteĩ vore guive carpa rehegua. Ha po barra columna-pe peteĩ lado carpa-gui mokõiha-pe, ha po barra columna-pe tapykue lado carpa-gui yguasu gotyo. Ha pe vara mbytépe oĩva pe kuatiápe oñembohasáta peteĩ táva guive ambue távape. Ha umi yvyrai rembohetaguáta kuarepotĩme, ha umi mboyru remoheñóita kuarepotĩva, umi rupive remoingéta umi yvyra, ha umi yvyra avei rembohetaguáta kuarepotĩme. Ha remopuã pe tenda ojehechauka haguã ndéve pe yvyty-pe.

Ha rejapota peteĩ cortina hovy, morotĩ ha pytã jepohyipyre guive ha lino porã tejido guive; tembiapo tejido rejapota hembiasa querubines reheve. Ha nde remoĩta ichupe ári irundy yvyrai vaiỹva oñembohetãva kuarepotĩ rehe, ha umi akã ichupe kuarepotĩ, ha umi pya ichupe irundy plata. Ha nde remoĩta pe telón umi yvyra rape rehe, ha nde regueru upépe okápe pe telón ryepýpe pe arca pe testimonio rehegua, ha omohaãngáta pe telón peẽme mbytépe pe sai ha mbytépe pe sai umi sai rehegua. Ha rembojapota pe telón rupive pe yvyra ryrui marandu rehegua pe saỹ saỹme. Ha nde remoĩta pe mesa okápe pe telóngui, ha pe candelero oñemboyvévo pe mesápe, pe vevúi pe tabernákulogui ojehóva Ñotõme, ha pe mesa remoĩta pe vevúi pe tabernákulogui ojehóva Norténde. Ha remoĩta peteĩ jahoi okẽ rehe oga arapýpe hovy, pytãngy ha pytã keklosméno reheve, ha lino porã keklosménha reheve, tembiapokue poikiltóu mbae. Ha remoĩta pe katapetásmape po pilares, ha remoitĩ chugui kuarahyresẽme, ha umi kefálides ichugui kuarahyresã, ha rechofundi chupekuéra po bases bronsegua.

27

Ha nde remoheñóita peteĩ altar yvyramáta guive ndoivaikuaáiva, po pýra pe ipukúva, ha po pýra pe ipekúva, cuadrado oikóta pe altar, ha mbohapy pýra pe iyvate. Ha remoĩta umi tañykã umi irundy kytãme, hesegua guive oĩta umi tañykã, ha remboahyjúta hikuái kuarepotĩ. Ha nde rejapo peteĩ corona pe altárpe, ha pe cubierta ichupe, ha umi vasijas ichupe, ha umi ganchos de carne ichupe, ha pe incensario ichupe, ha opavave umi mbae ichupe nde rejapo bronce rupive. Ha remoĩta chupe jeguakaha tembiapo jeguakaha rendápe ikatúva bronce, ha remoĩta pe jeguakaha rendápe irundy mbotyha bronce upe irundy ykére. Ha nde remoĩta chupekuéra pe rejilla guýpe altar rehegua yvýgui, oĩta katu pe rejilla peve mbytepegua altar rehegua. Ha nde rejapo peteĩ altar-pe yvyrai oñemboy hağua yvyra iñakãrãỹva guive, ha nde rembojere chupe bronce rupive. Ha remoingue umi yvyra jepoaka umi mbojapo ryrui pe, ha oĩ umi yvyra jepoaka umi yvy gotyo túva altar rehegua oñemboguapy hağua chupe. Hueco costura-free remojapoo ichupe, oñondive pe ojehechauka ndéve yvyty-pe, upéicha remojapoo ichupe. Ha remoĩta peteĩ okápe pe táva rendápe, pe táva gotyo oñemboguatáva Ñemby gotyo, ikũ umi táva okápe rehegua ojejapo haguã lino porã oñembojere haguãgui, ipukúva sa peteĩ sa pehẽ umi pehẽ pe táva gotyo peteĩme. Ha umi estaka ichupe mokõipa, ha umi base ichupe mokõipa bronce, ha umi anillo ichupe ha umi sujetador plata. Upéicha pe táva gotyo oñemboguatáva yvate gotyo, cortina peteĩsa pehengue codo

ipukukue, ha umi yvyra aty ichupe mokõipa, ha umi pytã ichupe mokõipa bronce-gui, ha umi jokoha ha umi joapykuéra umi yvyra aty rehegua, ha umi pytã ichupe oñembojapopyre plata rupive. Pe ancho pe cancha pe según mar, cortinas cincuenta codos, columnas ichupe diez, ha bases ichupe diez. Ha patio rape Kuarahyresẽ gotyo cortina pokõiha pehẽ codo, icolumna pa, ha ibase pa. Ha poakãve peteĩ codo yvate oĩ umi cortina rehegua peteĩ lado-pe, columna ichupe mbohapy, ha umi base ichupe mbohapy. Hae taãnga mokõiha peteĩ-pa-po ha irũ pehẽngue umi ao yvate, yvyrai chupe mbohapy, ha umi yvyrai rape chupe mbohapy. Ha okẽ okápe okaháp kyhyjerã, mokõipa pehẽ yvate guive hovy, ha pytãngy, ha pytã keklosméno, ha ñandutĩ keklosméno okẽ poikilikuéra ñembokatupyry ñembosakoíhape, yvyraã ichupe irundy, ha yvyraã remboyke ichupe irundy. Mayma umi estaca okápe jerére oñembojapysoỹva plata rupive, ha umi akã chugui plata, ha umi pytã chugui bronce. Pe patio ipuku hae sa cien ári cien, ha ipeku cincuenta ári cincuenta, ha iyvate po pehẽ codo lino porã joapypyrépe, ha ibase hae broncegua. Ha opavave ñemohenda ha opavave tembiporu ha umi jokoha okápe bronce-gua.

Ha nde rembohapy pe mitãkuéra Israel-pe, ha ogueraha nde-pe aceite yvyramata guive atrugon potĩ kekommen luz-pe moĩ haguã, ikatuha oky lámpara jepivegua. Oka táva jeguatápe, oka jepokópe guive oka jepokópe oĩva ñeẽrã ári, omoĩta chugui Aarõ ha imemby kuéra pytũ guive koẽ peve Ñandejára renondépe, tekokatu añetéva ne remimba kuérape Israel memby kuéra guive.

28

Ha nde regueraha nde rykére Aaron nde ryvy ha imemby kuéra, ha Israel memby kuéra guive oñemboesýi haguã cherehe: Aaron ha Nadab ha Abihu ha Eleazar ha Ithamar, Aaron memby kuéra. Ha nde rejapo peteĩ ao sagrado Aaron nde ryvyýi pe guarã mbaekuaarã ha tuvicha rehe. Ha nde ñeẽ maymáva kuimbae aranduháp akã-pe, haekuéra amohenda pya arandu ha kuaa reheve, ha ojapo ao say Aarõ-pe amo say-pe guarã, upépe omboguatáta cherehe. Ha kóva umi ao umi ojapotáva: pe peteĩháicha peteĩ pecho rehe, ha pe tĩỹha, ha pe ao pukukue, ha ao kañyỹva, ha pe akãỹha, ha pe kũ; ha ojapota umi ao saỹ Aarõ ha umi mitãkuéra ijápe guarã che rehe mboesýpe oiko hagua. Ha haekuéra ojapyhýta itakuã pytã, ha hyacinto, ha porã pytã, ha pytã pytã ha ao porãitéva. Haekuéra ojapo peteĩ tembipuru hombro rehegua lino porã oñembojere aguive, tembiapo oñembohetã ha embroidered. Mokõi tajao ojoajúva oikótava chupe, peteĩ ambue rehe, mokõi vevúi rupive oñembojoajúva. Ha pe ao táva rape rendápe oĩva hesegua, oñemoĩ porãta chupe ojejapóva ramo oñemoĩta itakuã porã potĩva guive, ha hovy, ha pytãngy, ha pytã oñembojeheáva guive, ha ao porãitéva oñembojeheáva guive. Ha nde rejapyhy mokõi itá esmeraldagua, ha nde remohaãnga hese umi téra umi memby Israelgua. Poteĩ téra itakuéra peteĩ ári, ha ambue poteĩ téra itakuéra mokõiha ári igenesiskuéra rehe. Tembiapo itakuaa rembiapo, taãnga jojapo mbae rehegua, ojapo vaerã mokõi itá ári téra kuéra mitã kuéra Israel-gua. Ha remoĩta mokõi itá ári omboja ephod-pe, itá

manduarã hae mitãkuéra Israel-pe, ha Aaron oguerojevy téra mitãkuéra Israel-pe Señor renonde ári mokõi omboja ijápe, manduarã chupekuéra rehegua. Ha remoheñóita umi ñembojao itakuã porã guive. Ha remoñeẽta mokõi cadena flecos rehegua itakuã porã guive, oñembojoaju haguã yvoty ryepýpe, tembiapo tejido rehegua, ha remoĩta umi cadena flecos rehegua tejido haguã umi hombro renda ári, umi hombro renda rehe oĩva tenonde guive.

Ha remoĩta peteĩ pechokuera oikuaáva mbae, tembiapo poikiltou rehegua, oñondive ῥυθμὸν ephod rehegua, remoĩta hae kuéra oro guive, ha hyacintho guive, ha porpora guive, ha kokino keklōsméno guive, ha bysso keklōsménē guive. Remojapota upéva cuadrado, oĩta mokõi jey, pulgada pukukue ijykue, ha pulgada pe ipekue. Ha rembohayhũta ichupe ao itakuéra reheve irundy tysýi, tysýi itakuéra oĩta, sardio, topacio ha esmeralda, pe tysýi peteĩha. Ha mokõiha vore: ita pytã, safiro ha jaspe. Ha pe tenda mbohapyha, ligurio, ágata, amatista. Hae tenda irundy, krisolito, ha berilo, ha ónice, oñembojapypy kuarahyitápe, oñembojoaju kuarahyitápe, togue katu ichupe tenda. Hae itakuã oñembojeroviáta Israel memby réra guive, papapy mokõipapaha, oñembojeroviáta hembiréra rehe, ojehai porã sello ramo, peteĩteĩva hembiréra rehe, oñembojeroviáta papapy mokõipapaha tetã-ha peĝuarã. Ha nde rejapo pe oracle rehe krowsous oñembojoajúva, tembiapo cadena-icha oro potĩ guive. Ha oguerekóta Aarón umi téra umi mitãkuéra Israel-gua peteĩ lógeiou krísis rehegua ári ipyápe, oikévo say-pe manduarã ramo Ñandejára renondépe. Ha nde remoĩta peteĩ

pechokuaa oĩva juicio rehegua ári peteĩ jechauka ha peteĩ añete, ha oĩta Aarón tyvyty ári, arakaeve oike peteĩ say ári tenonde Señor rehegua, ha Aarón oguerahaukáta umi juicio umi mitãkuéra Israel rehegua tyvyty ári tenonde Señor rehegua jepivegua. Ha remoĩta peteĩ ao ryguasu pysã tuichakue opaite hovy. Hae oĩta pe mbae ojere ñemohenda hesegua chupe mbytépe, ñemohenda oguerekóva jerére pe mbae ojere ñemohenda rehegua, tembiapo ñembohetáva, pe joaju ñembohetapyre hesegua chupe, ikatu hãgua ani oñemboja. Ha nde rejapota upe lóma guýpe upe ypodýto rehegua yvýgui, haéicha peteĩ róa oñembotyha, umi róisko umi hyakíntho guive, ha porfýra, ha kokíno oñembohasãva, ha býsso oñembohasãva, upe lóma guýpe upe ypodýto rehegua jerére, pe ojehechaukáva ojuehegua umi róisko kuarahýpe, ha umi kódona mbytépe umi mbae koichagua jerére. Guive granada dorado dodona ha yvoty ári hembe tunica jerére. Ha upéicha oĩta Aarón oñemboguatávo ojehendúta iñeẽ oikévo pe sai rupápe Karai ñeãme ha osẽvo, ani haguã omano. Ha ndejapo peteĩ lámina dorada potĩ, ha ndemombaapo hendápe ñemombaapo sello rehegua, Tembiapo Ñembohetãha Karai mbae. Ha remoĩta upéva yvyraija hovyúva ojejapo haguépe, ha oĩta turbante ári, turbante resape gotyo oĩta. Ha upéicha oĩta Aarón ova rehe, ha Aarón ombohasáta umi angekói umi mbae sagrado-pe, opavave ikatu haguéicha omosãsõta umi mitã Israel opavave jopói umi mbae sagrado ichupe kuéra, ha upéicha oĩta Aarón ova rehe tapiaite oñemoneĩ ichupe kuéra Ñandejára renondépe.

Ha umi oñembohesakã umi ao-gui karaguatã iporãva, ha

remoheñóita mitã karaguatã-gui, ha hãi remoheñóita, tembiapo oñembohyapúva. Ha Aarõ ray kuérape remoĩta ao ha mboy, ha akãmby remoĩta chupekuéra mbaeporã ha tekoporã-pe guarã. Ha remoñeẽta chupekuéra Aarõ nde ryvyi, ha imitãkuéra ioñondive, ha remosakãỹta chupekuéra, ha remohenyhẽta ichupekuéra ipo, ha remoñangarekóta chupekuéra ikatuhaguãicha oñemboesarãi cherehe. Ha remoheñoita chupekuéra karuha lino reheve oñembotavy haguã iñakãrapuã, okañy guive akã peve oikotevẽta. Ha Aarón oguerekóta chupekuéra ha umi mitã imembykuéra, oikévo umi óga aranduka rehegua gotyo térã oñembojávo ombaapo hagua altar sai gotyo, ha ndojapómoãi chupekuéra rehe jejavy, ani hagua omanóvo, tekokatu arakaeve chupe, ha umi itaỹ imembykuéra ndive.

29

Ha upéva hae ojapootaha chupekuéra, omoñeẽ porãta chupekuéra ikatu haguãicha omboguata sacerdote cherehe. Ojapyhy peteĩ toro mitãi vaka guive ha mokõi ovecha akãnunduỹva. ha mbujape asyỹva oñembojehe aceite-pe, ha mbujape sayju asyỹva oñembohasã aceite-pe, harina porã trigo-gui remopuã chupe. Ha emoĩtaã hikuái peteĩ kanasta ryepýpe, ha emboguejy hikuái pe kanasta ári, ha pe tembi'u ryguasu mitã'i, ha mokõi ovecha akãrague. Ha Aaron ha i mitãkuéra ichupe regueraha pe okẽ rehe pa óga arapýpe mbae jeerei rehegua, ha remohecha chupe kuéra y-pe. Ha nde jagueru umi

ao, remboahúta Aarõ nde ryvy pe túnica pukukue, ha pe hombopyta, ha pe peteĩ kuatia pypore, ha remoĩmbytáta chupe pe peteĩ kuatia pypore pe hombopyta rehe. Ha remoĩta pe turbante iakã rehe, ha remoĩta pe placa morotĩ pe turbante rehe. Ha regueraha aceite unción-gui, ha remoĩta chupe iakã rehe, ha remosarambi chupe. Ha i mitãkuéra regueruta, ha remoñeẽta chupekuéra ao. Ha nde moĩmbaha chupekuéra umi chumbe, ha nde moĩ chupekuéra umi turbante, ha oĩta chupekuéra sacerdocio chéve peve ára ymaẽ, ha nde moheñói Aaron po ichupe, ha umi po umi mitãi ichupe. Ha remoĩta pe novillo okẽ rehe umi okẽ pe óga arapýre mbaekuaarã rehegua, ha omoĩta Aarõ ha umi mitã imbae umi po imbae okẽ rehe pe akã pe novillo rehegua ñenondépe Señor rehegua, okẽ rehe umi okẽ pe óga arapýre mbaekuaarã rehegua. Ha nde rejuka pe mborikue Ñandejára renondépe, pe óga arapýpe testimonio rehegua okẽ rapykuéri guive. Ha nde rejagua tuguy ryguasu rehegua ha remoĩta yvate kuãtĩa altar rehegua nde pysã rupive, ha pe oĩva opavave tuguy reityu altar pya gotyo. Ha nde reguerahata opavave pe ryvi oĩva tyba ári, ha pe akã hígado rehegua, ha mokõi ryñón, ha pe ryvi oĩva hesegua ári, ha nde remoĩta altare ári. Umi haekuéra kárne mborikotĩ rehegua, ha pe pire, ha pe monda rembyapy pukukue tata rupive okápe táva rendápe, mborikotĩ rayhũ rehe hae haguére.

Ha nde rejapyhy peteĩ ovecha macho, ha Aarõ ha ichupe ray kuéra omoĩta hikuái po ovecha macho akã ári. Ha remoñeẽta chupe, ha reguereko rire tuguy, reñembojaota altar rehe jerére. Hae ovecha ryguasu remojavyáta mokõi gotyo oñondive mbae

rehe, ha remohendýta umi mbae rypya ha umi py y rupive, ha remoĩta umi mbae mokõi gotyo rehe akã ndive. Ha nde remoĩ porãta opaite tuicha ovecha kuimbae pe altar ári, moĩ haguã oñemohypy haguã Karai rehe peteĩ pyai porã rehe, moĩ Karai rehe hae. Ha nde rejapyhýta pe ovecha mokõiháp̃e, ha omoĩta Aarõ ha umi mitãi ichupe umi po ichupekuéra pe akã rehe pe ovecha rehegua. Ha nde rejuka chupe, ha nde regueraha tuguy pe, ha nde remoĩ ári pe lóbulo pe nambi Aarón pe akatúa, ha ári pe punta pe po akatúa, ha ári pe punta pe py pe akatúa, ha ári pe lóbulos pe nambi pe mitã chupe pe akatúa, ha ári pe puntas pe po ichupe pe akatúa, ha ári pe puntas pe py ichupe pe akatúa. Ha nde regueraha tuguy altar apytépe guive ha aceite unción rehegua apytépe guive, ha nde rembojesarái Aarón ári ha itúnica ári, ha imemby kuéra ári ha imemby kuéra túnica ári hendive, ha oñemosarambiãta hendete ha itúnica, ha imemby kuéra ha imemby kuéra túnica hendive. Umi tuguy ovecha rehegua katu remboguejy altar gotyo jerere. Ha nde rejapyhy ovecha guasu gui ikyra, ha ikyra oñembotýva ipuru, ha hígado rape, ha mokõi riñón, ha ikyra oĩva hesegua ári, ha ijyva akatúa, hae rupi hae ñemoĩporã koã. Ha peteĩ mbujape aceite rehegua, ha peteĩ mbujape plano kanasta guive umi mbujape levaduraỹva oñemboguejy vaekue Señor renonde. Ha remoĩta opaite Aarõn po ári ha imemby kuéra po ári, ha remombyry hendive kuéra mombyry haguã Ñandejára renondépe. Ha regueraha chupekuéra po gui ha remoĩ porãta táva rape rehe tataendy jepokuaápe vyapavẽ hagua Ñandejára renondépe, hae oñemeẽ Ñandejárape. Ha nde regueraha pe táĩva apỹi guive pe ovecha macho mburuvicha pe oñemoĩporãvéva rehegua, pe

haeha Aaron, ha nde remombyry hae oñemeẽ Ñandejára renonde, ha oikóta ndéve pe mbae oñembojaóvape. Ha nde remoñandypaũta pe tyvyra oñembyaíva, ha pe jukysy pe mbae oñemboguéva, oñembyaíva, ha oñemboguéva pe ovecha ruguáigui pe ñemohuãguáva Aaron-gui, ha imemby kuéra-gui. Ha upéicha oĩta Aaron ha ichupe mitã kuéra chupe ley aeternoitéva guive mitã kuéra Israel, hae katu ofrenda koã, ha ofrenda oĩta guive mitã kuéra Israel guive sacrificio kuéra salvación rehegua mitã kuéra Israel, ofrenda Señor-pe.

Ha ha mbae apo sagrado ha hae Aaron rehegua oĩta ichupe ray kuéra ndive hendive oñemosãso haguã ichupe kuéra upépe ha omoañete haguã po ichupe kuéra rehegua. Pokõi ára omoĩta ichupe pe sacerdote pe iñambue guive pe imemby, oikéta pe carpa testimonio-pe ominístra hãgua pe mbae sagrado-pe. Ha pe ovecha macho consagración-gui regueraha, ha rembohapy pe soo peteĩ tenda sagrado-pe. Haekuéra oúta Aarón ha umi mitãi imembykuéra umi soo ovecha ryguasúgui ha umi mbujape oĩva kanastápe, okápe umi okẽha tenda mbaekuaarã rehegua. Ojehuúta umíva oĩhápe oñembojesaraíva umípe omoĩporã haĝua po ichugui, oñembojesarái haĝua ichugui, ha ambue tapicha ndojehuúmoãi ichugui, hae rehe hae jesarái. Oiméramo katu oñemboykéta umi soo oñemosarambi porãhaguágui ha umi mbujape pyhareve peve, remoĩta umi oñemboykéva tatápe, ndojeúmoãi, say rupi hae.

Ha rejapo Aarón ha umi mitãi chupe péicha opaite mbae aimandúva ndéve, pokõi ára remoĩporãta umi po ichupekuéra.

Ha pe tóru mitãi angaipáva rehegua rejapota potĩha árape, ha remopotĩta pe altáre nde remoñepyrũ jave pe rehe, ha remohesãita chugui ikatu hağua oñemoñepyrũ. Pokõi ára remopotĩta pe altare, ha remosarambieta chupe, ha oikóta pe altare marangatu pe marangatúpe, opavave opoguapýva pe altárape oñemosarambiétata. Ha kóva hae umi mbae rejapotaãva altar ári: ovecha mitãi peteĩ ary orekóva naiporãiỹva mokõi peteĩ ára rupi altar ári jepivegua, ofrenda jepiveguáva.

Peteĩ ovecha rejapo pyhareve ha mokõiha ovecha rejapo kaaru. Ha décimo harina fina oñembojehea aceite rupytýpe lo tetarto del hin, ha ofrenda líquida lo tetarto del hin vino cordero peteĩme. Ha mokõiha ovecha rembojapo pytũ aja, oñondive pe tembiasakue pyhareve rehegua ha oñondive pe tembiasakue kya rehegua, rembojapo peteĩ tembiasakue hyakuã porã Ñandejárape. Mbaerepi jehupyty oñemoĩ jepivegua pehenonderãme, okẽ rupive tenda mbaekuaarã rehegua Ñandejára ñeãme, upépe aikuaaukáta ndéve upégui, ikatu hağua añeẽ ndéve. Ha che apoỹta upépe umi mitã Israel-gua, ha che yvatekuaáta che reko porãitépe. Ha che amoñeẽ porãta óga tenda mbaekuaarã rehegua ha altar, ha Aaron ha mitãkuimbae ijára che amoñeẽ porãta, ombaeapo hağua sacerdote ramo cherehe. Ha che rehéta oñehenóita Israel-gua tembireko rehe, ha che aiko chupekuéra Ñandejára. Haekuéra oikuaáta upe che hae Señor pe Túva ichupe, pe oguenohẽvaekue chupekuéra yvy Ehipto guive, oñehenóivaerã chupekuéra, ha haevaerã ichupe Túva.

30

Ha remoĩta peteĩ altar tupãsy rehegua yvyra ndoiporãivaerã guive. Ha nde rejapo chupe peteĩ codo pe ipuku, ha peteĩ codo pe ipoguasu, cuadrado oĩta, ha mokõi codo pe yvate, hesegua guive oĩta umi tãgua hesegua. Ha remoĩmbytáta itakuã ndive iporãva pe jakyra chupe, ha umi hóga chupe jerére, ha umi takuã chupe, ha remoheñóita chupe peteĩ corona moĩmbyre itakuã jerére. Ha mokõi joapyha kuarepotĩ potĩ rejapo peteĩ yvate guive pe moĩmbyre mopuã corona chupe, pe mokõi ykére rejapo pe mokõi ykére-pe, ha oĩta jopyhague umi yvyra-pe, upéicha ramo oguenohẽ hagua chupe umípe. Ha remoheñoimbáta yvyra rape yvyra ndoipoíva guive, ha rembohetakuaáta chugui kuarepoti rupive. Ha nde remoĩta chupe upe katupetásmata rire, upe oĩva upe kivótu ári umi márturia rehegua, upe-pe che aikuaaukáta nde ve upégui. Ha omohũ peteĩ sahumerio ipaháp̃e Aaron sahumerio oñembojoajúva iñemíva ko pyhareve pyhareve, oñondive omyatyrõ umi tataendy, omohũ peteĩ sahumerio ipaháp̃e. Ha upe jave omboguejy Aaron umi tyvyra ára paha, omboguejy pytũ pe. Pytũ ombohypy oñondive haeño haeño Ñandejára renonde opaite hendakuéra. Ha ndoikumoãi chupe pohã pytũ ambuéva, mbaeporã, tembiasakue, ha jeyurã ndereñesakãi chupe. Ha Aarón oñemopotĩta ichupe iñakã rehe peteĩ jey ary rehegua, tuguy rehegua potĩha rehegua omopotĩta ichupe ko'ãga rupi ha'ekuéra; tekoha tekoha rehe ha'e Señor rehe.

Ha oñeẽ Señor Moisés-pe heívo, Oiméramo regueraha censo mitãkuéra Israel-gua ojehechávo ichupe, ha opaũ omeẽta jehepymeẽ itesãi rehegua Karai-pe, ha ndoikómoãi ichupe kuéra ñemboguejy ojehechávo ichupe. Ha kóva hae omeẽta opaite ohasáva pe jehechakuaápe, pe mbytepyte didrachma rehegua haéva pe didrachma sagrado rehe, mokõipapy obolo pe didrachma, ha pe mbytepyte didrachma rehegua meẽ Ñandejára-pe. Opavave oparaporeúva oikéva epískepsiape, mokõipavẽ ary ha yvategua guive, omeẽta eisforã Karaípe. Pe iporavéva ndomoĩmbavéitamoãi, ha pe ivaiíva ndomboguejymoãi pe mbytegui pe mokõi dracma rupive oikuévo pe contribución Señor-pe, ojapo hagua expiación penderete rehegua. Ha nde rejapyhy plata mbaeporãva Israel memby kuéra guive, ha nde reme'e chupe tembiapo carpa mba'ekuaarã rehegua, ha oikota'a Israel memby kuéra manduarã Ñandejára ñembo'e rehe, oñembohovái hagua nde pya kuéra rehegua. Ha oñeẽ Señor Moisés-pe heívo, Emopuã peteĩ lavatorio bronce, ha base chupe bronce, oñembohovái hagua, ha remoĩta chupe óga aranduka rehegua ha altar rehegua mbytépe, ha remboguejýta chupe yva. Ha ojejavouka Aarón ha umi mitãi ichupe guive ichupe umi po ha umi py y rupive. Oikévo carpa testimonio reheguápe, ojesajohúta y rupive ha ndoikuaavéi; oñembojávo altar-pe oñemboguata hagua ha omboguejy hagua umi holocausto Señor-pe. Ojejohéita pe po ha pe py y rupive, arakaeve oikévo pe karpa testimonio-pe, ojejohéita y rupive ani haguã omano, ha oikótava chupekuéra ley arakue yma pukukue ichupe ha pe generación ichupe rehegua hendive. Ha oñeẽ Señor Moisés-pe hei haguã. Ha nde

ejagarra umi mbae hyakuã porã, pe yvoty mirra poravopyre pokõi sa siclo, ha canela hyakuã porã pe pyti kóva mokõi sa pokõiha, ha takuapi hyakuã porã mokõi sa pokõiha. ha iris mbae poi poteĩ siklo say mbae, ha aceite oliva-gui peteĩ hin. Ha nde remoheñóita chupe aceite unción sagrado, perfume perfumado arte perfumero reheve, aceite unción sagrado oĩta. Ha nde oñemohendáta hendive pe óga ñeẽrã rehegua, ha pe arca óga ñeẽrã rehegua, ha opavave imbae, ha pe kandelero ha opavave imbae, ha pe altar pohã pytũ rehegua Ha pe altar umi holocausto rehegua ha opavave imbae, ha pe mesa ha opavave imbae, ha pe jokuaha. Ha remombaeguasúta ichupe, ha oikótava mbae raỹi umi mbae raỹi rehegua, opaite pe oguapyỹva ichupe rehegua, ojejapóta mbae raỹi. Ha Aarón ha umi mitãi chupe oñemombaeguasu, ha oñemosãso umíva ombaeapo haguã sacerdote cherehe. Haekuéra Israel memby kuérape reñeẽta, reévo: aceite ñemohenda ñemosãsoo sagrado oikóta ko peẽme umi peẽ generación kuérape. Táva ári yvypóra rehegua ndojeporokuaimoãi, ha ojehegui ko ñembojehea rehegua ndapejapoãi peéme guarã penderehegua avei, say hae, ha sayrenda oikótaha peéme. Mávapa ojapo upéicha, ha mávapa omeẽ hese ambue tekoháguigua, oñemboguete oñemondáta iñakãme.

Hae hei Señor Moisés-pe: Ejagarra nde rehegua umi mbae hũ porã, estacte, ónice, gálbano hũ porã ha incienso tesapeỹva; ojoja ojoja oĩta. Haekuéra ojapo chupe sahumerio mburuvichahára rembiapo mburuvichahára rehegua ojeheava, potĩ rembiapo say. Ha reñembojao koãgui michĩmi, ha remoĩta

umi joapykuéra renondépe umi joapykuéra rógai ryepýpe, hendive aikuaaukáta ndéve upégui; saỹ umi saỹgui oikóta peẽme poapy. Oñondive ko ñembojehe ndapejapomoãi peẽme guarã pene rérape, tembiapo porã hae peẽme guarã Ñandejára rérape. Mávapa ojapo upéicha ikatu hagua ohũ chupe, oñembyai hendive tetã guive.

31

Ha oñeẽ Señor Moisés-pe hei haguã. Ehecháke, ahenói téra rupive Bezalel-pe, Urí remimbíre, Hur remimbíre, Judá atýgui. Ha amohenda chupe espíritu divino sabiduría rehegua ha comprensión rehegua ha conocimiento rehegua, oñemomarandu hagua opaite tembiapópe ha haãnga, ombaapo kuarepoti, itatĩ, itakuarepoti, hyacinto, pytãngy ha pytãũ mohendapyre reheve. ha umi mbaapo itakuéra, ha umi mbaapo carpintería yvyra rehegua, ombaapo opaite umi mbaapo rehe. Ha che ame chupe ha ko Eliab Ahisamach-gui tekoha Dan-gui, ha opavave entendido korasõme ame entendimiento. Ha ojapota opavave mbae opaichagua amandóva ndéve: ógape mbae jehechauka rehegua, ha arca mbohovái rehegua, ha tenda oñembyasyỹ rehegua oĩva hese ári, ha mbae oĩva ógape rehegua. Ha umi altar, ha pe mesa ha opavave umi mbae ichupe, ha pe candelero potĩva ha opavave umi mbae ichupe. Ha pe yãha ha imbae pytã. ha umi ao porãite Aaron rehegua, ha umi ao imemby kuéra rehegua osacerdote hagua chéve Ha pe aceite unción-gui, ha pe sahumerio composición-gui pe santo-gui,

según opaite mbae che acomandó ndéve, ojapota.

Ha oñeẽ Señor Moisés-pe heívo, Ha nde eñeẽ umi mitã Israel-pe, heívo: Ehecha, ha umi che arapokõindy peguereko, heise che rovái ha nde apytépe oĩ umi nde reñoiha pukukue, ikatu hağua peikuaa che hae Ñandejára pe omohesakãva peẽme. Ha peñongatu umi arapokõindy, upe mba'e iñandéva kóva ha'e Señor pendéve, pe omoñembyaíva chupe manotépe oñemanoséta, opavave ojaposéva chupe mba'apo, oñemboguetéta pe tekove upéva pe tetãygua isuúgui. Poteĩ ára rehe rejapo mbaapo, ha pe irundy mokõive ára rehe hae sábado, mopygua saỹ Ñandejára-pe; opavave ojapo mbaapo pe irundy mokõive ára rehe oñemanota. Ha umi mitã Israel oñongatu umi sábado, ojapo haguã ichupe umi generación-pe. Covenant eternal che ndive kaí taỹ Israel, señal hae che ndive eternal, porque seis día-pe ojapo Señor yvága kaí yvy, kaí día séptimo-pe omombyte kaí opyta. Ha omeẽ Moisés-pe arakaeve opyta oñeẽ hendive yvyty Sinaí-pe, mokõi taãngai ita mbaemimi rehegua, taãngai ita ojehaíva Tupã kuã rupive.

32

Ha hechakuaa tetã, hae kechrónikeva Moisés oguejy haguã yvyty guive, oñembyaty tetã Aarón ári, ha hei chupe: Epu'ã, ha ejapo ñandéve tupã kuéra, umi oñemotenonde táva ñande, umi gua Moisés ko ava oguenohẽva ñande yvy Egipto guive, ndoikuaái mba'e oiko chupe. Hae oî chupekuéra Aarõ: Peipea

umi ñandutĩ kuarepoti umi kuarepoti oĩva umi nambi umi kuñakuéra pende ha mitãkuña, ha pegueraha chéve. Ha opaite ava omboguete umi ñandutĩ kuarepoti itakuã oĩva inambi ijapýpe ha ogueru Aarõnpe. Hae ojapyhy hikuái po guive, ha omoheñói chugui tembipuru rupive, ha ojapo chugui mberokuai pohýi. Ha hei: Koãva nde ñandejára, Israel, umi oguenohẽva nde Ehipto yvy guive. Ha ohecha rire Aarón, omopuã peteĩ altar oñembyaty hese, ha omombeu Aarón oñeẽvo: Tembiasa Señor-pe koẽrõ. Ha oñepyrũ porãiterei koẽrõ, ombohape holocausto ha omboguejy sacrificio jehupyty rehegua, ha oguapy umi tapicha okaru ha okyu hağua, ha oñemboy oñembosarái hağua.

Ha ñeẽ Yára Moisépe, hei: Eho pyae, ejupi koágui, ojejavy haguére pe tapicha nde rehegua oguenohẽvaekue yvy Ehipto guive. Oñemboguái pyae pe tape-gui pe amandóvaekue chupekuéra, ojapo ichupe kuéra peteĩ mberukusui, ha oñemombaeguasu chupe, ha oñemosarambi chupe, ha hei: Koã umi túva nde, Israél, umi oguenohẽvaekue nde Ehipto yvy-gui. Ha koágã emoneĩ chéve, ha ojepysoỹ haguére pochy hendive, amboguejy chupekuéra, ha ajapo ndéve tetã tuichaitéva. Ha Moisés ojerure Señor Dios mboyve, ha hei: Mbaére, Señor, repochy pochy nde tapicha rehe, umi remboguerahápe Egipto yvy gui pokãte tuichávape ha nde juva yvatépe? Ani arakaeve oñeẽ umi Ehipto oñeẽvo: Mbaevaícha ndive oguenohẽ chupekuéra ojauka hağua umi yvyty rupive ha ombyai hağua chupekuéra yvy gui. Pyta nde pyhyrẽ nde pochy ha nde poriahuvereko hağua nde tapicha kuéra mbaevai rehe. Nemanduávo Abraham ha Isaac ha Jacob nde mbaapoharakuéra

rehegua, umípe rejura nde rehe voi, ha reñeẽ hendive reévo: Ambohetave porãta pende raykuéra ojehechakuaáicha yvága mbyjakuéra hetakue rehe, ha opavave ko yvy kóva heíva remeẽta hendive, ha oguerekóta chupe opa ára pukukue. Ha Ñandejára oñembyasy oñongatu hagua pe tetã ichupe.

Ha Moisés ojevy rire, oguejy yvyty guive, ha mokõi kuatia itá mbaemondo rehegua oĩ ipoguýpe, kuatia itá ojehai vaekue mokõive hendápe, koápe ha koápe oĩ ojehai vaekue. Hae kuatiañeẽ tembiapo Túpa oĩva, ha pe jehai jehai Túpa oñemohenda pe kuatiañeẽme. Haekuéra Joshua ohendu rire tapicha ryru ñeẽ oñeẽporãva, hei Moisés pe: Ñeẽ ñorairõ rehegua oĩ okápe. Ha hei: Ndahaéi puãhã umi ñepyrũhápe katupyry rehe, avei ndahaéi puãhã umi ñepyrũhápe ñembojere rehe, ha katu puãhã umi ñepyrũhápe vino rehe che ahendúva.

Ha áraka ñemboja oñemboja-guive táva-pe, ohecha mbokarai ha jeroky-kuéra, ha oñembyasy-vaekue pochy-pe, Moisés omboguejy ipoguýgui mokõi kuatia-itá ha ombyai chugui yvyty guýpe. Haekuéra ojapovaekue mburuvicha ryguasu ogueraha rire, omoñemboja chupe tata ryepýpe, ha omokunu chupe michĩmi, ha oñemosẽ chupe y guýpe, ha omeẽ ojeyu hagua chupe Israel memby kuérape. Hae hei Moisés Aarón-pe: ¿Mbae ojapo ndéve ko tapicha kuéra, haguã reikuaveẽ chupekuéra ári ñembyai tuicha? Hae hei Aarón Moisés-pe: Ani repochy, señor, nde reikuaa ko tapicha kuéra ñembohasykue. Hei chéve: Ejapo ñandéve tupã kuéra oñemotenondéta ñande renondépe, Moisés ko tapicha oguenohẽva ñandéve Ehipto guive, ndoikuaái

mbaépa oiko chupe. Ha chee chupekuéra pe oĩramo mbae orekuéra oro rehegua, omboguete, ha omeẽ chéve, ha ajapóke tata ryepýpe, ha osẽ mborekaha ko. Ha Moisés ohecha rire pe tapicha ojeoja haguére, ojeoja mbae chupekuéra Aarón vyapavẽ haguã pe oñembyai chupekuéra rehe. Oñemboy ha Moisés okápe táva rendape, ha hei: ¿Mávapa Señor gotyo? Oho chéve. Oñembyaty upéicha hendive mayma mitãkuéra Leví-gua. Ha hae chupekuéra koã mbae hae Yara, la Ñandejára Israel: Moĩ peteĩteĩva ikyhaã ijeegui kyhaã rehe la taãnga, ha ohasáke ha ojere jey okẽ guive okẽ peve la okápe rupive, ha ojapo mano peteĩteĩva la hermano ijeegui, ha peteĩteĩva la hiãguéra ijeegui, ha peteĩteĩva la hiaguĩvéva ijeegui. Ha umĩ mitãkuéra Levi ojapo mbaéichapa oñeẽ chupekuéra Moisés, ha oguejy okakuaa guive amo ára-pe tres mil kuimbae. Hae Moisés hei chupekuéra: Pehenyhẽ pende po ko árape Señor-pe, peteĩteĩva hemimby-pe térã hermanokuéra-pe, oñemeẽ hagua peẽme bendición.

Ha oiko rire koẽrõ, hei Moisés tetãygua kuérape: Peẽ pejejavy jejavy tuichaiterei, ha koágã ajupíta Ñandejára gotyo, ikatu hagüáicha amoĩporã pejejavy peẽme ğuarã. Ojevy pero Moisés Señor-pe, ha hei: Ajerure, Señor, ojejavy ko tapicha aty ojejapyhy tuicha, ha ojapo hendivekuéra pe túpa kuarepoti. Ha koágã anga rehejáramo chupekuéra hembiapokue, eheja; ha katu nahániri ramo, embogue che nde aranduka guive, ehaíva. Hae Señor hei Moisés-pe: Oĩramo ojejavy chéve, amoĩmbaite chupe che aranduka guive. Koágã katu eho, ejuguái, ha eñemboguata ko tapicha kuéra ko tenda-pe, upe ahei ndéve. Ehecháke che mensajero oñemboguatáta nde rova mboyve. Upéicha katu ára

che ahechajey, agueru hese ichupe kuéra imarãngatu. Ha Ñandejára onupã umi tapicha pe mberukuéra rembojapórehe, ojapo vaekue Aarõ.

33

Hae Señor hei Moiséspe, emongue, ejupi koágui nde ha nde tapicha, umi nde resẽkuaáva Egipto yvy gui, yvy pe hae aikuaáva Abrahampe, ha Isaacpe, ha Jacobpe, heívo: Nde rembire pe ameẽta hae. Ha amondo che mensajero che nde resa renondépe, ha omboguejýta Amorita-kuérape, Hetea-kuérape, Perisea-kuérape, Girgasea-kuérape, Hivea-kuérape, Jebusea-kuérape ha Cananea-kuérape. Ha amoingeta nde ko yvy oñembojokuáva kamby ha eíra rehe, ndaiporimo'ãi arõ che ajevy juntamente nendive, oñembohasáre ko tapicha mba'eporã atã nde reikóva, ani hagua che amboguejy nde ko tape rupive. Ha hendúva tetã ñeẽ vai ko, oñeñembyasy ñembyasyhápe. Hae Yara hei Israel memby kuérape: Peẽ tekuái tavyterã mbaretĩ, pehecha, ani che ajapo ambue pytũ peẽme ha che ambyai peẽ. Koãga upéicha ramo peikytĩ pende ao pende remiandu rehegua ha ko yvy, ha che ahechaukáta ndéve mbae che ajapota ndéve. Ha mitãnguéra Israel omoĩrei hikuái iñao ha pe ao Horeb yvyty guive. Ha Moisés ojapyhy rire ikarpa, omoĩ okápe táva rendápe, mombyry táva rendápe, ha oñehenói Karpa Testimonio, ha oiko, opavave ohekáva Señor osẽ oho karpápe okápe táva rendápe. Araka δ ān oikeva Moisés oike la carpa okápe la campamento-gui, oñemboy mayma la tapicha ohecha hekópe peteĩteĩva

ikarape la okẽ la carpa-gui hembiapópe, ha ohechakuaa oho haguépe Moisés peve oike haguã hendive oike la carpa-pe. Amo pero oike ramo Moisés pe karpa-pe, oguejy pe columna pe nube-gui, ha oñemboy pe okẽ rehe pe karpa-gui, ha oñeẽ Moisés ndive. Ha oñeẽ Moisés ndive. Ha ohecha mayma umi tapicha pe yvyrai tatachinambi rehegua oĩmbaite pe okẽ karpa rehegua, ha oĩmbaite mayma umi tapicha, ojerovia peteĩteĩva pe okẽ guive ikarpa rehegua. Ha ñeẽ Yara Moisés rehe tova tova, mbaéichapa oĩramo oñeẽta iñirũ rehe, ha ojevy táva rupi. Pe mboguataha katu Josué, Nun memby, michĩ, ndoséi pe óga guive.

Hae Moisés hei Señor-pe: Ehecháke, nde che-ve hei: Emonguỹ ko tapicha kuéra, ha katu ndahaéi ohechauka che-ve mávapa remondóta cherehe. Nde hae che-ve erei: Aikuaa nde opavave guive, ha mbaéicha reko porã reguereko che rehe. Oiméramo ajuhu favor nde remboviai, ehechauka chéve nderehe hesakãme, ahecha nde, ikatu hağua ajuhu favor nde remboviai, ha ikatu hağua aikuaa hae nde tapicha pe tetã tuicha kóva. Ha hei: Che oñemotenonde nderehe, ha amombotáta ndéve. Hae hei chupe: Oiméramo ndahaéi nde reho che ndive, ani cheraha koágui. Ha mbaéichapa ojeikuaáta añetete che ajuhúgui favor nde rehe, che ha avei che táva nde mbae, térã mbae nde oguata jukápe ore ndive; ha che aguapyarõta, che ha avei che táva nde mbae, opaite umi tetã rehe opavave yvy ári oĩva. Ha hei Señor Moisés-pe: Ha ko neẽ ndéve pe ñeẽ oñeẽvaekue rejapo taã, rejuhu rupi mbaeporã che renonde, ha aikuaa ndéve opaite gui. Hae hei: Ehechauka chéve nde. Hae hei: Che aparasẽta tenondegua nde rehe che ryakuã rupive, ha ahenóita che réra

rehe, Ñandejára, nde renondépe, ha chemboasýta avávape chemboasy, ha añeñyrõta avávape añeñyrõ. Hae hei: Ndaikatúi rehecha che ova, ndaikatúi haguã mbaeve ava ohecha che ova ha oiko. Hae oñeẽ Señor: Ehecháke tenda che rehe, reñemboy jepépe itakuépe. When my glory passes by, I will place you in the cleft of the rock, and I will cover you with my hand until I pass by. Ha aipeáta che po, ha upéi rehecha che rapykuéri, ha katu che ova ndojehechaukámoãi ndéve.

34

Hae hei Señor Moisés-pe: Laheka nde rehe mokõi tabla itakuáva, haeichagua avei umi tenondegua, ha ejupi che rehe yvyty-pe, ha ahai tabla-kuéra ári umi ñeẽ oĩvaekue tabla tenondegua-pe, umi rembyaióva. Ha nde eñembosakoi pyhareve guarã, ha rejupi yvyty Sinaí-pe, ha reñemboy chéve upépe yvyty rape yvatevépe. Ha avave ani oñembohovái nde ndive ha avave ani oñehecha opaite yvyty-pe, ha oveha ha vaka ani oñemongaru yvyty upe rykue-pe. Ha omopuã mokõi kuatia itakuéra, umi tenondeguáicha avei, ha pyhareve oñepyrũvo Moisés, oguapy yvyty Sinaípe, Ñandejára ombohaíva haguéicha chupe, ha ojagarra Moisés umi mokõi kuatia itakuéra. Ha oguejy Señor arapoỹ ryepýpe, ha oñemboy hendive upépe, ha ohenói Señor réra. Ha ohasa Señor oñondive hese, ha ohenói: Señor, pe Ñandejára oñeñandu porãva ha oñembyasy porãva, ipy'apu ha heta oñembyasy ha añetegua, ha tekoporã oñongatu ha pytyvõ suũme, oipea mbaeve vai ha tekojojao ha jejavy, ha ndahaéi

omopotĩta pe culpado, ogueraha mbaeve vai túva rehegua mitãỹre ha mitãỹre mitãỹ rehegua mbohapyha ha irundy generación-pe. Ha upéicha Moisés oñemombyry ha ojepookũ yvy ári ha oñemomandu. Hae oî: Si ajuhu favor nde rova, oho jey Che Karai ore ndive, pe tapicha ramo mbae hatã ajúra hae, ha remboguéta nde ore angaipa ha ore tekove vai, ha ñañemoĩta ndéve.

Ha hei Señor Moisés-pe: Ehecháke, che amoĩ ndéve convenio nde tapicha pavẽ renondépe, ajapo mbae porãitereíva, oñemoĩỹva yvy tuichakuépe ha tetã opaite-pe, ha ohecha peteĩ tapicha pavẽ, oĩhápe nde, Señor rembiapo, iporãitereíva, ajapoháicha ndéve. Ejesareko nde opaite mbae che amandóva ndéve, ehecháke che amboyke peñe rova mboyve pe Amorréa, ha Cananeéa, ha Pereséa, ha Heteéa, ha Heveéa, ha Gergaseéa, ha Jebusséa. Ejesareko nde rehe, ani arakaeve emoĩ contrato umi oikóva yvy ári oĩhápe reikéta, ani ndéve oiko tropiezo peẽme. Umi altar ichupe peñembotavy, ha umi pilar ichupe pembojarai, ha umi grove ichupe pejuka, ha umi imagen tallado umi dios ichupe pemboguejy tatápe. Ani peñemomba ambue Túva-kuérape, Ñandejára Túva, téra ojeloséva, Túva ojeloseva hae. Ani arakaeve remoĩ contrato umi oikóva yvy ári, ha oñemboguejy umi itúva rapykuéri rire, ha omoĩ ofrenda itúva-pe, ha oinvita ndéve, ha rehou umi mbae haekuéra mbaégui. Ha nde jopy umi mitãkuña ichupe umi mitãi ndéve, ha umi mitãkuña ndéve emeẽ umi mitãi ichupe, ha oñemboajayu umi mitãkuña ndéve okaru umi túva ichupe, ha oñemboajayu umi mitãi ndéve okaru umi túva ichupe. Ha tupãnguéra

oñembohasáva nderejapomoãi nderehehápe. Ha tembiu guasu mbaipyỹre rehegua reguerekota, pokõi ára rembiuu mbaipyỹre, oĩháicha amboaje ndéve, ára oñemboguapýpe jasy pyahu pegua, jasy pyahu pegua rupi reheja Ehipto gui. Mayma peã táva cheive umi kuimbae, mayma ypy oñembyahýva vaka ryvy ha ypy oñembyahýva ovecha. Ha mymba rembiapo mburuvichakue rembojoajúta ovecha rupive, ha katu ndereembojoajúiramo ichupe, tepyme remeẽta. Opavave nde memby mburuvichakue rembojoajúta, nderehechaukamoãi che ñemyrõ nandiive.

Poteĩ ára rembaapo, ha mokõiha ára repytáta ñemitỹ ha jokuha pytãme. Ha nde rejapo chéve peteĩ jeroky arapokõindy rehegua, ñepyrũ jokuapy avati morotĩ rehegua, ha peteĩ jeroky ñembyaty rehegua ary mbytépe. Mbohapy jey ary pukukue ojehecháta opaite kuimbae nde Ñandejára Tupã Israel renondépe. Araka che amboguete umi tetã nde rova mboyve ha che amoakãrãi nde ñemby, ndaikatúi mávave oipota nde yvy, araka rejuo jehecha Ñandejára Tupã nde mbae rovái, mbohapy jey ary pegua. Ani reñemboyái ñembya che incienso rehe mbokaja reheve, ha ani opyta pyhareve ñembya tembiu Páskha arapyre rehegua. Umi tembiaporã tenondegua nde yvy gui remoĩta Ñandejára Ñanderu róga pe, ani reko ovecha mitãi sy kamby ryepýpe. Hae hei Señor Moisés rehe: Ehai nde rérape koã ñeẽ kuéra, koã ñeẽ kuéra rehe gua ajapo ndéve contrato ha Israel rehe. Ha upéi oĩ upépe Moisés Señor ñenondépe irũndy pápa ára ha irũndy pápa pyhare, mbujape ndouúi ha y avei ndouúi, ha ohai umi kuatia itakuépe koã ñeẽ ñemboaty rehegua, umi pa ñeẽ.

Upe ramo oguejy jave Moisés yvyty guive, ha mokõi kuatiai apesã oĩ hague Moisés po ári, oguejy aja ichupe yvyty guive, Moisés ndoikuaái que oñemboguapy hína hecha say tova ichupe ryepýpe ñeẽ jave chupe. Ha Aarón ohecha ha opavave mburuvicha Israel ohecha Moisés, ha oĩ glorificado pe jehecha pe color pe tova ichupe. Ha okyhyje oñemboja ichupe. Ha Moisés ohenói chupekuéra, ha Aarón ha opavave umi mburuvicha tendaguasu rehegua ojevy chupe, ha Moisés oñeẽ chupekuéra.

Ha upéi koã mbae rire oñembyaty hendive opavave Israel mitãkuéra. Ha ombohasáta chupekuéra opavave mbae, opaichagua Señor omandáta chupe Sinaí yvyty-pe. Ha upéicha oñembotýgui oñeẽ hendive, omoĩ hova rehe peteĩ tapapy. Araka oikévo Moisés Señor renondépe oñeẽ hagua hendive, oñemboguéma pe tapicha okuévo peve, ha osẽvo oñeẽ opavave Israel memby kuérape opaite mbae Señor omandáva chupe. Ha ohecha mitã Israel tova Moisés, ombojekuaa oñemombaretehague, ha omboguapy Moisés jahoi tova ijehegui ári, peve oike oñeẽ hendive.

35

Ha Moisés ombyaty opaite tendota mitãkuéra Israel-gua, ha hei: Koã hae ñeẽ umi hei Señor ojejapo haguã. Poteĩ ára rejapo mbaapo, ha katu ára irundy-mbohapýpe mombyte saỹ, sábado, mombyte Ñandejára rehe. Opaite ojapohápe mbaapo koápe, omano. Ndapeñendýi tata oimeraẽ pendekópe ára sábado-pe,

che hae Señor. Hae hei Moisés opavave tendota mitãkuéra Israel-gua, heívo: Koã hae pe ñeẽ pe omboaje Señor, heívo: Ejapyhy pehenguégui oñemeẽ Ñandejárape, opavave oñemombaeguasúva ipyápe ogueroguatáta umi tembiaporã tenondegua Ñandejárape: kuarepoti, itatĩ, kuarepotĩ. hyacinth, purple, escarlata mokõi jey moĩmbyre, ha lino porã moĩmbyre, ha mymba veve. ha pire ovecha rehegua morotĩmbyre, ha pire hovy rehegua, ha yvyra ndoiporãivaerãi Ha ita sardio rehegua, ha ita ojehai hağua pe ahoja rape ha pe ao pukukue. Ha opavave katupyry pyápe peẽme oúva ombaapo opaite mbae oñeẽva Yára. Pe tenda, ha umi jopói, ha umi jahoi, ha umi joajuha, ha umi jokoha ha umi yvyra. ha pe arka testimonio rehegua, ha umi vara ijapohague, ha pe tenda poropyhare ijeheguíva, ha pe cortina, ha pe mesa ha opavave mbae aiporu ijeheguíva hae kandelero tysýi rehegua ha opavave mbae apua ijeheguíva hae altar ha opaite imbae apo Ha umi ao marangatu Aaron sacerdote-gua, ha umi ao oĩhápe oñemboguatáta hese, ha umi kamisa umi mitã Aaron sacerdocio-gua, ha umi aceite unción-gua, ha umi sahumerio composición-gua.

Ha osẽ opaite tendaguasu mitã Israel Moisés guive. Ha ogueru peteĩteĩva umi mbae ipya oguerekohápe chupe, ha opavave oimoãhápe itepirokua chupe ofrenda, ha ogueru ofrenda Señor-pe opavave mbaapo carpa testimonio rehegua, ha opavave imbaapo ha opavave ao sagrado rehegua. Haekuéra kuimbae ogueru kuña-kuéragui, opavave oimoãva hemianduápe, ogueru sello-kuéra, ha nambi-joapy-kuéra, ha po-joapy-kuéra, ha mbae-joapy-oñondive-va-kuéra, ha po-joapy-kuéra, opavave mbae

kuarepoti-va. Ha opaite opaichagua ogueru aporte kuarepotĩ Yára-pe, ha upégui ojejuhu ao porã, ha pire hovy ha pire ovecha pytã ogueru. Ha opaite pe ojapóva mboguejy, ogueru plata ha bronce, umi mboguejy Señor-pe, ha umi apytépe ojejuhúva yvyra ndoipoíva, ha opaite umi tembiapópe ñembosakoi rehegua ogueru. Ha mayma kuña katupyry akã rupive po rupive ñembosakoi rehegua ogueru mbae ñembosakoipyre: hyacintho, porpora, pytã ha lino porã. Ha upéicha mayma kuñakuéra, umíva ojehecháva hembiapokuéra rehe katupyrýpe, omoĩ umi tague mymba rehegua. Hae umi mburuvicha ogueru umi ita esmeralda rehegua ha umi ita henyhẽ rehegua pe ombohyru rendápe ha pe pechokuaa. Ha umi oñembojehe, ha pype pe aceite oñemosãso rehegua, ha pe oñembojehe pe sahumerio rehegua. Ha opavave kuimbae ha kuña, umi ogueroguatáva heteỹi oike haguã ojapo haguã opavave tembiapokue, opavavete omandúva Ñandejára ojapo haguã umi Moisés rupive, ogueru umi mitã Israel, mbaeporã Ñandejárape. Hae oñeẽ Moisés mitãnguérape Israél rehegua: Ehecháke ohenói Ñandejára téra rupive Besaleél, Uri rajy, Hor rajy, Judá tetã guive, Ha henyhẽ chupe tekove porãite arandu, ñepyrũ ha kuaapy opaite mbae rehegua. hae arquitecto oĩhápe opaite mbaapo arquitectura rehegua rehe, ojapo kuarepoti ha itatĩ ha tãtakua Ha ombaapo itá, ha ombaapo yvyra, ha ojapo opaite tembiapópe arandu rehegua. Ha omboguata hagua avei omeẽ pe akãme chupe avei, ha pe Eliab pe Ahisamach mbae, tribu Dán gui. Ha omenyhẽ chupekuéra arandu, entendimiento, apytuũ, opaite oikuaa haguã ojapo haguã umi mbaapo sagrado-gua, ha umi mbae ojehegua ha umi mbae ojepinta ojehegua pytãngy ndive, ha lino

porã ndive, ojapo haguã opaite mbaapo arquitectura-gua ha bordado-gua.

36

Ha ojapo Bezalel ha Eliab, ha opavave katupyry pe akãme, oẽme chupe katupyry ha kuaapy, oikuaa haguã ojapo haguã opavave mbaapo, oñondive umi mbae say tembiapo oikóva, oñondive opavave mbae omandáva Ñandejára. Ha Moisés ohenói Bezalel ha Eliab, ha opavave orekóva pe arandu, o-pe omeẽ Tupã kuaapy pe pyápe, ha opavave oipotáva hekoviaỹre ou pe tembiapópe omohuãñaguã. Ha hikuái ojagarra Moisés guive opaite mbae oñemeẽva umi Israél remikotevẽ ogueru vaekue opaite tembiapo sagrado rehegua ojapo hagua, ha hikuái oipyhy gueteri umi mbae oñemeẽva umi ogueru vaekue pyhareve. Ha oúva opavẽ umi katupyry ojapova'ekue umi tembiapo sagrado, peteĩteĩva ijapo haguã imba'apo ojapova'ekue. Hae oñeẽ Moisés-pe hína hetã omondo tapicha kóva ojapo haguã mbaapo opaite oñeẽ porã Ñandejára ojapo haguã. Ha Moisés omandávo ha ohenói tendápe heívo: Kuimbae ha kuña ani tovéma ombaapo umi tembiaporã ñepyrũha sagrado-pegua, ha ojejokóma umi tapicha gueteri omeẽ hagua. Hae tembiapo oĩporã chupekuéra pe jejapo rembiapo ojapo hagua, ha opytave. Ha ojapo maymáva katupyry oñembaapóva umi ao sagrado-gua, haéva Aaron sacerdote-pe guarã, oñondive omboaje Señor Moisés-pe. Ha ojapo pe ajúa rape ita kuarepoti guive ha sayju ha pytãngy ha pytã ñembohetãva ha ao porã ñembohetãva. Ha oñembojao

kuatiañeẽ kuarepotĩ tague, ikatu hağua oñembojoaju hyacinth ndive, ha porã ndive, ha escarlata oñembohetãva ndive, ha lino porã oñembohetãva ndive; tembiapo oñembojoajúva ojapo chupe. Hombro renda ojohuguáva amoã mokõivéva umi vore, tembiapo haiháva peteĩ ambue gotyo joajuháva ijehepe. Ichugui ojapo chugui péva ojapóvo ipoesía, itakuaa guive ha hovyũ guive ha pytãngy guive ha pytã guive oñembojoaju ha lino porã oñembojoaju, ojapóvo omandáva Señor Moisés-pe. Ha ojapo mokõive ita esmeralda-gua oñembojoaju ha oñembojere oro rupive, oñemohenda ha oñemokunu, oñemohenda sello-icha umi téra-gui umi memby Israel-gua. Ha omoĩ hikuái pe itá kuéra pe ati ári pe efod rehegua, itá kuéra mandua rehegua Israel mitã kuéra rehegua, oñondive Yara ombohasáva Moisés pe.

Haekuéra ojapo peteĩ pechõ, tembiapo moñeẽrã ojejapóva hetaiterei mbae rupive oñondive tembiapo pechõ-pe, kuarahyỹgui, ha hovy sayjúgui, ha pytãngy sayjúgui, ha pytã sayjúgui oñembojaóva, ha ao porã sayjúgui oñembojaóva. Cuadrado mokõi jey ojapo peteĩ oracle, span peteĩ ipuku, ha span peteĩ ipukukue mokõi jey. Ha oñembojoapy chupe peteĩ ao oñemohenda itápe irundy tenda reheve, peteĩ tenda itá: sardio ha topacio ha esmeralda, pe peteĩha tenda, Hae tysýi mokõiháva, karbúnkulo ha safíro ha jaspe. Hae tysýi mbohapyha, ligurio ha ágata ha amatista. Hae tenda irundy: krisolito ha berilo ha onikio, oñembojereguáva kuarepotĩme ha oñembojoajúva kuarepotĩme. Hae umi ita oĩ umi téra umi mitã Israel papaha mokõi guive, umi téra ichupe rehegua ojehai vaekue sello-pe, peteĩteĩva iténde ijehegui téra rupi umi papaha mokõi

tendaguasu-pe. Haekuéra ojapo pe breastplate ári krowssoús oñembojoajúva, tembiapo ñembojoaju rehegua, kuarepotĩ katupyrýgui. Ha ojapo mokõi taãngai itĩ kuarahy ha mokõi mboyru kuarahy, ha omoĩ umi mokõi mboyru kuarahy ári mokõive umi ñepyrũ pykuasu rehegua. Ha omoĩ umi mbaekuaarã joajuha kuarepoti rehegua umi mboyha ári mokõivéva umi vande peteĩteĩva peteĩ pechokuéra rehe. Ha mokõi mbaeporãrã rupive mokõi mbae joajuha. Ha omoĩ mokõi mbae atyỹva ári, ha omoĩ efod tivýra ári, opuesto oĩháicha ova rehe. Ha ojapo mokõi joapy kuarepoti, ha omoĩ ári mokõi tãtĩ ári yvatégui pe ñeẽha rendápe, ha ári pe yvatégui pe tapykuépe pe efódpe ryepýpe. Ha ojapo mokõi jopói kuarepotĩ, ha omoĩ mokõive tajao ephod-pe ári yvype guive, ova oñondive joaju ári guive oñemboaty ephod-pe. Ha omoĩporã pe pectoral umi anillo guive oĩva hese umi anillo rehe pe efod rehegua, oñembojoajúva umi hovy sayju rupive, oñembohasãva pe efod ao-pe, ani hağua oñemosãso pe pectoral pe efod guive, Señor omandóva haguéicha Moisés-pe. Ha ojapo hikuái pe ao yvate pe hombro-mbae guýpe, tembiapo oñembojapóva, opavave hovy. Ko hae pe tembiapo ñemboaty pe ao túnica rehegua pe mbytépe ojejoapy oñembojoaju, yvate oguerekóva jerére pe tembiapo ñemboaty ndojepysakãiva. Ha ojapo ári hembe tunica guive yvype haeháicha potỹ yvapurũ yvapurũi hovy, pytãngy, pytã moĩmbyre ha ao porã moĩmbyre guive. Haekuéra ojapo campana kuarepotĩ, ha omoĩ umi campana túnica rembipuru ári, jerére, granada apytépe. Campana kuarahy ha granada hembe rehe túnica jerére oñemboguata hağua, oikuaáva omandu Ñandejára Moisés-pe. Haekuéra ojapo áo ñandutí porãgua, tembiapo

ojejapóva, Aarón ha ichupe ray kuérape ĝuarã. ha umi turbante lino porã guive, ha pe turbante lino porã guive, ha umi calzón lino porã moĩmbyre guive. Ha umi mboy chupe guive ao porã ha hovy ha pytãngy ha pytã moñeẽmbyre, tembiapo kaaguasu, ojejapo haguéicha omboaje Ñandejára Moisépe. Ha ojapo hikuái pe lámina dorada, ofrenda sagrado-gua, oro puro-gua, ha ohai opaũ letra-kuéra grabado-va sello-gua: Santuario Señor-pe, Ha omoĩ chupe pe hembi hovy rehe, ikatu hağuáicha oñemohenda pe mitra ári yvate guive, upe reko Yára omandáva Moisés pe.

37

Ha ojapo óga ári pa curtina Veintiocho codos hae pukukue peteĩ cortina rehegua, upe ojueheguáicha opaite, ha irundy codos hae ipekue peteĩ cortina rehegua. Haekuéra ojapo pe táĩ hovy ha pytãngy ha pytã sayju mohendypyre ha ao porã mohendypyre, tembiapo aopyre querubín reheve. Ha omoĩ ichupe irundy yvyrai ndoikuaaveỹva rehe oñemboguejy kuarahy resápe, ha umi akã ha'ekuéra kuarahy, ha umi py ha'ekuéra irundy plata. Ha ojapo hikuái pe katapetasma pe okẽ rehegua pe oka rehegua pe testimonio rehegua hovy guive, ha púrpura guive, ha pytã ñembojaopyre guive, ha ao porã ñembojaopyre guive, tembiapo ñemboaty querubín rehegua. Ha umi yvyra yvate ichupe po, ha umi mboyru, ha umi akã ichupe, ha umi joaju ichupe omoĩ kuarepoti kuarepoti ndive, ha umi pyapy ichupe po bronce.

Ha umba ojapo pe táva pe mbae oĩva Yvytu Ñemby gotyo, pe

táva rehegua kurusu haãnga aguĩ ao porã oñembojere vaekue sa peteĩ sa ári peteĩ sa. Ha umi columna ichupe mokõipahápe, ha umi base ichupe mokõipahápe. Hae ykére oĩva Yvatevoípe, sa ári sa, ha hae ykére oĩva Ñembyípe, sa ári sa, ha umi yvyra haỹva ichupe mokõipa, ha umi yvyty ichupe mokõipa. Ha pe taãnga oñemboguejy yguasu gotyo oguereko ypóra peteĩsa codo pypuku, umi yvytu hae paũ, ha umi yvytu rapykuéra avei paũ. Ha yvate hekópe anambue peguápe pokõi pehẽ yvate joapy, pehẽ ha papaha pehẽ yvate hae oñondivépe tapykue. Ha umi itakuã haekuéra mbohapy, ha umi yvyra haekuéra mbohapy. Ha ári gotyo kuéra rehe mokõiha gotyo guive ha gotyo guive oĩhápe okẽ rehe óga rape rehe, tela kuéra poo tekõve ha poo, yvyra yvatégui ichupe mbohapy, ha yvyra rape ichupe mbohapy. Opavave umi cortina carpa rehegua lino porã jereýva guive ojejapo. Ha umi base umi columna ichupe hae bronce, ha umi gancho ichupe hae plata, ha umi capitel ichupe oñembojapyréva plata rupive, ha umi columna oñembojapyréva plata rupive, opaite umi columna umi patio rehegua. Hae ñemboaty okẽ ñembyaty rehegua tembiapo poikiltou guive hyacinthou, ha porphyras, ha kokkinhou nenēsmenou, ha byssos keklōsmenēs, eikosi pēcheōn hae pukukue, ha hae yvatekue ha hae pekue pente pēcheōn

exishoumenon histiois okẽ ñembyaty rehegua. Hae umi estaka ichupe irundy, ha umi base ichupe irundy bronce, ha umi gancho ichupe plata, ha umi capitel ichupe oñembojapypy platápe. Ha mayma umi estaca upe cancha-gui jerere bronce, ha hikuái oñembojapypy plata-pe. Ha koã hae pe ñemboaty karpa mbaekuaarã rehegua, oñemboaty haguéicha Moisés-pe, pe tembiaporã haarã Levita-kuéra rehegua Itamar rupive, Aarón ray sacerdote rehegua.

Ha Bezalel, Uri-gua, tribu Judá-gui, ojapo mbaéichapa omandáva Señor Moisés-pe, Ha Eliab, Ahisamach-gui hendáva, Dan tendaguasu-gui, oĩva ombaapo porãvéva mbae oñemboháva, ha mbae oñembohyapúva ha mbae ojejapóva porã, omoñembo haguã pytãngy ndive ha ao porã ndive.

38

Ha Bezalel ojapo pe arka. ha okañy chupe kuarahy resape iporãva okapy ha okápe. Ha omoĩ koápe irundy mboyru kuarepoti: mokõi ári pe táva peteĩ, ha mokõi ári pe táva mokõiha. Ipuku umi yvyra rapykuéra, upéicha ramo oguenohẽ hağua chupe umi yvyra rapykuéra rupive. Ha ojapo pe tapa jehechakuaa yvate pe arka rehe itaju kuarahy potĩ gui. ha mokõi querubín kuarepotĩ Cherub peteĩ oĩ propiciatorio ñemohu peteĩhápe ári, ha cherub peteĩ oĩ propiciatorio ñemohu mokõihápe ári, Oñembotavy umi hũgua ipepo haekuéra ári pe tenda poropyhare rehe. Ha ojapo pe mesa oñemboguejýva oro

potĩ guive. Ha omoñemohenda koã irundy mombyry, mokõi ári táva peteĩ, ha mokõi ári táva mokõiha, ipuku, ikatu haguã oguenohẽ yvyra rupive. Ha umi tysýi arca rehegua ha mesa rehegua ojapo, ha okytĩ hikuái kuarahyỹ rupive. Ha ojapo umi mbae mesa rehegua, umi mbayru, ha umi incensario, ha umi vaso, ha umi mbae oñehaã hagua oñembohasáta umípe, kuarepoti. Ha ojapo pe candelero omohendy haguã itaju. Mbarete pe tyvyra, ha umi takuapii oúva mokõivéva umi vande chupe. Takuapuã guive chupe umi tapyỹi, takuapuã guive chupe umi tapyỹi osẽva, mbohapy guive kóva, ha mbohapy guive kóva, ojueheguáva oñondive. Ha umi tata rendyha ha'ekuéra oĩva umi paha ári, nuez amoite ha'ekuéra guive, ha umi oñemoĩha ha'ekuéra guive, ikatu hagüáicha oĩ umi tata rendyha ha'ekuéra ári, ha pe oñemoĩha pokõiha, pe oĩva paha ári tata rendyha guýpe, yvate rupi guive yvate ári, mbarete tuichakue kuarepoti Ha pokõi lámpa hese kuarepotĩ, ha umi mboguejyrã hese kuarepotĩ, ha umi jarra ichupe kuarepotĩ. Koã ombojapysoi plata rehe umi yvyra, ha ombopuã yvyra-pe umi mboyru kuarepoti, ha ombojapysoi umi mboyru kuarepoti rehe, ha ombojapysoi umi yvyra aóva kuarepoti rehe, ha ojapo umi mboyrui kuarepoti. Koã ojapo avei umi jopói ógape kuarepoti, ha umi jopói óga okápe, ha jopói oñembotuicha hagua pe jahoi yvate guive kuarepoti. Koã ombopu umi akãtĩ plata rehegua pe karpa pegua, ha umi akãtĩ bronce rehegua pe okẽ pegua pe karpa pegua, ha pe okẽ pe pátio pegua, ha umi jokoha ojapo umi yvyra rehegua plata rehegua, umi yvyra ári koã omboápe plata rehe ichupe. Kóva ojapo umi clavija tenda rehegua ha umi clavija pátio rehegua bronce-gui. Koã ojapo pe altára bronce rehegua

umi tata rape bronce rehegua guive, umi oĩvaekue umi kuimbae oñemondýivaekue Korah rembipota ndive, Koã ojapo opavave mbae altar-gua, ha pe tatarendy ijára, ha pe ñemopyenda, ha umi mbayru, ha umi soo jopy kuarepoti. Koã ojapo altar-pe jahoi, tembiapo red-icha iguypegua pyreio-gui upe iguýpe peve mbytepegua imbae, ha omoã ichupe irundy mboyru pe irundy vore-gui jahoi-gui altar-gui itakuru, ipuku mokoĩ-pe, ikatu hağua oguenohẽ hese pe altar. Kóva ojapo pe aceite unción-gui pe santo, ha pe composición incienso-gui karaĩ, tembiapo mburuvicha rehegua. Kóva ojapo pe jepokuaa bronce ha pe base ijypykuéra bronce, pe taãnga rehegua pe ojeroayhuva guive, umi ojerojeroayhu pe okẽ gotyo pe karpa testimonio rehegua, pe ára omoĩ hague ichupe.

Hae ojapo pe tembiasa ikatuhaguã oñemopotĩ hendive Moisés ha Aarón ha umi mitãi chupe umi po ha umi py, oike jave pe karpa testimonio-gui, térã oñemboja jave pe altáre-pe ombaapo haguã. Oñemopotĩ hendive, upe ramo oñeẽ Señor Moisés-pe.

39

Mayma kuarepoti, pe kuarepoti ojejapo vaekue umi tembiapópe mayma tembiapópe umi mbae sagrado-pegua, oiko kuarepoti pe umi ypy oñemeẽva rehegua, porundy ha mokõipapa talento, ha pokõivéve sa mokõipapa siklo pe siklo sagrado rehe. Ha plata mboyvyha guive umi kuimbae ojehecháva tendota peguarã sa tálanto, ha peteĩ su ñeẽ pokõi sa pokõivéi pokõiblãi pokõi siklo,

dracma peteĩ akã-pe peteĩ siklo mbytépe, siklo rupi siklo marangatu, Mayma pe ohasáva pe jehechakuaápe mokõipaháipe ary guive ha yvategua peve, pokõive say mbaasy, ha mbohapy suy po say ha po say ha pokõi. Ha oiko umi sa tálanta plata pe oñembohasápe umi sa kapitéles karpa rehegua ha umi kapitéles velo rehegua. Peteĩ sa kapiíva oĩ peteĩ sa talento-pe g̃uarã, peteĩ talento peteĩteĩva kapiíva-pe. Ha umi peteĩ su pokõi su pokõiveve poteĩ sikelo rupive ojapo umi kóva umi itakuãpe g̃uarã, ha okũ kuarahy rupive umi akã hembiapokue, ha omoporãve chupe.

Ha bronce oñemeẽva setenta talento, ha mil poo sa siklo. Haekuéra ojapo chupe guive umi base umi okẽ rehegua tenda mártírio rehegua. Ha umi base patio rehegua jerére, ha umi base okẽ patio rehegua, ha umi estaca carpa rehegua, ha umi estaca patio rehegua jerére. hae jopói bronce-gua altar-pegua, ha opavave mbae altar-pegua, ha opavave tembiaporã karpa testimonio-pegua Hae Israel memby kuéra ojapo Señor omandáva ramo Moses-pe, péicha ojapo. Ha ambue kuarahyỹ oporoporandu rehegua ojapo mbae rehe ñemboguata hag̃ua umípe ñenondépe Karai. Ha pe hyacinth oñembyaiva, ha pe purple, ha pe scarlet ojapo ao ministerio-pe guarã Aaron-pe guarã, ombae haguã chupe pe ao-kuéra rupive pe tenda sagrado-pe. Haekuéra ogueru umi ao Moisés-pe, ha pe tenda, ha umi mbae chupe mbaéva, umi ypykue ha umi jokuaha chupe mbaéva, ha umi yvyra. hae altar ha opavave mbae apua ichupe

Hae aceite oñembohovái rehegua, hae sahumerio composición

rehegua ha pe candelabro potĩ, ha umi tyvyra chupe, tyvyra ñemokyre rehegua, ha pe aceite tesape rehegua, Hae mesa presentación rehegua, ha opavave imbae, ha umi mbujape oñemohendapyre. Haekuéra ao tũ say rehegua hae Aaron mbae ha haekuéra ao imemby kuéra rehegua tũ say rembiapo peguarã. Ha umi vela okápe, ha umi columna, ha la cortina okápe umi puerta okápe la carpa, ha okápe la puerta okápe. Ha maymáva mbae oga pyahu rehegua, ha maymáva tembiporu chupe rehegua, ha umi pire ovecha rehegua pytãnguéra, ha umi jahoi hovy rehegua, ha umi ambue jahoi, ha umi joty, ha maymáva tembiporu umi mbaapo rehegua oga pyahu testimonio rehegua. Opaite mbae Señor omandáva Moisés-pe, péicha ojapo Israel memby kuéra opaite mbae. Ha ohecha Moisés opavave mbaapo, ha oĩ ojapovaekue chugui umi oĩva mbaéichapa omandáva Señor Moisés-pe, upéicha ojapo chugui umi, ha omborayhu chupekuéra Moisés.

40

Ha oñeẽ Señor Moisés-pe heívo, Peteĩ ára rehe jasypyso peteĩha jasypyso ñepyrũha jasy pyahu, remoĩta pe tenda ñe'ẽporã rehegua. Ha remoĩta pe arka testimonio rehegua, ha remoĩ jepokuaa pe arka pe cortina rupive. Ha remoinguerujeýta pe mesa, ha remoĩta iintención, ha remoinguerujeýta pe kandelero, ha remoĩta ilámparaukuéra. Ha nde remoĩta pe altar itakuã, thymiã ñembopurahéi hagua arca mboyve, ha nde remoĩta velo tapy carpa testimonio rehegua okẽ ári. Ha pe altar ofrenda-

kuéra rehegua remoĩta okápe oka-kuéra carpa testimonio rehegua. Ha remoĩta pe tenda jerére, ha opavave mbae ijeheguíva rembojeroviaỹta jerére. Ha nde rejapyhýta pe tuja poñepyrũ rehegua, ha nde repoñepyrũta pe óga, ha opavave mbae oĩva upépe, ha nde remoñepyrũta ichupe, ha opavave imbae ijuru, ha oikóta say. Ha nde rehecha pe altar ofrenda rehegua, ha opavave pe mbae apua ichupe mbaéva, ha nde remoñeẽ pe altar, ha oikóta pe altar marangatu mbae marangatu rehegua. Ha regueruta Aaron ha imemby kuéra pe okẽ rehe oĩva tenda marandu rehegua, ha remohechata chupe kuéra y rupive. Ha remoñeẽta Aarõ umi ao say, ha rembohasyta chupe, ha remoñarõta chupe, ha oñemboguatáta sacerdote chéve. Ha i mitãkuéra regueruta, ha remoñeẽta chupekuéra ao. Ha remopotĩta chupekuéra pe hendáicha remopotĩva itúva, ha omboguatáta sacerdote chéve, ha oikóta upéicha rehe oikóvo chupekuéra popotĩha sacerdocio pukukue peve, umi generación ichupekuéra peve. Ha Moisés ojapo opaite mbae oñeẽvaekue chupe Ñandejára; péicha ojapo.

Ha oiko jasy tenondegua-pe, mokõiha ary-pe, osẽ jave Ehipto-gui, jasy pyahu-pe oñembohasã tenda. Ha Moisés omoĩ pe tenda, ha omoĩ umi kapiteles, ha omoĩngue umi barras ha omoĩ umi columnas. Ha omoĩporã umi cortina umi carpa rehe, ha omoĩ pe cobertura carpa rehegua pe rehe yvate guive, oñondive Señor omandáva Moisés pe. Ha ojapyhy umi testimonio, omoinge pe arka ryepýpe, ha omoĩ umi yvyra ipohýi pe arka guýpe. Ha ogueru pe arka pe karpápe, ha omoĩ pe jahoi cortina rehegua, ha oñomi pe arka testimonio rehegua, upe manera omandáva

Señor Moisés-pe. Ha omoĩ pe mesa pe karpa testimonio-pe, yvate gotyo, okápe velo-gui pe karpa-pegua. Ha omoĩve chugui mbujape ojehechauka haguã Ñandejára renondépe, oñondive Ñandejára ombohasakue Moisésgui. Ha omoĩ pe candelero pe carpa testimonio-gua, pe lado carpa-gua oñeñe'ẽva Ñemby gotyo. Ha omoĩ umi tataendy chupe Ñandejára renondépe, oĩva manera omandáva Ñandejára Moisés-pe. Ha omoĩ pe altar kuarahy rehegua pe karpa testimonio rehegua pe velo mboyvegua. Ha ombohasỹ sahumerio ipohahápe, oñondive oikuaauka Ñandejára Moisésse. Ha pe altar ofrenda rehegua omoĩ okẽ rire óga arapýpe. Ha omoĩ pe okápe jerére pe karpa rehe ha pe altáre rehe, ha omohuã Moisés opaite pe mbaapo.

Ha taãngamýi ojahoi pe tenda mbaekuaarã rehegua, ha Karai tuicha porãha ojejoko pe tenda. Ha ndaikatúi Moisés oike óga mba'ekuaarã-pe, ombovy oñemitỹ hese araverá, ha Señor remboypy henyhẽ óga. Araka oñemboy jave pe taãngambyry pe karpa guive, oho umi mitã Israel pe mbae heta ndive. Mbae ramo katu ndojevýiramo arapo, ndohoíri peve ára ojevýva arapo. Araiỹ guau oĩ oka ári árape, ha tata oĩ iári pyhare Israel opavave renondépe, opaite oho jave.

Marcos Ñe'ẽporã

1

Ñepyrũ ko marandu porã Jesus Cristo rehegua, memby ko Tupã mbae. Mbaéichapa ojehai umi profeta-pe: Ehecháke, che amondo che mensajero nde róga mboyve, hae omoĩporãta nde rape nde ñepyrũme. Ñeẽ oñeẽva ñuãme: Emboguata tape Karai rehegua, pejapo oĩporã itape

Oiko Juan obautiza hague el desierto-pe ha opublica bautismo arrepentimiento-gui umi pecado ñembojerovia-rã. Ha ohóva hendive opavave Judea yvy ha umi Jerusalemitakuéra, ha oñemboguejy opavave Jordán ysyry ryepýpe hese, oikuaauka haguére umi angaipa ichupe. Juan oñemonde kamby ryguasu rupive ha oñembojere kuero ryrýi rupive ipiragua jerére, ha oñemongaru tysã ha eíra kaaguy pegua. Ha hei oñeẽ: Ou pe imbarete ve cheive che rire, ndahaéi che ikatu oguejy omoĩỹ pe tãi umi sapatu ichupe. Che añetete ambautisa peẽme ýpe, hae katu ombautisáta peẽme Espíritu Santo-pe.

Ha upéicha oiko umi árape, oúva Jesús Nazaret-gui Galilea-gua ha oñemboatĩ Juánpe Jordán-pe. Ha pyae opuã rire y guive, ohecha yvága ojepea haguéra ha Espíritu tuvicha guive ojeguejy haguéra hendive. Ha peteĩ ñeẽ ojehu yvágagui: Nde hae che ray joayhuháva, nderehe aguĩ che vyapavẽ.

Ha pyae ko Espíritu omboguejy chupe ko kaaguy rupive. Ha oĩ upépe kaaguy rupive irundy mombyry ára oñehaãséva Satanás rupive, ha oĩ mymba kaaguy reheve, ha umi ángel omboguata chupe.

Upéi oñemeẽ rire Juan, oho Jesus Galileape omombeu hagua vyapavẽ porã Tupãsy rehegua. Ha hei: Oñembohetãma pe ára ha oñembojehupyty pe Tupã rembiapo, peñembyai ha pejerovia pe Ñeẽporã-pe.

Oguata haguépe yguasu yke Galilea-gua, ohecha Simón ha Andrés, hermano Simón-gua, oñemboguejy haguépe tarrafa yguasu-pe, haekuéra hae rupi pira jepuruhára. Hae Jesús hei chupekuéra: Peju che rapykuéri, ha ajapo peẽme peiko haguã pira juhukaha tapicha kuéra rehegua. Ha pyae ohasávo umi tapicha, osẽ chupe. Ha oho tenondeve upégui michĩmi, ohecha Jakóvo Zevedéo-gua ha Juáno hermáno iãva, ha hikuái yga-pe omoĩporã hína tapicha jepyru. Ha pyae ohenói chupekuéra. Ha ohejávo itúva ichupekuéra Zebedeo ygaýpe oñondive umi mbaapoharakuéra ojehepymeẽva, oho hikuái irapykuéri.

Ha oike Capernaum-pe, ha pyae sabbath-pe oike congregación-

pe ha omboe. Ha oñemondýi ichupe imboe rehe, haekuéra oikuaa porãgui omboe haekuéra amo ñemandatarã oguereko, ha ndahaéi amo umi ohai. Ha oĩ hína pe tekoháipe hendápe peteĩ kuimbae oĩva espíritu vai-pe, ha osẽẽ. Ñeẽ, ehaãrõ, mbae ñandéve ha ndéve, Jesus Nazaretgua; reju piko remboyke hagua ñandéve; aikuaa nde mávapa, pe marangatu Tupã rehegua. Ha ombohovái chupe Jesús heívo: Eñeẽ'ỹ ha ehupyty isuigui. Hae yvya ndahevéiva ojesaráxa chupe ha ojesapukái ñeẽ tuichaitépe, ha osẽ hendive. Ha opaite okya'ỹ, upéicha oñeẽporandu hembiapópe heívo: Mbae piko kóva? Mávapa pe mboesyry pyahu kóva, hákatu ñemandópe ha pe añaã vai-pe omandáta, ha ohendu chupe. Ha osẽ hendukuaa pyaỹ opaite tendápe Galilea jerére.

Ha upéicharõ osẽvo tendaguasu guive, oho Simón ha Andrés rógape Jacobo ha Juan ndive. Simón rajy katu oñemondýi oñembyasy akãnundu rupive. Ha upéi pyaỹ oñeẽ chupe hendive rehegua. Ha oñemboja rehe omboguejy chupe ojagarra po chupe, ha omboguepy chupe akãnundua pyae, ha ombaapo chupekuéra. Pytũ rire ha oiko vaekue, arakaeve oike kuarahy, ogueru chupe opaite umi vai mbae oguereko vaekue ha umi aña mbae ojapyhy vaekue. hae táva opaite oñembyaty okẽ gotyo Hae opoãi heta tapicha vai orekóva opaichagua mbaasy, ha aña heta omboguete, ha ndoikuaavéi oñeẽ umi aña, oikuaágui chupe Cristo hae.

Ha pyhareve pytũme iterei opuã rire osẽ ha oho kaaguy rendápe, ha upépe omboete. Ha Simón ha umi oĩva hendive

okañyha chupe. Ha ojuhúvo chupe, hei chupe: Opa ohechauka ndéve. Hae hei chupekuéra: Jaata koã ykére oĩva távai kuérape, ñande haã upépe avei amomarandu haĝua, ko mbaére piko asẽ. Hae oñeẽporã hína umi oñembyatyhápe haévape opaite Galilea-pe ha umi aña omboguete hína.

Ha oúva chupe peteĩ leproso ombyasy chupe ha oñemokũ chupe ha hei chupe: Reipotáramo, ikatu chemoĩporã. Pe Jesus haéva oñeñeñandu porãiterei, omoĩ porã pe ipo ombopy chupe ha hei chupe: Che rembipota, eñemopotĩ. Hae ñeẽ rire ichupe, pyae oho omboyke ichupe pe lepra ha oñemopotĩ. Ha oñemboyke pypukúpe chupe, pya'e omboguejy chupe ha he'i chupe. Ehecha avave ndéve mbaeve ereỹre, ha katu ho nde jehecha sacerdote-pe ha emeẽ nde ñemopotĩ rehegua umi Moisés omandáva testimonio-pe chupekuéra. Hae katu osẽva oñepyrũ omombeu heta ha omoherakuã pe ñeẽ, upéicha rupi ndoikuaavéima chupe oike hesakãme táva-pe, ha katu okápe tenda ñemína-pe oĩ, ha ou hendive opaite hendágui.

2

Ha oike jey Capernaum-pe umi ára rire ha oñehendu oĩha hóga-pe. Ha upéicha oñembyaty heta tapicha, ndaikatuvéimakuri oho ani avei ókape, ha oñeẽ chupekuéra ñeẽ. Ha ou hae hendive tetãrã ogueru, ojehupi haguépe irundy rupive. Ha ndaikatúigui oñemboja hendive umi tapicha rupi, ombojevy pe óga rape oĩhápe, ha oñemboguapy rire omboguejy pe jergón upépe pe

iñakãrõ oñemondýva oĩva. Ohecha rire Jesús pe jerovia ichupekuéra, hei pe paralítico-pe: Mitãi, oñemoperdonáma ndéve nde angaipa. Oĩ katu mbaekuaahára upépe oguapýva ha oñehesakãva ipyápe. Mbaépa ko oína ñeẽ blasfemia; mávapa ikatu omboykejey aguyje ei ndahaéiramo peteĩnte Tupã. Ha ha pyaỹre oikuaávo Jesus iãme rupive ombohováiha oñeẽporã haguã ha upéicha haekuéra oñeporandu haekuéra apytépe, hei chupekuéra: Mbae koã mbae peñeporandu pende pyápe. Mbaépa ndahasyvéiva, hei paralítico-pe: Oñembohejarei nde angaipaã, térã hei: Epuã ha ejopy nde kama ha eguata? ko árape peikuaa haguã ko memby yvypóra oguereko mburuvicha oñemosãso haguã yvýpe angaipáva, hei pe tesãiỹva Ndéve chee: epu'ã ha ejopy nde ryrýi ha eho nde rógape. Ha oñemboy pyae, ha ojopy pe jergón osẽ oñondive opavavépe, upéicha rupi opavave oñemondýi ha omomorãmbi Tupãre ojeévo: Arakaeve ndajahechái péicha.

Ha osẽ jey yguatýpe, ha opavave tapicha oúva chupe, ha omboe chupekuéra. Ha ohasávo ohecha Leví, Alfeo-gua, oguapýva impuesto-renda rehe, ha hei ichupe: Eju che rire. Ha opu’ãvo, osẽguí ichupe. Ha oiko upe mbae oñepyrũ jave oguapy haguã hendive pe hógape imbaéva, ha heta mbaeporokuaahára ha angaipavã oguapy oñondive Jesús ndive ha imbokatuhairakuéra ndive imbaéva, oĩ rupi heta, ha osẽ hápe hendive. Ha umi kuatiahára ha umi fariseo ohechakuévo chupe hoúvo umi recaudador de impuesto reheve ha angujaa reheve, hei umi temimboe ichupe: Mbaérepa hou ha hyu umi recaudador de impuesto reheve ha angujaa reheve. Haekuéra hendúva, Jesus

hei chupekuéra: Ndaipotái pohãnohára umi mbarete oíva, ha katu umi vai oíva. Ndaroúi ahenói hagua umi tekojoja, ha katu umi angekotevẽva eñemoambue hagua.

Hae umi mboehára Juan ha umi Fariseo-kuéra oĩ hína oñembyahýi. Ha ou ha hei chupe: Mbaére umi mboehára Juan ha umi Fariseo-kuéra oñembyahýi, ha nde mboehára katu ndoñembyahýi? Hae Jesús hei chupekuéra: ¿Mbaépa ndaikatúi mitã kuéra tya róga rehegua oñembyahýi, tya oĩ haguépe hendive? Opa ára orekóvo tya hendive, ndaikatúi oñembyahýi. Oúta haéta ára upe jave ojeheja hendive novio, ha upéi ojejejúta umi ára-pe. Avave ñembojapyhy ao ñembohesakỹỹva omoĩ ári ao tuja, oiméramo hae ndoikóiramo, ogueraha pe henyhẽ chugui, pe pyahu pe tuja-gui, ha ivaiive ñembojao oiko. Ha mbaeve ndombojái vino pyahu kuatia tuja-pe, ha ndoikóiramo, oñembyai vino pyahu kuatia-kuéra, ha vino oñemboguejy ha kuatia-kuéra oñemano, ha katu vino pyahu kuatia pyahu-pe oñemoĩvaerã.

Ha upéicha oiko ohasávo hendive koã sábado-pe rupive koã avati kokue, ha oñepyrũ koã temimboe ichupe tape ojapo oguenohẽvo koã avati akã. Ha umi Fariseo hei chupe: Ehecháke mbae ojapo umi sábado-pe, umi ndoikovéiva. Hae hei chupekuéra: Arakaeve ndamoñeẽi mbae ojapo David ojeỹ vove oikotevẽ ha ovya hae ha umi oĩva hendive? Mbaéichapa oike Tupã róga-pe Abiatar sacerdote guasu ári ha umi mbujape ohechauka-gua ou, umi ndaikatúiva ou mbae ndahaéiramo sacerdote-kuérape, ha omeẽ avei umi oĩva hendive-pe. Hae hei

chupekuéra: Pe arandua arapokõindy yvypóra rehegua ojejapo, ndahaéi yvypóra arandua arapokõindy rehegua. Upéicha mburuvicha hae pe Mitãi Kuimbae ha avei pe arapokõindy rehegua.

3

Ha oike jey pe tendápe, ha oĩ upépe peteĩ kuimbae oguerekóva po kañy. ha ohechakuaa chupe mbaépa osapyséta ko árape guarã osapyséta chupe, ikatu haguã omomarã chupe. Ha hei kuimbae kañy oguereko vaekue po-pe: Epuã ko mbytépe. Ha hei chupekuéra: ¿Oñemoneĩpa ko árape guare ojejapo porã térã ojejapo vai? ¿Oñembyekovia yma térã oñemano? Ha katu umi okañy. Ha péva ohecha hikuái chupekuéra pytyvõ ndive, ñembyasy hína pe mbaretĩ rehe pe korasõ chupekuéra rehegua, hei pe kuimbae rehe: Embojere nde po. Ha omoĩre, ha oñemyatyrõ pe po imbae porã oĩháicha pe ambue. Ha umi Fariseo osẽ rire pya umi Herodiano ndive ojapo consejo hesegua oñembyai hagua chupe.

Ha Jesus ojesẽ imboesyhárakuéra ndive yguasu gotyo, ha heta tapicha Galilea-gui ohapykuéri chupe, Ha Judea guive ha Jerusalén guive ha Idumea guive ha Jordán ykére ha umi Tiro jerére ha Sidón, hetakue tuicha, hendúva mbaéichapa ojapo, ou chupe. Ha hei ichupe mboesyhápe upe ygau oñembyaty hagua hendive umi tapicha rupi ani hagua omokyhyje chupe. Heta guar ombohasýva, upévare ojejapo chupe ombohasa hagua

chupe oguerekova’ekue azote. Hae umi mbae'oka vai, arakaeve chupe ohecha, oguejy chupe ha okapupu hei hína: Nde niko teýi Tupã rehegua. Ha heta jey ombohasýi chupekuéra ani haguã hesakã chupe ojapo.

Ha ojehupi yvyty-pe, ha oshenói mávapa oipota hendive, ha oho chupe gotyo. Ha ojapo papaha, iñapytĩ hagua hendive ha omondo hagua chupekuéra oikuaauka hagua. ha oguereko haguã mburuvicha oñembyasy haguã umi ahy ha omboguete haguã umi añatarã. hae omoĩ téra Simón-pe Pedro, ha James Zebedeo mbae ha Juan hermano James mbae, ha omoĩ chupekuéra téra Boanerges, péva hae mitãkuéra seno rehegua, ha Andrés ha Felipe ha Bartolomé ha Mateo ha Tomás ha Jacobo, Alfeo rembireko, ha Tadeo ha Simón Cananeo. ha Judá Iscariote, oĩva ombojerovia chupe.

Haekuéra ou óga-pe, ha oñembyaty jey hetã, upéicha rupi ndaikatúi haekuéra mbaeve mbujape hou. Ha ohendu rire, umi i ypykuéragui osẽ oñembojao hagua chupe, hei haguére hae oñemondýi. Ha umi karaíre Jerusalén-gui oguejýva hei hese Beelzebul oguereko, ha umi aña-rekaha ruvicha rupive omboguete umi aña-rekaha. Ha oñemboguejy haĝua ichupe, parábola-pe hei ichupe: Mbaéichapa ikatu Satanás omboyke Satanás-pe? Ha si peteĩ reino ijehegui oñembojao, ndaikatúi oñemboy pe reino upéva. Ha si óga ijehe ári oñembojao, ndaikatúi oñemboy óga hae. Ha oiméramo Satanás oñemopu'ã hese voi ha oñemboja, ndaikatúi oñemboguapy, ha katu oguereko paha. Avave ndaikatúi mbae mbyryry mbarete

rehegua oikeva hógape imbae ojopy, ndoñotỹiramo tenonde mbarete-pe, ha upéi hóga imbae ojopýta. Añete chee peẽme opa oñemoneĩta mitãkuéra kuimbaekuéra umi angaipa ha umi ñeẽ vai, opaite mbae oñeẽ vai ramo. Mávapa oñeẽporãvaerã Espíritu Sagrado-pe, ndorekói ñembohekovái ára pukukue-pe, ha katu culpable hae juicio eterno-gui. Porque oñeẽ: Espíritu vai oguereko.

Upéicharõ ou chupe sy ha ichugui, ha okápe oñemboývo omondo ichupe oñeẽ hagua hendive. Hae oguapy hendive tetã, ha hei katu hendive: Ehecháke nde sy ha nde ryvya okápe oheka nde. Ha ombohovái chupekuéra hei: Máva hae che sy térã che ryvyakuéra? Ha ohechajey umi oguapykuéva hendykuépe ijerére, hei: Ehecha che sy ha che ryvyakuéra, Ko mávapa ojapo Túva remiporekápe, hae che ryvy ha che reindy ha che sy.

4

Ha jey oñepyrũ jey omboe yguasu rape, ha oñembyaty hendive tapicha heta, upévare hendive oike yguatĩaỹre oguey yguasu ryepýpe, ha opavave tapicha yguasu rape yvy ári oĩ. Hae omboe chupekuéra parábolape heta, ha hei chupekuéra imboesyrýpe. Pehendu. Ehenoĩ osẽ pe ombohasa haguã. Ha ojehu pe oñemitỹ jave pe oĩva oguejy pe tape rehe, ha ou pe guyra kuéra ha okaru chupe. Ha ambue ojepo itakuépe, upépe ndorekóiva yvy heta, ha pyae osẽ yvate ndorekóigui pypuku yvy. Kuarahy opu rire, ojesẽ, ha ndorekóigui poa, ombyai. Ha ambue ojejai umi ñatiũ-pe, ha

okakuaa umi ñatiũ ha ombotyryry chupe, ha yva ndoimeẽi. Ha ambue ojejai yvy porãme ha omeẽ yva oñembohetãva ha okakuaáva, ha ogueru mokõipápe ha porundýpe ha sape. Ha hei chupekuéra: Pe oguerekóva nambi ohendu hağua, ohendu. Araka katu oiko oñemeẽ jave mónadas rehe, oporandu chupe umi oĩva chupe jerére ndive umi doce la parábola rehegua. Ha hae oñeẽ chupekuéra: Peẽme oñemeẽma oikuaa umi misterio Tupã reinógui, ha katu umíva okápe oĩva, opaite mbae oikóta chupekuéra parábola rupive, Upéicha ohechakuévo ohechase ha ani ohecha, ha ohendukuévo ohenduse ha ani oikuaa, ani mbaépa ojere ha operdonáta chupekuéra umi angaipa.

Ha hei chupekuéra: Ndeikuaái ko parábola, ha mbaéichapa peikuaáta opaite umi parábola. Pe oñemitỹva pe ñeẽ oñemitỹ. Kóva hae umi oĩva tape rykuépe moõpa oñemitỹ ñeẽ, ha ohendu rire, pyae ou Satanás ha ogueraha ñeẽ oñemitỹvaekue ipyaguasu ryepýpe. Haekuéra avei ojoguáicha hae umi oñembotyha itakuépe, umi ohendu jave pe ñeẽ, pyae vya ndive ogueraha chupe, Ha ndorekói ñeẽ ñoty ojeupe, ha katu sapyánte oĩ, upéi oikóvo mbaasy térã ñembohasýi ñeẽ rupi, pyae ojejavy. Haekuéra hae umi ojejapóva ñuã mbytépe, umi ohendúva ñeẽ Ha umi mbaeporã ko yvy ári rehegua ha tekoñaña viru rehegua ha umi tapicha oipotáva ambue mbae oikeva oñembotýva ombotavy ñeẽ, ha ndoguerekoporãi. Ha kóva hae umi ojekuaa yvy porã ári, haekuéra ohendu ñeẽ ha omoneĩ, ha ohechauka ypykue mbohapymba, poteĩmba ha sa.

Ha hae oñeẽ chupekuéra: ¿Mbaeve ou pe tata rendyha oñemoĩ

hağua cesto guype térã tupa guype? ¿Ndahaéi oñemoĩ hağua tata rendyha rape rehe? Ndaipóri mbaeve oñemíme ombojekuaáva, avei ndoikói mbaeve kañy oñemíme haẽ hağua ojehechakuaa. Oiméramo avave oguerekóramo apysa ohendu hağua, ohendu. Ha hei chupekuéra: Ehecha mbae pehendu. Umi medida rupive pemedi, oñemedita pendéve, ha oñembojoapyta pendéve peẽ pehenduhápe. Avei orekóva oñemeẽta chupe, ha avei ndorekóiva, oñemboguetaha chugui pe orekóva. Hae hei: Péicha oĩ pe reino Tupã rehegua, umi peteĩ ava ombojao tykue yvy ári, Ha oke ha oñemokyre pyhare ha ára, ha pe yvy oñembyaty ha okakuaa mbaéichapa ndoikuaái ha'e. Automáticamente la yvy okarurẽ, primero kaa, upéi avati rogue, upéi avati henyhẽva avati rogue-pe. Araka peã omondo yvoty, pyae omondo jeguaka, ikatúgui oñembyaty yvoty.

Hae hei: Mbaéichapa ñañembojoavyta Tupã renda? Térã mbae jeepyrã-pe ñambojoavyta ichupe? Peteĩ grano mostaza-icha, oñemity jave yvy ári, hae michĩvéva opavave umi mbotýpe yvy ári oĩva. Ha haeño oñemity, oñemboy ha oiko tuichave opavave umi kaavokuéra, ha ojapo yvyraã tuichakue, upéicha ramo ikatu umi guyra yváguagui oñemity hesape.

Ha upéicha parábola hetápe oñeẽ chupekuéra pe ñeẽ, oikuaáva ramo ikatu ohendúvo. Parábolapeỹre ndoñeẽi chupekuéra pe ñeẽ, ha iñembohasakuéra ndive oikuaauka opaite mbae.

Ha hei chupekuérape umia arange pytũ oikóvo: Ñañembyahýi koápe. Ha ohejávo tetã rupigua, ogueru chupe oĩháicha oĩva

ygarupépe, ha ambue avei ygaru oĩva hendive. Ha oiko peteĩ yvytu tupu tuicha, ha umi ypóra oñembotýva yga rehe, upéicha rupi oñemyenyhẽma voi. Hae oĩ popa ári, almohada ári oke hague, ha ombopuã chupe ha hei chupe: Mboehára, ¿nderejavyái piko ore ñemano haguére? Ha oñemopũ rire, ombohovái yvytúpe ha hei yguasúpe: Ekirirĩ, eñembotavy. Ha opyta yvytu, ha oiko pyaguapy tuichaiterei. Hae hei chupekuéra: Mbaére peiko ikaneõ upéicha. Mbaéichapa ndaperekói jerovia. Haekuéra okyhyje kyhyje tuichaitéva ha hei oñoñeẽ: ¿Mávapa upéicha ko hae, yvytu ha yguasu oñemboaje chupe?

5

Ha ou Gergesene-kuéra yvýpe, ygara okápe amba. Ha osẽ rire yguatágui, pyae oñembyaty hendive peteĩ kuimbae oúva yvyra rape guive, orekóva pochỹ pochy. ko la oiketa oguereko pe oiketa pe mbaekuaarenda-pe, ha avave ndaikatúi chupe oñemboja cadena reheve hekópe ichupe heta jey pédaiskuéra ha kadénakuéra rupive oñembojapýgui, ha oñembyai chupe rupive umi kadénakuéra ha umi pédaskuéra oñembyaíma, ha mávave ndoikuaavéi ichupe omboguejy. Ha upéicha peteĩteĩ pyhare ha ára rupi umi yvápe ha umi yvyty-pe oĩ hũ ha ojapo iñakãrapuã ita rupive. ohecha rire Jesús-pe mombyry guive, oñani ha ojerovia chupe Ha oñeẽ hasẽ aty guasúpe hei: ¿Mbae chéve ha ndéve, Jesus, Mitãi Tupã Yvategua Guasúgui? Ajerure ndéve Tupã rehe: ani chembotavy. Hei chupe: Esẽ, espíritu kyrĩỹva, ko kuimbae guive. Ha oporandu chupe: Mbaépa nde réra? Ha

ombohovái heívo: Legión che réra, heta rupi jaiko. Ha ojerure chupe heta mba'e ĩna ndomondeíri chupekuéra okápe guive tekoha. Oĩ hague upépe mbayru kure tuicha oñemongaru pe yvyty rapykuéri. Ha ojerure chupe opavave umi añaã oñeẽvo: Emondo ñandéve umi kure rehe, ikatu hağua ñandejike haekuéra rehe. Ha omoneĩ chupekuéra pyae Jesús. Ha osẽvaekue umi aña vai oike umi kure rehe, ha oñani umi tropilla yvyty guive yguarupápe, oĩvaekue katu mokõi su, ha oñembyai umi ygua pe. Haekuéra umi oñongatu haguã umi kure okañy ha omomarandu pe távape ha umi kokuépe, ha osẽ ohecha haguã mbaépa hae pe oikóva. Haekuéra ou Jesus-pe, ha ohecha pe aña rehegua oguapýva ha oñemondeháva ha ipya porãva, pe orekóva legión, ha okyhyje. Ha umi ohechavakuéra omohesakã chupekuéra mbaéichapa oiko kuimbae aña orekóva ha umi kure rehegua. Ha oñepyrũ ojerure chupe oho hague umíva ñemby chugui. Ha oike jave ygápe, ombyasy chupe yvyra aña rehegua oiko hağua hendive. Hae ndohejaréi chupe, ha katu hei chupe: Eho nde rógape nde mbaéva gotyo ha emombeu chupekuéra opaite mbae ndéve Ñandejára ojapo ha onembotavy ndéve. Ha upéi oho ha oñepyrũ oikuaauka Dekápolis-pe opaite mbae ojapo chupe Jesus, ha opavave ombotavy.

Ha Jesús ohasávo jey ygarype umi ambue hendápe, oñembyaty heta tapicha hendive, ha oĩ yguápe. Ha oú peteĩ umi mburuvicha tendaguasu-pe, héra Jairo, ha ohecha chupe, oguejy ipe-pe ichupe. Ha ojerure chupe heta oñeẽvo che rajy oĩ vai iterei, ikatu hağua ou ha emoĩ chupe nde po ombovy hağua ha oiko porãta. Ha oho hendive, ha heta tapicha ojesegui chupe, ha omyatyrõ

chupe. Ha kuña peteĩ oĩva ruguy rehegua ary papaha ha heta mbae oñembyasy vaekue heta pohanohára rupive ha omboguata umi mbae ijaregua opaite, ha mbaeve ndoipytyvõi chupe, ha katu hetave ovevai oikóvo Ohendu rire Jesus rehegua, ou rire tapicha renda okupe gotyo ha opoko iao iaoguigua. Hei hína ichupe voi haguã: Oimérõ ajopy katu hína iaoguéra, añeñongatu. Ha pyae oñemokandýma pe ypykue tuguy hese, ha oikuaa irete rehe oñemanoãma pe tasy guive. Ha pyae Jesus oikuaávo ichupe pe ikatupyry ichugui osëva, ojere pe tapicha rúpe ha hei: Máva opoguapy che ao? Haekuéra ojee chupe umi mboehára hesegua: Rehecha umi tapicha oñembosakoi ndéve, ha ere: ¿Mávapa chejoko? Ha ojesareko ojehecha hağua pe chupe ojapovaekue péva. La kuña katu kyjeỹ ha syryrỹ, kuaa mbaépa oiko chupe, ou ha oñemboguejy hendive ha hei chupe opavave añete. Pe hae hei chupe: Mitãkuña, nde jerovia oñangareko ndéve, tereho pyaguapýpe ha eiko hesãi nde mbaasy guive. Gueteri iñeẽ aja, oúma ógape mburuvicha renda guive oñeẽvo: Ne rajy omano, mbaére gueteri rembyasy pe mboehára? Haekatu Jesus, pyae hendu rire pe ñeẽ oñeẽva, hei sinagoga mburuvicha rehe: Ani rekyje, añoite rejerovia. Ha ndohejaséi chupe mávave oñembojoaju hese Pedrógui, Santiagógui ha Juángui, Santiago ryvyýigui, añoite. Ha oho óga mburuvicha tendota-pe, ha ohecha kyhyje, ha umi ojaeo ha umi oasẽ hasy heta. Ha oikéva hei chupekuéra: Mbaérepa peñemondýi ha pejahái? Mitãi ndoñemanoi, ha katu oke. Ha oipukakuaa chupe. Hae katu omboguejývo opavave, ogueraha mitã ru ha sy ha umi oĩva hendive, ha oike oĩhápe mitã aryva. Hae ojagarra rire mitãi po, hei chupe: Talitha, koumi, upe

oñeẽasa hae: Mitãkuñai, ndéve chee, epuã. Ha pyae opuã pe mitãkuña ha oguata, hae haguã ary doce. Ha oñemondýi mondýi tuichaitépe. Ha hae oñeẽ mbarete chupekuéra mbaeve avave ndoikuaái koã mbae, ha hei omeẽ chupe tembiu.

6

Ha osẽ hendive ha ou henda rape hekópe, ha osegui chupe imboesyryguéra. Ha oĩ rire araapy, oñepyrũ omboe tetã aty rupive, ha heta ohendu vaekue oñemondýi hei haguére, moõguipa chupe koã mbae? ha mávapa arandu oñemeẽ vaekue chupe, ha mbae katupyry upéicha ipoguýpe rupi oiko? ¿Ndahaéi ko hae pe mbaapoha, pe memby María-gua, hae katu Jacobo ha José ha Judá ha Simón ryvy? ¿Ha ndahaéi oĩ umi ikyvy kuñakuéra koápe ore rehe? Ha oñemondýi chupe. Hei katu chupekuéra Jesus: Ndahaéi profeta mbaeichaguaỹva ndoikóiramo ipatríape ha iparientepépe ha hógape. Hae ndaikatúi upépe mbaeve mbarete ojapo, ñandeỹrõ mbovymi hasỹva-itápe omoĩvo ipo opohanõ. Ha oñemondýi hikuái ndojeroviáigui. Ha oguata táva michĩmi jerére mboe hagua.

Ha chupe oshenói umi papaha, ha oñepyrũ omondo chupekuéra mokõi mokõi, ha omeẽ chupekuéra poderío umi espíritu vai rehegua. Hae omanda chupekuéra ani haguã ojapyka mbaeve tape-pe, yvyra año jepe, ani bolsa, ani mbujape, ani bronce cinturón-pe. Ha katu oñembokapi'a sandalia, ha ani oñemboa'y mokõi túnica. Ha hei chupekuéra: Moõpa ãramo peike peteĩ óga-

pe, upépe peime ãseve pesẽ upégui. Ha umi opaite ndoipotýiramo peẽme térã ndohenduiramo peẽme, pesẽvo upégui pekytĩ yvyrakuã peẽ py guýpe oĩva peẽ haguã chupekuéra. Añetehápe chee peẽme, iporãvéta Sodoma térã Gomorra hekove jára ára jave pe táva upépe gui. Haekuéra osẽvo omongueta ikatu hagua oñembojevy. Haekuéra omboguejy heta mbaasy añánga ha omoĩ aceite heta hasỹhápe ha opohanõ chupekuéra.

Ha hendúva rey Herodes, ojekuaáva rupi oiko héra, ha hei hína Juã baptizáva guive mano oñemboguejy, ha upéicha rupi ombaapo umi mbarete hese. Ambue hei chugui Elías hae, ambue katu hei chugui profeta hae oĩháicha peteĩ umi profeta-kuéra-gui. Ohendu rire katu Herodes hei: Oñemombyry che amombyry Juã, koã hae, hae oñemopuã mano guive. Ijaete gua Herodes omondóva ojagarra Juánpe ha oñapuã chupe cárcel-pe Herodías rupi, kuña Felipe-gua hermano ijávagua, ijaete chupe omendáre. Hei hague John Herodes-pe: Ndoikóiỹ nde-ve reguereko haguã kuña nde ryvy mbae. La pero Herodias oguereko chugui peteĩ ñemombyasy ha oipota oñepyrũ hendive, ha ndaikatúi. Pe gua Herode okyhyje Juan-pe, oikuaávo hae kuimbae tekojoja ha say, ha oñongatu chupe, ha ohendu rire imbae, heta mbae ojapo ha vya rehe ohendu chupe. Ha ojehu jave peteĩ ára iporãva, upe jave Herodes iñembyarýi rehegua tembiu karurã ojapo umi ituichavévape ichupe ha umi comandante mil-gui ha umi peteĩhápe Galilea-gui. Ha oike rire hembireko Herodías-pegua ha ojeroky rire ha omboajapo porã rire Herodes-pe ha umi oguapyjojokuéra ndive, hei mburuvicha kuimbae-pe: Ejerure

chéve mbae eipotáramo, ha ameẽta ndéve. Ha oñembyaty chupe omeẽta chéve ojerure haguére chéve, opa pukukue che reino peve. Ha katu osẽva hei hese sýpe: Mbae ajerure pa? Ha katu hei: Akã Juáno Bautista-gua. Ha oike rire pyae oikóvo mbae porã ndive rey rehe, ojerure heívo: Aikotevẽ nde omeẽ chéve pyae tembiruete ári akã Juáno Bautista-gua. Ha mburuvicha oñembohasývo tuicha, umi ñeẽ porã rupi ha umi oguapýva hendive, ndoipotái omboykévo chupe. Ha upéicha pyae omondo rire ko rey especulador, oñeẽ ogueru hagua iakã. Hae katu oho rire omboakãngy chupe mbohapy rendápe, ha ogueru iakã yvate rupi ha omeẽ mitãkuñaípe, ha mitãkuñai omeẽ isy-pe. Ha hendu rire i mboesyhárakuéra, oú ha ojopy i tete, ha omoĩ ñembyahýpe.

Ha oñembyaty umi apóstol Jesús rehe, ha omoherakuã chupe opaite mbae, opaite mbae ojapo ha opaite mbae omboe. Hae hei chupekuéra: Peju peẽ peẽ ojehegui oikóvo kaaguy rendápe, ha peñemombyhyi michĩmi, oĩ haguére umi oúva ha umi ohóva heta, ha ndahaéi avei okaru haĝua orekove. Ha oho yvy kaaguyỹ tendápe ygarúpe ijehegui. Haekuéra ohecha chupekuéra oho haguépe, ha heta tapicha oikuaa chupekuéra, ha okañy pypukúpe opaite táva-gui oñembyaty upépe ha ohupyty chupekuéra ha oñembyaty hendive. Ha osẽ rire Jesús, ohecha heta tapicha ha oñeñandu chupe, umi oĩ rupi oveha-icha ndorekóiva mbohayhára, ha oñepyrũ ombokatua chupekuéra heta mbae. Ha umavéma ára heta oikóva, oguahẽvo chupe i temimboe kuéra hei: Ñandeỹ hína ko tenda ha umavéma ára heta. Emonda ichupe, ikatúva oho umi kokuépe ha umi távape

jerére ojoguávo ichupe kupepe mbujape, mbaépa okaruvaerã ndorekói. Ha katu ñembohovái hei chupekuéra: Peẽ emeẽ chupekuéra hou haĝua. Ha hei chupe: ¿Ñañahaãrõ rojogua mokõisã denario peteĩ say ára ha romeẽ chupekuéra hou haĝua? Ha katu hei chupekuéra: Mboy mbujape perekópa? Peho ha pehecha. Ha oikuaávo, hei: Po, ha mokõi pira. hae omandáva chupekuéra oguejy haĝua opavave aty aty kaa hovy ári. Ha oguapy peteĩteĩ aty-aty, sa peteĩ sa ha pokõi peteĩ pokõi. Ha oguereko rire po ára ha mokõi pira, ojesarekávo yvágape, omboayhúpe ha oñembojao po ára ha omeẽhína mboehára kuérape omoĩ haĝua chupekuéra, ha mokõi pira ombojao opavave. Ha okarã peteĩve ha ojehupyty. Haekuéra ohupyty mbae oñembyrýva paha mokõipaũ kãguy henyhẽva ha avei pira gui. Umi kuimbae oñemongaru hague umi mbujape hae po mokõi su.

Ha pyae oñembohyapy umi temimboe ichupe oike haguã pe ygarupe ha oñepyrũ haguã pe ambue hendápe Betesaida gotyo, pe peve hae omosẽ pe tapicha retã. Ha oñeẽporãvoi chupekuéra pe, ohóma yvytýpe oñemboe haĝua. Ha kaaru jave oiko vaekue, ygarupa oĩ yguasu mbytépe, ha ha'e oĩ añoiténte yvy ári. Ha hechakuaa chupekuéra oñembyasy hína oñemboja haguã, haekuéra guarã yvytu oñembohovái chupekuéra, ha amo irundy guardia pyhare rehegua oúva chupekuéra gotyo oguata hína yguasu ári, ha oipota ohasa chupekuéra. Umi katu ohecha vaekue chupe oguata haguã y guasu ári, odokua vaekue haãnga oiko, ha opuã vaekue. Opaite haguã chupe ohecha ha oñemondýi. Ha pyae oñeẽ hendive ha hei chupekuéra:

Peñemopyaguapy, che hae, ani peikyhyje. Ha ojevy pe ygaratápe hendive, ha opyta pe yvytu, ha iterei hetave hembiapo pe oñemondýi ha oñeñandu. Ndahaéi guare oikuaáva umi mbujape rehe, ha katu iñeã oĩ hatã.

Ha ohasávo, oho Gennesaret yvy-pe ha oñemboguapy. Ha osẽ rire hikuái yguatágui, pyae ohechakuaa chupe. Oñemongue opa tendakuéra ojereguáva haekuéra ha oñepyrũ umi kambuchípe umi vai mbae orekóva omboguejy hendive ohenduhápe hembiháp̃e oĩha. Hae ha moõpa ikatu oike távai térã táva guasu térã koẽme, umi mercado-pe omoĩ umi hasỹva ha ombyahýi chupe ikatúramo avei pe ijao rape pe iãoga chupe oguapy, ha opavave ikatu oguapy chupe oñemboasãi.

7

Ha oñembyaty hendive umi fariseo ha oĩ umi ojehaíva mbaekuaápe oúva Jerusalén-gui. Ha ohecha-vaekue heta i mboehára-kuéra po común-pe, kóva hae po oñembojevy-ỹva, ohou-vaekue mbujape, omoñeẽ porã-ỹ. Umi Fariseo ha opavave umi Judío ndokaruiete umi po ndojohéiramo pukũ rupive, oguerekóvo pe tembiasakue umi tuja mbae. Ha avei mercado-gui, oiméramo ndojepokarẽi, ndo'úi; ha ambue heta oĩ o'eva'ekue oñongatu hagua: jepokarẽ va'ikue-kuéra, jarra-kuéra, bronce rembiporu-kuéra ha kamby-kuéra. Upéicha umi fariseo ha umi escriba oporandu chupe: Mbaére ndoguatái umi temimboe nde rehe oñondive umi tembiasakue umi tuja

rehegua, ha katu po ojepohaỹva rehe ou umi mbujape? Pe ha ñembohovái oñeẽ ichupekuéra hína porã oñembohoryvy Isaías rehegua peichagua umi tapichai, ojehai haguéicha: Koã pe tapicha umi tembe rehe che chemombaeguasu, pe ha pya ichugui mombyry oime che gui. Ndoikói-rõ osẽmboe chéve, omboévo mboesyry ñemboaty yvypóra mbae.

Ojesávo gueteri mbae-ñeẽ Tupã-gua, peñongatu mbae-ñeẽ-kue ava-kuéra-gua, ñembopoty jarra-kuéra ha vaso-kuéra, ha ambue mbae ojoguáva upéicha heta pejapo. Ha hei chupekuéra: Porãiterei peñembotove pe mandamiento Tupã rehegua ikatu hagüáicha peñongatu pe tradición penderehegua. Moses hae oî: Emombaeguasu nde ru ha nde sy, ha Pe oñeê vai ru térâ sy rehe omanóta omanópe, Peẽ katu pee: Oĩramo ojee peteĩ avakuéra tápe ru térã sy rehegua, Korbán (haéva mbaererekuapy), hae oĩramo cheguive reipytyvõta, ha ndoikuaavéima pemoneĩ chupe mbaeve ojapo haguã itúvape térã isyýpe. Pejapoỹ ñeẽ Tupã rehegua pe tradición pendevetã rupive peñembohasáva, ha hetáichagua mbae péicha pejapo. Ha oñemboguatávo opavave tapicha renda, hei chupekuéra: Pehendu che opavave ha peikuaa. Mbaeve ndahaéi okápe guive yvypóra oikéva hendive ikatúva hendive mbotyryry, ha katu umi osëva hae umi ombotyryryva yvypórape. Ha moõ oike óga-pe umi tapicha-gui, oporandu chupe umi imboehára umi jeerei rehegua. Hae hei chupekuéra: Péicha avei peẽ peimeẽ'ỹ entendimiento? Ndapeikuaái gueteri opaite mbae oikéva okápe guive yvypórape ndaikatúi ombotyryry chupe? hese ndoikéi ipyamonguépe, ha katu oike ipyakãme, ha osẽ upe tenda vai rupive, omopotĩva

opavave tembiu. Hei avei hae umi mbae osëva yvypórape guive, upéva omoñembyai yvypórape. Okápe guive hágui, oúva koã pytãi koã yvypóra, osẽ koã ñeẽ vai: ñemondýi, tekovai, ñeẽ. Ñemonda, tavya, mbaevai, ñembojavy, ñemboguapya, tesa vai, ñembojavy ñeẽ, jerokya, ñandeỹ. Opaite koã mbae vai okẽ ryepýpe guive ha ombokirĩri pe kuimbae.

Ha upégui oñepyrũ ohóvo oho Tiro ha Sidón mbae mbytyha gotyo. Ha oike óga-pe, ndaipotái mávave oikuaa, ha ndaikatúi oñemi. Henondúva gua peteĩ kuña hese, orekóva imembyi chupe mbae'anga vai, ou ha oguejy ipýpe. Ha kuña hae oĩ Grecia, Sirofenísia iñakãrapuãme, ha ojerure chupe omoĩ hagua pe aña osẽ hagua imemby guive. Ha katu Jesus hei chupe, eheja ñepyrũ oñemohenda hagua mitãkuéra, ndahaéi porã ojejagarra hagua mbujape mitãkuéra rehegua ha jaguai kuérape ojejoko hagua. Ha katu ombohovái ha hei chupe: Heẽ, Señor, ha la jaguai guype mesa ohou la mboruvicha mitãi guive. Ha hei chupe: Ko ñeẽ rupi, eho; osẽma teỹi nde rajy gui. Ha oho rire iógape, ojuhu mitãi oñemondýiva kamáre ha aña osẽmava.

Ha jey osẽ jey oñemboguejy guive umi tembiapo Tiro ha Sidón guive, oguapy oho pe tahýi Galilea-pe, umi tembiapo Decápolis mbytépe. Ha ogueru chupe peteĩ kirirĩ iñeẽ vai ha ombyahýi chupe omoĩ hagua ipo ichupe. Ha ojapyhy chupe okáragui iñapytĩme, omoĩ ipo kuãtia inambi pe, ha ojuhu ijuru. Ha ojesareko yvága-pe, ombyasy ha hei chupe: Efatá, upéva hae Ejepea. Ha pyae ojepea ichupe iñapysã ha ojesolta ipysã iñeẽ ichupe, ha oñeẽ hekópe. Ha omandopa chupekuéra opa mbaeve

avave ndoñeẽ haguã, ha katu ojejapo chupekuéra omanda, hetave oñeẽporã. Ha hetave mbae rehe oñemondýi heívo: Porã opavave ojapo, ha umi kirirĩ ombohendu ha umi ñeẽ'ỹva omboayvu.

8

Umi árape jey heta tapicha oĩ hague ha ndorekóiva mbae hou haguã, ohenóivo Jesús ichupe mboeharakuérape hei chupekuéra, Che repyamongeta umi tapicha rehe, ikatúva koágã mbohapy ára oime chendive ha ndorekói mbae ohou hagua. Ha ha ambohasáta chupekuéra ñembyahýipe hógape, opuãta tapére, oĩ haguére chupekuéra mombyry guive ou hague. Ha ombohováiva chupe imboeharakuéra: ¿Moõguápa koãva ikatu peteĩva koápe ombojuru mbujape ári kaaguy? Ha oporandu chupekuéra: Mboy pa perekó pã? Haekuéra katu hei: Pokõi. Ha omandúva tetãygua oguapy hagua yvy ári, ha ojapyhy peteĩ pokõi mbujape, omoaguyje rire omokañy ha omeẽ hína imboekuaahárape chupe guarã omoĩ hagua tetãygua renondépe, ha omoĩ tetãygua renondépe. Haekuéra oguereko pirai michĩmi, ha umi omborayhu rire, hei oñembohasávo avei umi. Haekuéra okaru ha oñembyahýi, ha ombyaty umi sobra fragmentos pokõi cesta. Haekuéra oĩ upéicha irundy su yvytu, ha omosẽ chupekuéra. Ha oike rire pyae yvy ita rupive imboesyhárakuéra ndive, oho Dalmanuta-pe.

Ha osẽ umi fariseo ha oñepyrũ oñemongeta chupe, oheka chupe

peteĩ señal yvágagui, oñehaã chupe. Ha oñembyasy pypukúpe iespíritu-pe hei: Mbaérepa ko generación oheka señal? Añetete chee peẽme: ndoñemeẽmoãi señal ko generación-pe. Ha ohejávo chupekuéra, oike jey ygápe ha oho.

Haekuéra resarái ojagarra hağua mbujape, ha ndorekói hína peteĩ mbujape año hendive ygarype. Ha ojeporuka chupekuéra oñeẽvo: Peñehecha, pejesareko levadura Fariseo-kuéra rehegua ha levadura Herodes rehegua gui. Ha oñeñeẽjoapy oñondive heívo ndaiporivéiha mbujape. Ha oikuaávo, Jesus hei chupekuéra: Mbaére peñeẽporã porque mbujape ndaipóri peikuaa? Ndapeikuaái gueteri avei ndapeikuaa? Gueteri mbaretepyre peikuaa pende pya? Tesa oguerekóva ndahechái, ha nambi oguerekóva ndahendúi; ha ndaremanduái piko.

Araka umi mokõi mbohapyha vosa che pytũ umi mokõi su-apytépe, ha mboy cesto tembiu kañy henyhẽva peñongatu, hei chupe: Paapyha. Araka umi pokõi pe umi irundy su pe, mboyaty umi ajaka henyhẽ umi mbae kytĩ peñongatu? Haekuéra katu hei, pokõi. ha hei chupekuéra: ¿Ndahaéi gueteri peikuaa?

Hae ou Bethsaida-pe. Hae ogueru ichupe peteĩ say ha ojerure ichupe ojopy hağua chupe. Ha ojagarra rire po kuimbae sağva rehe, osẽ mbovy chupe okápe guive, ha oñembotyha rire isa rehe, omoĩ rire ipo ichupe, oporandu chupe mbaepa ohecha. Ha ojesa’ỹijávo hei: Ahecha umi kuimba’e haeháicha yvyramáta oguatáva. Upéi jey omoĩ po ári i resa rehe ha ojapo chupe ojesareko, ha oñemyatyrõ, ha ohecha hesakãi opavave. Ha

omondo chupe hógape hei haguépe: Ani reike távepe ani avei ere mbaeve táva pypépe oimeha.

Ha osẽ Jesus ha imboesyhárakuéra távai-kuérape Cesarea Filipo-pegua, ha tape rupive oporandu imboesyhárakuérape hei chupekuéra: Mávapa che hei yvypóra che hae? Umi katu ombohovái: Juan bautista, ha ambue Elías, ambue katu peteĩ profeta-kuéragui. Hae hei chupekuéra: Ha peẽ, mbaépa peẽ pee che haeha? Pétrova oñembohovái ha hei chupe: Nde nde hae Kristu. Ha ombohasýva chupekuéra ani oñeẽ mávape avave hese.

Ha oñepyrũ omboe chupekuéra ñeẽ tekotevẽ Mitãi Kuimbae-gui heta hasẽ, ha oñembotove mburuvicha tuja-gui, sacerdote tuichavéva-gui ha escriba-gui, ha ojeuka, ha rire mbohapy ára oñempuã. Ha oñeẽ ñeẽ pe pytũỹ rupive. Ha Petero ogueraha chupe hendive ha oñepyrũ ombohovái chupe. Hae katu ojevy ha ohecha umi mboehára ichupe, ombohovái Pétro heívo: Eho amoã che, Satanás, ombovy nderepenséi umi mbae Túpa rehegua, ha katu umi mbae yvypóra rehegua.

Haekuéra ohenóivo tetã omombeu chupekuéra, avave oipotáva che rapykuéri oho haguã toñembotavýke ijehegui ha ojapyhy ikurusu, ha che rapykuéri oho chéve. Mávapa oipotáva omboheko hağua iñeẽ, omboguetáta chupe; ha mávapa omboguetáva iñeẽ che rehe ha vyapavẽ porã rehe, péva ombohekóta chupe. Mbaépa oipytyvõta peteĩ kuimbaépe oi ganase ko yvy ape tuichakue, ha okañy i alma. Térã mbaépa

omeẽta avakuéra jepyrurã iñeẽ rehe. Mávapa oiméramo oñemokaneõ chéve ha che ñeẽnguéra ko ára rupi ko moichãhápe ha ñembyaikuaápe, mitãkuñaỹ yvypóra rehegua avei oñemokaneõta chupe oúvo ru rembyreỹme ñeẽmondo porãitéva apytépe.

9

Ha oî omombeu chupekuéra: Añeteete aî peẽme oĩ ambue koápe oñemboy haguã, umi ndoipotavéi mano ramo peve ohecha peve Reino Tupã rehegua oúvaekue fuerza-pe.

Ha hae ára poteĩ rire, ogueru Jesus Petero ha Jacobo ha Juan, ha oguenohẽ hikuái yvyty yvate gotyo oñondive añoite, ha oñemoambue henonde hikuái. Ha i ao oiko morotĩ, morotĩ iterei yvy aja, péicha mbae morotĩha yvy ári ndaikatúi péicha morotĩ. Ha ojehechauka chupekuéra Elías Moisés ndive, ha oñeẽhakakuaa Jesús ndive. Ha ombohovái Pédro hei Jesús pe, Rabbi, iporãiterei ñande koápe ĩ, ha ñajapo mbohapy óga: peteĩ nde rehe, peteĩ Moisés rehe ha peteĩ Elías rehe. Ndoikuaáiri mbae oñeẽta, haguã oĩ kyhyje iterei. Ha oiko aravoha pehẽ oñembotýva chupekuéra, ha ou ñeẽ aravoha guive heíva: Ko hae che ray che raysýva, ichupe pehendu. Ha sapyánte ohechávo jerére, ndaipórivéima mávapa ohecha, ha katu Jesús año hendive. Ojehuguávo ichupe guive yvyty, oñeẽ ichupe ani haguã mávape oñeẽ mbae ohecha, ndahaéiramo arakaeve Mitãi Yvypóra mano guive oñemboy jave. Ha pe ñeẽ ojejopy, hendive

oñomongetaha mbaépa ha pe omano guive oñemboarávo. Ha umíva chupe oporandu oñeẽvo, umi karaíva kuatiañeẽháragui hei Elías tekotevẽ ou tenonderã. Ha katu ñembohovái hei chupekuéra Elías añetehápe oúva tenonderã omyatyrõ opaite, ha mbaéichapa ojehai el mitãi kuimbae rehe ikatúvo heta tekoasy ha oñemboykévo. Ha katu chee peẽme katuete Elías oúma, ha ojapo chupe opaite oipotáva, ojehaiháicha hese.

Ha oúva tendotápe, ohecha heta tapicha umi gotyo rehegua, ha aranduhára oñembohováiva umípe. Ha upéicha peteĩ jey, opaite pe tapicha ohecha rire chupe oñemondýi, ha oñani rire omokirĩri chupe. Ha oporandu umi escriba-kuérape: ¿Mbae peñeẽjoja pehenondépe? Ha peteĩ okakuaávagui oñembohovái oñeẽ: Mboehára, agueru che memby nde rehe, oguerekóva pýa kiririỹva. Ha moõpa chupe ojapýva, omboguejy chupe, ha ombojuru ha ombokatũ iãi ha okañy, ha ahei nde mboeharakuérape ikatu haguãicha omboguete chupe, ha ndaikatúi. Pe hae katu ombohovái chupe hei: ¡Opa yvypóra ojeroviávaekueỹva! ¿Mboy peve penderehe aime taãnga? ¿Mboy peve roporiahuverã peichagua mbae? Pegueru chupe cherehe. Ha upéi ogueru chupe hendive. Ha ohecha chupe pyae, pe espíritu oñembojere chupe, ha oguejy yvy ári, ojere oñembojuky. Ha oporandu i ru chupe mboy tiempo oĩ amo kóva oiko chupe. Ha katu hei: Mitãnguéragui. Ha heta jey chupe tatápe omoinge ha ýpe, ikatúvo ombyai chupe, ha katu mbaépa ikatu ramo, oipytyvõ orẽme reguereko poriahuvereko orẽre. Pe Jesus hae hei chupe: Oiméramo ikatu rejerovia, opavave mbae ikatu pe ojeroviávape. Ha pyae opuã rupi túva mitãi rehe tesay

rehe hei: Ajerovia, Señor, eipytyvõ che ñejeroviaỹre. Ohecha rire Jesus umi tapicha oñembyaty haguã, ombohovái pe añaã vai hei chupe: Pe añaã ñeẽ'ỹva ha nendúva, che nde re amandáta, esẽ chugui ha ani emoinge jey hendive. Ha osẽ jepe ha heta jereo jepe ichupe, osẽ ha oiko oiméicha mano, upéicha heta ohei omano hague. Pe ha Jesus ojapyhy chupe pe po rehegua, omopuã chupe ha opuã. Ha oike rire óga-pe, umi imboehára oporandu chupe iñemi-me: Mbaére-pa ñande nda-ika-tu-i ñamboguejy. Ha hei chupekuéra: Ko mbaeichagua ndaikatúi osẽ mbaevépe, ñemboe ha ñembyahýiỹre.

Ha upégui ohasávo ohasa hína Galilea rupive, ha ndoipotái mbaeve oikuaa haguã. Omboe hína ichupe imboesyryete ha hei chupekuéra che la Memby Tapicha oñemeẽta tapicha po-pe, ha oñukáta chupe, ha oñemano rire mboapy ára oñemboyvýta. Umi katu ndoikuaái pe ñeẽ, ha okyhyjepáma oporandu haguã chupe.

Ha oúva Capernaum-pe ha óga-pe oĩ rire oporandu chupekuéra mbaépa tape-pe oñeẽ oñondive. Umi katu okirirĩ, umípe guarã oñeẽ oñondive tape-pe mávapa tuichavéva. Ha oguapy rire, ohenói umi doce ha hei chupekuéra: Oiméramo avave oipota peteĩha haguã, haeño opaite paha ha opaite tembikoha. Ha ojapyhy rire mitãi, omoĩ chupe hikuái mbytépe, ha ojopy rire chupe, hei chupekuéra Mávapa oĩ koã mitãi apytépe peteĩ ombojerovia che réra rehe, cherehe ombojerovia, ha mávapa cherehe ombojerovia, ndahaéi cherehe ombojerovia, ha katu pe chemondóva rehe ombojerovia. Ombohovái chupe Juan heívo: Mboehára, rohecha peteĩ omboguejýva aña nde réra rupive, hae

ndohoíri oréve, ha rombotyve chupe ndohoíri haguére oréve. Ha katu Jesus hei: Ani pejokoha chupe, ndaipóri mbaeve ojapotava mbarete che réra rehe ha ikatu pyae oñeẽ vai chéve. Mávapa ndahaéi pehenonderã, penderehehápe ĝuarã oĩ. Mávapa ojapóta peẽme peteĩ vaso y che réra rupive, Cristogua peẽ haguére, añetehápe chee peẽme, nahániri okañýta iñembohapyrã.

Ha avei oñombyaikuaáta peteĩ koã michĩvéva koã ojeroviávape che rehe, iporãve chupe oñemohenda haguã peteĩ itakurusú molienda ijajúre ha oñembojáta yguasúpe. Ha ha ojapo ndéve ojejapyhy nde po, eñemboyke chupe. Iporãvéta ndéve eike tekove-pe poỹ reheve, térã oguereko mokõi po oho gehena-pe, tata ndojehupytýiva-pe. Moõpa pe tĩgua ichupe ndojehukaséi ha pe tata ndojesẽséi. Ha ha nde py nde skandalíza ndéve, nde kytĩ chupe, porã ndéve hae nde ike tekove-pe py-ñemboyke ramo, térã mokõi py nde rekóva nde ñembohasáva gehena-pe, tata ñembotýva-pe. Moõpa pe tĩgua ichupe ndoikuaapái ha pe tata ndojepeái. Ha ha nde resa oskandalisa ndéve, ejesarái chupe, iporãve ndéve peteĩ resánte reike hağua Tupã rembiapo rendápe, térã mokõi resa reguereko hağua reho hağua tata gehena-pe. Moõpa pe tãgua ichupe ndojehukaséi ha pe tata ndojesẽséi. Opaite mbae tatápe oñembojukyseãta, ha opaite poromboe jukysépe oñembojukyseãta. Porã pe juky, ha katu pe juky jukyỹ oiko ramo, mbaépe peñemboe porãta? Peguereko pendevépe juky ha peime pyaguapy peteĩteĩ ambue ndive.

10

Ha upéi hendive opuã ohóvo oike umi tembiapo Judea rupi umi aja Jordán-gui, ha oñembyaty jey umi tapicha hendive, ha mbaéichapa oikove, jey omboe chupekuéra. Ha oñemboja rire umi Fariseo oporandu chupe oimépa oñemoneĩ peteĩ kuimbae omosẽ hagua peteĩ kuña, ohaãvo chupe. Hae katu ombohovái ha hei chupekuéra: ¿Mbae peẽme omandápa Moisés? Umi katu hae oñeẽ: Moisés omoneĩ ohai hagua kuatiañeẽ ñemombyry rehegua ha omosãso hagua. Ha mbohovái Jesus hei chupekuéra: Nde korasõ atã rupi ohai ndéve ko mbae jeporavo. Ñepyrũ guive ko yvy ñemoheñói, kuimbae ha kuña omoheñói chupekuéra Ñandejára Ñanderu. Upéicha rehe ohejátane kuimbae isy ha itúva, ha oñembojoajútane ichembireko rehe, ha oikótane mokõi peteĩ tete-pe. Upéicha ndoikóvéima mokõi, ha katu peteĩ tete. Upéva rupi Túpa omoirũ, avá ani omombyta. Ha óga-pe jey umi temimboe ko mbae rehegua oporandu chupe. Hae hei chupekuéra: Mávapa omboykéta ichugui ha oñeñongatúta ambue kuñápe, oiko mbarete ichugui rehe. Ha kuña omboykévo ichugui kuimbae oñeñongatúramo ambue ndive, oiko porãỹ.

Ha ogueru chupe mitãkuéra ikatúvo chupekuéra omokañy, ha katu temimboekuéra ombohasýi ogueru haguérakuérape. Ohecha rire haekuéra, Jesus ombyasy ha hei chupekuéra: Ejesareko mitãkuéra oúvo che rehe, ha ani embotyryry chupekuéra, umi ojueheguáva rehegua hae tekoha Tupã rehegua. Añete chee peẽme, mávapa ñemboguejýiramo Túva

Ñandejára reko ñemboguatáva mitãi ramo, ndoikemoãi chupe. Ha oñembojapyvaekue chupekuéra, omborayhu chupekuéra omoĩvo ipo ári chupekuéra.

Ha osẽ jave hendive tape rehe, peteĩ oñani hese ha oguapy itũguy gotyo ha opotarõ chupe, mboehára porã, mbaépa ajapo hağua tekove ypykue ahupyty hağua Pe ha Jesus hei chupe: Mbaérepa cherehe nde hei porã. Avave ndahaéi porã, eime peteĩnte Túpa. Umi mbaeporã oikuaa: ani rembiapo porãỹ kuña ambue ndive, ani rejuka, ani remonda, ani rejapo jepy japyhy, ani remboguejy, remboyhu nde ru ha nde sy. Pe ha katu ñembohovái hei chupe: Mboehára, koã mbae opaite che aguarã aikuaa guive che mitãnguéra. Ha katu Jesus ohechakuaa chupe, ohayhu chupe ha hei chupe: Peteĩ mbae ndererekói. Reipota porãrõ hekopete hağua, tereho, mbae paũ rerekóva revende ha emeẽ mbaevaiỹre, ha reguerekóta tesoro yvágape, ha eju chesegui regueraha nde kurusu. Hae katu oñembyasy upe ñeẽ rehe ha oho oñeñembyasy, hae oguereko mbae heta.

Ha Jesús ohechajey jerére hei ichupe mboeharakuérape: Mbaéichapa hasýpe umi oguerekóva pirapire oiketa Tupã renda rendápe. Umi katu temimboekuéra oñemondýi umi ñeẽ ichupe. Ha katu Jesús jey mbohovái hei chupekuéra: Mitãi, mbaéichapa hasy hae umi ojeroviakuéra virúpe oike hağua Tupã Reinópe. Ndahasýive kamelo oike aguja ryru rupive rich oike Tupã reinópe gui. Umi haekuéra ha exceedingly ombotýva oñeẽvo hemimimi rehe: ¿Avá ikatu oñeñongatu haguã? Ohecha rire chupekuéra, pe Jesús hei: yvypóra apytépe ndaikatúi, ha katu

nahániri Ñandejára apytépe, opavave kátu ikatúva oĩ Ñandejára apytépe. Oñepyrũ Pedro oñeẽ hendive: Ehecháke, ñande jaheja opaite ha jajesegui ndéve. Mbohovái rire, hae Jesus hei: Añete chee peẽme, ndaipóri avave ohasáva óga térã hermano kuéra térã hermana kuéra térã ru térã sy térã kuña térã mitã kuéra térã kokue kuéra che rehe ha ñeẽporã rehegua. Ndaipóriramo oguereko saive peteĩ saive hundredfold koãga ko árame óga ha hermano kuéra ha hermana kuéra ha túva ha sy ha mitã kuéra ha kokue kuéra persecución ndive, ha ko tekove oúvape tekove opaỹva. Heta katu oĩta peteĩha pahápe ha pahápe peteĩha.

Oĩ ha pe tape oguatávo yvate gotyo Jerusalén-pe, ha Jesús oĩ oñemotenonde chupekuéra, ha oñemondýi, ha okyhyjévo okya. Ha ojapyhy jey pe papaha mokõi chupekuéra oñeẽ umi mbae oikotevẽtava chupe oiko. que ehaã ñañemboguata jajeheja Jerusalén-pe ha mitãi kuimbae-gua oñemeẽta umi sacerdote tuichavéva-pe ha karai kuatiahára-pe, ha omoñeẽta chupe mano rehe ha omeẽta chupe umi tetã-pe. Ha ombohasýta chupe, ojesarekóta chupe, ojupíta chupe ha ojukáta chupe, ha pe mbohapyha árape oñembohetáta.

Ha omoapykuéri chupe Santiago ha Juan, Zebedeo mitãkuéra, heívo: Mboehára, roipota hína rejapo ñandéve koã mbae ñajerure vaekue. Pe hae katu hei chupekuéra: Mbae peipota pejapo che pendéve? Umi katu hae oñeẽ chupe: Emeẽ ñandéve ikatu hagua peteĩ nde akatúa gotyo ha peteĩ nde asúa gotyo ñañemboguapy nde tuichakuépe. Ha katu Jesus hei chupekuéra: Nderekuaái mbae pejerure. ¿Peikuaa penuũ pe poháry che

anuũva, ha pebautizá pe bautismo che abautizámava? Umi katu hae oñeẽ chupe: Ikatu ñande. Ha katu Jesús hae oñeẽ umípe: Pe vya pe che aju peju, ha pe bautismo pe che bautizapyre pebautizataha. Ko gupy hae katuete che akatúa gotyo ha che asúa gotyo ndahaéi che mbae omeẽ, ha katu umi oñembosakoi haguã voi.

Ha umbaapo paũ ohendu vove, oñepyrũ oñembyasy Santiago ha Juan rehegua. Ha katu Jesus ohenóiva chupekuéra, hei chupekuéra: Peikuaa hína umi ojehecháva omandóta umi nación-kuéra omandatee chupekuéra ha umi tuicháva chupekuéra omandatee chupekuéra. Ndahaéi upéicha oikótane peẽme, ha katu mávapa oipotáramo oiko tuicha peẽme, haéta pemboguatahára Hae ẽ oipotáramo peẽme oiko peteĩha, oikóta opavave tembiára. Ha avei hikuái la memby la ava ndoúi oñemboguata haguã, ha katu omboguata haguã, ha omeẽ haguã ipirua jehepymeẽ heta rendaguépe.

Ha ou Jericho-pe. Ha osẽ hague Jericho-gui ha imboesyháragui ha tapicha heta tuichaiterei, Timeo ray Bartimeo ñandeỹva oguapy tape rire ojerure haguã. Ha hendúva Jesús Nazareno haeha, oñepyrũ sapukái ha hei: Memby David, Jesús, eñeporãiterei chéve. Ha heta tapicha oñemomichĩ chupe oinupã hagua, ha katu heta ve oñeẽ hatã: Mitã David, eñeñandu che rehe. Haekuéra Jesús oñemboy ha hei, pehenói chupe, ha ohenói tysã-pe heívo chupe, eñembyapy, epuã, ohenói ndéve. Hae katu ombojeývo iãoga, opuã ha ou Jesús rehe. Ha mbohovái pea, hei chupe Jesus: Mbae ndéve reipota ajapo? Ha pe saỹ hei chupe:

Rabboni, ikatuhaĝua ahecha jey. Ha Jesus hei chupe: Eho, nde jerovia oñongatu ndéve. Ha pyae ohecha jey, ha osegui Jesúspe tape rupive.

11

Ha upépe oñemboja Jerusalén-pe, Betfagé-pe ha Betania-pe, yvyty oliva-kuéra rehegua gotyo, omondo mokõi imboehára-kuéra. Hae hei chupekuéra: Oho pe táva michĩmi katu pende rape gotyo, ha upéicha jey peike jave upépe pejuhu peteĩ kavaju mitãi oñembojapyre, upe ári mbaeve ava noguapýi, pemobojesare rire chupe peguerúta. Ha oĩramo avei oĩ peẽme heíva, mbaépa pejapo koã, peẽ hei hína Yára ichupe tekotevẽ oguereko, ha pyaỹ ichupe omondo jey koápe. Oho ha ojuhu pire kavaju michĩmi oñembojapypyre okẽre rape rehe, ha omosãso chupe Haekuéra oĩva upépe oñeẽ chupekuéra: Mbaépa pejapo pesuelta jaguakuéra michĩ? Umi katu hei chupekuéra Jesús oñeẽporã haguéicha, ha oheja chupekuéra. Haekuéra ogueru kavaju mitãi Jesús-pe ha omoĩ chupe ao haekuéra-gua, ha oguapy chupe ári. Heta hae umi ao avati omoĩ tape rehe, ambue katu umi yvyra rogue okytĩ yvyra guive ha omoĩ tape rehe. Ha umi oho tenondépe ha umi osẽguíva okapu'a oñe'e: Hosana, hypy oúva Ñandejára réra rupive. Mba’eporãitepyre oúva tetãnguéra Señor réra rupive, ñande ru Davíd-gua, hosana yvategua-pe.

Ha oike Jerusalén-pe Jesús ha oike templo pypukúpe, ha ohecha

jepivegua opaite mbae, koẽrõ oĩmava yma ára, osẽ Betania-pe papaha mokõipavẽ ndive.

Ha koẽ rire oñembosakoi vove Betania-gui ivai. Ha ohechavévo peteĩ higuera mombyry guive oguerekóva hogue, oho oikuaasérõ ojuhutápa mbae chupe, ha oguahẽvo hendive ndojuhúi mbaeve, hogue añónte, ndahaéi rupi tiémpo higo rehegua. Hae ñembohovái hei chupe: Ndaipórivéima nde guive peve ko yvy ára pukukue mávave yva hou. Ha ohendu i temimboe kuéra.

Ha ou jey jey Jerusalén-pe, ha oike rire Jesús templo sagrado-pe, oñepyrũ omboguejy hağua umi ovendéva ha umi ojogua hağua templo-pe, ha umi mesa umi pirapire moambuéva ha umi apyka umi ovendéva umi pykasu ombojevy. ha ndoikuaavéi peteĩ tapicha omboguata hağua mbae renda templo rupi Ha omboe chupekuéra hei: ¿Ndojehaípa che róga róga ñemboe rehegua hérava opaite tetã-kuérape? Peẽ katu pejapo chupe cueva mondaha-kuéra rehegua.

Haekuéra ohendu umi karai kuaapyharakuéra ha umi fariseo ha umi sacerdote tuichavéva, ha oheka mbaéichapa chupe ombyai, okyhyje gua chupe, opaite rupi umi tapicha oñemondýi ichupe imboe rehe. Ha upe jave pyhare oiko rire, osẽ táva guive.

Ha ohasa pyhareve ohecha higuera yvyra okañýva sapỹ guive. Ha Pedrokuéra oñemanduávo hei chupe: Rabí, ehecha pe yvyrapytã nde maldecíva okanerã. Ha ñembohovái Jesús hei

chupekuéra: Perekó jerovia Túva rehegua. Añete guau hae ajerure peẽme: mbaépa avei oñeẽta ko yvyty koãme, Eñemboy ha eñembojao ko y tuichaitépe, ha ndoikytĩri ipyápe, ha katu ojerovia mbae oñeẽva oiko, oikóta chupe mbae oñeẽramo. Upévare chee peẽme: opavave mbae pejeruréva mbaeporãhápe, pejerovia peipyhýtaha, ha oĩta peẽme. Ha upépe peñemboy oñemboẽvo, pemosãso oiméramo mbae peguereko oñondivépe ambue tapicha rehe, upéicha avei Nde Ru peichagua oĩva yvágape omosãsota pendéve umi mbae vai pejapovaekue. Ha katu peẽ ndapeẽmíri, avei Ru pendevéicha nomboykémoãi pendembyai.

Ha ou jey jou Jerusalén-pe, ha templo-pe oguata jave, ou hendive umi sacerdote tenondegua ha umi escriba ha umi tuja. Haekuéra hei chupe: Mbae mbaéichapa mburuvicha reko rupive rejapo koã mbae, o avave ndéve omeẽ ko mburuvicha reko rejapo hagua koã mbae? Ha katu Jesus ombohovái ha hei chupekuéra: Aporandu peẽme che avei peteĩ ñeẽ, ha pembohovái chéve, ha ere peẽme mbae poteĩ rupive ajapo koã mbae. Juan bautismo yvága guive piko térã tapicha guive? Embohovái chéve. Ha oñehaã hese oñeẽvo: Oiméramo jae yváte guive, heíta: Mbaére upéicharõ ndojeroviái chupe? Ha katu ñañeẽ, yvypóragui? Okyhyje tapicha, opavave haekue orekóva Juánpe profeta haekue. Ha oñembohovái rire, hei chupe Jesús-pe: Ndoikuaái. Ha Jesús oñembohovái rire hei chupekuéra: Avei che ndeíri peẽme mbae mandua-pe koã mbae ajapo.

12

Ha oñepyrũ chupekuéra parábola rupive oñeẽ, yvyra kaavo ñotỹ peteĩ kuimbae ha omohenda okápe ha okaru takuapua ha omopuã torre ha omeẽ chupe ñemitỹhápe ha oho mombyry. Hae omondo peteĩ tembiokuái pe tembiokuépe pe ára oĩhápe, oguereko hağua pe yva pe yvyramáta guive pe tembiokuégui. Ha ojagarra chupe, omboguata ha omondo nandi. Ha jey omondo chupekuéra pe ambue tembiokuái, ha upéva oñembokuapy rire ojopyamongeta ha omondo oñemombaapoỹre. Ha jey ambue omondo, ha upéva avei oñuka, ha heta ambue, umi oñembosakoi ha umi oñuka. Gueteri upéicha peteĩ memby oguereko, ohayhúva ichupe, omondo avei chupe paha umi-pe oñeẽvo ombotavy oñemombaeguasúta che memby. Umi ñemitỹrã katu, ohecha rire ha'e ou haguépe hendivekuéra pe, o'e: Kóva ha'e pe mba'e jára. Peju, jajuka ha'e, ha ñanderã oikótava pe mba'e jára. Ha ojagarra rire oñembouka chupe ha omboguejy chupe okápe yvyramáta guive. Mbaépa upéicharamo ojapo pe señor pe viña-pe. Ou ha ombyai umi tembiaporã kóva, ha omeẽ pe viña ambue-kuérape. Ni pe moñeẽrã ko pelee avei: itá oñembotovéva umi omopuãva, ko oiko akã takamby. Señor-gui oiko koã, ha iporãiterei ñande resa-pe.

Haekuéra ohechauka chupe ojopy hağua, ha okyhyje umi tapicha, oikuaa rupi katuete chupekuéra pe parámbola hei. Ha ohejávo chupe oho.

Ha omondo chupe oĩ Fariseo kuéra ha Herodiano kuéra rehegua upéicha chupe ojagarra hağua ñeẽ rupive. Umi katu oúva hei chupe: Mboehára, roikuaa hína nde hae añete ha ndéve ndoikotevẽi mbaeve rehegua mbaeve, ndéve ndarehechái yvypóra ova rehe, ha katu añete rehe Tupã rape remboe. Hei katu oréve, ikatúpa omeẽ tributo César-pe térã nahániri? Ñameẽ térã ani ñameẽ? Hae katu oikuaávo ichupe oñemombaeguasu, hei ichupe: Mbaére peiporuuka chéve? Peigueru chéve peteĩ denario aikuaa hağua. Umi katu ogueru. Ha hei chupekuéra: Mávapa ko taanga ha ko jehai? Umi katu hei: César-gua. Ha ñembohovái rupi, Jesús hei chupekuéra: Emeẽjey umi César-gua César-pe ha umi Túva-gua Túva-pe. Ha oñemondýi chupe.

Ha oúva Saduceo-kuéra ichupe, haekuéra heíva ndaipóri ñemondyha, ha oporandu chupe heívo, Mboehára, Moisés ohai ñandéve hae peteĩ tapicha kyvyi okano ha oheja kuña, ha mitãi nahejái, ikatu haguã kyvyi chupe ogueraha kuña chupe ha ombopuã tembirekó kyvyi chupe. Pokõi oĩ upéicha tapi'a. Ha pe tenondegua ojagarra kuña, ha oñemanohápe ndoheja'i ta'yra. Ha mokõiha ojagarra chupe, ha okanu, ha avei ndojesarei tembirekokuéra. Ha mbohapyha avei upéicha. Ha ojagarra chupe umi pokõi, ha ndojahejái temitỹ. Paha guive opaite omano avei pe kuña. Pe ñembohetãpy jave, oñembohetã vove, mávapa ichupe oikótava kuña? Pe pokõi oguereko chupe kuñataĩ. Ha Jesus ombohovái chupekuéra hei: Peñembojavýi ko mbaére, ndoikuaái umi jehaipyre ha avei ndoikuaái mbaerechaha Tupã rehegua. Araka guau guive mano kuéra oñemboyvy jave, ndahaéi omendáta ha ndahaéi oñemeẽta mendápe ğuarã, ha

katu oĩta mensajero kuéra umi yvága pe oĩva. Ko kuéra mano rehegua umi oñembohetãva, ndapeemoñeẽi piko aranduka Moisés-pe, yvyramáta rehegua mbaéichapa hei chupe Ñandejára heívo: Che hae Ñandejára Abraham-gua ha Ñandejára Isaac-gua ha Ñandejára Jacob-gua? Ndahaéi Ñandejára mano rehegua, ha katu tekove rehegua; peẽ upévare heta peñembojavýma.

Ha peteĩ kuatiahára oñemboja, ohendu chupe oñembohasa haguére, ohecha mba'eporã ombohovái chupekuéra, oporandu chupe, mba'eichagua ha peteĩha opavave ñembo'e. Ha katu Jesus ombohovái chupe: Peteĩha opaite mbae ñeẽ rehegua hae: Ehendu, Israel, Ñandejára ñande Ñanderu Túva Ñandejára peteĩnte hae Ha rembohayhúta Ñandejára Ñanderu Tupã nde rehegua opaite nde pya guive ha opaite nde ãnga guive ha opaite nde apytuũ guive ha opaite nde mbarete guive. Kóva hae peteĩha ñeẽporã. Ha mokõi ojoguáva, ko, rehayhũta nde róga rupi oĩva nde rehe ramo. Tuichavéva koãva ambue ñeẽ porã ndaipóri. Ha hae chupe pe escriba: Porã, mboehára, ete reheve hei peteĩ hae ha ndahaéi ambue excepto ichupe. Ha pe mborayhu chupe opaite pyaguasu guive ha opaite kuaapy guive ha opaite ñeã guive ha opaite mbarete guive, ha pe mborayhu pe tovayápe ijehaichagua, tuichave hae opaite holocausto ha sacrificio gui. Ha Jesus ohecha haguére mbaéichapa arandu rupi oñembohovái, hei chupe: Nde ndereime mombyry Tupã reko rendápe guive. Ha avave ndomboporoporãvéima chupe oporandu.

Ha ñembohovái rupi Jesús hei omboe jave templo-pe,

mbaéichapa hei umi karai kuatiahára Cristo haeha David memby. Ijepe gua David hei Espíritu Santo-pe: Hei Señor Señor che-ve, eguapy che akatúa guive amo amoĩ peve nde rerekuái kuéra pyaguasu nde py kuéra rehegua. Upéicha rupi David hei chupe Señor, ha moõguápa imemby hae. Ha umi hetaiterei tapicha ohendúva chupe vyapavẽ.

Hae hei chupekuéra hemboe-py: Peñangareko karai kuatiahára-kuéragui oipotáva ao porãme oguata ha ñemomaitei mercado-kuéra-pe. ha umi tenda iporãvéva umi tendotápe ha umi tenda tenondegua umi tembiu guasúpe. Umi odevora umi óga umi viuda rehegua ha pretexto rupive pukukue oñembojerovia, ava kóva oguerekóta hetave juicio.

Ha Jesus oguapýva tesãi gotyo tesãi rógape ohecha mbaéichapa tetã omboguejy bronce tesãi rógape. Ha heta mbaeguasuetéva oñemboguejy heta mbae, ha oúvo peteĩ tembiasakueỹ mbaeveỹva omboguejy virui mokõi, haéva peteĩ cuadrante. Haekuéra oñembyaty rire imbohapyỹha kuéra, hei chupekuéra: Añetete ae peẽme ko tembiasakue kañy ipochy koã omoĩ hetave peteĩ kuéra omoĩva ko tembiasakue rendápe. Opavave gueteri umi guive heta oĩva ichupe ombojy, kova katu umi guive michĩ oĩva ichupe opavave opaichagua oguereko ombojy, opavave tekove ichupe.

13

Ha osẽ jave templo-gui, peteĩ imboehára hei ichupe: Mboehára, ehecha mbaéichapa ko itakuéra ha ko óga hatãva. Ha Jesus ombohovái ha hei chupe: ¿Rehecha koã óga tuichaiterei? Ndaikatúi ojejapo koápe peteĩ itá oĩ ambue itá ári ndoguejýi. Ha oguapy chupe yvyty oliva-kuéra gotyo templo rapykuéri, oporandu chupe iñemi-mi Pedro ha Jacobo ha Juan ha Andrés, Ñeẽ ñandéve arakaeve koã mbae oĩta, ha mbaépa pe señal arakaeve oĩỹrõ opaite koã mbae oñemohuãta. Jesús oñembohovái ha oñepyrũ oñeẽ hendive: Ehecha mbae ndahaéi avave peñembotavy. Heta porque ouúta che réra rehe heívo che hae, ha hetápe ombojavyúta. Oĩramo pehendu ñorairõ ha ñeẽ ñorairõ rehegua, ani peñemondýi, tekotevẽ oiko hagua, ha katu ndahaeiva gueteri opahápe. Oñemboyrãta gueteri tetã tetã ári ha tetãnguéra tetãnguéra ári, ha oĩta yvykyrĩ tenda rupi, ha oĩta mbyahýi ha ñembyai. Ñepyrũ ñembyahýi kóva. Ehecha katu peẽ peẽme. Omeẽta gueteri peẽme aty-pe ha aty-rendápe oñembojaota, ha mburuvicha ha rey-kuéra renondépe peñemboýta che rehe testimonio ichupe kuéra. Opaite tetã-kuérape tekotevẽ ñepyrũrã oñemombeu porã vya. Opa jave oñemboguejy peẽme oñemeẽvo, ani peñeñehaã ymave mbae pejeéta, avei ani peikuaa raẽ, ha katu oñemeẽtava peẽme upe aravoípe, upéva jee, ndahaéi peẽ pe ojeéva, ha katu Espíritu Santo. Omoĩta hermano ikyvyi muerte-pe ha túva omoĩta imemby, ha oñemokyreỹta mitãnguéra itúva-kuéra rehe ha omanouka chupekuéra. Ha peẽ ojehechaukáta oñembohetaitéva opavave rupive che réra rupi, ha katu oñemopyrũva peve paháp e, kóva oñemboporãvokuaáta.

Whenever peẽ pehecha mbae ivaíva ñembyahýi rehegua oñeẽmbyre Daniel profeta rupive oĩhápe ndoikotevẽivaekue, pe omoñeẽva oikuaáke; upéicharõ umi Judea-pe oĩva okañýke yvyty gotyo Pe hae óga ári rehegua ani oguejy óga-pe ani avei oike ogueru hagua mbaeve hóga guive. Ha pe kóko rupive oĩva ani ojevýke tapykuépe ogueru hagua iao. Mbaeachy umi kuñakarai iñemongakuaáva ha umi kamymbýva umi ára-pe. Peporandu katu ikatúramo ndoikói peñembyai pende arotiha. Oĩta hikuái umi ára upe mbaasy, péicha ndahaéi oiko péicha oñepyrũ guive omoheñói hague omoheñói Tupã koága peve ha ndahaéi nahániri oikóta. Ha si ndahaei omombykýi Señor umi ára, ndahaei oñemboguata opaite tete, ha katu umi ojeporavopyre oporavóva rupi omombykýi umi ára. Ha upéi oiméramo oĩ oñeẽta peẽme ehecháke koápe oĩ Kristu, ehecháke upépe, ani pejerovia. Oñemboỹta upéicharamo Cristo japu ha profeta japu, ha omeẽta señal ha mbae porã pytyvõ ñeẽ peve pe moñemboguejy, oiméramo ikatúva, avei pe poravopyre. Peẽme katu pehecha, ehecháke, chee porãmbaite peẽme opaite mbae. Hae upéicha umi ára-pe, upe tekoasy rire, kuarahy omysakãta, ha jasy nomboguapýi hese irendy. Ha umi mbyja oguejýta yváte guive, ha umi mbarete yváte rupive oĩva oñemondýita. Ha upéi ohechátama Mitãi Yvypóra ou haguépe arai apytépe ipoderoso heta ha isyete ndive. Ha upéi omondóta umi mensajero hese ha ombyatýta umi ojeporavopyre hese umi irundy yvytu guive, yvy paha guive yvatekue paha peve.

Ko higuera guive peikuaa pe parábola: oñemotenondévo pe ramo oñembohetãma ha omosãso umi hogue, peikuaa ára ovy

hague oĩha hi. Upéicha avei peẽ, arakaeve pehecha koã mbae oikóva, peikuaa hína ipyaite oĩ okẽ ári. Amen, hae peẽme oti ndohasái ko generación koã méchriso peteĩ koã mbae oiko. Ko yvága ha ko yvy ohasáta, ha katu che ñeẽnguéra ndohasamoãi.

Koã ára upéva térã koã aravo rehegua mávapa ndoikuaái, avave ndahaéi umi ñeẽmondoivahára yvágape, avave ndahaéi memby, ñandeỹrõ ru. Ehecha, pejesareko ha peñemboe, ndoikuaái mbaeichagua aravo oĩ. Peteĩ kuimbae oho mombyryguáicha, ohejávo hóga, omeẽvo imemby kuérape mbaerekorã, ha peteĩteĩme hembiaporã, ha okápe ojesarekóvape omandávo ojesareko hagua. Pehaarõ upéicha, ndoikuaái mbaépa árape óga jára ou, pyhare térã pyharepyte térã guyra ryapu jave térã koẽ. Ndoikéi oúva pytũmby ojuhúvo peẽme pekéva. Ko mbae hae peẽme chee, opavavépe chee: pejesareko.

14

Oĩ hína ko Páscoa ha ko mbujape oĩỹva levadura reheve mokõi ára rire, ha oheka hína umi sacerdote tuichavéva ha umi escriba mbaéichapa hendive ojejapóva jepokuaa rupive oñangareko ha omoinge. Oñeẽ hína katu: Ani la jeheápe, ikatu hagua ani oiko ñemyrõ la tapicha kuéra mbaépe.

Ha iñeĩ hague Betania-pe, Simón lepra-gua róga-pe, iñemondýi jave, oúma peteĩ kuña oguerekóva peteĩ alabastro poha nardo poha teete hepyetereíva, ha ombyai rire pe alabastro,

oñemboguejy i akã ári. Oĩ hína ndahetái oñembyasy hese oñeẽvo: Mbaére piko ko ñembyai myra porã rehegua ojejapo? Ikatu haguã ko mýra ñemuhã yvate mbohapysa peteĩ sy denario ha omeẽ umi mbyasyguápe, ha omombeu chupe. Pe Jesus hei: Pehenói chupe. Mbaére peikuaauka chupe mbaapy. Porã tembiapo ojapo che rehe. Akóinte guive perekóta ko mbaeveỹva penendive, ha oimeraẽ peipotáramo ikatu pejapo porã chupekuéra; che katu ndaperekóiterei. Pe mbae oguerekóva ko kuña ojapo, oñepyrũ ombojere che rete che ñembohapy haguã. Añete chee peẽme, moõpa oiméramo oñemombeu ko marã porã ko yvy ape tuichavévape, ha mbae ojapo ko kuña oñeẽta ichupe manduarã ramo.

Ha Judá Iscariote, peteĩ papapy doce-gui, oho tembirekohára guasu-kuéra rehe haguã ombohasa chupe chupekuéra. Umi katu ohendúva oñembyasy, ha omeẽkuaáva chupe pirapire omeẽ, ha oheka mbaéichapa oportunamente chupe omoentrega.

Ha peteĩha árape mbujape oñembojereỹva rehegua, oñembohovái jave Páska, hei chupe imbokatihára: Moõpa reipota oho rire ñamboguejy hağua rehou hağua Páska? Ha omondo mokõi itemimboekuéra ha hei chupekuépe: Peho táva-pe, ha pejuhúta peteĩ kuimbae oguerekohápe peteĩ kambuchi y, pejesareko chupe. Ha moõpa oikéva, peẽ óga jára pe upe mboesyhára hei: Moõpa oĩ che róga ñembyaty upe ohaãrõva che Páska che mboesyhárakuéra ndive? Hae peẽme ohechauka peteĩ óga yvatégui tuichaitéva oñembokatupyry oĩmbáva, upépe pembokatupyry oréve. Hae temimboekuéra osẽ ha oho táva-pe,

ha ojuhu oñeẽvaekue chupekuéra, ha omoĩporã Páska. Ha pytũ oiko rire, ou hendive poapy ha mokõi rehe. Ha oñemokõiva hikuái ha okaru jave, hei Jesús: Añetehápe che hei peẽme peteĩ pendeapytégui omboguatáta chéve, pe okáva cherehe. Haekuéra oñepyrũ oñembyasy ha hei chupe peteĩteĩ, ¿ndahaéi che? Ha ambue, ¿ndahaéi che? Pe ha katu ñembohovái hei chupekuéra: Peteĩ ko doce-gui, pe oñemomokũháva cherehe mokũhápe. Pe Memby Yvypóra rehóva oho ojehaíva ramo hembiapópe, katu vai chupe pe yvypóra upéva, hese rupi pe Memby Yvypóra oñemeẽ; porã hese ndoñembyatyỹramo pe yvypóra upéva. Haekuéra oñembiu jave, Jesus ojagarra mbujape, ombojerovia rire omokañy ha omeẽ chupekuéra ha hei: Pejagarrami pekaru, kóva hae che rete. Ha ojapyhy rire pe vaso, omoaguyje ha omeẽ chupekuéra, ha opaite oñenoõ pe guive. Hae hei chupekuéra: Ko hae che ruguy pyahu ñeẽ'aty rehegua oñembohasáva heta tapicha rehe. Añete chee peẽme: ndahypýitavéima yva rembiporã guive ko ara upéva peve, ahypýijey pyahu Tupãsy Ñandejára rembiaporã-pe.

Haekuéra oñemboe rire peteĩ purahéi pypuku, osẽ ha oho yvyty olivape. Ha Jesus hei chupekuéra ha opavave peñemondýita che rehe ko pyhare, ha ojehai: Ajapoíta ñemongakuaaha ha oñembohasýta ovecha. Hae katu upe rire oñembopuã chéve, che amotenondéta peẽme Galilea-pe. Pe Pédro hei chupe: Avei opaite ojejavy ramo, che katu nahániri. Ha hei chupe Jesús: Añetete che hei ndéve ko árape, ko pyhare pe, gallo ombopu mboyve mokõi jey, mbohapy jey nde nomboykéta chéve. Ha katu Peter hetave oñeẽ: Oiméramo tekotevẽ amanombae nendive,

ndarenakanuvéitamoãi. Ha avei opaite oñeẽ upe ramo avei.

Ha oúva oĩ peteĩ tendápe téra Getsemaní, ha hei imboehárape, eguapy koápe amombeu peve. Ha ogueraha Pétro ha Jakóvo ha Juáng hembiapokue, ha oñepyrũ oñemondýi tuicha ha oñeangustiá. Ha oñeẽ chupekuéra: Tuicha ñembyasy oĩ che resa mano peve, peiko koápe ha pejesarekóke. Ha oho tenonde michĩmi ha oguejy iñova ári yvy ári, ha omboete oñeñandu hagua, oiméramo ikatúva, ohasa chupe guive pe aravo. Hae hei hína: Abba, Che Ru, opavave mbae ikatúva ndéve, emoinge ko ykua chégui, ha katu nahániri mbae che aipota, ha katu ãnga mbae nde. Ha ou ha ojuhu chupekuéra okehápe, ha hei Pedrope: Simón, ndeké? Ndaikatúi peteĩ aravo pejesareko? Pejesareko ha pemboete, upéicha ramo ani peike tentasiónpe; pe espíritu añetehápe opytavõ, ha katu pe tete ivai. Ha jey ojeýva ombojerovia pe hendive ñeẽ oikuaáva. Ha ojevy jey ojuhu chupekuéra jey okehápe, hikuái haguã umi hesa chupekuéra oñembyahýi hína, ha ndoikuaái mbae oñembohovái chupe. Ha ou ko mbohapyha ha hei chupekuéra: Pекẽ gueteri ha peñemombyrỹ? Mombyry oĩ, ou maẽ aravo. Ehenoĩ, oñemeẽ Mitãi Yvypóra angaipa kuéra pópe. Ñepu'ã, jaha; ehecháke, pe oñembojeréva chéve oikuaáma.

Ha pyae, gueteri oñeẽ aja, ou Judá Iscariote, peteĩ doce-gui, ha hendive okakuaa tuicha machete reheve ha yvyra reheve, omondopyre umi sacerdote tuichavéva, escriba ha tuja-gui. Oñemeẽma katu pe omoambue haguã chupe señal chupekuéra heívo: Mávapa che ahesapukái, hae hae; peñapysã chupe ha

pegueraha porãiterei. Ha oúva pyahu oñemboja chupe hei: Mbaéichapa, rabbi, ha ohesapukái. Umi katu omoĩ hendive ipo haekuéra ha ojagarra chupe. Peteĩ umi oñembyatyýva ogueraha rire iespada, oñotĩ tembiakuaite sacerdote tuichavéva rehegua ha omboguete chupe inambi. Ha ñembohovái Jesús hei chupekuéra: Haéicha ári mondaha osẽ peẽ rehe kysepuku ha yvyra jopy haguã chéve. Peteĩteĩ ára peẽme aime ko templo-pe ambokatúvo, ha ndarejagarrai chéve. Ha katu péicha oñembohetãve hagua umi jehaipyre. Ha ojapoỹramo chupe, okañy opavave. Ha peteĩ mitãi oñemoirũ hendive, oñemondýiva peteĩ ao porã yvate ireteỹ ári, ha umi mitãi ombyaty chupe. Hae katu ohejávo ao poi, memby oiko umi-gui.

Ha ogueru Jesus tendotápe sacerdote tuichavéva, ha oñembyaty hendive opavave sacerdote tendotápe ha tuja ha aranduhára. Ha Pedro omosẽ chupe mombyry guive peve oike pukukue sacerdote tuichavéva rendápe, ha oguapy oñondive pytyvõhára kuéra ndive ha oñembyaku tata resape. Umi sacerdote tendotápe ha opa consejo ohekáva Jesús rehegua testimonio oñemano hagua, ha ndojuhúikuri. Heta guar ombohasa javy chupe, ha umi ñeẽjoaju ndojoguái. Haekuéra oñepyrũ ha omeẽ testimonio japu ichupe oñeẽvo. Ore rohendu ichupe oñeẽvo que che amoambuái ko templo ojejapo pópe ha mbohapy ára rire ambojoapy ambue templo ndojejapo pópe. ha avei péicha ndahaéi peteĩchagua umi testimonio ichupekuéra. Ha oñemboỹ rire sacerdote tuichavéva mbytépe, oporandu Jesús-pe hei: Ndereñeẽmbohovái mbaeve piko, mbae koã nde rehe oñeẽporã. Ha katu okirirĩ ha mbaeve ndoñembohovaíri. Jey tembiasa

ruvicha oporandu chupe ha hei chupe: Nde piko nde Cristo, Tembireko ray yaraetepegua. Ha katu Jesus hei: Che hae, ha pehenóta mitã kuimbae guýgui akatúa gotyo guapyhápe ha ou ára ñuhápe yvága guýgui. Pe sacerdote guasu oñemboyryru hague ichemise hei: ¿Mbaépa gueteri roikotevẽ testigo? Pehendu porãite blasfemia rehegua, mbaépa peñandu. Haekuéra pāvē ojejapo culpable chupe manosẽ rehegua. Ha oñepyrũ heta tapicha ombotyva ichupe ha ombotavy hova ichupe ha omboty ichupe ha oñeẽ ichupe: Eñeẽporã ñandéve mávapa hae oñemboty haguã nde. Ha umi pytyvõhára oñemboty rehe ichupe omoĩ.

Ha umíva Pedro iguýpe okápe, oúma peteĩ kuñataĩ tembirekohakuéra sacerdote tuichavéva. Ha ohechakuévo Pedrope oñembyahývo, ohecha chupe ha hei: Nde avei Jesús Nazarenogua ndive reime. Hae katu oñembotove heiháp̃e, ndarekuaái ha avei ndarekuaái mbae nde hei. Ha osẽ okápe ko okẽ gotyo, ha urugua ohendu. Ha ko kuñataĩ ohecha rire chupe jey oñepyrũ oñeẽ umi oĩháp̃e ojee: Ko péva haekuéragui hae. Pe ha katu jey oñembotove. Ha upe rire michĩmi jey, umi oĩva ojee chupe Pedro-pe: Añetete upévagui nde reime, ha avei Galileo nde reime ha ne ñeẽ ojoguaite. Ha katu oñepyrũ omaldici ha oñemboguata heiháp̃e ndaikuaái ko kuimbae peikuaáva. Ha mokõiháme guyra ryguasu osẽ. Ha Pétro omandua ñeẽ ojeíva chupe Jesús rehegua: Urugua ohendu mboyve mokõi jey, remboykéta chéve mbohapy jey, ha oñemondýivo ojesá.

15

Ha pyaỹ ári pyhareve, umi sacerdote tendotáva ojapo consejo umi anciano ndive ha umi escriba ndive ha opaite consejo, ojoko rire Jesús, ogueraha ha omombeu Pilato-pe. Ha Pilato oporandu ichupe: ¿Nde reiko peteĩ rey judío-kuéra rehegua? Ha katu ombohovái oñeẽ ichupe: Nde ere. Ha omoñeẽ ichupe umi sacerdote tuichavéva heta mbae, hae katu mbaeve ndombovái. Ko Pilato katu jey oporandu chupe hei hagua: Ndereñeẽi mbaeve? Ehecha mboy mbae nde rehe oñeẽ. Jesus ndaipórivéima mbaeve ombohovái, upéicha rupi Pilato oñemondýi. Festiválpe según omoñemí chupekuéra peteĩ táva guypýpe, upe ojeruréva chupekuéra. Oĩ hína pe hérava Barrabás umi oñondivekuaáva ndive ojejopyre, haekuéra pe ñemopuãme mbaasy ojapo vaekue. Ha oñeẽ porã rire, umi tapicha oñepyrũ ojerure mbaéichapa jepivegua ojapo chupekuéra. Ha katu Pilato ombohovái chupekuéra hei: Peipotatápa amoĩ sãso pendevekuéra pe rey judío-kuéra rehegua? Oikuaa upéicha ñemombaretĩ rupi oñemeẽ chupe umi sacerdote tuichavéva. Katu umi sacerdote tuichavéva omongue umi tapicha ikatu hagüáicha oñembosakoi Barrabás chupekuéra rendive. Pilato katu ñembohovái jey hei chupekuéra: Mbaépa upéicharõ peipota ajapo pe peikuaáva Rey Judío-kuéra rehegua? Umi katu jey okaparai: Emokurusúva chupe. Pe Pilato katu hei chupekuéra: ¿Mbae piko ojapo vai? Umi katu hetave okapuã: ¡Eñembojao chupe! Pe ha katu Pilato, oipotáva pe okakuaápe pe mbarete ojapo, omosãso chupekuéra pe Barrabás, ha omeẽ pe

Jesús ojapytáva iñakã oñembokuapy hagua.

Umi soldado-kuéra katu omboguata chupe okápe pátio-pe, upéva hae pretorio, ha ombyaty opaite cohorte. haekuéra omboaóva chupe pytãngy ha omoĩva chupe korõna yvyraã akãnguéragua ojapo rire Ha oñepyrũ omboguejy chupe. Vyapavẽ, mburuvicha judío-kuéra rehegua. Ha haekuéra oipota chupe i akã takuapi rupive, ha oipytu chupe, ha omoĩvo hikuái pya, oguejy chupe. Ha árape oñembojaha chupe, oñemboguejy chupe pytãngy ha oñemboaóva chupe ao ijaete, ha oguenohẽ chupe oñemokurusúva haguã chupe.

Ha omboguejy opaite Simón Cireniano-pe ohasáva, ou haguégui kokue guive, hae túva Alejandro ha Rufo rehegua, ikatu hagua ogueraha ikulusu.

Ha ogueraha chupe Gólgota tendápe, upéva hae oñembohasa akãtĩ tendápe. Haekuéra omeẽ hese hagua ou vino oñembojehe mirra ndive, ha katu ndojipoi. Haekuéra oñemokurusúvo chupe, oñembojao iaoguéra, oñembohasávo suerte pe ári mávapa mbaépa ojapyhy. Oĩ hague aravo mbohapyha ha omokurusuka chupe. Ha oĩ jehaipyre imbae oñemombeu hague rehegua ojehai hague, Judío-kuéra Ruvichá.

Ha hendive oñemokurusúva mokõi mondaha, peteĩ ikatúape ha peteĩ iasúape. Ha oñemohenda pe jehai heíva, ha amoã leyỹre oñembohasáva. Haekuéra ohasáva ombotavy chupe omyengovia iñakã ha hei, há, pe ombyaíva templo ha mbohapy

árape omopuã. Eñemombyky ha eju guejy kurusu gui. Péicha avei umi sacerdote tuichavéva oñembyai oñeẽvo peteĩ ambue rehe umi escriba ndive hei: Ambue kuéra oñongatu, ijehegui ndaikatúi oñongatu. Cristo, rey Israel-gua, oguejy koáĝa kurusu guive, jahecha ha jajerovia hağua chupe. Ha umi oñemboguejy jey hendive ombojareíva chupe.

Oĩmbaite aravo poteĩ-ha, pytũ oiko opaite yvy ári peve aravo pohapy-ha. Ha aravo irundy-ha, Jesus oñeẽ hatã hei: Eloi, Eloi, lama sabachthani, heise oñeẽ'asa: Che Ñandejára, che Ñandejára, mbaére piko chendejareíma.

Haekuéra ohendu rire umi oñembyaty haguã oñeẽ: Ehecháke, Elías-pe ohenói. Oñani katu peteĩ ha omokañy esponja vinagre reheve, omoĩ takuapi rupive ha omeẽ hese oikuaa hağua, ojee: Pejesareko, jahecha mbaépa ou Elías oguejy hağua hendive. Pe katu Jesus, ojesávo ñeẽ tuichaiterei, opyta hague iñakãrapuã. Ha pe cortina templo rehegua oñembojao mokõime yvate guive yvy peve. Ohecha rire hae centurión oĩva hendive guive opoguápe ichupe mbae péicha osẽ ñeẽ oñemano rire, hei: Añetete ko kuimbae ray hae Tupã. Oĩ avei kuñakuéra mombyry guive ohecha haguã, upévape oĩ avei María Magdalena ha María, Jacobo michĩvéva ha José sy, ha Salomé, Umi haekuéra avei, upe jave oĩ hague Galilea-pe, osẽ hagua hendive ha ombaapo hagua hendive, ha ambue heta umi oguapy jey hague hendive Jerusalén-pe.

Ha oĩmava koẽ ojehu rire, oĩ rupi ñembosakoi, upéva hae

tenonde sabádo. Oguahẽva José Arimatea-gui, consejero iporãitereíva, hae avei ohaãrõva Tupã reinópe, oñehaãva oike Pilato rehe ha ojerure Jesús tetete Pilate oñemondýi omano ramo guare, ha ohenóivo centurión-pe oporandu ichupe omano yma ramo guare. Ha oikuaávo centurión-gui, omeẽ tetete José-pe. Ojogua rire ao poi ha oguejy rire chupe, ombotyryry chupe ao poi-pe ha omoĩ chupe yvy ñemeẽhápe, upéva ojejapo vaekue itakuágui, ha ombojerea ita okẽ ári yvy ñemeẽha rehegua. Ha María Magdalena ha María Joses ohecha moõpa oñemohenda.

16

Ha ohasávo pe sábado, María Magdalena ha María Jacobo-gua ha Salomé ojogua mbae pohã oho hağua omoĩporã hağua chupe. Ha iterei pyhareve peteĩ sábado-pe ou taãnga rógape, opuãvo kuarahy. Haekuéra hei hendive: Mávapa ñande rembojao pe itá pe okẽ guive pe mbyaty rendápe? Ha ohechajey rire, ohecha oñembojevy hague itakuã, haekuéra oĩ tuicha heta. Ha oike rire taãnga rendápe, ohecha peteĩ mitãrusu oguapýva katupyrýpe, oñemondehápe ao morotĩ, ha oñemondýi. Ha katu hei chupekuéra: Ani pekya, pehekauka Jesús Nazareno oñekrusufikáva, oñembohetã, ndaipóri koápe, ehecháke ko tenda omoĩhápe chupe. Hae upéicha oho ñeẽ pe temimboe kuérape ha Pétro-pe mbae otenonde peẽme Galilea-pe, upépe chupe peẽ pehecha, oñeẽháicha peẽme. Haekuéra osẽvo oñemokañy túmba-gui, ha oñembopyaapy ha oñemondýi ichupe kuéra, ha ndaipóri mbaeve hei, oikuaáva rupi.

Oñepyrũ rire ha koẽ peteĩha sábado rehegua, ojehecha peteĩha María la Magdalena-pe, hae guive omboguejy hepakõi mbaasy. Upéva oho rire omohesakã umi oĩvaekue hendive, oñeñe'ẽ ha ochekái. Haekuéra avei, hendu rire oiko ha ojehecha chupe, ndojeroviái. Upe rire mokõi hendive oguatáva ojehechaukáva ambue avápe, oho jave kokue gotyo. Haekuéra oho rire omomarandu ambue kuérape, ha ndojeroviaséi avei chupekuéra. Upe rire oñemokyre hague chupekuéra peteĩ-papaha chugui ojehechauka chupekuéra, ha omombeu chupekuéra ndojerovisái ha ipya atã rehe, umi ohecha chupe oñemopuã hague ndive ndojerovisái rupi. Ha hei chupekuéra: Oho rire ko yvy ape gotyo pukukue, oikuaauka porã marandu opavave oñemopuãvaekuépe. Ojeroviáva ha oñemboguejýva oñemboporãta, ha katu ndojeroviáiva oñembojehukata. Señales hae koã umi ojeroviáva rehe ojeseguíta: che réra-pe demonios omboguetéta, ñeẽ oñeẽta pyahu. Mbói ogueru, avei mbae manoỹha oñeno ramo, ndoikuaavéi chupekuéra, hasỹva ári po omoĩta, ha porãta orekóta.

Pe Señor, upéi oñeẽ hendive, ojegueraha yvágape ha oguapy Tupã akatúa gotyo. Umi katu ojesávo omombeu opaite hendápe, Señor mbaapoharakuéra ha ñeẽ mboajeokuaáva umi señal ojoajúva rupive. Amén.

Papapy

1

Ha ñeẽ Yara Moisés rehe kaaguasu Sinaípe, tenda mombeu rehegua, peteĩ jasy mokõiháp̃e, ary mokõiháp̃e osẽ rire chupe Ehipto yvy guive, hei haguépe. Ejapyhy ñepyrũ opaite tendaguasu Israel oñondive suãnga, oñondive óga túva chupe, oñondive papapy osẽva téra chupe, oñondive akã chupe. Mayma kuimbae mokõipaháp̃e ary guive ha yvate, mayma pe osẽva mbarete-pe Israel-pe, pejesareko ichupekuéra oñondive imbarete, nde ha Aarón pejesareko ichupekuéra. Ha peẽme oĩta peteĩteĩva oñondive tekoha, peteĩteĩva mburuvicha, oñondive óga túva oĩta.

Haekuéra rera kuimbae oñembyatýta nendive Rubén-gui, Elisur Sediur memby. Umi Simeón-kuéra pegua, Salamiel hae Surisadái rajy. Judá-pe guive, Naasón hae Aminadáb rembireko. Issachar-gui, Natanael hae Sogar ray, Zebulun-gui, Eliab hae Helon memby, José memby-kuéra Efraím-gui, Elisama hae Amiud memby, Manasseh-kuéra rehegua, Gamaliel Pedahzur memby.

Umi Benjamin-kuéra rehegua, Abidan hae Gadeoni memby. Dan-gui, Ahiezer Ammishaddai ray. Asher-gui, Phagaiel, Echran rembireko. Gad-kuéra rehegua, Elisaph hae Raguel memby. Neftalí-kuéra rehegua, Ahira hae Ainán memby. Kóva umi oñehenóiva tendaguasu rehegua, mburuvicha umi tetã rehegua oñondive hembirekokuéra rehe, mburuvicha su-peteĩ-su Israel-gua hae.

Ha Moisés ha Aaron oipyhy umi kuimbae koã oñehenóiva téra rupive. Ha opaite tendota ombyaty peteĩ jasy mokõiha ary pegua, ha ojehai oñemohenda haguã umi tavarã rehe, umi tetã rehe, papapy téra rehe, guive mokõipaháape ha yvate gotyo, opaite kuimbae papapy akã rupive. Ko mbaéichapa omandáva Señor Moisés-pe, ha ojejapopapapy yvytuũme Sinaí-gua.

Ha oĩ umi mitãkuéra Rubén, peteĩha Israel, oñemboguata hese ñemongakuaa ha'ekuéra rehe, oñemboguata hese aty ha'ekuéra rehe, oñemboguata hese óga ru ha'ekuéra rehe, oñemboguata hese papapy téra ha'ekuéra rehe, oñemboguata hese akã ha'ekuéra rehe, opaite kuimba'e guive mokõipapapy ary ha yvate, opaite oje'eva osẽva mbarete-pe. Pe papapyamongeta ha'ekuéra pe tribu Rubén-gui, poteĩ ha irundy mombyry sy ha po sy. Umi Simeón remiarirõ, oñondive haguã ichugui kuéra, oñondive haguã itenda kuéra, oñondive haguã hóga túva kuéra ichugui kuéra, oñondive haguã papapy téra kuéra ichugui kuéra, oñondive haguã akã ichugui kuéra, opavave kuimbae kuéra mokõipapapy ary guive ha yvate gotyo, opavave osẽva mbarete pe. Pe papapy ha'ekuéra pe tribu Simeón-gui, porundy

ha pokõi sa sy ha mbohapysa.

Umi mitãkuéra Judá-pe, oñondive haguã ichugui kuéra, oñondive haguã iñemongeta kuéra, oñondive haguã hóga tupao kuéra ichugui kuéra, oñondive haguã papapy téra kuéra ichugui kuéra, oñondive haguã akã ichugui kuéra, opavave kuimbae kuéra mokõipa ary guive ha yvate gotyo, opavave pe osẽva mbarete-pe. Pe papapy haekuéra pe tribu Judá-gui: irundy ha mokõipavẽ sy ñeẽ ha poteĩ sy.

Umi mitãkuéra Isacar rehegua, oñondive ichugui kuéra rehe, oñondive ichugui kuéra rehe, oñondive óga ru kuéra ichugui rehe, oñondive papapy téra kuéra ichugui rehe, oñondive akã ichugui rehe, opavave kuimbae kuéra mokõipa ary guive ha yvate gotyo, opavave pe osẽva mbarete pe. Pe jehechakuaa heseguive pe tribu Isacar: irundy ha po sa mil ha irundy sa. Umi mitãkuéra Zebulun-pe, oñondive hembirekokuéra, oñondive itavyterã, oñondive hóga ru rapykuéra, oñondive papapy téra, oñondive akã, opavave kuimbae mokõi pa año guive ha yvate, opavave oẽva mbarete-pe. La papapyamongeta ichupe guive la tribu Zabulón: pokõi ha pookõi arapokõindy ha irundy sa.

Umi José ray kuérape, Efraín ray kuéra, oñondive haguã ichugui kuéra rehe, umi aty kuéra rehe, umi óga túva kuéra rehe, umi papapy téra kuéra rehe, umi akã rehe, opavave kuimbae kuéra mokõipa arýgui ha yvate gotyo, opavave osẽva mbarete pe. Pe papapya chupe umi guive pe tribu Efraím, irundy sa sy ha po sa. Umi mitãkuéra Manasés-pe, oñondive hendive iñirũnguéra

rehe, oñondive hendive itenda rehe, oñondive hendive hóga ru rehe, oñondive hendive papapy héra rehe, oñondive hendive akã rehe, opavave kuimbae, mokõi paha ary guive ha yvate gotyo, opavave osẽva mbarete-pe. Pe papapyamongeta ichupe guive pe tribu Manasés, mokõi ha mbohapymõ suũ ha mokõi sa. Umi mitãkuéra Benjamín-pe oñondive hembirekokuéra, oñondive heta aty, oñondive óga ru kuéra, oñondive papapy téra, oñondive akã, opavave kuimbae guive mokõi pa ary ha yvate, opavave osẽva mbarete-pe. Pe papapy ha'ekuéra tribu Benjamín-gui: pokõi ha mboapy say sy ha irundy say. Umi mitãkuéra Gad-pe, oñondive hembirekokuéra chupe, oñondive heta aty chupe, oñondive óga ru rape chupe, oñondive papapy téra chupe, oñondive akã chupe, opavave kuimbae guive mokõi pa ary ha yvate, opavave pe osẽva mbarete-pe. Pe papapy chupe Gad tendaguasu guive hae po ha irundy sa su ha poteĩ sa ha po sa.

Umi mitãkuéra Dan-pegua oñondive hembirekokuéra, oñondive aty, oñondive óga ru kuéra, oñondive papapy téra, oñondive akã, opavave kuimbae guive mokõipaháp̃e ary ha yvate, opavave pe osẽva mbarete-pe. Pe papapyamongeta haekuéra pe tribu Dan-gui, mokõi ha poteĩpasa suỹ ha pokõiha sy. Umi mitãkuéra Asher rehegua oñondive haguã ichugui, oñondive haguã itekoha kuéra ichugui, oñondive haguã óga sy kuéra ichugui, oñondive haguã papapy téra kuéra ichugui, oñondive haguã akã ichugui, opavave kuimbae kuéra mokõipa arýgui ha yvate gotyo, opavave pe osẽva mbarete rupive. Pe papapy hendive tribu Asher-gui, peteĩ sy mokõipapo mil ha po sy.

Umi mitãkuéra Neftalí rehegua iñirũ reko rupi, iñemongeta rupi, óga sy ha ru rehegua rupi, papapy téra rupi, akã rupi, opavave kuimbae mokõipapy ary guive ha yvate gotyo, opavave ojesẽva mbarete pe. Pe papapyamongeta ichupe guive pe tribu Neftalí, mbohapy ha po sã mil ha irundy sa.

Kóva papapy haekuéra ojesareko Moisés ha Aarón ha umi mburuvicha Israel mokõi pa peteĩ kuimbae, kuimbae peteĩ oñondive tetãygua peteĩ, oñondive tetãygua óga sy ha sy. Ha oiko maymáva papapy Israel memby kuéra hendive imbarete umi guive mokõipapy ary ha yvate, maymáva osẽva oñorairõ hagua Israel-pe. Poteĩ sa sy mokõi arapokõindy ha mbohapy su ha po sy ha pokõi su.

Umi Levita-kuéra katu, iñemongakuéra tribu guive, ndojepapapyi Israel mitã-kuéra apytépe. Ha ñeẽ Ñandejára Moisésgui hei: Ehecha, Leví tendotakuéra nderehechámoãi papapy rupive, ha hemimárape ndereipotýi Israel memby mbytépe. Ha nde remoĩ umi Levita upe ógape testimonio rehegua, ha opaite umi mbae oĩva chupe, ha opaite mbae oĩva chupe, oguerahata hikuái upe óga, ha opaite umi mbae oĩva chupe, ha hikuái ombaapota chupe, ha jerére upe ógape oñembyatyta. Ha oñembohapymi jave pe tenda, umi Levita omboguejy, ha oñemopyenda jave pe tenda, omboguapy, ha pe ambue tekoha oikevaekue omano. Ha oñembyatyta umi mitã Israel, peteĩteĩva iñe táxei-pe, ha peteĩteĩva iñe mburuvicha rehe, hesẽ ndive. Umi pero Levita-kuéra oñembyaty-ta opuesto jerére umi óga testimonio rehegua, ha ndaipóri-ta pecado umi

mitã Israel-pe. Ha oñangareko-ta umi Levita-kuéra haekuéra pe guardia umi óga testimonio rehegua. Ha ojapo Israel mitãkuéra, oñondive opavave mbae omboaje Señor Moisés ha Aarón rehe, péicha ojapo hikuái.

2

Hae oñeẽ Señor Moisés ha Aarón ndive hei hağua, Avakuéra ojejapyhy hese oñondive itagma rehe, osẽmãia rehe, óga rehe itupakuéra rehe; oñembyaty umi mitãkuéra Israel oñembojeroviápe, okuéra óga mbaekuaarã rehe oñembyaty umi mitãkuéra Israel. Ha umi oñembyatyva tenondegua okuarahyresẽ gotyo, tágma ñembyaty Judá rehegua hesegua mbarete ndive, ha mburuvicha umi mitã Judá rehegua, Naasón mitã Aminadáb rehegua. Imbarete ojehecháva hae irundy ha peteĩsa mombyry sy poteĩ sa. Ha umi oñembyatyvaekue Isacar tribu rapykuéri, ha mburuvicha Isacar mitãkuéra rehegua, Natanael, Sogar rajy. Imbarete umi ojehecháva, irundy ha pookõi suỹ ha irundy sa. Ha umi oñembyatyvaekue Zebulun tendaguasu rapykuéri ha mburuvicha Zebulun memby kuéra rehegua, Eliab, Helon memby. Imbarete umi ojehecháva hae pokõi ha po sa árã ha irundy sa. Mayma umi jehechapyre táva Judá guive, sa peteĩ sy porundy chi ary sa pokõi sy ha sa irundy sy, hendive imbarete, tenondegua oñepyrũta. Umi mbae aty oñembyaty haguã Rubén rendápe, yvate ñepyrũ gotyo ipu'aka haekuéra, ha pe tekoha jára Rubén ray kuéra rehegua hae Elisur, Sediur ray. Imbarete chupe umi ojesarekóva, seis ha cuarenta

mil ha quinientos. Ha umi oñembyatyva hiãme imemby aty Simeón-pe, ha mburuvicha umi mitã Simeón-pe, Salamiel, mitã Zurisadái-gua. Imbarete umi ojehecháva hae porundy ha po mokõi sa yvytuũ ha mokõi sa porundy. Ha umi oñembyatýva okuéra oime hese hendive tribu Gad, ha mburuvicha umi mitã kuéra Gad, Elisaph mitã Raguel. Imbarete umi ojehecháva hae pokõi sa yvyty ha po ha poteĩ sa ha pokõi ha po. Mayma umi jehechapyre campamento Rubén-pegua, sa peteĩ sy poteĩ sa mil ha irundy sa ha poteĩ sa, hemimbaekuaápe, mokõiháicha oñepyrũta.

Ha ojehejáta pe tenda mártírio rehegua, ha pe táva Levita-kuéra rehegua táva-kuéra mbytépe, mbaéichapa oñembyatýta, péicha avei ohóta peteĩteĩva ojejapýva liderazgo rehe. Orden del campamento de Efraín desde el mar con su fuerza, y el gobernante de los hijos de Efraín, Elisama hijo de Amiud. Imbarete umi ojehecháva hae irundypa sui ha po sai.

Ha umi oñembyatyva Manasés tendápe gotyo ha mburuvicha Manasés memby kuéra rehegua, Gamaliel, Phadassur memby. Ipoderoso ha'e ojehecháva, mokõi ha mbohapymba su ha mokõi su. Ha umi oñembyatýva amo Benjamin aty rapykuéri, ha tembirekóva Benjamin memby kuéra rehegua, Abidan, Gadeoni memby. Imbarete umi ojehecháva hae pokõi ha mboapy sa yvytu ha irundy sa. Mayma umi jehechapyre campamento Efraim-pegua, sa peteĩ sy chilioi ha porundy mil ha sa peteĩ sy, hembiapokue ndive, ha'ekuéra ha mbohapyháicha oñepyrũta.

Orden del campamento de Dan hacia el norte con su fuerza, y el gobernante de los hijos de Dan, Ahiezer hijo de Ammishaddai. Imbarete umi ojehecháva hae mokõi sa poguasu poteĩ sa ha pokõi sa. Ha umi oñembyatyva ijykére hesegua hae tribu Asher, ha tembiokuái umi mitãkuéra Asher rehegua hae Fagiel, mitã Ecrán-gua. Imbarete ichupe umi ojesarekóva, peteĩ ha irundy mombyry syi ha po syi. Ha umi oñembyatyvaekue okuéra hendive tribu Neftalí, ha mburuvicha umi mitãkuéra Neftalí, Ahira mitã Enán. Imbarete umi ojehecháva hae mbohapy pokõi sa yvytuũ ha irundy sa. Mayma umi oñehesaÿijopyre campamento Dan-pe, sa peteĩ sy ha pokõi pa sy pokõi pa sy ha poteĩ mil ha pokõi sy, paha umi oho-ta oñondive teko atyguápe hembiapópe.

Kóva hae papapy Israel mitãkuéra óga ypykuéra hesegua, opavave papapy tendakuéra ikatuÿ ndive, poteĩ sa peteĩ mombyry ha mbohapy peteĩ mombyry pokõi sa pokõi mombyry. Umi Levita-kuéra ndojehecháporãi chupekuéra ndive, ojehegui oñembosakã Karai Moisés-pe. Hae Israel memby ojapo mbarete opa mbae oñeẽva Ñandejára Moisés-pe, péicha oñembyaty hembiapokue rehe, ha péicha oho peteĩteĩva ojoajúva hendáva rehe, hóga túva rehe.

3

Ha kóva umi generación Aarón ha Moisés rehegua, upe árape oñeẽ Señor Moisés-pe Sinaí yvytýpe. Ha kóva umi téra umi mitãi

Aaron rehegua, tembiasakue tenondegua Nadab, ha Abiud, Eleazar, ha Ithamar. Kóva umi téra umi mitãkuéra Aaron rehegua, umi sacerdote umi ojeporuakãmbyre, umi omoĩporãva umi po ichupekuéra ñemboe sacerdote ramo. Ha oñemano Nadab ha Abihu Ñandejára renondépe, oikuaveẽvo ichupe tata ojeikuaaỹva Ñandejára renondépe, ñu Sinaípe, ha mitãi ndorekói, ha omboguatápa Eleazar ha Itamar Aaron irúpe, itúva.

Ha oñeẽ Señor Moisés-pe heívo, Ejapyhy pe tribu Levi, ha emopyenda hikuái Aaron sacerdote renondépe, ha ombaapo porãta chupe. ha oguerekota umi oñangareko haĝua, ha umi oñangareko haĝua umi mitãkuéra Israel renondépe umi óga mártiri rehegua, ombaapo haĝua umi mbaapo umi óga rehegua. Ha oñongatúta opaite mbae oka mbaekuaarã rehegua, ha umi oñangarekóta Israel memby kuéra rehe opaite tembiapo oka rehegua. Ha nde omeẽta umi Levita Aarón-pe, ha umi mitã ichupe umi sacerdote-pe, omeẽmbyre jopói koã chéve hae guive umi mitã Israel-gui. Ha Aaron ha umi mitã i rehe remboguapýta óga tenda jeroviaha ári, ha oñangarekóta sacerdocio i rehe, ha opavave mbae altar rehe ha cortina ryepýpe, ha ambue tapicha oipytyvõva omanota. Ha oñeẽ Señor Moisés-pe heívo, Ha ehecháta che ahejagarra umi Levita-kuéra umi Israel-kuéra memby-kuéra mbytépe guive, opa ñepyrũha oipeha hembýva umi Israel-kuéra memby-kuéra guive hendive. Ijeporu ichupe hae-kuéra oiko-ta, ha oiko-ta chéve umi Levita-kuéra. Chéve guau peteĩ teĩ paha ypy porã, upe ára-pe ahupyty peteĩ teĩ paha ypy porã yvy Ehipto-pe, amoĩporã chéve peteĩ teĩ paha ypy porã

Israél-pe, ava guive mymba peve chéve haeta, che Señor.

Ha ñeẽ Señor Moisés rehe ñuũ Sinaí-pe hei hagua. Epapapy umi mitãkuéra Levi oñondive umi óga ypykuéra ichupe, oñondive umi aty ichupe, opavave kuimbae peteĩ jasy guive ha yvateve. Ha Moisés ha Aarón ohechakuaa chupekuéra Señor ñeẽ rupi, oĩháicha Señor omandáva chupekuéra.

Ha kóva haekuéra Leví memby kuimbae umi héra rupive: Gersón, Coat ha Merari. Haekuéra koã umi téra umi mitãkuéra Gershon oñondive umi aty ijáva, Lobeni ha Shimei. Ha mitãkuéra Kaath oñondive hembirekokuéra: Amram ha Isahar, Hebrón ha Osiel. Ha Merari ray kuéra hembirekokuéra rehe, Mooli ha Mushi, koãva hae umi Levita kuéra hembirekokuéra hembýva ru kuéra rehe. Gershon-pe guarã Lobeni-gua ava, ha Shimei-gua ava; koãva Gershon-gua ava. Pe papapyamongeta ichupe opaite kuimbae rehegua peteĩ jasy guive ha yvate gotyo, pe papapyamongeta ichupe, pokõi su ha po su. Ha umi mitã Gersón upe oka rapykuéri oñembyatypaũta yguasu rehe. Ha pe mburuvicha róga tetã umi tapicha Gersón-gua, Elisaf, mitã Dael-gua. Ha pe guardia Gershon mitãkuéra rehegua pe karpa testimonio rehegua ryepýpe: pe karpa ha pe jahoi, ha pe jahoi pe okẽ pe karpa testimonio rehegua rehegua. Ha umi ao okápe ğuarã, ha pe ao tápia okápe ğuarã oĩva óga ári, ha umi opytáva opaite imbaapo heseguápe.

Kohath-pe oĩ tetã Amram peteĩ, ha tetã Izhar peteĩ, ha tetã Hebron peteĩ, ha tetã Uzziel peteĩ; kóva hae umi tetã Kohath-gua,

papapýpe. Opavave kuimbae peteĩ jasy rehegua guive ha yvate gotyo, porundy sy pohapy ha poteĩ sy mokõi pukukue, oñangarekóva umi ñangareko umi mbae saíre. Umi tavayguakuéra Kohath memby kuéra omboatýta pe tabernáculo yke gotyo Ñemby hendápe. Ha pe mburuvicha óga tetãygua kuéra Kaath rehegua, Elisafán Osiel memby.

Ha iñangekóigui chupe ha arca, ha mesa, ha candelero, ha umi altar, ha umi vaso marangatu oñemboguatáva chupe, ha jahoi ha opavave tembiapo chupe. Ha mburuvicha mburuvichakuéra Levita-kuéra rehegua, Eleazar mitãi Aaron sacerdote rehegua, oñemboguapýva oñangareko hagua ñangarekohára mbae saỹ rehegua. Merari-pe oĩ tetã Mooli ha tetã Mushi; koãva hae umi tetã Merari-gua. Pe papapy ha'ekuéra oñembo'e papaha ramo, opavave kuimba'e jasypokõi guive ha yvategua, poteĩ su poteĩ ha pokõi. Ha mbae'oka oñemohenda oga amba tata kuéra tapicha kuéra Merari rehegua, Zuriel Abihail memby, lado kuéra guive tenda rehegua oñemohendáta norte gotyo. Pe papapyamongeta Merarí raýkuéra resareko rehegua: umi akãrenda oga ariguápe, ha umi jokoha, ha umi yvyra yvatégui, ha umi pya, ha opavave umi mbae ha tembiapo chupekuéra mbaéva. ha umi yvyrai aty rendápe jerére, ha umi pytã chugui, ha umi jokuaha, ha umi mbae porã chugui.

Umi oñembyatyvaekue oñembyaty rire upe óga rape gotyo upe testimonio-gua kuarahy resẽhápe, Moisés ha Aarón ha umi mitã ichupe, oñangarekóva umi oñangareko upe saỹ-gua oikóvo umi oñangareko umi mitã Israel-gua, ha upe ambue tetã-gua upe

opoguasúva, omanóta. Opaite papapy Levita-kuéra, opaite oñembopapapy Moisés ha Aarón rupi ñeẽ Señor rehegua oñondive hembiaty-kuéra, opaite kuimbae peteĩ jasy guive ha yvate, mokõi ha mokõisapa sui.

Ha Señor hei Moisés-pe, hei-vo: Ejesareko opaite tembireko kuimbae umi mitã Israel-gua, peteĩ jasy-gui ha yvate-gui, ha ejapo papapy héra rupive. Ha regueraha umi Levita chéve, che Señor, umi peteĩha oñembyahýva umi mitã Israel rendive rehe, ha umi mymba umi Levita mbae umi peteĩha oñembyahýva umi mymba Israel mitã mbae rehe. Ha Moses ojesareko umi manera oñemboaty Señor mayma tapicha ymboýpe umi mitã Israel-gua rupive. Ha oĩ maymáva opa ypyãkuéra kuimbae oñemombeu ramo térã guive peteĩ jasy guive ha yvate guive pe oñemombeu haguã, mokõi ha mokõipapa su ha mbohapy ha pokõivɨ ha mokõisɨ. Ha oñeẽ Señor Moisés-pe heívo, Ejagarra umi Levita umi opaite tenondegua mitãkuéra Israel rendápe, ha umi mymba umi Levita mbae umi mymba ichupe kuéra rendápe, ha haãta chéve umi Levita, che Señor. Hae umi jeporu mbohapy ha pokõiporundy ha mokõisã, umi oikoveỹva koã umi Levita guive, umi tañypyrã umi mitã Israel rehegua. Ha regueraha po siklo oñembohasakue akã, oñembohasakue pe didracma sai regueraha, mokõipa obol pe siklo-pe. Ha nde meẽta pe plata Aaron ha pe mitã kuéra ijápe, jepagua pe hetave kuéra pe apytépe. Ha Moisés ogueraha plata, umi jeporu umi ojejavevéva rehegua pe jehopyrã umi Levita-kuéra mbae. Kuarahyresẽ umi tembiapo tenondegua umi mitã Israel-gua ojejapyhy pe plata, peteĩ sy trikosyentos pokõi pa siklo, oñondive pe siklo saỹ. Ha

Moisés omeẽ umi jehepymeẽ umi hetave-vagui Aarõ ha umi mitã ichupe, Señor ñeẽ rupi, oĩva manera omandáva Señor Moisés-pe.

4

Hae ñeẽ Yara Moisés rehe ha Aarón rehe heívo: Egueru pe papapy mitã Kaath guive mbytépe mitã Levi, oñondive ñemongeta ichupe, oñondive óga túva ichupe. Guive mokõi paha ha po ary guive ha yvate peve po paha ary peve, opavave oikeva ombaapo haguã, ojapo haguã opavave tembiapo ógape testimonio rehegua.

Ha upéva hae umi mbaapo umi mitã Kohath rehegua pe karpápe testimonio rehegua, sai umi mbaapo saípe. Ha oiketa Aarón ha mitãkuéra hembirekóva, oñepyrũ jave oñemboguejy táva, ha omboguejýta pe katapetasma pe oñembotýva, ha ombotyéta upépe pe kiwotõ mártyrío rehegua. Haekuéra omoĩta hese jahoi pire hovy, ha omoĩta hese ao tuicha hovy yvate guive, ha omoingeta umi yvyra jere.

Ha ári mesa oñemeẽva gotyo omoĩta hese peteĩ ao pytãngy, ha umi tembiurã, ha umi temimboyrã, ha umi kyaha, ha umi temboyrã oñemboyhápe, ha umi mbujape tapiaitéva hese oĩta. Haekuéra omoĩta ichupe ao pytãngy, ha oñembotýta ichupe ñemboty pire hyakinto, ha omoĩta ijerére umi yvyra jegueraha. Haekuéra ojapyhýta peteĩ ao hovy, ha oñembotýta pe candelero

omyendy haguã, ha umi lámpara ichupe, ha umi tenaza ichupe, ha umi jarra ichupe, ha opavave umi vaso aceite rehegua oĩva haekuéra ombaapo haguã ichupekuéra ndive. Ha ombotýta chupe ha opavave mbae ijepuru chupe peteĩ jahoi kuatia hovy rupive, ha omoĩta chupe jeguakaha rehe. Ha ári pe altar kuarepotĩ ombohapuãta peteĩ ao hovy, ha ombohapuãta ichupe peteĩ jehea kuatia hovy, ha omoingeãta umi yvyra jegueraha ichupe.

Haekuéra ojapyhyỹta opaite umi mbae umi mbaapoháp̃e g̃uarã mboyasy ojapóva haekuéra ombaapo chupekuéra umi tenda saỹme, ha haekuéra omoĩta peteĩ ao hovyúpe, ha haekuéra oñomiỹta chupekuéra peteĩ ñomiỹha pire rehegua hovyúpe, ha haekuéra omoĩta ári umi yvyra jegueraha. Ha omoĩta pe tapa altárpe, ha omoĩta chupe peteĩ ao pytãngy tuichakue. Ha umíta omoĩta hendive opaite mbae opaichagua ombaapo hendive hese umíva, ha umi tatakua, ha umi soo jeporu, ha umi mokõi, ha pe jahoi, ha opaite mbae pe altar rehegua, ha umíta omoĩta hendive jahoi pire hovy, ha umíta omoinge umi jeguata chupe, ha umíta ogueraha ao pytãngy, ha umíta oñembojahoi pe ñembojaheo ha pe pytã chupe, ha umíta omoĩ hendive jahoi pire hovy gotyo, ha umíta omoĩta jeguata ári. Ha umano Aarõ ha umi mitãi hetã, okañy umi mbae marangatu ha opavave umi mbae rembipuru marangatu, oguenohẽ jave táva, ha upe rire oiketa umi mitãi Kaath oguenohẽ hag̃ua, ha nahapykuéiri umi mbae marangatu rehe, ani hag̃ua omano. Koã mbae oguenohẽta umi mitãi Kaath óga arapýpe mbae jeepy rehegua.

Ñembohapyỹha Eleazar, Aaron say, sacerdote rehegua, aceite resape rehegua, ha poapy oñembojoajúva rehegua, ha oñemosarambi ojejapo árape, ha aceite oñemosãsoõ rehegua, ñembohapyỹha tenda tuichakue rehegua, ha opaite oĩva upépe tenda saỹme, opaite tembiapópe.

Hae oñeẽ Ñandejára Moisés rehe ha Aarón rehe heívo, Ani peikuaaỹ pe tribu mbae pe tapicha Kohath pe mbytegui umi Levita-kuéra. Ko pejapo chupekuéra, ha oikove ta ha ani hína omano ojehupi jave chupe umi mbae sai umi mbae sai rehegua. Aarõ ha umi mitã i rehegua ojehupi, ha omohenda chupekuéra peteĩteĩva oñondive i referencia i rehegua. Hae ndahaéi oike ohecha pyae umi mbae sai, ha omano.

Ha oñeẽ Señor Moisés-pe heívo, Ejapyhy pe ñepyrũ umi mitãkuéra Gersón rehegua, ha koãva oñondive umi óga túva rehegua ichupe kuéra, oñondive umi aty ichupe kuéra. Guive po ha mokõive arýpe ha yvate peve pokõive arýpe, ejesareko chupekuéra, opavave oikeva oñemboguata, ojapo hembiapo chupe ogapýpe ñe'ẽjoapyha rehegua. Koã hae pe ministerio tetã Gersón-gua, ominístério ha ojegueru hagua. Ha ombohasýta umi pire ógape, ha óga ñeẽporã rehegua, ha ijahoi, ha pe jahoi hovy oĩva ichupe ári guive, ha pe jahoi okẽ rehegua óga ñeẽporã reheguápe. Ha umi ao okápe, opaite oĩva oka rehe mbohapyi jegueroguápe, ha umi opytáva, ha opavave umi mbae mbaapohárarã opaite ombaapo chupe ojapo. Aaron jurúpe ha imembykuéra jurúpe oñemeẽta Gershon membykuéra rembiapo, opaite imbaapo rupi ha opaite itembiapo rupi, ha

ejesareko chupekuéra héra rupi opaite omoĩmbáva ichupe. Kóva hae pe mbaapo umi mitã Gersón-gua pe tenda joapyha rehegua, ha pe tesãi chupe oĩ Itamar po-pe, mitã Aarón-gua, pe sacerdote rehegua.

Umi mitãkuéra Merari oñondive umi tendakuéra ichupe, oñondive umi óga túva ichupe, ejesareko ichupe. Poo ha mokõi pa año guive yvategua peve pokõi pa año peve, pejesareko chupekuéra, opavave oikeva ombaapo haguã ógape ñemombeu rehegua. Ha koã mbae hae umi mbae oñeñangarekóva ojehupi chupekuéra rupi opaite umi tembiapo chupekuéra óga ñemombeu rehegua: umi akã óga rehegua, ha umi yvyra jokoha, ha umi yvyra yvate chupe rehegua, ha umi pya chupe rehegua, ha pe jahoi, ha umi pya chupekuéra rehegua, ha umi yvyra yvate chupekuéra rehegua, ha pe jahoi okẽ rehegua óga rehegua. Ha umi estaka okápe jerére, ha umi base ichupe, ha umi estaka cortina okẽ okápe, ha umi base ichupe, ha umi estaca ichupe, ha umi soga ichupe, ha opavave umi mbae ichupe, ha opavave umi mbae tembiaporã ichupe, téra rupive pejesareko ichupe, ha opavave umi mbae ñangareko oñemboguejy haguã ichupe. Kóva hae mbaapo tapicha mitã kuéra Merari-gui opaite mbaapo chupe kuéra karpa joapykuéra-pe po-pe Itamar mitã Aarón-gui sacerdote-gui.

Ha Moisés, Aarón ha umi mburuvicha Israel ojesarekóva mitãkuéra Coat oñondive hembiakuéra rehe ha oñondive hóga tupãkuéra rehe. Guive poo ha mokõipapo ary guive ha yvate peve poopy ary peve, opavave oikeva ombaapo ha ojapo óga

ñemombeu-pe. Ha oiko la papapy hendive oñemohenda haguã hendive aty rehe, mokõi su peteĩ sa porundy peteĩ sa pokõi. Koã hae papapy tetãygua Kohath rehegua, opavave oñemboguata hína okápe jehechaukápe, Moisés ha Aarón opapapy hague Karai ñeẽ rupi, Moisés pópe.

Ha ojepapapy Gershon remitãkuéra iñakãrapuã rupi ha itupao rape rupi. Guive po mokõi pa diez ary guive ha yvate peve pokõi pa diez ary, opavave oikeva ombaapo ha ojapo umi mbaapo óga ñeẽ rehegua pe. Ha oiko la papapy ichupe, oñondive umi tetã ichupe, oñondive umi óga túva ichupe, mokõi su peteĩ sy porundy mombyry. Kóva hae papapyamongeta tetã mitãkuéra Gersón rehegua, opavave oñemboguatáva okápe testimonio rehegua, umi opapapyamongetapyre Moisés ha Aarón, Señor ñeẽ rupive, Moisés pópe.

Oñembohapy avei tapicha mitãkuéra Merari oñondive itapichakuéra, oñondive hóga sykuéra ichupe. mokõi po ha mokõive arýgui ha yvategua peve pokõi po ary peve, opavave oikeva ombaapo haguã umi tembiapo óga ñemombeu rehegua. Ha ojejapo papapy ichupe oĩva umi ñemohenda ichupe oĩva rehe, umi óga sy ha ru rape ichupe oĩva rehe, mbohapy su ha mokõi su. Koã hae umi papapy tapicha mitãkuéra Merari rehegua, umi ojesareko Moisés ha Aarón rupi ñeẽ Señor rehegua, po Moisés rupive. Mayma umi jehechapyre, umípe ojehechajey Moisés ha Aarón ha umi mburuvicha Israel umi Levita-kuérape, oñondive umi tetã ha oñondive umi óga túva ichugui. Guive poo ha mokõi pa año-gui ha ári peve poo pa año

peve, opavave oikeva tembiapo rehe, ha umi tembiapo ojeguerahava óga ñeẽjoapy-pe. Ha oĩ umi ojehecháva, porundy su poteĩ sy porundy. Karai ñeẽ rupi ojesareko chupekuéra Moisés po rupive, kuimbae oñondive kuimbae rehe imbaapo rehegua, ha mbae oguenohẽ chupe kuéra rehe, ha oñembopapapy, mbaéichapa Karai omboaje Moisés pe.

5

Ha oñeẽ Señor Moisés-pe heívo, Emandua umi mitãkuéra Israel-pe, ha omondo umi okápe guive opaite leproso, ha opaite orekóva purũ, ha opaite vaiỹva alma rehe. Kuimbaegui kuñagui peve, pemondo okápe tendágui, ha ndomoñembyaimoãi umi tendáta ichupe, oĩhápe che aikove ichupekuéra. Ha ojapo upéicha umi mitã Israel, ha omondo chupekuéra okápe real-gui, ojapoháicha oñeẽ Señor Moisés-pe, upéicha ojapo umi mitã Israel.

Ha oñeẽ Señor Moisés-pe hei haguã. Ñeẽ umi mitãkuéra Israel-gua, heívo: Kuimbae térã kuña oĩva ojapo haguã opaite kuatiañeẽ yvypóra-gua guive, ha ohejávo oheja ha oiko vai umi tekove hae. Ojejapouka pe angaipa ojapovaekue, ha ombojevýta pe jejavy, pe papapy, ha pe pokõiha peteĩ omoĩvéta pe ári, ha ombojevýta avei ojejavyvaekue chupe. Oiméramo ndaipóriramo peteĩ kuimbae vengador oñembojevy hağua chupe pe mbaevai, pe mbaevai oñembojevytava Karai-pe, pe sacerdote-pe ğuarãta, oĩỹre pe ovecha macho expiación rehegua, upérupi ojapo

expiación chupe rehegua.

Ha avei opaite tembiaporã tenonde opaite mbae mbaeteĩ Israel memby kuéra pe, mbaepa ramo omeẽ Señor pe, sacerdote chupe ojehupyty. Ha peteĩteĩva mbae oñembohetãva haekuéra, ha kuimbae omeẽva sacerdote-pe chupe oiko.

Ha oñeẽ Señor Moisés-pe heívo: Ñeẽ umi mitãkuéra Israel, ha ere chupekuéra: Kuimbae kuimbae oiméramo oñemboguejy kuña imembýva, ha ojesarekóvo ojeheja chupe, Ha peteĩ tapicha ovata hendive peteĩ koty ñemitỹ rehegua, ha oñemi hese hesape guive, ha oñemikuaa, ha katu ha'e oñembo'aiva, ha testigo ndaipóri hendive, ha ha'e ndahaéi ojejapopyre. Ha oúta chupe espíritu celos-pegua, ha oñelosakã chupe hembireko, kóva katu oñembyai, o oúta chupe espíritu celos-pegua, ha oñelosakã chupe hembireko, kóva katu ndaipóriko oñembyaihague. Ha ogueruta kuimbae ikunña sacerdote-pe, ha omondota regalo hese rehegua, décimo oifi-gui hakui cebada-gui. Ndoitỹimoãi hese aceite, avei ndomoĩmoãi hese incienso, hae ramo sacrificio celos-gui, sacrificio memorial-gui, omanduáva pecado.

Ha omboguejýta chupe pe sacerdote, ha omoĩta chupe Ñandejára renondépe. Ha ojapyhy pe sacerdote y potĩ tekopotĩ oikóva peteĩ vasíjape yvyguápe, ha yvy oĩva ári yvýpe carpa testimonio-gui, ha ojapyhývo pe sacerdote, omoingéta y-pe. Ha pe sacerdote omboguejy pe kuña Karai ñande Yára renondépe, ha ohechauka pe akã pe kuña rehegua, ha omeẽ ipoguýpe pe sacrificio manduarã rehegua, pe sacrificio celos rehegua, ha

katu pe sacerdote poguýpe oĩta pe y reprensión rehegua pe maldito ko rehegua. Ha ombojeroviáta chupe sacerdote, ha heíta kuñakaraípe: Ndoikéiramo mbaeve nde rehe, ndereikuaáiramo rembotavy oñembyai hagua nde rehe kuimbae nde rekoha, nde rei imarãva koã y ñembyai rehegua maldito guive. Mbae ramo katu nde rejavy oĩ haguépe kuimbae reheve, térã nde reñembyai, ha oĩ peteĩ omeẽva ipya nde rehe, nde kuimbae'ỹre, Hae ombojeroviáta pe sacerdote pe kuñápe pe juramento pe maldición koãva rehe, ha heíta pe sacerdote pe kuñápe: Omeẽ nde Señor maldición rehe ha juramento rehe nde tavayguakuéra mbytépe, omeẽvo Señor nde retĩ ojeýva ha nde pya oñembohetãva. Ha oike hikuái ko y maldito ne typýpe ombotuicha hagua ne typy ha ombyai hagua ne retĩ, ha heíta pe kuña: Upéicha rupi, upéicha rupi.

Ha pe sacerdote ohai vaerã umi maldición koãva peteĩ aranduka-pe, ha ombopekuaáta pe y pe pe maldición rehegua pe y ikatuguáva-pe. Hae omeẽta kuñakarai pe y ñembohasýva maldiciónagua, ha oiketa hendive pe y maldiciónagua ñembohasýva.

Ha ogueruúta pe sacerdote guive po pe kuña pe ofrenda pe celos, ha omoĩta pe ofrenda ñenonderã Señor, ha ogueroiketa chupe gotyo pe altar. Ha haãta sacerdote sacrificio-gui manduarã chupe, ha omoĩ jyváte chugui altar ári, ha upe rire omeẽta kuñakarai y. Ha upéicharamo oñemboguapy ha tesãrãi oñembotove ichupe ha tesãrãi oikuaa imemby, ha oike ichupekuéra y ñeẽporã rehegua iñembojoajáva, ha ipukuetãta

ivy'a, ha oñembyai irete, ha upéicharamo kuña oiko maldición-pe itaygua-pe. Oiméramo hae ndojevaíri kuña, ha potĩ, culpápeỹ oikótava ha ombohetáta hetã. Koã hae pe ley akâỹ rehegua, o ãnte oñemboguejy pe kuña omendáva oĩva, ha oñembyai. Térã avakuéra oúva chupe pytu ñemondýi rehegua, ha omondýi imemby, ha ombohekápe imemby Ñandejára renondépe, ha sacerdote ojapo chupe opaite ley kóva. Ha imarãvaerã kuimbae angaipáva pe angaipágui, ha kuñakarai hae oguerekóta iñangaipa.

6

Ha ñeẽ Señor Moisés-pe heívo: Eñeẽ Israel ray kuérape, Ha ereãta hendive, kuimbae térã kuña oĩva ombojeroviáta tuicha mbojeroviaha oñemopotĩ hagua potĩha Ñandejárape. Vino ha mbae pytũ guive oñemopotĩta, ha vinagre vino guive ha vinagre mbae pytũ guive ndouúi, ha opaite ojejapo uva guive ndouúi, ha uva pyahu ha uva hũ ndouúi opaite ára imbaejerure rehegua. Opaite mbae oikóva parral guive, vino guive uva ryakuã peve uva tya peve, ndokarumoãi opaite ára potĩha rehegua. Kya ndoúta peve i akãme, ára oñembotyrõ peve, heta mbae oñeẽ Karai rehe, marangatu oikóta okañy guive akã rape opaite ára ñeẽ Karai rehe. Opaite tekove oñemano rehe ndoikemoãi itúva ha isy rehe. Ha hermano rehe ha panambí rehe, ndojekyrakuãimoãi chupekuéra rehe oñemano rire, Tupã rendape iñeẽ oĩ haguére chupe akã rehe.

Opavave umi ára mbaejerure hese say oikótane Ñandejára pe. Oiméramo peteĩ tapicha omano hendive pyaỹre, pya'u oñemboguapy akã mbo'e pora'i hese, ha omoĩ akã hese ára oñemopotĩ hague, ára mokõipavẽme oñemoĩta. Ha ko árape poapyha oguerahta mokõi pykasu térã mokõi pykasu mitãi sacerdote-pe, okẽ rógape ñemombeu renda.

Ha ombaapo pe sacerdote peteĩ ñembyai rehegua, ha peteĩ holocausto-pe oikéva, ha ojapo expiación chugui pe sacerdote mbae rehegua oñembyai pe alma rehegua, ha omosãso iakã upéva ára-pe, pe oñemosãso Señor-pe, umi ára pe promesa rehegua. hae ogueru ovecha peteĩ ary rehegua pe jejavy rehe, ha umi ára tenondegua ndoikuaavéima oiko, omboykyra rupi pe akã ñemboe rehegua ichupe.

Ha kóva pe ley pe oñembojeroviaakuéra, pe ára omoañetéta ára oñembojerovia rehe, omboujeýta ijehegui pe okẽ rehe pe óga arapýpe testimonio rehegua. Hae ombojapóta i mbae omeẽva ichupe Ñandejára ovecha peteĩ ary rehegua vaiỹva peteĩ oñemeẽ hagua motembi rupive, ha ovecha kuña peteĩ ary rehegua peteĩ vaiỹva oñemeẽ hagua ñembyai rupive, ha ovecha tuicha peteĩ vaiỹva oñemeẽ hagua ñemboporã rupive. Ha kanasta opaỹva semidáleo rehegua mbujape opaỹva oñembojehea aceite-pe, ha lagana opaỹva oñemopotĩva aceite-pe, ha sacrificio ichupe ha ofrenda de bebida ichupe. Ha omboguejýta sacerdote Ñandejára renondépe, ha ojapo mbae iangaipa rehegua, ha holocausto ichupe. Hae ovecha ryguasu ojapota jopói ñemopotĩ rehe Karai Ñandejárape ovecha ryguasu kánasta ári mbujape oĩvaekue, ha

ojapota sacerdote ijopói ha ijeyu oñemitĩva. Ha ojekysakãta pe oñembojeroviaakuéva okẽ ári upe carpa mártir rehegua akã upe oñembojerovia rehegua imbae, ha omoĩta upe tague ári pe tata upéva oĩva ype pe oñemosãso upe porombokatupyry rehegua.

Ha ojapyhy sacerdote pe tyvyra oñembohapyỹva ovecha guive, ha mbujape peteĩ oñembohapyỹva canasta guive, ha torta oñembohapyỹva peteĩ, ha omoĩta po ári ojejapovaekue promesa rehegua rire oikytĩ chupe promesa imbae. Hae sacerdote ogueru chupekuéra ofrenda Señor renondépe, say haeta sacerdote-pe tyvyty ofrenda rehegua ári ha po ofrenda rehegua ári, ha upe rire ou promesa ojapovarekue vino. Kóva hae pe ley pe oñemboéva rehegua, oñemboéva omombeúta Señor-pe jopói ichupe Señor-pe pe ñemboe rehegua, ñandeỹre umi ojuhúta pe po ichupe, oñondive mbarete pe ñemboe ichupe, oñemboéva omombeúta oñondive ley potĩ rehegua.

Ha oñeẽ Señor Moisés-pe heívo, Ñeẽ Aaron ha imemby kuérape, heívo: Péicha peporombovya Israel memby kuérape, heívo chupekuéra: Ñembaeporã nde Señor ha ñemoã nde. Omohesakã Señor iñakã nde rehe ha oñembyasy nde rehe. Omopuã Ñandejára iova isy nde ári, ha omeẽ ndéve pyaguapy. Ha omoĩta che réra Israel memby kuéra rehe, ha che Señor amborayhu chupekuéra.

7

Ha oiko ko árape omohuã Moisés upe rehe omopuã hagua pe tenda, ha omopotĩ ichupe, ha omoñemboe ichupe, ha opavave imbae, ha pe altar, ha opavave imbae, ha omopotĩ chupekuéra, ha omoñemboe chupekuéra. Haekuéra oguenohẽ umi mburuvicha Israel, mokõipa mburuvicha óga sy ha ruã chupe kuéra, koãva umi mburuvicha tekoha, koãva umi oĩva jehechakuaa rehe. Haekuéra ogueru hembireko ichupe Yandejára renondépe: poteĩ karreta ojepokóva ha papaha vaka, peteĩ karreta oúva mokõi mburuvicha-gui, ha peteĩ vaka mitãi oúva peteĩteĩva-gui, ha ogueru Tenda renondépe. Hae hei Señor Moisés-pe heívo, Ejagua ichupe guive, ha oĩta umi mbaapo ñembojerovia rehegua oka jehaipy rehegua, ha emeẽta ichupe umi Levita-kuérape, peteĩteĩva iñembojerovia rehe. Moisés ojapyhy rire umi karréta ha umi toro, omeẽ chupekuéra Levíta-kuérape. Ha mokõi karreta ha irundy tuicha vaka omeẽ Gersón ray kuérape hembiapokue rehe. Ha ha irundy karreta ha pohapy vaka omeẽ Merari remimboépe oñondive hembiapokue, Itamar Aarõ pahague remimboe rupive. Hae Kaath memby kuérape ndomeẽi heta mbae ojejapo haguã tembiaporã momarãngatúpe oguereko haguére, hombýre ári oguenohẽta.

Haekuéra umi mburuvicha oguenohẽ pe altar ñembohasýpe, pe ára oñembohasýpe, ha oguenohẽ umi mburuvicha umi mbae oñemeẽva ichupe pe altar renondépe. Hae hei Señor Moisés gotyo, tendota peteĩ oñondive ára, tendota oñondive ára omboguejýta mbae joguaha ichupe guive altar moñepyrũ rehe.

Hae oĩva pe omeẽva pe ára peteĩhápe pe mbae joguapyrã i,

Naasón, mitãi Aminadáb-pe, mburuvicha tribu Judá-pe. Ha ogueru iporã, tembiaporã iñakãrapuã plata peteĩ, mokõipa ha peteĩsa mombyry iñakãrapuã, tembiaporã peteĩ plata mokõipapo siclo oñondive siclo morosãi, mokõive henyhẽ harina porã oñembojehe aceite-pe ñemosarambi haguã. Sahumerio renda peteĩ diez kuarepotĩ, henyhẽ sahumerio reheve. Mborekusu peteĩ vaka guive, ovecha ryakuã peteĩ, ovecha peteĩ peteĩ ary-pegua oñembohasýva rehe. ha peteĩ tãgwasu mymbai mboka guive ñembyai rehegua Ha eĩ jeporu poropyrã pytyvõrã vaka kuñakarai mokõi, ovecha macho po, chivo macho po, ovecha kuñakarai peteĩ ary po, ko hae jopói Naasõ Aminadáb memby rehegua.

Ko árape mokõiháp̃e oguenohẽ Natanael, mitã Sogar, mburuvicha tribu Isacar-gua. Hae ogueru i mbae oñemeẽva ichupe: tembiu rembipuru plata peteĩ, mokõipa ha peteĩ say pohýi ichupe; tembiu rembipuru peteĩ plata, mokõipa siclo oñondive siclo marangatu, mokõivéva henyhẽ harina porã oñembojehea aceite-pe ñemosarambi-pe ĝuarã. Sahumerio renda peteĩ diez kuarepotĩ, henyhẽ sahumerio reheve. Peteĩ ternéro vaka kuéra guive, peteĩ ovecha macho, peteĩ ovecha mitãi ary rehegua oñembohasýpe ĝuarã. ha peteĩ tãgwasu mymbai mboka guive ñembyai rehegua. Ha upéicha oñemeẽ haguã tysýi poravopyrã rehegua vaka kuñataĩ mokõi, ovecha macho po, mymba macho po, ovecha kuñataĩ peteĩ ary orekóva po. Kóva hae pe mbae oñemeẽva Natanael, Sogar rajy.

Ko árape mbohapyháp̃e, mburuvicha umi mitã Sabulõ rehegua,

Eliáb, mitã Jailõ mbae. Imarandu hae, mbya plata peteĩ, mokõipa ha sa peteĩ pohyikue hae, mbya peteĩ plata, pokõimokõi siclo oñondive siclo marangatu, mokõivéva henyhẽ harina porã oñembojehe aceite-pe oñemeẽ hagua. Censer peteĩ pa kuimbae itakuã rehegua, henyhẽva sahumerio rehegua. Mborekusu peteĩ vaka guive, ovecha ryakuã peteĩ, ovecha peteĩ peteĩ ary-pegua oñembohasýva rehe. Ha peteĩ tũgua mymba guive ñembyai rehegua. Ha eíme oñemosarambi porãrãva vaka kuñatai mokõi, ovecha macho po, chivo macho po, ovecha kuñatai peteĩ ary po, kóva hae pe mbae omeẽva Eliab Helon rajy.

Ára irundy-ha pe, mburuvicha Rubén ray kuéra rehegua, Elisur, Sediur memby. Iporã ichupe, mbyai plata peteĩ, treinta ha peteĩ sa vya ichupe, mbyai peteĩ plata, setenta siklo según siklo marangatu, mokõivéva henyhẽ harina porã oñembojehea aceite-pe sacrificio-pe guarã. Censer peteĩ pa itakuã dorado henyhẽva sahumerio rehe. Mborekusu peteĩ vaka guive, ovecha ryakuã peteĩ, ovecha peteĩ peteĩ ary rehegua oñemboguejy hagua. ha peteĩ tãgwasu mymbai mboka guive ñembyai rehegua. Ha oñembojoajúpe mbaeporãso poñarã rehegua vaka kuña mokõi, ovecha macho po, mbaeporãso macho po, ovecha kuña peteĩ ary po, kóva hae pe mbae omeẽva Elisur, Sediur memby.

Ára irundy jave, mburuvicha mitãkuéra Simeon-pegua, Salamiel, Sourisadai-gua. Mbae omeẽ ichupe, mbayru plata peteĩ, mokõipa ha peteĩ say pohyikue ichupe, mbayru peteĩ plata pokõivéi siklo oñondive siklo morotĩ rehe, mokõivéve henyhẽ harina porã oñembojehea hague aceite-pe oñemeẽ haguã

jeporu. Turíbulo peteĩ diez itakuãi rehegua, henyhẽva sahumerio. Mborekusu peteĩ vaka guive, ovecha ryakuã peteĩ, ovecha peteĩ peteĩ ary rehegua oñemboguejy hagua. ha peteĩ tãgwasu mymbai mboka guive ñembyai rehegua. Ha oñemeẽ sacrificio salvación-pe vaka kuñakarai mokõi, ovecha macho po, chivo macho po, ovecha kuñakarai peteĩ ary orekóva po, ko hae pe mbae oñemeẽva Salamiel Surisadai rajy.

Ko árape pohasépe, mburuvicha mitãkuéra Gad-pegua rehegua, Eliasaph, Raguel rajy. Imarandu hae, mbya plata peteĩ, mokõipa ha sa peteĩ pohyikue hae, mbya peteĩ plata, pokõivevẽ siklo oñondive siklo marangatu rehe, mokõivéva henyhẽ harina porã oñembojehe aceite-pe oñemeẽ hagua mbaerepi. Sahumerio renda peteĩ diez kuarepotĩ, henyhẽmbyre sahumerio reheve. Mborekusu peteĩ vaka guive, ovecha ryakuã peteĩ, ovecha peteĩ peteĩ ary rehegua oñemboguejy hagua. ha peteĩ tãtĩ mbayva mbórigui ñembyai rehe. Ha upépe oñemeẽ haguã ñemosãso porãrã mokõi vaka kuña, po mymba táva, po mymba táva macho, po ovecha kuña peteĩ ary orekóva, ko hae pe mbae oñemeẽva Elisaf Raguel rajy.

Ára mokõipapaha-pe, mburuvicha mitãkuéra Efraím-gua, Elisama mitã Amiúd-gua. Iporã ichupe, mbyai plata peteĩ, mokõipa ha peteĩ say ipohýi ichupe, mbyai peteĩ plata pokõivevẽ siklo oñondive siklo imarãngatuva, mokõivéva henyhẽ harina porã oñembojehea aceite-pe oñemeẽ haguã. Censer peteĩ pa diez kuarepotĩgua, henyhẽ sahumerio rehegua. Mborekusu peteĩ vaka guive, ovecha ryakuã peteĩ, ovecha peteĩ peteĩ ary-pegua

oñembohasýva opavave rehe. ha peteĩ tãgwasu mymbai mboka guive ñembyai rehegua Ha eíserã sacrificio salvaciónpe vaka kuñatai mokõi, ovecha macho po, chivo macho po, ovecha kuñatai peteĩ ary po, kóva hae pe regalo Elishama memby Ammihud-gui.

Ko árape porundy-hápe, mburuvicha mitã-kuéra Manasés-pegua, Gamaliel mitã Fadasúr-pegua. Iporã ichupe, mbyai plata peteĩ, mokõipa ha peteĩ say ipohýi ichupe, mbyai peteĩ plata pokõivevẽ siklo oñondive siklo imarãngatuva, mokõivéva henyhẽ harina porã oñembojehea aceite-pe oñemeẽ haguã. Censer peteĩ diez kuarahyỹ, henyhẽva incienso rehegua. Mborekusu peteĩ vaka guive, ovecha ryakuã peteĩ, ovecha peteĩ peteĩ ary-pegua oñembohasýva opavave rehe. Ha peteĩ tũgua mymba umi mymba guive, peteĩ umi angaipa rehe. Ha upéicha oñemeẽ mokõi vaka kuña, po táva, po táva mbykýva, po ñakyrã ary peteĩ táva oñemosarambi haguã poropurahéi rehe, ko hae jopói Gamaliel Phadassur memby-gui.

Ára irundy-hagua, mburuvicha Benjamín memby kuéra rehegua, Abidan, Gideoni memby. Imarandu hae, mbyai plata peteĩ, mokõipa ha sa peteĩ pohyikue hae, mbyai peteĩ plata, pokõipa siklo oñondive siklo marangatu, mokõive henyhẽ harina porã oñembojehe aceite-pe oñemeẽ hagua. Censer peteĩ pa itakuã dorado henyhẽva sahumerio rehe. Mborekusu peteĩ vaka guive, ovecha ryakuã peteĩ, ovecha peteĩ peteĩ ary rehegua oñemboguejy haguã. ha peteĩ tãgwasu mymbai mboka guive ñembyai rehegua. Ha jepe oñemeẽ haguã tysýi porãrã rehe vaka

kuñataĩ mokõi, ovecha macho po, chivito macho po, ovecha kuñataĩ peteĩ ary orekóva po, kóva hae pe jeporu Abidan Gadeoni memby mbae.

Ára irundy-pa-pe, mburuvicha Dan memby kuéra rehegua, Ahiezer, Ammishaddai memby. Imarandu hae, mbya plata peteĩ, mokõipa ha sa peteĩ pohyikue hae, mbya peteĩ plata, pokõivevẽ siklo oñondive siklo marangatu, mokõivéva henyhẽ harina porã oñembojehe aceite-pe oporoporãrã. Censer peteĩ pa diez kuarepotĩgua, henyhẽ sahumerio rehegua. Mborekusu peteĩ vaka guive, ovecha ryakuã peteĩ, ovecha peteĩ peteĩ ary-pegua oñembohasýva rehe. ha peteĩ tãgwasu mymbai mboka guive ñembyai rehegua. Ha umi vaka mokõi, ovecha macho po, chivo macho po, ovecha kuña peteĩ ary po, oñemeẽ hagua tembiaporã reko porãrã, ko hae mbae oñemeẽva Ahiezer Amisadái rajy.

Ko día peteĩpaũme, mburuvicha mitãkuéra Asher-pegua, Phagiel, mitã Echran-pegua. Iporã ichupe, mbyai plata peteĩ, mokõipa ha peteĩ say ipohýi ichupe, mbyai peteĩ plata pokõivevẽ siklo oñondive siklo imarãngatuva, mokõivéva henyhẽ harina porã oñembojehea aceite-pe oñemeẽ haguã. Censer peteĩ pa itakuã dorado henyhẽva sahumerio rehe. Peteĩ ternéro vaka-gui, peteĩ ovecha macho, peteĩ ovecha mitã peteĩ ary rehegua holocausto-pe guarã, ha peteĩ tãgwasu mymbai mboka guive ñembyai rehegua. Ha tembiaporã pytyvõhápe vaka kuñataĩ mokõi, ovecha macho po, chivokápe po, ovecha kuñataĩ peteĩ ary orekóva po, ko hae jopói Phagiel Echran memby mbae.

Ko árape papaha mokõivépe, mburuvicha umi mitãkuéra Neftalí rehegua, Achire mitã Ainán rehegua. Iporã ichupe, mbyai plata peteĩ, sa peteĩ ha treinta vya ichupe, mbyai peteĩ plata, setenta siklo siklo marangatu rehe, mokõivéva henyhẽ harina porã oñembojehea aceite-pe oñemeẽ haguã. Censer peteĩ pa itakuã dorado henyhẽva sahumerio rehe. Peteĩ ternéro vaka-gui, peteĩ ovécha macho, peteĩ ovécha mitã peteĩ ary-pegua oñembohasýva opavavete rehe. ha peteĩ tãgwasu mbaasy guive jejavy rehegua Ha oñemeẽ tembiu porãrã rehegua vaka kuñataĩ mokõi, ovecha macho po, mymba macho po, ovecha kuñataĩ peteĩ ary orekóva po. Kóva hae pe mbae oñemeẽva Ahira, Enan rajy.

Kóva pe mboesyry pe altar pe ára omoĩporã chupe, guive umi mburuvicha umi mitã Israel, umi tembiu renda plata papaha, umi tembiu renda plata papaha, umi mbohasyrã kuarahy papaha. Mboapy sa ha peteĩ sa siklo pe tyakue peteĩ, ha pokõi sa siklo pe tyakue peteĩ, opavave pe plata umi tyakue rehegua, mokõi suĩ ha irundy sa siklo, siklo, pe siklo saỹme. Incensario kuarahyỹ mokõipapa henyhẽ sahumerio, opavave kuarahyỹ incensario-kuéra rehegua, mokõipapapy ha sa kuarahyỹ. Opaite vaka opaite oĩva tembiaporã pytuhẽhápe, tembiaporãi paũ mokõi, ovecha mokõi paũ, ovechai ary pukukue mokõi paũ, ha tembiaporã chugui, ha kamby oñehesakãva chugui, ha kavarai ovecha guive mokõi paũ ñembyai rehegua. Mayma vakai yvyguy oñemosarambio rupive, vakai kuña irundy-pa-irundy, ovecha macho pokõi, kavara macho pokõi ary-gua, ovecha kuña pokõi ary-guai naheñóiỹva. Ko hae oñemosarambio altar-pe, rire

omohendu po chupe ha rire oñemosarambio chupe.

Moisés oikévo carpa mbaekuaarã-pe oñeẽ hagua chupe, ohendúva Señor ñeẽ oñeẽva chupe ñembyaihúpe yvate guive, oĩva arca mbaekuaarã ári, mokõi querubín mbytépe, ha oñeẽ chupe.

8

Hae ñeẽ Señor Moisés peve, heívo: Ñeẽ Aarón pe. Hae ha ere chupe: Oñemohenda jave umi tyvyra, pehẽ guive oñondive ova tyvyrarendápe omyendy umi pokõi tyvyra. Ha ojapo upéicha Aarón, peteĩ vore guive oñondive ova kandelero rehegua, omboguapy umi tyvyra chugui, upéichante omandua Señor Moisés-pe. Ha koã hae umi ñemopuã umi kandelero: hatã, kuarepoti, umi takuapuã ichupe ha umi yvoty ichupe, hatã opavave, oñondive umi taãnga ohechauka Señor Moisés-pe, péicha ojapo umi kandelero.

Ha oñeẽ Señor Moisés-pe hei. Ejapyhy umi levita mitã Israel mbytégui ha emopotĩta ichupe. Ha upéicha rejapo chupekuéra pe potĩ ichupe, rembojesarái chupekuéra y potĩ, ha oúta navaja ári opavave pe tete ichupe, ha ombojapoi pe ao ichupe, ha potĩ oikóta.

Haekuéra oguerahâta tembi'u ryguasu peteĩ vaka guive, ha kóva rehe oñembohovái avati'i porã oñembojehe hína aceite-pe, ha

tembi'u ryguasu peteĩ ary oguerekova'ekue vaka guive reguerahâta ñembya'i rehegua. Ha remboguejýta umi Levita ári rehe umi óga umi testimonio, ha rembyatýta opavave congregación mitãkuéra Israel. Ha rerekuaáta umi Levita Señor renondépe, ha omoĩta umi mitã Israel umi po haekuéra umi Levita ári. Ha Aarón omohendáta Levita-kuéra oñemeẽ ramo ñande Yára renondépe Israel-gua mitã-kuéra guive, ha oikóta ikatu hagüáicha ombaapo ñande Yára rembiapo-kuéra. Umi katu Levita-kuéra omoĩta ipo umi vaka mitã akã rehe, ha remoĩta peteĩ umi jeheja rehe, ha peteĩ holocausto-pe Señor-pe, ojejapo hagua expiación ichupe g̃uarã.

Ha remoĩta umi Levita Ñandejára renondépe, ha Aarón renondépe, ha imemby kuéra renondépe, ha remoĩjey chupekuéra ofrenda ramo Ñandejára renondépe. Ha nde remoĩmbytáta umi levita mitãkuéra Israel-gua mbytégui, ha oĩta chéve. Ha upéi koã mbae rire, oikemoãta umi Levita ombaapo hagua umi mbaapo oka mbaekuaarã rehegua, ha remopotĩta ichupe kuéra, ha remoĩjeyta ichupe kuéra Señor renondépe. Hae oñemeẽ oñemeẽmbyre koãva chéve hae Israel mitãkuéra mbytegui, umi oipeáva opavave tajy rendive, ñembyahýi opavave Israel mitãkuéra guive, ajapyhy haekuéra chéve. Ikatúgui chéve opaite tembireko tenondeguápe Israel mitãnguéra apytépe, yvypóraguive mymba peve, ára apysakãi opaite tembireko tenondeguápe Ehipto yvy rupi, amoñemboe haguã chéve. ha ojagarra umi Levita-kuéra oĩhápe opaite tembireko tenondegua umi mitã-kuéra Israel-gua mehe. Ha che ameẽ jey umi Levita oñemeẽháicha Aarón ha umi mitãi chupe

guive mbytépe mitãi Israel, ombaapo hağua umi mbaapo umi mitãi Israel-pe óga jehechaukarã-pe, ha oñembohovái hağua umi mitãi Israel rehegua, ha ndaipórimo'ãi umi mitãi Israel-pe oñembojáva umi mbae sagrado-pe.

Ha ojapo Moisés ha Aarón ha opavave aty mitãkuéra Israel-gua Levita-kuérape, kaháicha omandáva Señor Moisés-pe Levita-kuéra rehegua; péicha ojapo chupekuéra mitãkuéra Israel-gua. Ha omoñemopotĩ umi Levita, ha omohenda umi ao, ha omeẽjey chupekuéra Aarón mbaerepy Yandejára renondépe, ha ojapo jepyruã chupekuéra rehegua Aarón omoñemopotĩ hağua chupekuéra. Ha upéi koã mbae, oike umi Levita ombaapo hağua tembiapokue ichupekuéra upe ógape tembiapokue rehegua Aarõ renonde, ha umi mitãi ichupe renonde, ojapóva Señor Moisés-pe umi Levita rehegua, péicha ojapo ichupekuéra.

Ha oñeẽ Señor Moisés-pe heívo: Kóva hae pe mbae levita-kuéra rehegua, pokõi ha mokõipahápe ary guive ha yvate gotyo, oiketa ojapo hağua oka mbohasápe mbaekuaarã rehegua. Ha peteĩ cincuenta año-gui ojesepara mbaapo ñemboe-gui ha ndahaéi ombaapo gueteri. Ha ombaapo hikuái ipekyra ikarugua okaháp mbaekuaarã rehegua oñangareko hağua tembiapo ñangarekohára, mbaapo katu ndojapoi; péicha pejapo hikuái Levita-kuérape oñangarekohára-pe chupekuéra mbaépe.

9

Ha ñeẽ Ñandejára Moisés rehe kaaguy Sinaípe ary mokõiháme, osẽ rire Ehipto yvy guive, jasy peteĩháme, hei haguã. Chee, ha ojapo Israel mitãkuéra pascua itiémpo rupi. Pe tesãrãkuatrõ árape jasy ypýpe, pytũ aja gotyo, rejapo hendive opaite árape, teko hague rehe, ha ñeẽ jehechauka hague rehe rejapo hendive. Ha Moisés oñeẽ Israel memby kuérape ojapo hagua Pascua oñepyrũvo tetã-ha papaha irundy-ha-papaha ára jasy rehegua kaaguy tuichakuépe Sinaí-pe. Oñemandua haguéicha Señor Moisés-pe, péicha ojapo Israel mitã kuéra.

Ha oguahẽ umi kuimbae oĩva vai yvypóra rape rehe, ha ndaikatúi ojapo Páska upe ára-pe, ha oguahẽ Moisés ha Aarón renondépe upe ára-pe. Hae kuimbae upe hei ichupe: Ore roỹ'ỹ yvypóra tekove rehe, ani rakae ore ndorekói roikuaveỹ jopói Señor-pe oñemboaty ára ijaregua rupi Israel memby mbytépe. Hae hei chupekuéra Moisés: Peñemboy koápe, ha ahendu mbae omandóta Ñandejára perehegui. Ha oñeẽ Señor Moisés-pe hei haguã. Eñeẽ Israel mitãkuérape, heívo: Avá oĩvaerã kya ári tesãiỹva avá rehegua, térã oĩva tape mombyry peẽme, térã peẽme ára oúvape, ha ojapo paska Señor-pe jasy mokõihápe, pañ papaha árape. Pytyvõ koẽ jave ojapota péva, mbujape ỹreỹva ha kaa hái rehe okaruta péva. Ndoikotevẽi mbaeve hendive koẽ pukukue gotyo, ha kangue ndomokanũmbái hendive, ley paskua rehegua rehe ojapo chupe. Ha avá oĩva potĩ ha ape okápe mombyry ndaipóri ha ojavy ojapo hagua Páska, oñemboguete porãta pe tekove péva pe tetãygua guive, oĩ rupi pe mbae omeẽva Karai ndogueroguatái katupyry ijave, ijyvy oguereko porãta pe avá péva. Oiméramo katu oñemboja peẽme

tapichakuéra ambue pendeyvýpe, ha ojapo pásaka Señórpe, oñondive ley pásaka rehegua, ha oñondive oñemboaty ichupe ojapo mba'e, ley peteĩ oĩta peẽme ha tapichakuéra ambue ha tapichakuéra oñepyrũva yvýpe.

Ha ko árape oñemopyenda vove pe tenda, pe tata oñembojaho pe tenda, pe óga testimonio rehegua, ha ko kaaru oĩ pe tenda ári tata aña anga ramo pyhareve peve. Upéicha oiko jepivegua, pe tataỹi oñembotavy chupe ára, ha taãnga tata pe pyhare. Ha upéicha jave ojevy arapo tenda guive, ha upépe rire oho mitã kuéra Israel, ha tenda pe oñembyaty arapo, upépe oñembyaty mitã kuéra Israel. Káda rupi Señor mbae, oñembyaty Israel mitã kuéra, ha káda rupi Señor mbae, oho taãnga. Opavave ára umi pe osombra arapo tenda ári, oñembyaty Israel mitã kuéra. Ha upéicha jave oñembosakoi pe tata yvytu pe karpa ári ára hetave, oñongatu vaerã umi mitã Israel pe oñongatu Tupã mbae, ha nahániri oho vaerã. Hae oĩta opa jave oñembotavy pe tata ára papapy ári pe tenda, rupi ñeẽ Señor-pe oñembyaty oũta, ha rupi mbaeporã Señor-pe oho oũta. Ha upéicha oĩta oñemboguapyrévo pe tatarendy aja koẽ guive pyhareve peve, ha ojupi pe tatarendy pyhareve jave, ha ohota ára térã pyhare. Jasy ára oñembohetavéva ko taangambyry oñembotyvéva hese rehe, oñembyaty porãta umi mitãkuéra Israel ha ndohoivaerãi. Upéicha rupi mbaeporandu Karai rehegua ohóta, pe jeguereko Karai rehegua oñongatúva rupi mbaeporandu Karai rehegua Moisés po-pe.

10

Ha ñeẽ Ñandejára Moisés-pe, hei: Emoheñói ndéve guarã mokõi trompeta plata-gui Nde japo chupe oñembosakoíva, ha oĩta ndéve ohenói jey pe aty ha oguenohẽ umi táva. Ha petrompetata ichupekuéra, ha oñembyaty opaite tekoha okẽ rehe karpa testimonio rehegua. Oiméramo katu peteĩ-pe opuã ramo trompeta, ou-ta nde rehe opavave umi mburuvicha tendotá Israel-gua. Ha peñembopu'ãta señal ha osẽta umi oñembyatyva umi oñembyatýva kuarahy resẽhápe. Ha peñembopu'a peteĩ señal mokõiha, ha oñemboguatáta umi campamento oñemboguapyha Ñemby gotyo, ha peñembopu'a peteĩ señal mbohapyha, ha oñemboguatáta umi campamento oñemboguapyha yguasu rehe, ha peñembopu'a peteĩ señal irundiha, ha oñemboguatáta umi campamento oñemboguapyha Yvate gotyo, señal rehe oñembopu'ata iñemboguata haguépe. Ha upéicha jave peñembyaty tendota, pehendu mbarakatũ, ha ani señal rupive. Ha umi mitã Aaron umi sacerdote ombopu va’erã umi trompeta, ha oĩta peẽme ley añetéva arakaeve umi generación pehegui. Ha péva osẽramo ñorairõme peñeẽme peteĩva umi oñembyaíva peẽme, ha pembopu vaerã umi mbarakatũ, ha peñemanduãta Ñandejára renondépe, ha peñemboporãta umi peñorairõgui. Hae ha peñe umi ára peẽ vya renda nde, ha ha peñe umi ára guasu nde, ha ha peñe umi jasy pyahu nde, peñembopupu umi mbaraka nde ári umi oñembohasýva oñemboguejýva, ha ári umi oñembohovái nde oñepytyvõva, ha oiko ndéve mandua tenonde Ñandejára nde,

che Ñandejára Ñandejára nde.

Ha oiko mokõi ary-pe, mokõi jasy-pe, mokõikõipa jasy-gui, oveve taãnga ára-gui tenda mombeu-gui. Ha oñemboy Israel remikotevẽ ndive Sinái kaaguasu ryepýpe, ha oñembyaty arapoã Parán kaaguasu ryepýpe. Haekuéra oñepyrũ tenonde Karai ñeẽ rupi Moisés po-pe.

Ha oñembyaty táva rapykuéra Judá memby kuéra tenondegua hembiapokue ndive, ha hembiapokue rehe oĩ Naasón, Aminadáb memby. hae pe poder rehe tribu mitã kuéra Isacar rehegua, Natanael mitã Sogar rehegua. Ha umi mbae atã rehe tribu mitã Zebulun rehegua, Eliab, mitã Helon-gua. Haekuéra omboguejy pe tenda, ha osẽta pe mitãkuéra Gersón ha pe mitãkuéra Merari, pe ojapokuéra pe tenda.

Ha oñemongakuaa tembiporui parembolẽ Rubẽ-pe mbarete ichupe ndive, ha ári mbarete ichupe, Elisũ memby Sediũ-gua. Ha ári poder rehegua tribu Simeón mitã kuéra rehegua rehe, Salamiel mitã Zurisadai rehegua. Hae jey ári ko mbarete tribu mitãkuéra Gad rehegua, Elisaph hae Raguel-gui. Ha ojesẽta umi mitã Kohath ogueroguatáva umi mbae sagrado, ha omopyendáta pe tenda peve oguahẽ. Ha oñembyaty peteĩ orden campamento Efraím-gua ipoderío ndive, ha ipoderío rehe, Elisama Amiud-gua rajy.

Ha haári mbarete tendota Manasés mitãkuéra rehe, Gamaliel Fadasúr mbae. Ha pe mbarete tendota Benjamín mitãkuéra

rehegua, Abidán Gadeoni mbae. Ha upéicha oñemohenda táva táva mitã Dan, opaite táva paha, hembiapokue ndive, ha hembiapokue rehe, Ahiezer Amisadai ray. Hae ári pe mbarete pehẽngue mitãkuéra Asher rehe, Phagiel mitã Echran rehegua. Hae poder rehe tribu Neftalí mitã kuéra rehegua, Ajira Enán memby. Koã umi mbaekuéra Israel memby kuéra, ha oñemboy imbarete ndive.

Hae Moisés hei Hobab-pe, Raguel ray Madianita-pe, Moisés tovajápe: Ore ñajesarái ore eho tenda-pe umi Señor hei, Koã ameẽta peẽme. Ejú ore ndive, ha porã nde rojapo, hína Señor oñeẽ porã Israél rehegua. Ha hei chupe: Nahaéi aháta, ha katu che yvýpe ha che generación-pe. Hae oî: Ani reheja ore, ndahaéi mbaére reime orendive koã ñanembarete, ha reikótane orendive tuja. Ha upéicharõ ndeho ore ndive, ha upéicharõ umi mbae porã amo heta mbae porã ojapo Ñandejára oreve, ha porãte nde rojapo.

Ha oguata okẽ Yvy Yvate Señor-gui tape mbohapy ára, ha la arca alianza Señor-pe oho tenonde mboyve ichupe tape mbohapy ára oheka ichupe descanso. Ha oiko upe jave oñemboguejy pe arka, ha hei Moisés: Epu'ã, Señor, ha oñembyai umi nde rerekóva, oñemimi peteĩ umi oñembotovéva nde. Ha upépe oñemongyhyje jave, hei: Ejujey, Señor, mbohapymba sai ha mbohapymba tuicha Israel-pe. Hae arapy ojehu oñembotavy hesekuéra ára, oguenohẽ jave hesekuéra táva guive.

11

Haekuéra tetã ñeẽ'ỹva mbae vai Ñandejára renondépe, ha hendúma Ñandejára, ha ipochy pochy, ha oñemokõi chupekuéra tata Ñandejára guive, ha hou peteĩ vore tetã rendápe. Ha umi táva opuã Moisés-pe, ha Moisés ombojerovia Señor-pe, ha tata opyta. Ha oñehenói téra tendápe haéva Ñeñembotata, oñemokõi haguére chupekuéra Karai guive. Ha pe oñembojehe oĩva hendive oipotaiterei potaite, ha oguapyetéva ojesa'ỹi ha umi mitãkuña Israel, ha he'i, mávapa orembo'úta so'o. Ñande mandua umi pira ñande kaúva Ehipto-pe reíre. Ha avei umi andai, umi sandía, umi puerro, umi sevói ha umi ajo. Koágã katu ore ñeã oñembokatupyry nandi, ndaipóri mbaeve manáỹre ore resápe. Ko manna katu haeha oĩháicha mbojape koriandro rehegua, ha ijehaíva haeha kristal jehaíva. Hae tetã ohasa jey, ha ombyaty, ha omoĩ pe mbae táhape, ha omokunu táhape, ha ombojy pe mbae yvyra ryruãpe, ha ojapo pe mbae mbujape, ha hae vya hae rehegua ojoja mbaéasy mbujape aceite guive. Ha upéicha jave oguejy pe yvya ári pe táva rapykuéri pyhare, oguejy avei pe maná ári hesegua.

Ha hendu Moisés umi oñembyasy haguã hendive oñondive koãga hendive, peteĩteĩva ári okẽ hendive, ha opochy poriahuverã Ñandejára itete, ha Moisés renonde oĩ vai. Hae hei Moisés Yandejárape: Mbaére repokarẽ ne rembiapokue, ha mbaére ndajejuhúi favor ne renondépe oñemohenda hağua ko tetã rembiapokue che ári? Ndahaéi che ahupyty koã tapicha

pukukue che pyápe, térã che amoñepyrũ hese; mbaére piko ere chéve, egueraha hese nde pyápe, oñondive mbaéichapa ogueru mitãkuñakuéra mitãi kambyi, ko yvy rupive oñeẽ porã hague umi itúvape. Mooõpa chéve soo omeẽ hãgua opavave ko tapicha-itávape? Oñembyasy chéve ári rupi, heívo: Emeẽ oreve soo ikatu hãgua jajukau. Ndaikatúi che mante agueru ko tapicha, ikatúvagui pohyivéva chéve ko ñeẽ. Mbae ha péicha nde rejapo chéve, chejuka ñemboguete rehe, mbae ajuhu mbarete nde rehe, ani haguã ahecha che mbyai.

Hae Yara hei Moisés pe: Embyaty chéve mokõipapapy ava Israel rupigua kuimbae guive, umi nde kuaa vaekue hína umi hae kuimbae tapicha rehegua ha tembikuaakuaaha avei, ha eregueraha umi ñemombeu óga rehe, ha oñemboy hendive nde ndive. Ha aguejy, ha añeẽta upépe nde ndive, ha aipeáta pe Espíritu gui pe nde ári, ha amoĩta pe rehe, ha oipytyvõta nde ndive pe pueblo rembiapokue, ha ndererekómoãi ndejehegui nde añoite. Ha tetã rehe ereta: Peñembojesareka koẽrõ gotyo, ha pehou'ta soo, upe rehe peñasẽ Ñandejára renondépe pee haguépe: Mávapa oremongaruta soo? Iporãiterei ñandéve Ehipto-pe, ha omeẽ'ta Ñandejára pendéve pehou haguã soo, ha pehou'ta soo. Ndaha peteĩ ára peñeũta, ndaha mokõi, ndaha po, ndaha pa ára, ndaha mokõipa ára. Peve peteĩ jasy ára pehou, peve oñesẽ ne pya guive pendevegui, ha oikótane pendéve pyarasy rehe, penoĩ rupi Ñandejára, oĩva pendépe, ha peñeẽ henonde, peẽvo: Mbaére ñandéve oñesẽ Ehipto guive. Hae oî Moisés: Poteî sa peteîsa su pehengue tetãrã yvyguýpe ko tetã, pe oîhápe hae pe hendive, ha nde reî: Soo ameê chupekuéra hou

haguã, ha houta peteî jasy ára. ¿Nahániri ovecha ha vaka oñembojapóta chupekuéra ha oikóta chupekuéra? ¿Térã opavave pira yguasu rehegua oñembyatýta chupekuéra ha oikóta chupekuéra? Hae hei Señor Moisés rehe: ¿Mbaépa po Señor ndoikotevẽi? Koágã reikuaáta ñeẽ che rehegua nde rejapytáta térã nahániri.

Ha osẽ Moisés, ha oñeẽ tetãyguakuérape Señor ñeẽnguéra, ha ombyaty mokõipapo ava tetãygua mburuvicha ypykuéra apytégui, ha hae omoĩ chupekuéra jerére óga rendápe. Ha oguejy Yara peteĩ tatachinambi ryepýpe, ha oñeẽ hendive, ha ogueraha osẽ pe Espíritu oĩva hese, ha omoĩ mokõipapapy kuimbae ári umi tuja. Ha katu oguapy jave Espíritu hese ári, ha oñeẽporã, ha ndoipyveỹ. Ha mokõi kuimbae oñemoĩ tendápe, téra peteĩhápe Eldad, ha téra mokõihápe Medad, ha opyta hendive kuãhã, ha kóva oĩva ojehaíva apytépe, ha ndoúi tenda gotyo, ha oñeẽ Ñandejára rehe tendápe. Ha oñembyaty pe mitãi, omomarandu Moisés-pe, ha hei heívo: Eldad ha Medad oprofetisa pe campamento-pe. Ha mbohovái Josué Nun-gua, oñembyaty Moisés-pe, ojeporavopyre, hei: Señor Moisés, ejoko chupekuéra. Ha Moisés hei chupe: Nderëyerusápa cherehe? Ha máva omeẽta opaite Ñandejára tapicha profeta-kuérape, Ñandejára omeẽ jave iñeẽ chupekuéra rehe. Ha oho Moisés pe táva rupive hendive ha umi tuja Israel-gua.

Ha peteĩ yvya osẽ Señor guive, ha oguejy uru ygui, ha omoĩ campamento ári tape ára rehegua koágui, ha tape ára rehegua koágui, jerére campamento rehegua, oimeraẽva mokõi codo yvy

guive. Ha ñepu'ã pe tetã opaite pe ára, ha opaite pe pyhare, ha opaite pe ára ko'ẽrõ, ha ombyaty pe guyra. Pe michĩmivéva ombyaty pa kóro, ha omboro'ysã ichupe ku'éra moro'ysã jerére pe táva. Pe soo oĩ gueteri ichupe ryguasu pe mbae mboyve oñemboyke, ha Ñandejára opochy pe tetãygua rehe, ha omboguejy Ñandejára pe tetãygua peteĩ jepokápe tuichaiterei. Ha oñehenói téra pe tenda upéva Yvyrupa Deseo-kuéra rehegua, umi oñembyaty upépe umi tapicha odeseávakue. Manduarã Deseo guive oñemboguejy pe tapicha Aseroth-pe, ha oiko pe tapicha Aseroth-pe.

12

Ha ñeẽ Miriam ha Aaron Moisés rehe kuña Etiopía-gua rehegua rupi hae ojagarra Moisés, haére kuña Etiopía-gua ojagarra. Haekuéra hei: ¿Ndahaéi Moisés añónte pe Ñandejára oñeẽ? ¿Ndahaéi avei ñandéve oñeẽ? Ha Ñandejára ohendu. Hae ava Moisés pyaguapy iterei opavavégui umi ava oĩva yvy ári. Hae hei Señor pyaỹ peve Moisés ha Aarón ha María: Osẽ peẽ umi mbohapy pe carpa testimonio-pegua-pe. Ha ohóma mbohapy la carpa testimonio rehegua, ha oguejy Señor peteĩ columna nube rehegua, ha oñemboy okẽ ári carpa testimonio rehegua, ha oñehenói Aaron ha Miriam, ha ohóma mokõivéva. Hae hei chupekuéra rehe: Pehendu che ñeẽ rehegua. Oĩméramo profeta pendevépe Señor rehe, visión-pe chupe aikuaaukáta, ha ke-pe añeẽta chupe. Ndahaéi upéicha che mbohayhára Moisés, che róga tuichakuépe hae jerovia. Jurú gotyo jurú rupive añeẽta

hendive taãnga rupive, ha ndahaéi enigma rupive, ha Ñandejára remboyhu ohecha, ha mbaére pehoa'ỹi peñeẽ haguã che mboguatahára Moisés rehe Ha Señor pochy ira oñemombaapo hendive, ha oho. Hae arapy osẽ oka guive, ha ehecháke Miriã lepra reheve yurupe ramo, ha Aarõ ohecha Miriã ári, ha ehecháke lepra reheve. Hae oñeẽ Aaron Moisés-pe, che rerure mburuvicha, ani remoĩ ñandéve angaipa, haguére ñande ojapo oikuaaỹre ha ñande oangaipa. Ani oiko amo mbae ojehechahaãva mano ramo, ojehechahaãva ñembyai osëva sy ryru guive, ha houva peteĩ vore i tuguy. Ha Moisés oñe'ẽ Ñandejárape, he'i: Che Túva, arojerure ndéve, emopotĩ ichupe. Hae jei Señor Moisés rehe, ojee ramo ichúi ipytũ ha omboguejy ichúi ova rehe, ndoñemondýita pokõi ára; oñembotove pokõi ára okápe guive, ha upéi rire oike.

Ha oñemombyry Miriam okápe campamento-gui pokõi ára, ha umi tapicha ndohoái Miriam oñemopotĩ peve.

Ha upéi koã mbae, oñembogue tetã Aseroth-gui, ha oñembyaty ñuã Paran-pe.

13

Ha ñeẽ Ñandejára Moisésgui heihápe: Emondo nderehe kuimbaekuéra, Ha ojesareko porãta ko yvy Canaán-kuéra rehegua, haéva che ameẽ Israel-kuéra ray-kuérape posesión-pe, kuimbae peteĩ oñondive tribu rehe, oñondive clanes familias

ancestrales ichupekuéra rehegua remondo haekuérape, opavave líder ichupekuéra guive.

Ha omondo chupekuéra Moisés ñaña Farán-gui Señor ñeẽ rupive, opavave kuimbae mburuvicha Israel memby koãva. Ha upéva umi téra ichupekuéra, tekoha Rubén-gua, Samuél mitã Zacur-gua. Tribu Simeón pegua, Safat Souri memby. Pe tribu Judá-gui, Caleb mitã Jefuné-gua. Tribu Isacar-gui, Igal hae Josẽ ray. Amo tribu Efraim-pegua, Oseas hae Nun memby. Pe tribu Benjamin-gui, Palti hae Raphu ray. Amo tribu Zebulun rehegua, Gudiel hae Sudi ray. Tekovekuéra José-gua umi mitãkuéra Manasés rehegua, Gadi mitã Susi-gua. Peteĩ tendaguasu Dan rehegua, Amiel hae Gemalli ray. Asher tribu pegua, Sathour hae Michaelépe. Tribu Neftalí pegua, Nabi Sabi memby. Gad tendotakuéra rehegua, Gudiel hae Machi memby. Kóva umi téra umi kuimbae umi Moisés omondóva ohecha hagua tetã, ha Moisés ombohéra Oseas, Nun remitã, Josué-pe.

Ha Moisés omondo chupekuéra ohecha hagua tetã Canaán, ha hei chupekuéra pe: Pejua ko kaaguy rupápe, ha pejuase yvyty pe. Ha pehecháta yvy mbaéichapa oĩ, ha ava umi oikóva hese, ikatupyrýpa térã ivaípa, michĩmípa térã hetápa. Ha mbaéichapa pe yvy oikóva haekuéra koã ári, pe porãpa térã vai, ha mbaéichapa umi táva oikóva haekuéra koã upépe, oĩpa umi táva oñembojeroviáva térã umi táva ndojeroviái. Ha mbaéichapa yvy, térã iporã térã ikaneõ, oĩpa yvotyty upépe térã nahániri, ha peñehaãrõ pegueraha yvy rembiu guive. Ha umi ára, ára kopytĩ, oñepyrũ uva.

Haekuéra ojeývo yvate okañy oikuaa porã yvy apópe kaaguy ñemína Sin guive Rehob peve, oikévo Hamath-pe. Haekuéra oguapy oho kaaguy rupi, ha oho peve Hebrón, ha upépe oĩ Ahimán, ha Sesái, ha Talamai, ary Anák-gua, ha Hebrón oñemopuã pokõi áry ñepyrũ Tanis Ehipto-pe gui. Haekuéra oguahẽ peve yvya úva raãnga rehegua, ha ohecha porãve chupe, ha okytĩ upégui yvyraakã ha úva raãnga peteĩ hesegua rehe, ha oguenohẽ chupe yvyra kuarahyakã rehe, ha granáda-kuéra guive, ha higo-kuéra guive. Ha upéicha tenda upéva omoherakuã Yvy Rapykuere Uva Rembiapo rehegua, oñondive uva rembiapo, ombojera oikytĩ upégui mitãnguéra Israel. Ha ojevy hendive ojesareko rire yvy irundypa ára rire.

Oho rire, oúva Moisés-pe ha Aarón-pe ha opavave aty mitãnguéra Israél-gua, ñandeỹ Farán Kadés-pe, ha ombohovái chupekuéra ñeẽ ha opavave aty-pe, ha ohechauka yva yvy-gua. Ha oñeẽ chupe ha oñeẽ: Roguata yvy rehe reremondóva oréve, yvy oguejýva kamby ha eíra, ha ko hae iñembýu. Hae katu umi tetã oikóva hembi ári ipyaguasu, ha umi táva oñembokatupyry oñemboysýiva tuicha iterei, ha umi ára Anak jahecha upépe. Ha Amalek oiko yvy ári pe Ñemby gotyo, ha pe Heteo, ha pe Hiveo, ha pe Jebuseo, ha pe Amoreo oiko yvyty ári, ha pe Cananeo oiko para guasu rykue ha Jordán ysyry rykue. Ha Caleb omboguejy tetã Moisés gotyo, ha hei chupe: Nahániri, ha katu ojupívo jajupi, ha jajapokuaa chupe, ikatupyrýgui jaikatu chupekuéra gotyo. Haekuéra umi tapicha ojevýva hendive hei: Ndajajeyvi, hákatu ndaikatu voi jajeyvi pe tetã gotyo, hákatu imbarete ve ñandevegui hae. Ha ore oguenohẽ ñemondýi yvy rehegua

ojesareko hague ichupe Israel memby kuérape, oñeẽvo: Yvy ore ohasáva ichupe ojesareko haguã, yvy okarúva umi oikóva ichupe ári hae, ha opavave tapicha ore ohecha hague kóape, kuimbae tuicha tuichaiterei. Ha upépe rohecha umi gígante, ha roime ichupe gotyo tysỹi ramo, ha katu avei péicha roime ichupe gotyo.

14

Ha oñemboy rire opaite tendota, omeẽ pu, ha oñoraẽ umi tapicha opaite pyhare upéva. Ha oñemongetaỹ Moses ha Aaron rehe opaite Israel memby kuéra, ha opaite aty hei chupekuéra. Mbaéichapa ñamano Ehipto yvy-pe, térã ko kaaguy rupápe mbaéichapa ñamano, ha mbaére Ñandejára ogueru ñandéve ko yvy-pe ñamano haguã ñorairõ-pe; ñande kuñakarai ha ñande mitãi oiko-ta mbae japopyre-pe, koágã upéicha rupi iporãve jajere Ehipto-pe. Ha heikuéra ambue ambue-pe: Ñande meẽ mburuvicha ha ñande jey Ehipto-pe. Ha ojepo Moisés ha Aarón ári hova ñengatúpe opavave aty mitãnguéra Israel-pegua.

Joshua Nun mbae ha Caleb Jephunneh mbae, ojesarekóva tekoha kuéra, omopuã henda ao. Haekuéra hei opavave tendaguasu mitãnguéra Israel-gua, heívo: Ko yvy ñande jahecha porã vaekue hae iporãiterei iterei. Oiporavóramo ñande Señor, ogueroikéta ñande ko yvy-pe ha omeẽta hembi ñandéve, yvy osyryháva kamby ha eíra. Pero Señor-gui ani peñemondykói, peẽ katu ani peñemondýi yvýpe tapicha, hese tembiu peẽme

ğuarã hae, osẽma hague ára hese guive, ha Señor ñande ndive, ani peñemondýi hesekuéra.

Ha hei opaite tendaguasu oñemboguejy haĝua chupekuéra itakuépe, ha Karai reryguasu ojehecha arakapúpe oka rehe testimonio rehegua opaite Israel memby kuérape. Hae hei Señor Moisés rehe: ¿Mboyasy peve ko tetã ombyai chéve? ¿Ha mboyasy peve ndojeroviái chéve opaite umi señal rehe, umi ajapo chupekuéra apytépe? Che apoỹta chupekuéra manokuépe, ha che apytéta chupekuéra, ha che apoỹta nde ha ne ru róga peteĩ tetã tuichavévape, ha heta ve koã gui. Ha hei Moisés Señor-pe, ha hendúta Ehipto, haete rehe rehupi ne mbarete rupive ko tapicha kuéra haekuéra guive. Hae avei opavave umi oikóva ko yvy ári ohendu hae nde hae Señor ko tapicha apytépe, upéva resa resápe resa ojehecha Señor, ha ne arai oĩ hese ári, ha peteĩ yvate arai-pe nde reho tenonde hesegua ko árape, ha peteĩ yvate tata-pe ko pyhareve. Ha remoĩmbaite ko tapicha ko amo peteĩ ava ramo, ha oñeẽta umi tetã opaite ohenduvaekue nde réra, oñeẽvo. Karai ndaikatúi rupi ogueru haĝua ko tapicha kuéra ko yvy rehe oñeẽ porã vaekue chupekuéra, ojapo porãỹ chupekuéra kaaguy tuichaitévape. Ha koágã ojeyvate pe mbarete nde, Señor, pe hendáicha erei heívo: Ñandejára pyaguapy, ha heta mborayhu rehegua, ha añetegua, oipea mbae vai porãỹ ha mbae vai ha jejavy, ha ñemopotĩ rehe ndoñemopotĩmoãi pe culpado, omeẽjey jejavy túva kuéra rehegua mitã kuéra ári mbohapyha peve ha irundyha tendaguasu peve. Emoneĩ pe angaipáva ko tapicha kuérape oñondive tuicha ne ñeñyrõ, oñondivéicha reime poriahuvereko

hendive Ehipto guive koáĝa peve.

Hae Señor hei Moisés-pe: Che aimeẽ poriahuverã chupekuéra nde ñeẽ ramo. Ha katu che aikove ha ikovéva che réra, ha ojehupyty porã Karai remboyvy opavave yvy. Upéicha mayma kuimbae ohechava che ryakuã ha tembiapokuéra ajapo vaekue Ehipto-pe ha ñuãme, ha oñehaã chéve ko paũ jey, ha nohenduỹi che ñeẽ. Añete ndohechámoãi yvy, haekuéra ajeruréva ichupe túvape, ha katu mitãkuéra haekuéra haéva che ndive koápe, opavave ndoikuaáiva porã avave vai, opavave michĩvéva oikuaaỹva, koãme ameẽta yvy, opavave katu umi ohasaỹvakuéra chéve, ndohechámoãi hae. Che servidor Caleb, porque espíritu ambue oĩ hese ha osegui chéve, amoinge hendive yvy-pe oikéva upépe, ha hembireko oheredáta hese. Ko Amalek ha ko kananeo oiko ko valle-pe, koẽrõ pejevy ha peho peẽ ko ñanembarete-pe, tape mar pytã rupive.

Señor oñeẽ Moisés ha Aarón-pe heívo Mboyasy peve ko aty vai kóva; umi mbae haekuéra oñemongeta ñemongeta che renondépe, pe ñemongeta umi mitã Israel-gua rehegua oñemongeta peichagua rehegua, ahendu. Chee chupekuéra: Che aikove, hei Yara, añetehápe oĩháicha mbaéichapa peñeẽ che nambi rupive, upéicha ajapo pendéve. Ko ko kaaguy tuichaitépe koápe ojeýta umi pehenonde, ha opavave pe jehechakuaa, ha umi ojepapapy vaekue peichagua mokõipaha ary guive ha yvate gotyo, opaite umi oñemongetai che rehe. Mbae peikéta peike yvy ári pe ahesa che po che amoĩ hagua peime pe ári, péro térã Caleb memby Jephunneh ha Josué Nun mbae. Hae mitãkuéra, pe

peikuaa oñembyaikuaáta saqueópe, amondeta chupekuéra yvy ári, ha ohupytyetáva yvy, pe peñemboguéma hendive. Ha pepo nde retepy ojevýta ko ñuãme. Umi peẽ mitãkuéra oikótane oñemuhẽvo ñuãme irundypa ary, ha oguerohorýta pe porneíañe peẽgua, peve oñembotýne umi peẽ kangue pe ñuãme. Según el número de los días que espiaron la tierra, cuarenta días, un día por cada año, cargarán con sus pecados durante cuarenta años, y conocerán el furor de mi ira. Che Señor añeẽ, añetehápe péicha ajapo ko tendaguasu vai ko, ko oñembyaty che ári, ko kaaguy rupápe oñembotavýta, ha upépe omano.

Ha umi tapicha, Moisés omondóva ohecha hağua yvy, ha oguahẽ rire oñemongeta vai chupe rehegua tendota rehe oguenohẽ hağua ñeẽ vai yvy rehegua. Hae omanóva umi tapicha oñeẽvaekue mbae vai ko yvy rehegua upe mbaasy ryepy rupive Karai renondépe. Ha Josué Nun rembireko ha Caleb Jephunneh rembireko oiko umi kuimbae ohasahápe ohecha hağua yvy. Ha Moisés oñeẽ umi ñeẽ koã opavave Israel mitãkuérape, ha umi tapicha oñeñeñandu heta.

Ha upéicha oñepyrũ porãiterei pyhareve oguahẽvo yvyty ñemboypy gotyo, heívo: Ehecháke, koápe ñande ñaguahẽta tendápe ohei vaekue Ñandejára, oiméva ñande javy. Hae hei Moisés: Mbaére peẽ peñembotavy pe ñeẽ Ñandejára rehegua? Ndahaéi porãta peẽme ğuarã. Ani rejevy, ndahaéi Señor nendive, ha oñemondýita pende enemigo ova rape. Upéicha pe Amalek ha pe Canaanita oĩ upépe pende renondépe, ha peñemondáta espada rupive, haguére peñembojevy

ndoñemoneĩỹre Señor-pe, ha nahániri oĩta Señor pende ndive. Haekuéra oñembopyaguaite rire, okakuaa pe yvatevépe yvyty rehegua, ha katu pe ryru tembiaporã rehegua Ñandejára ha Moisés ndoñemonguéi pe táva guive. Ha oguejy pe Amalek ha pe Cananeo oikóva pe yvyty upépeme, ha omoambue chupekuéra, ha okytĩ chupekuéra Hormah peve, ha ojevy pe campamento-pe.

15

Hae hei Señor Moisés-pe, hei-vo: Ñeẽ koã mitã Israel-pe, Ha peẽta ichupe kuéra: Arakaeve peikévo yvy oikóvape pendegua, haéva che ameẽ pendéve, Ha rejapota holocausto Señor-pe, ofrenda opaite térã sacrificio, tuicha mbae promesa, térã según voluntario, térã umi fiesta nde rehegua-pe rejapo hağua pire hyakuã Señor-pe, oiméramo avei vaka-gui térã ovecha-gui. Hae ogueru pe oikuaveẽva pe mbae omeẽva ichupe Ñandejára rehe, mbaeporã harina porã iporãva dékatõ pe epha rehegua oñembojehea aceite-pe irundy-ha pe ĩ rehegua. Ha vino guive libación irundy mbohapyha hin rehóta holocausto ári, térã sacrificio ári, ovecha peteĩme guarã rejapota péicha, ofrenda hũ porã Ñandejára rehegua. Ha ovecha ryepýpe, ojapo jave chupe peteĩ holocausto térã peteĩ sacrificio rehe, rejapo peteĩ sacrificio harina fina mokõi décima parte oñembojehea aceite rehe, peteĩ tercera parte hin rehegua, Ha vino oñemeẽ haguã mokõiha peteĩ mbaéva hin rehegua peikuaaãta peteĩ pyaã porãitéva Ñandejára-pe.

Oiméramo avei pejapo vaka guive holocausto-pe térã sacrificio-pe oñembotuichave haguã promesa, térã salvación-pe Señor-pe. hae ogueru mbohapy mbayru pytãnguéra oñembojehea aceite-pe peteĩ ha medio hin novilyo-pe ğuarã. Ha vino oñemeẽ mokõiha pukukue ramo, oñemeẽ hağua pyhare yvoty porãitéva Ñandejára-pe.

Péicha rejapo peteĩ ryguasúpe, o peteĩ ovéchape, o peteĩ tũgũípe ovécha-gui térã mymba-gui. Oñondive papapy umi mbae pejaposéva, péicha pejapo peteĩteĩme, oñondive papapy ha'ekuéra.

Mayma pe ypy-guára ojapo kóicha umi mbae ojeheja hağua oñemombarete pyhare porãitéva Karai-pe. Oiméramo ha tapichakuéra ambue tendaguágui peikove ojuajúramo pende yvy rupive térã oikótaramo peikove pende rapykuéri mbytépe ha ojapo jey ofrenda pyhare porãva Karai Ñandejárape, mbaéichapa pejapo peẽ, péicha avei ojapo vaerã tendota Karai Ñandejárape

Peteĩ ley oĩta peẽme ha umi oikóva peẽme, ley arakuaa ñepyrũ guive umi ára peẽme guarã; peẽ ramo avei ha pe oikóva oĩta Ñandejára renondépe. Ley peteĩ oĩta ha derecho peteĩ oĩta peẽme ha pe ojapo oikóva peẽme.

Ha oñeẽ Señor Moisés-pe heívo: Ñeẽ Israél ray kuérape ha ere chupekuéra rehe: Oike jave peẽ yvy pe upépe che aikevéta peẽ, Ha upéicha jave peẽ umi mbujape yvy gui, pemombyry ofrenda

Señor-pe, tembiaporã pende masa gui. Mbujape peñemombyry ofrenda hae, ofrenda-icha avati ñembyryha guive, péicha peñemombyry chupe. Ñepyrũmby yvaa peẽme, ha peẽmeẽta Ñandejárape mbaeporã pe ára peẽme gotyo.

Araka piko peñembyai ha ndapejapoi opaite umi mbae jeroviapyre koãva, umi oñeẽva Señor Moisés-pe, Mbaéichapa omandáva Señor ndéve po Moisés rupive, guive ko árape upépe omandáva Señor ndéve ha upégui upe ára rire koã generación penderehegua-pe, Ha oĩta oiméramo ñesa guive aty rehegua oiko haguã ndojekuaápe, ha ojapo opaite aty mborekakuéra peteĩ vaka ryguasu guive ñandúpeỹva oñemeẽ haguã Ñandejárape pyhare ñemboy haguã hyakuã porãitéva rehe, ha hembiaporã kóva rehegua ha hembojokuái iñembyatýpe, ha peteĩ kavara tuja guive ñembyai rehe. Hae ombohovái tayrã opaite tendota mitãnguéra Israel rehegua, ha oñemoneĩta ichupe kuéra, haekuéra ndoikuaáigui, ha haekuéra ogueru mbae omeẽva ichupe kuéra ofrenda Ñandejára rehegua mbae jejavy ichupe kuéra rehegua Ñandejára renonde, mbae ndoikuaáigui ichupe kuéra rehegua. Ha oñemoneĩta koãichagua opavave tendaguasu mitãkuéra Israel, ha pe tapichakuéra ambue pe oikóva nde apytépe, hákatu opavave pe tapicha ojavyỹre.

Oiméramo peteĩ tekove ojejavy ndoikuaáiva, oguerojeráta peteĩ mymba peteĩ ary pegua ojejavy rehegua. Ha sacerdote omoĩporãta alma ojejavýva ndoikuaápe rehegua ha ojejavýva ndoikuaápe Ñandejára renondépe, omoĩporã hagua ichupe

rehegua. Umi ñembyaty Israel rembirekuéra apytépe ha umi oikóva chupekuéra apytépe, peteĩ tekokatu oĩta chupekuérape guarã, ojapoháp̃e mbae ndojekuaáiva rupi.

Ha alma ojapoháp̃e po rupive jerojerovia guive umi tekoha ypy guáragui térã guive umi ojeruháp̃e guáragui, Ñandejára ko omokyreỹ, oñemboguepáta alma upéva heta hendáva guive. Upéicha pe ñeẽ Señor mbae rehegua ombojavy, ha pe mbaeporã ijehegui oñembyai, oñembyai oñembyaíta pe tekove haéva, pe angaipa ijehegui kóape.

Ha umi mitã Israel oĩ hague yvytuũme ojuhu peteĩ kuimbae omongue hague yvyra arapokõindy árape. Haekuéra ojuhúva chupe omongue haguére yvyra sapukái árape ogueraha chupe Moisés-pe ha Aarón-pe, ha opavave aty Israel memby kuéra-pe. Haekuéra omoĩ chupe oñongatu haĝua, ndoikuaái rupi mbaépa ojapo vaerã chupe. Ha ñeẽ Ñandejára Moisés-pe hei: Manotĩ oñemano va'erã pe kuimba'e, peity chupe itakuépe opaite tekoha. Ha oguenohẽ chupe opavave tendota okápe guive, ha oitakuaa chupe opavave tendota itakuípe okápe guive, ojehegui oñemboaty Señor Moiséspe.

Hae hei Señor Moisés-pe heívo, Ñeẽ umíva Israel memby kuérape ha ere chupekuéra gotyo, ha ojapoãta hendivekuéra jegua ao rembey ári chao kuéra rehegua hendivekuéra ára kuérape, ha peñemohenda jegua kuéra rembey ári ñemboy hovy. Ha oĩta peẽme pe ndéve umi mbeguégui-pe, ha pehechata umíva, ha pemandu'ata opaite umi mbohapy Karai-gui, ha

pejapo umíva, ha nahãi peñembojevy umi peñe'ẽ morãrã rire, ha umi pesa-gui oĩhápe peẽme peñemboguejy rire umíva, ikatu hağua pemandu'a ha pejapo opaite umi mbohapy che'egua. Ha peẽ haãta peẽ marangatu Ñandejára Tupã-pe guarã. Che hae Señor, Túva pehenguéra, oguenohẽvaekue peẽme Ehipto yvy guive aiko hağua pehenguéra Túva; che hae Señor, Túva pehenguéra.

16

Ha oñeẽ Korah, mitã Izhar-gua, mitã Kohath-gua, mitã Levi-gua, ha Dathan ha Abiram, mitãnguéra Eliab-gua, ha On, mitã Peleth-gua, mitã Reuben-gua. Ha oñemboy opa Moisés renonde, ha kuimbae Israel memby kuéra rehegua pokõi ha mokõi sa, tendota mboaty rehegua, oñehenói consejo rehegua, ha kuimbae oñemombae guasu. Oñembyaty Moisés ha Aarón ári, ha hei: Ndaipóri peẽme mbae, peteĩ tendaguasu opaite hae marangatu, ha Señor oĩ umípe, mbaérepa peñemboyvy tendaguasu Señor-pe ári. Moisés hendúva rire, oguejy hova ári. Ha oñeẽ Korah rehe ha opaite hembiapo rehe, heívo: Ojesareko ha oikuaa Tupã umi oĩva hembiapo ha umi marangatu, ha omboguejy hendive, ha umi oiporavo hembiapo, omboguejy hendive. Koã pejapo, peguereko peẽme hendivekuéra pyporeĩ Korah, ha opavave ihetã. Ha emoĩ pe ahẽme tata, ha emoĩ pe ahẽme sahumerio Ñandejára renondépe koẽrõ, ha oĩta pe kuimbae oiporavóva Ñandejára, koa say. Oikotevẽ peẽme, mitãkuéra Levi. Hae Moisés hei Coré-pe: Ehendu cheeve, Leví raỹkuéra. ¿Ndahaéi michĩmi

hae ko peẽme, ikatúgui omoaparta Tupã Israel peẽ aguĩ aty Israel rehegua, ha omoapykuaa peẽ hendive mbaapo haguã mbaapo oka Señor rehegua, ha oñemombaapo haguã oka mboyve ombaapo haguã chupekuéra? Hae omboguejy ndéve ha opavave nde ryvya mitã Leví nendive, ha pejerurépa avei peñemboe sacerdote ramo? Upéicha nde ha opavave ne rendota oñembyaty vaekue Tupã rehe, ha Aarõ mávapa hae, ikatúgui peñeẽñemi hesegua.

Ha Moisés omondo ohenói hagua Datán ha Abirón, mitãkuéra Eliáb-pe, ha hae kuéra hei: Ndajajupíri. Ndahaéi michĩmi koã: haguére rehupi ñandéve yvy oñembohysãva kamby ha eíra ñandejuka hagua kaaguýpe, ha remboguatáta ñandéve. ¿Mburuvicha piko, ha nde yvy oñembohysýiva kamby ha eíra-pe remoingéma ñandéve, ha remeẽma ñandéve mbae koẽ ha yvyra parral-kuéra? ¿Umi tapicha ava-kuéra resa reheja piko? Ndajahaéiri jajupi. Hae Moisés oñembyasy iterei, ha hei Señor-pe: Ani ejesareko ichupe oñemosãso, ndahaéi mbae oipotáva mávave chupe aipyhy, avei ndahaéi ajapovai mávave chupe. Moisés hei Corépe: Emoñemboe ne aty ha eñembosakoi Ñandejára renondépe nde ha Aarón ha hikuái koẽrõ. Ha jegueraha peteĩteĩva pe incensario ichupe, ha peñemoĩta pe ári incienso, ha peñemeẽta Señor renonde peteĩteĩva pe incensario ichupe, po mokõi sy incensario, ha nde ha Aarón peteĩteĩva pe incensario ichupe.

Ha ojagarra peteĩteĩva iincensario ha omoĩ chupe tata ha omoĩ chupe incienso ha oñemboy okẽ rehe óga tembiaporã rehegua

Moisés ha Aarón. Ha Kore ombyaty chupekuéra rehe opaite iaty tendaguasu okápe oka mártiri rehegua, ha ojehecha Señor reryguasu opaite aty tendaguasu-pe. Hae oñeẽ Ñandejára Moisés rehe ha Aarón rehe heívo, Peñemboja pehenguete congregación koã mbytégui, ha amoĩmbapa chupekuéra peteĩ jeýpe. Haekuéra oguejy hovápe ha hei: Túva, Túva umi yvya rehegua ha opavave tete rehegua, peteĩ ava ojejavy ramo, ¿opavave tendaguasu ári oĩta Karai pochy? Ha oñeẽ Señor Moisés-pe heívo, Ñeẽ pe tendaguasúpe heívo: Oñemboyke jere guive pe tendaguasu Korah mbae.

Ha oñepyrũ Moisés, ha oho Datán ha Abirón gotyo, ha oho oñondive hendive opavave mburuvicha Israel-gua. Ha oñeẽ tendota rehe hei haguépe: Peñemombyry umi óga umi ava hatã koãgagui, ha ani peikutu umi opaite mbae haéva chupekuéra, ani peñemano joja umi opavave ijypy chupekuéra reheve. Ha umíva umi óga Kore jerére, ha Dathan ha Abiram osẽ ha oñemboy umi okẽ óga ichupe rehe, ha umi kuña ichupe, ha umi mitã ichupe, ha umi mbae ichupe.

Hae hei Moisés, koápe peikuaáta Señor omondo chéve ajapo hagua opavave mbaapo koãva, ndahaéi che mbaéte guive. Oiméramo omanógui mayma tapicha omano va'erã ko'ãva, ha oiméramo avei jehechakuaágui mayma tapicha jehechakuaa oĩta ichupe kuéra, nahániri Señor omondo chéve. Ha katu térã visión-pe ohechauka Ñandejára, ha ojepea yvy i-juru ha ombyai chupekuéra, ha i-óga chupekuéra, ha i-karpa chupekuéra, ha opavave mbae oĩva chupekuéra, ha oguejy tekove-pe infierno-

pe, ha peikuaáta, koã tapicha omoĩ-porã Ñandejára.

Opávo rire oñeẽ opaite ñeẽ koãva, ojeporã yvy hendive yvýpe. Ha ojepea yvy, ha omboguejy ichupe, ha umi óga ichupekuéra, ha opavave umi tapicha oĩva Korah ndive, ha umi mymba ichupekuéra. Haekuéra okañy haekuéra ha opaite mbae hae haekuéra rehegua oikóva yvágape, ha oñembotavy chupekuéra yvy, ha okañy haekuéra aty mbytégui. Ha mayma Israel umi oĩva okápe hendápe okañy hendápe ñeẽ guive, heívo: Ani arakaeve ñande ñuũ yvy. Ha tata osẽ Señor guive, ha okaru mokõi sa peteĩ sa kuimbae umi oikuaveẽva sahumerio.

17

Señor oñeẽ Moisés-pe. Ha Eleazar, Aarõ ray, sacerdote-pe, peñongatu umi incensario bronce umi ojeporãmbyre mbytégui, ha tata ambue koã pemomichĩ upépe, ojesantifikáre rupi umi incensario umi pecador koãgua umi alma-pe. Ha japo umíva kuatiañeẽ ojeporu haguã oñembojehe haguã tupão rapykuéri, upéicha rupi oñemeẽ Ñandejára renondépe ha oñembojesarái, ha oiko taãnga mitãkuérape Israel mbaéva. Ha Eleazar, Aarõ sacerdote ray, ojagarra umi tatarendy mbae bronce, opaite umi oguenohẽvaekue umi ojeporãvaekue, ha omoĩve chupe umi mbae ojejapóva altar rehe. Manduarã Israel mitãnguérape, ikatu hağua ndojepykuaái mávave ambue tetã guára, ndahaéiva Aaron rembyre guive, omoĩ hağua sahumerio Señor renondépe, ha ndoikóitaha Kore ramo, ha hembiaty, oñeẽ ramo Señor

Moisés pópe hendive.

Ha umi mitã Israel oñemongeta porãỹ koẽrõ Moisés ha Aarón rehe, oñeẽvo: Peẽ peipota umi tapicha Señor rehegua. Ha oiko upe oñembyatývo aty Moisés ha Aarón ári, ha oñemboguapy aty ári ógape testimonio rehegua, ha kóva okañy ichupe araverá, ha ojehechauka Señor rembiasakue. Ha oike Moisés ha Aarón oĝuahẽ ñemboaty rógape jeroviakuéra rehegua. Hae oñeẽ Señor Moisés ha Aarón ndive, heívo, Peñemboe ko aty mbytégui, ha ahupyty-ta chupekuéra peteĩ jey, ha oguejy hova ári. Ha Moisés hei Aarón-pe: Ejagarra pe incensario, ha emoĩ pe ári tatá altargui, ha emoĩ pe ári incienso, ha egueraha pyae campamento-pe, ha ejapo expiación ichupe kuéra rehegua, osẽ rupi ira Señor ova-gui, oñepyrũ ombyai pe tapicha kuéra. Ha Aarõ ojagarra upéicha oñeẽ chupe Moisés, ha oñani oike tetãygua renda, ha oñepyrũma mbaasy tetãyguápe, ha omoĩ sahumerio ha ojapo jepureko tetãygua rehegua. Ha oñemboy mano vaekue ha tekove hague mbytépe, ha opyta manoã. Ha oĩva umi manoõva pe ojejukaápe papaha irundy mil ha pokõi sa, oñemboykeỹre umi manoõva Kore rehe. Ha Aarón ojevy Moisés-pe tent testimoniogua okẽ-pe, ha opyta mbaasy.

Ha oñeẽ Señor Moisés-pe hei haguã. Eñeẽ umi mitã Israel ndive, ha ejagarra hendive pire, pire oĩháicha óga syỹi apytépe opaite umi mburuvicha hesegua, oĩháicha óga syỹi hesegua, papaha pire, ha peteĩteĩva héra haẽgua ehai pire ári. Ha Aarõ réra ehai Leví yvyrai ári, haéramo yvyrai hae peteĩ, oñemeẽta tetã óga túva kuéra rehe. Ha nde remoĩta umíva karpa mártyrió-pe,

mártyrío renondépe, upépe che aikuaaukáta ndéve. Ha upéicha oĩta pe kuimbae hae che aiporavóta, i takuapi oñemohendaýta, ha amboyke che rehe pe ñemongetaĩ Israel memby kuéra rehegua, haekuéra oñemongetaĩva peẽme.

Ha ñeẽ Moisés umi mitãkuéra Israel-pe, ha omeẽ chupe opaite umi mburuvicha ichupe pire, mburuvicha peteĩteĩme pire mburuvicha rehe, óga rape ypy ichupe rehe, papaha pire, ha pire Aarón oĩ mbytépe umi pire ichupe. Ha Moisés omoĩ umi vara Ñandejára renondépe carpa testimonio-gua ryepýpe. Ha oiko koẽ koẽrõ, ha oike Moisés ha Aarón carpa testimonio-pe, ha eñatende oñotyỹ vara Aarón Leví róga-pe, ha osẽ brote, ha oñotyỹ yvoty, ha omoheñói nuez. Ha Moisés ogueraha opaite umi takuapu Ñandejára ñemombyry guive opavave Israel memby-kuérape, ha ohecha, ha ojagarra peteĩteĩva iñakuapu.

Hae hei Señor Moisés rehe: Emoĩ pe vara Aarón umi testimonio mboyve ñongatu hagua, señal umi mitã umi ñahenduỹva rehegua, ha opáta pe ñemondyi chupe guive, ha nahániri omano. Moisés ha Aarón ojapo ojapoháicha Señor omandóva Moisés-pe. Ha oñeẽ Israel mitãkuéra Moisés-pe, oñeẽvo: Ehecháke ore ojehupyty, ore oñemano, ore oñembyai. Opavave oĩva oguapýva tabernáculo Señor-pe omano, peve paha-pe roñemano.

18

Hae hei Señor Aarón-pe, heívo: Nde ha nde ray ha nde ru róga pegueraha umi mbae sagrado rehegua jejavy, ha nde ha nde ray pegueraha pehenonderã rehegua jejavy. Ha nde hermano-kuéra, tribu Levi, pueblo nde ru rehegua, regueru nde rehe, ha oñemboaty nendive, ha ombaapo nendive, ha nde ha nde memby-kuéra nendive oĩ carpa testimonio rehegua renondépe. Haekuéra oñangarekóta nde guardias-pe ha carpa guardias-pe. Pero mbae-kuéra sagrado-pe ha altar-pe ndojehuíta, ha ndomanóta haekuéra avei ha peẽ avei. Ha oñembojoajúta ndéve, ha oñangarekóta umi ñangarekohára carpa testimonio rehegua rehe, opaite ministerio carpa rehegua rehe, ha pe extranjero ndaikeseveíri ndéve. Ha peñongatu umi ñangarekohára umi mbae sagrado rehegua ha umi ñangarekohára altar rehegua, ha nahániri oĩta pykasu umi mitã Israel-pe. Ha che ajapoakue peẽme ñande ryvyi kuéra pe Levita kuéra Israel memby kuéra mbytegui, jopói omeẽva Ñandejára rehe, ombaapo haguã mbaapo kuéra tenda jeerei rehegua pe. Ha nde ha umi mitã nde rehegua nde ndive peñongatu pe sacerdocio peẽ rehegua, opavave mbaéichapa pe altar rehegua, ha pe ryepýpe pe cortina rehegua, ha peñemombaapo umi mbaapo ñemombaapo jopói pe sacerdocio peẽ rehegua, ha pe ambue tetã-gua ojeikóva omanóta.

Ha ñeẽ Yára Aarón-pe ha ehenoĩ: Che ameẽma peẽme ñongatu ypy mbae opaite mbae moñemboe chéve guive Israel memby kuéra guive, nde ve ameẽma chupekuéra mbae poriahuverã rehe ha ne memby kuéra ndive nendive, teko arakue añete. Ha kóva oĩ-ta peẽme umi oñembohetãmbyre sai umi oñemeẽva

rehe guive, opavave umi mbae oñemeẽva ichupe guive, ha opavave umi mbae oñemosarambi ichupe guive, ha opavave mbae vai ojapo ichupe guive, ha opavave umi angaipa ichupe guive, opa mbae omeẽjeyva chéve opavave umi sai guive, ndéve oĩ-ta ha umi mitãi nde rehe. Tenda marangatu guive marangatu mbae ryepýpe peñuũta chupe, opavave kuimbae oñuũta chupe, nde ha ne ray kuéra, marangatu mbae ouũta ndéve.

Ha koã oiko penderehe tenondegua mbae omeẽva ichupe, oúva opavave mbae oñemeẽva Israel memby kuéra gui. Nde meẽ chupe ichupe ha nde memby kuéra ha nde memby kuña kuéra nendive, tekotevẽ yma guive. Opavave potĩva nde rógape houta ichupe.

Opaite tembiaporã yvyra rape rehegua, ha opaite tembiaporã vino rehegua, harina tembiaporã ichupe, opaite mboy avei omeẽta Karai pe, nde me ameẽ ichupe. Umi ypy rape opaite mboyasy oĩva umi yvy ha'ekuéra, mboyasy ãnga ogueru Señor-pe, ndéve oĩta, opaite potĩ umi óga nde-pe o'uta ha'e.

Mayma mbae oñemeẽmbyre Israel memby kuéra apytépe nde rérape oĩta. Ha mayma oñembojera tajy guive mayma tete guive, mbaeichapa oikuaveẽ Karai guive kuimbae peve mymba, nde rehegua oiko, ha katu jopiha rupive ojejopíta umi ypykue kuimbae rehegua, ha umi ypykue mymba rehegua umi vai rehegua rejopi. Ha iñembojeroviápe jasýgui guive oñembohesakã po siklo, siklo sagrado rehe, haéva mokõipa obolo Péro ypy-oñembyaty vaka-mitã ha ypy-oñembyaty ovecha

ha ypy-oñembyaty kavara naẽ reñembosakoi, say hae. Ha pe huguy hae reheve remboguejy pe altar-pe, ha pe kyra remondou ofrenda-ramo pe pyaẽ porã Señor-pe.

Hae soo oñemeẽta ndéve, ojehechakuaáicha avei pe tyvyra oñembojeroviáva ha pe jukysy akatúa, ndéve oñemeẽta. Mayma mbae oñemeẽva mbae saỹva rehegua, opaite umi oipeáva umi mitã Israel Señor-pe, ameẽma ndéve ha nde mitã kuéra ha nde mitãkuña kuéra nendive, tekokatu ypykueỹva. Contrato juky rehegua ypykueỹva hae Señor renonde, ndéve ha nde raỹkuéra ndive.

Ha ñeẽ Yara Aarõ rehe: Pe yvy ha'ekuéra ryepýpe ndererekokua'amo'ãi, ha mba'e oĩva ndaipórïtamoãi ndéve ha'ekuéra apytépe, upévare che hae nde mba'e oĩva ha nde rekokua'a Israel memby kuéra mbytépe.

Ha Levi memby kuérape, ehenóike, ameẽma opavave paũ Israel-pe herencia ramo oñemoĩhápe hembiaporã rehe, opaichagua ombaapóva ombaapo óga ñemombeu rehegua-pe. Hae ndoúta ojehupi gueteri umi mitã Israel pe karpa mbaekuaarã rehegua ojapyhy haguã angaipa mano porãva. Ha ombaapo Levita hae mbae ombaapo aty tenda jeepy rehegua, ha haekuéra ogueraha mbae vai haekuéra, mbae oñemboaty arakaeve umi ára haekuéra rehe, ha Israel mitã mbytépe ndoguerekomoãi mbae oñemeẽ. Hína umi diezmo umi mitã Israel rehegua, opaite mbae oñemombyry Señor-pe, ofrenda ameẽ umi Levita-kuérape herencia rupive, upévare chee chupekuéra: umi mitã Israel

mbytépe ndoipytyvõmoãi herencia.

Ha oñeẽ Señor Moisés-pe heívo, Hae Levita-kuérape reñeẽta, ha ereũta hendive: oiméramo regueru Israel memby-kuéragui pe diezmo, pe ameẽva ndéve hese herencia-pe, peẽ remboguéta hesegui ofrenda Señor-pe, diezmo pe diezmo-gui. Ha ojekuaata peẽme umi mbae oñemboguejy peẽmegua haeháicha avati oka oñembyatyágui, ha mbae oñemboguejy oka oñembyaty hasýgui. Péicha peñemboyke chupekuéra ha peẽ avei opavave umi mbae oñemeẽva Karai guive, opavave umi diezmo penderegua, opaichagua ñande ramo peguereko umi mitãkuéra Israel guive, ha pemeẽta umíva guive mbae oñemeẽva Karai rehe Aarón tuvicha pohanohára rehe. Opaite umi mbae omeẽva penderehe guive, peipea peteĩ ofrenda Señor-pe, térã opaite umi tembiaporãpy guive, pe mbae mosakãva hesegui. Ha peẽ pea chupekuéra: Oñembohasávo peteĩha mbae hesegua guive, oñembohasakuaáta Levita-kuérape ñemitỹ ramo avati ñembohapy rendágui, ha ñemitỹ ramo vino ñembohapy rendágui. Ha peẽ peu hikuái opaite tendápe, peẽ ha umi óga peẽgua, upéicha rupi jehepymeẽ ko peẽme hae oñemoambue umi mbaapo peẽgua umi óga arapýpe mbaekuaarã rehegua. Hae ndoipurukuaamoãi chupe rupive angaipa, upéicha ramo peipea tenonde rape chugui, ha umi mbae marangatu Israel memby kuéra rehegua ndoipepoamoãi, ikatu hagua ani pemano.

19

Hae oñeẽ Señor Moisés ha Aarón ndive, heívo, Koã hae pe distinción pe ley rehegua, opaite mbae omandáva Señor, heívo: Eñeẽ umi mitãkuéra Israel-pe, ha ogueraha ndéve peteĩ vaka kuñataĩ pytã ñemombae'ỹva, upéva ndoguerekói ñemombae, ha ndoñemoĩri chupe yugo. Ha nde omeẽta chupe Eleazar sacerdote-pe, ha omoasãita chupe okápe campamento-gui tenda potĩ-pe, ha oñembotáta chupe iñande rógape. Ha Eleazar ojapyhy huguy ichupe guive, ha oñembojesarái ñemboaty renda rape rogue renondépe ichupe guive pokõi jey. Ha omoĩta chupe iñakãme, ha pe pire ha pe soo ichupe ha pe tuguy ichupe pe takurusu ichupe ndive omoĩtãne. Hae tembiguái oguerekóta yvyramáta cedro ha hisopo ha pytã, ha omoingéta mbytépe pe moñembojái pe vaka kuña.

Ha ombojaheỹta i ao i sacerdote ha ojejaheỹta i rete y rupive ha upe rire oiketa campamento-pe ha kya oĩta i sacerdote pyhare peve. Ha pe omoñembýva ojohéita hembiapo, ha ojejaheíta hete ha ikyãita pyhare peve. Ha peteĩ kuimbae potĩ ombyaty taãnga vaka kuña rehegua, ha omoĩta okápe tendota guive peteĩ tendápe potĩ, ha oĩta tendota Israel memby kuérape ğuarã ñongatu haĝua; y ñemopopo rehegua ñemopotĩ hae. Ha pe omonoõva pe tañykue pe vaka kuña rehegua ojohéita i ao, ha ndahekýi oikótava aja pyhare peve, ha oikótava Israel memby kuérape ha umi oikóva oñondivéva peteĩ teko añetéva arakaeve.

Pe ojopóva manoyre opaite pyahu yvypórape ndahevéita oikóta pokõi ára. Kóva oñemopotĩta ko árape mbohapyhápe ha ko árape pokõihápe, ha potĩ oikóta. Ombohapete ndahaéiramo

oñemopotĩ ko árape mbohapyhápe ha ko árape pokõihápe, ndahaéi potĩ oikóta. Opavave oĩva ojopyru kuéra omanóva yvypóra ava mano guive, oñemano ramo, ha ndojepotĩriramo, Karai róga omokỹi, oñembyai térã yvypóra hae Israel guive, upe y ñemopotĩ ndojekuaáiramo hese, ndahekýi hae, gueteri ikỹ hae hese oĩ. Ha kóva pe ley, kuimbae oñemano ramo óga-pe, opavave oikéva pe óga-pe, ha opaite oĩva pe óga-pe, ndahekýita oikótane pokõi ára. Ha opavave mbae ojepeahague oĩva oñembojehegui oĩỹva mbae ojejopy haguã hesegua rehe, ndahevéi. Ha avei opaite mávapa ojopóta tesape tendápe ojejavýva térã omanóva térã kangue yvypórape térã ñembyahýipe, pokõi ára ndahéi porãi oikótava.

Haekuéra ojapyhy pe vaiỹvape pe tañykuéra guive pe moñemboyréva pe ñemopotĩha rehegua, ha oñemboguejy pe ári y tekove peteĩ mbayru ryepýpe. Ha ojaguerekóta hyssop, ha omoĩmbóta y-pe kuimbae potĩ, ha ombojehuverekóta óga-pe, ha mbae-kuéra-pe, ha tekove-kuéra-pe, opáichagua oĩva upépe, ha ojepyso varekue kuimbae kangue-gui, térã tembiapo varekue-gui, térã omanóva-gui, térã ñembyaty-gui. Ha péicha ojesapya pe potĩva pe vai ári pe ára mbohapyhápe ha pe ára pokõihápe, ha oñemopotĩta pe ára pokõihápe, ha ombojavy pe ao ichupe, ha ojejagua y rehe, ha vai oikóta peve kaaru. Ha kuimbae oñembokirĩva ha ndoñemopotĩriramo, oñemboguetéta pe tekove hae tetãnguéra mbytégui, umi mbae marangatu Karai ombokirĩ haguére, y ñemopotĩrã ndojekuaáivaekue hese, ndahekýi hae. Ha oĩta peẽme tekokatu aranduỹre, ha pe ojesapyáva y jesapyarã rehegua, ombojaheóta i ao, ha pe

oguapyáva y jesapyarã rehegua, ndahekýi oĩta peve kaaru. Ha mayma mbae oĩva umi ojopy ramo pe vaiỹva, vaiỹva oĩta, ha pe alma ojopyva, vaiỹva oĩta pyhare peve.

20

Haekuéra ou Israel mitãkuéra, opavave mbaety, yvy ñuã Sin-pe, jasy tenondegua-pe, ha opyta tapichakuéra Kadesh-pe, ha oñemano upépe Miriam ha oñeñoty upépe. Ha ndaipóri y tápe tendota, ha oñembyaty Moisés ha Aarón ári. Hae tetã oñemondýi Moisés rehe, heívo: Ikatu ramo ñande mano koã ñande ryvyi kuéra ñembyai-pe, Señor renondépe. Ha mbaérepa pehupi tendota Yandejára-pe ko ñañaỹme oñemano hagua ñande ha ñande mymba? Ha mbaérepa koã pehupi oréve Ehipto-gui, roguahẽ hagua ko tenda vai koápe, tenda oũ ndojekuaaveỹha, ndaipóri higuera kuéra, ndaipóri parra kuéra, ndaipóri granada kuéra, ndaipóri y oñeũ hagua.

Ha oúva Moisés ha Aarón tendota tova guive pe okẽ rehe táva mbaekuaarã rehegua, ha oguejy tova rehe, ha ojehecha Karai rembipota hendive. Ha oñeẽ Señor Moisés-pe heívo: Ejagarra nde akỹ, ha embyaty tetã rembiguái nde ha Aarõ nde ryvy, ha peñeẽ itakuápe hesegua, ha omeẽta y ichupe, ha peresẽta chupekuéra y itakuágui, ha pemeẽta y tetã rembiguáipe ha imymba ichupe. Ha Moisés ojagarra pe táva Señor renondépe, oñembojerovia haguéicha Señor. Ha Moisés ha Aarón ombyaty tekoha itakuéra itape renondépe, ha hei chupekuéra: Hendu

cheére peẽ umi peaiteỹva, ¿ndahaéipa ko itape guive roguenohẽta peẽme y? Ha Moisés ohupi hague ipoha, onupã itá ivara mokõi jey, ha osẽ y heta, ha oú aty ha imymba. Hae hei Yara Moisés ha Aarón rehe, umi ndojeroviái omoñemboe chéve Israel memby mboyve, upévare ndogueroikéta peẽ aty koã yvy rehe hae ameẽ chupekuéra. Kóva hae pe y Ñemoñeẽrã, hákatu oñembohasývaekue umi mitã Israel Karai renondépe, ha oñemosarambi chupekuéra pe.

Ha Moisés omondo ñeẽmondoi Kadesh guive tuvichavéra Edom rehe, hei haguã: Koã mbae hei pe hermano nde Israel: Nde reikuaa opavave pe tembiapo ojuhúva ñandéve. Ha okañy umi ñande ru Ehipto-pe, ha ñañembyaty Ehipto-pe ára heta, ha omboasy ñandéve umi Ehipto-gua ha umi ñande ru. Ha ñañeẽ Señor rehe, ha ohendu Señor ñane ñeẽ, ha omondóvo peteĩ mensajero, osẽ ñandéve Egipto guive, ha koágã ñaime Cades táva pe, peteĩ vore nde tembiapo guive. Ñañembohasáta nde yvy rupive, nañembohasámoãi ñu rupive, avave vinhédo rupive, avave ñañeũmoãi y nde hykúpe guive, tape rey-gua rupive ñañeguatáta, nañañembojereomoãi akatúa gotyo avave asu gotyo, peve ñañembohasávo nde tekoha. Hae Edom hei chupe: Nderehasámoãi che rupive, ha katu ndarehase ramo, ahesẽta ñorairõme ne rendive. Hae Israel membya oñeẽ ichupe: Tape rupi yvyty rykére jahasa. Ha péicha ne y jajogua che ha che mymba kuéra, amoheñói ndéve. Ha katu mbae ndaipóri. Tape rupi yvyty rykére jahasa. Pe hae oî: Nderehasamoãi che rupive, ha osẽ Edom oñembyaty hagua hendive yvypóra hetaiterei ha po mbarete ndive. Ha ndoikaseséi Edom omeẽ Israelpe ohasávo

henda ruguápe, ha Israel ojevýi hendágui. Ha upéi oho Kadesh guive, ha oguahẽ umi mitã Israel, aty opaite, Hor yvyty-pe.

Hae Señor hei Moisés ha Aarón-pe Hor yvyty ári Edom yvy ñemby guýpe, heívo: Oñembojoaju Aaron hendive itapicha, ndahaéiramo peike yvy ameẽva mitãkuéra Israel-pe, péicha pepojerovia chéve y ñembohasýpe. Ejagua Aaron, ha Eleazar imemby, ha emboguejy chupekuéra Hur yvyty-pe opaite tendaguasu renondépe. Ha embojekuaa Aaron iñao, ha emboapo Eleazar imemby, ha Aaron oñembojoaju oñemano upépe. Ha Moisés ojapo ojehe'aramo Señor hendive, ha omboapy Hor yvyty ári, opaite tendaguasu mboyve. Ha omondýi Aaron pe ao ichugui, ha omoĩ chugui Eleazar, pe memby ichugui, ha okañy Aaron ári pe akã pe yvyty rehegua, ha oguejy Moisés ha Eleazar pe yvyty guive. Ha ohecha opaite tendota Aarõ ojesareko, ha oñembyasy Aarõ mokõipa ára opaite óga Israel.

21

Ha hendu pe rey cananeo Arad oikóva pe desierto que ovecha Israel tape Atharein, ha oñorairõ Israel rehe, ha ojopy henondégui cautiverio. Ha Israel oñemboe Ñandejárape ha hei: Oiméramo chéve remeẽ ko tapicha ko che pópe, añembyai porã chupe ha itávape. Ha hendu Señor Israel ñeẽ, ha omeẽ Cananeo heseguápe, ha omoñeẽ chupe ha itávape, ha ohenói pe tenda réra upévagua Maldito.

Ha ohóvo Hor yvyty guive tape rehe mar pytã rehe, ojerekóva yvy Edom, ha oñembyahýi tetã tape-pe. Hae tetã oñeẽ Tupã rehe ha Moisés rehe avei, heívo: ¿Mbaérepa piko kóva? Remboguejy ore Ehipto guive remaño hagua ko ñuãme? Ikatúi ndaipóri mbujape, avei ndaipóri y, ha ore pya oñembyasy ko mbujape ndovaléiva kóvape. Ha Señor omondo pe tetãygua-pe mbói mano haguã, ha okyhyje pe tetãygua, ha oñemano heta tetãygua Israel mitã-kuéra pegua. Oguahẽ rire umi tapicha Moisés-pe, hei: Ñande ñajavy, ñande ñeẽ vai Señor rehegua rehe ha nde rehegua rehe. Embojerovia upéicha rupi Señor-pe ha omboguete ñandegui pe mbói. Ha Moisés ombohovái Yandejárape tekoháp e umi tapicha rehegua, ha hei Yandejára Moisés-pe: Ejapo nderehehápe mbói, ha emoĩ chupe señal ári, ha oikótava oiméramo mbói tapicha, opavave oñemboíva ohechakuévo chupe oikove. Ha Moisés ojapo peteĩ mbói bronce, ha omoĩ chupe peteĩ señal ári, ha oiko jave peteĩ mbói osuu peteĩ tapicha, ha ohecha pe mbói bronce-pe, ha oiko.

Ha oho Israel ray kuéra ha oñembyaty Oboth-pe. Ha ojehukaháp e oguenohẽvo Oboth-gui, ha oñembyaty Achalga-pe okápe ámbue gotyo ko ñuãme, haéva oĩ Moab resa rehe kuarahyresẽme gotyo. Hae hendágui oho, ha oñembyaty Zared yvyatyípe. Ha upégui oho rire, oñembyaty koápe Arnón rapykuéri yvy ñañaỹme, pe ojehecháva Amorréa rembeýgui, hae rupi Arnón hae Moáb rembeý, Moáb mbytépe ha Amorréa mbytépe. Upéicha kóva oñeẽ peteĩ aranduka ryepýpe, ñorairõ Karai rehegua Zahab ombyaty, ha avei umi y yvate Arnón rehegua. Hae umi y guasu omoĩ oñemohenda hagua Er, ha

oñembojuaju umi tembiapo Moab rehe.

Hae upégui ko yvyra, ko yvyra pe hei Karai Moisés rehe: Embyaty pe tapicha ha ameẽta chupekuéra y hou hağua. Upépe Israel opuã ko purahéi ko yvy ári guýpe, oñepyrũ chupe yvy. Omokaraõ hae mburuvicha kuéra, omokaraõ hae tuvicha tetãygua kuéra tetã-pe haekuéra, oñemboguata hağua haekuéra. Ha haãnga guive Manthanaein-pe, ha Manthanaein guive Naaliel-pe, ha Naaliel guive Bamoth-pe, ha Bamoth guive Ianin-pe, upéva oĩ Moab ñuũme, oñembojapyre yvate guive, omaña ysaja ova rehe.

Ha Moisés omondo mburuvicha kuéra Sihón rey Amorreo-kuéra gotyo ñeẽ pyaguapy ndive, heívo, Ñande jahasa hendive nde yvy, ko tape rupive ñande jaha, nda ñande ñambojevýi ndaipóri ñu-pe, ndaipóri viña-pe. Ndahaéi jaúta y nde freatógui, tape real-pe jaúta, peve japasáta nde ñemoha-kuéra. Hae hae omeẽ'ỹ Sihon Israel-pe ohasávo rupi umi tembiapo ijáre, ha ombyaty Sihon opavave umi tapicha ijáre, ha osẽ oñorairõ Israel-pe umi kaaguýpe, ha ou Jahaz-pe, ha oñembyaty oñorairõ Israel-pe. Ha Israel ojapo chupe kyryryỹ kyse rupive, ha oñemombarete yvy ichupe, Arnon guive Jabbok peve, mitã Ammon peve, Jazer hae tekoha mitã Ammon mbae. Ha Israel ojagarra opaite táva kóva, ha Israel oiko opaite táva Amorréa-kuéra rehegua, Hesebon-pe ha opaite ojoajúva kóva rehe. Oĩ gueteri Hesebõ, táva Sihõ tuvicha Amorreokuéra rehegua hae, ha ko ojapyhy tuvicha Moáb yma, ha ojagarra opavave ivyve Aroer guive Arnõ peve. Upéicha koã oñeẽta umi oñeẽva ñeẽmbyky rupive: Peju

Hesevópe, ikatúramo oñemopuã ha oñembosakoi táva Sión. Ikatúgui tata osẽ Hesebón-gui, tatarendy osẽ távagui Sihón-pegua, ha okaru Moab peve, ha omombo yvyraã Arnón-pegua. Malaventura ndéve, Moab, reñembyai pueblo Kamosh-pegua. Oñemeẽ umi mitãkuéra hendive oñeñongatu hagua, ha umi mitãkuñakuéra hendive cautivos rey Sihon Amorreos-gui. Ha pe ñemitỹ haekuéra oñembyaíta, Hesebón guive Daibón peve, ha kuñakuéra gueteri omoĩ jey tata Moáb ári.

Oiko ha Israel opaite táva Amorreo-kuéra-pe. Ha Moisés omondo ohecha hagua Jazer, ha oñembyaty chupe, ha umi táva michĩmi ichupe, ha omboguejy pe Amorreo oikóva upépe. Haekuéra ojere jey rire, ojevy tape Basán-pe, ha osẽ Og, mburuvicha Basán-gua, oñembyaty hagua hendive, ha opavave tapicha imbaekuéra ñorairõ-pe Edrei-pe. Hae ñeẽ Yara Moisés rehe: Ani rekyje chupe, hína nde po-pe ameẽ chupe, ha opavave tetã imbae, ha opavave yvy imbae, ha remoĩta chupe ramo remoĩ Sehón, rey Amorreo-kuéra mbae, hae oikóva Hesebón-pe. Haekuéra onupã chupe ha umi mitãi chugua, ha opavave umi tapicha chugua, peve ndojehejáiramo chugua oikove haguã, ha haekuéra oipytyvõ yvy chugua.

22

Haekuéra Israel rembijakuéra oho rire, oñembyaty kuarahyresẽ gotyo Moab-pe, Jordán ykére Jericó rapykuéri. Ha Balak, Zippor ray, ohecha rire opaite mbae ojapo Israel Amorreo-pe Ha

ojesarái Moab pe tapicha tuicha mbae, oĩ haguére heta, ha oñemondýi Moab Israel mitã kuéra táva guive. Ha Moab hei Madiam mburuvicha rape rehe: Koágã ko aty koã ombohasýta opavave ñande jerére, ohasývo peteĩ tembi'u michĩ ombohasýva mba'e hovyũ yvy guive, ha Balak, Sepfor memby, tuvichakue Moab, oĩ upe árape. Ha omondo mensahéro Balaam-pe, Beor memby, Pethor-pe, haéva oĩ ysyry ári yvy memby tetã tapicha hese, ohenói hagua chupe, heívo: Ehecháke, tetã tapicha osẽ Ehipto-gui, ha ehecháke oñembotavy hechaha yvy rehegua, ha ko oguapy ojere che mbae. Ha koágã ejú emborayhu chéve ko tapicha, hína imbarete ko o ore, oiméramo ikatu ñamboguejy ichugui, ha amoñepyrũ ichupe yvy guive, hína aikuaa mávapa oiméramo emborayhu nde oñemborayhúta, ha mávapa káta emborayhu chéve nde oñemborayhúma. Ha oho consejo de ancianos Moab-gua, ha consejo de ancianos Madián-gua, ha umi mbae aranduka ijyvaỹre oguereko haguépe, ha oho Balaam rehe, ha hei ichupe umi ñeẽ Balak mbae. Hae oî chupekuéra: Peñemoĩ koápe ko pyhare, ha ambohovái peẽme umi mbae oñeẽta Ñandejára chéve. Ha upéicha opyta umi mburuvicha Moáb-gua Balaam rehe.

Ha upéi oú Ñandejára Balaam rehe, ha hei chupe: Mbaépa koã kuimbae nde rehe? Hae hei Balaam Tupã-pe: Balak, Sepphor memby, Moab mburuvicha, omondo ichupe che-pe heívo, Ehecháke, peteĩ tetã osẽ Ehipto guive, ha okañy yvy rechakuaa, ha kóva oguapy ojejokóvo chéve, ha koágã eju emborayhu chéve ichupe, oiméramo upéicharamo aikuaáta ahupyty ichupe, ha amboguejy ichupe yvy guive. Hae jei Ñandejára Balaam-pe: Ani

reho hendive, ani avei remborayhuỹ ava, hae rehe oñemborayhu haguére. Ha oñemboy Balaam pyhareve, hei umi mburuvicha Balak-pe: Oho peẽ pe mburuvicha-pe, ndahaéi omboguejy che Ñandejára oguata hagua peẽ ndive. Ha oñemboy rire umi mburuvicha Moab, oho Balak-pe, ha hei: Ndoipotái Balaam oho orendive.

Ha Balak omoĩ jey omondo hagua mburuvicha hetave ha iporãvéva koãgui. Ha upéi oho Balaam rehe, ha hei ichupe: Koãva hei Balak Zippor mbae: Ajerure ndéve ani reñembotavy reho cherehe. Honorablemente piko che ahonorátane ndéve, ha opaite mbae emeẽramo nde erei ajapo ndéve guarã, ha ejú koápe emborayhu chéve ko tapicha kuéra. Ha ombohováiva Balaam, ha heiva umi mburuvicha Balak rehegua, omeẽramo chéve Balak henyhẽ iróga itavyjevýpe ha kuarepotípe, naikatúi avei ahasakuaa pe ñeẽ Señor Tupã rehegua, ajapo hese michĩva térã tuichava che akãme. Ha koágã peñembyaty koápe peẽ avei ko pyhare koã, ha aikuaáta mbae omoĩvéta Ñandejára oñeẽ che rehe. Ha oúva Ñandejára Balaam-pe pyhare, ha hei chupe: Oiméramo ohenóiva nde koã kuimbae, ñepuãvo ehapykuévo chupekuéra, ha katu pe ñeẽ pe añeẽtava ndéve, kóva rejapota.

Balaam oñepyrũ rire pyhareve, omboguata imymba burro ha oho umi mburuvicha Moab ndive. Ha Ñandejára oñembyasy pytyvõme iñembyasy rehe haekuéra oho, ha oñepyrũ pe mensajero Ñandejára rehegua oñembyai hagua chupe, ha hae ojehupi pe imburika ári, ha mokõi itembiguái hae ndive. Ha ohecha rire mburuvicha Tupã rape oñemboy tape-pe ha kyse

ojeipea ichupe po-pe, mburuvicha ojevýi tape guive ha oho ñu-pe, ha oñoty mburuvicha-pe kyse-pe ichupe rehe omoĩporã hağua chupe tape-pe.

Ha oñemboy el mensajero Tupã viñedo ryguasu-pe, cerca koápe ha cerca koápe, Ha hechakuaa la mburuvicha la Tupã rape, la mburuvicha ojopyapo hendive pe okẽ gotyo, ha oñembyai pe Balaam py pe okẽ gotyo, ha oñembyai gueteri osuhu hague.

Ha omoĩve mensajero Tupã rehegua, ha oho rire oñemboy peteĩ tenda hũípe, upépe ndaikatúi ojevy akatúa térã asúpe. Ha ohecha rire mburuvicha Tupã-gui, mymba guaikuru oguapy Balaam guype, ha Balaam ipochy, ha osu'u mymba guaikuru va'ekue takua'i rupive. Ha peẽ Ñandejára Tupã mburuvicha juru, ha hei Balaam-pe: ¿Mbae ajapo ndéve haguã repokapy chéve ko mbohapyha jey? Hae Balaam hei mburuvicha ári: Emoĩporã chéve, ha aikuaase kyseỹ po che pópe, koáğa ãga aikuaáta nde. Ha mburuvicha hei Balaam-pe: ¿Nahániri che mburuvicha nde-gua hae-pe reguata ñepyrũ nde mitã-guive ko árape peve? ¿Mbae nterehecha-ỹ nterehecha-ỹ-rã ajapo ndéve kóicha? Ha katu hei: Nahániri. Ojehechauka katu Ñandejára umi tesa Balaam rehegua, ha ohecha peteĩ mensajero Señor rehegua oñemboỹva pe tape-pe ha peteĩ kyse ojeipeáva pe po-pe ijehegui, ha oñemokũ ha oñemombaeguasu pe ova rehegua ijehegui. Ha hae chupe ángel Tupã rehegua: Mbaérepa reipota nde mburuvicha ko mbohapyha? Ha ehecháke che ahasa nde ñeẽ vai haguã, heta ndahaéi porã nde tape che renonde, ha ohechakuévo chéve mburuvicha, oñemboja chégui mbohapyha

ko. Hae ndojehejaréi ramo, koágã upéicha nde añete ajapoa, upéva hae katu añongatu. Ha Balaam hei ángel Señor-pe: Che ajejavi, ndaikuaái rupi nde cherembotove tape-pe che rojotopávo guarã, ha koágã ndereikotevéiramo, ajuase. Hae oñeẽ pe mensajero Túva rehegua Balaam rehe: Eho juntamente umi tapicha ndive, ha katu pe ñeẽ pe hae si chee ndéve, koã reguereko ñeẽ hagua. Hae oho Balaam umi mburuvicha Balak rehegua ndive.

Hae Balak ohendu rire Balaam oúma, osẽ oñembyaty hagua hendive Moab táva-pe, haéva oĩva Arnon ñemby-pe, haéva oĩva peteĩ vore ñemby-gui. Hae hei Balak Balaam-pe: ¿Ndahaéi pa amondo nde-pe ohenói hagua nde? ¿Mbaére pa ndaroúi cherehe? ¿Añetete ndaikatúi arojerovia nde? Hae oñeẽ Balaam Balak rehe: Ehecháke, ajeju nde rehe koágã. ¿Ikatúpa añeẽ mbae? Pe ñeẽ omoingéva Ñandejára che jurúpe, kóva añeẽta. Ha oho Balaam Balak ndive, ha oguahẽ táva ñemitỹme. Ha Balak omoñeẽ ovecha ha mborikuéra, ha omondo Balaam-pe ha umi mburuvicha ijykére. Oiko pyhareve, ha Balak ojapyhy Balaam, oguenohẽ chupe yvate kuarahy yvyra Baal-pe, ha ohechauka chupe upégui peteĩ vore tapicha-kuéra rehegua.

23

Hae oî Balaam Balak-pe: Emopuã chéve koápe pokõi altar, ha embosakoi chéve koápe pokõi vaka mitã ha pokõi ovecha kuimbae. Ha ojapo Balak oñeẽva chupe Balaam ramo, ha

omboguejy vaka mitã'i ha ovecha macho altar ári. Hae Balaam hei Balak-pe: Eñemboy nde poromboe rehe, ha ahata oimba chéve ojehecháta Ñandejára oñembyatýpe, ha ñeẽ pe oimba chéve ohechauka, amombeu ndéve. Ha eñemboy Balak iporomboe rehe. Ha Balaam oho oporandu Tupã, ha oho oĩ porã, ha Tupã ojekuaa Balaam-pe, ha hei chupe Balaam: Mokõi pa pokõi altar amoĩporã, ha amboguejy guaviramii ha ovecha kuimbae altar ári. Ha Túva omoĩ ñeẽ Balaam rembeýpe, ha hei, ojere Balak gotyo: Péicha peñeẽta. Ha ojevy chupe, ha upéicha oñemboy umi oñembohovái hekopete rehe, ha opavave umi mburuvicha Moab hendive, ha oiko Tupã Ñeã chupe. Ha oguereko jey iparábola, oñeẽ: Mesopotamia guive omondo chéve Balak, Moab rey, yvyty kuarahyresẽ guive, oñeẽvo: Eju emborayhu chéve Jacob, ha eju emborayhu chéve Israel. ¿Mbaépa amaldiciseterei pe ndokatupyrýiva Ñandejára? ¿Térã mbaépa amaldiciseterei pe ndokatupyrýiva Tupã? Porque yvyty yvate guive chéve ahechata hendive, ha yvytyi guive chéve ajesarekóta hendive, eñatende: tetã oiko oñondive oikóta, ha tetãnguéra apytépe ndojehechauka moõirõta. Mávapa omoañetéma umi táva Jakóva rehegua, ha mávapa omohaãngáta umi tetã Israélgua? Omanóke che rete umi rete oĩporãvagui apytépe, ha oikóke che táva umi táva kóichagui ramo.

Hae Balak hei Balaam-pe, mbaépa rejapo chéve? Che vengái mbaasy hagua roehenói ndéve, ha koáĝa remombaeguasu mbaeguasu. Hae oñeẽ Balaam Balak rehe: ¿Nahániri opaite mbae emoĩ Ñandejára che jurúpe kóva aguardaréta añeẽ? Hae

oñeẽ Balak ichupe: Eju gueteri cherehe ambue tendápe, upégui nderehechámoãi chupe, ha katu peteĩ vore mante heguíva rehecháta, opavave katu ani rehecha, ha emborayhu chéve chupe upégui.

Ha ojesareko chupe kokue atalaya ári yvate ojejapo, ha omopuã akópe pokõi altar, ha ombohasa yvate guachoi ha ovecha kuimbae altar ári. Hae Balaam hei Balak-pe: Eñemboy ne mbaeporãso rehe, ha che ahata añeporandu Ñandejára-pe. Ha Tupã ojuhu Balaam rehe, ha omoinge ñeẽ i jurúpe, ha hei: Ejevy Balak gotyo, ha koã mbae ereẽta. Ha ojevy chupe, ha upéva oñembyaty ári iporogueraha pytápe, ha opavave mburuvicha Moáb hendive, ha hei chupe Balák: Mbae oñeẽ Ñandejára? Ha oguereko jey iparavola, oñeẽ: Eñepyrũ, Balak, ha ehendu, eñemongeta, testigo, Zippor rajy. Ñandejára ndahaéi avañeẽ ojapu hağua japu, avei ndahaéi mitã avañeẽ oñemondýi hağua. Hae oñeẽ, ¿ndahaéi ojapo? Oñeẽ, ¿ha ndahaéi opyta? Ehecháke amoporãite ajapo, amoporãitéta, ha ndaipórimo ambojereíta. Ndaipóri ojejapo mbaapy Jacob-pe, avei ndojehechaukáta mbaapy Israel-pe, Ñandejára pe Ñanderu imbae ojee, pe mbae porãitereíva mburuvicha-kuéra ipe. Túva omoñeẽva chupe Ehipto guive, oguereko mbaretĩ mbokarajá peteĩ cuerno-guáicha. Ndahaéi rehegua oĩ oñemombeu yvate Jacob-pe, avave manteỹ oĩ Israel-pe. Oñeẽta Jacob-pe, ha Israel-pe, mbae ojapo porãta Tupã. Ehecháke tetã haeháicha kyguasu oñemboyva, ha haeháicha jagua oñembotuichaitava, ndokeiva opaũ peve oúvo mymba jeheka, ha huguy kuimbaekuéra oúta.

Ha hei Balak Balaam-pe: Ani haguã rembojavy chéve hendive, ha ani avei remokirĩri hendive. Ha mbohovái Balaam hei Balak-pe: Ndarohaséi ndéve, heívo: Pe ñeẽ oñeẽtaramo Ñandejára, péva ajapo. Hae hei Balak Balaam-pe: Ejú, agueru ndéve ambue tendápe, oiméramo Ñandejára-pe, ha emboarai chéve ichupe upégui. Hae Balak ogueru Balaam yvate rupi Peor-pe, oñembotuichavéva koã ñu rupi. Ha hei Balaam Balak-pe: Emopuã chéve koápe pokõi altar ha emboguejy chéve koápe pokõi vaka mitãi ha pokõi ovecha akãrague. Ha ojapo Balak oñeẽvaekue chupe Balaam, ha omboguejy vakai ha ovecha táva altar ári.

24

Ha Balaam ohechakuéra porã hína Ñandejára renondépe mbaeporã Israel rehe, ndohoíri oñemboguata ramo hína oikóva chupe oñembyaty hagua umi señal kuéra rehe, ha ombojevy ova chupe kaaguy gotyo. Ha ojesýva Balaam hesape, ohecha Israel oñembyatýva opavavekuéra rehe, ha oiko hesýpe Tupã rape. Ha ojapyhy rire iparábola, hei: Hei Balaam, Beor memby, hei pe kuimbae añetete hechakuaáva, Hei ohendu ñeẽ mbarete rehegua, máva ovecha Tupã rechapyrã oképe, ojehechauka hína i resa. Mbaéichapa porãiterei umi óga nde, Jacob, umi tenda nde, Israel. Umi yvytyi ombojekuaáva, ha umi yvyramata ysyry rehe, ha umi óga omoĩva Ñandejára, ha umi yvyra cedro y jerére. Osẽta peteĩ kuimbae hesemby guive, ha omandóta heta tetã, ha ojejyvyveỹta Gog tembiapo, ha oñembotuichaveỹta

itembiapo. Túva omboguata chupe Ehipto guive, túva reko porã unicornio reko guive chupe, ou tetã enemigo chupe, ha mbae tuicha chupe ou tuetue, ha iflecha rupive ojuka enemigo. Oñemondyívo opytaỹ léon ramo, ha léon mitãi ramo, mávapa omboguejy hendive. Umi nde mbaeporãitéva oñembaeporãite, ha umi nde mbaevaiíva oñembaevai.

Ha Balak opyamongeta Balaam rehe, ha oñembojao ipo rupive, ha hei Balak Balaam-pe: Amoñeẽ vai hagua che rerekóva ahenóima nde, ha koágã oñemomarandu, nde omoporãvo omoporã mbohapyha koã. Koágã upéicha eñani nde rendápe, chee, amborayhu ndéve, ha koágã Ñandejára omboykéma ndéve mbae porãite-gui. Hae Balaam hei Balak-pe: ¿Ndahaéi avei ne mensahéro-kuérape umi nde mondo hague chéve añeẽ heívo, Balak chéve omeẽramo iñóga henyhẽva plata ha kuarepotíre, ndaikatúi amboguejy Ñandejára ñeẽ ajapo porã térã vai che rehe guive; opaite Tupã heíva, upe ahenói. Ha koágã ehecháke ajesarái amo che rendápe, eju, añemomaranduta ndéve mbaépa ojapota ko tetã nde tetãme ary paha guive.

Ha oñemboguejy rire iparabola, hei,

Hei Balaam, Beor memby, hei pe kuimbae añeteguáva hechakuaáva, ohenduva ñeẽnguéra Tupã mbaéva, oikuaáva kuaapy Yvate Vevúigui, ha hechakuaa Tupã rehegua ohechakuaáva ke me, ojehechauka resa kuéra imbaéva. Ahechauka chupe, ha nahániri koágã, amborayhu, ha ndoikéi. Ojesarái mbyja Jacob-gui, oñemboy kuimbae Israel-gui, ha

ombyai umi tendotarã Moab, ha osako visã mayma mitãi Seth. Ha haeta Edom jereraha, ha haeta jereraha Esaú pe tovajokuaa i, ha Israel ojapo katupyrýpe. Ha oñemokyreỹta Jakópe guive, ha ombyaita pe oñeñongatu haguéva táva guive. Ha ohechavévo Amalek, ha ojapovévo iparábola, hei: Ñepyrũ tetãnguéra Amalek, ha tysã ichupe oñembyaíta. Ha ohechavévo Kenita-pe ha oñemboguejývo iparábola, hei: Mbarete ne róga, ha oiméramo remoĩ itakúpe ne táyra. Ha oiméramo oiko Beor-pe kokue mbaekuaáva rehegua, Asiria-kuéra ojagarrátane ndéve. Ha ohechavévo Og-pe ha ojapovévo iparábola, hei: ¡Ô, ô! ¿Mávapa oikóta arakaévo Tupã omboguejýramo koã mbae? Ha osẽta po Kittim guive, ha omboasy Asiria, ha omboasy Hebreo-kuérape, ha ha'ekuéra peteĩ añóme oñemano va'erã. Ha oñepyrũ rire Balaam oho, ojevy hague iñtendápe, ha Balak avei oho hendive.

25

Ha Israel oñembyaty Shittim-pe, ha oñembojavyi ava rekuéra oñemondýi hagua Moab rajy kuérare. Haekuéra ohenói chupekuéra opyta haguã umi mbaeporãso umi ídolo ichupekuéragua, ha ou umi tapicha umi mbaeporãso ichupekuéragua, ha oñemombaeguasu umi ídolo ichupekuéragua. Ha oñemohuã Israel Baal peor-pe, ha opochy pypore Señor Israel rehe. Hae hei Señor Moisés-pe: Ejagarra opaite umi mburuvicha tapicha-kuéra rehegua, ha emoĩ techapyrã chupekuéra Señor-pe okuévo kuarahy-gui, ha ojevy

porã pytyvõ Señor-pe rehegua Israel-gui. Hae hei Moisés umi tribu Israel-pe: Pejapoa peteĩteĩva pe oikéva ichupe pe oñemohuãmbyre pe Baal Peor rehe. Ha ha ehechauka peteĩ kuimbae umi mitã Israel-gui oúva ogueru hembyrýi kuña Madianita renondépe Moisés ha renondépe opavave mboaty mitã Israel-gui, haekuéra katu ojayhúva okẽ okẽhápe tenda mboaje rehegua. Ha Finees, Eleazar rajy, Aarõ rajy sacerdote-gua rehecha rire, opuã aty mbytegui ha ojagarra lanza ipópe, Oike amo rire kuimbae Israelita-gua pe kámina-pe, ha ojepoky mokõivéva, kuimbae Israelita ha kuña ipy rupive, ha opyta pe mbaasy Israel memby-kuéra gui. Ha oĩ vaekue umi manoỹva umi mbaasy rupive, irundy ha mokõipapy sui.

Ha oñeẽ Señor Moisés-pe heívo, Phinehas, memby Eleazar-gua, memby Aaron sacerdote-gua, omombotavy che pyhare Israel memby-kuéragui, ojejavy haguépe che ñeñarõ hese-pe, ha ndarekoỹi Israel memby-kuéra che ñeñarõ-pe. Upéicha chee, ehecháke che ameẽ ichupe ñemboaty pyaguapýgui. Ha oĩta chupe ha imembyaty rehe hendive ñemboaty sacerdocio oñembyahýiva, umi mbae rehe oñehaã porã hese iÑandejára rehe, ha oñembyai Israel rembirekokuéra rehegua. Téra ha téra upe tapicha Israel-gua oñembohasýva, oñembohasýva kuña Madián-gua ndive, hae Zambri, memby Salmón-pe, mburuvicha óga tetãygua Simeón-gua. Ha téra kuña Madianita oñembotavýva rehegua, Chasbi, tembireko Sur mbaéva, mburuvicha tetã Ommoth mbaéva, óga familia hae umi Madiam mbaéva.

Ha ñeẽ Ñandejára Moisés-pe hei, eñeẽ mitãkuéra Israel-pe hei. Peñañoã umi Madianita-kuérape ha peipysyrõ chupekuéra. Haekuéra oñemombaretéva peẽme, haekuéra peẽme pe jepokuaaỹre, opavave ojepokuaaỹva peẽ Peor rupi, ha Chasbi rupi, tembireko mburuvicha Midian-gua rehegua, pehẽngue haekuéra, pe ojepyhýva pe árape pe jehupyty Peor rupi.

26

Ha oiko rire pe azote, oñeẽ Señor Moisés rehe ha Eleazar sacerdote rehe, heívo, Ejapyhy pe ñepyrũ opaite aty mitãkuéra Israel-gua, mokõipahápe ary guive ha yvate gotyo, oñondive óga amba ichugui; opaite pe osẽva oñorairõ hagua Israel-pe.

Ha ñeẽ Moisés ha Eleazar sacerdote Araboth Moab-pe, Jordán ári Jericó rapykuéri, hei: Guive mokõi paha ary guive ha yvate gotyo, oĩháicha omboaty Señor Moisés-pe, ha umi mitã Israel umi osẽvaekue Egipto guive. Reuben hae Israel rymba tenondegua, ha Reuben memby kuéra hae Enoch, ha Enoch taygua kuéra, Pallu rehe, ha Pallu taygua kuéra. Asron-pe, Asronei-gui tavayguakuéra, Charmi-pe, Charmi-gui tavayguakuéra. Koã tetãygua hae Rubén rehegua, ha oiko pe papapy chupe, mbohapy ha irundy-pa sui ha pokõi sa ha mbohapy-pa.

Ha Pallu ray hae Eliab. Ha mitãkuéra Eliab, Namuel, ha Dathan, ha Abiram, koãva oñehenói vaekue mboaty rehegua, koãva hae

umi oñemboaty vaekue Moisés ha Aarón ári mboaty Coré-pe, oñemboaty haguépe Señor rehegua. Ha ojepe rire yvy ijuru, omokunu chupekuéra ha Korah omanóvo mbohapy hetã, ogueru jave tata mokõipa ha po, ha oiko taãga. Umi mitãkuéra Korah katu ndahaéi omano.

Hae Simeón mitãkuéra, Simeón mitãkuéra tekoha, Namuel-pe, Namuel-gua tekoha, Jamín-pe, Jamín-gua tekoha, Jakín-pe, Jakín-gua tekoha, Zerah-pe, tapicha haekuéra Zerahita; Saul-pe, tapicha haekuéra Saulita. Koã ava Simeón-gua pe jaikuaápe, mokõi ha mokõisapa suĩ ha mokõisapa.

Judá mitãkuéra hae Er ha Onan, ha oñemano Er ha Onan Kanaán yvy-pe. Ha oñemoĩ Judá ray'kuéra hembiaty rehe: Sela rehe, hembiaty Selaitakuéra; Peres rehe, hembiaty Peresitakuéra; Sera rehe, hembiaty Seraitakuéra. Ha oĩ umi mitã Phares-gui: Hezron-pe, tekoha Asronita; Iamun-pe, tekoha Iamunita. Koã ava tavayguakuéra Judá rehegua ojehechaháipe hembiapokuéra, poteĩ ha mokõipapa sui ha po sui.

Ha Issachar-gua mitãkuéra idëmous-gui: Tola rehe, dëmos Tolaíta; Phua rehe, dëmos Phuaíta. Iasub-pe, umi tapicha Iasoubi-gua, Samram-pe, umi tapicha Samrami-gua. Koã ava Isacar-gua papapy rupive, irundy ha pokõi pa sy ha irundy sa.

Zebulun remikotevẽ oñondive itetãkuéra, Sered-pe, tetã Seredite-gua, Allón-pe, tetã Allonite-gua, Allel-pe, tetã Allelite-gua. Koã ava Zabulón-gua papapy hese, pokõi pa sy apỹi ha po

sa.

Mitãkuéra Gad oñondive tekoha ichugui haekuéra: pe Saphon, tekoha Saphonita; pe Haggi, tekoha Haggita; pe Shuni, tekoha Shunita, Azene-pe, umi tavayguakuéra Azene-gua; Addi-pe, umi tavayguakuéra Addi-gua. Arod-pe, tapicha hae Aroadi; Ariel-pe, tapicha hae Arieli. Koã tapicha memby Gad-gui ojehecháva, irundy ha irundy pa sy ha po sy.

Asher remikotevẽ oñondive hendive tetãnguéra, Jamin-pe, tetã Jaminite-gua, Jesou-pe, tetã Jesouite-gua, Baria-pe, tetã Bariaite-gua. Kober-pe, Koberi-gua tavayguakuéra; Melchiel-pe, Melchieli-gua tavayguakuéra. Hae Asher rajy téra Sarai. Koã tetãygua Asher-gua hembyre papapy guive, mbohapy ha irundy saive peteĩ suũ ha irundy saive peteĩ sy.

Mitãkuéra José rehegua iñemohenda haguã, Manasés ha Efraím.

Mitãkuéra Manasseh rehegua. Machir-pe, tetã Machirita, ha Machir omboguapy Gilead-pe, tetã Gileadita. Ha kóva mitãkuéra Gilead rehegua: Ahiezer, tekoha Achiezerita; Cheleg, tekoha Chelegita. Esriel-pe, tapicha haekuéra Esrieli, Siquem-pe, tapicha haekuéra Siquemi. Symaer-pe, umi tapicha Symaeri-gua, ha Opher-pe, umi tapicha Opheri-gua. Ha Salpaad-pe, Opher memby kuimbae, ndojeporekói chupe memby kuimbae kuéra, ha katu kuña memby kuéra, ha koã hae Salpaad kuña memby kuéra réra: Mala, ha Noua, ha Egla, ha Melcha, ha Thersa. Koã tetã Manasés-gua ijepapapykuaa guive, mokõi ha po sã ha

pokõiha sai.

Ha koã hae Efraím rajy kuéra, Sutala rehe, táva Sutalán rehegua, Tanaj rehe, táva Tanají rehegua. Koã hae Sutala rajy kuéra, Edén-pe, táva Edén mbaéva. Koã hae umi tetã Efraím-gua jepapara rupive, mokõi suỹ ha mbohapymã suỹ ha po suỹ, koã hae umi tetã Josẽ memby-kuéra oñondive umi tetã ha'ekuéra.

Benjamín ray kuéra hembiaty oñondive chupe, Bale rehe, hembiaty hae Balí, Asybér rehe, hembiaty hae Asybherí, Iachirán rehe, hembiaty hae Iachiraní.

Sophan-pe, tapicha hae Sophanes mbae. Hae oĩvaekue umi mitã Bale rehegua: Adar ha Noeman. Adar-pe oĩ tekoha Adari rehegua, ha Noeman-pe oĩ tekoha Noemani rehegua. Kóva hae mitãkuéra Benjamín-gua oñondive tekoha ichupe kuéra, jepapara ichupe kuéra guive: po ha mboapy say suỹ ha po say.

Ha umi memby Dan oñembyaty haguépe, pe Shuham, aty Shuhamites-gua, koãva aty Dan-gua oñembyaty haguépe. Opaite umi tapicha Samei-gua oñondive jehechakuaa ha'ekuéra, irundy ha pokõi sa peteĩ su ha irundy sa.

Neftalí remikotevẽ oñondive umi tekoha haekuéra rehegua, Asiel-pe, tekoha Asielita, Guni-pe, tekoha Gunita. Jeser-pe, umi tapicha Jeseri-gua; Sellem-pe, umi tapicha Sellemi-gua. Koã hae umi tetãygua Neftalí oúva hembiapoỹre haévagui, irundypa suỹ ha mbohapysa.

Kóva hae la papapy mitãnguéra Israel-gua: poteĩ sy mombyry sy ha peteĩ sy ha pokõi sy ha mboapy sy.

Ha oñeẽ Señor Moisés-pe heívo, Kóva kuérape oñembojao ojehaarõta yvy oguerekouka hağua papapy téra rupive. Umi hetave-kuérape remohetave-veãta pe herencia, ha umi saive-kuérape remosaive-veãta pe herencia ichupe kuéra. Peteĩteĩme, oñembopapapy haguéicha, oñemeẽta pe herencia ichupe kuéra. Rupi kléro-kuéra oñembojao-ta yvy téra-kuérape, ojehegui tribu-kuéra taita-kuéra hese oipytyvõ-ta. Klérogui pejavukaarã herencia ichupe heta ha mbovyive apytépe.

Ha Levi rajykuéra hembirekokuéra rehe, Gersón-pe, tapicha Gersón-gua, Coat-pe, tapicha Coat-gua, Merari-pe, tapicha Merari-gua. Koã hae umi tetã Levi memby kuéra: tetã Lobeni rehegua, tetã Hebroni rehegua, tetã Kore rehegua ha tetã Mousi rehegua, ha Koat omboguapy Amram. Ko hae katu téra ko kuña chupe hae Jochebed, tembireko Levi rehegua, hae oñembyaty koã Levi-pe Egipto-pe, ha oñembyaty Amram-pe Aaron ha Moisés, ha María, tavy chupekuéra. Ha ojejapo Aarón-pe Nadab, ha Abiud, ha Eleazar, ha Itamar. Ha omanó Nadab ha Abiud omoinge jave chupe tata ambue Señor rape en kaaguy ypykue Sinaí-pe. Ha ojehua hendive papapy guive hendápe mbohapy ha mokõipa suũ, opavave kuimbae peteĩ jasy guive ha yvate gotyo, ndahaéi hína ojepapapy oñondive mbytépe memby Israel-gua, hákatu ndoñemeẽi chupekuéra mbae mbojao mbytépe memby Israel-gua.

Ha kóva pe papapy Moisés ha Eleazar sacerdote-gui, umi ojesarekóva umi mitã Israel Araboth Moab-pe, Jordán ári Jericó rapykuéri. Ha koã ndive ndaipóri kuimbae umi ojehechávaekue Moisés ha Aarón rupive, umi ohechakuaávaekue umi mitã Israel ñu Sinaí-pe. Upéicha hei Señor chupekuéra, mano rupive omanovaerã koã kaaguýpe, ha ndojesarekói chupekuéragui avave peteĩ jepe, ñandeỹre Caleb, Jefone memby, ha Josué, Nun memby.

27

Oñemboja mitãkuña Salpaad memby Opher-gua, memby Galaad-gua, memby Machir-gua, tetã Manasseh-gua, memby Ioseph-gua, ha kóva hae téra: Maala, ha Noua, ha Egla, ha Melcha, ha Thersa, ha oñemboy Moisés renondépe ha Eleazar sacerdote renondépe ha mburuvicha kuéra renondépe ha aty pavẽ renondépe okẽ rógape aty ógape testimonio rehegua, hei, Ore ru omano kaaguýpe, ha upéva ndahaéi oĩva tetã aty ñembyatyha mbytépe Karai renondépe Kore aty-pe, ijavy rupi omano haguére, ha mitãi kuéra ndoikói chupe. Ani oñembotove ore ru réra iténta mbytégui, ndorekói haguére mitãi kuéra. Emeẽ oreve jerekoha ore ru ryvya kuéra mbytépe. Ha Moisés omboguejy chupekuéra mbae jeporu Ñandejára renondépe.

Ha oñeẽ Señor Moisés rehe. Ñeẽ, hekópe tembireko Salpaad oñeẽ porã, omeẽta chéve hendive jopói herencia oĩhápe pytyvõhára ru ichupe, ha emoĩta pe jopói ru ichupe hendive. Ha

umi mitã Israel-pe reñeẽta. Jee: Kuimbae omanóramo ha mitãi kuimbae ndaipóriramo, peñembohasáta iherencia imemby kuñápe. Opa katu ndaipóriramo mitãkuña chupe, pemeẽta herencia hermano ichupe. Oiméramo ha ndahaéi oĩ chupe hermano-kuéra, pemeẽta mbae jeguereko hermano-pe ru-gui ichupe. Ha upéicharamo ndaipóriramo ityvyrakuéra itúva, pemeẽta herencia oĩhápe hiaguĩvévape iñemongakuéragui, oguerekohápe hembirekópe, ha kóva haeta mitãnguéra Israel-pe tekokatu oñemboaty haguã, Ñandejára omandáva ramo Moisés-pe.

Ha hei Señor Moisés-pe: Ejua yvyty-pe oĩva Jordán gotyo, ko yvyty Nebo, ha ehecha yvy Canaán, haekuéra che ameẽ Israel memby-kuérape jeguereko haguã. Ha rehecha, ha remoĩmbáta ne retãme ndéve avei, Aarõ ne ryvy oñemoĩmba haguéicha Hor yvyty-pe. Ikatuiete peiko ñeẽ che-a kaaguasu Sĩ-pe, oñembyai jave tendota añete-haĝua che, nde-añete-i che y ári umi mboyve, ko hae y ñeẽporã Kades-pe kaaguasu Sĩ-pe. Hae hei Moisés Señor-pe. Oñemohenda Ñandejára Ñanderu Tupã umi espíritu rehegua ha opavave tete rehegua peteĩ tapicha ko tendota ári. Mava osẽta ichupe mboyve hesẽ chupe, ha mava oiketa ichupe mboyve hesẽ chupe, ha mava osẽmbota chupe, ha mava oikembota chupe, ha ndahaéi tendota Yára ramo ovecha ndorekóiva ñemongakuaahára. Ha ñeẽ Señor Moisés-pe hei, ejagarra nde rérape Josué Nun ray, kuimbae oguerekóva pya hendive, ha emoĩta nde po ichupe ári Ha remohendáta chupe Eleazar tembiguái renondépe, ha remombaretéta chupe tenondépe opavave aty, ha remombaretéta hese rehegua

tenondépe. Ha nde remeẽta nde róga rehegua hese, ikatu hagüáicha ohendu hese Israel memby kuéra. Ha Eleazar sacerdote-gui ñemboýpe oñemboýta, ha oporandu chupe pe juicio pe jehechaukáva Señor-gui ñemboýpe, pe iýre osẽta, ha pe iýre oiketa ha'e ha Israel-gua mitãkuéra oñondivekuéra, ha opavave pe tendaguasu.

Ha Moisés ojapo mbaéichapa omandápe chupe Ñandejára, ha ojapyhy Josué rehe, omoĩ chupe Eleazar sacerdote renondépe, ha opavave tendota renondépe. Ha omoĩ ipo ári chupe, ha omoĩporã chupe ojehegui oñeẽ Ñandejára Moisés-pe.

28

Ha oñeẽ Señor Moisés-pe hei haguã. Emandua koã mitãkuéra Israel-pe, ha ere chupekuéra, ei haguã: che mbaemeẽ, che mbaemeẽ, che mbaeporã pyhare porã-pe ñangareko peikuaa pemeẽ chéve che arete jave. Ha ereãta chupekuéra koã mbae: koã umi mbae oñemeẽva opaichagua peẽ pegueruũta Ñandejárape, ovecha mitãi peteĩ ary orekóva ndaiporiãivaekue mokõi peteĩ ára-pe oñembohasýpe jepivegua tapiaỹre. Ovecha peteĩ remojapo pyhareve, ha ovecha mokõiha remojapo kaaru gotyo.

Ha rejapo peteĩ dékatõ oifi-gui semidali oñemeẽ hagua sacrifisio-pe, ñembojehe ojee hagua aseitépe, tétarto ĩ-gui. Oñemboguejy ñemboguejy jepivegua, pe oñemoñeẽvaekue yvyty Sinaípe osẽ

hagua pire porãitéva Señor-pe. Ha iñypytyvõ ha'e irundy ha'e ín pe ovecha pe peteĩ-pe, pe tenda imarã'eỹva-pe rehe omoĩta iñypytyvõ kamby hatã Señor-pe. Ha pe ovecha mokõiha pejapo pytũ gotyo, oñondive jehupyty chupe ha oñondive tembiruete chupe pejapoporã pyhytu hyakuã Ñandejára-pe. Ha ko árape sábado rehegua, peikuaáta mokõi ovecha mitãi peteĩ ary orekóva ndaiporiãiva, ha mokõi paũ décima harina porã oñembojehea aceite-pe oñemeẽ hagua sacrificio ha libación. Oñemopotĩ sábado-kuéra rehegua sábado-kuéra-pe, oñemopotĩ tapiaite rehegua ári, ha iñekyã hetãva.

Ha umi jasy pyahu-pe, peikuaáta ofrenda jehupyty Señor-pe: vaka mitãi vaka-gui mokõi, ha ovecha macho peteĩ, ovecha mitãi peteĩ ary-gua pokõi ndorekói-va mbaeve vai. Mbohapy dékima harina porã oñembojehe aceite-pe mborekuéra mitã peteĩme, ha mokõi dékima harina porã oñembojehe aceite-pe ovecha machokuéra peteĩme. Peteĩ décimo harina fina oñembojehe aceite-pe cordero peteĩme guarã, sacrificio hyakã porãitéva, ofrenda Ñandejárape. Pe jeporu chupe hikuái hae pe mbytepyte pe ín ojehupyty pe mborekápe peteĩme, ha pe mbohapyha pe ín ojehupyty pe ovechape peteĩme. Ha pe irundy pe ín ojehupyty pe tĩvape peteĩme vino, kóva pe holocausto jasy guive jasy peve umi jasy pe arýpe.

Ha peteĩ tỹi yvyramáta guive Yára rehegua jejavy, oñembohasáta holocausto ypykue ári, ha iñemombeu.

Hae jasy peteĩháp̃e, tetãmby ha papohapýpe ára jasy rehegua,

pascua Ñandejára. Ha peteĩ ha papoapy ára ko jasy rehegua tembiasa, pokõi ára mbujape oĩỹva peúta. Ha pe ára tenondegua hérava say oĩta peẽme, opaite tembiapo mbaeporã ndapejapomoãi. Ha peẽme pemoĩta holocausto ofrenda Señor-pe, ternero bovino-gui mokõi, carnero peteĩ, cordero ary-rehegua pokõi; sin mancha oĩta peẽme-pe. Ha mbaepy ichupe harina porã oñembojehe aceite-pe, mbohapy décima vakai peteĩme, ha mokõi décima ovecha ryakuã peteĩme. Décimo décimo remojapo peteĩ cordero-pe, umi pokõi cordero-kuérape. Ha peteĩ tỹi mymba guasu kuéragui peẽ ñemyatyrõ hagua peẽ jejavy rehegua Except mbaepy oñembohasýva pyahare rehegua ojejapohápe tapiaite, haéva mbaepy oñembohasýva tapiaite. Koã mbae ojehegui koã mbae pejapo piko ára oikévo mokõi ára, mbaereíre oñemeẽva pyhýpe oikévo pyhýpe tujakue Ñandejárape, holocausto meme ári pejapo piko libación ijehegua. Ha ko árape ipohakapy kyhyje aranduka será peẽme, opavave tembiapo mbaapo ndapejapotamoãi koápe.

Ha ára pyahu rehegua, oñembojerovia jave peikuaveẽ jeroky pyahu Ñandejárape semana-kuéra rehegua, hérava mbae porã haéta peẽme, opaite tembiapo mbaeporã ndapejapomoãi. Ha peẽme opaite pohãi Yara-pe, peteĩ pyhare porãitéva Yara-pe rehe: mokõi tembi'u vaka ryepyguáva vaka-gui, peteĩ ovecha macho, pokõi ovecha michĩmi peteĩ ary orekóva na'anga'u'ỹva. Pe mbaety ichupe semídali ñembojehea oĩva aceite-pe, mbohapy dékata pe vakai peteĩme, ha mokõi dékata pe ovecha ryakuã peteĩme. Peteĩ décimo peteĩ ovechape peteĩme, umi pokõi ovechakuérape, Ha peteĩ tãtĩ ryguasu vaka guive ñembohovái

hağua pe angaipa rehe, oñembohovái hağua pehenguéra, pe holocausto oñemeẽva tapiaỹre guiỹre. Ha pe mbaety ichupe pejapo chéve, vaiỹ oĩta peẽme, ha pe jeyu ichupe avei.

29

Hae jasýpe mokõipavẽme, peteĩ jasy rehegua, ojeherokyỹva maraneỹ oĩta peẽme, opavave tembiapo mbaapohaỹva ndapeẽpoimo'ãi, ára jeekuaáva oĩta peẽme. Ha peẽ pejapo ofrenda oñembyaty pukukue oikóva pyhare pytũ Karai Ñandejárape tembi'u porãitéva rehe: peteĩ mborekusu michĩmi vaka guive, peteĩ ovecha macho, ha pokõi ovecha michĩmi peteĩ ary orekóva na'iporiãi'ỹva. Pe mbaety ichupe semídali ñembojehea aceite-pe, mbohapy dékata pe vakai peteĩme, ha mokõi dékata pe ovecha macho peteĩme. Peteĩ décimo peteĩ ovechape peteĩme, umi pokõi ovechakuérape, Ha peteĩ tỹi mymba guasu kuéragui peẽ ñembyai rehe, ojapo hağua jepyruã peẽme ğuarã Except umi burnt offerings new moon rehegua, ha umi sacrifices ichupe rehegua, ha umi drink offerings ichupe rehegua, ha pe burnt offering continually rehegua, ha umi sacrifices ichupe rehegua ha umi drink offerings ichupe rehegua oñemboguata haguã ichupe rehegua según, peteĩ smell fragrance rehegua Señor-pe guarã.

Hae dékatã ko jasy rehegua hérava sai oĩta peẽme, ha peẽ pembyasy peẽ pya, ha opaite tembiapo ndapeẽ poiẽi. Ha peẽme ogueroguata holocausto-kuéra Señor-pe peteĩ pyhare porãitéva

rehe, ofrenda-kuéra Señor-pe: peteĩ ternero vaka-kuéragui, peteĩ ovecha macho, pokõi ovecha michĩ peteĩ ary orekóva; haekuéra ojehechaukáta ndaiporiãi peẽme. Pe mbaety ichupe hae avatii porã oñembojehe aceite ryepýpe, mbohapy dékatã pe vakai peteĩme, ha mokõi dékatã pe ovecha ryakuã peteĩme, Peteĩ décimo peteĩhápe ovecha, umi pokõi ovecha-pe ĝuarã, Ha peteĩ kavarai mymba guive peteĩ ñembyai rehegua, oñembohovái hağua peẽme rehegua, haéva ñembyai rehegua ñembohovái rehegua, ha pe holocausto pe tapiañete, pe ofrenda ichupe rehegua, ha pe libación ichupe rehegua oñondive pe interpretación pyhare rehegua tuicha porã ofrenda Ñandejára-pe.

Ha pe décimo quinto ára pe jasy séptimo koã, llamado santo oĩta peẽme, mayma tembiapo servil ndapeẽmoĩri, ha peẽ celebra ichupe fiesta Señor siete ára. Ha peẽme opaite mbaepy jehupyty mbaeporã pire Ñandejára-pe, ára ypy-pe vaka guasu mitãi vaka guasu-gui mbohapy ha pa, ovecha kuimbae mokõi, ovecha mitãi peteĩ ary orekóva papoapy ha irundy, ndaiporiãiỹva oĩta. Umi sacrificio ichupe avatii porã oñembojehe aceite-pe: mbohapy décima ternero peteĩme, umi trece ternero-kuérape; ha mokõi décima ovecha macho peteĩme, umi mokõi ovecha macho-kuérape. Peteĩ paũ peteĩ paũ peteĩ ovechape, irũ irundy ha paũ ovecha kuérape. Ha peteĩ kavara yvyraỹja guive peteĩ pe jeheja rehe, hae rire pe holocausto pe arakue rupi, umi mbaeporã ichupe ha umi bebida oñemeẽva ichupe.

Ha ko árape mokõiháp mburika mitãi papaha mokõi, ovecha

mitãi peteĩ ary orekóva papaha ha pa, ỹrõỹva. Pe oñemosãso ichupe ha pe oñemboguejy ichupe pe mborikuérape ha pe ovéchape ha pe ovechaitérape oñondive papapy ichupe, oñondive pe ñemoñeẽ ichupe. ha peteĩ kavara mymbai kavara kuéragui peteĩ ñembyai rehegua, ñandeỹre oñembohasýva rehegua opavave ára, umi ñembyai ichupe ha umi ñembyai kya ichupe.

Ko árape mbohapyhápe, mborekuéra paha papaha, ovecha kuimbae mokõi, ovecha mitãi peteĩ ary orekóva irundy ha pa ỹvaỹre. Pe oñemosãso ichupe ha pe oñemboguejy ichupe pe mborikuéra-pe, ha pe ovécha-pe, ha pe ovechaitéra-pe, oñondive papapy ichupe, oñondive pe ñemoñeẽ ichupe. Ha peteĩ kavara yvyraỹja guive peteĩ pe jeheja rehe, hae rire pe holocausto pe arakue rupi, umi mbaeporã ichupe ha umi bebida oñemeẽva ichupe.

Ára irundy-guápe: vaka ryguasu pa, ovecha ryguasu mokõi, ovecha mitã peteĩ ary orekóva papaha ha pa, ndorekóiva mbaeve vai. Umi poromboete ichupe ha umi y oñembojeréva ichupe umi guacherõ, umi ovecha kuimbae ha umi ovecha mitãi rehegua oñondive papapy ichupe, oñondive interpretación ichupe. Ha peteĩ kavara yvyraỹja guive peteĩ pe jeheja rehe, hae'ỹrõ pe holocausto pe arakue guare, umi mbaeporã ichupe ha umi bebida oñemeẽva ichupe.

Ko árape peteĩmbytépe, mberykuéra porundy, ovecha kuimbae mokõi, ovecha mitãi peteĩ ary orekóva irundy ha pa ñemboa'ỹre.

Umi poromboe ichupe ha umi y oñemeẽva ichupe umi mborekýi, umi ovecha kuñakuéra ha umi ovecha mitãi rehegua, oñondive papapy ichupe, oñondive interpretación ichupe. Ha peteĩ kavara yvyraÿja guive peteĩ ñembyai rehegua, oĩỹre oñembohasýva opa ára rehegua, umi mbae oñemosarambi ichupe ha umi mbae oñehesakã ichupe.

Ko árape irundy-poteĩhápe vaka mitãi pohapy, ovecha kuimbae mokõi, ovecha mitãi peteĩ ary orekóva papaha irundypohapy naĩporãivaekueỹva. Umi poromboe ichupe ha umi y oñemeẽva ichupe umi mborekýi, umi ovecha kuñakuéra ha umi ovecha mitãi rehegua, oñondive papapy ichupe, oñondive interpretación ichupe. Ha peteĩ kavara yvyraÿja guive peteĩ pe jeheja rehe, hae rire pe holocausto pe arakae guare, umi mbaeporã ichupe ha umi bebida oñemeẽva ichupe.

Ko árape irundy-mbohapýpe: vaka mitãi pokõi, ovecha macho mokõi, ovecha mitãi peteĩ ary orekóva papaha ha irũ, umi ndiveỹva. Umi poromboe ichupe ha umi y oñemeẽva ichupe umi mborekýi, umi ovecha kuñakuéra ha umi ovecha mitãi rehegua oñondive papapy ichupe, oñondive interpretación ichupe. Ha peteĩ kavara yvyraÿja guive peteĩ pe jeheja rehe, hae rire pe holocausto pe arakue guare, umi mbaeporã ichupe ha umi kamby ichupe. Ha ko árape pahapy gotyo ñemboty oĩta peẽme, opavave tembiapo mbaapoguasu ndapejapomoãi koápe. Ha peẽme holocausto-kuéra peteĩ pytũ porã rehe ofrenda-kuéra Señor-pe: peteĩ ternero, peteĩ ovecha macho, pokõi cordero peteĩ ary orekóva ndaiporiãiva. Umi mbaepyamongue ichupe ha umi

y jeporu ichupe mbohapy guasu-pe, mbohapy ovecha macho-pe ha umi ovecha mitã-kuérape oñondive papapy ichupe, oñondive mbaeporã ichupe. Ha peteĩ kavara yvyraÿja guive peteĩ pe jeheja rehe, hae rire pe holocausto pe arakae guare, umi mbaeporã ichupe ha umi bebida oñemeẽva ichupe.

Koã mbae pejapo Señor-pe umi ára guasu pendeévape, haeteÿre umi ñemboe pendeéva, ha umi ojejapo porãsévape pendeéva, ha umi mbae ojehupyty porãséva pendeéva, ha umi mbae oñemosarambi pendeéva, ha umi mbae ojekuaa pendeéva, ha umi mbae oñemeẽ pendeéva ha umi mbae oñemopotĩ pendeéva.

30

Ha Moisés oñeẽ Israel memby kuérape opaite mbae rehe Señor omandáva chupe. Ha Moisés oñeẽ umi mburuvicha umi tribu mitã Israel rehe, hei haguépe: Ko hae pe ñeẽ omandáva Señor. Kuimbae oĩva omombeúta mombeu Ñandejárape, térã oñembyai juramento, térã ojedefini definición reheve iñeẽ rehegua, ndoikuaa moĩỹi iñeẽ, opavave mbae oñesẽta ijurugua guive, ojapo. Araka katu ombojeroviáta kuña mbojeroviaha Señor-pe, térã oñembojoajúta ñembojoaju óga-pe ru ichupe mitãrusu jave ichupe, Ha hendúramo itúva ichupe umi mbaejerure ichupe, ha umi obligación ichupe, umi omoĩva según alma ichupe, ha okirirĩramo ichupe itúva, oñemboýta peteĩ umi mbaejerure ichupe, ha peteĩ umi obligación umi omoĩva según alma ichupe, opytáta chupe. Oiméramo ha

ananévo ananévota ichupe ru, oĩva ára ohendúta opavave imborayhu ha umi obligación omoĩvaekue iñeẽ rehe, ndoñemboguatavéitamo, ha Ñandejára omopotĩta ichupe, ananévo rupi ichupe ru.

Oiméramo oñemboguatáva oiko kuimbaépe, ha umi mbaejerure ichupe oĩ oñondive ñeẽtĩ jehechakuaa itembiguái, umi omoĩvaekue oñondive ipytuu. Ha hendúta chupe kuimbae ichupe ha oñemokirĩrĩta ichupe upe ára hendúta, ha péicha oñemboguapýta opavave umi mbaejerure ichupe ha umi mbae ojejapo vaerã ichupe umi omoĩvaekue ikatu rupi ichupe, oñemboguapýta. Ha katu oñembotovévo oñembotove chupe kuimbae mbae árape ohendu, opaite ñemboe chupe ha umi ñemboguata chupe omoĩvaekue ipyápe chupe ndoikómoãi, kuimbae oñembotovégui chupe, ha Ñandejára omopotĩta chupe.

Ha mbaejerure viuda rehegua ha oñembojeýva rehegua, opaite mbae ojeruréva hesãi rehe, opytáta hendive. Ἐὰν katu óga-pe kuimbae ichupe mbaejerure ichupe, térã ñemboaty oñondive ipya ichupe juramento ndive, Ha hendúramo chupe i kuimbae, ha okirirĩramo chupe, ha nahániriramo chupe, oñemboýta peteĩteĩva umi mbaejerure ichupe, ha peteĩteĩva umi mbae ojejapo vaerã ichupe umi omoĩ ichupe rehe i pya ichupe, oñemboýta ichupe rehe. Ha katu oñemboguepávo omboguéma ikuimbae amo ára ohendúvo, opavave mbae oñesẽháicha itembívo guive oñeẽháicha imbaejerure rehe ha oñeẽháicha umi ñeẽmeẽ itéva rehe, ndoikómoãi chupe. Ikuimbae omboguete, ha Ñandejára omopotĩta ichupe. Opaite mbaejerure

ha opaite ñeẽ juramenta joaju mbaeaxy pya, kuimbae ichupe omoĩ porã chupe, ha kuimbae ichupe omboguete. Oiméramo ha kirirĩ oñemokañy ko árape guive ára, omopyendáta ko opaite imbaejerure ha umi ñemboguata ichupe rehegua omopyendáta ko, ikirirĩ rupi ko ára ihendu haguépe. Oiméramo katu oipeávo oipea kuimbae ichupe rire ára ohendu haguépe, oĝuahẽta heko vai ichupe. Kóva umi tekotevẽ opaite Ñandejára omandáva Moisés-pe, peteĩ kuimbae ha hembireko apytépe, ha peteĩ túva ha imemby kuñataĩ apytépe mitãnguéra jave hógape túva rehegua.

31

Ha oñeẽ Señor Moisés-pe hei haguã. Ejapyhy pe ejapyhykuéra mitãkuéra Israel-gua umi Madianita-kuéra guive, ha paha remoirũta nde tavayguakuéra ndive. Ha Moisés oñeẽ tendotakuérape, hei: Peñembopurahéi pehenonderãgui kuimbaekuéra, ha peñembyaty Ñandejára renondépe Madián ári, ombohasa hağua venganza Ñandejára guive Madián-pe. Mil guive peteĩ tribu, mil guive peteĩ tribu, guive opavave tribu mitãkuéra Israel-gua, mondo oñorairõ hağua. Ha ojejapo papaha umi miles Israel-gui peteĩ mil tribu guive, mokõi paũ miles oñemboguapyvaekue batalla-pe. Ha Moisés omondo chupekuéra, mil peteĩteĩva hendáva guive, mil peteĩteĩva hendáva guive hembarete ndive, ha Fineás, Eleazar rajy, Aarón rajy sacerdote-pe, ha umi mbae sai, ha umi trompeta umi señal-kuéra rehegua ichupe po-pe.

Ha oñemboaty oñemboguata haguã tatapyãme Madián ári, káda mbaéichapa omandáva Señor Moisés-pe, ha ojeuka peteĩteĩva kuimbae. Ha umi rey Madián-gua ojuka oñondive umi oñembyai chupe, ha Eví, ha Rekém, ha Sur, ha Hur, ha Robók, po rey Madián-gua, ha Balaam, Beor memby, ojuka kyse rupive oñondive umi oñembyai chupe. Ha omondaha kuñakuéra Madián, ha umi mbae ijehegui, ha umi mymba ijehegui, ha opavave umi mbae ijehegui, ha mbae atã ijehegui omondaha. Ha opavave itátape ichupe umi oikóva ichupe, ha umi ikokue ichupe omoñeno tatápe. Haekuéra ojagarra opaite mbae oñemondáva ichupe ha opaite mbae oñembyaíva ichupe yvypóragui mymba peve. Haekuéra ogueru Moisés-pe ha Eleazar tuvicha pahẽ-pe ha opavave Israel memby kuéra-pe pe captividad, ha umi despojo kuéra, ha pe botín, campamento-pe Araboth Moab-pe, umi oĩva Jordán ári Jericó rehe. Ha osẽ Moisés ha Eleazar sacerdote ha opavave mburuvicha congregación rehegua ojotopa haguã chupekuéra okápe táva. Ha Moisés oñembyasy umi jepovaha temimboe rehe, umi mbohapy sy umi sa sy umi ou línea batalla guerra guive. Hae Moisés hei chupekuéra: Mbaére peñongatu peteĩteĩva kuña? Kóva kuéra guau oĩ vaekue Israel memby kuérape Balaam ñeẽ rehe omboyke hagua ha omboykévo Yavé ñeẽ Peor rehe, ha oiko mbaasy aty Yavé mbaépe. Hae koágã peñuka peteĩteĩ kuimbae opaite pe apañuãi-pe, ha avei opaite kuña oikuaáva ty kuimbae, peñuka. Ha opaite mbae jepokuaa kuñakuéra rehegua, haéva ndoikuaái pya kuimbae, peñongatu tekove-pe chupekuéra. Ha peẽ peñembyaty okápe kamby rehegua pokõi ára, opavave ojapoỹva ha oguapyỹva tembiapo rehegua oñemopotĩta ára

mbohapyha-pe ha ára pokõiha-pe, peẽ ha peñembyaty. Ha opavave jepokópe ha opavave mbae kuatia rehegua, ha opavave tembiapo mymba kuatia rehegua guive, ha opavave mbae yvyra rehegua peñemopotĩta.

Hae Eleazar sacerdote hei kuimbae-kuérape mbarete-gui oúva ñorairõ guive ñorairõ-gui: Ko hae tekojoja ley-gui omoinge Señor Moisés-pe. Except peteĩ kuarepotĩ ha peteĩ itatĩ ha itakuã ha kuarepotĩỹ ha tuja ha estaño, Mayma mbae ohasáta tata ryepýpe ha oñemopotĩta, ha katu y purificación-pe oñembohesakãta, ha opavave mbae ndohasáiramo tata rupive ohasáta y rupive. Ha pepohaã umi ao ára séptima-pe, ha peñemopotĩta, ha upéi umi mbae rire peikéta campamento-pe.

Ha oñeẽ Señor Moisés-pe hei haguã. Ejapyhy pe papapy mbae jepokuaa rehegua guive kuimbae peve mymba, nde ha Eleazar pe sacerdote ha umi mburuvicha umi tetã ypy rehegua pe tendaguasu rehegua. Ha pejua mbae jepokuaa mburuvicha ñorairõ oho vaekue ñorairõ rendápe ha opavave mboaty mbytépe. Ha peñemombyry paha Yara-pe, umi ava guerrillero ojevy vaekue ñorairõ-pe guive, peteĩ alma po sa guive: ava kuéra guive, ha mymba kuéra guive, ha vaka kuéra guive, ha ovecha kuéra guive, ha mburuvicha kuéra guive. Ha upégui mokõiha guive pegueraha. Ha pemeẽta Eleazar sacerdote-pe umi tembiaporã tenondegua Ñandejára-pe guarã. Ha Israel-kuéra rembypy guive regueraha peteĩ pokõi-gui yvate umi tapicha-gui, ha umi vaka-gui, ha umi ovecha-gui, ha umi mburuvicha-gui, ha opaite umi mymba-gui, ha reme'e chupekuéra umi Levita-

kuérape oñangarekóva umi oñangareko Señor róga-pe.

Ha ojapo Moisés ha Eleazar sacerdote oñeẽvaekue Ñandejára Moiséspe. Ha oiko mbae sobra mbae ojejapóva umi kuimbae umi guerrero-kuéra umi oveja-gui: seis sy-kuéra mil ha setenta ha cinco mil. Ha vaka, mokõi ha mokõipóteĩ su ary. Ha mburuvicha kuéra, peteĩ ha pokõi pa mombyry ary. Ha ñeã yvypóra kuéra kuña kuéra guive umi oikuaaỹva pya kuimbae rehegua, opavave ñeã, mokõi ha mbohapymombyry suũ. Ha oiko pe mbytepyte, pe vore oúva ñorairõme guive papapy ovecha-kuéra rehegua: mokõi sa poteĩ mombyry ha mokõi sa mombyry su ha pokõi su ha po su. Ha oiko va'ekue pe opaha Ñandejárape ovecha-gui, poteĩsa mombyry pokõi. Ha vaka, poteĩ ha mokõipahápe sy chilíada, ha pe opaha Señor-pe, mokõi ha porundy. Ha mburuvicha, treinta mil ha quinientos, ha pe opaha Señor-pe, peteĩ ha sesenta. Ha tekove kuéra tapicha kuéra, papoapy poteĩ sa hasỹ, ha pe opaha chupe Karai, mokõi ha mboapy sa tekove kuéra.

Ha omeẽ Moisés pe opaha Yandejárape, pe mbaeporã Túva rehegua, Eleazar sacerdote-pe, oñondive oikuaauka Yandejára Moisés-pe. Hemimby guive Israel memby kuéra rehegua, umi Moisés ojavya ñorairõ kuéra guive. Ha oiko pe pyti pe aty-gui umi ovecha-gui: mokõi sa mokõipa sui ha pokõi sui ha po sui. Ha vaka, poteĩpa sy mokõipahápe sy chilíada Mburuvicha, treinta mil ha po sã peteĩ Ha ñeã kuéra tapichakuéra, poteĩ ha pa chiliada. Ha Moisés ojagarra peteĩ peteĩmby guive mbytepegua Israel memby kuéra gui, yvypóra kuéra gui ha mymba kuéra

gui, ha omeẽ chupekuéra Levita kuéra pe, umi oñangarekóva Jehová róga rehe, oñondive Jehová ombohasakue Moisés pe.

Ha oñembyaty Moisés gotyo opavave umi oñemboguapýva umi división mil-gui mbarete rehegua, umi comandante mil-gui ha umi comandante ciento-gui. Haekuéra hei Moisés-pe: Umi nde tembiokuái oguereko opaite papaha umi kuimbae guerreroitéva oĩva ore apytépe, ha ndaipóri oñemboyke chupekuéra guive avave peteĩ. Ha ñande roikuaveẽ pe mbae meẽ Señor-pe, kuimbae pe ojuhu mbae kuatia oro rehegua ha pulsera ha tobillera ha anillo ha brazalete ha collar, rojapo hagua expiación ñande rehegua Señor renonde. Ha Moisés ha Eleazar ñeẽnga porohára ogueraha hesegua kuarahyỹ, opaite mbae ojejapo vaekue. Ha upéicha oiko maymáva kuarahyỹ ofrenda oipeava Señor-pe, dieciséis mil ha setecientos ha cincuenta siclos umi comandante mil-gui ha umi comandante cien-gui. Ha umi kuimbae guerreros ombyai peteĩteĩva ijerépe ĝuarã. Ha Moisés ha Eleazar sacerdote ojagarra itakuã mbaekuaarãhára mil-gui ha mbaekuaarãhára sa-gui, ha oguenohẽ hikuái carpa mbae'okuapy-pe, manduarã Israel memby kuéra Ñandejára renondépe.

32

Ha mymba heta oĩ Rubén ray kuérape ha Gad ray kuérape, heta iterei, ha ohecha yvy Jazer ha yvy Galaad, ha pe tenda hae tenda mymba rehegua. Ha oñemboja rire umi mitã Rubén ha umi mitã

Gad, hei Moisés-pe ha Eleazar pe sacerdote-pe ha umi mburuvicha congregación-gui-pe, heívo: Ataroth, ha Daibon, ha Jazer, ha Nimrah, ha Heshbon, ha Elealeh, ha Sebama, ha Nebo, ha Baian, Ko yvy oñemeẽva Ñandejára ñande renondépe Israel memby kuéra, yvy mymba rekaha rehegua hae, ha nde tembirekópe mymba oĩ. Haekuéra hei: Jajuhu ramo mbaeporã nde renondépe, emeẽ ko yvy koã nde tembirekópe jajogua hagua, ha ani jaguata jey Jordán.

Hae Moisés hei Gad ray kuérape ha Rubén ray kuérape: Peñe hermano kuéra oho ñorairõme, ha peẽ piko peime koápe? Ha mbaérepa peñembohyru hikuái Israel mitãkuéra apytuũ rehe ani haguã ohasávo ko yvy, haéva Ñandejára omeẽva chupekuéra? Ndahaéi péicha ojapo umi tamói peẽme, ára amondo chupekuéra Kádes Barnéa-gui oikuaa hagua ko yvy. Ha ojehupyty yvyra uva rembiapo, ha ohecha yvy, ha omoĩ korasõ mitã Israel-gua, mbaére ani oike yvy oñemeẽva Ñandejára ichupe. Ha oñembyasy pochy Señor pe ára upépe, ha oñemboaje heívo, Mbaéichapa ohechata umi tapicha koãva oguahẽvaekue Ehipto guive mokõipahápe ary guive ha yvategua, umi oikuaáva mbae porã ha mbae vai, pe yvy che ajuráva Abraham, Isaac ha Jacob-pe, ndahaéi rupi cheseguíri.

Péro Caleb memby Jephunneh pe oñemombytapyre, ha Josué Nun-gua, ikatúre oñemoirũ Señor rapykuéri. Ha haãngakuaáva pochy Ñandejára Israel ári, ha omoñemohenda chupekuéra kaaguy tuichakuépe irundypa ary, opa peve opaite teñoihaguéra, umi ojapovaekue mbae vai Ñandejára renondépe.

Ehecháke peñemboguata peñepyrũ pe ruãnguéra rendive, ñembyai yvypóra kuarahyỹva, omoĩve gueteri pe pochy pe Señor pochy rehe Israel ári. Ikatúgui peñemboyke hendive pemoĩve gueteri peheja chupe kaaguýpe, ha peñembyaikuaapaũta ko tendaguasu tuichakue javeve.

Ha oñembyaty chupe, ha hei: Romopuã ovecha rógape koápe ore mymba kuérape, ha táva ore mbaekuéra rehegua. Ha ñande ñañembokatupyry ñanderesarãirã tenondegua Israel mitãkuéra renondépe, opa peve ñamboguata hikuái hendivépe henda oĩhápe, ha oiko ñande mbae ñande táva hũme oñembojerovia haguãme umi oikóva ko yvy ári rupi. Ndahaéi ñambojevýta ñande rógape peve oñembojao Israel mitãkuéra, peteĩteĩva iñerenondépe. Ha ndajaikuaavéima chupekuéra ndive amo Jordáno gotyo ha upégui, ikatúre roguereko ñande mbae oñemeẽva ñandéve amo Jordáno gotyo kuarahyresẽme.

Hae hei chupekuéra Moisés: Amba pejapo oñondive ko ñeẽ, amba peñembokatupyry Señor renonde guerra-pe, Ha ohasa pehenguéra opaite tapicha oñembokatupyrýva Jordan ári Ñandejára renondépe, peve oñembyai pe tovajára ichupe iñakã guive ichupe. ha oñemombarete yvy Jehová renonde, ha upéi rire pejevy, ha peikóta porã Jehová renonde ha Israel renondegua, ha ko yvy haéta peẽme jeguereko Jehová renonde. Ha katu ndapejapoiramo upéicha, peñembotavýta Señor rehe, ha peikuaáta pendeñembotavy, ojopývo pendevépe umi mbaemegua. Ha peñemopuã peẽme guarã táva pe mbae jegueraha rehegua, ha kokuépe pe mymba rehegua, ha pe osëva

pe jurugui pejapo.

Ha hei umi memby Rubén ha umi memby Gad Moisés pe, heívo: Umi mitãrusu nde japota, ojapoháicha Señor ñande manda. Ñande mbae jegueraha, ha ñande kuñakuéra, ha opavave ñande mymba oĩta táva Galaad-pe. Umi ha nde mitãkuéra ohasáta opaite oñembopurahéiva ha oñemboguapýva Ñandejára renondépe ñorairõme, mbaéichapa pe karai hei.

Ha Moisés omoĩ chupekuéra pe Eleazar sacerdote, ha Josué Nun rembireko, ha umi mburuvicha aty Israel aywuguakuéra rehegua. Ha Moisés hei chupekuéra pe, oimbae ohasa ramo mitã Rubén ha mitã Gad pende ndive Jordán, opavave oñembopurahéiva ñorairõ rehe Karai mboyve, ha peñembojoja yvy pende mboyve, ha pemeẽta chupekuéra pe yvy Galaad jeguereko haguã. Oiméramo hae ndohasáiramo oñembokatupyry penderehe ñorairõme Ñandejára renondépe, peñembohasáta ichupe mbae, ha ichupe kuñakarai, ha ichupe mymba tenonderãite pende Canaán yvy-pe, ha oñemoirũtáta penderehe Canaán yvy-pe. Haekuéra ombohováiva mitãkuéra Rubén ha mitãkuéra Gad heívo: Opaite mbae Señor hei umi tembiapokueéra, péicha jajapo ore. Ñande jahasa jave ñanembokatupyrýta Señor renondépe Canaán yvy-pe, ha peimeẽta jeguereko ñandéve Jordán ykére gotyo.

Ha omeẽ chupekuéra Moisés táva memby Gad-pe, ha táva memby Rubén-pe, ha pe pyte tribu Manasés memby José-pe, pe reino Sehón rey Amorreo-kuéra-gua, ha pe reino Og rey Basán-

gua, pe yvy ha táva-kuéra ndive pe yvyrokoha ichupe, táva-kuéra pe yvy jerére. Ha umí mitã Gád-gua omopuã Daibón, Ataróth ha Aroér. ha Sophar, ha Jazer ha omoakãrapuã chupekuéra, ha Namram, ha Baitharan, táva mbarete rehegua, ha ovecha rendápe. Hae mitãnguéra Reuben omopuã Heshbon, ha Elealeh, ha Kiriathaim. ha Beelmeon, oñembojerekuaapyre, ha Sebama, ha omoherakuã umi héra ijehegui umi táva héra, omopuãvaekue. Ha oho Machir rembireko Manasés rembireko Galaad, ha ojagarra, ha ombyai Amorreo oikóva upépe. Ha omeẽ Moisés pe Galaad Makirpe, Manasés memby, ha oiko upépe. Ha Jair Manasés-gui oho ha ojagarra umi táva michĩmi haekuéra, ha ohéra chupekuéra táva michĩmi Jair. Ha Nabau oho, ha ojagarra Kohath ha umi táva ichupe, ha ohéra chupekuéra Naboth isérape.

33

Ha kóva umi mbae Israel mitãkuéra rembiapo, mbaéichapa osẽ Egipto yvy guive hendive mbarete ha'ekuéra Moisés po-pe ha Aarón. Ha ohai Moisés umi oñepyrũ hendive, ha umi tendápe hendive, rupi ñeẽ Karai rehegua, ha koãva tendápe mbae apo hendive. Ohoa Rameses-gui jasypotýpe peteĩháme, jasypotýpe peteĩháme arapokõi ha pohapýpe, koẽrõ Páskape, ohoa Israel memby kuéra po yvate rupive Egipto kuéra opa mboyve. Ha umi Egipto-kuéra oñembyaty ha'e umi omanóva-kuéra opavave oikutu va'ekue Ñandejára, opavave teñoiha yvy Egipto-pe, ha umi tupã-kuéra rehe ojapo venganza Ñandejára. Ha osẽ rire

Israel memby kuéra Rameses-gui, oñembyaty Sucot-pe. Ha ohóvo Succoth-gui, oñembyaty Buthan-pe, haéva peteĩ vore ko ñuãme. Ha oho umi Buthan guive ha oñembyaty pe jurugua Eiroth ári, upéva haeha Beelsephon renondépe, ha oñembyaty Magdolou renondépe. Ha haekuéra oho ape Eiroth renondépe, ha haekuéra ohasápa yguasu mbytépe pe kaaguy rupi, ha haekuéra oguata mbohapy ára rape rupi pe kaaguy rupive, ha haekuéra oñembyaty Pikriais-pe. Haekuéra oho Pikiriõ guive ha oguahẽ Ailim-pe, ha Ailim-pe oĩ papaha pehẽ y rehegua ha mokõipapaha yvyramáta pindó rehegua, ha oñembyaty upépe y rehe. Ha oho Elim-gui ha oñembyaty ysyry pytã ári. Haekuéra osẽ ygara pytã guive ha oñembyaty ñu kaaguy Sín-pe.

Ha ohóma oku Sĩ ñuũ guive ha oñembyaty Rafaka-pe. Ha oho Rephaka guive ha oñembyaty Ailous-pe. Ha oho Ailous guive ha oñembyaty Raphidin-pe, ha ndaipóri upépe y tapicha kuérape oú hağua. Ha ohóma Raphidin-gui, ha oñembyaty Sinaí ñuãme. Ha ohóma oka Sinaí guive, ha oñembyaty yvyápe potapy. Ha oho umi mandua renda deseo-gui ha opaite Hazerot-pe. Ha upéi oho Aseroth-gui, ha oñembyaty Rathamá-pe.

Ha oho Rathamá-gui, ha oñembyaty Remmón Pharés-pe. Haekuéra oho Remmon Phares-gui ha oñembyaty Lebona-pe. Ha upéi oho Lebona guive ha oñembyaty Ressan-pe. Ha oho umi Ressan guive ha oñembyaty Makellath-pe. Haekuéra oho Makellath-gui ha oñembyaty Shapher-pe. Haekuéra oho Shapher-gui ha oñembyaty Charadath-pe. Ha oho Charadath-gui, ha oñembyaty Makeloth-pe. Haekuéra oho Makeloth-gui ha

oñembyaty Kataath-pe. Ha oho-guive Kataath, ha oñembyaty Taráth-pe. Ha oho Tarath-gui, ha oñembyaty Mathekka-pe. Ha oho umi Mathekka guive, ha oñembyaty Selmonah-pe. Ha oho umi Selmona guive, ha oñembyaty Masouruth-pe. Ha oho Masouruth-gui ha oñembyaty Benaiah-pe. Ha oho Banaia-gui ha oñembyaty Gadgad yvyty-pe.

Haekuéra oho yvyty Gadgad-gui, ha oñembyaty Etebatha-pe. Ha oho Etebatha-gui ha oñembyaty Ebronah-pe. Ha oho umi Ebronah-gui ha oñembyaty Ezion Gaber-pe. Ha ohóma Ezion Gaber-gui, ha oñembyaty Sín kaaguy rupápe, ha ohóma Sín kaaguy rupágui, ha oñembyaty Parán kaaguy rupápe, kóva hae Kadesh. Haekuéra oho Kadesh-gui, ha oñembyaty Hor yvyty-pe pypuku Edom yvy rehe.

Ha Aarõ sacerdote ojupi Ñandejára rembiapópe rupi, ha okañy upépe cuarenta año-pe Israel memby kuéra osẽ hague Egipto yvy gui, jasypõ poteĩhápe, peteĩ jasypõ-pe. Aaron oguereko mokõi pa mokõive ha sa peteĩ ary oñemano jave Hor yvyty-pe. Ha ohendu rire ko Cananeo rey Arad, ha kóva oiko vaekue Canaán yvy pe oike jave Israel memby kuéra, Ha ohóma Hur yvyty guive, ha oñembyaty Selmonápe. Haekuéra oho Selmona-gui ha oñembyaty Phinon-pe. Ha oho Phinon-gui ha oñembyaty Oboth-pe.

Haekuéra oho Oboth-gui ha oñembyaty Ai-pe, amo péra ári Moab ñemby rehegua. Haekuéra oho Ai-gui ha oñembyaty Dibon Gad-pe. Haekuéra oho Daibon Gad-gui ha oñembyaty

Gelmon Deblathaim-pe. Ha oho Gelmon Deblathaim-gui, ha oñembyaty yvyty Abarim-pe, Nabau renondépe. Ha oho umi yvyty Abarim guive, ha oñembyaty kuarahyresẽ Moab-pe, Jordán-pe Jericó rehe. Ha oñembyaty Jordán rykére, Aesimoth ha Belsa mbytépe, Moab kuarahyresẽ gotyo.

Ha ñeẽ Yara Moisés renonde kuarahyreike gotyo Moab-pe, Jordán yvy ári Jericó rapykuéri, heívo, Peñeẽ koã mitã Israel-pe, ha ere chupekuéra-pe: peẽ pehasáta ko Jordan pe yvy Canaán-pe. Ha peñemboyke opavave umi oikóva yvy ári pende rova renondépe, ha pemboguete umi hechaha renda ichupe, ha opavave umi taanga umi mbae hũndy ichupe peñemboyke ichupe, ha opavave umi yvyra yvatete ichupe pemboguete. Ha peñemboyke peteĩ peteĩ umi oikóva ko yvy, ha peñemoĩta upépe, pendéve gua che omeẽma ichupe yvy chupekuéra sortépe. Ha peẽ pejereraha yvy ichupe kuéra jave suerte rupive oñemeẽva mbae según tetã kuéra peẽgua, umi hetave pemopuã mbae oñemeẽva ichupe kuéra ha umi saive pemomichĩ mbae oñemeẽva ichupe kuéra, koápe osẽ téra ichupe, upépe ichupe oĩta, según tetã kuéra sy kuéra peẽgua pejereraha. Mbae peñemboguejy ndahaéiramo umi oikóva yvy ári pende rova guive, ha oĩta umi pehejáramo hendive guive jui pende resápe, ha huy pende ykére, ha oñembovaíta penderehe yvy ári upépe peikótava. Ha upéicha oñembohasáta mbaéichapa oñemandua ojapo haguã hikuéi, ajapo penhẽme.

34

Ha oñeẽ Señor Moisés-pe heívo, Embojerovia pe mitãkuérape Israel, ha ere chupekuéra gotyo: Peẽ peike pe yvy Canaán-pe, kóva oĩta pendéve gotyo herencia, yvy Canaán oĩhápe pe ijykére ichupe mbaéva. Ha upéicha oĩta peẽme pe táva pe oĩva Yvytu Ñotĩ gotyo kaaguy Sĩ guive ojehupyty peve Edõ, ha upéicha oĩta peẽme umi ñemby Yvytu Ñotĩ gotyo vore guive pe yguasu juky guive kuarahyresẽ guive. Ha oñembojerekuaa peẽme umi tembiapo ápegui Yvytetã gotyo Akrabin jepokuaa, ha ohasa Ennak, ha oiko chupe osẽha gotyo Yvytetã Kadesh Barnea-pegua, ha osẽ táva Arad-pe, ha ohasa Asemona. Ha pe tembiapo oñembojeréta umi tembiapo guive Asemona, ysyry Ehipto rehegua, ha pe osẽha oikóta pe yguasu. Hae umi ñembya y guasu rehegua oĩta peẽme, y guasu tuichavéva ombohaãngáta; kóva oĩta peẽme umi ñembya y guasu rehegua.

Ha kóva oĩta peẽme umi tekoha rape gotyo yvate, umi yguasu tuichavévagui peñembohapy peẽme hese yvyty yvyty. Ha guive yvyty, yvyty peñemohenda chupekuéra oikehague Hamath-pe, ha oĩta la osẽha imbae umi temiñoha Saradak. Ha ohasa umi ñemby Dephrona, ha pe osẽha hembiasa haẽta Arsenain, kóva haẽta peẽme ñemby Yvate guive. Hae ojehuíta umi tembiapo Sephephamar guive Bela peve kuarahyresẽ guive ypukúpe, ha ojehuíta umi tembiapo Bela ári yguasu Chinnereth túva kuarahyresẽ guive. Hae ojehuguáta umi temimoĩha Sephamar guive Bela peve kuarahyresẽ guive umi ypukúpe ári, ha ojehuguáta umi temimoĩha Bela umi ypytũ ári yguasu Chinnereth rehegua kuarahyresẽ guive. Ha ojesýta umi ojere ári Jordán, ha oĩta pe osẽha yguasu juky. Kóva oĩta peẽme pe yvy ha

umi ojere imbaéva jerére.

Ha Moisés omanda Israel memby kuérape, heívo: Ko yvy hae peipytyvõta suerte rupive, oĩháicha Señor omanda omeẽ hagua porundy tribu kuérape ha Manasés tribu mbytépe. Upéicha ojagarra tendota mitãnguéra Rubén-gua, ha tendota mitãnguéra Gad-gua oñondive óga túva ambae apya oguerekohápe, ha pe mbytepyte tendota Manasés-gua ojaguerekóma umi suertes oguerekohápe. Mokõi tendaguasu ha pyteĩ tendaguasu oipyhy umi suerte hae kuéra gotyo Jordáno gotyo, Jericó rehe, Ñemby guive, Kuarahyresẽ gotyo.

Ha oñeẽ Señor Moisés-pe heívo. Koãva umi téra umi kuimbae rehegua, umi omoherakuãta peẽme pe yvy, Eleazar sacerdote ha Josué Nun-gua. Ha peteĩ mburuvicha tëtágui pegueraháta peipyhy penderehe yvy.

Ha kóva umi téra umi kuimbae rehegua Judá tribu mbaéva, Caleb, Jefone ray. Simeón tribu-pe, Salamiel hae Semiud memby. Tribu Benjamin rehegua, Eldad hae Chaslon memby, Tribu Dan pegua, mburuvicha Bakchir, Egli rajy. Umi mitãkuéra Josépe guive, tekoha umi mitãkuéra Manasése guive, mburuvicha Aniel, mitã Soufípe. Ephraim memby ray kuéra tribu gui, mburuvicha Kamuel hae Sabathan memby. Pe tribu Zabulón-gui, mburuvicha Elisafán, Parnaj rajy. Tribu Isacar mitã kuéra pegua, mburuvicha Faltiel hae Oza rajy. Asher yvypóra mitã rekópe mburuvicha Achior, Salami mitã. Ko Neftalí tribu rehegua, mburuvicha Fadael Iamiud memby.

Kóvape ombohasã Señor oñembojao hağua umi mitã Israel-pe yvy Canaán-pe.

35

Ha ñeẽ Yara Moisés rehe kuarahyresẽme Moab-pe, Jordán yvy rupi Jericó rehe, hei haguépe, Embohapy Israel mitãkuérape, ha omeãta Levita-kuérape umi mbae ojejapo porã katupyry guive umi táva oiko hağua, ha umi táva jerére oĩva omeãta Levita-kuérape. Ha upéicha oĩta chupekuéra umi táva oiko hağua, ha umi jere chupekuéra oĩta umi mymba chupekuéra rehegua, ha opavave umi mymba irundy jykue chupekuéra rehegua. Ha umi mbae oĩva ñemboja umi táva rehegua, umi peмẽẽta umi Levita-kuérape, táva okẽ guive ha okápe mokõi su pehẽngue jerére. Ha nde remisuráta okápe táva gotyo pe lado kuarahyresẽ gotyo mokõi su pehẽi, ha pe lado Ñemby gotyo mokõi su pehẽi, ha pe lado yguasu gotyo mokõi su pehẽi, ha pe lado Yvatevegua gotyo mokõi su pehẽi, ha táva oĩta mbytépe kóva rehegua peẽme, ha umi ñemby táva kuéra rehegua. Ha umi táva pemeẽta umi Levita-kuérape, umi poteĩ táva umi ñembyahýi rendápe umi pemeẽta oñembyahýi hağua upépe pe omoñeẽvaekue, ha koã rehe irũndy papaha mokõi táva. Opavave táva pemeẽta Levita-kuérape cuarenta ha ocho táva, kóva-kuéra, ha táva okápe hembiapokuéra. Ha umi táva peẽmeẽtáva Israel memby kuéra mbae jeguereko guive, umi hetavévagui heta, ha umi michĩvévagui michĩve, peteĩteĩva iherencia oñondive oñemboheroviátava oñondive, omeẽta umi táva guive Levita

kuérape.

Ha oñeẽ Señor Moisés-pe heívo: Ñeẽ koã mitã Israel-pe, ha ere chupekuéra: Peẽ pehasáta ko Jordan pe yvy Canaán-pe. Ha peñemombyry peẽme hendivekuéra táva, ñembyahýi oĩta peẽme oñembyahy haguã upépe pe ñembohetaha, opavave pe oñembohypyỹva tekove oñemombyryỹre. Ha upéicha haéta umi táva peẽme ñembyahýi renda umi ñehengue guive umi tuguy, ha ndoikuaavéi omanóta umi oñembotáva upe peve oñemboývo umi tendaguasu mboyve umi ñemboaty ñemboaty rehe. Ha umi táva umi omeẽta peẽme, umi poteĩ táva, ñembyahýi renda oikóta peẽme guarã. Umi mbohapy táva pemeẽta Jordán gotyo, ha umi mbohapy táva pemeẽta Canaán yvy-pe.

Refugio oĩta umi mitã Israel-pe, ha pe extranjero-pe, ha pe oikóva peẽme, oĩta umi táva kóva refugio-rã, oñembyai hağua upépe opavave oipytávape alma ndoikuaáiva rupi.

Oiméramo ko kuimbae oñembohasa chupe peteĩ mbae kuatia hierro rehegua rupive ha omano, oñembohetaha hae, omanóta omanópe oñembohetaha. Opa katu itakuépe pokúigui oúva oñemano hağua hendive oikutu chupe ha omano ramo, oñemano va'ekue oiko, oñemano va'erã pe oñemano va'ekue. Oiméramo katu vyapavusúpe yvyramáta guive po guive hague ndive omanótava chupe oñembohyruu chupe, ha omano, mbaevaijára hae, mano rupive oñemanoãta pe mbaevaijára.

Pe avenger kuéra pe blood oapokteneíta pe ofonéusantava;

oñembyatývo chupe, oapokteneíta ichupe. Oiméramo katu ñembotavy rupive oñembosako chupe, ha omboguejy chupe opaite mbae oñemikuaa guive, ha omano, Térã chupe rupi ñembyasy oñembohyru chupe po rupive ha omano, omanópe omanóta pe oñembohyrúva, ñembyasyhára hae. Omanópe omanóta pe ñembyasyhára, pe ñemongakuaahára huguy omoñepyrũta pe ñembyasyhárape ojuhúvo chupe.

Oiméramo katu pyaỹme, ndahaéi ñemborayhuỹ rupive ombotyrỹ chupe, térã omboguejy chupe opaite mbae, ndahaéi ñemiguã guive, térã opavave itakuépe upépe oñemano hendive ndoikuaáiva, ha oñemboguejy hesegua ha omano, hae katu ndahaéi hekovia, avei ndohekáiva omboguapy chupe. ha ojuzga pe aty mbytépe pe oñotỹva ha mbytépe pe ohekáva pe yuguy oñondive koã juzgamientos. Hae tendota omombyrýta pe oñemboguahẽva chupe guive pe oñembohovái pe yuguy, ha pe tendota ombojevýta chupe pe távape pe oñemiguápe imbae, upépe oñemigua, ha oikóta upépe opa peve omano pe sacerdote tuicha, pe oñemosarambi chupe pe aceite sagrado rupive.

Ha katu osẽramo pe oñembohetaha umi mbae'oka pe táva oñemiguĩvaekue upépe, Ha ojuhu ichupe pe oñemondýiva tuguy okápe oĩhápe táva ñembyahýi chugui, ha oñemondýi pe oñemondýiva tuguy pe oñemondýiva, ndahaéi culpable. Táva kataguaũme kátiko amo ãnga omano pai tuicha, ha omano rire pai tuicha, ojejujey oñemboháva hiyvy ijapyhýpe.

Ha upéicha koã mbae oĩta peẽme peteĩ derecho juicio-pe guarã

peẽ generación-kuérape opaite peẽ tenda-kuérape. Opavave opatáva yvya, oñeẽjehegui rehegua umi mbae ohecháva, reñembojukáta pe oñembojukáva, ha peteĩ mbae ohecháva ndoñeẽmoãi yvya rehe omanóvo hagua. Hae ndoipyahýi jeporu pypore tekove rehegua oñondivéva pe ñeẽva pe imarãva ojejapo haguã oñemano, maranduete haguã oñemanoarõta. Ndaperekói peiporu viru oñemimi hagua táva refugio-kuérape, peiko jey hagua yvy ári, omanóvo peve sacerdote tuicha. Hae ndapeñeõmoãi yvy peikópe, peẽme ruguy koã ñeõ yvy, hae ndoñembohovaímoãi yvy ruguy oñemboguejy hague peẽme rehe, ha katu ruguy oñemboguejy hague rehe. Hae ndopejapomoirĩi pe yvy ári oĩhápe peiko, ári che akaru pehenonde, che hae rupi che hae Ñandejára akaruháicha mbytépe umi mitã Israél-gua.

36

Ha oñembyaty umi mburuvicha tribu mitãkuéra Galaad, mitã Maquir, mitã Manasés, tribu mitãkuéra José-gui, ha oñeẽ Moisés renonde, ha Eleazar sacerdote renonde, ha umi mburuvicha óga familia mitãkuéra Israel renonde. Haekuéra hei: Ñande yára pe omboaje Yára omeẽjey yvy herencia rehegua sorteo rupive Israel memby kuérape, ha ñande yára pe omboaje Yára omeẽ herencia Salpaad ñande kyvy rehegua imemby kuña kuérape. Haerã peteĩ umi tribu mitãkuéra Israel kuñakuéra, ha oñemboguepáta pe suerte ichupe umi posesión umi ru ñande, ha oñembojoapýta pe herencia pe tribu umi-pe oikóta

kuñakuéra, ha umi suerte pe herencia ñande oñemboguepáta. Oiméramo katu oiko pe jehejarei umi mitã Israel-gua, oñembojoapýta pe herencia ichupe pe herencia rehe pe tribu-pe, umi-pe oiméta kuñakarai, ha pe herencia-gui tribu familia ñande-gua oñemboguétama pe herencia ichupe.

Ha Moisés oñeẽ umi mitãkuéra Israel-pe Señor mandua rupive, hei: Péicha tribu mitãkuéra José-gua hei. Kóva pe ñeẽ pe ombohapy Señor pe mitãkuñakuérape Salpaad-pe, heívo: pe oikuaa porã tenonde heseguápe tova kuña, ha katu pe tapicha-gui pe ru heseguágui tova kuña. Hae ndahaéi oñembohasáta herencia Israel memby kuérape peteĩ tribu guive ambue tribu rehe, hákatu peteĩteĩva iñ herencia ryepýpe iñ tribu rehegua iñ familia rehegua oñembojoajúta Israel memby kuéra. Ha opaite kuñataĩ oguerekóva herencia umi tribu-kuéra mitãkuéra Israel-pegua, peteĩ-pe umi pueblo-gui itúva-pegua hae kuñakuéra, ikatu haguã oguereko umi mitãkuéra Israel-pegua peteĩteĩva pe herencia itúva-pegua imbae. Ha ndojejapoamoãi pe suertes peteĩ tribu-gui ambue tribu-pe, ha katu peteĩteĩva iherencia-pe oñembyatyãta umi mitã Israel-gua.

Mbaéichapa oñeẽ Señor Moisés-pe, péicha ojapo kuñataĩ Salpaad-gua. Ha oiko Tirzah ha Egla ha Milcah ha Noua ha Malaa, kuñatai Salpaad rehegua, umi primo-kuérape. Manasés tetã guive, José ray kuéra guive, oiko kuñatai, ha iherencia chupe oiko itúva tetã rehe. Koãva umi mbaeporã ha umi tekokatu ha umi juzgamiento oñeẽporãvaekue Ñandejára Moisés po rupive kuarahyresẽme Moab-pe, Jordán ári Jericó

rapykuéri.

Juan Ñe'ẽporã

1

Ñepyrũme oĩ vaekue pe Ñeẽ, ha pe Ñeẽ oĩ vaekue Tupã ndive, ha Tupã oĩ vaekue pe Ñeẽ. Koã oĩkuri ñepyrũme Tupã rehe. Opavave i rupive oiko, ha iỹre ndoikói mbaeve oikóva. Hendive oĩ tekove, ha pe tekove hae tesape yvypóra-kuéra rehegua. Ha tesape pytũme ohendy, ha pytũ ndaikatúi oipea chupe.

Oiko peteĩ kuimbae mondopyre Ñandejára guive, hérava Juan, Koã ou testimonio-pe, ikatúramo omombeu tesãi rehegua, ikatúramo opavave ojerovia ichupe rupi. Ndahaéi hae pe tesape, ha katu ikatu haguã ohechauka pe tesape rehegua. Oĩ vaekue pe tesape añeteguáva omyenyhẽva opaite ava oúva ko yvy ape ápe. Ko yvy ape rupi oĩ hague, ha ko yvy ape rupi irupive ojejapo, ha ko yvy ape rupi ndoikuaái chupe. Oho heta hendápe, ha umi heta mbae ndorecibíri chupe. Hetakue ha ojagarra chupe, omeẽ chupekuéra mbaerecharã mitã Tupã oiko hagua, umíva ojeroviáva pe téra ichupe. Umi ndahaéi oñemoñepyrũ tuguy guive, ni avei temirekokue rague rayhu guive, ni avei kuimbae

rayhu guive, ha katu Túpa guive oñemoñepyrũ. Hae Ñeẽ tete oiko ha oñembyaty ñande apytépe, ha rohecha imarangatu, marangatu haeháicha peteĩ añónte Ru guive, henyhẽva mbaeporã ha añete. John testifies hendive rehegua ha okañy hei: Kóva hae che hei vaekue: Ou che rire oiko che renondépe, ikatúgui hae che mboyve. Ha i plenitud guive ore opavave roỹ, ha favor ambue favor rehe. Upéicha pe ley oñemeẽ Moisés rupive, ha katu pe grasia ha pe añete oiko Jesucristo rupive. Tupã avave ndohechái arakaeve; pe Mitã Año pe oĩva iRu ryguápe, péva ohechauka.

Ha koã hae pe jeepyapy Juan rehegua, upe jave omondo umi judío Jerusalén-gui umi sacerdote ha umi levita oporandu hagua chupe: Nde mávapa reiko? Ha omoneĩ ha ndohejarei ha omoneĩ hína ndahéi che Cristo. Haekuéra oporandu chupe: ¿Mbae upéicharamo? ¿Elías piko nde? Ha hei: Nahániri. ¿Pe profeta piko nde? Ha ombohovái: Nahániri. Chee katu chupe: Mávapa reiko, ikatúvo ñameẽ mbohovái umi ñande mondóva reheve. Mbaépa ere nde rehegua. Hei: Che hae ahyo peteĩva okapuáva kaaguýpe, omoĩporã pe tape Ñandejára rehegua, oikuaáicha hei profeta Isaías.

Hae umi oñemondopyre haekuéra oĩ umi Fariseokuéra guive. Ha oporandu chupe ha hei chupe: Mbaérepa upéicharamo remondyje, oi nde ndahaéi ko Kristu, ni Elías, ni ko profeta? Ombohovái chupekuéra Juan hei: Che ambautisa y-pe, ha péro pe mbytépe oñemboy oĩva peẽ ndoikuaái. Hae niko pe che rire ou haguã, hae che mboyve oiko vaekue, ndacheirãi chéve

amoĩporã haguã amosãso iñapytĩ renda. Koã mbae oiko Betania-pe, Jordán ambue lado-pe, moõpa oĩ Juan oñemboguejy hağua.

Koẽ árape, Juan ohecha Jesús oúvo hendive ha hei: Ehecha ovecha Tupã rehegua ojapóva angaipá ko yvy apegua. Koã hae pe rehegua che hei vaekue: Che rire ou peteĩ kuimbae oĩva che tenonde, hína che tenonde yma hae. Ha che avei ndaikuaái chupe, ha katu ojehechauka hağua Israel-pe, upévare ou che y-pe abautisa hağua. Ha omombeu Juan hei: Ahecha Espíritu oguejy pykasu ramo guive yváte, ha opyta chupe ári. Ha che naikuaái chupe, ha katu pe omondóva chéve amoñemboguata ýpe, péva hei chéve: Pe rehe ikatu rehecha pe Espíritu oguejýva ha opytáva pe rehe, péva hae pe omoñemboguatáva Espíritu Sagrado-pe. Ha che ahecha ha amombeu koã hae Tupã Ray.

Ko árape oúva jey oñemboy Juan ha umi imboehára chupe mokõi. Ha ohechakuaa Jesús oguatáre, hei: Ehecha ovecha Túva rehegua. Ha mokõi temimboe ohendu chupe oñeẽvo ha ojesegui Jesúspe. Jesús ojeroviávo ha ohechakuaávo chupekuéra osẽguívo, hei chupekuéra Mbae pejerure? Haekuéra katu hei chupe: Rabí (oñeẽva oñembohasa mboehára), moõpa peko? Hei chupekuérape: Peju ha pehecha. Oúma upéicharõ ha ohecha moõpa opyta, ha hendive opyta pe ára upéva; aravo hae umi hasypakue. Hae Andréas, hermano Simón Pedro rehegua, peteĩ mokõi umi ohenduvaekue Juángui ha oseguiakue chupe. Ojuhu koã tenondete pe hermano ijeheguíva Simón ha hei ichupe: Rojuhu pe Mesías (pe oñeẽasáva hae Cristo). Hae ogueraha chupe Jesús-pe. Ohecha rire chupe, Jesús hei: Nde hae Simón,

che ray Jonás, nde oñehenóita Cefas, pe oñeẽ'ase Pedro.

Ko árape oúva, oipotáva Jesús osẽ oike Galilea-pe, ha ojuhu Felipe ha hei chupe: Ejesareko chéve. Philip hae Bethsaida-gui, Andrés ha Pedro táva-gui. Filipo ojuhu Natanael-pe ha hei chupe: Pe ohai vaekue Moisés ley-pe ha umi profeta, rojuhu: Jesús, José ray, Nazaret-gua. Ha hei chupe Natanael: Nazarét-gui ikatu mbae porã oiko? Hei chupe Felipe: Eju ha ehecha. Jesús ohecha Natanael ou haguã chupe ha hei mbae chugui: Ehecha, añetete peteĩ israelita upépe ndaipóri jepokuaa. Oñeẽ chupe Natanael: Moõguápa che reikuaa? Ombohovái Jesús ha hei chupe: Ñepyrũ rehe nde Felipe ohenói mboyve, reĩ jave yvyramata guavíra guýpe, ahecha nde. Oñembohovái Natanael ha hei chupe: Rabí, nde niko la Memby Túva rehegua, nde niko la Rey Israel rehegua. Jesús ombohovái ha hei chupe: ¿Ikatúpiko ererovía oñeẽ haguére ndéve ahecha hague ndéve yvyra higuéra guýpe? Tuichavéva koã mbae rehegua rehechátane. Ha hei chupe: Añetete, añetete chee peẽme, koáĝa guive pehechata yváte ijurujáva ha umi mensajero Tupã mbae ojevýva ha oguejýva kuimbae ray yvypóra mbae ári.

2

Ha ko árape mbohapyhápe peteĩ tembirechauka oiko Kanahápe Galileape, ha oĩ sy Jesúspe upépe. Oñehenói avei ha Jesus ha umi mboehára ichupe pe ñemendápe. Ha oñembojavy rire vino, hei sy Jesús-pe: Vino ndoguerekói. Hei chupe Jesús: Mbae chéve ha

ndéve, kuña? Ndahaéi oúma che aravo. Hei sy iservokuérape: Mbae ojeréva peẽme, pejapo. Oĩ hague kóa poteĩ tyakue itakuéra oñembyaty haguéicha purificación judío-kuéra rehegua, oguereko haguéicha mokõi térã mbohapy medida pukukue. Hei chupekuéra Jesús: Henoi umi yrupepẽ y rupive. Ha henoi hikuái chupekuéra opa peve yvate. Ha hei chupekuéra: Ejuhúma koágã ha egueraha pe tembiruete rekahára. Ha ogueraha. Oikuaaỹ ramo mbaéichapa oĩ, ha umi tembiaporã oikuaa umi oguenohẽvaekue y, mburuvicha tembiurã ohenói tembireko pyahúpe. Hae hei chupe: Opavave kuimbae tenonde omboheko porã vino, ha oñemborrachakuévo, upéi omboheko michĩvéva. Nde katu reguereko porã vino koáĝa peve. Péva ojapo ñepyrũ umi señal rehegua Jesus Caná-pe Galilea-gui, ha ohechauka imarangatu, ha ojerovia chupe umi itembiguái.

Upéi rire oguejy Capernaumpe hae ha sy ha iveíra ha imboehára, ha upépe opyta ndahetái ára.

Ha hiã oĩ pe Páska umi judío-kuéra rehegua, ha ojupi oike Jerusalén-pe Jesús. Ha ojuhu templo-pe ovendehára vaka, ovecha ha pykasu, ha avei pirapirĩ moambuekuaahára oguapyhague. Ha ojapo rire azote soga guive, opáichagua omboguejy túva guive, umi ovecha ha umi vaka, ha umi viru moambue vaekue guive oñemomboa pirapire ha umi mesa ombojere. Haekuérape umi ovendéva pykasu hei: Pehupi kóva koágui, ani pejapo che ru róga róga ñemuhaã. Omandua kuri hese temimboe, ojehai hague hae: che resayijo nde róga rehegua cherairũta chéve. Ombohovái upéicha umi judío ha hei chupe:

¿Mbae señal rehechauka oreve rembohapéva koã mbae? Ombohovái Jesus ha hei chupekuéra: Omoñembyai ko templo, ha mbohapy árape amomboỹta. Hei upéicha umi judío: Irundypa ha poteĩ ary oñemopuã ko templo, ha nde mbohapy ára-pe rembohetáta chupe? Upéva katu hei templo irete rehegua. Upéicha jave ojepuã mbaemano-gui, omandua umi itemimboe haekuéra heíha kóva, ha ojerovia pe jehai ha pe ñeẽ heíva Jesús.

Haekuéra oĩ jave Jerusalén-pe Páska ára jave tembiaporã-pe, heta ojerovia ichupe iñeẽ-pe, ohecha rupi taãngai ojapo hague. Hae katu Jesus ndojeroviái ichupe chupekuéra rupi hae oikuaa mayma. Ha upéicha ndoikotevẽi oĩ hağua mávapa ohechauka hağua mbae yvypóra rehegua, hae katu oikuaa mbaépa oĩ yvypóra ryepýpe.

3

Oĩ hague peteĩ kuimbae Fariseo-kuéragui, Nicodemus héra, mburuvicha Judío-kuéra rehegua. Koã ou hendive pyhare ha hei chupe: Rabino, roikuaa Tupã guive reju mboehára, ndaipóri avave ikatu ojapo koã tekoñeẽ umi nde rejapo, ndereikóiramo Tupã nendive. Ombohovái Jesus ha hei chupe: Añetete, añetete chee ndéve, oiméramo ndahaéi avave oñembyaty yvategua gui, ndaikatúi ohecha tekoha Tupã mbae. Hei Nicodemus ichupe: Mbaéichapa ikatu peteĩ kuimbae oñemombaapy hína tuja? ¿Nahániri ikatu oike sy tybaápe mokõiha ha oñemombaapy?

Ombohovái Jesús: Añetete, añetete chee ndéve, oiméramo ndahaéi oĩva oñemboguapy y guive ha Espíritu guive, ndaikatúi oike reino Tupã mbaépe. Ojejapovaekue tete guive tete hae, ha ojejapovaekue Espíritu guive espíritu hae. Ani reñemondýi ñeẽ ajapo ndéve, tekotevẽ peẽ peñemboguapy yvate guive. Pe yvya oĩhápe oipota opupu, ha rehendu iñeẽ, ha katu ndereikuaái moõguápa ou ha moõpa oho; upéicha hae opavave oñemboguapyréva Yvya guive. Ombohovái Nicodemus ha hei chupe: Mbaéichapa ikatu koã mbae oiko. Jesus ombovái ha hei chupe: Nde hae mboehára Israel-gua ha ndereikuaái koã mbae? Añetete añetete chee ndéve hína oikuaáva ñande ñañeẽ ha hína ñahechakuéva ñamombeu, ha mombeupyrã ñande ndepojeroviai. Oiméramo ko yvy ári mbae ahei peẽme ha ndapeipotýi, mbaéichapa oiméramo ahei peẽme ko yváte mbae peẽipotýta. Ha mbaeve ndojevýi yváte gotyo mbaeve ndahaéiramo pe yváte guive ojeguejýva, pe Mitãi Yvypóra rehegua oĩva yváte gotyo. Ha haeichagua Moisés omopuã pe mbói pe ñuãme, péicha oñemopuã tekotevẽ pe Yvypóra Memby. ikatu hağua opaite ojeroviáva hendive ani oñembyai, ha katu oguereko tekove añetegua Upéicha rupi ohayhúma Ñandejára ko yvy ape ara, upévare imemby iñeíme omoheñói, upévare opavave ojeroviáva hendive ani oñembyai, ha katu oguereko tekove añetépe. Ndahaéi gueteri omondo Ñandejára Túva ichugui ko yvy ári guive ojesareko hağua ko yvy ári, ha katu oñemboporã hağua ko yvy ári ichugui rupive. Pe ojeroviáva chupe ndojejuzgái, ha pe ndojeroviséiva oñembohasapyre ojejuzga, ndojerovisaigui pe téra pe peteĩnte Memby Tupã-pe. Kóva ha hae la juzgamiento: la tesape oúva ko yvy ape árape, ha

umi tapicha ohayhu hetave la pytũ la tesape gui, hae rupi ivaíva ichupe kuéra umi tembiapo. Mayma gua pe mbaeve vai ojapohápe ochechái pe tesâi ha ndoúi pe tesâi gotyo, ani haguã ojehechakuaa imbaapo. Pe katu ojapohápe añete ou hendive tesâi, ikatu ojehechauka imbaapo, Tupã-pe ojejapo haguére.

Koã rire ou Jesus ha imboehára kuéra Judea yvy-pe, ha upépe oiko hendive ha omboguejy. Oĩ avei Juan oñemboguejy hağua Ainón-pe, Salim pypegua, upévare y heta oĩ upépe, ha ou ha oñemboguejy. Ndaipóri gueteri oñemboguejy Juan cárcel-pe. Oiko chĩ haguã peteĩ porandu Juan remimboe kuéra guive peteĩ judío ndive potĩ rehegua. Ha oúva Juan-pe ha hei chupe: Rabino, haekuéra oĩvaekue nde ndive Jordán yvy ámgui, hae ndéve remomarandúvaekue, ehecha koã omboguahẽ ha opavave ou chupe. Ombohovái Juan ha hei: Ndaikatúi peteĩ ava oguereko mbaeve, emeẽramo ndojeméi chupe yváte guive. Peẽ peẽ chéve pemoñeẽ chee mbae: Ndacheíri che Cristo, ha katu mondopyre chei upéva renondépe. Pe oguerekóva pe tembireko novio hae, pe katu angirũ pe novio-gui, pe oñembyatýva ha ohendúva imbae, vyápe ovya rupi pe ñeẽ pe novio-gui. Ko upéicha rupi pe vya che-gui oñembohetepyre. Upéva tekotevẽ okakuaa, ha che katu tekotevẽ añemichĩmi. Pe oúva yvate guive opaite mbae ári oĩ. Pe oĩva yvy guive yvy guive hae ha yvy guive oñeẽ, pe oúva yváte guive opaite mbae ári oĩ. Ha mbae ohecha ha ohendu, kóva omombeu, ha imombeu mbaeve ndoipyhy. Pe ojapyhy haguã iñeẽrã omoañete Túpa haeha añeteguáva. Avei omondóva Túva, umi ñeẽ Túva-gua oñeẽ, ndahaéi gâra medida-gui omeẽva Túva pe Espíritu. Túva ohayhu imemby ha opaite omeẽma

ipópe. Pe ojeroviáva pe Mitãi rehe oguereko tekove añetegua, ha katu pe ndojeroviáiva pe Mitãi rehe ndohechamoãi tekove, ha katu pe Ñandejára pochy opyta hese.

4

Como upéicha oikuaa Señor ohendu hague umi Fariseo Jesús ojapo ha omboguapy hetave temimboe Juan gui Aunque de hecho Jesús mismo no bautizaba, sino sus discípulos. Omohenda Judea ha oho Galilea-pe. Tekotevẽ katu hendive ohasávo Samaria rupive. Oho upéicha peteĩ távape Samaria-pegua hérava Sychar, hiaguĩ pe tendápe omeẽva Jacobo José-pe, imemby-pe. Oĩ katu upépe ysyry Jacobo mbae. Péicha rupi Jesús, oñembyahýiva pe jeguata gui, oguapy péicha pe ysyry ári. Aravo hae oimeraẽva poteĩ. Peteĩ kuña Samaria-gui oguahẽ ombyky hağua y. Jesús hei chupe: Emeẽ chéve y ahau hağua. Umi imboehára oho vaekue táva-pe ojogua haguã tembiu. Hei upéicha chupe kuña Samarita: Mbaéichapa ndé, judío reikóvo, cherehe rejerure reyú hağua, haévo kuña Samarita? Ndahaéi ramo oñomongeta judío-kuéra Samarita-kuéra ndive. Ombohovái Jesús ha hei chupe: Oiméramo reikuaa pe joguaha ñemeẽ Tupã rehegua, ha mávapa hae pe heihápe ndéve Emeẽ chéve ahykuu hağua, nde ikatu remoĩporãta chupe, ha omeẽta ikatu ndéve y oikóva. Hei chupe kuña: Señor, ndererekói mbae ogueru hağua y ha yvyraỹ ipukúva, moõguápa katu ererekóta y oikóva. ¿Mbae nde tuichave ore ru Jakóvagui, oñemeẽva oreve ko ykua, ha upe oguata upégui ha imemby ha imymba?

Ombohovái Jesus ha hei chupe: Opavave oguata ko y guive ohetũta jey. Mávapa ouẽva y guive che omeẽtava chupe, ndoikotevẽi gueteri yvyỹi arakaeve, ha katu y che omeẽtava chupe, oiko chupe ykére y ysyrýva tekove opaỹre. Hei kuña chupe: Señor, emeẽ chéve ko y, ani hagua cheỹu ani avei aju koápe aheka hagua. Jesús hei chupe: Eho, ehenói ne kuimbae ha eje koápe. Ombohovái kuña ha hei: Ndarekói kuimbae. Hei chupe Jesús: Porãiterei erei ombohováipe kuimbae ndarekói, Po five kuimbae reguereko vaekue, ha koágã pe reguerekóva ndahaéi nde kuimbae, kóva añete reñeẽ. Hei chupe la kuña: Señor, ahecha que profeta nde. Ñande ru kuéra oñemombaeguasu ko yvyty pe, ha peẽ pee Jerusalén pe oĩ hague tenda oñemombaeguasu vaerã. Hei chupe Jesús: Kuña, ejerovia chéve, ou ára jave ndaipóri ko yvyty koápe ndaipóri Jerusalén-pe peñemombaeguasúta Ru-pe. Peẽ pejerovia pe mbae ndoikuaái, ñande ñañemboy pe mbae roikuaa, hákatu pe tesãi ou Judío-kuéragui. Hae ou aravo, ha koãga oĩ, upe jave umi añeteguáva mbaejerovia oñemombaeguasúta ru rehe pyaguasu ha añetegua rupive, ha avei ru oheka upea umi oñemombaeguasúva chupe. Tupã hae Espíritu, ha umi oñemombaeguasúva hendive tekotevẽ oñemombaeguasu Espíritupe ha Añeteguápe. Hei chupe kuña: Aikuaa Mesías ou, hérava Kristo; oúramo péva, omombeúta ñandéve opavave. Hei chupe Jesús: Che hae pe ñeẽva ndéve. Hae ári oúpe oho hikuái imbohapyiakuéra, ha oñemondýi hikuái mbaére kuña ndive oñeẽhaguére, ndaipóri katu oikuaaỹva, mbaépa reheka térã mbaépa reñeẽ hendive. Ohechápa upéicha pe kuña i-y-riru ha oho pe távape, ha hei pe tapicha-kuérape Peju pehecha peteĩ

tapicha ohei chéve opaite mbae añeẽ. ¿Ndahaéi ko hae Cristo? Osẽ aguãhẽ upévarã pe táva guive ha ou chupe gotyo.

Ko upépe mba'eporã, umi mbo'ehára oporandu chupe o'e'e: Rabino, ka'u. Pe hae hei chupekuéra: Che tembiu areko hauka haguã haéva peẽ ndaikuaái. Ojee upéicha umi temimboe peteĩ ambue rehe: ¿Ndaha peteĩ ogueru chupe ou hagua? Oñeẽ chupekuéra pe Jesus: Che tembiu hae ajapo hagua pe potapy pe chemondóva ha ambotyete hagua hembiapo. ¿Ndaha peẽ pee hae gueteri irundy jasy oĩ ha pe jokuha ou? Ehecháke, chee pendéve, pehupi pende resa ha pehecha umi yvy, hae morotĩ oĩ jokuha gotyo guare koãga. Ha pe ojapukáva ombaapo repy oguereko ha ombyaty yva tekove añeteguápe gũarã, péicha pe oñotỹva ha pe ojapukáva oñemboaséta oñondive. Ko kópe guarã ko ñeẽ hae ko añetegua, hákatu ambuéva hae ko oñotỹva ha ambuéva ko ojapyva. Che amondo penderehe pekyty hagua peỹva peñembaapo, ambue kuéra oñembaapo, ha peñe peike chupe ombaapo rehe. Hae táva gui katu, heta Samaritano kuéra ojerovia chupe kuña ñeẽ rupi, omombeu haguére: Hei chéve opaite mbae ajapo vaekue. Upéicha upévare oúvo hendive umi samaritano, ojerure hendive opyta hagua heseguápe, ha opyta upépe mokõi ára. Ha hetave ojerovia chupe iñeẽ rupi. Pe kuñápe haekuéra oñeẽ hína: Ndahaevéima nde ñeẽ rupi rojeroviáta, haekuéra katu rohendúma, ha roikuaa ojee haguã koã hae añetete pe mboporopytyvõhára ko ára yvy apére, pe Cristo.

Ko mokõi ára rire hae osẽ hendive guive ha oho Galilea-pe. Ijepe guau Jesus omomarandu profeta hína iñeẽ tetãme ndorekói

mbaeporã. Araka upépe oúramo Galilea-pe, oguerohory chupe umi Galileo-kuéra, opaite ohechakuéva mbaépa ojapo Jerusalén-pe ñemboe-pe, ha upéicha avei oho ñemboe-pe.

Oho upéi jey Jesús Cana Galilea-pe, upépe ojapo y vino. Ha oĩ peteĩ mburuvicha real, iemby hasẽ Capernaum-pe. Kóva ohendu rire che Jesús oúma Judea-gui Galilea-pe, oho chupe ha ojerure chupe ikatúramo oguejy ha opohanõ imemby ichupe, oikotevẽ haguére omano. Hei upéicha Jesus ichupe: Ndéichakuaáiramo taãnga ha mbae iporãva, ndejeroviái. Hei chupe pe oficial real: Señor, ejevy ñepyrũ omanóvo che mitã. Hei chupe Jesús: Eho, nde ray oiko. Ha ojerovia pe kuimbae ñeẽme o hei chupe Jesús, ha oho. Oĩmavéta ha ijeývo, umi tapicha ombaapo haguã chupe oñembyaty chupe ha ombohesa heívo umi tapicha ombaapo haguã nde oiko. Oporandu hákatu hendive ára upe oikoporãve ha hei chupe koẽrõ ára irundy oheja chupe akãnundu Oikuaa upéicha pe ru hae upe aravo pe hei chupe Jesús pe memby nde oiko, ha ojerovia haete ha upe hóga hae opavave. Kóva hae mokõiha señal ojapovaekue Jesus oúvo Judea-gui Galilea-pe.

5

Koã mbae rire oĩ tekoha judío-kuéra rehegua, ha Jesús oguapy Jerusalén-pe. Oĩ katu Jerusalén-pe oveja-rehegua y-pe, upéva hérava hebreo-pe Betesda, orekóva po columnata. Koã-pe oñemondýi heta tuicha mbaasy-va, say-ỹ-va, pire-ỹ-va, kãngy-va, ohaãrõ-va pe y ñemongue. Mensajero hae oguejy tiempo rehe

piscina-pe, ha oñembyai y, upévare tenondegua oike rire y oñembyai rire tesãi oiko mbaasy mbaépa ojapyhy haguére. Oĩ ha peteĩ kuimbae upépe oguerekóva mokõipa ha pohapy ary ikaneõme. Koã ohecha rire Jesus oñemonoõ hague, ha oikuaa haguére hína mbaéichapa heta ára orekóma, hei chupe: ¿Reipota piko resãi? Ombohovái chupe o kirirĩ: Karai, avañeẽ ndaipóri upéicha ramo oñemondýi o y, omoinge chéve o yguatýpe; upépe ha ajúramo che, ambue che renondépe oguejy. Hei chupe Jesús: Puã, ejuhúke ne krábbato ha eguata. Ha pyae oiko hesãi pe kuimbae, ha oguenohẽ ipyỹi ha oguata. Hae katu sábado upe ára-pe. Ojee upéicha rupi umi judío pe oñemboasýva rehe: Sábado hae, ndaikatúi nde rejupi pe jergón. Ombohovái chupekuéra: Pe ojapovaekue chéve hesãi upéva chéve hei: Ejuhúke ne kambuchi ha eguata. Oporandu upéicha chupe mávapa pe ava ojeéva ndéve: Ejopy nde kambuchi ha eguata. Pe pohanopyre ndoikuaái mávapa hae, Jesús oñemiguéma hetakuéra oĩhápe pe tendápe. Koã rire ojuhu chupe Jesús templo-pe ha hei chupe: Ehecha, hesãi reikóma, ani ma remondýi, ndéve mbaeve vaivevéva oiko hagua. Oho kuimbae ha ombohesa judío-kuérape Jesús haeha ojapovaekue chupe hesãi.

Ha upéicha ko mbae rehegua okañy Jesúspe umi judío ha oheka chupe oñemano hagua, umi mbae ojapo rupi sábado-pe. Pe Jesus ombohovái chupekuéra: Che ru ombaapo koãga peve, ha che avei amombaapo. Péva rehe upéicha hetave oheka chupe umi judío omongueta haguã, ndahaéi añoite ombojavy pe sábado, ha katu avei ru ijeheguíva hei pe Túva, ijojoja vaiete ojapo pe Túva

rehe.

Ombohovái upéicha Jesus ha hei chupekuéra: Añetete añetete chee peẽme, ndaikatúi Memby ojapo hendive guive mbaeve, ndohecháiramo mbae Ru ojapohápe. Mbae gua upéva ojapo, umi hae avei Memby ojapo ojojoguáicha. Pe ru upéicha ohayhu pe memby ha opavave ohechauka chupe mbae ojapo, ha tuichavéva koã gui ohechauka ta chupe tembiapo ikatu haguã peñemondyi. Mbaéichapa ru omboguejy umi mano ha omeẽ tekove chupekuéra, upéicha avei Mitã omeẽ tekove umi oipotáva chupe. Ni avei ndéve hae ru ojuzga mbaeve, ha katu pe juzgamiento opavave omeẽ pe mitãíre. Ikatúrõ opavave omborayhu Mitã omoñeẽháicha Ru rehe. Pe nomborayhúiva Mitãme nomborayhúi Ru omondóva chupe. Añete añete chee peẽme: umi ohenduva che ñeẽ ha ojeroviáva pe omondóva chéve oguereko tekove añetegua, ha ndoúri juicio-pe, ha katu osẽma omanóva-gui oike tekove-pe. Añetete añetete chee peẽme ha ou ára, ha koágã oĩ, upe jave umi manoo ohenduvaerã pe ayvu pe Tupã Memby rehegua, ha umi ohenduvaa oikoveerã. Mbaéicha rupi pe ru oguereko tekove ijepe rehegua, péicha avei omeẽ pe mitãípe tekove oguereko hagua ijepe rehegua, Hae ome chupe mburuvicha ha ojapo haguã juzgamiento, ikatúgui mitãi kuimbae hae. Ani peporombyasy koã mbae, ikatúgui ou ára upépe opaite umi oĩva umi yvápe ohendúta hendáitépe. Ha osẽta umi mbae porã ojapovaekue tekove pyahu rehe, ha katu umi mbae vai ojapovaekue osẽta hekopyahu rehe ojejoko hagua.

Ndaikatúi che ajapo che guive mbaeve. Ojehendúva ramo

ajuzga, ha che juzgamiento hae oĩporã, upévare ndahekáti che rembipota, ha katu hembipotatáva che mondóva che ru. Oiméramo che amombeu che rehegua, che ñeẽ ndahaéi añetegua. Ambuéva oĩ pe ojeéva chéve rehegua, ha aikuaa añetete hae pe jeepy ojejapo chéve rehegua. Peẽ peñemondo Juánpe, ha omombeu añetépe, Che hae ndahaéi yvypóra guive pe testimonio ajapyhy, ha katu koã mbae ae peẽme ikatu hagua peñemboporã. Upéva hae peteĩ lámpara okuháva ha ipyendýva, ha peẽ peipotáma pevya peteĩ ára i resape. Che katu aguereko pe testimonio tuichavéva Juánpe guarã, pe mbaapo umi omeẽva chéve Che Ru oñemohuã hagua chembotývo, umi mbaapo ajapo vaekue hei che rehegua Che Ru chemondo haguére. Ha pe ñemondo chéve cherúva, hae omombeu chéve rehegua. Ndapehenduporãi arakaeve iñeẽ ha ndahechái arakaeve itaváicha. Ha i ñeẽ ndorekói oime hagua pendehe, ikatúgui pe omoñondévaekue péva, kóva ndereoiporãi. Pejesareka umi jehai, porque peipota peikohápe tekove aranduỹre peguereko, ha umi hae umi ohechaukáva cherehe. Ha ndapeipotái peju chéve ikatu haguã peguereko tekove. Tapicha-gui gloria naaipotái. Hae aikuaa peẽme pe mborayhu Tupã rehegua ndaipóri peẽ poguýpe. Che ahata che ru téra réra-pe, ha nde peiporuỹ chéve; oiméramo ambue ou iténdape téra-pe, péva pegueraha. Mbaéichapa ikatu peẽ pejerovia, pevaiete peguereko doxa oúva ambue-kuéragui, ha pe doxa oúva peteĩ año Túpa-gui ndapehekaíri? Ani peensa piko che akusáta pendeve pe Ru rehe; oĩ pe akusador pende, hae Moisés, upépe peimeẽ jerovia. Mbae pejerovia Moiséspe, pejeroviata chéve, hae ohai che rehegua rupi. Araka ha umi upe ha'e kuatiápe ndapejeroviái,

mba'éichapa umi che'e ñe'épe pejeroviáta.

6

Koã rire, oho Jesús amo lado yguasu Galilea Tiberíadas-gua. Ha oñemoirũ chupe hetã tuichaiterei, ikatúgui ohecha ichupe umi señal ojapo umi hasỹva rehe. Oñemboy yvyty gotyo Jesus ha upépe oguapy hemimboekuaahára ndive. Oĩ katu hiã Pasikua, ha jeroky Judío-kuéra rehegua. Omopuã rupi upéi Jesús umi tesa ha ohecha haguére tuicha tapicha renda ou hendive, hei Felipe-pe: Moõguápa rojogua vaerã mbujape ikatu hãgua okaru koã? Kóva ha hei oñehaã haguã chupe, hae katu oikuaa mbae ojapo potáta. Ombohovái chupe Felipe: Mokõi sa denario mbujape ndoikóiri chupekuéra peteĩteĩva chupekuéra ojagarra hãgua michĩmi mbae. Hei chupe peteĩ imboesyháragui, Andrés, Simón Pedro ryvyy, Oĩ mitãi peteĩ koápe, orekóva po ára avatii ha mokõi pira, ha katu koã mbaépa oĩ heta tavetãme. Hei katu Jesus: Pejapo umi tapicha oguapy haĝua. Oĩ katu kaa tuicha pe tendápe. Oguapy upéicha rupi umi kuimbae, paũ ramo po mokõi su peteĩ. Jesús oguereko mbujape kuéra ha omoaguyje rire, omeẽ mboehára kuéra pe, ha mboehára kuéra omeẽ umi oguapy haguã kuéra pe, avei pira kuéra gui mboy mbae oipota haguã kuéra. Oñemyenyhẽ rire, hei imoaranduuhápe: Peñongatu umi sobra, ani hãgua mbaeve oñembyai. Ombyaty upéicha ha omohendyve papapy mokõi ajaka ñembyai umi po árto avati ryakuã rehegua oĩva umi okaru vavẽme. Umi yvypóra upéicha, ohecha vaekue mbae ojapo señal Jesús, hei: Koã hae añetete umi

profeta ou haguã ko yvy ape ápe. Jesus upéicha oikuaávo hína oméllousin ou ha ojagarrapa chupe ikatuhağua ojapo chupe rey, osẽ jey yvyty-pe hendete oĩ-va.

Jave pytũ oiko rire, imboesyryhaỹkuéra omboguejy ygua gotyo. Haekuéra oike rire yga rupive, oho ohóvo ambue gotyo paraguasu Capernaúm-pe. Ha pytũ oñemoĩma ha Jesús ndoúi gueteri hendive. Pe y yvyty oñembohetã yvytu tuicha pytũva rupi. Oñembojao rire upéicha estadio pokõi poteĩ térã mokõipa, ohecha Jesús oguata haguére yguasu ári ha oñembojao haguére yga rupi, ha okyhyje. Pe katu hei chupekuéra: Che hae, ani pekyje. Oipotáva upéicha ojagarra chupe ygaýpe, ha pyae pe ygaý oiko yvýpe oho haguãme.

Koẽrõ koẽ, tapichakuéra oñembyaty haguépe yguasu rape ohecha mbaéichapa ygarata ambuéva ndaipóri upépe, ndahaéiramo peteĩ upéva pe oike haguépe imboekahára chupe, ha mbaéichapa ndo-oike-iri imboekahára ndive chupe Jesús pe ygarata-pe, ha katu imboekahára chupe año oho. pero oĩ ygarakuéra Tiberias-gui hiaguĩ pe tendágui, upépe okaru pe mbujape omoaguyje rire pe Señor, Cuando la multitud vio que Jesús no estaba allí ni tampoco sus discípulos, ellos mismos embarcaron en los barcos y fueron a Capernaúm buscando a Jesús. Ha ojuhúvo chupe yguasu gotyo, hei chupe: Rabí, ¿arakaépa koápe reikóma? Ombohovái chupekuéra Jesus ha hei: Añetete, añetete chee peẽme, peheka che, ndahaéi pehecháre señálkuéra, ha katu pekaru umi mbujapégui ha peñemohẽ. Pembaapo ndahaéi pe tembiu oñembyaíva rehe, ha katu pe

tembiu opytáva tekove aranduỹme, pe Yvypóra Memby peẽme omeẽta, koãva rehe pe Ru osẽlo Ñandejára. Haekuéra hei chupe upéicha rupi: ¿Mbaépa jajapo ikatu hagüáicha jambaapo umi mbaapo Túva rehegua? Ombohovái Jesus ha hei chupekuéra: Kóva hae tembiapokue Tupã rehegua, pejerovia hagua pe omoñondévape.

Chee katu chupe: Mbae katu rejapo nde señal ikatuhaguã rohecha ha rojerovia ndéve? Mbae rembaapo? Umi túva oréva okaru pe maná ñuãme, ojehaíva ramo, omeẽ chupekuéra mbujape yváte guive okaru haguã. Jesús oñeẽ upéicha chupekuéra: Añetete añetete chee peẽme, ndahaéi Moisés omeẽ peẽme pe mbujape yváte guive oúva, ha katu che Ru omeẽ peẽme pe mbujape añeteguáva yváte guive oúva. Pe mbujape Tupã rehegua hae oguejýva yvágatégui ha omeẽva tekove ko yvy ape ápe. Chee upéicha chupe, Señor, tapia emeẽ oreve pe mbujape koã. Oî pe chéve upe Jesús: Che hae pe mbujape tekove rehegua, pe oúva cherehe ndoñembyahýita, ha pe ojeroviáva cherehe ndoñeũsẽita arakaeve.

Pero aipotaỹ penderépe que pehecháma chéve ha ndapejeroviai. Opaite mbae omeẽva chéve che ru ou-ta chéve, ha pe ou-va chéve ndai-ri amoĩ-ta okápe. Porque hae aguejy yvágagui, ndahaéi ajapo hagua che remiandu, hae katu ajapo hagua pe cherembotáva remiandu. Kóva hae pe potapy ru omondóva chéve, ikatu opavave pe omeẽva chéve ndaiporavéi, ha katu ambohetãta hese pe ára pahápe. Kóva hae pe potapy pe omondóva chéve, ikatu hagua opavave pe ohechava pe memby

ha ojeroviáva hendive oguereko tekove añeteguáva, ha ambohetãta hendive che pe paha pukukue árape. Umi judío oñemongeta hesegua porque hei: Che hae mbujape oguejy yvágagui. Haekuéra hei: ¿Nahániri koã hae Jesús, memby José, oréva ore kuaa sy ha ru? ¿Mbaéichapa upéicharõ hei koã oguejy yváte guive? Ombohovái upéicha Jesus ha hei chupekuéra: Ani peñeẽnguéra peteĩ ambue ndive. Mbaeve ndaikuaái oú chéve, ndoúramo pe Túva omondóva chéve ombosakoi chupe, ha che ambohetãta chupe pe paha árape. Oĩ jehai profetakuérape, ha opavave oñembokatupyrýta Tupã rupive. Opavave ohenduva Ru guive ha oikuaáva ou chéve, Ndahaéi hína pe Ru mbaéichapa omaẽ, oiméramo ndahaéi pe oĩva Túva guive; koã omaẽ pe Ru. Amen, amen, chee peẽme: pe ojeroviáva chéve oguereko tekove añeteỹva. Che hae mbujape tekove rehegua. Umi tamói peẽ okarupaite mána kaaguýpe ha omano. Kóva hae pe mbujape oúva yvy ári guive oguejýva, ikatúvo oimeraẽva hou hembiágui ha ani oñemano. Che hae mbujape tekove oúva yvágagui oguejýva, avei mbae okaruva ko mbujapegui oikove tapia. Ha mbujape avei che ameẽtava, che roo hae, haéva che ameẽtava ko arapy tekove rehe. Oñemokirĩrĩ upéicha oñondive umi judío oñeẽvo: Mbaéichapa ikatu koã ñandéve omeẽ irete hourã? Oñeẽ upéicha chupekuéra Jesús: Añetete añetete chee peẽme, ndapeẽỹramo pe roo pe Mitã Yvypóra ha peeỹramo imbae tuguy, ndaperekói tekove peẽ poguýpe. Pe oúva che roo ha oúva che ruguy oguereko tekove añetéva, ha che ambohetãta hendive koã ára paha-pe. Che rogue hae añetete tembiu ha che ruguy hae añetete yu. Pe okaháape che rete ha oúpe che ruguy chéve opyta, ha che avei hese opyta. Mbaéichapa omondo chéve tetã typy

tekove, ha che aikove tetã typy rupi, péicha avei pe okaruva chéve oikotãta che rupi. Kóva hae pe mbujape oguejýva yvágagui, ndahaéi ojeporúramo umi nde ruã okaru pe maná ha omano, pe okárúva ko mbujape oikove porãta pe arambotýpe. Koã mbae hei oñemboekuévo tendaguasúpe Capernaúm-pe.

Heta upéicha ohendu rire i mboehára-kuéra guive hei: Hatã hae ko ñeẽ, mávapa ikatu ohendu chupe. Oikuaávo ha Jesus iñakãme ombojereruréta ko mbae rehegua imboesyryguéra, hei chupekuéra: Ko mbae peñemondýi? Mbaéichapa katu pehecháta mitãkuéra ko mitãi yvate oñemboyva oikóva koápe oĩvaekue yma. Pe espíritu hae pe omoñepyrũva, pe tete ndoipytyvõi mbaeve, umi ñeẽ oñeẽva che peẽme espíritu hae ha tekove hae. Ha katu oĩ peẽme guive ambue umi oĩva ndojeroviái. Oikuaa gua ñepyrũme guive Jesus mávapa oĩ umi ndojeroviáiva ha mávapa oĩ ombohapéta chupe. Ha hei: Péva rehe ahei peẽme ndaipóri mávapa ikatúva ou cherehe, ndojejapoỹramo chupe che Ru rupive. Ko mbae guive heta temimboekuéra ijavegua oho tapykuépe ha ndojeýma hendive oguata. Ojee upéicha Jesus papaha mokõire: ¿Ndahaéi avei peẽ peipota oho? Ombohovái upéicha chupe Simón Pedro: Señor, koápe mávape roáta? Ñeẽ tekove añeteguáva reguereko, Ha ñande rojerovia ha roikuaa nde haeha Cristo, Tupã Tekovéva Rymba. Oñembohovái chupekuéra pe Jesús: ¿Nda che piko peẽme umi papaha aiporu? Ha peẽgui peteĩ diábolo hae. Hae hei katu Judá Simón Iscariote rehegua, koã rupi oñembyaty chupe ombohasa hagua, peteĩ oĩva mokõipa papaha guive.

7

Ha hae oguata Jesus upe rire koã mbae Galilea-pe, ndahaéi gueteri oipota Judea-pe oguata, hae rehe oheka chupe umi judío ombojuka hagua. Hae katu hiaguĩ pe arete umi judío-kuéra rehegua, tabernáculo rembiapo. Oĩ oñeẽ upéicha hendive umi atyy ichupe: Eho koágui ha eho Judea-pe, ikatu hagua avei umi temimboe nde rehecha umi mbaapo nde rejapo. Avave ndojapoi mbae oñemiguaỹme ha oheka ojee porãite. Emoĩramo koã mbae, ehechauka nde rehe arapýpe. Ndaipóri avei haguére i hermano-kuéra ojerovia-kuri hendive. Hei upéicha chupekuéra pe Jesus: Che aravo ndahaevéi oĩ, ha katu pende aravo akóinte oĩ oĩmbáva. Ndaikatúi ko yvy ñembyasy peẽme, chéve katu ñembyasy, ógape che amombeu hekovépe ógape ijapo vai hae. Peẽ pejua ko tembiasa-pe, che ndaresẽi gueteri ko tembiasa-pe, oĩ rupi che ára ndojenoĩỹi gueteri. Koã mbae oñeẽ rire chupekuéra, opyta Galileápe. Ohasávo umi atyy i, upéi avei hae ohasá pe tembiasa-pe, nahániri hesapeápe, ha katu ohasáicha ñemíme. Umi judío-kuéra oheka chupe umi tembiasa-pe ha hei: Moõpa oĩ péva? Ha heta ñeẽñemi iporãvaekue hesegua oĩ hague umi tapicha renda rupi. Umi oikuaa vaekue hei porã, ambue kuéra hei nahániri, ha katu ombojavy tapicha renda. Mbaeve katu añetegua oñeẽ chupe rehegua okyhyje rupi umi judío-kuéra.

Oĩmaha ko hae tembiasa mbytepegua, oguapy Jesus templo-pe ha omboe. Ha ombovya umi judío heívo: ¿Mbaéichapa koã letra

oikuaa ndoestudiáiva? Ombohovái upéicha chupekuéra pe Jesús ha hei: Che mboesypy ndahaéi che mbae, ha katu pe omondóva chéve. Oĩramo peteĩ tapicha oipotáramo ojapo hağua pe oipota, oikuaáta pe mboesyrépe ğuarã, Tupã guive piko térã che che voi guive añeẽ. Pe oñeẽva hese voi oheka imarangatu hae, ha katu pe ohekahápe imarangatu pe omondóva chupe, péva añete ha ndaipóri mbaevaíva hendive. ¿Ndahaéi Moses omeẽ pendéve pe ley? Ha avave pendevegua ndojapoi pe ley. Mbaére pehekasépa chéve pejuka hağua? Ombohovái pe táva ha hei: Demonio reguereko. Mávapa nde reheka remomarã? Ombohovái Jesús ha hei chupekuéra: Peteĩ tembiapo ajapo, ha opavave peñemondýi kóva rupi. Moisés omeẽ pendéve circuncisión, ndahaéi pe Moisés-gui oúva, hae katu túva-kuéra-gui, ha sábado-pe peñembojao kuimbae. Oiméramo circuncisión oñembojeréva kuimbae sabbath-pe ikatu hağua ndojepysoỹi ley Moisés-gua, che rehe peñembyasy piko opaite kuimbae hesãimba ajapo haguére sabbath-pe Ani pejui taãnga rehe, ha katu pejui tekoporã rupive. Oñeẽ upéicha ambue umi Jerusalemgua guive: ¿Ndahaéi koã pe ohekáva oñemboheterei hağua? Ha echa parresia rupive oñeẽ, ha mbaeve chupe hei. ¿Mbaépa añetehápe oikuaa umi mburuvicha ko hae añetehápe Kristu? Hae koã roikuaa moõguápa oĩ, hae katu Cristo oúvo, avave ndoikuaái moõguápa oĩ. Oñeẽpuã upéicha rire templo-pe omboe aja Jesús ha hei aja: Ha che avei peikuaa, ha peikuaa moõguápa che, ha che rehe guive ndaajúi, ha katu hae añete omonguéva chéve, upe peẽ ndapeikuaái. Che aikuaa hendive, upéicha rupi hese guive che ou ha upéva che momondo. Ohekáva upéicharamo chupe ojagarra hağua, ha mávavépe nomoĩri chupe po ári,

ndahasẽi gueteri iára. Heta pero okápe tapicha rehegua ojerovia chupe ha oñeẽ: Cristo oúramo, ¿ndahaéipa ojapo hetave mbae raãnga koã mbaégui ojapovaekue ko? Ohendu umi fariseo umi tapicha oñeẽnguéra hesegua koã mbae, ha omondo umi pytyvõhára umi fariseo ha umi sacerdote tuichavéva oñapysã hağua chupe. Oñeẽ upéicha rire Jesús: Gueteri michĩmi tiempo penderehe aime ha aha pe omondóva chéve. Pehaskaséta chéve ha ndopejesaréi, ha moõpa aime che, peẽ ndaikatúi peho. Hae rire umi judío oñeẽ hendivekuéra rehe: Moõpa ko oho potáta, upévare ñande ndajajuhúi chupe? ¿Ndépa umi griego ñembyaty rupive oho potáta ha omboe umi griego-pe? ¿Mbaépa ko ñeẽ oheíva, pehekapasmíta che ha ndapeikuaavéimoãi, ha moõpa aime che, peẽ ndaikatúi peju?

Paha ára paha tuicha pe fiesta rehegua, oñemboy Jesus ha omanoẽ heívo: Oĩramo oipota ysyry, ou chéve ha oú. Pe ojeroviáva chéve, ojehechakuaáva ojehai, ysyry osẽta hembýgui ýpe tekove rehegua. Kóva hei mbae rehegua Espíritu mbae umi ojeroviáva chupe rehe oikotevẽtaha ojapyhy, ndahaeíri gueteri Espíritu Santo, Jesús ndoñembohetãmbái gueteri rupi. Heta oĩ rupi umi ógagui hendúva pe ñeẽ, hei: Ko hae añetete pe profeta. Ambuéva hei: Kóva hae Cristo. Ambuéva hei: ¿Nahániri guive Galilea Cristo ou? ¿Ndahaéi pe jehai hei hína ombohéra pe temitỹ guive David ha Belén táva michĩmi guive, upépe oĩ hína David, pe Cristo ou? División upéicha pe tapicha-kuéra apytépe oiko chupe rupi. Oĩ ha oipota hendive ojagarra chupe, ha upéicha mávave nomoĩ chupe po. Upéicha oúva umi pytyvõhára oguahẽ umi sacerdote tuichavéva ha umi Fariseo gotyo, ha umi

upea oñeẽ ichupe kuérape: Mbaére piko ndaperekuái hese. Umi pytyvõhára ombohovái, arakaeve ndahaéi oñeẽva péicha peteĩ kuimbae, haéicha ko kuimbae. Umi Fariseo-kuéra ombohovái chupekuéra: Ndépepa avei peñembojavýma? ¿Ndaipóri piko peteĩ umi mburuvicha guive ojeroviáva chupe térã umi Fariseo guive? Ha katu pe tapicha reko koã ndoikuaái pe tekokatu, maldito oĩ. Hei Nicodemus chupekuéra pe, haeva oúva pyhare chupe, peteĩ oĩva ichupe guive: ¿Ndahaéi pe ley ñande ojesareko pe tapicha, mbaeve ndahaéi ohendu hesegui tenonderã ha oikuaa mbae ojapo? Ombohovái ha hei chupe: ¿Ndahaéi avei nde Galilea-gui? Eheka ha ehecha profeta Galilea-gui ndojepoíri. Ha oho peteĩteĩva hógape.

8

Jesus katu oho yvyty olivakuéra-pe. Pyhareve ha jey oú pe templope, ha opavave umi tapicha ou hendive, ha oguapy rire omboe chupekuéra. Ogueru katu umi aranduhára ha umi fariseo kuña ojejapyhy rire ñemongeta porãỹre rehe, ha omoĩ rire ichupe mbytépe. Oñeẽ chupe, mboehára, ko kuña ojejapyhy ojapo jepokuaa aja. Ha ore reko rupive Moisés omandao umi péicha kuéra oñembojao hağua itakuépe. Nde upéicha mbae ere? Koã katu hei oñehaã haguã chupe, ikatu haguã oguereko ñeẽ vai chupe. Ha katu Jesús yvype okũ ha ohai kuã poã rupive yvy ári. Ha katu oñemombaretévo oporandu chupe, oñemboyva ha hei chupekuéra, pe angaỹva peichagua tenondegua omboguejy itakuéra hesẽ. Hae jey okuápe ohai yvýpe. Umi katu

hendúva osẽ peteĩteĩ, oñepyrũhápe umi tújavete guive, ha oñemokañy Jesús ha kuña oĩva mbytépe. Ojesývo rire Jesus hei chupe: Kuñakarai, moõpa oĩ; mavaeve ndekondénai? Hae katu hei: Mbaeve ndaipóri, Ñandejára. Hei katu Jesús: Che avei ndaremboguái; eho ha koágã guive ani emomarãve.

Jey oũ chupekuéra pe Jesús oñeẽ heívo: Che hae tesape yvy ape ypy, pe omoirũva chéve ndoguatamoãi pe pytũme, ha katu oguerekóta pe tesape tekove rehegua. Oĩ upéicha chupe umi fariseo: Nde nde rehegua remombeu, ne mombeu ndahaéi añete. Ombohovái Jesús ha hei chupekuéra: Avei che amombeu che rehegua, añetete oĩ che mombeu, oiméva aikuaa moõguápa aju ha moõpa aha; peẽ katu ndapeikuaái moõguápa aju térã moõpa aha. Peẽ pejuzga oñondive pe tuguy rehe, che ndajuzgái mávare. Ha si ajuíka areko, che juicio añete oĩ, hína solo ndaái, ha katu che ha pe omondóva chéve Ru. Ha pe nde rekoha pype avei ojehai hína ombohéra mokõi kuimbae kuéra pe ñeẽjoaju hae añete. Che hae pe testifica chéve rehegua, ha testifica cherehe pe Ru omondóva cheve. Ojee chupe: Moõpa oĩ nde ru? Ombohovái Jesús: Ndapeikuaái cherehe ni che ru cherehe. Ojee peikuaa cherehe, che ru cherehe avave peikuaa. Koã ñeẽ oñeẽ Jesus tesoreríape, omboe jave templo-pe, ha mavaeve ndojapyhy chupe, ndoúi ramo gueteri iára.

Hei upéicha jey chupekuéra pe Jesus: Che aha ha peheka che, ha pe peiko angekuéra ryepýpe pemano. Moõpa che aha, peẽ ndaikatúi peju. Ojee upéicha rupi umi judío: ¿Ndahaéipa ojeuka ijepe, hei rupi: Upe che aha, peẽ ndapeikuaavéi peju? Ha hae

chupekuéra: Peẽ umi yvýpe guive peime, che umi yvate guive hae. Peẽ ko yvy ári guive peime, che nahaéi ko yvy ári guive. Chee upéicha peẽme oñemanota pe angekói penderehegua, ha opaã ndapejeroviái che haeha, peñemanota pe angekói penderehegua. Ojee hína chupe: Ndépa mávapa reiko? Ha Jesús hei chupekuéra: Ñepyrũgui mbae añeẽ pendéve. Heta mbae che reko pende resẽ ñeẽ ha juzga, ha katu pe chemondóva añetete oĩ, ha che pe ahendúva hesegui, koã mbae ahei ko yvy ape ári. Ndoikuaái hína oñeẽ haguére chupekuéra pe Ru rehegua. Hei upéicha chupekuéra Jesús: Upe jave pehupi vove Mitãi Yvypóra rehegua, upépe peikuaa che ha che mbaeve che añomi ndajapói, ha katu oñeẽ chéve che Ru, koã mbae ae. Ha pe omondóva chéve cherehe oĩ, ndahaỹi chesẽ chendive añoite pe ru, hákatu che ha mbae iporãitéva hendive ajapo jepivete. Koã mbae iñeẽ jave heta ojerovia chupe.

Oñeẽ hína upéicharamo Jesus Judío-kuérape ojeroviáva chupe: Oiméramo peẽ peime che ñeẽme, añetehápe che mboehára peiko. Ha peikuaáta añete, ha añete omoñemíta peẽme. Ombohovái chupe: Abraham rembireko hae ha mávare noñemboguatái arakaeve. Mbaéichapa nde hei ñande ikatu porãta libre? Ombohovái chupekuéra Jesús: Añetete, añetete chee peẽme: opavave ojapohápe angaipá hae tembiápo angaipá rehegua. Pe ñemboguata ndoikói óga-pe opa ára pukukue, pe memby oiko opa ára pukukue. Oiméramo upéicha pe Memby peñemosãsoõ, añetehápe peiko porãta taãnguéra. Aikuaa Abrahám ray peẽ, ha katu peikotevẽ chemoñepyrũ, hína che ñeẽ ndojehejái peẽme. Che mbae ahecha vaekue che ru rehe guive

ahendu, ha peẽ upévare mbae pehecha vaekue pende ru rehe guive pejapo. Ombohovái ha hei chupe: Ore ru hae Abraham. Hei chupekuéra Jesus: Oiméramo mitã Abraham-gua peime, tembiapo Abraham-gua pejapo. Koágã katu pehekauka chéve pojuka, avá oñeẽvaekue peẽme pe añetegua, haekue ahendúva Tupã guive; koã mbae Abraham ndojaposéi. Peẽ pejapo mbaapo túva peẽ ru. Chee upéicharõ hendive: Ñande porneía-gui ndajajepotái, peteĩ Ru jaguereko, Ñandejára. Peẽ upéicha chupekuéra pe Jesus: Tupã ramo ne ru oĩ, peñorõ taỹ chéve. Che hae Tupã guive asẽ ha aju. Nda che mbaete guive aju, ha katu upe che mondo. Mbaérepa peẽ ndoikuaái pe che ñeẽ? Ndaikatúi rupi pehendu che ñeẽ. Peẽ peñesẽ túva diabolo-gui, ha peipota pejapo umi tapicha túva peẽgua. Upéva ñemboguahaỹhára hae ñepyrũgui ha ndoñembyaty añetegua-pe, ndaipóri rupi añete hendive. Oñeẽ jave jahea, oñeẽ hembiapokuéragui, hae rupi ija'ehára ha túva hendive. Che ha upéicha añeẽ pe añetegua, ndapejeroviái chéve. Mávapa pende apytégui ohechauka chéve mbae vai rehegua; ha katu añeẽramo añetete, mbaére peẽ ndapejerovia chéve. Pe oĩva Túva guive ohendu ñeẽ Túva rehegua, upévare peẽ ndapehenduiete péva peẽ Túva guive ndapeẽi rupi. Umi judío-kuéra ombohovái upéicha ha hei chupe: ¿Ndahaéi porã ñande hei nde hae samaritano ha nde reguereko aña? Oñembohovái Jesus: Che demonio ndaipóri, ha katu che amombaeguasu che ru, ha peẽ pemboguejy chéve. Che katu ndahaéi aheka che réra, oĩ pe ohekáva ha ojuzgáva. Añete añete, chee peẽme: oĩramo avave oñongatúva che ñeẽ, ndohecháta mano arã yma pukukue. Oñeẽ uperire chupe umi judío: Koágã roikuaa hína ñande nde reguereko peteĩ demonio. Abraham

omanóma ha umi profeta avei, ha nde hei: Oiméramo oĩ avave oñongatu che ñeẽ, nahániri oñemboe manduvaerã rehe jepeve. ¿Ndaha nde tuichavéi ore ru Abraham gui, haéva oñemano? Ha umi profeta avei oñemano. ¿Mávapa rejapo nderehe? Ombohovái Jesús: Oiméramo che adoxa chéve, che rera ndaipóri mbaeve. Oĩ che Ru odoxáva chéve, upéva peẽ pee hae Ñandejára Tupã pendevéva. Hae ndopeikuaái, che katu aikuaa hae. Ha aje che hae ndaikuaái, che hae peichante pende japu, ha katu aikuaa hae ha i ñeẽ agueru. Abraham peẽme tatayguasu oñembyahýi ohecha hagua che árape, ha ohecha ha oñembyahýi. Umi judío-kuéra hei chupe upéicha rire: Ndererekói gueteri peteĩ sa pó ary ha remohẽ Abrahám-pe. Hei chupekuéra Jesús: Añete, añete ahaii peẽme, mboyve Abraham oiko, che aiko. Ohera upéicha ita ombohasa hagua chupe. Jesús katu oñemi, ha osẽ templo-gui ohasávo ichupe mbytépe, ha oho upéicha.

9

Ha ohasa jave, ohecha peteĩ kuimbae saỹva heñoĩ guive. Ha umi imboehára oporandu chupe oñeẽvo: Rabí, máva ojejavy, ko térã umi itúva, ikatu hagüáicha isy pochy oñembyaty? Ombohovái Jesus: Ndaipóri koã ojejavy, ndaipóri avei umi itúva, haekuéra katu iñemoambue hagua umi tembiapokue Tupã rehegua ichupe. Che tekotevẽ amba'apo umi mba'apo túva omondóva chéve jepeve pyhareve oĩ, ou pyhare upe jave ndaipóri avave ikatúva omba'apo. Araka amo mundo-pe aime jave, che hae

tesape mundo rehegua. Koã mbae oñeẽ rire, opytu yvy ári ha ojapo ñeỹi iptytu guive, ha ombohasẽ ñeỹi sayju ári kirirĩ mbae rehegua. Hae hei chupe: Eho ejohéi pe ynoõha Siloam-pe, upe oñeẽ'ase Mondopyre. Oho katu ha ojohéi, ha ou ohechakuaáva.

Umi upéicha jeguerovia ha umi ohechakuaáva chupe upe tenondegua hína ipochy haekue, hei: ¿Nahániri kóva hae pe oguapýva ha ojeruréva? Ambuéva hei koã hae, ambuéva katu hei ojueheguáicha chupe hae. Upéva hei che hae. They were saying therefore to him, How were your eyes opened? Ombohovái upéva ha hei: Kuimbae hérava Jesús ñaemboja ojapo ha ombojere che resa, ha hei chéve: Eho pe yguata rupápe Siloam-pegua ha ejohéi. Oho rire katu ha ojohéi rire, ahecha jey. Che aipoi upéicha chupe: Moõpa oĩ péva? Hei: Naikuaái.

Ogueru chupe Fariseo-kuérape, pe yma saỹva rehe. Haekatu sábado jave pe yvyraỹ ojapo Jesus ha oipea ichupe pe tesa. Jey upéi oporandu chupe avei umi fariseo mbaéichapa ohecha jey. Hae katu hei chupekuéra: Yvyraỹ omoĩ che resa rehe, ha ajesaho, ha ahecha. Oñeẽ upéicha rupi umi Fariseo-kuéragui heta: Koã kuimbae ndahaéi Tupã-gui, umi sábado ndomoñongatu-gui. Ambue-kuéra oñeẽ: Mbaéichapa ikatu kuimbae angaipaũva koãichagua señal ojapo? Ha ñembojao oĩ hese. Haekuéra hei tysýipe jey: Nde mbae ere hesegua, oipeávo nde resa? Hae katu hei: Profeta hae. Ndoikóvai upéicha umi judío chupe rehegua haeha iñapysã ha ohecha jey, umi ári ohenói ichupe imembykuéra pe ohecha jeýva rehegua. Ha oporandu chupekuéra oñeẽvo: ¿Kóva hae ne mitã, pe peñeẽva

oñenascéma isyỹre? ¿Mbaéicha upéicharõ koágã ohecha? Ombohováiva ha chupekuéra itúva ha hei: Roikuaa ko hae mitãi ñande ha ko ñoty oñembyaty. Mbaéichapa ha koágã ohecha ndoroikuaái, térã mávapa oipea hesẽ umi tesa ñande ndoroikuaái, hae tuicha oguereko, hendive eporandu, hae hete rehegua oñeẽta. Koã mbae hei itúva, umi iñarõ ikyhyje umi judío-kuérape, oĩmavare gua oñemboaty umi judío-kuéra oimba hagua, oĩramo avave oikuaa chupe Cristo ramo, sinagoga-gui oñemboykéta. Péva rupi itúva oñeẽ ojee hína iñarõ oguereko haguére, ichupe peporandu. Ombohéra upéicha mokõiha ári pe kuimbae oĩva isy, ha hei chupe: Emeẽ mbarete Ñandejára rehe; ñande roikuaa ko kuimbae hae angaipa. Ombohováiva upéva ha hei, ἁmartōlós-pa hae ndaikuaái, peteĩ mbae aikuaa, say haguére koáĝa ahecha. Chee chupe jey: ¿Mbae ojapo ndéve? ¿Mbaéicha ojuruja nde resa? Ombohovái chupekuéra: Chee penderehe yma, ha ndapehenduséi. Mbae jey peipota pehendu? Ndahaéi avei peẽ peipota ichupe temimboekuéra opóvo? Oñemboyke chupe ha oñeẽ: Nde nde reime temimboe upéva rehegua, ñande katu Moisés rehegua roime temimboekuéra. Ñande roikuaa Moisés-pe oñeẽ Tupã, ha koã ndoroikuaái moõguápa ou. Ombohovái pe kuimbae ha hei chupekuéra: Koápe guau porãiterei oĩ, peẽ ndoikuaái mbaéguipa ou, ha omyandy che resa. Roikuaa upéicha umi angaipáva Ñandejára ndohendui, hae katu oiméramo peteĩ tuichavéva Ñandejára ha ojapo oipota ijáva, péva ohendu. Opaỹ guive ndojehenduiete mbaeve oĩporãha haguére peteĩ tapicha resa itysỹva oñembyaty guive. Ndahaéiramo kóva Tupã guive, ndaikatúi ojapo mbaeve. Ombohovái ha hei chupe: Ángavýpe nde reñemoñepyrũ

opavave, ha nde remboe oréve? Ha omboguejy chupe okápe. Ohendu Jesus ombovya chupe omboguejy okápe, ha ojuhúvo chupe, hei chupe: Nde rerovía Tupã Memby-pe? Oñembohováiha hei: ¿Mávapa oĩ, Señor, ikatuhaĝuáicha ajerovia hendive? Jesús hei chupe: Rehecha porã chupe ha pe oñeẽva nendive hae. Pe hei: Che jerovia, Yára, ha oñemombaeguasu chupe. Hae Jesus hei: Che ahá ko árape juicio-pe guarã, umi ndohechái haguã ohecha ha umi ohechakuéra isy haguã. Haekuéra ohendu umi mbae koã umi Fariseokuéra guive umi oĩva hendive, ha hei chupe: ¿Mbaépa avei ñande tysã ñande hae? Oñeẽ chupekuéra Jesús: Tuvichakuéra peime ramo, ndaipóritaha perekóta angaipa. Koágã katu peje pehecha hae, upéicharõ pendeangaipa opyta.

10

Añete añete chee peẽme, pe oikevaerã okẽ rupive oike hagua óga ovecha-kuéra rehegua, ha katu ojupi ambue hendágui, péva mondaha hae ha mondahára. Pe oikéva okẽ rupive hae ovecha ñemongakuaaha Koápe pe okẽ okuaaha oike, ha umi ovecha ohendu iñeẽ, ha ohenói umi ovecha ijeheguíva héra rupi ha osẽmboty chupekuéra. Ha omoñepyrũ jave umi ovecha ijeheguíva, umi tenonde oho, ha umi ovecha chupe osegui, oikuaa rupi iñeẽ. Ambue tapicha rehegua ha katu ndojeseguimoãi, ha katu oñemimiã chupe guive, oikuaaỹ rupi ambue tapicha kuéra pu. Ko ñeẽjoaju Jesus hei chupekuéra, haekuéra katu ndoikuaái mbae hae oñeẽva chupekuéra. Jee

upéicha jey chupekuéra Jesus: Añetete, añetete ae peẽme ógape che hae okẽ óvecha-kuéra rehegua. Mayma opaite oúva ou mboyve che, mondaha ha mondaýva hae, ha katu umi ovecha ndohenduiete chupekuéra. Che hae la okẽ, che rupive oĩramo opaichagua oike, oñemboporãta, ha oiketa ha osẽta, ha ñu ojuhúta. Pe mondaha ndoúi ñande upe mbaeve ombohapévo, omanoõvo ha ombyaívo. Che aháma tekove oguerekóvo ha hetave oguerekóvo. Che hae ñemoñeẽha porãva. Ñemoñeẽha porãva omeẽ iñeẽ ovecha-kuérape guarã. Pe mbaapoharakuéra ha ndahaéi ñemongakuaahára, mbaeve ndahaéi umi ovecha hae mbae, ohecha pe mbarakaja ou haguépe ha omohenda umi ovecha ha okañy, ha pe mbarakaja ojagarra ichupe ha oñemosarambi umi ovecha. Pe mbaapoharakuéra omaña omaña haeha mbaapoharakuéra ha ndojepyapýi chupe umi ovecha rehegua. Che hae ñemoñeẽha porã, ha aikuaa che mbaekuéra ha che mbaekuéra rupive aikuaapáva. Mbaéichapa che ru oikuaa chéve ha che aikuaa che ru, ha che ãnga amoĩ ovecha-kuérape guarã. Ha ambue ovecha ajoguereko, umi noĩri ko kora guive, ha umi avei che tekotevẽ agueru, ha che ñeẽ hendukuaa, ha oiko peteĩ ovecha rembipota, peteĩ ovecha ñemongakuaaha. Ko mbaére che ru cherohayhu, ikatúgui che amboguejy che ñeã ikatu hagüáicha jey ajapyhy. Avave nohẽi chupe che gui, ha katu che amboguejy chupe che rehe guive, aguereko poder amboguejy hagua chupe, ha aguereko poder ajapyhy jey hagua chupe, ko mbae jeepy ajapyhy che ru gui. División upépe jey oiko Judío-kuéra apytépe koã ñeẽ rupi. Haekuéra oñeẽ hína, ha heta haekuéragui oñeẽ: Aña oguereko ha oñemondýi, mbaére pehendu chupe? Ambue hei: Koã ñeẽ ndahaéi peteĩ aña apytépe

oĩva mbae. ¿Mbaépa aña ikatu tysỹi resa ojepea?

Oiko kuri hae la dedicación Jerusalén-pe, ha ára roysã oiko. Ha Jesus oguata hína templo-pe, Salomón galería-pe. Oñembyaty upéicha chupe umi judío ha hei chupe: ¿Mboyasy peve ore pya regueraha? Opa nde hae Cristo, ere oréve oñemosarambiỹre. Ombohovái chupekuéra Jesús: Ahei pendéve, ha ndepikatuvéi. Umi tembiapo haekuéra che ajapo che ru réra rupive, kóva omombeu che rehegua. Peró peẽ ndapejeroviái, ndahaéi rupi peẽ hae che óvecha-gui, oñondive hae vaekue peẽme. Umi ovecha cheỹva che ahy ñeẽ hendúva, ha che aikuaa hikuái, ha osegui chéve. Ha che ameẽ tekove opaỹva chupekuéra, ha ndoikaneõmbái arakaeve, ha avave nomondámoãi chupekuéra che pópe guive. Che ru, oĩva omeẽ chéve, tuichave pavave gui hae, ha mavaeve ndoikuaavéi omonda che ru po gui. Che ha che ru peteĩ ñande. Ogueraha upéicha jey itakusu umi judío oñemboja hagua chupe. Jesús ombohovái chupekuéra: Heta tembiapokue porã ahechauka peẽme che Ru guive; mbaéichapa upévagui tembiapokue peñemboja chéve? Ombohovái chupe umi judío heívo: Péva mbaapo porã rehegua ndajaikuaámoãi ndéve, ha katu tekoñemi rehegua, ha upévare nde yvypóra reikóvo remoĩ nde reñoite Ñandejára. Oñembohovái chupekuéra Jesús: ¿Ndahaéi piko ojehai pende reko porãme, Che hae: Tupã peiko? Oiméramo haekuéra hei tupã, pe kuéra rehe Tupã ñeẽ oiko, ha ndaikatúi oñembyai pe Jehaipyre, Mávapa Ru ombojerovisãva ha omondóva ko yvy ári, peẽ pee hae oñembyai hae rehe chei: Tupã Memby che? Oiméramo ndajaposéi mbaapo che ru mbae, ani pejerovia chéve. Ha katu che ajapo, avei ha

cherehe ndapejeroviái, umi mbaapópe pejerovia, ikatu hağua peikuaa ha pejerovia hae Ru oĩ cherehe ha che oĩ hese. Ohekáva chupe oñehaã jey ojagarra hağua, ha osẽ po guive chupekuéra.

Ha oho jey Jordán yguápe, pe tendápe oĩvaekue Juan ñepyrũme obautisáva, ha opyta upépe. Ha heta oúva chupe ha hei hína: Joã añete nojapoi mbaeve señal, opavave katu opaichagua hei Joã koã rehegua, añetéva hae. ha heta ojerovia hendive upépe

11

Oĩ katu peteĩ tapicha asy hérava Lázaro Betania-gui, táva-gui María ha Marta hesỹ-gui. Hae katu María omoporãvaekue Ñandejára pohã resãi rupive ha omopotĩvaekue ipoã ichupe ijyvyra rupive, haekuéra ryvy Lázaro ohasýva. Omondo upéicha umi pehẽngue kuñakuéra hendive heívo: Señor, ehecha pe nde rehayhúva ohasẽ. Hendu rire hae Jesus hei: Ko mbaasy ndahaéi mano haguã, ha katu Tupã reryguasu haguã, oñemombaeguasu haguã Tupã Memby chupe rupive. Jesús ombohayhúrõ Marta ha hembírýpe ha Lázaro-pe. Upéicha upéicharamo ohendu haguére hasẽ hína, upépe katu opyta oĩ hague tendápe mokõi ára. Upéi rire ko mbae, hei mboehára-kuérape: Jaha Judea-pe jey. Umi mboe haekuéra hei chupe: Rabino, koágã oheka nde oitakuaa hağua umi judío-kuéra, ha jey reho upépe? Ombohovái Jesus: ¿Ndaéipa papaha mokõi ára rehegua? Oguatáramo peteĩ tapicha ára javeve, ndopytũmbýi, ohechágui tesape ko yvy ape ári rehegua. Ha katu oĩramo oguata pyhare, ojevy, ndaipórivo

tesape ichupe. Koã mbae hei, ha upéi hei chupekuéra: Lázaro, ore angirũ, okeỹma, ha katu aha amomokõi hagua chupe. Umi mboesyhárakuéra hei chupe: Ñandejára, okeraẽma ramo, oñemboasãita. Jesús oñeẽ vaekue imanóre, ha katu umi oimoã oképe oñeẽha hei. Upéicha katu hei chupekuéra Jesús añeteguápe: Lázaro omano. Ha che vya peẽme rupi, upéicha pejerovia, ndaimeẽi upépe, ha katu jaa hendive. Oî upéicha Tomás, oñeheróva Didymus, umi oñemoarandu hendive: Jaa avei ñande ikatu haguã jamamano hendive.

Ojehejávo upéicha, Jesus ojuhu chupe irundy ára ymave oguerekóva el túmbape. Bethany oĩ Jerusalem ykére, saive peteĩ tekove estadio paũ Ha heta judío ou Martha ha María rehe ikatu hagüáicha ombyasyy chupekuéra isyyr rehegua. Marta katu ohendu Jesús oúha, osẽ ohupyty haguã hendive, ha María oguereko óga ryepýpe. Hei upéicha Martha Jesús-pe: Señor, ndeime koápe ramo, che ryvyi ndoikuaavei. Pero ha koágã aikuaa hína hae mbaepa umi ojerure vaerã Tupã, omeẽta ndéve Tupã. Hei chupe Jesús: Oñemboyvaerã nde ryvyi. Hei chupe Martha: Aikuaa oñembohetáta ñembohetápe ára paha-guápe. Jesús hei chupe: Che hae ñemondyha ha tekove. Pe ojerovia chéve, avei omano ramo, oikove ta, ha opavave oikóva ha ojerovia chéve ndoikove moi ta arakaeve pukukue. ¿Rejerovia kóva? Hei chupe: Heẽ, Señor, che ajerovia nde hae Cristo, Memby Tupã ou mundo-pe. Ha kóva oñeẽ rire, oho ha omboguapy María hembireko hesẽ, oñeẽ: Mboehára oĩ ha omboguapy ndéve. Upéva ohendu rire, opuã pyae ha oho hendive. Ndaipóri gueteri oúva Jesus táva-pe, ha katu oĩ hína pe

tendápe oñembyatýva hague Marta hendive. Umi judío-kuéra upéicha, umi oĩva hendive óga-pe ha omombyrýva chupe, ohechakuévo María-pe ha pyae opuã ha osẽ, ojesareko chupe, heívo ha oho túmba-pe ikatu hağua ochora upépe. Upéicha María oúvo omboguejy hendive, ohecha rire Jesús, oguejy ipy gotyo ha hei chupe: Señor, nde reĩmba koápe, che hermano ndoikuaamoãi. Jesus upéicha ohecha chupe oñembyasy ha umi judío oñembyaty chupe oñembyasy rire, oñemombaretĩ iñespíritu-pe ha oñemondyi ijehegui. Ha hei: Moõpa peñongatu ichupe? Hei ichupe: Yára, eju ha ehecha. Oñeakã Jesus. Umi judío-kuéra hei upéicha rupi: Ehecha mbaéichapa ohayhukuri chupe. Heta pero heta guive hei: ¿Ndaikatúi piko koã, pe ojehegui umi tesa pe say, ojapo haguã hae avei ani oñemano? Jesus upéicha, jey oñemondýi hese voi, ou taãnga rendápe. Hae katu kuaarã, ha itakuã oñemopyendáva chupe ári. Hei Jesus: Emboguejy itá. Hei ichupe Martha, hesýva mano haguáva: Señor, oĩma hasy, irundy ára rupi oiko haguére. Hei chupe Jesús: ¿Ndajei piko ndéve hae oiméramo reyerovia, rehechátane tuicha mbarete Tupã mbae? Ohera upéicha itá oũ haekuéra tẽnonde vaekue kyhyje. Ha katu Jesus ohera itesa yvate ha hei: Ru, aguyjeve ndéve hendukuaháre chéve. Che hae aikuaa nde ohendúva opa ára che ñeẽ, ha katu umi tapicha oĩva jerére rupi chee, ikatu hağua ojerovia nde chemondóva. Hae koã mbae jei rire hu ayvu hatã reheve oñeẽapuã: Lázaro, eju okápe. Ha osẽ pe mano oñembojapyre py ha po ndive, ha iñova oñembojere pañuelo ndive. Hei chupekuéra Jesus: Pesuelta chupe ha pemoneĩ oho hağua.

Heta therefore judío-kuéragui, umi oúva María rehe ha ohechava mba'e ojapo Jesús, ojerovia chupe. Algunos haekuéra guive oho Fariseokuérape ha hei chupekuéra mbae ojapo Jesús. Oñembyaty upéicha umi sacerdote tenondegua ha umi fariseo consejo ha hei oĩ: Mbaépa jajapo, hákatu ko ava heta señal ojapo? Ñande resarái chupe péicha ramo, opavave ojeroviáta chupe, ha ou-ta umi Romavakuéra ha ogueru-ta ñande tenda ha ñande tetã. Ha katu peteĩ hendive Caifás, tendotá guasu oĩva ary upépe, hei chupekuéra: Peikuaaỹ mbaeve. Ndaipóri peñeẽkuaa mbaérepa iporãvéta ñandéve peteĩ tapicha omano hagua tetã tapicha rehegua rehe ha ani opaite tetã oñembyai hagua. Kóva hae ijeheguigui ndojeíri, ha katu sacerdote guasu oĩva ára upe rehegua ombohasáva Tupã ñeẽ Jesús omano hagúaicha upe tetã rehe. Ha ndahaéi peteĩ tetã-pe gũarã añónte, ha katu oñembyaty hagua avei mitãkuéra Túva rehegua umi oñemosarambi vaekue peteĩ-pe. Upégui upe árape oñemboaty oñeñeẽ chupe oñemboguete hagua. Jesus upéicha ndaipykuevéima pytyvõrõme oguata judío-kuéra apytépe, ha katu oho upégui pe yvy ári hiaguĩ kaaguy guive, Efraím hérava táva-pe, ha upépe oime hemimboesára-kuéra ndive. Oĩ hague hiã umi Paskua umi judío-kuéra rehegua, ha ojupi heta Jerusalén-pe umi táva guive tenonde umi Paskua ombopotĩ hagua hikuái voi. Oheka hína upéicha Jesúspe ha hei oñoñeẽ ambue ndive pe tupãópe oñemboy: Mbae piko oimoã peẽme, ndoútapa pe areteýpe? Umi sacerdote tendotápe ha umi fariseo omeẽ mbae vaerã oikuaa hagua mávapa oikuaáramo moõpa oĩ ohechaukase hagua, ikatu hagúaicha ojagarra chupe.

12

Upéicha Jesus oúvo poteĩ ára mboyve Pascua rehe oguahẽ Betania-pe, upépe oĩvaekue Lázaro omanóvaekue, imopuãvaekue chupe omanóvaekuéragui. Ojapo upéicha chupe tembiu upea, ha Martha ombaapo, ha katu Lázaro hae peteĩ umi oguapýva hendive. María upéicha ojapyhy peteĩ libra mýro nardo peteĩha hepyetereíva, omoĩ Jesús rape rehe ha omopotĩ iñakã rape rehe, ha óga oñemyenyhẽ mýro hyakuã guive. Oñeẽ upéicha peteĩ imboehára-kuéra guive, Judá Simón Iscariote-gua, oĩva omoĩ porã haguã chupe. Mbaérepa ko mýrona ndojevendéi trescientos denario-pe ha ndoñemeẽi vaicha-kuérape. Hae hei katu koã ndahaéi mbaéichapa mbaasy vaekue rehegua ombopyaguapy chupe, hae katu mbaéichapa mondaha hae, ha pe ryru oguereko ha umi mbae oñemoingéva ombyaty. Hei upéicha Jesus: Ejesareko chupe, che ñevýpe guarã ko árape oñongatu péva. Umi mbaeveỹva kuéra gueteri jepénte perekóta pende rehe, che katu nahániri jepénte perekóta. Oikuaa upéicha hetã tuicha umi judío-kuéra guive upe oĩ haguére upépe, ha ou ndahaéi Jesús-pe ẽguarã año, ha katu Lázaro avei rehecha hagua, upe omopuã hague kuéra mano-kuéra guive. Oplanea katu umi sacerdote tuichavéva ikatu haguã avei Lázaro oñemano. Heta hembiapo hendive rupi oho vaekue umi judío-kuéra ha ojerovia Jesús-pe.

Ko tenonderã árape, hetã tuicha oúva tembiechaguau-pe ohendu rire oúha Jesus Jerusalén-pe, Oñembyaty umi pindo

rape ha osẽ oñembyaty hagua hendive, ha oñeẽ hatã hosanna, hypyũpyre oúva Ñandejára réra rupive, rey Israel-gua. Ojejuhu rire ha, Jesus mburuvicha michĩmi oguapy chupe ári, ojehaíva ramo. Ani rekya, mitakuña Sión: ehecháke nde rey ou oguapy mburuvicha mitãmburika ári.

Koã mbae ndoikuaái umi imboehára tenondegua, ha katu oñemombaeguasu rire Jesús, upéi oñemandua koã mbae oĩha hendive jehaipyre, ha koã mbae ojapo chupe. Omoñeẽ upéicha pe tapicha reko oĩva hendive upe jave Lázaro ohenói guive pe tupão ha ombohetã chupe guive mano. Koã rehe avei ojuhu chupe pe tapicha retã, ohendu rupi hendive ojapo hague pe señal. Umi Pharisees katu hei ichupe kuéra: Pehechápa ndapeporavéi mbaeve. Ehecha ko yvy ári oho hesegua.

Oĩ-vaekue ambue Griego-kuéra umi oguatáva yvate gotyo ikatu hagua omoĩporã upe jeheápe. Koãva katu oñemboja Felipe-pe, pe Betania-gui Galilea-pegua, ha ombyahýi chupe oñeẽvo: Señor, roipota Jesús rohecha. Oú Philip ha hei Andrew-pe, ha jey Andrew ha Philip hei Jesús-pe, Pe Jesus katu ombohováiva chupekuéra oñeẽvo: Oúma pe aravo ína oñemboguapyetéta pe Mitãi Yvypóra rehegua. Añete añete chee peẽme: ndoikóiramo peteĩ avati raỹi oguejy yvy rehe ha omano, hae añoite opyta; oikóramo katu omano, heta yva ogueru. Pe ohayhúva ichugui okañýta chugui, ha pe oñembohetáva ichugui ko yvy ape ápe, oñongatu chugui tekove arãiete-guápe. Oiméramo chéve oñemboguata mba'épa, toñemoirũ chéve, ha moõpa aime che, upépe avei oĩta che rembiapokue, ha oiméramo mba'épa chéve

oñemboguata, omboguejy hendive Ru. Koágã che pya oñemondýi, ha mbaépa hae chee? Cherú, che ñangareko ko ára guive. Ha katu ko mbaére hae ou ko ára-pe. Cherú, emombarete nde réra. Oúma upéicha ñeẽ yváte guive, ha amombarete ha jey amombaretéta. Pe tendaguasu oñembyatýva ha ohenduva hei tiri oikóma, ambue katu hei peteĩ mensahero chupe oñeẽma. Ombohovái Jesús ha hei: Ndahaéi che rupive ko ñeẽ oiko hague, ha katu peñeẽ rupive. Koágã hae pe juzgamiento ko yvy ári rehegua, koágã pe mburuvicha ko yvy ári rehegua oñembotýta okápe. Hae avei amba ñemboyru yvy gui ramo, opavave ajurukapaite che rehe. Kóva ha hei ohechaukávo mbaéichapa mano rupive oñemoĩ oñemano. Okakuaa ombohovái chupe: Ñande rohendu ley guive Cristo opytáta arãite peve, ha mbaéichapa nde ere tekotevẽ ojehupi Yvypóra Memby. Mávapa hae ko Yvypóra Memby. Hei upéicha chupekuéra Jesús: Gueteri michĩmi ára pe tesape penendive oĩ. Peñemombyry jepeve pe tesape perekóvo, ani hagua pe ñandeasy pendejapo. Ha pe oñemombyryva pe ñandeasýpe ndoikuaái moõpa oho. Peẽ reguereko jave tesay, pejerovia tesay rehe peiko hagua tesay ray kuéra. Koã mbae oñeẽ Jesús, ha oho rire oñemi chupekuéra gui.

Chombyryete heta mbae rechaukaha ojapo hague hesegua mboyve, ndojeroviái chupe. Ikatu haguã oñembohetã pe ñeẽ Isaías profeta rehegua ohei vaekue: Señor, mávapa ojerovia pe ñehendu ñandéva, ha Señor juva mávape ojehechauka. Upéicha ndaikatúi ojerovia, Isaías oñeẽ jey rupi. Omoñemboysa hesápe ha ombohatã hesýpe, ikatu haguã ndohechái hesápe ha ndoikuaái hesýpe ha ndojejerevy, ha che amoĩporã ichupe.

Koã mbae hei Isaías upe jave ohecha imarangatu ha oñeẽ hesegua. Ha katu heta mburuvicha ojeroviáva chupe, ha katu umi fariseo rupi ndoikuaaukáivaekue ani haguã oñemboguéta tendaguasúgui. Ohayhúramo gueteri la gloria yvypóra rehegua hetave la gloria Tupã rehegua.

Jesus hae katu oñeẽ ha hei: Pe ojeroviáva chéve ndojeroviái chéve, ha katu pe omondóva chéve, Ha pe ohecháva chéve ohecha pe omondóva chéve. Che hae luz ha ahata ko mundo pe, ikatu hağua opavave ojeroviáva chéve ani oiko pytũme. Ha peteĩ ohendu che ñeẽ ha ndojeroviái, che ndajuzgái chupe, ndahaéi piko aju ajuzga hağua ko arapy, ha katu amoñepyrũ hağua ko arapy. Pe oñembotovéva chéve ha ndoguerahaíva che ñeẽnguéra oguereko pe ojesarekóva chupe: pe ñeẽ ajehaíva hae ojesareko chupe pe paha ára-pe. que che hae guive ndarayhúi, ha katu túva omondóva chéve ru oime omoĩ chéve mbaeichagua ae ha mbaeichagua añeẽta. Ha aikuaa hína ha ñeẽporã hesegua tekove añetegua hae. Upéicha añeẽ che, oñeẽháicha chéve ha ru, upéicha añeẽ.

13

Ñepyrũ rire ko arete pascua rehegua, oikuaávo Jesús oúmaha iára osẽ hağua ko yvy ári guive ohóvo Ru rendápe, ohayhuetéva imbaretekuéra oĩva ko yvy áripe, paha peve ohayhu chupekuéra. Ha tembiu karurã ojejapo rire, diabolo omoĩma Judá Simón Iscariote pyápe ombohasa hağua chupe. Oikuaáva

Jesus opavave omeẽma chupe ru po pe, ha Túva gui osẽ ha Túva gotyo oho, Opu'u déipnu-gui ha omoĩ umi ao, ha ojagarra rire toalha, ojepo'i ijepe. Upéi omboguejy y pe tembiurã ryruãme, ha oñepyrũ omopotĩ temimboekuéra py ha ombopako pe ao ombojapýva reheve. Ou upéi Simón Pédro-pe, ha péva hei chupe: Señor, nde che py jogua? Oñembohovái Jesus ha hei chupe: Pe che ajapo, nde ndeikuaái koágã, reikuaáta katu upe rire kóva. Hei chupe Petero: Ani reipotýi che py ndéve arakaeve. Ombohováiva chupe Jesús: Ndareipotýiramo ndéve, nderekoãi mbae che rehe. Hei chupe Simón Pedro: Señor, ani che py año, haekuéra avei che po ha che akã. Hei chupe Jesús: Pe ojejahuvaekue ndoikotevẽi térã opy ojejahúvo, ha katu hae potĩ opaite, ha peẽ potĩ peiko, ha katu nahániri opavave. Oikuaa haguére pe omoĩva chupe, upévare hei: Ndahaéi opavave potĩ peiko.

Araka oñembojehea ichupe, omoĩporã hikuái py ha ojagarra hemboy, oguapyjey rire, hei chupekuéra: ¿Peikuaa mbae ajapo penderehe? Peẽ pemboherakuaa chéve pe Mboehára ha pe Ñandejára, ha porãite peẽ, hae ramo che hae. Upéicharamo che ajohéi peñepyrũ, Señor ha Mboehára ramo, peẽ avei peikotevẽ pejohéi oñondive peñepyrũ. Ejemplo gueteri ameẽma pendéve, upéicha ramo mbaéichapa che ajapo pendéve, avei peẽ pejapo. Añete añete, chee peẽme: ndaipóri tembiguái iñandejára-gui tuichavéva, avei ndaipóri apóstol omondóva chupe-gui tuichavéva. Peikuaáramo koã mbae, vyapavẽ peiko pejaporamóvo hikuái. Ndaipóri opavave peẽme chéve, che aikuaa mávapa aiporavo, ha katu ikatuhágua pe jehai

oñemoĩporã, pe okaruva cherehe pe mbujape omboguejy cherehe pe pyapyte. Koãgã guive chee peẽme mboyve oiko hağua, ikatu hağuáicha oiko jave pejerovia che hae. Añetete añetete chee peẽme, pe ojapyhýva oĩramo avave chemondóta, cherehe ojapyhy, ha pe cherehe ojapyhýva ojapyhy pe chemondóva cheve.

Koã mbae oñeẽ rire, Jesús oñembyasy espíritu-pe, ha omboaje ha hei: Añetete, añetete chee peẽme umi peteĩ peẽgui omboguejýta chéve. Umi mboehára ohecha vaekue katu peteĩ ambue rehe, ndoikuaái mbae rehegua hei. Oĩ ha oñemokõ peteĩ umi mboehára ichupe Jesús týpe, oñehejahápe oñembohayhúva Jesús. Simón Pedro ojesýi chupe oikuaa hağua mávapa ikatúta hae oñeẽva rehegua. Ojejapo rire upe vaekue Jesús ryguasu ári, hei chupe: Ñandejára, máva piko hae. Ombohovái Jesús: Hae upéva o chéne amoĩ jey pe tembiu michĩmi ameẽtava. Ha omoĩ jey pe tembiu michĩmi rire, omeẽ Judá Simón Iscariote-pe. Ha upéi pe tembiu michĩmi, upépe oike Satanás hendive. Upéicharamo hei chupe Jesús: Mbae rejapo hína, ejapo pyaeve. Koã ha avave ndoikuaái umi oguapýva mbaére hei chupe. Oĩ hikuái oimoã, ojehegui pe ryru Judá oguereko, upe Jesus hei chupe: Ejogua umi mbae ñaikotevẽva pe areteỹ guarã, térã umi mbaevaípe omeẽ hağua mbae. Ojapyhy rire upéicha pe tembiu, hae pyae osẽ, ha pyhare oĩ.

Oñembohasávo upéicha, hei Jesus: Koágã oñemboguapy Mitãi Yvypóra rehegua, ha Ñandejára oñemboguapy hendive. Oiméramo Ñandejára oñemombaretepyre hendive, Ñandejára

avei omombareté hendive ijepe, ha pyaỹme omombareté. Mitãi, gueteri michĩmi pehenondépe aime. Pehekáta chéve, ha upéicha aei Judío-kuérape moõpa ahá che, peẽ ndapeikuaavéi peju, ha peẽme ae koãga. Ñeẽmondo pyahu ameẽ peẽme ikatu hagüáicha peipyhare oñondive, péicha che ahayhu peẽme ikatu hagüáicha avei peẽ peipyhare oñondive. Kópe upépe oikuaáta opavave hae chéve temimboe peikóre, oiméramo mborayhu perekóre peteĩteĩme. Hei chupe Simón Pedro: Señor, moõpa reho? Ombohovái chupe Jesús: Moõpa che aha, ndaikatúi koãga chéve remoirũ, uperire katu remoirũta chéve. Hei chupe Petero: Señor, mbaére nda-ika-tái nde-rehe a-juhu koáğa? Che-angekue amo-ĩ-ta nde-rehe. Jesús ombohovái chupe: Pe tesãi nde uperã cherehe remoĩta? Amén, amén ahei ndéve: Nahániri ryguasu ohendu peve ndéve nomboykéi chéve mbohapy jey.

14

Ani ñembyahýi pehenonde pe korasõ; pejerovia Túva rehe ha avei cherehe pejerovia. Che ru róga-pe mona heta oĩ; ndahaéiramo, chee kuri peẽme. Ahá amoĩporã hagüa tenda peẽme guarã. Ha oiméramo aha ha amoĩporã peẽme tenda, jey aju ha ajupyhy peẽ chéve, ikatu hagüa upe ápe aime che, peẽ avei peime. Ha moõpa che aha peikuaa, ha pe tape avei peikuaa. Hei chupe Tomás: Señor, ndaikuaái moõpa reho, ha mbaéichapa ikatu ñaikuaa pe tape. Hei chupe Jesús: Che hae tape ha añetete ha tekove; ndaipóri mbaeve oúva Ru rehe ndahaéiramo cherehe. Oiméramo peikuaa chéve, che ru avei peikuaa kuri. Ha

koáĝa guive peikuaa ichupe ha pehecha ichupe. Hei chupe Felipe: Señor, ehechauka ñandéve ru ha opyta ñandéve. Hei chupe Jesús: Chombo ára peikuéra aime ha ndeikuaái chéve, Felipe? Pe ohechava chéve ohecháma Ru, ha mbaéichapa nde ere, ehechauka oreve Ru? Ndaipotái ndejerovia hína che che hae túpe ru ha hae ru hae chépe. Umi ñeẽ umi che ahendu peẽme, che voi guive naahendu; hae katu ru oĩva chépe hae ojapo umi tembiapo. Pejerovia chéve che hae el padre-pe ha el padre hae chéve, ha katu nahániri, el ñembaapo rupi haekuéra pejerovia chéve. Añetete añetete chee peẽme, pe ojeroviáva chéve, umi tembiapo haekuéra che ajapo, upéva avei ojapota, ha tuichavéva koãguágui ojapota, ikatúre che ahá che ru rendápe. Ha mbae pejerure che réra-pe, péva ajapo, oñemombaeguasu hağua Ru Memby-pe. Mbaepa pejerure haguére che réra rupive, che ajapo.

Oiméramo peñehayhuve chéve, peñongatu umi che mandua. Ha che ajerure Ru ha ambue ñembohovái omeẽta peẽme, oiko hağua penderehe opa ára pukukue. pe Espíritu añetegua rehegua, pe ko yvy ári ndaikatúi oguereko, ndohechái chupe avei ndoikuaái chupe, peẽ katu peikuaa chupe, oime pehendive ha peẽme oĩta. Ndaipotái ndahejáta peẽme mitãỹre, ou peẽme gotyo. Gueteri michĩmi ha ko yvy che ndohecháivéima, peẽ katu pehecha che, hese che aikove ha peẽ peikoveta. Upe árape peikuaáta hae che aime che ru ryepýpe ha peẽ chéve ha che peẽme. Pe orekóva che mandamiento ha oñongatu ha'e, ha'e niko che hayhuhápe, ha pe che hayhuháva oñembohayhutéta che Ru rupive, ha che ahayhusetéta ha'e ha ahechauka chupe cherete. Peẽ chupe Judá, ndahaéi pe Iscariote: Señor, ha mbaépa

oiko hína ñandéve reikuaaukase nde rerekópe ha ndahaéi pe arapýpe. Ombohovái Jesus ha hei chupe: Oiméramo avave ohayhu chéve, che ñeẽ oñongatu, ha che Ru ohayhuséta chupe, ha chupe roguahẽta ha mónante hendive rojapo. Pe ndohayhúiva chéve che ñeẽnguéra noñongatui, ha pe ñeẽ pehendu haguéva ndouiete che mbae, ha katu Túva chemondóva mbae.

Koã mbae ajehayhuvéma peẽme penderehe aime jave. Pe pytyvõhára ha, pe Espíritu Santo omondótava pe Ru che réra rupive, upéva omboeta penderehe opaite mbae ha ombohováita penderehe opaite umi mbae ahei penderehe. Pyaguapy aheja peẽme, pyaguapy che mbae ameẽ peẽme; ndahaéi peteĩchagua ko yvy omeẽva, che ameẽ peẽme. Ani oñemondýi peẽ pya ani avei okyhyje. Pehendu peẽ mbae che aei penderehe: aha ha aju penderehe. Oiméramo pehayhupa chéve, peryvyarõ katu mbae aei: aha túru cherúva, mbae cherúva tuichave chéve hae. Ha koágã chee peẽme mboyve oiko, ikatu hagua oikóvo pejerovia. Ndaipórima heta añeẽta penderehe, ou haguére ko yvy ape mburuvicha, ha cherehe ndorekói mbaeve. Hae katu upéicha ramo ikatu yvy ñeẽ oikuaa mbae ahayhu che ru, ha haeichagua oñeẽ chéve che ru, péicha ajapo. Ñepũ, jaha koágui.

15

Che hae la vid añetegua, ha che ru hae tembiokuéra. Mayma tysýi cherehe ndoguerejaheíva yva, omboguete chupe, ha

mayma yva oguerejaháva, omopotĩ chupe oguerejaháguaiterei hağua hetave yva. Koẽrõ peẽ potĩma peime ñeẽ amombeuvaekue peẽme rupi. Peiko chéve, ha che avei peikóta. Péicha pe táva ndaikatúi yva ogueru hese guive ndoikóiramo pe táva amimévape, péicha avei ndapeikóta peẽ ndapeikóiramo chéve. Che hae la vid, peẽ hae la tya kuéra. Pe meno ĩva che me ha che meno ĩva él me, koã ogueru yva heta, porque cheỹre peẽ ndapeikuaái pejapo mbaeve. Ndaipóriramo peteĩ oime cherehe, oñembohasa okápe yvyramata ramo ha ombyai, ha ombyaty chupe ha oñembohasa tatápe, ha oka. If peiko che rehe ha che ñeẽ peiko penderehe, peẽ mbaépa peipota, ha oñemoĩta pendéve. Ko kópe ojehechakuaáva che ru, ikatu hağua peporandu yva heta, ha péicha peikojeýta che temimboe. Che ru oguerohayhukuri chéve, ha che avei rohayhukuri peẽme, peime che rayhu ryepýpe. Oiméramo peñongatu che mandamiento kuéra, peñemoĩta che mborayhu-pe, upe ramo che añongatu che ru mandamiento kuéra ha ameno hemborayhu-pe. Koã mbae ajehayhague peẽme ikatu hağua che vya opyta peẽme ha peẽ vya oñemohenda. Ko ha che ñeẽmondo, ikatu peñeayhu oñondive mbaéichapa che ahayhu peẽme. Ndaipóri avave oguerekóva mborayhu tuichavéva ko mborayhu gui, peteĩva ombohasa hağua iñeã itavakuéra rehe. Peẽ hae che angirũ, oiméramo pejapo opaite mbae che amandáva peẽme. Ndavéima peẽme ae ñandeỹva, hákatu pe ñandeỹva ndoikuaái mbae ojapo hese pe tuvicha. Peẽme ha katu ae angirũ, hákatu opavave mbae ahendu che ru gui amombeu peẽme. Ndahaéi peẽ chereiporavo, ha katu che aiporavo peẽme, ha amoĩ peẽme ikatu hağua peẽ peho ha yva peporandu, ha pe yva peẽgua opyta, ikatu hağua

mbae pejerure pe ru pe chéra rupive, omeẽ peẽme. Koã mbae amombehu peẽme péicha pejohayhu oñondive.

Oiméramo ko yvy peñeẽ, peikuaa che ñeẽ tenonderã peñeẽ yma. Oiméramo ko yvy ape ári guive peime, ko yvy ape ára omayhũta ijavarã, ha katu ko yvy ape ári guive ndapeimei, ha katu che ajeporavo peẽme ko yvy ape ári guive, upévare omboayhũ peẽme ko yvy ape ára. Pemanandua pe ñeẽ oĩva che hei pendéve, ndahaéi tembiokuái tuichavéva iñandejára rehegua. Oiméramo chéve oñehaã, ha avei peẽme oñehaãta; oiméramo che ñeẽ oñongatu, ha avei pendeha oñongatúta. Pero koã mbae opaite ojapo penderehe che réra rupi, ndoikuaái rupi pe omondóva chéve. Oiméramo ndajúi ha ndaañeẽi chupekuéra, angaipa ndorekóiterei, koágã katu mbaére ndorekói iangaipa rehegua. Pe chéve oñembohetáva cherúpe avei oñembohetá. Mbae koã tembiapo ndajapói hese avave ambue ojapoỹva, tekove kañy ndorekói, koágã katu ohecha ha ochekái cherehe ha che ru rehe. Hae katu, ikatu oñemboguejy pe ñeẽ ojehaíva pe tekorã ichupekuéra: hae chemiñarõ che balde. Cuando katu ou pe pytyvõhára ikatúva che amondóta pendéve Ru guive, pe Espíritu añetegua oúva Ru guive, upéva omoañetéta che rehegua. Ha peẽ avei peẽẽ, ñepyrũgui cherehe peĩme haguére.

16

Koã mbae ajehayhuvéma peẽme ikatu hagua ani peñemondýi. Ojapo peẽme outcasts, ha katu ou ára ikatúva opavave

oñembotýva peẽme oimoã omboguata servicio Tupãme. Ha umi mbae ojapota ndoikuaái rupi Ru ni che. Katu koã mbae ajehayhukuri peẽme ikatu hagua oúvo pe aravo, pemanduuka ichupe che hei peẽme. Koã mbae katu peẽme ñepyrũgui nacheíri, ikatúre pende ndive che aikóva. Koágã katu aha ko omondóva chéve, ha mbaeve-ỹ nde-kuéragui oporandu chéve moõpa reho. Hae koã mbae añeẽ peẽme, peã hasẽ henyhẽ peẽ pya. Hae che añeẽ ete peẽme, iporãve peẽme ikatu hagua che aha. Oiméramo gua che nahái, pe pytyvõhára ndoúi peẽme, ha oiméramo che aha, amondo hendýpe peẽme. Ha oúva péva, hae ombohasýta ko yvy ári ñembyai rehegua, ha teko porã rehegua, ha juzgamiento rehegua. Jejavy rehegua añetete, ndojeroviái che rehe Justicia rehegua ha, upéicha rupi che ru rehe aha ha ndaipórivéima chehecha peẽ, Ha upéicha juicio rehegua, ombohováimaramo ko yvy ape mburuvicha. Gueteri heta ajoguereko añeẽ pendéve, ha katu ndaikatúi peñongatũ koáĝa. Araka katu ou ñande rehe pe Yvya ete rehegua, oñemboguata peẽme opavave pe ete rehe, ndahaéi rupi oñeẽta hembiete guive, ha katu opaite mbae ohendúva oñeẽta, ha pe ou haguãva omombeuta peẽme. Upéva che mbohetãta, hína che mbae gui ogueraha ha oikuaauka peẽme. Opaite mbae orekóva che ru che mbae hae, upévare chee ojeévo che mbae gui ojapyhy ha omombeúta peẽme. Michĩmi ha nahániri pehecháta chéve, ha jey michĩmi ha pehechátane chéve, hákatu che aháta táta rehe. Oñeẽ upéicha umi imboehára hesegua oñoñeẽ hagua: ¿Mbae piko kóva oikuaaỹva ñandéve, michĩmi ha ndapehecháitamoãi chéve, ha jey michĩmi ha pehechátamoã chéve, ha upéicha che aha cherúpe? Ie oĩ upéicha: Ko mbae mbaépa hae pe heíva pe

michĩmi? Ndoroikuaái mbaépa hei. Oikuaa upéicha rupi Jesus oipotaha chupe oporandu, ha he'i chupekuéra: Ko mba'e rehegua pehekauka peteĩ ambue ndive oñe'e aje'i, michĩmi ha ndapehecháiterei chéve, ha jeýpe michĩmi ha pehechátane chéve? Añete añete chee peẽme hína pekyja ha peñeñembyasy peẽ, ko árã mundo oñembyvya, peẽ katu peñembyasy, ha katu pe ñembyasy peẽmegua oiko vya-pe. Kuña oñembyasy jave, hasy oguereko, oúgui hae aravo. Oñembyasy rire mitã, ndovevúima mbaasy rehegua vya rupi, oñembyaty yvypórape ko yvy ári. Ha peẽ avei upéicha pyapy koãga peguereko, ha katu jey ahechata peẽme ha oñembykyata peẽ pya, ha pe vya peẽgua ndaipóri mávapa omboguete peẽgui. Ha upéicha ára-pe cherehe ndapeporandúi mbaeve, añete añete chee peẽme katuete opaite mbae pejerure haguã Cherúpe che réra-pe, omeẽta peẽme. Koáĝa peve ndapejeruréi mbaeve che réra rehe, pejerure ha peguerekóta, peñembyahýi hağua. Koã mbae parábola-pe añeẽ peẽme, ha katu ou ára jave ndouvéima parábola-pe añeẽta peẽme, ha katu pytyvõme Ru rehegua amomarandu peẽme. Upe árape che réra rupive pejerure ta, ha ndaréi peẽme che ajeruréta Cherúpe peẽme ğuarã. Iñakãrapuã guau hae ru omayhũ peẽme, upéicha rupi peẽ che rehe peñayhũma, ha pejerovia che Tupã guive asẽha. Che asẽ che ru guive ha che ou ko yvy ape árape, jey che aheja ko yvy ape ára ha che aha che ru gotyo. Ojee chupe i mboehára: Ehecha koágã pytyvõme eñeẽ ha ñeẽjoajuha mbaeve ndereíri. Koágã roikuaa reikuaaha opavave ha ndaipóri tekotevẽ reguereko hağua mávapa neporandu. Ko mbaépe rojerovia Tupã guive resẽha. Oñembohovái ichupekuéra Jesús, koágã pejerovia, Ehecháke ou ára, ha koágã

oúma, ikatu haguã peñemboja peteĩteĩva ikereguápe ha cherehe añónte peheja, ha ndarei añónte, péicha Cherú cherehe oĩ. Koã mbae ajehayhague peẽme, ikatu hagua che ryepýpe pyaguapy peguereko. Ko yvy ape ñeñembyasy peguerekóta, ha katu peñemopyaguapy, che amboavy ko yvy.

17

Koã mbae oñeẽ Jesús, ha ohupi hesa kuéra oñemboy yvága-pe ha hei: Ru, oguahẽ aravo, emboguejy nde ray, ikatu hagüáicha avei nde ray omboguejy ndéve. Emeẽramo chupe mburuvicha opavave tete rehe, omeẽta chupekuéra tekove añeteÿva, opavave omeẽva chupe. Kóva ha upéicha tekove opaÿva, ikatuhaguãicha oikuaa ndéve, peteĩ añónte añetegua Ñandejára, ha upe remoñondive, Jesús Cristo. Che nde amohesakã ko yvy ári, pe tembiapo amohendapa omeẽva chéve ajapo hagua. Ha koágã chemombaeguasu, Cherú, nde rykére pe mbaeguasu reheve che aguerekóva ko yvy oĩ mboyve nde rykére. Amoĩ nde réra umi tapicha ndéve omeẽva chéve ko yvy ári guive. Ndéve haekuéra oĩva ha chéve omeẽ ichupe kuéra, ha nde ñeẽ oguereko porã. Koágã oikuaa opaite mbae remeẽ chéve nde guive. Porque umi ñeẽ nde omeẽva chéve ameẽ chupekuéra, ha upéva oipyhy, ha oikuaa añetépe osẽha nde guive, ha ojerovia nde chemondo haguére. Che hikuái rehegua ajerure, ndache ko yvy ape rehegua ajerure, ha katu umi emeẽva chéve rehegua, hákatu nde mbae hae. Ha che mbae opaite nde mbae, ha nde mbae che mbae, ha che glorificado hendive. Ha ndaipórivéima

ko árape, ha kóva ko árape oĩ, ha che nde rehe aju. Cherú imarãngatúva, eñongatu ichupe nde réra rupive upe remeẽva chéve, ikatúvo peteĩcha ñande. Araka che aime hendive hikuái ko yvy ape pe, che añongatu hikuái nde réra pe, umi omeẽ vaekue chéve che añangareko, ha mávave hikuái gui noñemano ramo ndahaéiramo mitãi ñemano rehegua, ikatu hağua jehai oñemoĩmba. Koágã katu nde rehe aju, ha koã mbae añae ko yvy ape rehe ikatu haguã oguereko che vya henyhẽmbyre hendive. Che ameẽ chupekuéra nde ñeẽ, ha ko yvy ombotavy chupekuéra, ndahaéi rupi ko yvy guive, che mbaéicha ndahaéi ko yvy guive. Ndajerurái ikatúramo remboguerahápe chupekuéra ko yvy ape áraguive, ha katu ikatúramo reñongatu chupekuéra mbae vai guive. Koã mundo-gui nahãi, che mundo-gui nahaãicha. Emoñemboe chupekuéra nde añeteguápe; nde ñeẽ hae añetegua. Mbaéichapa che remondo yvy ape ári, avei che amondo hikuái yvy ape ári. Ha hendive ğuarã che ajesantifica, ikatu hağuáicha avei hendive oiko hesantificapyre añeteguápe. Ndahaéi koãva rehegua añeporandu año, ha katu avei ojeroviáva rehegua iñeẽ rupi che rehe. Ikatúrõ opaite oĩ peteĩme, ojehechakuaáicha nde, Ru, che ryepýpe ha che avei nde ryepýpe, ikatúrõ avei ha’ekuéra oĩ ñande ryepýpe peteĩme, ikatúrõ ko yvy aty ojerovia nde chemondo haguére. Ha che, pe rapeỹ oreméva chéve, ameẽ chupekuéra, ikatuhağua oiko peteĩ ñande ramo peteĩ ñandeko. Che hendive ha nde cheve, ikatúvo oñembohováiva peteĩme, ha ikatúvo oikuaa ko yvy ári nde chemondo ha rehayhu ha’ekuéra oikoháicha rehayhu cheve. Túva, avá emeẽ chéve, aipota oĩ haguã amo oĩhápe che, haekuéra avei che ndive, ohecha haguã che rembiapo porã

emeẽ chéve, heta cherohayhu mboyve oñemoĩ ko yvy. Cherú tekoporãitéva, ko yvy ndereikuaái, che katu nderekuaa, ha kóva oikuaa nde chemondóva. Ha che amomarandu chupekuéra nde réra ha che amomarandúta, ikatu haguã pe mborayhu rehayhu hague chéve chupekuéra ryepýpe oĩ, ha che avei chupekuéra ryepýpe.

18

Koã mbae oñeẽ rire, Jesús osẽ imbohapyỹhápe ndive yvytu rapykuéri Cedrón-gui, upépe oĩva kaaguy, upépe oike ijepe ha imbohapyỹha. Oikuaa avei Judá omeẽva chupe pe tenda, ombohováigui oñembyaty jepi Jesús upépe imboehára ndive. Pe upéicha Judah ojapyhy pe cohorte ha umi sacerdote tuichavéva gui ha umi Fariseo gui pytyvõhára, ou upépe torcha ndive ha lámpara ndive ha arma ndive. Jesus upéicha, oikuaávo opavave mbae oúva hese rehe, osẽvo hei chupekuéra: Mávapa pehekaite? Ombohovái chupe: Jesús Nazareno. Hei chupekuéra Jesús: Che hae. Oñemboy avei ha Judá oentregáva chupe hendive. Upéicha rupi hei chupekuéra Che hae, oho tapykuépe ha oky yvýpe. Jey oĩ chupekuéra oporandu: Mávapa pehechauka? Haekuéra katu hei: Jesús Nazaretgua. Oñembotove Jesus, chee peẽme che hae. Oĩramo upéicha cherehe pejerure, pemoneĩ koãva oho. Ikatu oñemboguejy pe ñeẽ ohaihague, hae oúva cheive rehegua, nambaapoi chupe mbaeve. Simón upéicha Pedro oguerekóva kyha omosẽ chugui, ha oñotỹ yvypóra ñemboe ruvicha mbae ha ombyai chupe inambi akatúa, ha yvypóra mbae réra hae Malco.

Hei upéicha Jesus Pedrope: Eñoty nde kyse vaina rendápe. Pe ykua omeẽva chéve che ru, ¿mbaérepa ndareiumoãi?

Pe cohorte ha pe comandante ha umi asistente judío-kuéra oguerrapy Jesús-pe ha oñapoã chupe. Ha ogueraha chupe Anás-pe tenondegua, hae rupi oĩ tajýra Caifás-pe, oĩva sacerdote tuichavéva ary upévape. Caifás katu hae oñeẽporãvaekue umi judío-kuérape ojee haguã iporãvéta peteĩ kuimbae omano haguã umi tapicha rapykuéri rehe. Ojesareko pe Jesús-pe Simón Pedro ha ambue temimboe. Pe temimboe hae ojekuaáva pe tendotápe guasu-pe, ha oike oñondive pe Jesús ndive pe tendotápe guasu róga rape-pe. Ha katu Pedro oĩ hague okápe okápe. Upéicharamo osẽ temimboe ambue oikuaáva sumo sacerdote-pe, ha oñeẽ okẽhára-pe, ha omoinge Pedro. Hei upéicha kuñataĩ okẽva okẽhára Pedrope: ¿Mbaépa avei nde petĩ temimboehára ava kóva? Hei hae: Nahániri. Oñemboy hague koã ñemboe ha koã pytyvõhára tatarendy ojapo vaekue roy haguére, ha oñembyaku hína, oĩ katu hendive Petero oñemboy ha oñembyaku hína. Pe sacerdote tuichavéva oporandu upéicha Jesús-pe imboekuaahára rehegua ha imboe rehegua. Jesús ombohovái chupe: Che añeẽ pytũmbyỹre arapýpe, che akóinte ambokatupyry aty rendápe ha templo-pe, moõpa akóinte umi judío oñembyaty, ha kañymíme ndañeẽi mbaeve. Mbaépa chéve reporandu; eporandu umi ohenduvaekuépe mbae ahei chupekuépe, ehecha koãva oikuaa umi ahei che. Koã mbae ha i mbae jee rire, peteĩ umi pytyvõhára oĩva rendápe omeẽ japi Jesús-pe jee: ¿Péicha rembohovái sacerdote tuichavévape? Ombohovái chupe Jesús: Oiméramo vai añeẽ, emombeu pe vai

rehegua; ha katu oiméramo porã, mbaére cherembosakoi. Annas omondo chupe oñembojapyre Caifás sumo sacerdote-pe. Oĩ katu Simon Peter oñemboy ha oñembopyru. Hei upéicha hendive: ¿Nahániri avei nde oúva umi temimboe hesegua eĩ? Ojejuka upéva ha upéi oñeẽ: Ndaéi. Oñeẽ peteĩ umi tembiasa túva yvate rehegua, atyýva oĩva upe Pédro ombyai kuã nambi: ¿Ndaéi che nde ahecha upe yvyramáta ryepýpe hendive? Jey mbaeve oñembotove Péter ha pyae uruguaa ohenói.

Ogueraha upéicha pe Jesús Caifás guive pe pretorio-pe, hae katu pyhareve, ha umíva ndoikéi pe pretorio-pe ani haguã oñembotyryry, ha katu ohou haguã pe páska. Osẽ upéicha Pilato hendive ha hei: ¿Mbae acusación perekaha ko tapicha rehe? Ombohovái ha hei chupe: Ndahaéiramo ko mbaevai rehe, ndomboguejýi ndéve chupe. Hei upéicha chupekuéra pe Pilato: Pegueraha chupe peẽ ha pe ley penderehegua rehe peikuaa chupe. Hei upéicha chupe umi judío: Ñandéve ndaikatúi ñamano mávave. Ikatu haguã ñeẽ Jesús rehegua ojehupyty ojeporavo oñeẽvaekue, ohechauka mbaéichapa mano rupive oñemano porãta. Pilato oike jey pretorio-pe ha omboguapy Jesús-pe ha hei chupe: Nde piko nde reiko Judío-kuéra ruvicha? Jesús ombohovái chupe: Nde rejapo ko ñeẽ nde rehe guive térã ambue kuéra hei ndéve che rehegua? Oñembohovái Pilato: ¿Mbaépa che Judío hae? Nde tetã nde rehegua ha umi sacerdote guasu oñemeẽ nde chéve. ¿Mbae rejapo? Ombohovái Jesús, pe tembiapo che rehegua ndahaéi ko yvy ári guive. Oiméramo ko yvy ári guive pe tembiapo che rehegua, umi pytyvõhára che rehegua oñorairõta ani haguã ñemeẽ umi judío-pe. Koágã katu,

pe tembiapo che rehegua ndahaéi koápe guive. Pilato hei upéicha chupe: ¿Upéicha nde rey niko? Jesús ombohovái: Nde ere che rey hae. Che koápe ajehecháva ha koápe aju ko yvy ára ári, amombeu hagua añete rehe. Opavave oúva añete guive ohendu che ñeẽ. Hei chupe Pilato: Mbaépa hae añete? Ha péva heívo jey, osẽ judío-kuérape ha hei chupekuéra: Che ndajuhúi mbaeve mbae vai chupe. Oĩ ha costumbre penderehe ikatu haguã peteĩ penderehe amoĩrei Pascua-pe. ¿Peipota upéicharõ penderehe amoĩrei pe rey umi judío-kuéra rehegua? Oñeẽ'apua upéicha jey opaite ojee: Ndahaéi koã, ha katu pe Barrabás. Ha pe Barrabás hae mondaha.

19

Upépe upévare Pilato ojagarra Jesúspe ha oazote chupe. Hae umi mboguatahára ojapo rire corona umi ñandypu guive, omoĩ chupe iakã rehe, ha ao pytãngy omoĩ chupe. Ha heikuéra: Mbaéichapa ndéve, mburuvicha judío-kuéra rehegua, ha omeẽkuéra chupe jesareko. Osẽ upéicha jey okápe Pilato ha hei chupekuéra: Ehecháke, agueru peẽme hendive okápe ikatu hagua peikuaa mbaere hendive ndajuhúi mbaeve mbae. Osẽ upéicha Jesús okápe oikóvo korõna yvyrakuéragui ha ao pytãngy. Ha hei chupekuéra: Ehecháke ko kuimbae. Upe jave ohechávo chupe umi sacerdote tendotápe ha umi pytyvõhára, okapuapu heívo: Eñemboja, eñemboja chupe. Hei chupekuéra Pilato: Pegueraha chupe peẽ ha peñemboja, che katu ndajuhúi chupe pypépe mbaére. Ombohováiva chupe umi judío: Ñande

jaguereko ñande reko, ha ñande reko rehe oñeikotevẽ omanóvo, ojapo haguére ijehegui Tupã Memby. Araka upéicha ohendu Pilato ko ñeẽ, hetave okyhyje. Ha oike pretorio-pe jey ha hei Jesús-pe: Moõpa reime nde? Ha katu Jesús mbohovái ndoimeẽi chupe. Hei upéicha ichupe Pilato: Chéve ndahaéi reñeẽ? Ndeikuaái mbae autoridad areko akurusuka nde ha autoridad areko amosẽ nde? Ombohovái Jesus: Nderekói mbaeve mburuvicha che rehe, ndéichagua oñemeẽ ndéve yvatégui; upévare pe omeẽva chéve ndéve oguereko tuichavéva ñembyai. Koã guive oheka Pilato omoĩrei chupe, ha katu umi Judío okápu heívo: Oiméramo koã remoĩrei, ndeíri angirũ César-pe. Opavave rey ijehegui ojapo oñembyai César-pe. Pilate, upéicha, ohendúvo ko ñeẽ, osẽmba okápe Jesúspe, ha oguapy plataforma ári peteĩ tendápe oñeheróva Itakuéra, ha hebraicópe Gabatá. Hae katu ñembosakoi Pasikua rehegua, aravo katu ohasahápe poteĩha, ha hei judío-kuérape: Ehecháke pehenonderaruvicha. Umi katu haekuéra oñeẽ hatã: ejuhei, ejuhei, eñotỹ kurusu ári chupe. Hei chupekuéra Pilato: Pe túva peichagua añotỹta kurusu ári. Ombohovái umi sacerdote tuichavéva: Ndaroguerekói túva ndahaéiramo César. Upéicha katu omeẽ chupe hendive kurusúpe oñekurusúva hagua.

Oguereko katu Jesúspe ha ogueru, ha ojapyhývo iyvyrakuéra osẽ oho upe oñe'éva akãnguéra tendápe, upéva oñe'e hebreo ñe'ême Gólgota. moõpa ojesarambokuaa, ha hendive ambue mokõi koágui ha koágui, ha mbytépe Jesús. Pilato ohai avei peteĩ título ha omoĩ kurusu ári, ha ojehai oĩva: Jesús Nazareno, Judío-kuéra Rey. Koã téra upéicha rehe heta judío omoñeẽ, upévare hiãi oĩ

pe táva-gui pe tenda upe oñekrusuã hague Jesús, ha oĩ ojehai hebreo-pe, griego-pe ha latino-pe. Umi mburuvicha sacerdote judío-kuéra oñeẽ upéicha rupi Pilato-pe: Ani ehai, Amo Rey Judío-kuéra mbae', ha katu ehai péva hei, Che hae Rey Judío-kuéra mbae'. Pilato ombohovái: Mbae ahai vaekue, ahai vaekue.

Umi mboguaha kuéra upéicha, oñemboguaha jave Jesús-pe, oipyhy umi ao i-mbae ha ojapo irundy mbae, peteĩteĩva mboguaha-pe mbae, ha pe tunica, ha katu pe tunica ndorekói costura, yvate guive oñembojoapy jepépe. Haekuéra hei oĩ péicha peteĩme ambue rehe: Ani ñamopyrũ chupe, ha katu ñambohasá suerte rehegua mávapa oikótaha, ikatu hagua oñembohetã pe jehai heíva: Oñembojao che ao haekuéra apytépe, ha che aóre omoĩ suerte.

Umi añarekoỹha katu koã mbae ojapo. Oñemboy katu yvate kurusu Jesús-pe sy ha pehẽngue sy-pe, María Clopás-pe ha María Magdalena. Jesus upéicha ohecha isy ha temimboe oĩmava amo osayhúva, hei isy-pe: Kuña, ehecha nde ray. Upéi hei temimboekuaápe: Ehecháke nde sy. Ha upégui upe árape ogueru temimboekuaágui chupe iógape. Koã rire, oikuaáva Jesús hákatu opaite oĩmava oñemohuãma, haguã oñemohuãporãvéta pe jehai, hei: Cheỹu. Vasija henyhẽ vinagre reheve oĩ hague upépe, ha umi omohendýva esponja vinagre-pe ha omoĩva hyssopo rupive ombohape chupe ijurúpe. Araka upéicha ojagarra rire vinagre, Jesús hei: Oñemohuãma, ha omonguévo iñakã omeẽ iñeẽ.

Umi judío-kuéra upéicha, péicha ndoikóiva opyta kurusu ári umi tete ára sábado-pe, oĩ rupi ára oñembosakoi, ha tuicha mbae oĩ ára umi ára sábado, oporandu Pilato-pe péicha oñembyai chupe umi ityva, ha oñemboguapy. Oúva upéicha umi tápicha guerrilla, ha upépe ypy oñembyai umi retykue ha ambue oñembyai retykue oñekrusu hague hendive. Ári Jesús-pe oúvo, ohechávo chupe oñemano haguéma, ndokañýi ichupe iñety. Ha katu peteĩ umi mboguatahára-kuéra rupive ijakã ndive ichupe pe iñotyã ojopyapo, ha upéicha osẽ tuguy ha y. Ha pe ohecháva omombeu, ha añeteguáva ha'e mombeu, ha péva oikuaa mba'e añetéva he'i, ikatu hãgua avei pe'ẽ pejerovia. Oiko hína koã mbae, ikatúva pe jehai oñembohetãve, peteĩ kangue ndojejapomoãi chupe. Ha jey ambue jehai hei: Ohechátane mbaéichagua oñembohysýi.

Koã rire, José Arimatea-gui, oĩva temimboe Jesús-gui, kañymby hague kya rupi judío-kuéra-gui, oporandu Pilato-pe ikatu hãguáicha ogueraha Jesús rete, ha Pilato omoneĩ. Upéicha ou ha ogueraha Jesús rete. Ou ha avei Nicodemus, haeva ou-va Jesus-pe pyhare tenonde-pe, ogueraha joaju mirra ha áloe rehegua sa litra rupi. Oguereko upéicha tetã Jesús rehegua ha oñembojehe chupe ao morotĩme ndive umi poã hyakuã reheve, oñondive mbaéichapa teko hae umi judío-kuérape oñehovaerã. Oĩ hague pe tendápe moõpa oñekrusuã yvyraãre peteĩ yvoty, ha pe yvotype oĩ peteĩ ñembyahýi pyahu, upépe ndaipóri gueteri mbaeve avave oñemboguejy. Upépe katu, la preparación umíva Judío-kuéra rupi, hákatu hiãi oĩ la tumba, omoĩ Jesús.

20

Pe peteĩ ára sábado rehegua, María Magdalena oho pyhareve, pytũ gueteri jave yvy ñotỹha rehe, ha ohecha itakusu oñemboguéma yvy ñotỹha guive. Oñani upéicha ha ou Simón Pedro rehe ha ambue temimboe ohayhúva Jesús rehe, ha hei chupekuéra: Ogueru Ñande Jára ñande Señor kaakuéra guive, ha ndoroikuaái moõpa omoĩ chupe. Osẽ upéicha Pedro ha ambue temimboe ha oúta pe ñembyahýipe. Oñani hague mokõi oñondive, ha ambue temimboe oñani pyaeve Pedrógui ha oguahẽ tenonde yvyỹhápe. Ha ojesývo ohecha oĩva umi ao ryguasu, ndaha katu noike. Upéi ou Simón Pedro osẽguáva chupe, ha oike taãnga rendápe ha ohecha umi aovái kéva. Ha pe ao tova oĩvaekue iñakã ári ndahaéi oĩva umi ao ryapu ndive, ha katu oĩ okayguápe oñembojere peteĩ tendápe. Upéicha upéicharamo oike avei ambue temimboe oúva tenondegua túmba-pe, ha ohecha ha ojerovia. Ndaipóri gueteri hikuái oikuaa pe jehai umi ñeẽ oikotevẽha chupe oñemboasãi jey umi mano guive. Oho upéi jey hendivekuéra pe temimboe kuaahára. Mary katu oñemboy oĩ sepultura rykuépe okápe. Upéicha ojesyry el yvy ári, oike el yvy rógape ha ohecha mokõi mensajero morotĩva oguapýva, peteĩ akãme gotyo ha peteĩ pyme gotyo, moõpa oñemonde Jesús rete. Haekuéra hei chupe: Kuña, mbaépa rejahy. Hei chupekuéra: Ogueru che Túva, ha naikuaái moõpa omoĩ chupe. Koã mbae ojee rire, ojevy tapykuépe, ha ohecha Jesús oñemboy hague, ha ndoikuaái Jesús haeha. Pe Jesus hei chupe: Kuña, mbaére reñora? Máva-pa reheka? Upéva oimoã

hague ojee pe kokue ñangarekohára hae, hei ichupe: Karai, nde regueraha ramo chupe, eñeẽ chéve moõpa remoĩ chupe, ha che agueru. Ko Jesús hei chupe: María. Ojevy amo ha hei chupe: Rabboni, oñeẽva mboehára. Oñeẽ chupe Jesus: Ani chereka, ndahaeíri ajupi che Ru rehe. Eho katu che ryvyakuéra rehe ha ere chupekuéra: Ajupi che Ru rehe ha Ru pendevéra, ha che Ñandejára rehe ha Ñandejára pendevéra. Ou María Magdalena omombeúvo temimboekuérape ohecha hague Señor-pe, ha umi mbae oikuaa chupe.

Oĩhápe upéicha koẽ ára upépe, peteĩ sabbath-kuéra rehegua, ha okẽ-kuéra oñembotýma moõpa oĩ temimboe-kuéra oñembyaty kyhyje rupi judío-kuéra rehegua, ou Jesús ha oñemboy mbytépe, ha hei chupekuéra: Pyaguapy peẽme. Ha kóva oñeẽramo, ohechauka chupekuéra ipo ha itykue. Oñembyasy upéicharõ umi temimboe ohecháramo Señor-pe. Hei upéicha chupekuéra pe Jesús jey, pyaguapy peẽme. Oñemondo haguéicha cherehe che ru, ha che avei amondo peẽme. Ha kóva hei rire, opyta ha hei chupekuéra: Peipyhy Espíritu Santo. Umi mávapa pejesarei umi angaipa, oñembojesareíta ichupe; umi mávapa peñongatu, oñemboñongatúma.

Thomas hae peteĩ paũme mokõivegui, pe hérava Didymus, ndahaéi oĩva hendive upe jave oúvo Jesus. Oñeẽ upéicha chupe ambue mboehára kuéra: Rohecha Señor. Ha katu hei chupekuéra: Ndahechái ipoguápe kuéra tembiapo ñapuã kuéra rehegua, ha amoĩ che kuãtĩ tembiapo ñapuã kuéra-pe, ha amoĩ che po tykue-pe, ndarojeroviamoãi. Ha hae ára poapy rire jey oĩ

mokõi i mboesyháragui ha Tomás oĩ hendive. Ou Jesus okáragui oñembotýva, ha oñemboy pe mbytépe ha hei: Pyaguapy peẽme. Upéi hei Tomás-pe: Emoĩ nde pysã koápe ha ehecha che po, ha emoĩ nde po ha emoĩ che ykére, ha ani reiko jeeỹva, ha katu jerovia. Ha ñembohovái Tomás ha hei chupe: Che Señor ha che Dios. Hei chupe Jesús: Rehecha haguére chéve, rejerovia. Vyapavẽ umi ndohecháiva ha ojeroviáva.

Heta mbae señal avei ojapo Jesus iñakãme imboehára kuéra, umi ndahaéi ojehai ko arandukápe Koã mbae katu ojehai ikatu hağua pejerovia Jesús haeha Kristu, Tupã Memby, ha ikatu hağua pejeroviávo perekóta tekove iherápe.

21

Koã mbae rire, Jesús ojehechauka jey iñakãrapuãkuérape Tiberias yguasu ári, ha kóicha ojehechauka. Oĩ oñondive Simón Pedro, ha Tomás oñeheróva Mellizo, ha Natanael oúva Caná Galilea-gui, ha umi Zebedeo-gua, ha ambue mokõi itemimboe-kuéra-gui. Hei chupekuéra Simón Pedro: Aha ahapyka pira. Hei chupe: Ñaha avei ñande nendive. Osẽ ha oike ygarápe pya'e, ha upépe upe pyhareve ndojagarrai mbaeve. Pyhareve oĩmava guare, oñemboy Jesus yýpe, ndoikuaái katu temimboekuéra hae Jesus hína. Jee upéicha chupekuéra Jesús, mitãkuñai, ¿ndaipóri piko mbae pira perekóva? Ombohovái chupe: Nahániri. Pe hae katu hei chupekuéra: Peñoty akatúa gotyo yga rehegua pira jopói, ha pejuhúta. Oñoty upéicha, ha ndoikuaavéima

omboguejy pira heta rupi. Hei upéicha pe temimboe hae, oñembohayhúva Jesús rupive, Pedrope: Ñandejára hae. Simón upéicha Pedro, ohendu haguére Ñandejára hae, pe ao oñembojahoi, hae rupi ndahaéi ao hague, ha oñemboguejy pe yguype. umi ambue temimboe yguata rupive ou, ndahaéi rupi oĩ mombyry yvy gui, ha katu oĩháicha pehẽ mokõisã yvy gui, omosẽ hague pira pirapire Upéicha upéicharamo ohoa yvy-pe, ohecha tatarendy keiméva ha pira oñemohendáva ha mbujape. Jesús hei chupekuéra: Perugueru umi pira peñapysãvaekue koáĝa. Ojevy Simon Pedro ha omosẽ pe tarrafa yvy ári, henyhẽ pira tuichávape peteĩsa mombyry pokõi mbohapýpe, ha upéicha heta oĩ rupi ndojerai pe tarrafa. Ojee chupekuéra pe Jesús: Peju pekarú. Avave katu noikotevẽi umi temimboekuéra oporandu chupe: Nde máva reiko, oikuaávo hína pe Señor hae. Upéi ou Jesus ha ogueraha mbujape ha ome chupekuéra, ha pira avei péicha. Kóva oĩmava mbohapyha ojehechauka Jesús imboeharakuérape oñemokyre rire mano guive.

Oĩ rire haekuéra okaru jave ñepyrũ ára, hei Jesús Simón Pedrope, Simón Jonás-gua, nde cherohayhu pave koã-gui? Hei chupe, Heẽ, Señor, nde reikuaa che rohayhu ndéve. Hei chupe, Emongaru che ovecha mitãi kuéra. Hei chupe jey mokõiha, Simón Joná, nde rehayhũ piko chéve? Hei chupe: Heẽ, Señor, nde reikuaa che ahayhu haguére ndéve. Hei chupe: Ñemongakuaa che ovecha. Hei chupe ko mbohapyha: Simón Jonápe, nde rehayhũ piko che. Oñembyasy Pedro oñeẽ chupe ko mbohapyha: Nde rehayhũ piko che, ha hei chupe: Señor, nde reikuaa opaite mbae, nde reikuaa che ahayhũ nde. Hei chupe Jesús:

Emoñemongeta che óvecha. Añete añete chee ndéve, ára reime michĩvéva, remoĩ nde aópe ndejehegui ha reguata upe rehe reipotáva, ára jave katu retujáta, rembotuicha nde po, ha ambue nde moĩta nde aópe, ha ogueúta upe rehe ndereipotái. Kóva hei ohechaukávo mbaéichapa mano rupive omboguejýta Ñandejára. Ha kóva hei rire, hei chupe: Chesegui. Jevy rire ha Pedro ohecha temimboe oñehekahápe Jesus ojevy haguére, hae avei oñemokõ karurã aja iñakãme ha oñeẽ: Ñandejára, mávapa oñemboguejy haguã nde. Koã ohecha rire, Pétro hei Hesúspe: Ñandejára, koã katu mbae? Hei chupe Jesús: Oiméramo che aipota oiko aja ou peve, mbae nde rehe? Nde resarái chéve. Osẽ upéicha pe ñeẽ koã umi hermano kuéra apytépe umi pe temimboe hae ndomanóiterei, ha ndoheíri chupe Jesús umi ndomanóiterei, ha katu oiméramo chupe aipota oiko peve aju, mbae nde rehe.

Kóva hae pe temimboe ohechauka haguã koã mbae rehegua ha ohai haguã koã mbae, ha roikuaa añete hae iñeẽporã. Oĩ avei ambue heta mbae ojapo Jesús, umi mbae ñande ojehai peteĩteĩ rehe, ndahaéi avei che aimoã ko yvy orekóta umi ojehaíva aranduka. Amén.

Mokõiha Ley

1

Kóva hae umi ñeẽ oñeẽvaekue Moisés Israel-pe guarã opaite Jordán-gui okápe ysyry-pe kuarahyresẽ gotyo hiaguĩ pytã yguasu-gui mbytépe Paran, Tofel, ha Lobon, ha Aulon, ha itakurusúva. Pateĩ paũ mokõi ára oĩ Horeb guive tape rupive Seir yvyty ári peve Kadesh Barnea peve. Ha oiko oĩ pe cuarenta año pe, peteĩ-déka jasy pe, peteĩ pe jasy, oñeẽ Moisés pántape Israel mitãkuéra, oñondive pánta opaichagua omandáva Señor chupe haekuéra rehegua, rire pe ojapo. Sihon, Amorites-kuéra mburuvicha oikóva Heshbon-pe, ha Og, Bashan mburuvicha oikóva Ashtaroth-pe ha Edrei-pe, Jordán yke gotyo Moab yvy pe, Moisés oñepyrũ omyesakã hagua ko teko, hei: Ñandejára ñande Túva oñeẽ ñandéve Horeb-pe, heívo: Iporãvéta peẽme peiko ko yvyty-pe. Pejevy ha peho peẽ ha peike yvyty Amorréa-pe, ha opavave amo tapykuéra-pe Arabá, yvyty-pe ha ñu-pe, ha Yvate-pe, ha ypaũ y Cananeo-kuéra, ha Anti-Líbano ysyry tuicha-pe, ysyry Éufrates. Ehecha, omoĩ pehenguéra renonde yvy, oikehague jagueru yvy haekuéra che ñembohovái pehenguéra

ru kuérape Avaraã, ha Isaka, ha Jakova omeẽ chupekuéra ha chupe kuéra ray kuérape hendive.

Ha chee peẽme upéicha árape heívo: Ndarekói katupyrýi aguĩjehegui peẽme. Ñandejára Dios pendeha ombohetave pendeve, ha ehenoĩ peĩme ko árape umi mbyja yvága-pe ramo hetakue-pe. Ñandejára Túva peñe ru kuéra rehegua omoĩve peẽme peĩháicha mil jey, ha omba'eporã peẽme oñe'ẽháicha peẽme. Mbaéichapa ikatu ta che haeño aguanta pe mbaapo penderehegua ha pe mbae oñemopyenda penderehegua ha umi ñeẽ ojoapy penderehegua. Emeẽ penderehegui kuimbae arandu ha kuaa ha tekove porã pende tetãme, ha amoĩta pendehe ári pende ruvicha. Ha peẽ pembohovái chéve ha pee: Porã pe ñeẽ reẽ reẽ jajapo hağua. Ha che ajapyhy peẽme kuimbae arandu ha ikatupyry ha haekuaa, ha che amoĩ chupekuéra oñemboguata peẽ ári mburuvicha su apytepe, ha mburuvicha sa apytepe, ha mburuvicha po apytepe, ha mburuvicha pa apytepe, ha ohai mbaekuaahára pe juez peẽmegua. Ha che amandáta pe juez nderévape pe tiempo upépe, heívo: pehendu mbytépe pe hermano nderévape, ha pejuzga hekópe mbytépe kuimbae, ha mbytépe hermano, ha mbytépe extranjero heguíva. Ndahaéi reikuaáta tova ñemboaty-pe, michĩvéva rehe ha tuichavéva rehe remboaty, ndahaéi nemomichĩvéi tova yvypóra, upévare ñemboaty Tupã mbae hae, ha ñeẽ upe ãnga hatã térã peichagua guive, peresẽta chupe cherehe, ha ahendúta chupe. Ha amomarandu peẽme pe ápe tiempo upépe opavave umi ñeẽ umi pejapo taha.

Ha ore ñesẽ ramóve Horeb-gui, ore ho peteĩ kaaguy tuicha ha kyhyje upe pehecháva, tape yvyty Amorreo-pe, oikuaáva Ñandejára Ñanderu ore Ñandejára ñandéve, ha ore ñaguahẽ Kadesh Barnea peve. Ha chee peẽme: Peũ peve yvyty Amorréagua rehegua, upe Ñandejára Ñanderu Tupã ñande mbae omeẽ peẽme. Ehecha, omeẽma pendéve Ñandejára Ñanderu pendegua pende rova mboyve yvy. Ojupíva jagueru peñeẽ oĩva mbaéichapa hei Ñandejára Ñanderu pende ru kuéra pegua pendéve. Ani pemondýi, avei ani pekyje. Ha peẽ ou chéve opavave, ha peẽ: Ñamondo kuimbae tenondegua ñande, ha ojesareko ñandéve yvy, ha omombeu ñandéve mbohovái tape rupive jaẽta upépe, ha táva kuéra jaikéta upévape. Ha oĩporã chéve pe ñeẽ, ha ajapyhy peẽgui papaha mokõi tapicha, peteĩ tapicha peteĩteĩ tendápe. Haekuéra ojere jey ojevy yvyty-pe, ha oguahẽ peve kaaguy ryrýi uva rembiu guasu-pe, ha ohecha porã chupe. Ha umbaapo hikuái ipoguýpe yvy yvyramata guive, ha uguejy hikuái peẽme, ha hei hikuái: Porã yvy Ñandejára Ñanderu Tupã omeẽva ñandéve.

Ha ndapeipotái pejupi, ha katu peñembotavy ñeẽ Señor Ñandejara ñandéva. Ha peñembotavy peñe óga ryapuãme ha pee: Ñande Jára ñandechyrõ rupi omboguejy ñande Egipto yvy guive omeẽ hagua ñande amorreo po-pe ombyai hagua ñande. Moõpa ñande jajevy? Koã ha peichagua ñeẽ omboyke pe pya peichagua, heívo: Tetã tuicha ha heta ha mbareteive ñande, ha táva tuichakue ha jopojopyre peve yva, ha avei mitãi gigante ñahecha upépe. Ha chee peẽme: Ani peñemondýi, ani avei peñembyahýi ichupe guive. Ñandejára Ñanderu peẽ mbae oho

tenonde peẽ ova renondépe, hae oñorairõta hendive peẽ ndive opaite mbae ojapo peẽme yvy Ehipto-pe, ha ko ñuãme peẽ pehecha, tape yvyty Amorreo-gua rehegua, oñongatu hagua peẽ Ñandejára. Ñande Ru nde, mbaéichapa peteĩ avá omongakuaa imemby, opaite tape rupive peho hague peve peikuaa ko tenda koágã.

Ha koã ñeẽ rupive ndapejeroviái Señor Ñandejára ñandévape. Mávapa oho tenonde peẽme tape rupive oiporavo peẽme tenda, pemboguata peẽme tata rupive pyhare, ohechauka peẽme tape oñemboguatáva hese, ha arapokõindy rupive árape.

Ha Señor ohendu pe ñeẽ peteĩ ñeẽ peẽme, ha oñembyahýi rire oñembojerovia hei: Oiméramo ohechátane peteĩ ko kuimbae kuéra apytépe ko yvy porã, haekuéra ru kuérape che ñemombyky vaekue, ojeỹre. Caleb, memby Jephunneh, ko ohechata chupe, ha kópe ameẽta yvy ári oñemboy, ha memby kuéra chupe, oñemombaapo rupi chupe mbae Señor gotyo. Ha che me ñembyasy Señor peẽ rehe, hei: Nde avei ndereikemoãi upépe. Joshua, mitã Nun rehegua oime haguã ndéve, koã oiketa upépe. Ichupe embarete, haguã hae omboherahata ichupe Israelpe. Ha opavave mitãi pyahu oikovéva ndoikuaái ko árape porã térã vai, kóva oikéta upépe, ha kóvape ameẽta ichupe, ha haete oñemoheraguapýta ichupe. Ha peẽ pejevy rire peñoty kaaguýpe, tape oĩva yvytu pytã ári.

Ha peñembohovái ha pei: Ñande ñaime Ñandejára Tupã ñande rehe. Ñande ñambaeguasúvo ñañorairõta opaite mbae

oikuaauka Ñandejára Tupã ñandéve. Ha ñambyaty peteĩteĩva imbae ñorairõ mbae, ha oñembyaty jave, peeguasu yvyty pe. Hae Yara hei chéve, che hei chupekuéra: Ndapeikumoãi peipu ha avei ndapeleãmoãi, ndahaéi rupi che penderehe, ha ndapeñembyrãimoãi pende vaivái mboyve. Ha añaẽ peẽme ha ndapehendu cherehe, ha peñemboyke Ñandejára ñeẽ, ha peñembyaikuaa rupi pejupi yvyty-pe. Ha osẽ pe Amorita oikóva pe yvyty upépeme ndéve ğuarã oñembyaty hağua, ha okañy nderehegui ojapo hağuáicha umi eíra, ha opo'a nderehegui Seir guive Horma peve. Ha upéicha oguapývo peñeẽ ñande Yára Túva ñande ru mboyve, ha ndohenduúi Yára pende ñeẽ, avei ndojesarekói pendéve.

Ha peime Kadesh-pe ára heta, opaichagua ára peime hague.

2

Ha jajere jagujevýramo, ñande ore ho kaaguy tuichavévape, tape yguasu pytã rupive, upe ramo oñeẽva Ñandejára chéve, ha jajere yvyty Seir ára hetápe. Hae hei Señor chéve, Iporãvéna peẽme peỹ jere ko yvyty, pejevy upéicharamo Norte-pe. Hae tetãygua rehegua emoĩ, heihápe: Peñe pehasáta umi tembiapo rehe umi peñe ryvya kuéra Esaú ray kuéra rehe, haekuéra oikóva Seir-pe, ha okyhyjéta peñe rehe, ha ojesarekóta peñe rehe iterei. Ani peñembojoaju chupekuéra ndive ñorairõme, ndameẽtavéima pendéve mbaeve chupekuéra yvygui, pya rape jepe avave, hákatu suerte rupive ameẽma Esaú mitãkuérape

Seir yvyty. Plata rupive tembiu jogua ichupe kuéra ha peu, ha y medida rupive peipyhy ichupe kuéra plata rupive ha peu. The upévarã Ñandejára Ñanderu ore omboayhúma nde opavave tembiapo nde po-pe, eikuaa mbaéichapa ehasáva pe desierto tuicha ha aterradora upéva, ehecháke cuarenta ary Ñandejára Ñanderu nde oĩ nendive, nde ndereikotevẽi mbaeve.

Ha jahasa ñande ñane hermano mitã Esaú, umi oikóva Seir-pe, upe tape Arabá-gui, Ailón-gui ha Ezión Gáber-gui, ha jajevy rire jahasa tape kaaguy Moáb-pe. Hae hae Señor chéve: Ani peñembotavy Moabita-kuérape, ha ani peñembojoaju hendive ñorairõ, ndahaéi gueteri nomboguejýta henda guive pendéve poguýpe, Lot memby-kuérape gueteri amboguejy Aroer oñemombaeguasu hağua. Umi Ommin ymaguarekue oñemohenda chupe ári, tetã tuicha ha heta ha mbarete oíva, ojehechakuaáicha umi Anakim. Rephaim-icha ojehecháta koãva, Anakim-icha avei, ha umi Moabitas ohenói chupekuéra Emim. Ha Seir-pe oñembyaty Horita ymave, ha Esaú memby ombyai chupekuéra, ha ombyai chupekuéra hova guive ichupekuéra. Ha oñembyaty ichupekuéra rendaguépe, upe ramo ojapo Israel yvy herencia ichupe, upe omeẽ Ñandejára chupekuéra. Koágã upéicha peñepũ ha peho, ha pehasápa pe yvya Zaret.

Ha umi ára umi ore rojere vya guive Kadesh Barnea peve ore rohasa peve pe yryvu Zaret, mokõipa ha pohapy ary, peve oky pavẽ tendaguasu kuimbae guerreiro omano haguépe guive pe campamento, katuete oñemboaje Señor pe Tupã haekuéra. Ha Tupã po oĩ haekuéra ári ombyai hağua haekuéra táva okápe

mbytégui peve omano pukukue.

Ha oiko jepépe ojevya mayma kuimbae ava ñorairõ omano guive mbytépe tapicha kuéra, ha oñeẽ. Ñandejára omombeúva chéve: Nde rehasáta ko árape umi tembiapo. Moab Aroer, Ha peñemboja hiã Amón-gua memby kuéra rehe, ani peñemombaretĩ chupekuéra rehe, avei ani peñembojoaju chupekuéra rehe ñorairõ-pe, ndahaéi koãgã ani ameẽ Amón-gua memby kuéra yvy guive ndéve herencia-pe, haéva Lot memby kuérape ameẽma chupe herencia-pe. Yvy Rephaim-gua oñembojeroviáta, ha avei pe ári oiko vaekue umi Rephaim ymave, ha umi Amonita ohenói chupekuéra Zamzummim. Tetã tuichaiterei ha heta ha mbareteveva pendegui, upe ramo avei umi Enakeim, ha ombyai chupekuéra Ñandejára ñande rova mboyve chupekuéra, ha oipytyvõ ha oñemohenda hendive chupekuéra peve ko árape koãva. Ojehegui ojapo chupe mitã Esaú-pe oikóva Seir-pe, mbaéichapa omboguete Horita hendáva ári, ha ojerovia chupe, ha oñemohenda hendáva rangue opa ko árape. Ha umi Euaioi oikóva Asedoth-pe peve Gaza, ha umi Capadocia-gua osëva Capadocia-gui, omboguete chupekuéra, ha oñemohenda hendive rangue.

Koãga upéicha rẽ peñepũ ha peho, ha pehasáke peẽ pe yryvu Arnón. Ehenoĩ, ameẽma ne pópe Sehón, rey Hesbón Amorreo ha pe yvy ijepe. Peñepyrũ peipytyvõ, peñembojoaju hendive ñorairõ ko árape. Ñepyrũ omeẽ pe kyje nde ha pe kyhyje nde ári ova opavave umi tetã umi guype pe yváre, umi ohendu pe téra nde oñemondýita, ha asy oguerekóta guive ova nde.

Ha amondo mensahéro kuéra kaaguy Kedemoth guive Sihón rey Hesbón-pe ñeẽ pyaguapy ndive, heívo. Che ahasa nde yvy rupive, tape rupive che aha, ndarejereíta akatúa gotyo térã karape gotyo. Tembiu plata rehepyme chéve emeẽta, ha cheúta, ha y plata rehepyme chéve emeẽta, ha cheúta, haénte cheahasa kuéra rupive. Mbaéichapa ojapo chéve umi mitã Esaú oikóva Seir-pe, ha umi Moabita oikóva Aroer-pe, peve ahasa Jordán umi yvy haéva Señor Ñandejára ñanderu omeẽ ñandéve. Ha ndoipotái Sihon tuvichakue Heshbon ohasa oréve hese rupi, umi Ñandejára Ñanderu Tupã ombohatã hese pya ha ombohatã hese pya, ikatu haguã oñemeẽ nde pópe ko árape.

Hae heñói Señor chéve: Ehecháke, aheñepyrũ ameẽ nde róga mboyve Sihon, rey Hesbón, Amorreo, ha yvy ichupe, ha eñepyrũ ehupyty yvy ichupe. Ha osẽ Sihon, Heshbon mburuvicha, oñemoĩrõ hagua ñandéve, hae ha opavave itagua, oñorairõ hagua Jahaz-pe. Ha omeẽ chupe Ñandejára Ñanderu Tupã ñande rovái, ha ñambyai chupe ha umi mitãi chupe ha opavave umi tapicha chupe. Hae ha rojapyhy peteĩteĩva táva ichupe upe ára upépe, ha rombyai peteĩteĩva táva ojoajúva, ha kuñakuéra ichupekuéra ha mitãkuéra ichupekuéra, ndorojejárei tekove. Except mbayru-kuéra ñande rojopy, ha mbae jepokuaa táva-kuéra rehegua ñande rojopy. Aroer-gui, upéva oĩ y Arnon ykére, ha táva oĩva okápe, ha Galaad yvyty peve, ndaipóri táva oñembotovéva ñandéve. Opavave omeẽ Ñandejára Tupã ñande pópe. Péro hiã mitãkuéra Amón-pe ndajajepýi, opavave umi oñembyaty yysyry Jaboc rehe, ha umi táva umi yvytyýpe oĩva, mbaéichapa omandáma Ñandejára Ñanderu Tupã ñandéve.

3

Ha ñañembojevy rire, ñañemboy tape Basán-pe gotyo, ha osẽ Og, Basán mburuvicha, ñañembyaty haguã ñandéve, hae ha opavave imbaekuéra ñorairõ-pe Edraim-pe. Hae Yandejára hei chéve: Ani rekyje chupe, hákatu nde pópe ameẽ chupe, ha opavave itavayguakuéra, ha opavave iyvy, ha rembaapo chupe péicha rembaapo Sihón, túva Amorreokuéra rehegua, hae oiko haguéva Hesebón-pe. Hae Ñandejára ñande Ñandejára Túva omeẽ chupe ñande po-pe, ha Og mburuvicha Basán-gui, ha opaite tapicha ichupe, ha ñambaapo chupe ndaipóri peve ndojeheja haguã ichupe tembirekokuéra.

Ha ñañapoã opaite itávape ichupe upe árape, ndaipóri táva ñañapoã'ỹva chupekuéragui, pokõi táva, opaite tendaguasu Argob rey Og Basán-pe. Mayma táva oñembokatupyry, okẽ yvate, okẽ ha mbotyha, oĩỹre umi táva Perezeíta-kuéra rehegua heta heta. Ñambyai porã, péicha ñajapo Sihon rey Heshbon-pe, ha ñambyai porã opaite táva oúva, ha kuñakuéra, ha mitãkuéra. Ha opavave mymba ha umi mbae jojapyre táva-kuéragui ñañemonda ñandéve ẽguarã.

Ha rojahupyty upe árape pe yvy upe mokõi tuvichakuéra Amorréa-kuéra po guive, haekuéra oĩvaekue Jordáno kotyo, upe y yvate Arnón guive ha Hermón peve. Umi pindóva ohenói pe Hermon Sanior, ha pe Amorita ohenói chupe Sanir. Opaite táva Misor, ha opaite Galaad, ha opaite Basán peve Elcha ha Edraim,

táva reino Og rehegua Basán-pe. Upéicha jepénte Og mburuvicha Basán-pegua oñemboykéva Refaím-kuéra guive, ehecháke pe hembiasa kuñá-itá, ehecháke kóva oĩva Amón-kuéra memby ñepyrũhápe, porundy codo ipukúva, ha irundy codo ipekúva, codo kuimbae rupive. Ha upéicha yvy upe rojahererã upe árape, Aroer guive, haéva oĩva yguasu Arnón ykére, ha mbyte yvyty Galaad rehegua, ha itáva itavakuéra ameẽ Rubén pe ha Gad pe. Ha pe katáloipon Galaad-gua, ha opavave Basan Og-pe reíno ameẽ Manasés tribu mbytépe, ha opavave Argob jerére, opavave Basan upéva, Rafaím yvy oñembojeporãta. Ha Jair, Manasseh memby, ojagarra opavave tendaguasu Argob opa umi tembiapo Gargasi ha Machathi peve, ha oherakuã chupekuéra iherakuã rupive Bashan Thauoth Jaeir ko árape peve. Ha Machir-pe ameẽ Galaad. Hae Reuben ha hae Gad-pe ameẽ Gilead guive y Arnon peve, y mbytépe ñemby, ha Jabbok peve, y haéva ñemby Ammon mitãnguéra-pe. Ha Arabah ha Jordan ñembohape Mahanareth, ha peve yguasu Arabah, yguasu juky guive Asedoth Phasga kuarahyresẽme.

Ha che amandápe peẽme pe ára upéicha, heívo: Ñandejára pe Ñanderu omeẽ peẽme pe yvy kóva suerte rupive; oñembokatupyrývo, oñembotenonde peẽme tenonde ñeãnga pe ryvyakuéra peẽme, mitãi Israel, opaite ikatúva. Except nde kuñakuéra ha nde mitãkuéra ha nde mymbaykuéra, aikuaa hína mbaéichapa heta mymbay ndéve, oiko katu umi táva nderehegua, umi ameẽ ndéve, peve omombyte Ñandejára Peẽ Ñandejára omeẽ mbyky peẽ hermano kuérape, péicha avei peẽme, ha koã kuéra avei okakuaa herencia pe yvy, Señor ñande

Ñandejára omeẽva chupekuéra Jordán ambue gotyo, ha peñembojevy peteĩteĩva pe iherencia-pe, ameẽva peẽme.

Ha Josué-pe amoĩ upe ára-pe, ae: Peñe resa ohecha mba'epa Ñandejára Ñanderu ojapo mokõi tuvichakuéra koãva-pe, péicha ojapo Ñandejára Ñanderu opaite tetã-kuéra ndéva nde jehasa upépe. Ani peñemondýi ichupe guive, ikatúre Ñandejára Ñanderu Tupã ñande hae oñorairõta pehenonderã.

Ha che ñeporandu Karaípe upe árape, heívo, Ñandejára Ñanderu, nde reñepyrũ rehechauka nde mboguatahára nde mbarete, ha nde pokãi, ha nde po kyreỹ, ha nde juky yvate, mávapa katu hae Ñandejára yvága térã yvy ári, ojapotáva ojapo haguéicha nde, ha oñondive nde mbarete? Ajehasa rire upéicha ahechátama ko yvy iporãva oĩva Jordáno gotyo, ko yvyty iporãva ha Antilíbano.

Ha Yara omboyke chéve pehenonderã, ha ndohendu cherehe, ha hei Yara chéve: Iporãitéma ndéve, ani remoĩve gueteri eñeẽ ko ñeẽ. Eju yvatevépe oñembyaty rehegua, ha ejesareko nde resápe gotyo yguasu ha Yvate ha Ñemby ha Kuarahyresẽ, ha ehecha nde resápe, upévare nderemboyke Jordán ko. Ha embohapy Josué ha emombarete chupe ha embopyaguapy chupe, haguã ko ohasáta ñande reta ko reta mboyve, ha ko ombohererekáta chupekuéra opavave yvy ndehechakuéra. Ha ñañemboguapy yvytyỹre hupyty Peor rógape.

4

Ha koágã Israel, hendu umi ordenansa ha umi juicio, opaite che ambokatua peẽme ko árape pejapo, ikatu hağua peiko, ha pembohetave, ha peike rire peipyhy pe yvy haekue Señor Ñandejára umi túva pendevegua omeẽ peẽme.
Ndapeikuaavéima pe ñeẽ pe che amandóva peẽme, ha ndapeipeáima chugui, peñongatu umi mandua Karai ñande Ñandejára rehegua, opaite che amandóva peẽme ko árape. Umi ñande resa ohecháma opavave mbae ojapovaekue Ñandejára Ñanderu Tupã ñande Baal peor-pe, hákatu opavave avá oúva Baal peor rapykuéri, omboguete chupe Ñandejára Ñanderu Tupã penderehegua pende guive. Peẽ katu, umi oñembojoajúva Señor Ñandejára peẽguápe, peiko peteĩve ko árape.

Ehecha, che ahechaukáma pendéve umi tekokatu ha umi juzgamiento upéicha oñeẽ chéve Señor, jajapo upéicha pe yvy-pe oĩhápe peike peho upépe peguereko hağua ichupe. Ha peñongatu ha pejapo, porque kóva hae nde arandu ha nde entendimiento opaite umi tetã renonde, opaite umi ohenduva koã ordenanza, ha heíta: Ehecháke, tetã arandu ha kuaáva ko tetã tuicha. Mbaéichapa tetã tuichaiterei orekóva Ñandejára oñembojáva chupekuéra, umi Karai Ñandejára ñande reko jave opavave mbae rupive jaikotevẽrõ chupe ñamboguahẽ. Ha mbaéichapa tetã tuichavéva orekóva tekokatu ha juzgakuéra hekopete oñondivéva ko tembiapo rehegua, haéva ameẽva peñongatu ko árape?

Ejesareko nde rehe, ha eñongatu nde pya iterei, ani nderesarái opavave umi ñeẽ ohecháva umi nde resa, ha ani oñemboguéke nde korasõ guive opavave umi ára nde rekove rehegua, ha remboéta umi nde ray ha umi ray umi ray rehegua nde mbae, ára oñemboýva peime Ñandejára Tupã ñande rehegua Horeb-pe ára aty rehegua, oñeẽ jave Ñandejára chéve, embyaty chéve pe tapicha, ha hendúke che ñeẽ kuéra, ikatu haguã oikuaa chembyahýi opaite ára haekuéra oiko yvy ári, ha imemby kuéra omboe. Ha peñemboja ha peñemboy upe yvyty gotyo, ha upe yvyty oky tata peve yvága peve, pytũ, pytũngy, yvytu hatã. Ha ñeẽ Ñandejára pendéve tata mbytégui ñeẽ ñeẽnguéra rehegua, haekuéra pehendu, ha taanga ndapeiechái, ñeẽ añoite, Hae omoherakuã pendéve ñeẽ joajuha ichupe, haéva omandáva pendéve japo, umi pa ñeẽ, ha ohai haekuéra ári mokõi kuatiañeẽ itakuépe.

Ha che rehe Yara omandáta chéve upe árape, amboe peẽme umi mbae oñemboaty ha umi mbae ojejoko, japo peẽme haekuéra yvýpe ári, oikévo peẽme upépe jajogua hagua hae. Ha peñongatu iterei pende rekove, hákatu ndapeiechavéi mbaeve taanga amo ára-pe oñeẽ Karai pende rehe Horeb-pe yvyty-pe tata mbytégui. Ani peñemomba'eguái ha pejapo pendéve pehéntepe ta'ãnga jekua'a ta'ãnga jogueroha'ãnga, opaite ta'ãnga ta'ãnga jogueroha'ãnga kuimba'e térã kuña. taãnga opaite mymba oĩva yvy ári, taãnga opaite guyra reveve ovevéva yvága guýpe, Taãnga opaite mymba oguatáva upe oguata yvy ári, taãnga opaite pira, heta oĩva y-pe yvy guýpe. Hae ani rehecha yvága-pe, ha rehecha kuarahy ha jasy ha mbyjakuéra,

ha opavave ko yvy yvága-gui, oñembojavy rire remombaeguasu chupekuéra, ha rembaapo chupekuéra, umi omeẽ Ñandejára Ñanderu nde-gui chupekuéra opavave tetã-kuérape umi yvága guýpe. Peẽme katu ojagarra Túva, ha oguenohẽ peẽme yvy Ehipto guive, tatarendy mbyja guive, Ehipto guive, oiko hağua chupe tapicha jerekoha, oimeháicha ko árape.

Ha Ñandejára Ñanderu Tupã okane'õ chéve peẽ ñe'e rehegua, ha oñe'ẽ katuete ndahesáitaha ko Jordána, ha ndahaikéitaha ko yvýpe oméva Ñandejára nde Ñanderu Tupã ndéve herencia ramo. Che ahína guare amanóta ko yvy ápe, ha ndaresaráimo ko Jordán, peẽ katu peresarái, ha perekuaáta ko yvy porã. Pejesareko peẽme, ani peresarái pe convenio Señor Tupã ñande mbae, ojapo peẽme gotyo, ha pejapo vai ley rehe, ha pejapo peẽme guarã taanga oñembyaty oñondivegua opaite mbae omandáva ndéve Señor Tupã nde mbae. Upéicha Señor pe Túva nde rehe Tata omonguéva hae, Túva ñemondýiva.

Ha katu remoñemongeta mitãi ha mitãi nde mitãi rehegua ha peime yvy ári ha pejapo mbae vai ha pejapo taãnga oñemboguejy oimeraẽva reheháipe ha pejapo mbae vai Ñandejára renondépe. Dios nde peẽ parohaãnga chupe, che amomarandu peẽme ko árape yvy ha yvága avei, haekuéra peẽ peñembyai apolia rupive yvy guive, oĩva peẽ pehasáva Jordán koápe ohereda hağua, ndapeikoveỹi ára peẽ oñondive rehe, ha katu térã peñembyai porã peñembyaíta. Ha Ñandejára omosarambi penderehe opaite tetãnguérape, ha peñemoĩta sai papapy rupive opaite tetãnguérape umi Ñandejára pegueroikéta

pendeve upépe. Ha peñembojerovia upépe ambue Túva rembiapo po yvypóra kuéra rehegua, yvyra ha ita, umi ndohechamoãi, avei ndohendumoãi, avei ndoumoãi, avei ndohyhyimoãi. Ha pejehekata upépe Señor pe Túva pendeýva, ha pejuhúta chupe oñondive pejehekasévo chupe opavave nde pyaguýgui ha opavave nde ñeãguýgui nde ñembyasyípe. Ha upéicha ojuhúta ndeve opaite umi ñeẽ koãva opa rire umi ára, ha ejereruréta Karai Ñandejára Túvape, ha ehendu porãta iñeẽ. Porque Túpa poyhúva Ñandejára, Túpa nde rehegua, ndohejamoãi ndéve, avei ndoipeamoãi ndéve, ndoresaráimoãi ñeẽñembyaty nde ru kuéra rehegua, haekuéra pe oñeẽ'ỹva Ñandejára.

Eporandu ára ymaguare rehegua, umi oikóva ymaguare nde guive, ára guive omoheñóiva Ñandejára Tupã avá yvy ári, ha yvatekuépe peve yvatekuépe peve, oikópa ñeẽ tuicha koã ramo, oñehendu pa upéicha, ohendu pa tetã ayvu. Túva tekove ñeẽhápe tata mbytégui, mbaéichapa rehendu nde ha reko katu, Si oñehaã Ñandejára oike haguére ojagarra hagua hendivépe tetã peteĩ tetã mbytégui ñehaãme, ha teñoĩhápe, ha mbae porãitépe, ha ñorairõme, ha po mbaretépe, ha jukyhápe yvatépe, ha ñehechahápe tuichaitépe, opaite mbae ramo ojapóva Ñandejára ñande Ñandejára Ehipto-pe nde renondépe nde hechakuévo, Upéicha reikuaa hagua nde hae Ñandejára Túva nde rehegua koã Túva hae, ha ndahaéi gueteri ambue iñime. Yvágagui hendaitépe ojehendu iñeẽ ombokatupyry hagua ndéve, ha yvy ári ohechauka ndéve itata tuicha, ha iñeẽnguéra rehendu tata mbytégui.

Ohayhúre chupe nde ru kuéra rupi, ha oiporavo tesãi chugui kuéra rire peẽme, ha ha'e osẽmbo ndéve imbarete tuicháva rupive Ehipto guive. Oñembyai tetã tuichakue ha imbaretevéva nde nde resa renondépe, ogueroike nde omeẽ ndéve yvy ichugui oñemombaapo, oñondive reguereko ko árape.

Ha nde reikuaáta ko árape, ha nde remoñembojevýta nde akã rupive, umi Ñandejára nde Ñanderu Túva ko Ñanderu Túva yvága yvate ha yvýpe guype, ha ndaipóri gueteri ambue ijere. Ha peñongatu umi mbaeporã ichupe ha umi tekokatu ichupe, opaite che amandóva ndéve ko árape, ikatuháp e porã ndéve oiko ha umi mitãkuéra nderehe nde rire, ikatuháp e pukukue peiko yvýpe upéva Señor Ñandejára nderehe omeẽ ndéve opaite umi ára. Upéicha Moisés oñemombyry mbohapy táva Jordán gotyo kuarahyresẽ guive, Oñemondýi upépe pe oñembohetaha oñembohetáva pe hupytýva ndoikuaáiva, ha kóva ndomboguaihýiva ichupe mboyve kuehe ha mbohapyha, ha oñemondýita peteĩme umi táva koguépe, ha oikóta. pe Bosor kaaguýpe, pe yvy planope, Rubén-pe, ha pe Ramot Galaad-pe, Gad-pe, ha pe Gaulon Basán-pe, Manasés-pe.

Koã hae pe teko omoĩva Moisés tenonde Israel memby kuéra. Koã hae umi jeguakuaa, ha umi tekokatu, ha umi juzgakuéra opaite oñeẽva Moisés umi mitã Israel-pe, osẽ rire haekuéra yvy Egipto-gui. Jordáno ykére, yvyaty ryepýpe, Peor róga hykuépe, Amorreo kuéra rey Sihón yvy yvýpe, hae oiko vaekue Hesebõ-pe, hae Moisés opyrõ vaekue, ha Israél mitã kuéra avei, osẽ rire haekuéra Ehipto yvy guive. Haekuéra omohenda chupe yvy, ha

yvy Og rey Basán-pe, mokõi rey-kuéra Amorreo-kuéra, umi oĩvaekue Jordán-gui okápe kuarahy resẽ rehe. Aroer guive, haéva oĩva ysyry Arnon ype rogue, ha avei yvyty Sihon rehegua ype, haéva Hermon, Opaite Arabah Jordán gotyo, kuarahy resẽháp e, Asedot Jeporua rupive.

5

Ha Moisés ohenói mayma Israel, ha hei chupekuéra rehe: Ehendu, Israel, umi mbae porãitéva ha umi mbae jeporu, opavave che ahendu pende nambi-pe ko árape, ha peikuaáta chugui, ha peñongatu pejapo hağua chugui. Ñandejára Ñanderu peẽ mbae ojapo peẽme ñeẽñemi Horeb-pe. Ndahaéi umi tatakuéra peẽme ndive ojapo Señor ko alianza, ha katu peẽme ndive, peẽ koápe opavave oikóva ko árape. Ova katupyry ova oñeẽ Ñandejára penderehe yvytýpe, tata mbytégui. Ha che ahecha Yandejára ha peẽ mbytépe upe árape amomarandu hağua peẽme Yandejára ñeẽnguéra, peẽ peñemondýi rupi tata ova guive, ha peẽ ndapeupýi yvyty-pe, heívo Che hae Señor, nde Ñandejára, oguenohẽva ndeve Ehipto yvy guive, ñemboguata óga guive.

Ndahaéi oĩta ndéve ñandejára ambue che resa rehe.

Ndajapomoãi nde rérape taanga, avave mbae raãnga, opaite oĩva yvága yvate gotyo, ha opaite oĩva yvy yvýpe gotyo, ha opaite oĩva y-pe yvy guýpe. Ndaipóri peñemombaeguasúta

chupekuéra, avei ani peñemboguatáta chupekuéra, porque che hae Ñandejára ñande Ñanderu Túva, Ñanderu Túva ñemombaeguasúva, omeẽjeyva túvai ru kuéra rehe mitã kuéra rehe mbohapyha ha irundyha tendaguasu kuéra rehe chemoñehaã vaekuéra che. ha ojapo poriahuverã suume mbaasyỹ peve suume ohayhúva chéve, ha suume oñongatuúva umi che ñeẽporã. Nderejapoimoãi nde rejapyhy téra Señor Dios nde rehegua ári vano, ndahaéi gueteri ndoikuaapotavéi Señor Dios nde rehegua pe ojapyhýva téra imbae ári vano.

Eñangareko ko árape umi sábado-kuéra oñembojerovia hağua ichupe, oĩháicha mbaéichapa omandáma ndéve Señor pe Túva nde. Poteĩ ára rembaapo ha remoheñóita opavave ne rembaapo. Ko árape mokõipavẽme sabbaths Señor Túva nde rehegua, nderejapomoãi koápe opaite tembiapo nde ha nde ray ha nde rajy, nde tembiakóva ha nde kuñataĩ, nde vaka ha nde mymba jeporu, ha opaite nde mymba, ha oimeraẽva oiko nde ndive, ikatu hağua opyta nde tembiakóva, ha nde kuñataĩ, ha nde mymba jeporu, nde ramo avei. Ha nde remanduáta oĩha nde tembirekua Ehipto yvy pe, ha Ñandejára nde Ñanderu osẽmbaapo ndeve upégui po mbarete rupive, ha juehegui yvate rupive, upévare omboaje ndéve Ñandejára nde Ñanderu ñongatu hağua ára sábado rehegua ha omoñemboe porã hağua ichupe. Emombaeguasu nde ru ha nde sy, upe manera omboheko ndéve Ñandejára Ñanderu Tupã nde rehegua, ikatúramo porã ndéve oiko ha ikatúramo ipukúva oiko yvýpe, upe Ñandejára Ñanderu Tupã nde rehegua omeẽ ndéve. Ndavei rejauka. Ndaipóri nde rejapóta adulterio. Ndahaéi remondaúta.

Ani remoañuãtaỹ nde róga rapykuéri rehe ñeẽ japu. Ndareseíri la kuña nde rape rógape, ndareseíri la óga nde rape rógape, ni iñakã, ni imboguataha, ni kuñataĩ imboguataha, ni ivaka, ni mymba oñemboguata, ni opavave mymba, ni opavave mbae nde rape rógape oĩva.

Koã ñeẽnguéra oñeẽ Señor opaite peẽ tendaguasu rehe ko yvyty guive, tata mbytépe, pytũ, yvytu pytũ, yvytu mbarete, ayvu tuichaiterei reheve, ha ndomoĩvéi, ha ohai haekuéra mokõi kuatia ita ári, ha omeẽ chéve. Ha oĩ ramo pehendu pe ñeẽ oúva tata mbytegui, ha pe yvyty oky hína tatápe, ha peñemboja chéve opaite umi tendotá mburuvicha peheguáva ha pe ancianos consejo peheguáva, Ha peẽ pea: Ehecháke, ohechauka orẽve Ñandejára Ñanderu Tupã ñande ichagua, ha ipú oñandu oka mbytégui tata. Ko árape rohecha mbae oñeẽta Tupã yvypórape, ha oikóta. Ha koágã ani ñamano porque ñambyaíta tata tuichaiterei koã, ñamoĩve jey ñahendúramo ñande Señor ñande Ñandejára ñeẽ gueteri, ha ñamanóta. ¿Mávapa tete ñeã ohendúva ñeẽ Tupã tekove rehegua oñeẽva tata mbytégui, haeháicha ñande, ha oikovéta? Eike nde, ha ehendu opaite mbae heíta Ñandejára ñande Tupã, ha nde remombeuta ñandéve opaite mbae heíta Ñandejára ñande Tupã ndéve, ha ñahendu, ha jajapo.

Ha hendúva Yara pe ñeẽ peẽme ñeẽnguéra ñeẽhápe chéve, ha hei Yara chéve: Ahendúva pe ñeẽ pe tapicha koã ñeẽnguéra, opaite oñeẽva ndéve, hekópe opaite oñeẽva. Mávapa omeẽta oiko péicha pe pya chupe, ikatu haguã ikyhyje che ha oñongatu

che ñeẽporã opavave ára, iporãve haguã chupe ha ichupe mitãkuéra hendive ára pukukue. Oho, a'e chéve hendive, ojevy peẽ pe óga penderehegua. Nde hae upépe eñemboy che ndive, ha añeẽta nde rehe umi mbaeporã ha umi tekokatu ha umi juzgakuéra opaite emboeta hendive, ha ojapo katu upéicha yvy-pe oĩva che ameẽ hendive herencia rupive. Ha peñongatu pejapo oĩháicha omandáva ndéve Yavé ne Yara Ñandejára, ani pejesape akatúa gotyo térã asúa gotyo. Opaite tape rupi oñeẽva ndéve Ñandejára ne Ñandejára Túva reguata hagua upépe, ikatu hagüáicha omombyrýta nde, ha iporãta ndéve, ha ndaipukúta yvy ary nderekohápe.

6

Ha koã umi mbaeporã ha umi tekokatu ha umi juzgamiento opaichagua omandáva Señor Dios ñande mboe peẽme japo upéicha pe yvýpe, pe-pe peẽ peike upépe oñemoherenda hagua. Ikatu hagua peñemondýi Señor Ñandejára peichaguápe, peguereko pavẽ umi tekokatu ichupe ha umi ñeẽporã ichupe, umi che ambojerovia ndéve ko árape, nde ha umi mitãi nde, ha umi mitãi umi mitãi nde, pavẽ umi ára pe tekove nde, ikatu hagua peikovéta arapyte.

Ha hendu Israel ha hañongatu japo haguã, ikatu porãve ndéve térã, ha ikatu hetaive haguã petei, ojapóma Yara Ñandejára umi tamõi nde rehegua omeẽ haguã ndéve yvy osyry kamby ha eíra. Ha koã umi mbae ojejapo vaerã ha umi mbae ojejuhu vaerã,

opaite Ñandejára omandáva Israel memby kuérape yvy ñandeỹme, osẽ rire haekuéra Egipto yvy guive. Ehendu Israel, Ñandejára ore Ñanderu, Ñandejára peteĩ hae. Ha nde rejayhu Yara Ñandejára nde rehegua opaite nde akã guive, ha opaite nde alma guive, ha opaite nde mbarete guive. Ha upéicha oĩta umi ñeẽ koãva, opaite mbae che amandáva ndéve ko árape, ne pyápe ha ne ñeãme. Ha remotenonde hikuái nde ray kuérape, ha remombeu chupekuéra reguapy jave nde rógape, ha reguata jave tape rupive, ha reike jave, ha repu'ã jave. Ha nde rejoapy hikuái peteĩ señal rehe nde po-pe, ha oĩta noñemondýiva nde resa mboyve. Ha pehaiarã chupekuéra umi óga okẽ rehe pendevépe ha umi óga okẽ rehe pendevépe.

Ha oĩta upe jave omoingévo nde Ñandejára ne Ñandejára Ñanderu ne yvy rehe oñembojerovia hague ne ru kuérape, Abrahámpe, ha Isaácpe, ha Jacóbope, omeẽ hagua ndéve táva tuichakue ha porã nde mopuã'ỹva. Óga henyhẽ opaite mbae porã umi ndehenyhẽiỹva, ykua ojejapoỹmava umi nderejapoỹva, yvyramáta ha oliváta umi ndeñotyỹva, ha rembiu rire ha henyhẽ rire, ejesareko nderehe ani nderesarái. Señor ko Túva nde ko oguenohẽva nde yvy Ehipto guive, óga ñemboguata guive. Ñandejára Ñanderu nderehehápe reñemondáta, ha hendive año remboguatáta, ha hese reñembojoajúta, ha héra rehe rejuraitáta.

Ani peho ambue Ñandejára kuéra rapykuéri, umi Ñandejára kuéra tetã kuéra peẽ jerére oĩva guive, Hae Túva ñemondýi, Yára Túva nde, nde ryepýpe oĩ, ani oñembyasy pochýpe Yára

Túva nde ndéve ha omboguete nde yvy ovágui.

Ani reipotamoãi Ñandejára Ñanderu Tupã nde rérape, oñondivéicha reipotamoã chupe oñembyaty jave. Reñongatu porãta umi mandua Señor Tupã nde rehegua, umi testimonio ha umi ordenanza, opaite omandua ndéve. Ha nde rejapo mbae oĩporãva ha mbae porãva ñenondépe Ñandejára Nde Túva, ikatu hagüáicha nde reiko porãite, ha nde reike ha nde reru yvy porãva, oñembojerovia Ñandejára peñe ru kuérape. Ojesẽmboty opaite nde rerekóva vai nde róga mboyve, ojehegui oñeẽ Ñandejára.

Ha upéicha oĩta ãnga oporandu jave nde rehe ne memby koẽrõ, heívo: ¿Mbaépa hae umi joapykuaa, ha umi tekokatu ha umi jaikuaa, opavave omandáva Ñandejára Ñanderu Tupã ñandéve? Haerã nde rembi'u nde memby: ñande ha'e tembirekua Faraón pe Ehipto yvy pe, ha ñande mbohasa Ñandejára upégui po mbarete pe ha ju'y yvate pe. Ha omeẽ Yara señal ha mbae porã tuicha ha vai Ehipto-pe, Faraón-pe ha hóga-pe ñande renonde. Ha ñande omboguejy upégui omeẽ hagua ñandéve ko yvy, oñembyaty vaekue omeẽ hagua ñande ru kuérape. Ha Yára omandáma ñandéve jajapo opaite umi tekokatu koã, ñañemondýi Yára Ñandejára ñandéve, ikatuháp porã ñandéve opaite umi ára, ikatuháp ñañemoĩ koãga avei ko árape. Ha tekoporãite oĩta ñandéve, oiméramo ñañongatu jajapo opaite umi mbae oñembojerovia koãva Ñandejára Ñanderu Tupã renondépe, oñembojeroviáicha ñandéve.

7

Opa katu ogueru nde Señor pe Dios nde rehe pe yvy, pe ñane oike upépe ojerure haguã chupe, ha omboguete tetã tuicha nde resa guive, pe Heteo ha Gergeseo ha Amoreo ha Cananeo ha Fereseo ha Heveo ha Jebuseo, pokõi tetã heta ha mbarete ve peichagua. Ha omeẽta ichupe Ñandejára Tupã nde rehegua nde po pe, ha nupãta ichupe, destrucción rupive moñembyaita ichupe, nde japomoãi contrato ichupe ndive, ha ani avave poyhúta ichupe. Ani avei peñemongeta hendive, nde rajy ndamoĩri ichupe imemby, ha imemby ndajapykuaavéiri nde memby. Ombojeýta piko ne memby cherehe ha ombaapo ambue Túva kuérape, ha Ñandejára opochy hína pende rehe ha ombyai pende pyae. Haekatu péicha pejapo chupekuéra: umi tupãrenda ichupekuéra pejoko, ha umi yvyraãnga ichupekuéra pembojarai, ha umi kaaguy ichupekuéra peñoty, ha umi taãnga ojejapo vaekue umi tupã ichupekuéra pemboguejy tata rupive. Ikatúgui tetã marangatu nde Señor Túva nde-rehegua, ha nde oiporavo Señor Túva nde-rehegua oiko hağua chupe tetã ijojaokuaáva opavave tetã-kuéra guive, opaichagua oĩva yvy ári.

Ndahaéi hína peiko hetaiterei opaite umi tetã-gui, oiporavo Ñandejára peẽme, ha oiporavo Ñandejára peẽme, peẽ katu peiko saiterei opaite umi tetã-gui. Hákatu pe Señor oñehenduhápe peẽme ha oñongatúvo pe juramento ojapo vaekue nde ru kuérape, oguenohẽ peẽme pe Señor po mbarete-pe, ha ombojoaju nde pe Señor óga esclavitud-gui, po Faraón rey

Egipto-gui. Ha reikuaáta umi Yára nde Ñandejára, ko Ñandejára, Ñandejára ojeroviáva, oñongatúva ñeẽ ha mborayhu umi ohayhúva chupe ha umi oñongatúva umi mbaeporã chugui peve su mil tendaguasu. ha omeẽjey chupekuéra oñembotavýva hesegua iñovãme oñembyai hagua, ha ndoipuruvéitamoãi chupekuéra oñembotavýva, hesegua iñovãme omeẽjeyta chupekuéra.

Ha nde reguerekota umi mbaeporã, ha umi mbae oñemboaty, ha umi mbae ojejuhu koãva, opavave che amandóva ndéve ko árape japo hagua. Ha upéicha oĩta arakaeve pehendu mbae tekotevẽ koã ha peguereko ha pejapo hikuái, oñangareko Señor Túva nde ndéve tembiaporã ha tekotevẽporã pe oñemboguejy túva tamõi peẽme. Ha ohayhúta nde, ha omboayhúta nde, ha ombohetãta nde, ha omboayhúta umi mitã nde tyvygua, ha umi yva nde yvygua, nde avati, ha nde kãi, ha nde tuguy, umi vaka rembiapo nde vakagua, ha umi ovecha rembiapo nde ovechagua yvýpe, oñembohovái Ñandejára nde ru kuérape omeẽ ndéve. Mba'eporãitepyre nde reikotáne opaite tetã apytépe, ndaipórimo'ãi ndehegui mba'e'ỹva térã nda'e'ỹva, ha avei nde mymba apytépe. Ha peãmína Yandejára nde Ñandejára nde guive opaite mbaasy, ha opaite axy Ehipto-gua vai umi rehecha vaekue, ha opavave reikuaa vaekue, ndomoĩ moãi ndéve, ha omoĩ haekuéra opaite umi nde cherovia vaekuéra rehe.

Ha nde reu opaite umi mbae japopyre umi tetã-ygua rehegua, umi Ñandejára nde Ñanderu ne meẽ ndéve, ndaikatúi nde resa ndo-ñyrõ chupekuéra rehe, ha ndaikatúi nde mbae-apo

ichupekuéra ñanderu-kuéra rehe, upéicha rupi ko mbae hae peteĩ mbae-ñepytyvõ ndéve.

Oiméramo ere ne akãme: Tuicha ko tetã cherehe, mbaéichapa ikatu ambojuka vaekue? Ndaipotái nde ikyhyje ichupe, mandua nde manduáta opaite ojapo Señor Dios nde Faraón ha opaite Egipto-kuérape. Umi jeporu tuichavéva ohecháva nde resa, umi señále ha umi mbae porã tuichavéva, umi po mbarete ha umi jukyty yvate, oguenohẽháicha nde Señor Tupã nde, upéicha ojapota Señor Tupã peẽme opavave umi tetã oĩhápe nde rekyje hesegui. Ha umi távo omondóta Señor nde Ñandejára haekuéra rehe, peve oñembyai umi oñembyaíva ha umi oñemikuaáva nde guive. Ndereñemondáitamoãi hese umi táva rehegua, Ñandejára nde Ñandejára oĩ nendive, Ñandejára tuicha ha mbarete. Ha Yara nde Ñandejára omboguetáta umi tetã koãva nde resa guive michĩmi michĩmi, ndaikatúi rembogue umi pyae, ikatu hağua ndoikóiva ko yvy kañy, ha oñembohetave nderehe umi mymba kaaguy. Ha omeẽta ichupe Ñandejára Ñanderu Tupã nde pópe, ha ndembyaíta ichupe mbyaikue tuicha rupive, peve ndembyai porãiterei ichupe. Ha omoĩta umi mburuvicha ichupe pepo pe, ha peipeáta héra ichupe ko tenda guive. Ndoñembohovái mbaeve nde rova rehe, peve peipeapaite ichupe.

Umi taãnga ojejapo vaekue Túva itépe oñemoñeẽ chupe omoñembyryete pira, ani reipota plata, avei kuarahyỹ hesegui ani regueraha nde rérape, ani reñembotavy hese rupi, hae mbae oñemombyry Ñandejára Túva nde reheguápe. Ha ani remoingéta mbae ivaíva nde rógape ha nde oikóta mbae

maldito-icha kóva, añetehápe rembojoaýta ha añetehápe rembojoaýta, mbae maldito haguére.

8

Opaite umi mbaeporã umi che ambohayhúva pendéve ko árape peñongatu pejapóvo, ikatu hagüáicha peiko ha peheta ha peike ha peguereko yvy oñembyaty hague Ñandejára Ñanderu pendéva umi ru pendéva rehe. Hae nemanduãta opaite tape oguatáva nde Ñandejára Ñanderu Tupã nde ñanembyhy rupi, ikatu haguã ombyasy nde ha ohaã nde, ha oikuaa haguã umi nde pyápe, oiméramo reguereko umi imandua térã nahániri. Ha ombohasýva ndéve, ha ombyahýiva ndéve, ha omeẽva ndéve pe maná, pe ndoikuaáiva umi nde ru kuéra, ikatu oikuaauka ndéve, ndahaéi pe takuajhýi añónte rehe oikove taanga, ha katu opaite ñeẽ rehe pe osẽva rupi jurugua Tupã oikove taanga. Nde ao ndoikuaáiva nde guive, nde katu ndoikuaáiva nde guive, nde py ndoikuaáiva, ehecháke irundypa ary.

Ha reikuaáta nde pyápe hákatu mbaéichapa oĩramo peteĩ avá omboe hína imemby, péicha Ñandejára nde Ñandejára omboetáta ndéve. Ha nde reguereko vaerã umi mbaeporã Ñandejára Ñanderu nderehe guive oguata hağua iñarandu rupive ha remombyasy chupe.

Ñande Jára ñande Ñandejára ogueroikéta ndéve yvy porãme ha tuichaitéme, upépe oĩ ysyry y rehegua ha ypykuéra yvyguype

guive osëva ñu rupive ha yvyty rupive. Yvy trigo ha cebada rehegua, parral kuéra, higuera kuéra, granada kuéra, yvy olivo aceite ha miel rehegua, Yvy ári ndahaéi pobreza ndive hoúta nde mbujape, ha ndahaéi tekotevẽta ári ichupe mbaeve, yvy iñakã kuéra kuimbae, ha ári yvyty kuéra ichupe ikuãta bronce.

Ha nde reu ha nde heniha, ha nde mombeu porã Señor Nde Ñandejára yvy porã ári, oñemeẽva ndéve. Ejesareko nderehe ani nderejavy Señor Túva nde rehegua, ani ndeñongatu umi mboaje ijehegua, ha umi juicio ha umi ordenanza ijehegua, opaite che amboaje ndéve ko árape. Ani hembiu ha henyhẽ, ha óga porã hemopuã ha hoiko hese, Ha ne vaka nde ha ne ovecha nde oñembohetave ndéve, plata ha kuarepoti oñembohetave ndéve, ha opavave mboy ndéve oikótava oñembohetave ndéve, Nde rejyvatáta ne pyápe, ha nde resarái Señor nde Ñandejára rehegua, oguenohẽva nde Egipto yvy guive, óga esclavitud guive. Oguenohẽvaekue ndéve ñandeỹ tuichavéva ha atãva rupive, oĩhápe mbói ojepotaýva ha ãguai ha hetũ, ndoĩrihague y, oguenohẽvaekue ndéve itakurusúgui y ypóra. Upe ombohapéva ndéve mána ñanembaretýpe, upe ndeikuaáiva nde ha noikuaáiva nde ru kuéra, oñembojerovia hağua nde ha oñehaã hağua nde ha ojapo porã hağua ndéve opa rire nde ára kuéra. Ani erei nde pyápe: Che mbarete ha che po mbarete ojapo chéve ko mbarete tuicha. Ha nde remanduáta Señor nde Ñandejára rehegua, hae oimeẽ ndéve mbarete ojapo haguã mbarete, ha upéicha rupi omoĩ porã haguã pe ñeẽñemi hae rehegua oñeẽ vaekue Señor nde ru kuérape ko árape.

Ha upéicharõ resarái resarái Señor nde Ru Túva rehegua, ha reho ambue Túva kuéra rapykuéri, ha remombaapo chupekuépe, ha remoporaite chupekuépe, amombeu peẽme ko árape yváte avei yvy, hína ñembyai rupive peñembyaíta. Káva haéicha avei umi ambue tetã opaite Yara Ñandejára Túva ombyai pende rova mboyve, péicha peñembyaita, ndapehenduiha rupi Yara Ñandejára Túva ñeẽ pende rehegua.

9

Ehendu Israel, nde rejapasa koẽrõ Jordán reike rehupyty tetã tuichakue ha imbarete ve mávapa ndéve, táva tuichakue ha jopojehegua peve yváre. Tetã tuichaiterei ha heta ha pukukue, mitãkuéra Anak rehegua, haekuéra nde reikuaa, ha nde rendúma: mávapa oñembohovái katupyry ape mitãkuéra Anak rehe. Ha nde reikuaáta ko árape, Ñandejára nde Ñandejára ko oñembotenondéta nde resa renondépe, tata omohenoíva hae, ko omboguetéta ichupe, ha ko ombojeréta ichupe nde resa guive, ha omboguetéta ichupe pyae, oikuaáva ojee ndéve Ñandejára. Ani e'i nde korasõme Karai nde Ñandejára omboguete jave umi tetã ko'ã nde renonde, e'ívo: Cherekojoja rupi Karai chembojuru ahereda hağua yvy porã kóva. Ndahaéi nde reko porãitéva rupi, avei ndahaéi nde pyaguasu tekoha marangatu rupi nde reike rehupyty hae yvy, ha katu umi tetã kóva tekomarãvaekue rupi Ñandejára omboguete hae nde ova guive, ha upéicha rire omoĩ porã ñeẽñembyaty, upéva oñeẽ'ỹ Ñandejára ñande ru kuérape Avaraã ha Isaka ha Jakova.

Ha reikuaáta ko árape, hína ndahaéi nde tekoporãnguéra rupi Ñandejára nde Ñandejára omeẽ ndéve yvy porã ko oguereko hagua, hína tapicha mbae atã kañy nde hae. Nemandua, ani nderesarái mboyasy rehasẽ hague Ñandejára Ñanderu nde rehegua kaaguy rupápe, upe ára rehegua resẽ hague Ehipto guive, ha reju ko tenda pe, ndoikuaavéi rehe peime pikoẽ Ñandejára rehe.

Ha Horeb-pe peñemondýi Ñandejára, ha okyhyje Ñandejára peẽme pemboguete hagua. Che arambóvo yvyty gotyo ahupyty hagua umi kuatia itakuéra, kuatia itakuéra ñeẽñemi rehegua ojapo vaekue Ñandejára peẽme, ha che añembyaty yvyty-pe irundy mbae pa ára ha irundy mbae pa pyhare, mbujape ndache ruúi ha y ndache uúi. Ha cheme Yara omeẽ chéve mokõi kuatiañeẽ ita ojehaíva Tupã pysã rupive, ha upévape ojehai opaite ñeẽ oñeẽvaekue Yara peẽme yvyty ári ára mboaty rehegua. Ha oiko irundy pa ára ha irundy pa pyhare rire, Ñandejára omeẽ chéve mokõi kuatiañeẽ itakuéra, kuatiañeẽ ñemboaty rehegua. Hae Ñandejára hei chéve: Eñepyrũ, eguejy pyae koágui, umi nde tapicha oguenohẽ hague Ehipto yvy gui ojapo vai ley rehe. Ohasa pyae pe tape gui amando hague chupekuéra, ha ojapo ichupe kuérape guarã taãnga fundida.

Hae hei Señor chéve, heívo: Ahei ndéve peteĩ jey ha mokõi jey, heívo: Ahecha umi tapicha koã, ha ehenoĩ, tapicha hatyỹ hae. Ha koágã emoneĩ chéve amoĩporã hagua hikuái, ha ambopurã hagua téra hikuái yvága guýgui, ha ajapo hagua nde tetã tuichávape, ha mbaretépe, ha hetave koã gui. Ha ajeguerujey,

aguejy yvyty guive, ha yvyty oky tata yvága peve, ha mokõi kuatiañeẽ ñeẽporã rehegua che pokõi po ári. Ha ahecha rire pejejavy haguére Ñandejára Ñanderu pendéva renondépe, ha pejapo penderéra chupe kuña pohýi, ha peñemboyke tape guive oñeẽ vaekue Ñandejára pendéve pejapo hagua. Ha ajapyhy mokõi kuatiañeẽ, aityi haekuéra che pokõi guive, ha ambyai peñe mboyve. Ha che ñemboe Ñande Yára renondépe mokõiha upéicha avei tenondegua, kuarentahápe ára ha kuarentahápe pyhare, mbujape nacheu ha y nacheu, opaite peñe angaipa rehegua umi peñe angaipa ojapo haguã pe vai mbae Ñande Yára Tupã renondépe ombyasy haguã chupe. Ha che kyjeỹiterei pochy ha pochy rupi, hína oñembyasy Karai peẽme oñembyai hagua peẽme, ha ohendu Karai chéve ha ára koápe. Ha Aarón rehe ojepy'apy oñembyai hagua chupe, ha ajerure avei Aarón rehegua upe aravópe. Ha peñembyai peẽme haéva pejapo, pe móscho, ajapyhy chupe ha ambyaty chupe tata-pe, ha amokũ chupe amoĩỹvo iterei peve oiko porã, ha oiko yvyrakũ ramo, ha amboguejy pe yvyrakũ pe y oguejýva pe yvyty-gui.

Ha upépe umi ñembotatapy, ha upépe umi ñehaã, ha upépe umi yvága umi potapy oparoxynantehápe peiko Túva. Ha upe jave omondo peẽme Ñandejára Kadesh Barnea guive, heívo: Pejupi ha peguereko pe yvy ha ameẽ peẽme, ha peẽ ndapejerovia ñeẽ Ñandejára Ñanderu peẽ mbae rehe, ha ndapejerovia chupe, ha ndapehendúi iñeẽ. Peporombo'ỹ peime Karai gotyo pe ára guive ojeikuaáva pendéve. Ha che ñemboe ñeẽ Yára renondépe irundy pa ára ha irundy pa pyhare, heta mbaéichapa che ñemboe ñeẽ, hei haguére Yára oñembyai hagua peẽme. Ha che mombeu Tupã

rehe, ha chee: Ñandejára, rey tupã kuéra rehegua, ani remboyke porã nde tapicha ha nde mbae oĩva rembojeroviaha, umi resẽmbaekue yvy Ehipto guive nde mbarete tuichavévape, ha nde po mbaretevévape, ha nde juky yvatevévape. Nemanduã Abraham ha Isaac ha Jacob umi ne mboguatahára, umípe rejura nde rehe. Ani rehecha pe mbarete ko taygua rehegua, ha umi mbae vai Tupã ndive, ha umi angaipa ichupe. Ani ñeẽ umi oikóva yvy guive reñesẽ porã ore upégui, ñeẽvo: ndaikatúi rupi Ñandejára omoinge chupekuéra yvy rupive hei chupekuéra, ha omborayhuỹ rupi chupekuéra, oñesẽ porã chupekuéra kaaguy rupive omano hağua chupekuéra. Ha koãva hae ava nde ha mbae nde, umi nde resẽkuaa yvy Ehipto guive nde mbarete tuicha rupive, ha nde po mbarete rupive, ha nde juky yvate rupive.

10

Upépe upe árape hei Ñandejára chéve: Ejapo ndéve guarã mokõi kuatiañeẽ itakuéra ojueheguáicha umi ñepyrũháp̃e, ha ejupi chéve yvyty-pe, ha emoheñói ndéve guarã peteĩ arka yvyrakuéra. Ha nde rehai koã kuatiañeẽ ári koã ñeẽ, haekuéra oĩva koã kuatiañeẽ peteĩháp̃e haekuéra nde mondýiva, ha nde moinge haekuéra koã arca ryepýpe. Ha ajapo peteĩ arka yvyramáta guive oñembyaíva, ha ajapo umi kuatiañeẽ itakuépe oimeháicha umi ñepyrũháp̃e, ha aju yvyty ári ha mokõi kuatiañeẽ che póp̃e che po rupi. Ha ohai ári táva kuéra rehe oñeẽ ramo ñeẽnga tenondegua déka ñeẽ, umi oñeẽ vaekue

Ñandejára peẽme yvyty pe tata mbytépe guive, ha omeẽ umi Ñandejára chéve. Ha ajeguerujey rire aguejy yvyty guive, ha amoĩ umi kuatiai taãnga rehe arca-pe che ajapo vaekue-pe, ha oĩ hague upépe, ojapóva ramo Ñandejára chéve. Ha umi mitã Israel oho Beeroth mitã Jakan Moserah-gui, upépe omanó Aaron, ha oñehapykuéra upépe, ha ombaeapo sacerdote ramo Eleazar imemby hendive rangue. Upégui oúva oho Gadgad-pe, ha Gadgad-gui oho Jotbathah-pe, yvy torrente y rehegua.

Upépe upe árape, Señor oñembojao pe tribu Leví-pe, ogueru hağua pe arka alianza Señor-pegua, oñemboy hağua Señor renondépe, ombaapo hağua ha ombyasy hağua héra rehe ko árape peve. Péva rupi ndaipóri Levita-kuérape mbae ha suertes ikyvyỹ-kuéra apytépe, Señor oiko hae suertes imbae, oñeẽháicha chupe. Ha che aime ñemboy yvyty-pe cuarenta ára ha cuarenta pyhare. Ha Ñandejára ohendu chéve ha ko ára-pe, ha ndahaéi Ñandejára oipota ombyai peẽme. Hae hei Ñandejára chéve: Eho, eñepyrũ umi tapicha ko mboyve, ha oike ha oguereko pe yvy haekuéra aikuaa umi ru hapicha omeẽ hapicha.

Ha koáğa, Israel, mbaépa Señor nde Túva ojerure ndehegui, ha katu okyje hağua Señor nde Túva, ha oguata hağua opavave hese tape, ha ohayhu hağua hese, ha ombaapo hağua Señor nde Túva rehe opavave nde pya guive ha opavave nde alma guive. Ñongatu umi mbaeporã Señor Tupã nde rehegua, ha umi tekokatu hese, opaite che amandáva ndéve ko árape, iporãve hağua ndéve. Ehecha, Señor Túva nde rehegua mbae hae yvága ha yvága yvágagua, yvy ha opavave oĩva hese. Pende ru kuéra

añoite oiporavo Ñandejára ohayhuve haguã chupekuéra, ha oiporavo pe temikuaa chupekuéra reheve, peẽme, opaite tetã mbytépe, ko árape. Ha peñembojeruréta pe pya hatã penderehegua, ha pe ajúra penderehegua ndapeñembohatãvéiri. Pe Señor pe Túva pendeýva, kóva hae Túva umi túvagui, ha Señor umi señorgui, pe Túva Tuichavéva, ha Mbarete, ha Aterrorizante, máva ndoñemombaretéi ova rehe, avave ndohiarõi jeguerohory, Ojapo juzgamiento oimeraẽhápe ha huérfanope ha viudápe, ha ohayhu oimeraẽhápe omeẽ hagua chupe mbujape ha ao. Ha peñayhurã pe oĩva ambue tendágui, peñayhurã ambue tendágui gua piko peiko vaekue yvy Ehipto-pe.

Ñandejára Ñanderu nde rehegua reñemondáta, ha hendive remboguatáta, ha hendive reñembyaíta, ha héra rehe rejuraitáta. Kóva ne jepokuaa, ha kóva ne Ñandejára, ojapoiva ndéve umi mbae tuicha ha umi mbae porãitereíva kóva ohechaiva ne resa. Setenta alma rupive oguejey nde ru kuéra Egiptope, ha koágã katu ojapo nde Señor Tupã nde mbae mbyja yvágagua oichagua hetaiterei rehe.

11

Ha nde rehayhũta Señor Ñandejára nde rehegua, ha nde ñongatúta umi ñongatu i rehegua, ha umi ordenansa i rehegua, ha umi mandu i rehegua, ha umi juicio i rehegua opavave ára. Ha peikuaáta ko árape, hákatu ndahaéi umi mitãi pendevéva,

opaite ndoikuaáiva avei ndohechakuaáiva pe temboe Ñandejára Túva ndevéva rehegua, ha umi mbae tuichavéva ichupekuéra, ha po imbaretéva, ha juky yvate. hae taãngai ha taãnga porãite, opaite ojapo Ehipto mbytépe Faraón, Ehipto túva ha opavave yvy hae rehegua Ha mbaéichapa ojapo la poder umi Egipto-kuéra rehegua, ha umi karruha ichupe kuéra rehegua, ha la kavaju ichupe kuéra rehegua, ha la poder ichupe kuéra rehegua, mbaéichapa oñembohasẽ la y la mar pytã rehegua ári ichupe kuéra ova rehegua okañy haguéra ichupe kuéra umi pe rapykuéri nde kuéra rehegua guive, ha ombyai ichupe kuéra Ñandejára peve ko árape koẽrõ. ha mboyasy mbae ojapo ñandéve ñuãme peve peju ko tendape, Ha mbaéichapa ojapo Dathán ha Abiram rehe, Eliab mitãkuéra, Rubén mitã, haekuéra ojepea yvy i jurugua oñoty haekuéra, ha óga haekuéra, ha karpa haekuéra, ha opavave mbae haekuéra ndive Israel mbytépe opavave. Upéicha nde resa ohecha opaite mbaapo tuichavéva Señor mbae ojapo ndéve ko árape.

Ha peñongatu opaite imandamiento ichupe, opaichagua che amandáva ndéve ko árape, ikatu haguã peiko, ha pembohetave, ha peike rire peipytyvõ yvy, pe-pe pehasáva Jordán upépe peipytyvõ haguã ichupe. Upéicha pukukue peiko yvy ári, oñembohovái Ñandejára pende ru kuérape omeẽ chupekuéra ha chupe tembiu chupe kuéra ndive, yvy osyrýva kamby ha eíra. Péicha yvy oikéva hendive oñembyaty hagua ndahaéi yvy Ehipto-gua hendive osẽ hague, oñemitỹ jave haekuéra mboyvi ha omboýva ipy rupive haeichagua kaaguy oñemitỹhápe. Ko yvy haekue koápe reikéta upépe reheherã chupe hae yvy yvyty ha

táva, ama yváte guive oúta y. Yvy hae Ñandejára Ñanderu Tupã nde rehegua ohecha chupe meme, umi resa Ñandejára Ñanderu Tupã nde rehegua oĩ chupe ári ary ñepyrũ guive peve ary oñemohuã peve.

Oiméramo katu hendúpe rehendu opaite umi mandu umi che amandu ndéve ko árape, rehayhu hağua Señor nde Ñandejára, ha remombaapo hağua hendive opaite nde korasõ guive ha opaite nde ñeã guive, Ha omeẽta ama nde yvýpe oñondive árape, tenonde ha paha, ha regueruũta nde avati, nde vino ha nde aceite. ha omeẽta hykuéra ne kokuépe ne mymba kuérape, ha okaru rire ha oñemohẽ rire Ejesareko nderehe ndéve nahániri ndejapyhyỹ pe pya nde, ha peñembohyru, ha peñemboe tupã ambuépe, ha peñemombaeguasu chupekuéra. Ha oñembyasy ñembyasy rupive Ñandejára peẽme, ha oñemboty yvága, ha ndaipórimo'ãi ama, ha yvy nomboguapýimo'ãi iporã, ha peñemano pyae yvy porãgui, oúva omeẽ peẽme Ñandejára.

Ha peẽ pemoĩta koã ñeẽ nde pya me ha nde ñeẽ me, ha pembojoajúta haekuéra señal ramo nde po ári, ha oĩta mbae ndojekuaaỹva nde resa mboyve. Ha peẽ pemboe hikuái ichupe mitãkuéra ndeẽ ñeẽ pe ichupe ñeguahẽvo nde pe óga, ha oho jave nde pe tape, ha ke jave nde, ha opuãvo nde. Ha pehaiarã chupekuéra umi óga okẽ rehe pendevegua ha umi okẽ rehe pendevegua. Ikatu hağua peiko pukukue, ha umi ára umi mitãkuéra pendevegua yvy ári, oñemombae Ñandejára umi tamõi pendevegua omeẽ chupekuéra, ojehechakuaáicha umi ára

yvága rehegua yvy ári. Ha upéicharõ ñahendu porãiterei opaite umi mbae ñeẽ che ambojerovia ndéve ko árape jajapo hağua, rohayhukuaa hağua Ñandejára Ñanderu Tupã, ha ropurahéi hağua opaite hendape, ha ñañembojoaju hağua hendive. Ha omboguetáta Yára opavave umi tetã kóva nde róga guive, ha peipytyvõta tetã tuichavéva ha mbaretevéva peichagua. Opaite tendápe oĩva ndahaéi oimẽ ojapyhy kuéra py rape peẽme, peẽme oĩta, guive kaaguy ha Antilibano, ha guive ysyry melas, ysyry Eufrates, ha peve yguasu oĩva ári kuarahyresẽ oĩta umi tekoha nde. Ndaiporimo'ãi mba'eve oñembohovái pende rova gotyo, ha pende kyje'y ha pende mondýi omoĩta Ñandejára pende Ñanderu peteĩteĩva yvy rova ári peñepytávo, oñe'ẽ ramo peñe'ẽ gotyo.

Ehecháke che ameẽ pende renonde ko árape pe mbaeporã ha pe maldición, Pe mbaeporãite, oiméramo pehendu umi mbae oñembojerovia Señor Túva pendeha, opavave che ambojerovia pendéve ko árape. Ha la maldición, si ndahaéi pehendu la comandos Señor Dios pendeha, opaichagua che amando pendéve ko árape, ha peñemboavy la tape ha amando pendéve, oho peservi dioses ambuépe, la ndoikuaái pende. Ha upéicha oĩta opa jave omoingéva nde Ñandejára Tupã nde rehegua pe yvy pe oĩva rehegua nde ojehasa upépe oñemohenda hağua, ha emeẽta mbaraete yvyty Garizín ári, ha pe maldición yvyty Ebal ári. Nahániri ehechauka koã mbae Jordáno gotyo, kuarahyresẽ rape rire yvy Canaán-pe, oikóva kuarahyresẽ gotyo Golgol rapykuéri, yvyramata yvate rovái. Peẽme gua pehasávo Jordan, peikehápe pejerure haguã yvy, Señor Ñandejára ñandéva

omeẽva peẽme herencia rupive opavave ára, ha peikóta upépe.

Ha peñongatu pejapo hağua opavave umi mbaeporã hese, ha umi juzgamiento koãva, opaichagua che ameẽva pendéve ko árape.

12

Ha koã umi mbaeporã ha umi juzgamiento peñongatuvaerã pejapokuaa hağua pe yvýpe, pe Señor Túva pendevegua ramokuãgua omeẽva pendéve herencia rupive, opavave umi ára peikovévo pe yvy ári. Apolia-pe peñemboyke opaite umi tenda upe oñemombae hague upépe umi chemandyva chupe, umi peñemoheraguapy hague chupe, umi yvyty yvate ári, ha umi yvytyi ári, ha yvyramata tuichakue guype. Ha peẽ pemboguejy hikuái altar ichupe, ha peẽ pembyai hikuái columna ichupe, ha hikuái kaaguy sagrado ichupe peẽ pejuka, ha hikuái taanga ojejapo vaekue hikuái dios ichupe peẽ pemboguapy tata rehe, ha peẽ pemboguejy hikuái téra ichupe hikuái tenda upégui. Ndapejapomoãi péicha Ñandejára Ñanderu Tupã nde reheguápe. Hae katu o pe tendápe oiporavótava Ñandejára nde Ñandejára peteĩ nde távape omoherakuã hağua héra upépe ha oñehenóivo, pehekakatúta ha peúta upépe. Ha peẽ pegueraha upépe umi mbae oñembohasýva penderehe, ha umi mbae oñembosaráiva penderehe, ha umi ypy mbae penderehe, ha umi mbae oñeñeẽva penderehe, ha umi mbae ojejaposéva penderehe, ha umi mbae oñemboajéva penderehe, umi mbae

oñembyahýi ramoite umi vaka penderehe ha umi ovecha penderehe. Ha pejuu upépe Ñandejára Tupã pendevegua renondépe, ha pevya opaite mbaépe, umi mbaépe peikutu pende po peẽ, ha pendevegua óga, ojehegui omborayhu nde Ñandejára Tupã ndevegua.

Ndapejapomoãi opaite mboyasy ñande japo koápe ko árape, peteĩteĩva pe iporãva hese. Ndahaéi gueteri peikévo koáĝa peve pyaguapýpe ha herenciápe, Ñandejára ñande Ñandejára Tupã omeẽva pendéve. Ha peñemboja Jordán, ha peikóta yvy ári, Ñandejára Ñanderu Tupã omeẽva ndéve herencia ramo, ha omopytáta nde nde átãigua kuéra guive oĩva jerére, ha peikóta tekorosã ndive. Haéta pe tenda oĩva iporãvéta Ñandejára Ñanderu Túva nde rehegua ojeheróta pe téra imbae upépe, upépe peguerahaukáta opavave mbae che amandóva pendéve ko árape: umi holocausto pende rehegua, ha umi sacrificio pende rehegua, ha umi diezmo pende rehegua, ha umi tembiaporã ypy umi po pende rehegua, ha opavave poravopyre umi regalo pende rehegua oĩva iporãvéta peñeẽ Ñandejárape Ñanderu Túvape pende rehegua. Ha peñembovyatãta Señor Túva ñande Ru renondépe, peẽ ha pende memby kuimbae, ha pende memby kuña, ha pende tembirekóva, ha pende kuñataĩ, ha Levita oĩva pende okẽ rupive, ikatúrupi ndoguerekói chupe mbae oñemeẽva ndaipóri avei mbae oñembojaóva penderehe. Ejesareko nderehe, ani remoĩ nde holocausto opaite tendápe rehechakuaápe. Ha katu o tendápe ojeporavorãtava Ñandejára Ñanderu Tupã nde rehegua chupe peteĩ nde tribu-kuéra ryepýpe, upépe peñemboguejýta pe holocausto-kuéra

pehenguéra, ha upépe rejapota opavave mboyasy che amandóva ndéve ko árape. Ha katu or en toda deseo nde remosarambi ha reu soo según la bendición Señor rehegua Ñandejára nde rehegua omeẽva ndéve en toda táva, pe vaiỹva nde pe ha pe potĩva oñondive oúta péva, guasúgui térã guasu. Péro pe tuguy ndapejuúmoãi, yvy ári peñembojao chupe y ramo.

Ndaikatúi ndeu ne táva-kuérape dékatõ ne avati, ha ne vino, ha ne tuguy, peteĩha oñembyahýva ne vaka-kuéra, ha ne ovecha-kuéra, ha opavave ñemboe, hetáva ikatu ñemboe, ha ñeẽ ñembyaty peẽ, ha peteĩha tembiaporã ne po. Hae katu ñande Jára Tupã nde rehegua mboyve peu chugui pe tenda pe, o mbae pe oiporavo Ñande Jára Tupã nde rehegua chupe, nde ha pe mitãi nde rehegua, ha pe mitãkuña nde rehegua, pe ñemboe nde rehegua, ha pe kuñataĩ nde rehegua, ha pe oikóva pe táva nde rehegua, ha vya nde Jára Tupã nde rehegua mboyve opaite pe mbae pe remoĩ nde po.

Ejesareko nderehe ani reheja Levita opaite ára reikovévo yvy ári.

Oiméramo ko ñembopuku Yara Ñandejára Túva ne rembiapo, oñeẽháicha ndéve, ha ereuta: Cheúta soo, oiméramo oipota ne ángue ikatu hagua u soo, opavave oipotahápe ne ánguegua, u soo. If ha katu mombyry oĩmba nde rendápe, oĩva umi oiporavóta Señor Tupã nde upépe oñehenói hagua téra imba upépe, ha reñembosaráita umi vaka nde guive, ha umi ovecha nde guive oĩva umi omeẽta Tupã ndéve, oĩva manera

ambohaperã ndéve, ha rekaúta umi táva nde pe oñondive deseo umi alma nde rehegua. Mbaéichapa ojejuka mymba guasu ha guasu kuña, péicha pejuu chupe, hae vai nde ryepýpe ha hae porã avei péicha ojuu. Ejesareko mbarete ndehagueỹ haguã huguy, hae huguy hae tekove, ndojehuguymoãi tekove soo ndive. Ndapeikuaái; yvy ári peimombo chupe y ramo. Ndahaúi hae, ikatúva porã ndéve oiko ha umi mitãkuéra nde rehegua nde rire, ñandeíre rejapo porã ha ikatúva oñembohovái tenonde Señor Tupã nde rehegua. Nde mbae saỹ oiméramo ndéve ha nde poromboe jagueru rehe, reju hendápe oiporavótava Ñandejára nde Ñandejára oñehenói haguã héra upépe. Ha remoheñóita nde holocausto, soo rembohupi Ñandejára nde Túva altárpe, ha katu nde sacrificio ruguy remboguejy Ñandejára nde Túva altár ñembytyguápe, ha katu soo reúta. Ñangareko ha ehendu ha ejapo opaite ñeẽ umi che amandóva ndéve, ikatu hagüáicha porã ndéve oiko ha umi mitãkuéra nde ára pukukue jave, ejapo ramo pe oñemboayhúva ha pe porãva Ñandejára Ñanderu nde renondépe.

Oiméramo ha ombyai Ñandejára Ñanderu Tupã nde Tupã umi tetã, pe guarã ndeikeháp̃e upépe oñemohenda haguã pe yvy ichupe kuéra nde ova guive, ha ndejapyhy haguã ichupe, ha ndeiko haguã pe yvy ichupe kuéra-pe, Ejesareko nderehe ani reheka emboguata haĝua hendive upe rire oñembyai porã hekópe hendive nde resa guive, heívo: Mbaéichapa ojapo umi tetã kóva henda yváragui chupe, ajapo avei che. Ndajapomoãi péicha nde Ñandejára-pe, umi mbae ñemondýi Señor-gui haéva omboajerovia, ojapo umi itúva-pe haekuéra, umi mitãi kuimbae

haekuéra ha umi mitãkuña haekuéra omoĩ tata-pe umi itúva-pe haekuéra.

13

Mayma ñeẽ pe che amandóva pendéve ko árape, kóva peñongatu pejapo hağua, ndapeñemoĩmbovéitamoãi hese, avave ndapeipeáitamoãi hendive guive.

Oiméramo ha oñemboy nde ryepýpe profeta térã okeóva kéra, ha omeẽ ndéve señal térã mbae porãite. Ha oĩramo pe señal térã pe mbae porã oñeẽvaekue ndéve heívo: Jaha ha ñañemboe ambue Túpa kuérape ndeikuaáivaerã, Ndapehendumo'ãi umi ñe'e umia profeta upe térã umia ke'ẽva umia ke'ẽ upe, ikatúre oñeha'ã Señor Ñandejara peichagua peẽme kuaa hağua mba'éichapa pehayhúpa Ñandejara peichagua opavave pekorasã guive ha opavave peñe'ã guive. Peho Señor Túva nde rendápe rapykuéri, ha kóva peñemondýita, ha hembiapokuéra pehendu, ha hendive peñembojoajúta. Hae profeta haekuéra térã hae okesu okeỹháva haekuéra omano vaerã, oñeẽ gua omoañete hağua nde Señor Túva nde rehegua oguenohẽva nde yvy Ehipto gui, hae oñembojeroviáva nde ñemboguata gui, oguenohẽ hağua nde tape gui haekuéra omandóva ndéve Señor hae Túva nde rehegua oguata hağua peã, ha remboguéta hae vai nde rehegua haekuéra gui.

Oiméramo oñembotavy ndéve nde ryvy nde ru guive térã nde sy

guive, térã nde ray, térã nde rajy, térã nde kuña nde póope oĩva, térã angirũ ojoja nde ñeã rehe ñemíme, heívo, jaata ha jañemboe ambue Ñandejára kuérape, umi ndaikuaái nde ha nde ru kuéra Umi túva kuéra rehegua umi tetã kuéra rehegua pejerére gotyo oĩva, umi pe rendýpe oúva térã umi mombyry pe guive oĩva, yvy ñepyrũ guive yvy ñepyrũ peve.
Ndereñemboajéta chupe ha ndehendumoãi chupe ha nomboguejýi nde resa chupe rehe, ndepotyvoãi chupe rehe ha avave ndemokañýi chupe. Ojejeokuaauka ojejeokuaauka hesegua, ha nde po oĩta hesegua tenondegua ojauka hese, ha opa tapicha po hesegua paha. Ha umita chupe itakuépe, ha omanóta, ikatúre ohechasévo ombojevy hagua nde Ñandejára Ñanderu Tupã nderégui, oguenohẽva nde Ehipto yvy guive, óga ñemboguata rendágui. Ha mayma Israel henduvaekue ikyhyjéta, ha ndomoĩvéimaãi ojapo hagua gueteri oñondive ñeẽ vai kóva pehenondépe.

Oiméramo katu rehendu peteĩ nde távape, umi oĩva Ñandejára Ñanderu Tupã nde meẽva ndéve reiko hagua upépe, oñeẽvo, Osẽ kuimbae oikoỹva ley-gui nde kuéragui, ha omboyke opaite umi oikóva yvy chupe kuéra, oikuaaỹvo: Ñaha ha ñañemboy Ñandejára ambuépe, umi ndaikuaái. Ha mbaapoã ha porandu ha rehekáta iterei, ha ehecháke añete hesakã pe ñeẽ, oiko vaekuri pe kya ko peẽme. Ombogueteỹvo pembogueteỹta opavave umi oikóva yvy upépe kyse rupive oñembojukápe, maldición rupive pembohasýta chupe ha opavave umi oikóva upépe. Ha opavave mbae ojeporavóva chupe rembyaty taãnga rape chupe rehe, ha remoĩ taãnga táva tata ryepýpe, ha opavave

mbae ojeporavóva chupe opavave tapicha renondépe Señor Tupã nde rehegua rehe, ha oiko mbaeveỹva ara pukukue gotyo, ndojejapo jey gueteri. Hae ndojejoajúta mbaeve umi mbae oñemeẽva Tupãme nde pópe, ikatu hağuáicha Ñandejára ombojevy hese ipiro heko pochy guive, ha omeẽ ndéve tekoporiahuvereko, ha oporiahuvereko ndéve, ha ombohetave ndéve, upe ramo oñeẽ umi nde ru kuérape. Ndehenduséro la pu Señor Túva nderehe, reñongatúvo iñeẽporã, opavave chemboatýva ndéve ko árape, reiporãvo ha rejapo haguã iporãva Señor Túva nderehe renondépe.

14

Mitãkuéra nde Yára Túva nderehe, ndapehendekatúi tesape mbytépe nde resa nderehe tembiguái rehe. ″Otina tetã marangatu reime Señor Ñandejára nde rehegua rehe, ha nde oiporavo Señor Ñandejára nde rehegua oiko hağua nde tetã ichupe iporãvéva apytépe opaite umi tetã oĩva yvy ári. Ndapeikuaavéima peteĩ mbae ivaíva. Koã hae umi mymba pehoúta: tembikarai vaka guive, ovecha mitãi ovecha guive ha kavara mitãi kavara guive. Mymba guasu, guasu sayju, pygarg, oryx ha jaguarete guasu. Opavave mymba omohaãva itãgua ha oguerekóva itãgua oñembojaóva mokõi itãguápe ha omboguejýva ojeruvaekue umi mymba apytépe, kóva peipotáta. Ha koã mbae ndapejuúmoãi umi omopuãva tysýi ha umi omohaeñóva pyapea ha oguerekóva jukyha: kamello, liebre ha hyrax, omopuã rupi tysýi ha pyapea ndohaeñói, ndahekýi koã

mbae peẽme guarã. Hae kure, hína oñembojao pya kure koã ha oñembojao pyakuã pya rehegua, ha koã tembiu jey ndotembiui jey, ndahaéi potĩ koã peẽme. Pea rehegua haekuéra ndepeúmoãi, pea mano rehegua haekuéra ndepokarãi.

Ha koã mbae pejuúta apópe opaite umi y-pe: opaite mbaepa oĩva umípe pytãnguéra ha escamas, pejuúta. Ha upéicha opavave mbae ndorekóiva chupekuéra pytãnguéra ha escamas, ndapejuúta, kya pendéve hae. Mayma guyra potĩ pejuúta. Ha koã mbae ndapejuúmoãi ichupe guive: pe taguato, ha pe grypo, ha pe taguato y. hae urukurea, ha hae taguato, ha umi ojoguáva chupe, ha guyrai, ha urukurea ha guyra yguasu, Ha heron, ha cisne ha ibis, ha cormorán, ha gavilán ha umi ojoguáva chupe, ha upupa ha guyra pyhare Hae pelicano, hae plover, hae umi ojoguáva chupe, hae guyra morotĩ ypegua hae mbopi. Opaite mbae oñemokõiva kuña guyra rehegua ndahekói peẽme, ndapeẽumoãi hese. Opavave guyra potĩ peñeũta. Mayma mbae mano ndapejuúmoãi, pe oikóva nde távape oñemeẽta ha okuéta, térã remondéta pe ambue tapichaípe, haéva tekove porã nde Señor nde Ñandejára rehegua. Ndahykuéimoãi ovecha mitãi sy kamby ryepýpe.

Décimo reñembojarái opavave tembiaporã nde ñemitỹ rehegua, pe tembiaporã nde kokue rehegua ary rupi ary. Ha nde kau ichupe pe tenda, oiporavóva Yara nde Ñandejára oñembohéra hağua héra ichupe upépe, peikuaáta pe diezmo nde avati, ha nde kávi, ha nde aceite, pe tembireko ymbypy nde vaka, ha nde óvecha, ikatu hağua reaprende remombyasy Yara nde

Ñandejára opavave pe ára. Oiméramo mombyry oiko tape nde guive ha ndaikatúi remoĩ porã chupe, mombyry rupi nde guive pe tenda oiporavótava Ñandejára Ñanderu Túva oñehenói haguã héra upépe, omokirĩrĩta haguére nde Ñandejára Ñanderu Túva. Ha remoñeẽta umi plata, ha regueruta plata nde po-pe, ha rehota pe tenda oiporavóta Ñandejára Ñanderu Tupã nde chupe. Ha nde remeẽta pirapire opaite mbae rehe ne pya oipotáva rehe, vaka rehe térã ovecha rehe, térã gueteri vino rehe térã kamby hatã rehe, térã kamby hatã rehe, térã opaite mbae rehe ne pya oipotáva rehe, ha nde houta upépe Ñandejára Ñanderu Tupã renonderã, ha nde vyáta nde ha nde rógape. Ha pe levita oĩva ne táva-kuérape, ndaipórïgui chupe mbae oñembojao avave mbae oñemeẽ nendive.

Mbohapy ary rire reguerahata opavave décimoha nde mbae ojejapo rehegua, ha pe ary upépe remoĩta hae nde távape. Ha ouúta pe levita, ikatúgui ndaipóri chupe mbae oñembojao avave kláro nendive, ha pe oikóva ambue tendágui ha pe huérfano ha pe viuda oĩva nde távape, ha okaru ha oñemohenda, ikatu hağua omborayhu nde Señor nde Dios opaite tembiapópe umi rejapo ramóva.

15

Peteĩ pukukue poapy ary rire, pejapo taãnga. Ha upéicha ko mbaeporã umi ñemosãso rehegua, remosãsóta opaite mbae iporãva nde rehe, umi ombyasyva ndéve pe tavayguakuéra, ha

nde ryvy reheve nderejerurémoãi, oñehenói rupi ñemosãso Ñandejára pe Ñanderu ndejára rehegua. Pe ambue tapicha rehupyty heta mbae oĩva ndéve hesegua, ha katu nde ryvyýi ndéve remoinge pe mbaevai ndéve. Upéicha ndaipóritaha nde ryepýpe oĩva ivaikuaáva, upéicha mba'eporãiterei omoporãitétama ndéve Ñandejára Ñanderu Tupã nderehe yvy-pe, upéva Ñandejára Ñanderu Tupã nderehe ome'e ndéve herencia rupive oñemosarambi hağua ndéve hembiapópe.

Oiméramo katu pehendu porãiterei pe ñeẽ Señor pe Túva pendeýva peguereko ha pejapo opaite umi mbae oñembojerovia kóva, opavave che ambojerovia ndéve ko árape, Porque Señor nde Dios nde mbohekoha oñeẽvaekue ndéve, ha rembohekoha tetã hetápe, nde katu nderehekomoheñoitái, ha remboguata tetã hetápe, nde rehe katu ndomboguetatái.

Oiméramo oiko ndéve peteĩ yvypóra nde hermano-kuéragui peteĩ táva nde távakuéragui yvýpe, upe Ñandejára Ñanderu Túva omeẽtava ndéve, ani remohatã nde pya, ani avei emboty nde po nde hermano yvypóraguive. Pejapoỹta nde po hendive, ha pemboguejy hendive opaite mbae oikotevẽva, ojehegui oikotevẽ. Ejesareko nde rehe ani oiko ñeẽ kañy nde pyápe tekojojao, heívo: Oikuaa ára ary pokõiha, ary ñemosãso rehegua, ha oiko vai nde resa nde ryvyi oikotevẽva rehe, ha ndéi emeẽi chupe, ha oasẽ porã hesẽ nde rehe Ñandejára rehe, ha oikóta ndépe angaipa tuicha. Omeẽvo remeẽta chupe, ha mbaejerure rejerureta chupe opaite oikotevẽháicha ojehechakuaáva oikotevẽha, ha ndereñembyasyỹi nde pyápe remeẽvo chupe,

ombovyáta ndeve Ñandejára nde Ñandejára Túva opaite nde rembiapo rupive ha opaite mbaépe remoĩtaha nde po. Ndaipóriko oñembyai oikotevẽva nde yvy guive, upévare che nde ve ambohasáta japo ko ñeẽ, heívo: ijurúvo rejurúta nde po nde ryvyípe oikotevẽva ha pe oikotevẽva nde yvy ári.

Oiméramo katu oñembohaiva ndéve ne ryvy Hebreo térã Hebrea, ombaapóta ndéve poteĩ ary, ha mokõiha-ha omosẽta chupe sãso nde guive. Araka ẽ remondo chupe sãso nde guive, ani remondo chupe nandi. Provision reme'ẽta chupe umi ovecha nde guive, ha umi avati nde guive, ha umi vino nde guive, ojapoporãháicha ndéve Ñandejára Ñanderu Tupã nde, reme'ẽta chupe.

Ha nde remanduáta oĩha nde oikéta amo yvy Ehípto-pe, ha oñembojevýta nde Ñandejára Ñanderu Túva nde-gua upégui, upévare che nde-pe ambohaíta jajapo haguã ko ñeẽ. Ha katu hei ndéve: Ndaresẽtamoãi nderehe, ohayhúre ndéve ha nde rógape, iporãre hese nendive. Ha regueraha pe awl ha rembopukúta pe itapykuã ichupe pe okẽ gotyo, ha oikótane ndéve tembirekokuaa arakaeve pukukue, ha nde kuñataĩ ndive avei upe ramo rejapo. Ndahasýi ñandúpe nde rembiapo jave oñemondo hikuái isãsóva nde guive, hákatu péteĩ ary jeporu rapykuéri mbaapoharakuéra ombaapo ndéve poteĩ ary, ha omomorãta nde Ñandejára Ñanderu Tupã nde rembiapo opaite mbaépe oiméramo rejapo.

Mayma tembiakue ypy oñembyatyva nde vaka-kuérape ha nde ovecha-kuérape, umi kuimbae rejesaráita Ñandejára Ñanderu

nde Ñandejárape; ani rembaapo nde tembiakue ypy vaka mitãípe, ha ani reikytĩ umi tembiakue ypy nde ovecha-kuéragui. Yvyápe Señor rehokau hae ary guive ary pe tenda oiporavóta Señor Dios nde, nde ha pe óga nde. Oiméramo katu oĩ chupe mõmõ, ñembyai térã poĩỹ, mõmõ vai, ndereporomboémoãi Señor Ñandejára ndéve.

Nde táva-kuérape reu chupe, pe kya nde apytépe ha pe potĩ avei péicha oúta guasu térã guaa ramo. Péro huguy ndapeútamo'ãi, yvy ári peñembohasa upéva ýicha.

16

Eñangareko jasy mitãnguéra rehegua, ha rejapo pásaka Señor nde Ñandejára-pe, hákatu jasy mitãnguéra-pe resẽ Ehipto-gui pyhare. Ha nderesaráta pascua Señor Túva ndéve rehegua ovecha ha vaka rupive tenda upépe, oiporavótavape Señor Túva ndéve rehegua, oñehenóivo itéra upépe. Ndahaéi peu leaven hesegua, siete días peu mboriahu mboriahurã, mboriahu rehegua, porque pyae porã resẽ Egipto-gui, ikatu hagua pemandu’a pe ára pesẽ hague Egipto yvy-gui opavave ára peikove aja. Ndaipóri ojehechátane ndéve levadura nde tekoha pave rupive pokõi ára, ha ndaipóri okeháne umi soo rehegua umi rembosaraivaekue ne rembosarái jave koẽ ára tenondegua pyhareve. Ndaikatúi nemosãso paska oimeraẽva táva nderehe oĩva Ñandejára Ñanderu Tupã nemeẽva ndéve. Hae o hendive pe tendápe pe Yavé ne Ñandejára oiporavótava ojeheróta

hembíva upépe, rembohovái pe Páska kaaru kuarahyjepi gotyo, pe aravoípe rehoỹva Ehípto guive. Ha remoĩ ha remboguejy ha reu pe tendápe, ndahaéi ĩ oiporavo Yandejára ne Ñandejára chupe, ha rejere pyhareve, ha reju ne rógape. Poteĩ ára rehe nde reu mbujape oĩỹva levadura, ha ára mbohapyhápe peteĩ jeroky ñemboty Señor nde Ñandejára-pe, ndajapomoãi upépe opaite tembiapo, añoite umi ojejapota tekove-pe.

Pokõi arapokõindy repapapyamongetáta nderehe, oñepyrũ hague nde jukyha ary oñembyaty rehe, reñepyrũta repapapyamongeta pokõi arapokõindy. Ha nde rejapo tembiasa arapokõindy rehegua Ñandejára pe Túva nderehe, oimeraẽva nde po ikatu, opavave oimeẽta Ñandejára Túva nderehe.

Ha nde revya oñembohapy Yara nde Ñandejára renondépe, nde ha nde memby kuimbae ha nde memby kuña, nde ñemboguataha ha nde kuñataĩ ñemboguataha ha Levita ha oikóva ambue tendágui ha kirirĩ ha viuda oĩva nde apytépe, tenda pe o eiporavo mbaéramo Yara nde Ñandejára chupe oñehenói hagua héra chupe upépe.

Ha nde remanduáta que nde oiko oikotevẽ ramo Ehipto yvy-pe, ha nde ñongatu ha nde japo koã mbae oñembojerovia. Jeroky ógape rehupytyỹva rejapo nderehe pokõi ára oñembyaty jave nde nde ñotỹha guive ha nde vino ñembopuã guive. Ha nde revya hendive nde ary guasu-pe, nde ha nde ray, ha nde rajy, nde tembiokuái, ha nde kuñataĩ tembiokuái, ha Levita, ha oĩva ambue tendágui, ha kirirĩ, ha kunumby oĩva nde távape. Pokõi

ára rejavya Señor Túva nde rehegua pe tenda pe, oiporavóva Señor Túva nde rehegua, ha omboayhúramo nde Señor Túva nde rehegua opavave tembiaporã nde rehegua ha opavave tembiapópe nde po rehegua, reikótane vyapavẽ.

Mbohapy jey ary rehegua ojehechaukáta mayma kuimbae nde Ñandejára Tupã nde rehegua ñeẽme, upe tenda o oiméramo oiporavo chupe Ñandejára, mboriahuỹ rehegua jerokyỹme, ha arapokõindy rehegua jerokyỹme, ha óga apua rehegua jerokyỹme; ndojehechaukamoãi Ñandejára Tupã nde rehegua ñeẽme nandiỹre. Peteĩteĩva oñondive mbarete umi po peẽ rehegua, oñondive pe mba'eporã Señor Túva nde rehegua oĩva ome'ẽ ndéve.

Jueces ha oficiales rejapo nderehe nde táva-pe, umi Señor nde Dios omeẽ ndéve oñondive aty-kuéra rehe, ha oikuaáta tetã juzgamiento tekoha porã. Ndahaéi ojehejarei juicio, avei ndahaéi ojegueraháta regalo, umi regalo rehegua ombojavýgui tesa akãsãitéva, ha omboguejy ñeẽ tee porãitéva. Hekojepete ko hekojete rehe ojesareko, ikatu haguãicha oiko ha oike rire oipytyvõ ko yvy oĩva Señor ko Túva nde mbae omeẽva ndéve.

Ani remoĩ yvyramata nderehehápe, mbaeve yvyra altáre Ñandejára nde rehegua rykére, ani remoĩ nderehehápe. Ndaipóri remopuã ndéve kuarahyaty, haéva oñembyasy Ñandejára Ñanderu Tupã nde.

17

Ndaipotái remoñemoinge Yára pe Ñandejára nde Ñandejárape vakai térã ovecha, upe oĩhápe oĩ hendive mbae vai, opaite ñeẽ vai, haéramo mbae ñemondýi Yára pe Ñandejára nde Ñandejárape.

If ojejuhu peteĩ nde táva-pe, umi Ñandejára Ñanderu Tupã nde meẽva ndéve, kuimbae térã kuña ojaposéva mbae vai Ñandejára Ñanderu Tupã nde renondépe, ohasa hağua iñeẽ porã, Ha oúvo ombaapo hağua ambue kuñakarai rehe ha omoĩporã hağua ichupe, kuarahy rehe, térã jasy rehe, térã opaite mbae yvy ári yvága guive, umi mbae ndajeói ndéve. ha ojehechauka ndéve ha reheka porãiterei, ha ehecháke añetete oiko pe ñeẽ, oiko pe mbae vai ko Israélpe, Ha nde reguerahata pe kuimbae térã pe kuña ha peñembojáta chupe itakuépe ha omano vaerã. Mokõi testigo térã mbohapy testigo rehe omanova'erã, pe omanova'erã ha nomanomo'ãi peteĩ testigo añónte rehe. Ha po umi testigo rehegua oĩta chupe ári tenondete omano hağua chupe, ha po tetã rehegua chupe ári paha rire, ha remboguetéta pe vai nde umi guive.

Oiméramo ha ndahasýi ndéve ñeẽ juzgádo-pe apytépe moguy ha moguy, ha apytépe juzgado ha juzgado, ha apytépe jopy ha jopy, ha apytépe ñeẽporã ha ñeẽporã, ñeẽnguéra juzgado-pegua ne táva-kuérape, ha oñemboyvy rire rejuúta tendápe oiporavótava Ñandejára ne Ñandejára Túva upépe. Ha nde regustáta koã

sacerdote Levita-kuérape, ha pe kríti-pe oĩtava umi ára-pe upe-pe, ha oheka rire omohesakã nde-ve pe juicio. Ha nde rejapo oĩháicha mbae oñeẽta ndéve tenda guive oĩỹva oimoporavo Señor Nde Ñandejára, ha nde ñongatu rejapo opavave opaichagua oñemboguatáta ndéve. Ley rehe ha juicio rehe oñeẽta ndéve, péicha rejapo; nderejesaraímoãi ñeẽ guive oñemomarandu ndéve, akatúa térã asúpe.

Ha ava ojapo jepokuaa rupive ikatu haguã ndohenondúi pe sacerdote oñembyaty haguã ombaapo haguã Señor Dios nde rehegua réra rehe térã pe juez oĩtava umi ára upépe, omanóta pe ava upéva, ha remboguéta pe vai Israel gui. Ha mayma umi tapicha ohendúva ikyhyjéta, ha ndaikatúi ojapo mbae vai Tupãre jey.

Oiméramo katu nde reike yvy-pe Señor Dios nde-gua omeẽ ndéve, ha nde rehereda chupe, ha nde reiko chupe ári, ha nde ree, amoĩta che ári mburuvicha, ojehegui avei ambue tetã umi che jerére. Omoĩvo remoĩta nde rehe mburuvicha peãva oiporavóta Ñandejára Ñanderu Tupã, nde ryvyakuéra guive remoĩta nde rehe mburuvicha; ndaikatúi remoĩ nde rehe avá ambue, ndahaéi rumo nde ryvy. Porque ndahaéi omohetãvéitama ivápe kavaju, avei ndahaéi ombojevýta umi tapicha Ehipto-pe ikatu hagua ndahaéi omohetãvéi ivápe kavaju, ha katu Ñandejára hei: Ndapeñemoñepyrũjeyve pejevy hagua tape kóva rehe gueteri. Hae ndohetavéitamoãi ichupe kuñakarai, ikatu hagua ani ombojevy ipya, ha plata ha kuarepoti ndohetavéitamoãi ichupe iterei.

Ha upe jave oguapy oñepyrũ rehe imbae, ohai ijerére pe deuteronomio ko aranduka-pe umi sacerdote Levita-gui. ha oĩta hendive, ha omoñeẽta hendive opavave ára hekove rehegua, ikatu haguã oikuaa okyhyje Ñandejára Ñanderu Tupã ndéve, ha oñongatu opavave ñeẽ koãva, ha umi teko porãite koãva ojapo haguã Ikatu hağua ndojehupytyséi ipya ichupe hembiguái guive, ikatu hağua ndohasáséi ñemboaty guive akatúa térã asúpe, ikatu hağua oñembyapy ára hese iñepyrũ ári, hae ha imemby kuéra Israel memby kuéra apytépe.

18

Ndaipóri oĩta umi sacerdote-kuérape umi Levita-kuérape, opaite tribu Leví, mbae-porción ni mbae-suerte Israélndi. Umi ofrenda Señor hae mbae-suerte ichupe-kuéra, hoúta ichupe-kuéra. Lote hae ndaikatúi chupekuéra pe iryvyakuéra apytépe, Señor ojehu lote imbae, oikuaaỹháicha hei chupe. Ha kóva hae pe juicio umi sacerdote-kuéra rehegua, umi mbae oúva pe pueblo-gui, umi ojapo-va umi ofrenda-kuéra guive: amba kavi térã amba ovecha, ha emeẽta pe jukysy pe sacerdote-pe, ha umi mejilla-kuéra, ha pe estómago. Ha umi tembiaporã tenonde nde avati rehegua, ha nde vino rehegua, ha nde aceite rehegua, ha pe tembiaporã tenonde umi ovecha kyhyje nde rehegua remeẽta chupe. Ikatúgui chupe oiporavo Señor opavave umi tribu nde guive, oime haguã Señor Tupã ñande ypy, ombaapo ha omborayhu haguã héra rehe, hae ha umi mitã chugui umi mitã Israel-pe.

If ha katu oĝuahẽ pe levita peteĩ táva guive opavave umi memby Israel-pegua rupive, upe iñande oiko hague, oñondive upéicha osẽ ipya, pe tenda upépe ikatu oiporavo. Ombohovái téra Señor Tupã ichupe, ojoguáicha opavave irũnguéra ichupe umi levita oĩva upépe tenonde Señor Tupã nde. Porción oñembojaopyre oúta, excepto venta familia rehegua. Oiméramo katu reike yvy-pe haéva Señor Dios nde-gua omeẽ ndéve, ani reikuaa japo oñondive umi mbae pochy umi tetã umi-gua.

Ndojejuhúi ndéve peteĩ omopotĩva tatápe imemby kuimbae ha imemby kuña tatápe, peteĩ oikuaáva mbae oikotaha, peteĩ ohechakuaáva taãga, ha peteĩ ohechakuaáva guyra rape, poã vai rupive. Ombopurahéi jeporu ñeẽpurahéi, ñeẽhára pyaguasúpe ha mbae raãnga mohaãnga porandu oporandu umi omanóvaekuépe. Oĩ mbaemeguã Yara pe Ñandejara nde rehegua opaite ojapoova koã mbae, ha ojehenoĩ gua koã mbaemeguã rehegua, Yara omboguete taã haekuéra nde ova guive. Perfecta reikóta ñande Yara Ñandejára renondépe. Umi tetãnguéra koãva, umi nde rejokóta chupekuéra, koãva kyhyjerã ha adivinación rendúta; ha ndéve nahániri upéicha omeẽ Ñandejára Ñanderu nderehe.

Profeta guive nde ryvya kuéra, che ramo, omopuã ndéve Señor nde Ñandejára; chupe pehendu. Opaite mbae rejerure haguéicha Señor nde Ñandejára guive Horeb-pe aty ára-pe, heívo: Ndarohendumoãvéima Señor nde Ñandejára ñeẽ, ha ko tata tuichaiterei ndorohechámoãvéima, ani hağua roñemano. Hae Señor hei chéve: Opaite mbae oñeẽva ndéve oñeẽ hekópe.

Profeta amboguejy chupekuéra ityvyrakuéra guive, nderehe, ha ameẽta ñeẽnguéra isyry ryepýpe, ha oñeẽta chupekuéra oñondivépe mbae amboajéva chupe. Ha avá ñahenduiramo mbaeve oñeẽta profeta hae che réra rehe, che amoĩporãta hendive. Except peỹ profeta oĩva ojapo mbae vai oñeẽ hagua che réra rehe ñeẽ ndaipotáiva añeẽ hagua, ha avave oñeẽva ambue Ñandejára réra rehe, omanóta profeta hae. Ha katu nde heívo ne pyápe: Mbaéichapa roikuaáta pe ñeẽ pe ndoñeẽi Ñandejára? Opaite mbae ojee ramo umi profeta hae Yavé réra rehe, ha ndoikói, ha ndojehúi, ko ñeẽ ndojeéi Yavé. Mbae vai rupive ojee umi profeta hae, ndekyjeỹta ichupe.

19

If ha katu omboguete Señor pe Dios nde mbae umi tetã, umi pe Dios omeẽ ndéve pe yvy, ha peñemoñeẽ chupekuéra, ha peiko umi táva chupekuéra pe ha umi óga chupekuéra pe, Mbohapy távakuéra reñembojao ndéve guarã nde yvy mbytépe, oĩva Señor Ñandejára nde Ñandejára omeẽva ndéve. Ehecha ndéve pe tape, ha embojao mbohapy vévape umi tembiapo pe yvy nde rehegua, ojapoỹva ndéve Ñandejára Ñanderu nde rehegua, ha oĩta ñembyai opaite mbaekuaápe. Kóva ha upéicha oĩta pe mandu pe ñepytyvõhára rehegua, oñembyaíva upépe, ha oikóta, oñepytyvõva iñirũ ndoikuaáiva, ha kóva nomomburuiva chupe mboyve kuehe ha mbohapyha. Ha avei oĩva oikéta hendive tovayguakuéra kaaguýpe ombyaty hagua yvyra, ha oñembosakoi ipoha yvyra jukápe, ha oguejy kuarepoti yvyra

guive ojuhu tovayguakuéra, ha omanóta, kóva oñemiguáta peteĩ táva koã apytépe ha oikoveta. Ikatu hağua ndojepurukuaái pe ojeheguiỹva tuguy rire pe oñembohetãva, ojehakuãhague heta ipya, ha oñemboguejy chupe, ipukuve ramóguare pe tape, ha oikutu ichugui, ha kóva ndaipóri juicio mano rehegua, ndoñembohetãi haguére chupe kuehe ára, avei ndoñembohetãi haguére mbohapyha ára. Upéicha che ndéve ambohasẽ ko ñeẽ, heívo: mbohapy táva remombyky nderérape.

Oiméramo katu ombotuichave Ñandejára Ñanderu Tupã nde yvyrokoha, oñembojeroviáva ramo túva nde ru kuérape, ha omeẽ ndéve Ñandejára opaite yvy heíva omeẽta nde ru kuérape, Oiméramo rehendu rembiapo hağua opaite umi mbaeporã koãva, umi che ambohasakuaáva ndéve ko árape, rehayhu hağua Señor Ñandejara Túva, reguata hağua opaite hendape opaite ára, remoĩvéta nderérape gueteri mbohapy táva umi mbohapy koãme. Ha upéicha ndojekuaaukamoãi tuguy imarãva yvy ári ha Ñandejára Ñanderu Tupã nde mbae omeẽ ndéve herencia rupive, ha ndaikatúi nde rehe tuguy culpado.

Ha katu oiko ndéve peteĩ tapicha ochechĩva hembiguái ha ohaãrõ hendive ha opuã hendive ha oikutu heteỹi ha omano ha ñesẽ peteĩme táva koãva apytépe. Ha omondoukta consejo de ancianos táva chupe, ha oguerahapajerekuaa chupe upégui, ha omoentregapajerekuaa chupe umi pariente sangre rehegua po-pe, ha omanokuajerekuaa. Ndahaéi oñongatu nde resa chupe, ha remopotĩta tuguy ivaíva Israel-gui, ha iporãta ndéve.

Ndahaéi remoĩmba hembiapo nde róga rupi, haekuéra omoĩvaekue nde ru kuéra pe herencia-pe, pe herencia remboheraguapýva pe yvy-pe, pe yvy Señor nde Ñandejára omeẽva ndéve herencia rupive. Ndahaéi opyta testigo peteĩ omoñeẽ hagua kuimbae rehe opaite mbaevaípe, ha opavave ñembyaípe, ha opaite ñembyaípe haéva oiméramo ombyaíta. Jurúpe mokõi testigokuéra rehe, ha jurúpe mbohapy testigokuéra rehe, oñemopyendáta opavave ñeẽ. Ha katu oñemboguapýramo testigo vai peteĩ tapicha rehe oikuaauka haguã iñemboyke, Ha oñemboy peteĩ mokõi tapicha orekóva chupekuéra pe ñembohovái Ñandejára renondépe, ha sacerdote-kuéra renondépe, ha juez-kuéra renondépe, oĩva umi ára-pe. Ha umi juez-kuéra ojesareko porãiterei, ha ehenoĩ pe testigo vai omombeu mbae vai, oñembyaty pe hermano ichupe gotyo. Ha peẽ pejapo chupe ojapoháicha vai ojapo hagua ikyvy rehegua, ha pemboguete pe vai peẽguive. Ha umi opytáva ohendu rire ikyhyjéta, ha ndomoĩvéima jepi ojapo hagua oñondive ñeẽ vai kóva penderehe. Ndahaéi oñongatu nde resa chupe: tekove hendive tekove, resa hendive resa, tãi hendive tãi, po hendive po, py hendive py.

20

Oiméramo katu nde resẽ koẽ guerra-pe nde enemigo kuéra rehe, ha nde hecha kavaju ha omboapy ha tapicha hetave nde gui, ani nde kyhyje chupe kuéra, porque Señor nde Dios oĩ nde ndive, pe oguenohẽva nde yvy Egipto gui. Ha oĩta upe jave reike porãvo

ñorairõme, ha oikévo pe sacerdote oñeẽta pe tetãygua kuérape. Ha heíta chupekuéra pe: Hendu, Israel, peho ko árape ñorairõme pende vaivái rape. Ani hembotavy pende pya, ani pekyje, ani avei peñembotavy, ani avei peñemboja ichupe guive. Hese Señor pe Túva pendeha oho tenonde pende ndive, oñorairõ pende ndive pende rovái peguarã pemoñepyrũ pendeve.

Ha haeta umi tembikuaakuaáva ñeẽta umi tapicha rehe heihápe: Mávapa pe kuimbae omopuãvaekue óga pyahu ha ndoheñóiriva chupe? Toho ha tojerea hógape ani haguã omano ñorairõme, ha ambue kuimbae omoheñoíta chupe. Ha mávapa pe tapicha oñotỹva vide ha ndoporiahuveíva hesegui, oho ha ojere hógape, ani hague oñano ñorairõme, ha ambue tapicha oporiahusetaha hesegui. Ha avei mbaépa pe kuimbae oñembojerovia haguã kuña ndive ha ndoipotúi chupe; oho ha ojere hese óga-pe, ani haguã omanóta ñorairõ-pe, ha ambue kuimbae oipotáta chupe. Ha umi karai kuatiahára omoĩve oñeẽ umi tapicha rehe, ha heíta: ¿Mávapa pe kuimbae okya ha ikaneõ ipyápe? Toho ha tojere hógape, ani haguã omokaneõ irũ ipya, ojapo ramo upe mbae ichupe. Ha upéicharamo opauka umi escriba oñeẽvo umi tapicha rehe, omohendáta umi mburuvicha umi soldado-kuéra rehegua oñembotenondéva umi tapicha-pe.

Opa ramo ha reike peve táva rehe eñorairõ hagua chupekuéra, remboguahẽ chupekuéra pyaguapy reheve. Oiméramo pyaguapýva ñembohovái nderehe ha oipea nderehe, opaite tapicha ojejuhúva upépe oikótava nderehe tributario ha ñemboguata nde rehegua. Ndoñembojeroviáramo ndéve ha

ojapo ndéve guerra, remoĩ sitio chupe. peve ikatu oñemeẽ ndéve chupe Ñandejára pe Ñanderu nderehe pe po-pe nderehe, ha omoĩta opavave kuimbae ichupe ñeẽ-pe kyse rehegua. Excepto kuñakuéra ha mbae jegueraha, ha opavave mymba, ha opavave mbae oĩva táva-pe, ha opavave mbae japopyre nde mondáta nderehe guarã, ha ndeúta opavave mbae japopyre nde angirũ kuéra rehegua, umi Señor nde Ñandejára omeẽva ndéve. Péicha rejapota opaite umi táva mombyry hína nde heta, nahániri umi táva umi tetã kóva guive. umi Yára Ñandejára Túva omeẽ ndéve ogueru hağua yvy ichupe. Ndapeñongatúi mbaeve mbae oñemanoỹva. Ha katu mbaéva maldición rupive peñemombaapoãta chupekuéra, Hetéo, ha Amoréo, ha Kananeéo, ha Pereséo, ha Evéo, ha Jebuseo, ha Gergeséo, oñembohayhúva ramo ndéve Señor nde Ñandejára. Upéicha ndavéi omboe hağua peẽme japo hağua opavave mbae kyãva ichupe ojapo vaekue umi chembojarágui ichupe, ha peẽ pejejavy hağua Ñandejára Tupã pendeygua renonde.

Oiméramo reñembotavy peteĩ távape hetave ára oñorairõ hağua chupe oñembyaty hağua, ani reñembyai umi yvyramáta chupe, ani remoĩ chupekuéra kyha, ha katu péva guive rekaru, ha péva ani reñembyai. ¿Mbaérepa avá hae yvyra umi kokuépe, oike hağua nde róga guive tapykuépe? Hae yvyra nde reikuaáva ndahaéi yvyra yvaa orekóva, péva rembyai ha rembojao, ha remopuã mbotyha táva ári, upe ojapo nde rehe ñorairõ, oñemeẽ peve.

21

Ἐὰν katu ojejuhúramo peteĩ oñembyaíva ko yvýpe, Señor nde Jarýi omeẽva ndéve oñemombaretévo, oguejýva ko kaaguy ñuũme, ha ndoikuaái mávapa oñembohyruũva. Osẽta ne anciãnokuéra rape ha umi ne juezokuéra, ha oipapapýta umi táva oĩva jerére ojejavyávape. Ha upéicha oĩta táva oĩva hiaguĩ tembiapo porãhárape, ha ojapyhy táva rembiokuái táva upéva guive vaka kuñataĩ vaka apytépe guive, upéva ndojejapoi gueteri, ha upéva ndomboguejyi gueteri yugo. Ha oguejy umi mburuvicha tendaguasu ko táva upégui vaka kuñataĩ peteĩ yvyty rape hũme, upéva ndojejapo mbaeve ha ndoñemity avave, ha ombyai kañy vaka kuñataĩ ko yvyty rape hũme. Ha upéicha oúta umi sacerdote Levita, porque ha'ekuéra oiporavo Señor Ñandejara Dios oñemboguejy hese, ha omba'eporã iréra rehe, ha iñe'ẽ rehe ha'ekuéra oĩta opavave ñe'ẽporã ha opavave pokã. Ha opavave mburuvicha reko ymaguare táva upégui umi ojehupiháva pe tapicha kirirĩmbyre ombopoíta po ári akã vaka kuñataĩ oñembotýva ijuruguái yy okẽha pe. Ha ñembohovái rire, heíta: Umi po ore ndahaÿi oñembojere ko tuguy, ha umi resa ore ndohecháivaekue. Iporãiterei ne retãygua Israel-pe, umi nde rembojere, Señor, ani hağua oiko kuatia imarãva ne retãygua Israel apytépe, ha oñembohovái chupekuéra kuatia. Nde katu remboguete pe tuguy imarãva pendeágui, oiméramo rejapo pe porã ha pe iporãitéva Señor Ñandejára nderegua renonde.

Oiméramo katu osẽvo oñorairõ rehe nde ánga kuéra ári, ha omeẽramo ndéve Ñandejára nde Ñandejára nde pópe, ha omondáramo pe mbae ojejapóva chupe kuéra rehegua. Ha rehecháramo peteĩ kuña iporãva pe mbae japopyrépe, ha reipotáramo chupe, ha reguerahávo chupe ndéve guarã kuña, Hae regueru chupe okápe nde rógape, ha remondýi chupe iakã, ha remboyke chupe iguã. Ha rembohaperãta umi ao cautiverio-gua hesegui, ha oguapýta nde rógape, ha ochorãta hesy ha heru jasy ára, ha upéi rire reiketa hendive ha reikóta hendive, ha haeta nde kuña.

Ha upéicharõ ndereipotái chupe, remondóta chupe sãsõme, ha ñemuhápe ndoñemuháiterei plata rehe, ndarejokóiterei chupe, oikóre remoñembyahýi chupe.

Oiméramo katu peteĩ kuimbae oguerekóramo mokõi kuña, peteĩ hemboyváva ha peteĩ hemboayhuvaỹva, ha ombokuaávo chupe pe hemboayhuváva ha pe hemboayhuvaỹva, ha oikóvo mitãkuñai tenondegua pe kuña hemboayhuvaỹva mbae, Ha upéicha oĩta pe árape omoherakuãramo i memby kuérape i mbae orekóva, ndaikatúi ombotenondéta pe memby pe ohayhúvape, ojesaréivo pe memby pe oñembohetãiva pe tenondegua. Hae péro tembireko oñembohetãva rajy tenondeguápe oikuaáta omeẽ hese mokõi jey opaite mbae ojejuhúva hese, hae rupi ko hae ñepyrũ mitãi hese, ha koãme oĩporã tembireko tenondegua derécho. Oiméramo avei oĩramo, memby ndoikotevẽiva ha ñemyrõva ndohenduiva ñeẽ túva ha ñeẽ sy, ha omboe chupe, ha ndohenduséi chupekuéra, Haekuéra

ojagarra rire chupe, i ru ha i sy omboguejýta chupe mburuvicha ymaguare rehe itávape ha okẽhápe tendágui. Ha haãta umi kuimbae rehe pe táva mbae haekuéra: Pe mitãi ñanderehe koã ndoikotevẽi ha omokyreỹ, ndohendui pe ñeẽ ñanderehe, ojapo viru japuha ha ouu kávi heta. Ha umi kuimbae itáva chupe oitýta chupe itápe, ha omanóta, ha reipeáta pe vai nde akuéra haekuéra guive, ha umi oĩvaekue ohendu rire okyhyjéta.

Oĩramo peteĩ tapicha ojapo hína angaipa, ojehechakuaáva omanóta haguã, ha omano, ha peñemboatỹ chupe yvyramáta ári. Ndoke'ói tetéta ichupe yvyramáta ári, ha katu sepultúra reñotỹta chupe ára upépe, oikóvo maldito Tupã rupive opavave oñemboguejýva yvyramáta ári, ha ani reñemboguaíke yvy, Ñandejára Tupã nde Túva ome'ehápe ndéve herencia rupive.

22

Ani rehecha rire tembi'u ryguasu ne ryvy rehegua térã ovecha ija'o oje'a'ỹiva tape rupive, ani reheno'i chupekuéra; remo'ã porãta chupekuéra ne ryvýpe ha rembojevy chupe. Oiméramo ndoikéi nde ryvya ndéve, ha avei ndereikuaái ichupe, rembyaty ichupe nde rógape, ha oĩta nendive peve oheka umi mbae nde ryvya, ha embojevy ichupe. Péicha rejapota imburikiti rehe, ha péicha rejapota iáo rehe, ha péicha rejapota opaite mbae okañýva rehe nde ryvyýi, opavave mbae okañýva hendive guive ha rejuhúramo, ndaikatúi reheja. Ndahechamoãi mburuvicha nde ryvyi térã guaxu i mboyỹva ojeýva tape-pe, ani nderesarái

chupekuéra, oñemboyva ndemboyvaerã ichupe.

Ndaipóri mbae kuimbae rehegua kuña rehe, avei ani oñemonde kuimbae ao kuña rehegua, upéicha rupi vya Ñandejára Ñanderu nde mbaépe oĩ opaite ojapo koã mbae. Oiméramo rejuhu guyra ryru nde róga ári tape-pe térã yvyramáta rupi térã yvy ári, mitãi térã ryguasu, ha sy oñangareko mitãi rehe térã ryguasu rehe, nderembojái sy mitãi ndive. Ñemondo-pe remondóta sy, ha mitãkuéra rejapyhyúta nderehe guarã, ikatu porã ndéve oiko ha arapykue-guasu reiko.

Oiméramo remopuã óga pyahu, remoheñóita corona pe óga rape-pe nde-gui, ha nderejapomoãi mbaasy upe óga-pe nde-gui oiméramo oguejy pe oguejyva i-gui. Ndahaéi remohenda jey nde yvyramata ambue ambue, ani haguã oñembohetãve pe tembiaporã ha pe ju haéva remohendáta nde yvyramata rembiaporã ndive. Ndereñotyỹi mbokarai ryguasúpe ha mbururúpe oñondive. Ndahaéi ndeñemondáta oñembotavy, ovecha ha lino peteĩ-pe. Moñemohenda remojapo nderehe ári irundy yta umi ao nde, umi oiméramo reñemboao hese.

Oiméramo peteĩ kuimbae ojagarra kuña ha oiko hendive, ha ochekái chupe. ha omoapóta chupe ñeẽ ojejapo hağua mbaereícha, ha omboguejy chupe téra vai, ha hei: Ko kuña agueraha, ha aike chupe ndajejuhúi chupe kuñataĩ reko, Ha jogueraha pe ru pe mitãkuña ha pe sy oguenohẽta pe tapiañemby pe mitãkuña pe mburuvicha tuja rehe pe okẽ rehe. Hae mitã rembireko ru hei taãngamýi rupive: Che rajy koã ameẽ

ko kuimbae kuña ramo, ha ochekýi chupe Koágã ko, omoĩ chupe ñeẽ jehekaukaha, heívo, ndarekói ndehijápe paiteỹha, ha kóva che memby paiteỹha. Ha omoambuéta ao tenondépe mburuvicha aty táva rehegua. Ha ojagarra pe consejo de ancianos pe táva upévagui pe kuimbae upéva, ha omboe hendive. Haekuéra omultáta chupe peteĩ sa siklo, ha omeẽta túichakue kuimbae raýpe, umi osẽ haguére téra vai kuñataĩ Israelita ári, ha imbae oikóta kuña, ndaikatúi omondo okañy chupe opavave ára.

Oiméramo pe añetegua rehe oiko ñeẽ ko ha ndojejuhúi kuñataĩ mitãkuñápe Haekuéra osẽta mitãkuña ókape óga rupive ru hese, ha itakuéra rupive oitáta ichupe, ha omanota, ipoíre ojapo tekoỹ Israel memby kuéra pe oñemboajaívo óga ru hese, ha reipea vai mbae peichagui haekuéra gui.

Oiméramo ojejuhu peteĩ kuimbae okéva peteĩ kuña omendáva ambue kuimbae ndive, peñuka mokõivépe, pe kuimbae okéva pe kuña ndive, ha pe kuña avei, ha peipea pe vai Israel-gui. Mbaépa pero oiko mitãkuña kuñataĩ oñemendáva kuimbae rehe, ha ojuhúvo chupe kuimbae táva pe oñeẽ hendive. Pejesarẽta mokõivéva pe okẽ rehe pe táva chupe, ha ojekuaapytãta itakuépe, ha omanóta, pe mitãkuña, ndokapuãi rupi pe távape, ha pe kuimbae, ombojeroviái rupi pe kuña pe hiãguéra chupe, ha peipeáta pe vai pendevegui chupekuigui. If but in plain man finds the betrothed child, and having forced, lies with her, you shall kill the one sleeping with her only. Ha kuñataĩ ndaipóri jejuhu mano rehegua, oĩháicha mbaépa peteĩ

ava oñemokyreỹ hembiguái ári ha ojapo mano heteỹi rehe, upéicha ko mbae. Porque la encontró en el campo, la joven prometida gritó, y no había quien la ayudara.

Oiméramo ha peteĩ ojuhu tembirekokue mitãkuña virgen, oĩva ndojeposakuaái, ha oñemboyke rire okéra hendive, ha ojejuhu, Omeẽta pe kuimbae okeha hendive pe mitãkuña ruári po mokõi didracma plata rehegua, ha imbae oikóta kuña. Omoñembyahýi haguére ichupe, ndaikatúi omondo hendive opavave ára.

23

Ndaipotáimo avá ogueraha kuña itúva hesegua, ha ndaipotáimo ohechauka jahoi itúva hesegua.

Ndaipóri oike peteĩ tapicha ojejopy vaekue, avei ndaipóri oike peteĩ ojekytĩ vaekue, Ñandejára rembiapokue-pe. Ndahasẽmoãi oikéta pórneha guive Señor aty-pe.

Ndahaéi oikéta Amoníta ha Moabíta Yára atýpe, ha peve paũ aty peve ndahaéi oikéta Yára atýpe, ha peve arãiete peve. Upéicha ndoñembyatýi haekuéra penderehe mbujape ha y reheve pe tape rupive, peẽ osẽvo Ehipto guive, ha avei oalquila haekuéra Balaam, Beor memby, Mesopotamia guive, omaldeci hagua ndéve. Hae ndoipotái Yara Ñandejára Tupã nde hendu pe Balaam, ha omoambue Yara Ñandejára Tupã nde umi maldición-kuéra bendición-pe, hína ohayhú nde Yara Ñandejára

Tupã nde. Ndahaéi ndeñeẽta mbae pyaguapy chupekuéra ha mbae iporãva chupekuéra opavave ára nde rehegua pe arãme guare. Ani reñembotavy Idumeo-pe, hae nde ryvyỹi, ani reñembotavy Egipcio-pe, nde hae oikóva amo yvy hae yvy-pe. Mitãkuéra oñemoñepyrũ ramo ichupekuéra, moñepyrũha mbohapyháp e oiketaha Señor rembiaty-pe.

Oiméramo resẽ reho remboja hağua nde rerekokuéra rehe, ha reñangareko opaite ñeẽ vai gui. Oiméramo térã nde ryepýpe oĩramo kuimbae ndoikuaavéitaha potĩ iñemosãso guive pyhare, osẽta okápe táva guive, ha ndoikemoãi táva ryepýpe. Ha oĩta pe táva pytũ ojesarói pe tete imbae y rupive, ha oñemíme kuarahy rire oike oĩta pe táva. Ha peteĩ tenda oĩta ndéve kampamento okápe guive, ha resẽta upépe okápe. Ha peteĩ peg oĩta ndéve nde cinturón-pe, ha oĩta arakaeve reñoty jave okápe, ha remyatyrõta upépe, ha regueru rire retapáta nde nakedness. Haimete Yára nde Ñandejára oguata nde táva ryepýpe oñemombyrỹ hağua ndéve ha omeẽ hağua nde rerekóva nde resa rehe, ha oikóta nde táva marangatu, ha ndojehechámoãi ndéve mbae vai, ha ojevy hendive.

Ndajapomo'ãi tembiokuépe ija'o rehe, oñembojoajúva ndéve ija'o guive. Nde ndive oikótane, pehenonde oikótane oúpe avei oipotáva chupe, ani pembyasy chupe. Ndaipóri prostituta Israel kuñataĩ apytépe, ha ndaipóri ojeporukuaáva Israel kuimbae apytépe, ndaipóri ombohováiva Israel kuñataĩ apytépe, ha ndaipóri oñembohovaitéva Israel kuimbae apytépe. Ndaha remoingoveỹi mbae jehepymeẽ kuñakarai rehegua, avave

ndaha mbae ñemoambue jagua rehegua Ñandejára Tupã nde rehegua róga-pe opaite ñemboe rehe, ikatúgui mbae iñaña Ñandejára Tupã nde rehegua-pe hae ha mokõivéva.

Ndaipóri reñembohetakuaa nde rahýpe tóko plata, ha tóko tembiu, ha tóko opavave mbae oĩva reñembohetakuaa. Ambue tapicha-pe remoheñói interés, ha nde hermano-pe katu ndereheñóimoãi interés, ikatuhagua ombaehayhu nde Señor Dios nde-gua opaite nde mbaapo-pe yvy ári, pe-pe reike upépe rehereda hagua.

Oiméramo katu rembojeroviáta mbojeroviaha Señor Dios ndereheháipe, ani reñembotavy rembojoja haguã chupe, ikatúgui oheka hekávo ohekáta Señor Dios nderehegua nde guive, ha oikóta ndéve apytépe angaipa. Oiméramo ha ndereipotái remoñeẽ, ndahaéi jejavy ndépe. Umi ojehejavakuéra nde rembe rupive reguerekota, ha remoĩta mbaéichapa rembohovái Señor Ñandejára Túva pópe joguaha, ojee nde juru rupive.

Oiméramo ha reike nde róga rape jehea rupive, ha rembyaty nde pópe avati tya, jehea ñembyaty rembiporu ndereipurúmoãi nde róga rape jehea rupive. If ha ndeike ramo yvyramata amimby rendápe nde rovái, ndehou uva mboyasy nde pya henyhẽ hagua, ha ramo ñembopuru ryrúpe ndemoingeíta.

24

Ha peteĩ tapicha ojapyhy kuñakarai, ha oiko hendive, ha oikótarõ ndojuhúiramo mba'eporã hese, ojuhu haguére hendive mba'e ivaíva, ohai haguã chupe kuatia ñemboyke rehegua, ha ome'e haguã hipo pópe, ha omondo haguã chupe hóga guive. ha oho rire oiko kuimbae ambuépe Ha ombojayhúta chupe pe kuimbae paha, ha ohai chupe kuatia ñemboyke rehegua, ha omeẽta ichupe po-pe, ha omondo hendáguigui chupe, ha omanóta pe kuimbae paha oipyhy vaekue chupe ijehegui kuña ramo. Ndaikatúi kuimbae tenondegua omondóva chupe ojevývo ogueraha chupe hese kuña oñemboguaíma rire chupe, haéramo tekoỹ hae Ñandejára Ñanderu nde rendápe, ha ndapeñemboguaímoãi yvy Ñandejára Ñanderu nde omeẽva ndéve herencia rupive.

If katu peteĩ ava oguereko kuña áraỹ, ndohoumoãi ñorairõ gotyo, ha ndojeporavomoãi ichupe mbaeve mbae, imarãva oiko óga ijaregua peteĩ ary, ombovya kuña ijaregua oguerekovaekue.

Ndahaéi reguerahaãta kuñaỹ jehái, avei ndahaéi kuñaỹ jehái yvate, hákatu tekove koã oguerahaã haguére. Oiméramo katu ojejuhúramo mitãrusu omondáramo tekove peteĩ hese ikyvyỹ kuéra guive Israel memby kuéra guive, ha oñembohasývo chupe ombohetáramo, omanóta pe mondaha hae, ha peipeáta pe vai pehenonde kuéra guive. Ejesareko nderehe pe pytũ-mbaasy rape, eñongatu iterei ejapo opaite pe teko pe oikuaaukáta pendéve umi tembiguái umi Levita-kuéra, pe reko amomarandu pendéve, peñongatu pejapo. Mandua opaichagua mbae ojapo Señor Dios nde rehe Miriam-pe tape-pe, osẽ jave peẽ Egipto-gui.

Oiméramo mbae o mbae ne rendyke pe, mbae o mbae, ndereikemoãi hese hógape henechyrã haguã. Okápe reñemboýta, ha pe avá orekóva ne mbae jeporu hendive ombohasa ndéve pe mbae ñembyaty okápe. Ha katu pe tapicha ivaikuaáramo, ndereketamoãi iñembyatýpe. Ñembojevy rehe rembojevýta iñembyaty ichupe kuarahyresẽ gotyo, ha okéta iñakãme, ha mombe'uta nde, ha oikóta ndéve poyhuveve Ñandejára Tupã nde rógape. Ndahaéi rejapo vai mbae mbaeporã pobre ha oikotevẽva rehegua umi nde ryvya guive, térã umi oikóva ambue tendágui umi nde távape. Koẽ ára-pe remboguejýta pe mbaapohára repy, ndoikémoãi pe kuarahy hendive, hae ndahetái rupi ha hendive oguereko pe jerovia, ha oñeẽ porãitéta nde rehe Ñandejárape, ha oikóta ndéve angaipa. Ndahaéi omano túva tekotevẽ mitãkuéra rehe ha mitãkuéra ndahaéi omano túva tekotevẽ túva rehe, peteĩteĩva omano túva imbae vai rehe. Ndaipóri nde rejere juicio oñondivegua ha mitãkuñagua ha viudagua. Nderejagaráimoãi ao viuda-gua, ha nemanduáta hae tembiakuái reikóva Ehipto yvy-pe, ha ombohováiva nde Ñandejára ne Ñanderu upégui, upévare che nderehe ambojerovia jajapo haguã ñeẽ ko.

Oiméramo katu rejapi koãnga nde kokuépe ha reñembyresãi peteĩ manojo nde kokuépe, nde jejavýta regueraha hagua, mbaéva oúva ambue tendágui ha huérfano ha viuda-kuérape ĝuarã oikóta, ikatu hagua ombohayhuve nde Señor nde Ñandejára opaite mbaapohánape nde pópe. Ñande rejapo jey olivape, ani rejevy rembyaty haguã umi oĩva nde rapykuéri, pe tapicha oúva ambue tendágui ha pe huérfano ha pe viuda-pe

ğuarã oĩta, ha nde nemanduáta oikete reikóva Egipto retãme, péva rupi che ambojerovia ndéve rejapo hağua ko ñeẽ. Rejapo joty ramo nde yvyramata, nderejapojeýi joty chupe umi rire nde; pe oĩhápe, pe huérfano ha pe viuda oĩta. Ha nde remanduáta que tembiaporã reikóta Ehipto yvy-pe, upévare che nde ve ambohasáta jajapo hağua ko ñeẽ.

25

If ha katu oiko ñeẽporã mbytépe kuimbae kuéra, ha ou kuéra juicio-pe, ha ojuzga kuéra, ha ojapo hekojoja pe hekojoja, ha okondenar pe yvypóraỹva rehegua. Haéramo iporãta pyhyrẽre umi ñandejáraỹva, remoñembyai chupe umi juez ñandeape, ha ombohasáta chupe ichupe ñandeape iñandejáraỹ oñondive. Ha papapy cuarenta-pe omoazote chupe ha ndomoĩvéitamoãi, ha katu remoĩramo omoazote upe umi azote rehe hetave, ndoikovéitamoãi nde ryvya nde renonde. Ndaipóri remoñembotavýta vaka oñembyryvaekue.

Oiméramo hermanos oiko oñondive, ha peteĩ omanotéramo, ha mitãỹ orekóva, ndaikatúi kuña omanóvaekue omenda ambue kuimbae ndahaéiva iñirũ, hermano kuimbae ichupe oikemoãta hendive, ha ogueraháta ichupe kuña ramo, ha oikóta hendive. Ha upéicha oĩta mitãi oñemboguapýva, oñemopyendáta omanóva réra rupive, ha ndojehejarei oñembotovéta iréra Israel-gui.

Oiméramo ndoipotái chera kuimbae ojapyhy chera kuña hembyrýva, oñemboguejýta chera kuña okẽ rupive tuvicha kuéra rendápe, ha heíta: Ndoipotái cherembyrýva hembyrýva ombohetã hembyrýva réra Israel-pe, ndoipotái cherembyrýva. Haekuéra ohenoimíta chupe pe consejo de ancianos pe táva chupe rehegua, ha haekuéra heíta chupe, ha oñemboy heíta: Ndaroipotái ahupyty chupe. Ha oñemboja kuña i hermano-gui ichupe ñande ypy consejo de ancianos-pe, ha omboguejy pe sandalia ichupe peteĩ guive pe py ichupe, ha opytu i ova rehe, ha oñembohovái hei: Péicha ojejapota pe kuimbae ndomopuãiva pe óga i hermano-gui ichupe Israel-pe. Ha ojeheróta héra Israel-pe, hóga upéva omosuãmbahápe sapatu.

Oiméramo ñorairõ kuimbae umi tapicha peteĩ hendápe, kuimbae hese ikyvyy, ha oñemboja umi kuña peteĩ hendive oipytyvõ haguã imena ichugui po guive umi oñotĩva chupe, ha omyasãi po ojagarra haguã umi itapirapé. Nde reikytĩta pe po, ndoiporiahúi nde resa chupe.

Ndaikatúi nde rejoguereko nde bolsápe peteĩ peso ha ambue peso, tuichavéva térã michĩvéva. Ndaipóri nde rógape peteĩ jejuhu ha ambue jejuhu, tuichavéva térã michĩvéva. Peso ete ha tekojoja oĩta ndéve, ha medida ete ha tekojoja oĩta ndéve, upéicha hagua arapytuũ oiko ári yvy, upe Señor Tupã nde omeẽ ndéve po suerte. Hína mbae jepyso Ñandejára Ñanderu nde rehegua opaite ojapoava koã mbae, opaite ojapoava mbae ndoikóiva.

Nemandua opaichagua mbae ojapo ndéve Amalec tape-pe, osẽvo nde Ehipto yvy-gui. Mbaéichapa oñemboaje ndéve tape-pe, ha ombyai nde rire guarda, umi oñembyasyỹva nde rapykuéri, nde katu nde ñembyahýi ha nde kañy, ha ndoñemondýi Ñandejára. Ha oĩta ára jave Ñandejára ne Ñandejára Túva omombyrýta nde opaite ne ñandivoi guive umi ne jerére nde jere gotyo ne yvy pe, umi Ñandejára ne Ñandejára Túva omeẽ ndéve reipyhy haguã, remboyke taãnga Amalék yvága guýgui, ha ani nderesarái.

26

Ha upéicharõ oikótarõ ñane ike ramo nde reike pe yvýpe oĩva Ñandejára Ñanderu nde-gua omeẽ ndéve heredápe, ha nde rehereda, ha nde reiko hese. Ha nde rejapyhy peteĩ apañuãi yvyra rape guive nde yvy rape guive, upe Ñandejára Ñanderu Túva nde mboguejy nde pe, ha nde remoinge peteĩ ajaka ryepýpe, ha nde reho peteĩ tendápe, upe ikatu Ñandejára Ñanderu Túva nde oiporavo oñembohéra iñeẽ upépe. Ha nde reho hendive sacerdote oĩtava umi ára umípe, ha nde ree hendive: Amombeu ko árape Señor Ñandejara Túvape che hína aike yvy rehe oñemombae Señor ñande ru kuérape omeẽ ñandéve. Ha ogueraha pe sacerdote pe taanga nde po gui, ha omoĩta hembihápe pe altar Señor Tupã nde reheguápe. Ha haãvo oñembohovái oñeẽta Ñandejára Túva nde rehegua, Siria oñemboyke che ru, ha oguejy Ehipto-pe, ha oiko upépe papapy michĩme, ha oiko upépe tetã tuichaitépe ha heta hetaiterei. Ha umi Ehipto-kuéra omboasy orehe, ha omboguejy orehe, ha omoĩ

oréve tembiapo hatã. Ha ñande rohasẽ Ñandejára Túva ñandévape, ha Ñandejára ohendúva ñande ñeẽ, ha ohecha ñande ñemboguejy, ha ñande mbaapo, ha ñande ñembyasy. Ha Ñandejára osẽmbou ñandéve Ehipto guive hae imbarete tuichavévape, ha po mbarete hatãvape, ha juehegui yvatevévape, ha ñehechauka tuichavévape, ha señálpe, ha maravíllape. Ha ogueru ñande ko tenda-pe, ha omeẽ ñandéve ko yvy, yvy osyry kamby ha eíra. Ha koágã ehecháke ahenoĩ peteĩha mbae porã umi mbae ojehupytyva yvy guive, upéva emeẽ chéve Señor, yvy oñembohysãva kamby ha eíra, ha remboykéta upépe Señor nde Ñandejára rovái, ha remoñemboéta Señor nde Ñandejára rovái. Ha nde rejovyata opaite mbae porãme umi omeẽva ndéve Ñandejára Ñanderu Túva nde rérape, ha nde róga, ha Levita, ha okápe oikóva nde apytépe.

Oiméramo remohuãpa remoĩ décimo peteĩteĩva décimo nde temitỹ rehegua ary mbohapyhápe, décimo mokõiha reme'ẽta Levita-pe ha okápe ha huérfano-pe ha viuda-pe, ha oka'úta nde táva-pe ha ovyáta.

Ha nde reetá Yavé nde Ñandejára ñeãme: che resẽ mbae saỹ che róga gui, ha che meẽ chupekuéra Levita pe ha oĩhápe ha huérfano pe ha viuda pe, opaite mbaejoajuha rehe umi nde mbaejoajúva chéve. Nda che vaikuéi nde mbaejoajuha, ha nda che resarái. Ha ndahaéi cheu che asy-pe haéva guive, ndahaéi che jopy haéva guive kya-pe ĝuarã, ndahaéi che meẽ haéva guive mano-pe, che hendu Ñandejára Ñanderu Tupã ñeẽ ñande-va-gui, che japo oñeẽ-va-icha chéve. Ehecha nde róga marangatu

guive yvágagui, ha emborayhu nde tetã Israel, ha yvy oĩva remeẽ chupekuéra, oñondive reñeẽ porã ñande ru kuérape, emeẽ hağua ñandéve yvy osyryva kamby ha eíra.

Ko árape Ñandejára nde Ñanderu omandóma ndéve ojapo hağua opavave umi tembiaporã ha umi juzgamiento, ha peñongatu ha pejapo chupe nde pya tuichakue guive ha nde alma tuichakue guive. Ko Túva reiporavo ko árape eiko hağua nde Túva, ha oguata hağua opavave tape ichupe, ha oñongatu hağua umi tekokatu ha umi juzgamiento, ha ohendu hağua iñeẽ ichupe. Ha Señor oiporavo nde ko árape oiko hağua hendive tetã mba'eporã, ojehe'a ramo, oñongatu hağua umi mbo'e henonde. Ha nde reikóta opaite tetã ári, ojapo haguéicha ndéve téra reheve ha jeroky ha tesakã, nde reikóta tetã marangatu Ñandejára Ñanderu nde rehegua, oñeẽ haguéicha.

27

Ha Moisés ha Israel mburuvicha aty oñeẽ, hei: Peñongatu opaite ñeẽ porã koãva, opaichagua che ambohasakuaáva peẽme ko árape. Ha upéicha oikótava ko árape rehasa jave Jordán upe yvy gotyo oñemeẽva Ñandejára nde Ñandejára Túva ndéve, ha remoĩta nderérape itakusu tuichaiterei ha rembotyryryita chupekuéra tyryry rupive. Ha rehaita koã itakuguápe opaite ñeẽ ko tembiaporã rehegua, pehasávo Jordáne, peikévo yvy-pe, haekuéra Ñandejára Ñanderu nde ru kuéra mbae omeẽva ndéve, yvy osẽva kamby ha eíra, pe hendáicha hei hague

Ñandejára Ñanderu nde ru kuéra mbae ndéve. Ha upéicha oĩta peñembohasávo pe Jordán, pemoĩta umi itakuéra koãva umi che amandóva ndéve ko árape pe yvyty Ebal-pe, ha pemoĩta chupekuéra konía konía reheve. Ha remopuã upépe peteĩ altar Señor pe Túva nde rehegua, altar itakuégui; ani remoĩ hese kuarepoti. Itakuã oĩmbáva ndive remoñemoĩta altar Señor Túva nde rehegua, ha remoheñoita pe rehe holocausto Señor Túva nde rehegua. Ha remosarambi upépe temosarambi pytyvõrã, ha rekau, ha renehẽ, ha revya Señor nde Ñandejára ñemboguápe. Ha rehaita umi itakuápe opaite ko teko hesakãiterei.

Ha ñeẽ Moisés ha umi sacerdote umi Levita opavave Israel, heívo: Ekirirĩ ha ehendu, Israel; ko árape reiko pueblo Señor Dios nde rehegua. ha rehendu Ñandejára Ñanderu nde rehegua ñeẽ ha remoañete opaite iñeẽporã ha ijurupa, opaichagua che ambojerovia ndéve ko árape.

Ha Moisés ombohapy tetãygua pe ára upépe heívo, Kóva oñemboýta omborayhu hagua ñande pueblo yvyty Gerizim-pe, ohasávo Jordán: Simeón, Leví, Judá, Isacar, José ha Benjamín. Ha koãva oñemboyvaerã maldición rehe yvyty Ebal-pe: Rubén, Gad, ha Aser, Zabulón, Dan, ha Neftalí.

Ha ombohovái rire, heíta umi Levita opavave Israel-pe ayvu tuichávape. Maldito avakuéra omoheñóiva taãnga ojejapo ha taãnga oñembohyru, ñemondýi Ñandejára-pe, tembiapo po artesano-kuéra rehegua, ha omoĩva chupe oñemigua haguã, ha ombohovái opaite tetã heíta: Upéicha rupi. Maldito pe

omboguejy chupe itúva térã isy chupe, ha oñeẽta mayma pe tapicha: Upéicha oiko. Maldito pe omoambue hína umi tembiapo pe tovayápe, ha oñeẽta mayma pe tapicha: Oiko. Maldito pe omoañetéva syỹva tape-pe, ha heíta opavave pe tapicha: Péicha oiko. Maldito oĩva hae ojeroviáta juicio okaháp̃e ha mitãnguéra ha viuda, ha heíta mayma umi tapicha: Upéicha toĩ. Maldito pe okéva kuña ndive itatayguáva, oikuaauka rupi pe jaho itatayguáva, ha oñeẽta opavave pe tapicha: Oiko. Maldito pe okéva opaite mymba ndive, ha heíta opaite pe tapicha: Upéicha oiko. Maldito pe okéva hendive hembireko guive hesẽ térã hesy. Ha heíta opavave tetã: Oiko. Maldito pe okéva hembireko hendive, ha heíta opavave tavayguakuéra: Upéicha oiko. Maldito pe okéva ikypyy kuña hembireko hendive, ha heíta opavave tavayguakuéra: Upéicha oiko. Maldito pe ojehu'u hembiapo pe tovayápe añetegua rupive, ha o'e'ta mayma pe tapicha: Upéicha oiko ñande. Maldito oĩva oimbaéva jiporu mbae oñemeẽva oikutu hagua tekove tuguy inocente-va, ha oñeẽta opavave umi tapicha: Oikóke. Maldito opaite tapicha ndoimeẽiva opaite ñeẽ ley koã rupi japo haguã ichupe, ha hei vaerã opaite ava: Oiko.

28

Ha upéicha oĩta oiméramo hendu porãiterei nde Karai Túva nde rehegua ñeẽ, ñongatu ha japo opaite umi mbae ñeẽ porã koãva umi che ambohasakuaáva ndéve ko árape, ha omeẽta nde Karai Túva nde rehegua yvate ári opaite umi tetã yvy rehegua. Ha

oúta hendive peteĩ peteĩ mba'eporã koãva ha ojuhúta ndeve, oiméramo rehendu porãiterei Ñandejára Tupã nde rehegua ñe'ẽ. Mba'eporãitepyre nde táva-pe, ha mba'eporãitepyre nde kokue-pe. Mba'eporãitepyre umi mitãkuéra nde tyvytygui, ha umi tembi'u nde yvygui, ha umi vakakuéra nde mba'yru, ha umi ovechakuéra nde mba'yru. Mbaeporãitepyre umi nde ñembyaty renda, ha umi nde oĩvaekue. Nde mba'eporãitepyre oikévo, ha nde mba'eporãitepyre osẽvo.

Omeẽta Yára Ñandejára Túva nde váicha umi nde rerekóva umi oñembyaíva ndéve kytĩmbyre nde róga mboyve, tape petẽme osẽta nde rehe, ha mokõive pokõi tapépe opevẽta nde róga gui. Omondóta Ñandejára nde rehe pe mba'eporã ne ñongatuhápe, ha opavave mba'e ndépa rembojohúpe ne po ári, pe yvy ári, upe Ñandejára Tupã nde rehegua ome'e ndéve. Omopuã nde Ñandejára ijerépe tetã marangatu, oñeẽva ñande ru kuérape, ñahendu ramo Ñandejára Ñanderu ñeẽ ha regueraha opaite itape-pe. Ha ohechátane ndéve opavave tetã yvy ári, hákatu téra Señor rehegua ojehérava ndéve, ha okyhyjetátane ndéve. Ha Ñandejára nde Ñandejára ombohetave ndéve mbaeporãme nde tybai ray kuérape, ha nde mymba kuéra ray kuérape, ha nde yvy ray kuérape, nde yvy ári upépe oñeẽ Ñandejára nde ru kuérape omeẽ hagua ndéve.

Oipea ndéve Ñandejára ija'e tesãi porã, yváte, omeẽ ama nde yvy rehe tiempo oikóvo, mba'eporã opaite nde po rembiapo, ha epo'ano tetã hetaiterei, nde katu nde epo'anomoãi. Ha emboguata nde tetã hetaiterei, nde rehegua katu nde

emboguatamoãi. Omoĩta ndéve Ñandejára Ñanderu nde akã ramo ha ndahaniri ryvi ramo, ha reikótane upéicha yvate ha ndereikotamoãi iguýpe, oiméramo rehendu Ñandejára Ñanderu nde ñeẽ, opaite mbae che amandóva ndéve ko árape oñongatu hağua. Ndati remboguái peteĩve umi mandua opaite che amanduáva ndéve ko árape akatúa térã asúpe, reho haguã umi tupã ambue rapykuéri remombaapo haguã chupekuéra.

Ha upéicharõ nderehenduséiramo Ñandejára Ñanderu Tupã nde rehegua ñeẽ oñongatu hağua opaite iñeẽporã, opaichagua che ambohasakuaa ndéve ko árape, ha oúta nde rehe opaite koã maldición ha ojapytáta ndéve. Maldito nde táva-pe, ha maldito nde kokuépe. Maldito nde ñembyaty renda ha nde sobra. Maldito koã tembirekokue nde tyvykuégui, ha koã tembirekokue nde yvýgui, koã tropilla nde vakakuéragui, ha koã tropilla nde ovechakuéragui, Maldito nde oikévo, ha maldito nde osẽvo.

Ñemondo Señor nde rehe pe ñemboyke ha pe ñembyai ha pe ñembotavy opaite mbae rehe emoĩ haguã nde po, peve ombyai peve nde ha peve ombyai peve nde pyae rupi umi mbae vai rembiapo nde rehegua ojapo rupi reheja haguére chéve. Omoirũ Ñandejára ndéve mano, amo peve omohuã porã nde yvy gui, upe rehe reike upépe reguereko hağua. Oñepyrũ-ta nde Ñandejára apañuãi rupive, ha akãnundu rupive, ha pytũ rupive, ha ñembohypy rupive, ha yvytu mbaasy rupive, ha morotĩ rupive, ha oñepyrũ-ta nde opa peve oñembyai nde. Ha oĩta ndéve yváte oĩva nde akã ári mbaekuarepoti, ha yvy oĩva nde ypýpe kuarepoti. Omeẽta Señor Dios nde pe ama nde yvy

rehegua tyvyrakuéra, ha tyvyrakuéra yvága guive oguejýta, peve omboguete nde, ha peve ombyai nde pyae. Omeẽ Ñandejára ndéve kytĩ umi tovajokuéra renondépe, peteĩ tape rupive resẽta chupekuéra gotyo, ha pokõi tape rupive remondáta ichupe ñova guive, ha reikóta ñemyasãi opaite tetã yvy ári. Ha haãta pende manoo tembiu guyrakuérape yvágagui ha mymba kaaguykuérape yvýgui, ha ndaipórimo'ãi pe ombopyahúva. Oñepyrũ ndéve Ñandejára hovy Egipto-gua pea rehe, ha sarna kaaguy-gua rehe, ha ñemokyhyje rehe, upéicha rupi ndaikatúi nde oñemopokãhãi. Oñotỹta nde Señor oñemondýi rupive, ha ñahendýi rupive, ha apytuũ oñembohasýi rupive. Ha nde rejepokuaáta asajépe, oikóva peteĩ tapicha say ñandeỹva ojepokuaa haguére pytũme, ha ndaiporãmbái ne rape, ha nde reikótane upépe oñemboguapy haguã ha oñemondaha haguã opaite ára, ha ndaipórimo pytyvõhára.

Kuña regueraha, ha avá ambue reguerekóta chupe, óga remopuãta, ha ndereikómoãi upépe, yvyra kaavo remityũta, ha ndarejuhúi chupe. Nde vakai ojeuka nde renonde, ha ndarekaui ndehegui. Nde mburuvicha ojejapóva nde gui, ha ndojejoujéitamoãi ndéve. Nde ovecha omeẽva nde atãygua kuérape, Hae ndaipóritamoãi ndéve pe pytyvõhára. Umi mitãi kuimbae nde ha umi mitãkuña nde oñemeẽma ambue tetã-me, ha umi nde resa ohechátama okañy hína umípe, ndaikatúimoãi nde po. Umi mbae ojejapo vaekue nde yvy gui ha opavave nde mbaapo oúta peteĩ tetã pe ndoikuaái vaekue, ha nde reikótane ojejoko haguã ha oñembyai haguã opavave ára. Ha nde reikótama oñemondýi umi mbae rehechátava nde resápe rupi.

Oñembohasáta nde Ñandejára ryguasu vai-me ári nde tenyva ha ári nde retã, upéicha rupi ndaikatúi oñembohasã nde, nde py rapykuéri guive nde akã rupi peve.

Ikatu ogueru Señor nde ha nde mburuvicha kuéra, umi omoĩta nde nde rehe, pe tetã umi ndoikuaái nde ha nde ru kuéra, ha remombaapo upépe Túva ambuépe, yvyra ha ita. Ha nderéta upépe enigma-pe, parábola-pe ha narrativa-pe opavave tetã-kuérape umi-pe ogueru haguã nde Ñandejára.

Tembiui hetã reguerahata koẽ ryepýpe, ha michĩmi reguerujereta, umi akyrỹ omuãta chupe. Vide ñuã reñoty ha rembaapo, ha kaviju ndereútai avei ndevyaita chupe guive, hae rupi okaru chupe umi tãi. Yvyramata ojeúva oĩta ndéve opaite nde rapeỹme, ha aceite ndajepurukuaamoãi, ikatúgui oñemboguejy yvyramata ojeúva nde. Mitãkuéra ha mitãkuñakuéra remombaapota ha ndoikomoãi, ohota haguã guayre aikuaápe. Opavave umi yvyramáta nde ha umi tembiporã yvy nde rehegua omohenoimbáta pe yvyraỹ. Pe oimeraẽva oĩva nderehe ojehupiséta yvate yvate, ha nde katu rejejupíta yvy guýpe yvy guýpe. Koã omeẽ poruhára ndéve, nde katu koãme ndereomeẽ poruhái, koã haéta akã, ha nde katu ndehaéta ryguasu.

Ha ou jehu'uta nde rehe koã mbaemeguã opaite, ha ou jesareko nde, ha ou jopy nde, peve omboyke nde, ha peve ombyai nde, upéicha rupi ndahendu nde pe ñeẽ Señor pe Dios nde rehegua, ñongatu pe mbae oñeẽporã hembiapo, ha pe mbae oikotevẽva

heta omboe ndéve. Ha oĩta nde rehe señále, ha mbae porãite nde rembikuéra rehe opa ára peve. Umi mbae rendive ndereserviséi Señor Túva nde reheve pya vya ha temiandu porãme hetaiterei paite rupi.

Ha rembiapóta nde vaivái kuérape oúva Ñandejára omondóta nde rehe, ñembyahýipe, ha hetýipe, ha ñemboýpe, ha opaite mbae ñembotavýipe, ha remoĩta juyu mbyjakuéra nde ajúra rehe, peve oñembyai nde. Ñandejára ogueraha peve nde rehe peteĩ tetã mombyry guive, yvy yvyrapytépe guive, taguato oñemboguejy haichagua, peteĩ tetã ndohendumoãivaerã iñeẽ. Tetã isyỹva tova rehegua, avave ndoikuaavéitaha tuja tova ha mitã rehe ndoporojuhuréitaha. Ha okaru umi tembirekói nde mymba kuéra rehegua ha umi tembirekói nde yvy rehegua, upéicha ndojesáiramo ndéve avati, vino, aceite, umi mymba ryru aty nde vaka kuéra rehegua ha umi mymba aty nde ovecha kuéra rehegua, peve oñembyai nde. Hae omboguejy ndéve nde táva-kuérape, oñembyai peve umi jeroky yvate ha mbarete, umi-pe nde rejerovia chupe-kuérape, opavave nde yvýpe, ha ombyasy ndéve nde táva-kuérape, umi omeẽva ndéve. Ha nde rekoha taanga nde pya guive, soo nde memby kuimbae ha nde memby kuña rehegua, opaite omeẽ ndeve, nde apañuãi rupive ha nde mbyasy rupive, térã ombyasy nde nde pyhare.

Pe kuimbae iñakãrapuã pe nde ryepýpe ha pe iñembotavy iterei, oñemombyry hese ijesa rehe ikyvyy, ha kuña pe iñakã ryepýpe, ha mitãi oñembotovapyre umi oñembotovátava. Hese, ikatu haguã omeẽ peteĩme hesekuéra guive hese mitãi rypya guive

hesekuéra guive, umi okaruvaerã rupi, ndojejapokañy haguã hesekuéra mbaeve nde apañuãi-pe ha nde ñembyasy-pe, térã oñembyasy haguã nde nde ñandirũ kuéra nde táva pavave-pe.

Ha kuña iñakãrapuã peẽme ha ha kuña iporãitereíva, haekuéra ndahaéi jeporu ojapyhy ha py chupe oguata ári ha yvy rupi ha iporãitereiha ha rupi ha iñakãrapuãha, oñemondýita ha tesápe chupe ha kuimbae chupe ha oĩva tyvytýpe chupe, ha ha mitãi kuimbae ha ha mitãkuña chupe. ha pe placenta ojesẽva hese guive ipiragua rupive, ha pe mitãi hese ha oñembyahýiramo, okarusetéta chupekuéra pe ndaipóri rupi opaite mbae ñemíme ne angustia-pe, ha ne atribulación-pe, pe atribulación nde vaekue ne enemigo ne táva-kuérape Nderehenduséiramo rejapo hağua opaite ñeẽ teko kóva rehegua, ojehaíva ko aranduka pe, rereséiramo téra iporãitereíva ha ipyahúva kóva, SEÑOR Nde Ñandejára. Ha Señor omoporãvéta ne azote-kuéra, ha ne descendiente-kuéra azote-kuéra, azote tuichavéva ha iporãitereíva, ha mbaasy vai ha oñembyaty porãva. Hae ombojevýta opaite tekoasy vai Ehipto pegua, pe nde reñembotove i-kuéra hova guive, ha oñembojoajúta nde-pe. Ha opaite mbaasy, ha opaite ñotĩ ojehaiỹva, ha opaite ojehaiva ko tembiapo aranduka pe, ombojáta Ñandejára nde ári, peve ombyai nde. Ha peñeñemoĩta papapýpe michĩvape, hendive umi mbae peikóva yvága mbyja amo hetaiterei, ikatúgui ndapehenduséi Karai Tupã nde rehe ahyo.

Ha péicha oĩta mbaéichapa vya Ñandejára peẽme porã ojapo peẽme ha hetave ojapo peẽme, upéicha vyata Ñandejára peẽme

ombyai peẽme, ha peẽ oñemboguejýta pyae yvy guive, oikéva upépe ojerure haguã ijehe. Ha Ñandejára nde Ñandejára ombohasáta nde opaite tetã-pe, opa paha yvy guive peve opa paha yvy peve, ha remombaapo hendive upépe túva ambue-kuéra, yvyra ha ita, umi nde nemoĩporãiỹva ha umi nde ru-kuéra. Hae avei umi tetãnguéra-pe upe ndéve nomopytũi, hae avei ani oiko pytũ upe nde py rape-pe nde py-gui, hae omeẽta ndéve Ñandejára upépe pya ambuéva noñembojerovia-va, hae umi tesa oñembyai-va, hae yvya oñembyai-va. Ha upéicha oĩta nde rekove oñemondyĩ nde resa renondépe, ha rekyjeõta ára ha pyhare, ha ndereiérõmoãi nde rekópe. Ko pyhareve reerã, mbaéichapa ikatu oiko kaaru, ha ko kaaru reerã, mbaéichapa ikatu oiko pyhareve, nde pyápe pya'ã guive umi reerã nde pya'ã, ha nde resápe ñehesaỹijo guive umi reerã nde hecha. Ha Yára ombojevýta nde Ehipto-pe ygarápe, tape-pe ha chee: Ndereñemoĩvéitama ohecha haguã ichupe, ha peñembohetáta upépe pene ánga kuérape mitã-rãicha ha kuñataĩ-rãicha, ha ndaipóritama ojogua haguã.

Kóva umi ñeẽ pe promesa rehegua, umi oñeẽporã Señor Moisés-pe omoĩ hagua umi mitãkuéra Israel yvy Moab-pe, oĩỹre pe promesa umi ojapo chupekuéra Horeb-pe.

29

Ha Moisés oshenói mayma umi mitã Israel, ha hei hendive: Peñe pehecháma mayma opaite ojapovaekue Señor Egipto yvy-pe

pendeñenonde Faraón ha umi itembiguái ichupe, ha mayma yvy ichupe. Umi jeporu tuichavéva ohechavaekue nde resa, umi señal ha umi mbae porãite tuichavéva umi. Ha ndoimeẽi Señor Ñandejára peẽme pya oikuaa hağua, ha tesa ohecha hağua, ha nambi ohendu hağua ko árape ğuare. Ha ogueru peẽme irundypa ary kaaguy rupápe, ndoikoveỹi pende ao, ha pende pyapyakue ndoikoveỹi pende py guive. Mbujape ndapejuui, vino ha kamby hatã ndapejuui peikuaa hağua Señor Túva pendeha che. Ha peẽ ou peve ko tenda, ha osẽ Sihon, Heshbon tuvicha, ha Og, Bashan tuvicha, ñandéve topakuaa hağua guerra-pe. Ha ñamoĩ ichupe, ha ñaipyhy yvy ichupe, ha ameẽ ichupe suerte rupive pe Rubén-pe, ha pe Gad-pe, ha pe pyte tribu Manasés-pe. Ha peñongatu pejapo opaite ñeẽ alianza koã, ikatu hağua peikuaa opaite mbae pejapo.

Peẽ peime peteĩteĩva ko árape ñande Jára Ñandejára mboyve, umi mburuvicha peẽgua, ha umi mboaty yma peẽgua, ha umi juez peẽgua, ha umi karaíre peẽgua, opaite kuimbae Israel. Umi kuñakuéra pendeha, ha umi mitãi pendeha ha pe oikóva ambue tendágui oĩva mbytépe umi tendakuéra pendeha, umi okytĩva yvyra pendeha guive ha umi oguejýva y pendeha peve, ohasávo pe aliánsape Señor Tupã pendeýpe, ha pe maldisióngui ijápe, opavave Señor Tupã ndeýva ojapo ndéve ko árape, Ikatúva omopyenda ndéve hendive peteĩ tekoháipe ha hendive oikótava nde Ñandejára, oñeẽháicha ndéve ha oñemboatyráháicha nde ru kuérape Abraham, Isaac ha Jacob rehe. Ha ndaipóri peẽme añónte che amoĩ ko alianza ha ko maldición, Hae avei umi kópe oĩva pende ndive ko árape Señor Tupã pendevegua renondépe,

ha umi ndoĩriva pende ndive kópe ko árape.

Porque peẽ peikuaa mbaéichapa ñande ñañembyaty yvy Egipto-pe, mbaéichapa ñande ñahasápa umi tetã-kuéra mbytépe oĩva pehasáva. Ha peẽ taãnga umi mbae oñemondýiva ichupe ha umi taãnga ichupe, yvyra ha ita, plata ha kuarepoti, umi oĩva ichupe. Ndaipóri peteĩ oĩva pendeve kuimbae, térã kuña, térã teko ypykuéra, térã hendáva, mávapa pe akã ojevýma Ñandejára Tupã pendevégui, oho haguére ombaapo hagua umi tupã umi tetã upévape, ndaipóri peteĩ oĩva pendeve poã yvate okakuaáva hiel ha ñembyasyỹme. Ha oĩta oimẽramo ohendúta ñeẽ maldición koãva ha oñeẽta ipyápe heívo iporãiterei chéve oikóta haguére iñapuã che pyápe ahátape ani haguã ombyai angekoi vaekue angaiveỹva. Ndaipotái Ñandejára oipota ombohovái chupe, ha katu upépe ohendy pyhare Karai ñembyahýi ha iñañandu chupe yvypóra upépe, ha oñembojoaju chupe opavave maldición pacto koã, umi ojehai aranduka koápe, ha ombogue Karai itéra guive umi yvate ári. Ha Yara omoaparta chupe vai-rã opaite Israel memby-kuéra guive, opaite maldición ñemboaty-pe ojehaíva aranduka ley koãgagua-pe oñondive.

Ha hei ko tendaguasu ambue ko mitãi peẽ rehegua, hae opuã peẽ rehe, ha ko tekoha ambuéva hae ou yvy guive mombyry guive, ha hecha koã ñotĩ ko yvy hae rehegua ha koã mbaasy chupe rehegua, hae mondo Ñandejára chupe rehe, Tupãsy ha juky oñembyaíva, opavave yvy ichupe ndojejapoomoãi, ha avei ndomoakãrapuãi, ha avei ani oguejy ichupe rehe opavave hovyũ, upe ramo oñemboguejy Sodoma ha Gomorra, Adama ha

Seboim, umi oñemboguejy Ñandejára pypore ha pochy rupive. Hae ñeẽta opaite umi tetã: Mbaére ojapo Ñandejára péicha ko yvy kóva? Mávapa pe pochy tuicha kóva? Ha haãta hae katu oheja haekuéra pe Señor Túpa contrato itúva haekuéra rehegua, umi ojapo itúva haekuéra ndive, upe jave osẽkuaa haekuéra Ehipto yvy gui, Haekuéra oho rire ombaapo ambue Túva kuérape, umi oikuaaỹva ha avei ndojehepymeẽi chupekuéra. Ha haãngakuaáva Ñandejára yvýpe haéva rehe ogueru hagua hese opaite maldición ojehaíva kuatiápe ley koãgua rehegua. Ha Ñandejára omboguejy ichupe hikuái iyvýgui pypore ha ñembyasy ha ñembyasy tuichaiterei, ha omboguejy ichupe hikuái ambue yvýpe koãga ramo.

Umi mbae kañymby hae Señor Ñandejára ñande rehegua, ha umi mbae jehechauka hae ñandéve ha ñande mitãi kuérape opavave árape, jajapo hagua opavave umi ñeẽ ley ko rehegua. Umi mbae kañymby hae Señor Ñandejára ñande rehegua, ha umi mbae jehechauka hae ñandéve ha ñande mitãnguéra peve opavave árape, jajapo hagua opavave umi ñeẽ ley ko rehegua.

30

Ha upéicha oikóta jave nde rehe opavave ñeẽ koãva, pe mbaraete ha pe maldición, pe ameẽva nde resa renonde; ha rembohapykuéta nde pyápe opavave tetã-kuérape, upe oñemosãsóta nde Ñandejára upépe, Ha rejerojerúta Ñandejára nde Ñandejára rehe, ha rehendu iñeẽ opaite mbae che

ambohavápe ndéve ko árape, nde korasõ tuichakue guive ha nde ñeã tuichakue guive. Ha poãitéta Ñandejára nde angaipáva, ha oñeñanduáta nde rehe, ha jey ombyatýta nde opaite tetã-kuéra guive, oĩhápe oñemosarambi haguã nde Ñandejára upépe. Oiméramo nde ñemosarambi oĩ ñepyrũ guive yvága rehegua peve ñepyrũ yvága rehegua, upégui ombyaty nde Ñandejára Ñanderu nde rehegua, ha upégui ojagarra nde Ñandejára Ñanderu nde rehegua. Ha haeta nde Ñandejára Tupã nde upégui yvy-pe umi nde ru oguerekohápe, ha rembiapokuaa chupe, ha porã nde ojapo, ha hetave nde ojapo umi nde ru gui. Ha omopotĩta Señor nde pya ha nde ray pya ohayhu hağua Señor nde Ñandejára nde pya tuichakue guive ha nde alma tuichakue guive ikatu hağua nde reiko.

Ha peãta Yara nde Ñandejára koã maldición-kuéra umi nde enemigo-kuéra rehe ha umi nde chekyrĩva-kuéra rehe, umi oñesẽỹva nde rire. Ha nde rejevy ha renhendúta peteĩ ñeẽ Señor peteĩ Ñandejara nde rehegua, ha rejapo peteĩ ñeẽporã i rehegua, opaite che ambojerovia ndéve ko árape. Ha Yanderu Ñandeyara nemombe'u porãta nde opaite tembiapópe nde pópe guive, nemombe'u porãta nde memby nde pytápe guive, ha nemombe'u porãta nde mymba nde guive, ha nemombe'u porãta nde yvy rembiapo nde guive, ojeroviáre Yanderu Ñandeyara nde guive ojeroky hağua nde rehe mba'e porã rupi, ojerovykuéicha nde ru kuéra rehe. Ñahendu ramo Ñandejára Ñanderu Tupã ñeẽ, ñañongatu hağua imandamiento, ha iley, ha ijuicio ojehaíva ley aranduka kópe, ha ñañembojevy ramo Ñandejára Ñanderu Tupã-pe ñande pya tuichakue guive ha

ñande ñeẽ tuichakue guive. Porque pe ñeẽmondo koã haekuéra che amondo ndéve ko árape ndahaéi hasy jave, avei ndahaéi mombyry nde gui. Ndahaéi yvága yvate-pe oĩ, heívo: Máva ojehupi ñandéve yvágape ha ojagarra ñandéve chupe, ha ñahendu rire chupe jajapo? Niomi yguasu rape gotyo oĩ, heívo, mávapa ojehasa ñandéve yguasu rape gotyo, ha ogueraha ñandéve chupe, ha ohendu ñandéve ojapo chupe, ha jajapo. Nde rendýpe oĩ iterei pe ñeẽ nde jurúpe, ha nde pyápe, ha nde pópe ojapo hağua.

Ehecháke, ameẽma nde resa renonde ko árape pe tekove ha pe mano, pe iporãva ha pe ivaíva. Oiméramo rehendu umi mbaeporã Señor nde Túva rehegua, umi che ambohayhúva ndéve ko árape, rohayhu hağua Señor nde Túva, reguata hağua opaite umi tape ijápe, ha reguereko hağua umi tekokatu ijápe ha umi juzgamiento ijápe, peikove ta ha heta peiko ta, ha pemborayhu ta nde Señor nde Túva opaite yvy-pe oĩhápe reike upépe reguereko hağua ijápe. Ha nde pya oñembojevýramo, ha ndarendúi, ha oñembohasávo reñemombaeguasu tupãnguéra ambue gotyo ha rembaapo chupekuéra, Amombeu ndéve ko árape que destrucción rupi oñembyaíta, ha ndapeikuaamoãi heta ára ko yvy ári, pe yvy pe oñemboja hağua Jordan oñembyahýivape.

Amombeu peẽme ko árape yváte ha yvy, tekove ha mano ameẽ peẽme nde resa rehe, mbarayhu ha maldición. Eiporavo tekove nde, ikatuhaguãicha reiko nde ha nde ray. Rohayhu Ñandejára Túva nde, hendu pe ñeẽ chugui, ha jeju chugui, upéicha ko hae

tekove nde ha pe puku ára nde, oiko hağua ári yvy upéva oñemombae Ñandejára umi tamõi nde Abraham ha Isaac ha Jacob omeẽ hağua chupekuéra.

31

Ha Moisés omohuã oñeẽ opaite ñeẽ koãva opavave Israel memby-kuérape. Ha hei chupekuéra: Peteĩ sa ha mokõipa ary che hae ko árape, ndaikatuvéima gueteri aike ha asẽ. Ñandejára katu hei chéve: Ndehasámoãi Jordána ko. Ñandejára nde Ñandejára Túva oho tenondeve nde resa renondépe, kóva omboguete taãnga kóva nde resa guive, ha reguereko mbae jeporu chupekuéra, ha Josué oho tenondeve nde resa renondépe, oñeẽháicha Ñandejára. Hae ñande Yara ñande Ñandejára ojapo chupekuéra ojapo haguéicha Sehón ha Og mokõi tuvichakuéra Amoreokuéra rehe, umi oĩvaekue Yordáno gotyo, ha teta chupekuéra rehe, omboguete porã haguéicha chupekuéra. Ha Yara omoĩ chupekuéra pendéve, ha pejapo chupekuéra rehe, peteĩháicha ambojerovia pendéve. Ejesarekóke ha ejesarekóke, ani rembyasy, avei ani reñemondýi, avei ani reñemondýi umi táva guive, hákatu Ñandejára Ñanderu Túva nde rehegua pe oho tenonde nde rehe ndive peẽme, ndajapoỹmoãi nde ojesarei ha ndajapoỹmoãi nde ojesarei. Ha Moisés ohenói Josué-pe, ha hei chupe opaite Israél renondépe: Eñembarete ha ejesarekóke, nde piko eikeha ko tapicha rembiapo ñande yvy-pe oñeẽ Ñandejára nde ru kuérape omeẽ chupekuéra, ha nde rembiapóta chupekuéra. Ha Señor oĩva nde

rehe oho haguã ndive nombojaheímoãi ndéve, avei nombojaheímoãi ndéve ndehejáta, ani rekyje, avei ani rekyje.

Ha Moisés ohai umi ñeẽ ko tembiaporã rehegua peteĩ kuatiápe, ha omeẽ umi sacerdote-kuérape, Leví raýi-kuérape, umi oguejy arca Señor ñemboaty rehegua, ha avei umi mburuvicha Israel raýi-kuérape.

Ha Moisés omandávo chupekuéra pe árape upépe, heívo: Mokõi poteĩ ary rire, pe tiémpo ary ñemosãso rehegua pe, pe fíesta tabernáculo rehegua pe, Oñembyaty jave opavave Israel oñehecha hağua Yara Ñandejara pendéva mboyve, pe tendápe oiporavóne Yara, pemoñeẽta pe téko kóva opavave Israel mboyve hesapukúpe. Omoñembyatývo tetã, kuimbae ha kuña ha mitãi ha oimeraẽva ambue táva-pe peẽme, hendu hağua, ha hekuaa hağua kya Señor Dios peẽme, ha hendúta japo hağua opavave ñeẽ ley ko. Ha umi mitã ichupe umi oikuaaỹva, ohenduvaerã, ha oaprendevaerã okyhyje Señor Dios nde opavave umi ára opaichagua umíva oiko ári yvy, pe oĩva peime pehasávo Jordán upépe oherekóvo ichupe.

Hae hei Señor Moisés rehe: Ehecháke oñembojehegui ára nde mano rehegua, ehenói Josué, ha peñemboy okẽ rehe óga ahendu rehegua, ha che ambohasakuaa chupe. Ha oho Moisés ha Josué óga ahendu rehegua-pe, ha oñemboy okẽ rehe óga ahendu rehegua. Ha oguejy Señor arapoỹ ryepýpe, ha oñemboy okẽ rehe carpa testimonio rehegua, ha oñemboy avei columna arapoỹ rehegua okẽ rehe carpa testimonio rehegua. Hae Ñandejára hei

Moisés-pe: Ehecháke nde rekeẽta nde ru kuéra ndive, ha oñemboy rire ko tapicha oñemboguejy hendive Tupã ambuéva yvy-pe oikéva, ha ohejáta chéve, ha ombyaita che contrato che ajapoakue chupekuéra. Ha che pochyakãta pyhare ichupe ko árape upépe, ha ahejáta ichupe, ha ambojevýta che ova ichugui, ha oĩta tembiu, ha ojuhúta ichupe mbae vai heta ha ñembyasy, ha heíta ko árape upépe: Oĩreỹgui ndahaéi Ñandejára che Ñanderu Tupã cheỹme, ojuhu chéve ko mbae vai kóva. Che katu ñembojere rupive ambojeréta che ova ichupe ko árape, opaite vai mbae ojapo rupi, oñembojeregua ambue Ñandejára kuérape.

Ha koágã pehai umi ñeẽ ko purahéi koãgua, ha pemboe pe mitãkuéra Israel-pe, ha pemoinge pe koã ipuruápe haekuéra, ikatuhagua ko purahéi koã oiko che rehe che resa rehe ojee mbae umi mitãkuéra Israel apytépe. Amondoitéta gua ichupe yvy porã pe, ha ajura ita túvape memeỹ omeẽ ichupe yvy osyry kamby ha eíra, ha okaru, ha oñemyenyhẽvo oñembyahýita, ha ojevy ári tupã ambue, ha ombaapo ichupe, ha chemoñyrõita che, ha ombyai che ñeẽñembyaty. Ha ha oñembyekovia ko purahéi ko ova rehe ojehechauka haguã, ndahaéi rupi ani oñeñandu hembireko guive, ha hembireko guive ko ñemitỹ rehegua, che rupi aikuaa ko mbaevai chugui, opavave ojapo koápe ko árape, mboyve ko oike haguã che ichupe ko yvy ko porã rehe, haekuéra oiko oñeẽjurapa ko túva rehegua chugui.

Ha Moisés ohai ko purahéi ko árape, ha omboe chupe Israel memby kuérape. Ha omandúva Josué, ha hei: Eñembarete ha eñembarete, nde piko emoingéta umi mitã Israel pe yvýpe

oñembohovaíva chupekuéra Ñandejára, ha ha'e oĩta nendive.

Araka ha omohuã Moisés ohai hague opavave ñeẽ ley koã kuatiañeẽme peve paha. Ha omandóma Levita-kuérape ogueroguatáva Arca Señor rembiapo ñembyaty rehegua, heívo: Ojapyhy rire pe aranduka pe teko katu ko, omoĩta upéva pe yvy guive pe yvate rupi pe arka pe ñeẽ joja Ñandejára Ñanderu nde rehegua, ha oĩta upépe nde rehe ñeẽ porã rehe. Ikatúgui che aikuaa nde ñemyrõ, ha nde ajúra hatã. Gueteri che aikove penderehe ko árape, peñemondýivo peime umi Tupã gotyo. Mbaéichapa nahániri avei opa che mano rire. Embyaty che rehe umi mburuvicha tendaguasu pendevegua, ha umi tuja pendevegua, ha umi juez pendevegua, ha umi escriba pendevegua, ikatuhaguã añeẽ umi nambi-i chupe opaite umi ñeẽ koãva, ha amombeu chupekuéra yvága ha yvy. Aikuaa gueteri hína umi mbae ipaháipe che mano rire peñemondýita peñemondýta, ha peñembojere peheja hendive pe tape che amandóva pendéve, ha pejuhúta penderehe umi mbae vai ipaháipe ára, hína pejapo umi mbae vai Karai renondépe, pepokapy haguã chupe umi mbaapo pende po rupive.

Ha Moisés oñeẽ ñandũme opaite asamblea rehegua ñeẽnguéra purahéi ko rehegua paha peve.

32

Ejesareko yvága, ha añeẽta, ha ohendu yvy ñeẽnguéra che

jurugui. Oñehaãrõ ama yvytu ramo che ñeẽ, ha oguejy ama rosada ramo che ñeẽnguéra, yvytu ramo kaaguýre, ha yrypya ramo kaaguýre. Porque ahenói Señor réra, emeẽ tuichakue ñande Ñandejára-pe. Tupã, añete umi mbaapo ijáva, ha opavave umi tape ijáva ñemboaty, Tupã jerovia, ha ndaipóri tekojojao, tekojoja ha marangatu Ñandejára. Ojejavy ndahaéi chupe, mitãkuéra ojehechakuaáva, ára oñembojeroviáva ha oñembojeroviáva. Koã mbae Señor-pe peñembojevy? Péicha tapicha akỹ ha ndahaéi katupyry? ¿Ndahaéi hendive ko nde ru ojogua nde ha ojapo nde ha omoheñói nde? Pemanandu ára yma guare, peikuaa ary tekoha tekohápe. Peporandu nde ru ha omomarandu ndéve, umi nde tuja kuéra ha oñeẽta ndéve.

Araka oñembojao yvategua guasu tetã kuéra, oñemomichĩ rire mitã kuéra Adán-gui, omoĩ tekoha rape tetã kuéra oñondive papapy mensajero kuéra Tupã-pegua. Ha oiko Jehová retã hetãygua hae iporción Jacob, schoinisma herencia hae Israel. Osustenta chupe kaaguy rupápe, osẽỹ haku kaaguy rupápe yvy ỹỹre, ombojerere chupe ha omboe chupe, ha oñangareko chupe ñandejára ramo resa. Mbaéichapa taguato oñomi itáva, ha itavykuéra rehe osẽ potaite, omosakoĩ ipepo ojeguereko chupekuéra ha omboguejy chupekuéra itykue rehe. Señor año ogueru chupekuéra, ndaipórïi chupekuéra ndive Túpa ambue. Ombojegua ichupe mba'eporã yvygua rehe, ombo'u ichupe mba'e ojejapo kokuepe, oñe'ẽ eíra itágui, ha aceite tuicha itágui. Manteka vaka ha kamby ovecha, ryguápe hýi cordero ha carnero, mitã toro ha cabra, ryguápe hýi pya trigo, ha tuguy uva oú vino. Ha hau Jacob ha henyhẽ, ha oñepyrũ oñemboguejy pe

oñeheyhũva, oñemombyry, oñembotũ, oñembotuicha, ha oheja Ñandejára pe omoheñóiva chupe, ha osẽ Ñandejára ñembohovái hese guive.

Omoĩ chéve ambue mbae rehe, umi mbae ivaíva rupive omoĩ chéve. Omoĩ mbae démonio-pe, ha ndahaéi Ñandejára-pe, ñandejára kuéra ndoikuaáiva, pyahu ha ipyahúva oúva, ndoikuaáiva itúva kuéra. Tupã omoñemongetaỹva nde rehegua remboykéma, ha resarovái Tupã ombojurujaỹva nde rehegua.

Ha ohecha Señor, ha oñeñandu, ha ojepy'apy oñembyasy rupive imemby kuimba'ekuéra ha imitakuña kuimba'ekuéra. Ha hei: Ambojevy che resa ichupe guive, ha ahechauka mbae oikotaha chupekuéra ára paha ári, ombae generación oñembojevy hae, mitãkuéra ndaipóri jerovía chupekuéra pe.

Umi oparovokói chéve umi mbae ndahaéiva Túva, opahasẽ chéve umi ídolo ichupekuéra, ha che aparovokóita chupekuéra umi mbae ndahaéiva tetã, umi tetã ñandúpe aparohasẽita chupekuéra. Upéicha tata oñembohasã che pochy guive, oñembohasãta ᷊dou iguýpe peve, okarupa'ũta yvy ha umi tembi'u ija'óva, omoñeñãta yvyty'i rapykuéra. Ambyatýta chupekuéra pe mbaevai kuéra, ha che huy kuéra amoĩporãta ñorairõ chupekuéra rehe. Oñembyaíta mbaasy rupive ha guyra ñemongaru rupive, ha ñemokyreỹ vai oñembohováiỹva. Amondojeýta chupekuéra tãi mymba kaaguy, pochy ndive, oñembosyryihápe yvýpe. Okápe omboyke mitãỹha chupekuéra kysẽ, ha umi ñongaturãguágui kyhyje, mitãrusu oĩ kuñataĩ

ndive, mitãi okamúva oĩ tuja yma ndive. Chee, amomichĩ hendive, amoĩ porã avei yvypóragui umi tapicha mandua hendivegua. Oiméramo ndahaéi enemigo kuéra korasã rupi, ani haguã ombotuichave, ani haguã oñembojoaju oñembohasávo umi oñembohovái, ani haguã hei: Ore po iporãitéva, ha ndahaéi Señor, ojapo koã mbae opaite.

Tetã omokangyva consejo hae, ha ndaipóri hendive kuaapy. Ndahaéi oikuaa, koã mbae oguerohory ára oúva-pe. Mbaéichapa ojesarái peteĩ mil-pe, ha mokõi omboguejy hetave, ndahaéiramo Ñandejára oñemuhã chupekuéra, ha Ñandejára Guasu omeẽ chupekuéra? Ndaipóri umi itúva haeichagua ñande Ñandejára, ha ñande rerekotevẽ haekuéra ningo. Sodoma parral guive rehe parral ichupe, ha iñakã ichupe Gomorra guive; uva ichupe uva hiel rehegua, racimo ñembyasy ichupe. Tekopyahu drakontes-kuéra pe vino hae, ha tekopyahu víbora-kuéra ndopohanóiva. ¿Ndaha koã mbae oñembyaty che guive ha oñembotyi che tesoro-kuéra ryepýpe? Ára venganza-pe ambojevýta, arakaeve ojevy hikuái ikatupyry, ára ñembyai hiãre oĩ hendive umi, ha oĩ ombosakoi peẽme. Upéicha Señor ojuzga iténde tapicha, ha iténde tembiokuái rehe oñembyasyỹta, ohecha rupi oñembyai haguã ichupe, ha oñembotavy haguã oñemondo jave, ha oikaneỹ haguã. Hae hei Señor: Moõpa oĩ umi itúva, umi ojeroviáva ichupe? Mbaépa pe mymba ryvia hesapyáva oñemboéva rehe pehou, ha pehou pe vino hesapyáva oñemboéva rehe ichupe? Opuã ha oipytyvõ peẽme ha oiko peẽme ñemoãha. Ehecha, ehecha hína che hae, ha ndaipóri Ñandejára oĩỹre chéve. Che ajapo mano, ha tekove ajapo, aity, ha

che apo tesãi, ha ndaipóri oĩva ombohasa póta che po guive. Porque aikuaaã yvága-pe che po, ha aikuaaã che akatúa po, ha aeã: Aikove che arakaeve-pe, Hae amoñepyrũ ñamoakãrapuã ñanemombyry ñanemombyry che kuimbae che, ha oñemombaapo hekopete ñemboaty pe po che, ha ameẽjey ñemboaty pe ñorairõ, ha pe chechyrõ chéve ameẽjey. Che amborachýta che huy tuguy rupive, ha che kyse oúta soo tuguy rupive tembiasuguáva ha cautividad rupive akã mburuvicha tendotáva.

Vyapavẽ yvága amo chupe, ha oñemombaeguata chupe mayma ñeẽnguéra Tupã rehegua. Vyapavẽ tetã kuéra tetãygua ichupe reheve, ha oñembarete chupe mayma memby kuéra Tupã rehegua, upévare tuguy memby kuéra ichupe rehegua oñembojevýta. Ha oñembojevýta ha ombohapejokóta justicia vaípe kuéra ichupe rehegua, ha vaípe kuéra oñembotovýpe ombohapejokóta, ha ombopotĩta Ñandejára yvy tetãygua ichupe rehegua.

Ha Moisés ohai ko purahéi ko árape, ha omboe ichupe Israel memby kuérape, ha Moisés oike, ha oñeẽ opaite ñeẽ ko léi rehegua tapicha apytuúpe, ijehegui ha Josué Nun mbae. Ha Moisés omohuã oñeẽ opavave Israel-pe. Hae hei chupekuéra rehe: Peñatendéke pe pya rehe opaite ñeẽ koãva rehe, umi che amombeu peẽme ko árape, umi pemboharéta pe mitãkuéra rehe peñongatu ha pejapo hağua opaite ñeẽ tembiapo rape koãva rehegua. Upéicha ndahaéi ñeẽ nandi ko penderépe, upéicha ko hae pende rekove, ha upévare ko ñeẽ rehe peikove pukukue yvy

ári, upépe peẽ pehasávo Jordán peipytyvõ hagua. Ha ñeẽ Ñandejára Moisés rehe ko árape hei haguã, Ejua yvyty Abarim-pe, ko yvyty Nabau haéva Moab yvy-pe Jericó resa rehe, ha ehecha Canaán yvy, haéva che ameẽ Israél memby-kuérape. Ha remano koã yvyty pe upe resẽháipe upépe, ha rejuaju nde tapicha ndive, oĩháicha omano Aarõ nde ryvyy Hor yvyty pe, ha oñembojoaju itapicha ndive. Porque peiko che ñeẽ Israel mitãnguéra pe y ñembohováipe Cades Zin kaaguy rupápe, porque ndapejesareíri chéve Israel mitãnguéra pe. Opa rehecha yvy, ha upépe ndeikemoãi.

33

Ha koã mbaeporã ñeẽ omoporãite Moisés, kuimbae Tupã rehegua, Israel memby kuérape, imanombyre mboyve. Ha hei, Ñandejára Sinai-gui oúma, ha ojehecha Seir-gui ñandéve, ha opoẽ Paran yvyty-gui, Kadesh hetakue ndive, ikatúa akatúa-gui imboharakuéra hendive. Ha oñongatu iténdagua rehe ha opavave umi oñembohetãva nde po rupive ha kóva nde rehe oĩ ha ohupyty ilógui Ley, pe omandu'a ñandéve Moisés, herencia congregaciones Jacobo-pe guarã. Ha oĩta pe ojehayhúvape mburuvicha, oñembyatývo mburuvichakuéra tetãygua oñondive ava Israélgua. Oiko Rubén, ha ani omano, ha oiko heta papapy-pe.

Ha kóva Judá, ehendu, Señor, Judá ñeẽ, ha pe itapicha-itápe oúta ikatu, i po omoambue chupe, ha pytyvõhára umi tovajáragui

reikóta.

Ha Levi-pe hei: Emeẽ Levi-pe ijehechaukapy hekoitéva ha ijeepy hekoitéva ava marangatu-pe, oñehaãva chupe ñehaã-pe, oñembyaíva chupe y ñembohováipe. Pe oñeẽva itúvape ha isýpe, Ndarehechái, ha umi hermano-kuéra ndoikuaái, ha umi mitã-kuéra ohejarei, oñongatu umi ñeẽ nde rehegua, ha umi contrato nde rehegua oñangareko porã. Omombeuta hikuái umi mbae ojejapo vaerã nde rehe Jacob-pe, ha tembiapo nde rehe Israel-pe; omoĩta hikuái sahumerio nde enojo-pe jepivegua nde altar ári. Emombe'u, Ñandejára, ipỹa'e ha umi tembiapo ipo'o rehe oporoguerovia. Oñembyai ity'a va'ekue oñembo'y haguã chupe, ha umi ochechavéva chupe ani oñembo'y. Hae Benjamín-pe hei, oñembohayhúva Señor rupive oikótane ojerovia rupi, ha Túva oñembotĩ hese opaite ára, ha itevikuéra mbytépe omombyrýi.

Ha Josépere hei, Ñandejára mbaeporã guive iyvý, yvága ára guive ha yvy guive, ha yvýpe guive ysyry ypóra guive. ha haẽrõ ára mbae ojejapoỹva kuarahy rape rehegua, ha joapy jasy reheguágui Yvyty yvate ñepyrũ guive, ha yvytyi yvate oñemoñepyrũỹva guive, Ha según hora yvy mbohenyhẽ rehegua, ha umi mbae oñemoneĩva pe ojehecháva yvyramata ryepýpe oúta José akãme ári, ha akã yvate ári oñemboguejypáva ihermaño-kuéra ári. Tavyguasu tenondegua porãite hae, cuerno unicornio-gua cuerno hae, upe rehe tetã oñemboja oñondive yvyraỹ peve, koãva paũ Efraim-gua, ha koãva su Manasés-gua. Ha Zebulun-pe hei: Evya, Zebulun, ne ñesẽme, ha Issacar

ikarpaũme. Tetã kuéra omboguete ta, ha pehenói ta upépe, ha pesacrifika ta upépe sacrificio justicia rehegua, hákatu riqueza mar rehegua omongakuaa ndéve, ha comercio costa-pe oikóva kuéra rehegua.

Hae Gad-pe hei: Hembohory omoakãpúva Gad, léon-icha opyta, ombyai vã jyva ha mburuvicha. Ha ohecha iñypyrũ porã, upéicha upépe oñembojao yvy mburuvicha-kuéra oñembyaty oñondive tendotápe tetã-kuéra, tekojoja Ñandejára ojapo, ha oikuaa porã hae Israel ndive.

Hae Dánpe hei: Dán hae jaguai mitãi, ha ojesarambipáta Basán-gui. Hae Neftalípe hei: Neftalí henyhẽ mbae oñemoneĩva, ha oñemyenyhẽ mbaeporã Ñandejára guive; yguasu ha Ñemby oguerekóta. Hae Asher-pe hei: Mbaeporãitepyre mitã-gui Asher, ha oĩta oñemoneĩva ikyvyípe, ombotyryryta aceite-pe ipy. Kuarepoti ha bronce pe hapykuéra ha'e oĩta; umi ára nde ramo, pe mbarete nde.

Ndaipóri ojueheguáva Tupã mborayhuramovéva, oguejy yvága ári pytyvõhára nde, ha tuicha porãitéva yvága moĩmbytépe. Ha oñembojerekóta nde Tupã ñepyrũ, ha ypópe mbarete juky ára guasúpe, ha omboguejýta nde resa guive tovaja oikuaávo: Eñembyai. Ha katupyryetáta Israel ojeroviápe, oĩmboyke yvy Jakópe ári, avati ha vino ári, ha yvága ndéve arapoỹi yvyũme. Poyhuvicha nde, Israel, mávapa ojehechakuaáva ndéve, tapicha oñemboguapýva Karai rupive. Oñemoñangarekóta pe pytyvõhára nde rehegua, ha pe kyse hae katuete nde rehegua,

ha oñemondýta ndéve umi nde rerekotevẽ, ha nde pe ajúra rehe ha'ekuéra reimonguetáta.

34

Ha Moisés ojeýi Araboth Moab-gui yvyty Nabau ári, Phasga yvate ári, oĩva Jericó ñova rehe, ha Señor ohechauka ichupe opaite yvy Galaad Dan peve. ha opaite yvy Neftalí, ha opaite yvy Efraím ha Manasés, ha opaite yvy Judá y paha peve Ha pe kaaguy, ha umi jerére Jericó rehegua, táva pindó-gua, Zoar peve. Hae hei Señor Moisés rehe: Koã hae yvy haekuéra ñeẽ juramento Abraham, Isaac ha Jacob rehe, heívo: Nde ray kuérape ameẽta chupe, ha ahechauka nde resápe, ha upépe ndaikeséi.

Ha Moisés, Jehová rembiapokue, omano Moáb yvy-pe Jehová ñeẽ rupive. Haekuéra oñembohory chupe Ai-pe, hiaguĩ óga Peor-pegua, ha ndohecháivai mávave iñembohory ko ára peve. Moisés haekuéra peteĩ sai mokõi peteĩ ary oñemano jave, ndojesãiỹ i resa, ha avei ndoikañy i χελώνια.

Ha oñembyasy umi mitã Israel Moisés-pe Araboth Moab-pe, Jordan ári, Jericó rehe, treinta ára, ha oñemohuã umi ára luto ha ñembyasy Moisés rehegua. Ha Josué, Nun rajy, ojehupyty pya entendimiento-gui, omoĩ haguére Moisés i po ijyvýre, ha ohendúva chupe Israel mitãnguéra, ha ojapo ojapóva Señor omandóva Moisés-pe.

Ha ndaipóri gueteri profeta Israel-pe Moisés-icha, oikuaáva Ñandejára chupe tova katupyry tova. Opaite umi señal ha mbae porã rehegua, umi Señor omondo chupe ojapo hağua Egipto yvýpe, Faraón-pe, ha umi itapicha ombaapo ichupe, ha opaite iyvýpe. Umi mbaekuaaty tuicha ha umi po mbarete ojapovaekue Moisés ñenonde opavave Israel.

Juan Kuatiañe'ẽ

1

Mbae oĩvaekue ñepyrũ guive, mbae rojapyhy vaekue, mbae rohecha vaekue ñande resa ndive, mbae rohechakuaa vaekue ha ñande po ojopy vaekue, ñeẽ tekove rehegua. Ha pe tekove ojehechauka, ha jahecha ha jaikuaauka ha jamomarandu penderehe pe tekove yvatevéva, upéva oĩva Ru ndive ha ojehechauka ñandéve. Mbae jahecha ha jahendúva, jamomarandu peẽme, ikatu hagüáicha avei peẽ joayvu perekóvo ñandéve, ha pe joayvu katu ñandéva Túva ndive ha Imemby ndive, Jesús Cristo. Ha koã mbae jahai peẽme ikatu hagua ore vya oñembohetã.

Ha kóva hae pe ñeẽmondo ñande hendu hague hendive ha ñamombeu peẽme, Tupã hae tesape ha pytũ ndaipóri mbaeve hendive. Ñandeerõ ñandee hae ñanderekó joayvu i ndive ha ñaguata ñembyasýpe, ñandeivaíva ha nañandejapói añete. Ha katu ore ñaguata tesãime, icha hendive oĩ tesãime, ore roguereko joayvu peteĩ ambue ndive, ha tuguy Jesús Cristo

Memby hese ombopotĩ oreve opavave angaipávagui. Jae ramo ñande angaipa ndajaikóiva, ñandejegua ñandemomarandu ha tekoporã ndaipóri ñandépe. Ñande ñeẽporã jave ñande angaipa, hae ojeroviáva ha tee porã, omboyke hağua ñandéve ñande angaipa ha ñande mopotĩ hağua opaite mbae vai gui. Oiméramo jae oñondivéi ore angaipáiramo, jae ñandejára chupe, ha pe ñeẽ imbae ndaipóri ñandépe.

2

Mitãi cheỹ, koã mbae ahai peẽme ikatu hağua ani pejejavy, ha péicha jepe oĩramo oimeraẽva ojejavýva, ñarekóta peteĩ ñeẽporãhára Ru rendápe, Jesús Cristo oikóva hekópe. Hae hae ñemyatyrõ ore angaipa rehegua, ndahaéi ore mante rehegua, ha katu avei opavave ko yvy ape rehegua. Ha koápe roikuaa ñande roikuaáma chupe, oiméramo roñongatu umi mbaeporã i. Pe oî aikuaa chupe, ha umi mboaje ijehegui ndoñongatúi, ijapu hae, ha koápe pe añete ndaipóri. Ko árapa haéva oñongatu hína iñeẽ, añetete koápe oñembotuichavéma Tupã mborayhu. Koápe roikuaa umi rohechakuaa haguére hese. Pe heiháp e hendive oiko vaerã tekotevẽ upéicha upe oguata haguéicha, ha avei upe upéicha oguata vaerã.

Hermanos, ndahaéi tembiapoukapy pyahu ahai peẽme, hae katu tembiapoukapy ymaguare oĩva peguereko hague ñepyrũgui. Pe tembiapoukapy ymaguare hae pe ñeẽ pehendu hague ñepyrũgui. Jey ñandeko pyahu ahai peẽme, pe oĩ añete hendive

ha peẽme, hína pe ñandeã ohasahína ha pe tesape añetéva ohenyhẽma. Pe oî ombohéra oîha tesâi pypytépe ha ichagua omboayhúva, tesâi pytûmbyrépe oî koáĝa peve. Pe ohayhúva ikyvy oiko tesãime ha ndaiporiái mbae ombotuichavéva. Ha katu oñembotavýva ichupe hermano oĩ pytũme ha pytũme oguata, ha ndoikuaái moõpa oho, ikatúgui pytũ ombojavýma hesape.

Ahai pehenguépe, mitãi, peangaipa oñembohejarei pehenguépe hesẽ rupi. Ahai peendéve, túva, peikuaáma haguére pe guive tẽnonde. Ahai peendéve, mitãkuñai, penupãma haguére pe vai. Ahai peendépe, mitãkuéra, ikatúgui peikuaáma túva. Ahai peendépe, tuvichakuéra, ikatúgui peikuaáma túva ñepyrũgui guive. Ahai peendépe, tapichai kuéra, ikatúgui mbarete peiméne ha Tupã ñeẽ peendépe opyta ha peñembyaikuaáma vai rehegua.

Ani pehayhú ko yvy ára ni mbae oĩva ko yvy árarõ. Oĩramo oimeraẽva ohayhúva ko yvy ára, ndaipóri Ru mborayhu hendive. Upéicha opaite mbae oĩva ko yvy ape ári, pe tesa potapy ha pe tesa ñandéve rehegua ha pe jeroky tekove rehegua, ndahaéi ou Túva guive, ha katu ou ko yvy ape ári guive. Ha ko yvy ára ohasáta ha ipotypy, ha katu pe ojapovaéva Tupã rembipota opyta arakaeve.

Mitãkuéra, koẽ paha ára, ha péicha pehendu anticristo oúta, ha koágã anticristo heta oñemoĩma, upégui roikuaa koẽ paha ára. Ñande guive osẽ, ha katu ndahaéi ñande guive. Oiméramo gua ñande guive, opyta porãta ñande ndive, ha katu upéicha ramo

ojehechauka hağua ndahaéi opavave ñande guive. Ha peẽ peguereko peteĩ poravokyrã osẽva peteĩ marangatu guive, ha peikuaa opaite mbae. Ndaha ahai peẽme ndaikuaái haguã pe añetegua, ha katu peikuaa haguã ichupe, ha opavave jahe'o ndoúi pe añeteguágui. Mávapa hae iñembotavy ndahaéiramo oñembotavýva Jesús ndahaéiha Kristu. Péva hae antikristu, oñembotavýva Ru ha Mitã. Mayma pe oñembotovéva pe memby ndorekói avei pe ru. Peẽ upéicha mbae pehendu ñepyrũgui pendevépe oñemoĩ. Oñemoĩramo pendevépe mbae ñepyrũgui pehendu, ha avei peẽ Memby-pe ha Ru-pe peñemoĩta. Ha kóa hae pe ñeẽmbyaty oñeẽmbyatyvaekue oréve, pe tekove arakuaaỹre. Koã mbae ahai peẽme ojavyỹva peẽme rehegua. Ha peẽ, pe poroguerovia peẽ oipurúva hesegui pendevépe opyta, ha ndaipóri tekotevẽ peguereko hağua avave omboe hağua peẽme, ha katu pe poroguerovia ojuehegua omboe peẽme opaite mbae rehegua, ha añete hae ha ndahaéi japu, ha ojuehe omboe peẽme, peñepytáta hendive. Ha koágã, mitãi michĩ, peime hendive, ikatu haguãicha jajoguereko pyaguapy ha ndajañemondýi hese ojehechauka jave iñasãso. Oiméramo peikuaa hína oĩha tekojoja, peikuaa avei opavave ojapohápe tekojojarã heseguíma oñemboguapy.

3

Ehecha mbaeichagua mborayhu omeẽ oreve ru, ikatu haguã jae mitã Tupã rehegua. Upévare ko yvy ndoikuaái peẽme, ndoikuaai chupe. Oñeyhováva, koágã mitã Tupã ñande hae, ha ndahaeíri

ojehechauka mbae ñande haeta. Roikuaa katu hína oiméramo ojehechauka, ojoja chupe ñande haeta, hína rohechata chugui mbaéichapa hae. Ha mayma oguerekóva ko jerovia chupe oñemopotĩ, ojehechakuaáicha péva ipotĩ.

Mayma pe ojapoháva angaipa ojapo avei tekojojao, ha pe angaipa hae pe tekojojao. Ha peikuaa upe ojehechauka oipea haguã ñande angaipa, ha ndaipóri angaipa hendive. Opaite pe hendive oĩmba'éva ndojejavýi, opaite pe ojejavýva ndohechakuaáiri chupe ha ndoikuaáiri avei chupe. Mitãi, mbaeve ndojahejai peẽme, pe ojapo haguã teko porã hae teko porã rehegua, ojehechakuaáicha pe péva teko porã rehegua. Pe ojapoova pe angaipa hae pe añáva, pe añá oangaipa oñepyrũgui. Péva rehe ojehechauka pe Túva Memby omboguete hağua pe añá rembiapo. Mayma pe oñemboguapyva Túva guive angaipa ndojapoí, upéicha rehe hembireko oime chupe ryepýpe, ha ndaikatúi ojejavy, upéicha rehe Túva guive oñemboguapy. Kóva rupive ojehechauka mitãkuéra Tupã rehegua ha mitãkuéra Aña rehegua. Opaite ndojapoiha teko porã ndahaéi Tupã guive, ha avei ndohayhúiha ikyvyy. Ko hae la marandu pehendu hague ñepyrũgui, rohayhuvekuaa hağua jojahápe. Ani jaiko Caín-icha, koã vai-gui oĩva ha ojapoo ikyvyípe. Ha mbaére-pa ojapoo ichupe? Umi itembiapo vai oĩva, ha katu ikyvyi-gui chupe teko porã oĩva. Ani peñemondýi, che ryakuéra, ko yvy ombohayhúramo peẽme. Ñande roikuaa ñande ñahasáma mano guive tekove-pe, ñande rohayhu haguére umi hermano-kuéra. Pe ndohayhuiriva hermano opyta mano-pe. Opavave pe chekyrĩva ichupe hermano hae asesino, ha peikuaa koã mbae:

opavave asesino ndorekói tekove ypykue hese oĩmbaha. Koápe jaekuaa mbarete ñande haarõ, hae omoĩ i pya ñande rehe, ha ñande jaevaerã ñande hermano-kuéra rehe ñande pya moĩ. Mávapa oguerekóta tekove ko yvy ári ha ohecha ikyvyy ikatuỹ oguereko ha oñemboty itesãi chupe guive, mbaéichapa Tupãsy mborayhu opyta chupe? Che mitãi kuéra, ani jajayhu ñeẽ rehe térã ñeẽnguéra rehe, ha katu mbaapo rupive ha añetegua rupive. Ha kópe jaikuaa ñande haéha ete guive, ha itendépe ñamombotapýta ñande pya. Que si ñane condena ñande pya, Tupã tuichave ñande pya gui ha oikuaa opaite mbae. Mborayhuhápe, oiméramo ore pya ndokataginóskei oréve, roguereko pyaguapy Tupã renondépe. Ha mbae jaikotevẽramo rojeru, roipyhy hendive guive, hákatu umi ñeẽporã hendive roguereko ha umi mbae iporãva hendive renonde rojapo. Ha kóva hae iñeẽporã ichupe, upéicha rõ ñañeẽ téra ray ichupe Jesús Cristo ha ñañohayhuve peteĩteĩ ambue mbaéichapa omeẽ ñeẽporã. Hae ha umi oñongatu hagua umi mbaeporã ichupe hendive opyta ha ichupe hendive. Ha koápe roikuaa haguére opyta ñandéve, guive Espíritu ichupe ñandéve omeẽ.

4

Cherembyre, ani pejeroviáta opaite añánga, ha katu pejesapukái umi añánga oimépa Tupã guive, oúgui heta profeta japu osẽma ko yvy ape áre. Koápe peikuaa pe Tupã rapeỹ, opaite rapeỹ ojeroviáva Jesús Cristo oúva hague tete rehe Tupã guive hae. Ha mayma akã umi ndoikuaaukáiva Jesús Cristo oúva ñande

retãme, Tupã pegua ndahaéi, ha kóva hae umi anticristo pegua pehenduvaekue oúta hína, ha koãga ko yvy ape oĩma hína. Peẽ Túpa guive peime, mitãi, ha peñemboguata chupekuéra, ikatuvéva oĩ pe penderehe oĩ ko yvy ape ápe gui. Ha'ekuéra oúva ko yvy ári guive, péicha rupi oñe'ẽ ko yvy ári mba'e rehegua, ha ko yvy ári ohendúva ha'ekuérape. Ñande Tupã guive jae, pe oikuaáva Tupã rehegua ohendu ñandéve. Avapa ndahaéi Tupã guive ndohenduiha ñandéve. Kóva guive roikuaa pe pya añetegua ha pe pya ñembojavygua.

Mborayhuhápe, ñajoayhu peteĩ ambue, porque pe mborayhu Túpa guive ha, ha opavave pe mborayhuhára Túpa guive oñemboguapy ha oikuaa Túpa. Pe ndohayhúiva noikuaái Ñandejára, pe Ñandejára hayhũ hae. Koápe ojehechauka mborayhu Tupã rehegua ñandéve, hákatu iMemby ijeheguínte omondo Tupã ko yvy ári rape rupi ikatu hagüáicha ñañemoĩ hendive. Kópe oĩ mborayhu, ndahaéi ore rohayhúgui Tupã, hae katu ohayhú ñandéve ha omondo imemby ñemyatyrõ ñande angaipáre. Oñemohendapyre, si péicha Ñandejára oñemohenda ñandéve, ha ñande avei ñañemotenonde va'erã peteĩ ambuépe oñemohendávo. Tupã mbaeve ndaje nohecháiva, jayhu ramo jojahápe, Tupã ñande ryepýpe opyta ha ijayhuvéva oñembotuvicha oĩ ñande ryepýpe. Koápe roikuaa hae remoĩ haguépe ore ha hae ore ryepýpe, hae iñeẽ Espíritu guive omeẽ oreve. Ha ñande jahecha ha ñamomarandu umi Ru omondo Mitã poromboguejyrã ko yvy ape ypy. Mávapa oñemombyekýva Jesús haeha Túva ray Ñandejára-gua, Ñandejára oime chupe ha hendive, ha ijehegui oime Ñandejára-pe. Ñande roikuaa ha

rojeroky pe mborayhu orekóva Ñandejára ñandéve. Ñandejára hae mborayhu, ha pe oikóva mborayhúpe Ñandejárape oiko ha Ñandejára oiko hendive. Kópe upépe oñemoĩmbáma mborayhu ñandéve, ikatu hagüáicha ñandearandu jaikóvo árape juicio rehegua, ikatúre upéicha hae oĩ, avei ñandéve ñaime ko yvy ape upépe. Kyhyje ndaipóri mborayhu-pe, ha katu pe mborayhu porãitéva okañy kyhyje okápe, upévare kyhyje oguereko castigo, ha pe okyhyjéva ndojejapo porãitéi mborayhu-pe. Ñande rohayhũ chupe, ikatúre ha'e tenondete orohayhũ ñandéve. Peteĩ tapicha oĩramo oñeẽva ahayhu Tupã ha omboayhũramo iryvyípe, ojapuã hae, pe ndohayhúiva iryvyípe ohecháva, Tupã ndohecháiva mbaéichapa ikatu ohayhu. Ha koã ñane mbaeporã roguereko hese guive, umi ohayhúva Tupãme ohayhuse avei ikyvyýi.

5

Mayma pe ojeroviáva che Jesús hae pe Cristo, Túva guive oñemboguapy, ha mayma pe ohayhuháva pe omboguapýva ohayhu avei pe oñemboguapýva hesegui. Kópe roikuaa ñande rohayhu mitã Túva rehegua, arakaeve ñande rohayhu Túva ha ñande roñongatu iñeẽporã. Kóva upéicha hae mborayhu Tupã rehegua, roñongatu hagüa imbarete, ha imbarete ndahaéi pohýi. Porque opavave oñemboguatáva Túva guive ombaapo yvy ape ári, ha kóva hae mbaapo porãite oñembaapóva yvy ape ári, ñande jerovia. ¿Mávapa oñembyái ko yvy ári ndahaéiramo pe ojeroviáva Jesús haeha Tupãsy Rembireko? Kóva hae pe oúva y

ha tuguy rupive, Jesus Cristo, ndahaéi y-pe año, ha katu y-pe ha tuguy-pe, ha Espíritu hae pe omoañetéva, hína Espíritu hae añete. Hae mboýpe oĩ umi ojeéva yvága pe, Ru, Ñeẽ ha Espíritu Santísimo, ha koã mbohapy peteĩ oĩ, ha mbohapy oĩ umi ojeéva yvy ári pe. Pe Espíritu ha pe y ha pe tuguy, ha umi mbohapy oĩ peteĩme. Ñande jaipyhy ramo umi tapicha kuéra rembiapo, Tupã rembiapo tuichave hae, heta ko hae Tupã rembiapo oñeẽvaekue irajy rehegua. Pe ojeroviáva Tupã Memby rehe oguereko joapy hendive, pe ndojeroviáiva Tupã rehe ojapo chupe ijapu, ndojeroviolre rupi joapy oñeẽvaekue Tupã Imemby rehegua. Ha koã hae pe testimonio: tekove eterno omeẽ ñandéve Tupã, ha koã tekove pe Memby hesegua-pe oĩ. Pe orekuaáva Memby oguereko Tekove; pe ndorekokuaáiva Memby Tupã rehegua ndorekói Tekove.

Koã mbae ahai peẽme umi ojeroviáva Túva Tupã réra rehegua, ikatu peikuaa tekove ypykue peguerekóha, ha ikatu pejerovia Túva Tupã réra rehegua. Ha kóva hae pe ñeẽ tenonde oĩva ore rekópe hendive, mbaépa jajerure jajapóvo oñondive itemirekó rehe, ohendúva orendéve. Ha jaikuaáramo ohendúha ore mbae ojajerure haguéra, jaikuaa jaguerekoha umi mbaejerure jajeruréva hendive. Oiméramo peteĩ ohecháta ichugui ñembyahýi oñembyahýiva ñembyahýi nahániri mano gotyo, ojeruréta, ha omeẽta ichupe tekove, umi oñembyahýivape nahániri mano gotyo. Oĩ ñembyahýi mano gotyo, nahaéi rehegua ndaheíi ikatu haguã ojeruréta. Mayma mbae vai angekói hae jejavy, ha oĩ jejavy ndahaéiva mano gotyo. Roikuaa ore opaite oñemboguapýva Túva guive ndojejavýi, ha katu pe

oñemboguapýva Túva guive oñongatu ijehegui, ha pe ivaíva ndojopói chupe. Roikuaa que Túva guive roime, ha ko yvy ary opa ko vai-pe oĩ. Roikuaa ha upéicha que mitãỹre Túva rehegua oúma ha omeẽma ñandéve apytuũ ikatu haguãicha roikuaa añetéva, ha ñande ñande añetéva-pe, mitãỹre ijaregua-pe Jesús Cristo-pe. Ko hae añetéva Túva ha tekove arakaeve.

Mitãi, peñongatu pehenónte umi ídolo-gui, añete.

Josué

1

Ha oiko rire Moisés mano, Señor hei Josué, Nun memby, Moisés pytyvõhára pe, heívo: Moisés che pytyvõhára omano ma. Koágã upéicha oñepyrũvo, ehasáke Jordán nde ha opavave umi tapicha koã umi yvy-pe, haekuéra che ameẽ. Opavave tenda ári oñemopyendáva peñepytĩ rire pende py rapykuéri rupive, pemehẽta chupe, oñembohéra añeẽ hague Moisés-pe. Ko ñuã ha ko Antilíbano, peve ko ysyry tuicha, ysyry Éufrates, ha peve ko yguasu paha, kuarahy okẽha guive, oiko ko tekoha peẽme. Ndaiporimoãi peteĩ tapicha ne renondépe opaite ára ne rekove pukukue, ha péicha aime Moisés ndive, upéicha avéta aime nendive, ha ndaresãimoãi ndéve ha nanderehejaréi ndéve. Mbarete ha eñembarete, nde piko rembohasakuaa pe tapicha ko pe yvy haekuéra ñeẽ ñemombarete ajapo pe ru nde rehe omeẽ chupekuéra. Ejesarekóta upéicha ha ejesarekóta mbarete, eñongatu ha ejapo ojeheguícha omandóva ndéve Moisés che servidor, ha nderejereỹi heseguíva akatúape térã asúpe, ikatu hağua reñembojoaju opaite mbaépe erejapo ramóva. Hae

ndojesarái ko aranduka tembiapópe nde jurugui, ha remomanduáta upépe ára ha pyhare, ikatu hağua reikuaa japo opaite ojehaíva, upéicha rembovyáta, ha remombovyáta nde rape, ha upéicha reikuaáta. Ehenoĩ amoĩ ndéve, embarete ha embareteve, ani rekyje, avei ani remondýi, upéicha rupi nendive oĩ Ñandejára Ñanderu Tupã nde opaite moõpa eho. Ha omandua Joshua umi escriba pueblo-gui hei: Peike campamento mbytépe pueblo-gui, ha peñeẽ pueblo-pe, pea: Peñembosakoi provisión, hákatu gueteri mbohapy ára ha peẽ pehasáta Jordán koã, oikévo peguereko hağua yvy haekuéra Señor Túpa pehẽ rukuéra-gui omeẽ peẽme.

Ha Reuben-pe, ha Gad-pe, ha Manasseh tendota pyte-pe hei Josué. Penemandua pe ñeẽ oñeẽvaekue Moisés, Ñandejára rembiapokue, peẽme, heívo: Ñandejára Ñanderu Tupã peñemombyekuaáma ha omeẽ peẽme ko yvy. Umi peẽ kuñakuéra ha umi peẽ mitãkuéra ha umi peẽ mymba oiko toĩ pe yvy-pe, pe omeẽ peẽme, peẽ katu pehasáta peñembopurahéi tenondegua umi peẽ ñeãnguéra peẽ opavave pe mbarete, ha peipytyvõta hendive. Peve ñande Yara ñande Ñandejára omeẽ mbyekovia pehenonderã, péicha avei peẽme, ha okyhyje avei koãva pe yvy ñande Yara ñande Ñandejára omeẽva chupekuéra, ha peho peteĩteĩva iherencia-pe, pe omeẽva peẽme Moisés Jordán ambue gotyo kuarahy resẽhápe. Haekuéra ombohovái Joshua-pe ha hei: Opavave mbae emoĩporã ore-pe, jajapo, ha opavave tendápe emoĩporã ore, jaha. Opaite mbae jaikuaáva Moisés-gui, rohendu nde-gui, haévo Ñandejára Ñanderu Ñandeára nendive, oĩháicha oĩvaekue Moisés ndive. Pe kuimbae

oñemboguáiva ndéve, ha mbae ohenduỹva ñeẽ nde rehegua mbaéichapa emoĩ chupe, omano, ha katu ipyapy ha pyaguasu.

2

Ha Josué, Nun memby, omondo Satín-gui mokõi mitãrusu ohecha hağua yvy, hei: Pejupi ha pehecha yvy ha Jericó, ha oho rire mokõi mitãrusu oike Jericó-pe, ha oike kuñakarai pórnha róga-pe, héra Raab. Ha opyta upépe.

Ha oñemomarandu Jericho rey-pe, oñeẽvo: Oike koápe kuimbae Israel memby kuéra-gui ohecha hağua yvy. Ha omondo mburuvicha Jericó, ha hei Rahab-pe heihápe: Emoĩ umi kuimbae oikéva nde rógape pyhare, oúgui ohecha hağua yvy. Ha kuña ojapyhy mokõi kuimbae ha omokañy chupe, ha hei chupe heívo: Oike chéve umi kuimbae Mbaéichapa pe okẽ oñemboty hína pytũme, ha umi kuimbae osẽ, naikuaái moõpa oho ma, pejesareko heseguípe, oimérõ pejeporavo chupekuéra. Koã katu omopuã chupekuéra óga rape ári, ha omokañy chupekuéra lino kapii oñembyaty hague koã óga rape ári. Hae kuimbae okañy hesegua tape Jordan rape rupi umi paso gotyo, ha pe okẽ oñemboty.

Ha oiko ramo ojesẽ umi ohejáva tapykuépe hendive, ha umíva katu ndoke'ýi rire umi, kóva katu ojupi hendive ógape. Hae oñeẽ ichupe: Aikuaa hína Ñandejára omeẽ peẽme ko yvy, oguejy haguére pe kyhyje pende ore ári. Ñande hendúma porque

Ñandejára Ñanderu ombokaũ pe pytã yguasu nde resa guive, upe jave peñesẽ Egipto yvy guive, ha opa mbae ojapo mokõi tuvicha Amorreo-kuéra rehe, umi oĩva Jordáno kópe, Sehón ha Og rehe, umi peñembyai chupekuéra. Ha jahendúvo ñande, ñande pya oñemondýi, ha ndoimeẽvéima pya mávare ñandépe nde resa rehe, Señor nde Ñandejára, Ñandejára yvága yvate ha yvy yvýpe. Ha koágã peñeẽ chéve Señor Ñandejára reheve, hína ajapo peẽme poyhũ, ha pejapo avei peẽ poyhũ che ru róga pe, Ha peñongatu tekovépe óga che ru rehegua, che sy, ha che ryvyakuéra, ha opavave óga che rehegua, ha opavave mboyasy oĩva ichupe kuérape, ha peñemosẽta che ñeã manotágui.

Haekuéra hei chupe koã kuimbae: Ore pya ore ñandeỹ peve nde peẽme mano rehe. Ha upéi chupe hei: Mbaéichapa Ñandejára omeẽ peẽme pe táva, pejapo chéve poyhũ ha añete. Ha omboguejy chupekuéra ovetã rupive. Hae hei chupekuéra: Pe yvyty guasúpe oho, ani oñembyaty penderehe umi ohesarãiva, ha peñemi koápe mbohapy ára peve ojevy umi ohesarãiva pende rapykuéri, ha upéi rire peho pende rapépe.

Haekuéra umi kuimbae oñeẽ hendive: Ndaiporiahýi ñande nde juramento koágã. Ehecháke ñande ñandejahúta peteĩ vore távape, ha remoĩta pe señal, pe jukyha pytã ko rembojáta pe ovetãpe upe rupive remboguejýva ñandéve upe rupive, pe ru nde ha pe sy nde ha pe kyvyy nde ha opavave pe óga pe ru nde rembyatýta nde rehe nde rógape. Ha upéicha oĩta opavave oséva okẽ ókape nde rógagui, culpable ijehepe oĩta, ñande katu inocente ñande oĩta ko nde juramento-pe, ha opavavéva oĩramo

nendive nde rógape, ñande culpable ñande oĩta. Peteĩ tapicha ñandéve ñañaã térã ohechauka ñande ñeẽ koãva ramo, ñañemoĩta imarãva nde juramento koápe. Hae hei chupekuéra: Oñondive pene ñeẽ iporãta, ha omondo chupekuéra ha oho. Haekuéra oho yvyty gotyo, ha opyta upépe mbohapy ára, ha umi ojesarãiva oheka opaite tape, ha ndojuhúi.

Ha mokõi mitãrusu ojevy, ha okañy yvyty guive, ha ohasápa Josué Nun memby rehe, ha omombeu chupe opaite mbae oikóva chupekuéra. Ha haekuéra oñeẽ Josue-pe, heihápe Señor omeẽma opaite yvy ñande po-pe, ha opaite oikóva upéi yvy-pe okyjeo ñandéve.

3

Ha Josué opuã pyhareve, ha oho Shittim-gui, ha oguahẽ Jordán-pe, ha opyta upépe ohasápa mboyve. Ha oiko vaekue upe rire mbohapy ára, ohasa umi haiŷha pe táva ñembyaty rupi. Ha omandóva tetãygua-itápe, oñeẽvo: Arakaeve pehechávo arca contrato Señor Dios ñande rehegua, ha sacerdote-kuéra ñande rehegua ha Levita-kuéra oguerahakuévo chugui, peñepyrũta pende tenda-kuéragui, ha peguatáta hesegua. Pero mombyry toĩ peẽme ha upéva, upéicha mokõi su pykuépe pehecha, ani peikuaa chupe, ikatu rehechakuaa pe tape peho haguã, ndahaéi peho pe tape kuehe ha mbohapyha ára.

Hae Josué hei koã tapicha rehe: Peñembojesareko peikuaa

koẽrõ, hákatu koẽrõ Ñandejára ojapo peikuaa peẽme mbae iporãitereíva. Ha Josué hei umi sacerdote-kuérape: Pehupi pe arca pe alianza Señor rehegua ha peñepyrũ pe tapicha-kuéra renondépe. Ha umi sacerdote-kuéra ohupi pe arca pe alianza Señor rehegua ha oho umi tapicha-kuéra renondépe. Hae hae Yara hei Josué rehe: Ko árape amoñepyrũ amboguejy nde opaite mitã Israél renondépe, ikatu ohaikuaa hína καθότι aime Moisés ndive, péicha aime avei nde ndive. Ha koágã emandáta umi sacerdote-kuérape oguapýva pe arca de la alianza, heívo: Oikévo peẽ pehengue y Jordán-pe, Jordán-pe peñemboýta.

Hae oî Josué pe Israel memby kuérape: Pemuakãrapu koápe ha pehendu pe ñeẽ Señor Ñandejara ñande rehegua. Kópe peikuaáta Tupã tekove oĩha pendépe, ha ombyaíva ombyaíta ñande resa guive Kanána-gua, ha Hetéo-gua, ha Pereseo-gua, ha Hevéo-gua, ha Amorréo-gua, ha Gergaseo-gua, ha Jebuseo-gua. Ehenoĩ pe aryva ñemboaty Señor-pe opaite yvy rehegua ohasáva Jordán. Eiporavo peẽme paũ mokõi kuña ava umi mitã Israel guive, peteĩ peteĩteĩva tendaguasu guive. Ha haemo, mbaéichapa oñemongyhyje py kuéra sacerdote kuéra ogueru vaekue arca alianza Señor opavave yvy-pe y Jordán-pe, y Jordán oñembyai, ha y oguejy vaekue oñemboy.

Ha osẽ umi tapicha oguejy hikuái umi óga karpa guive haguã ohasa Jordán, ha katu umi sacerdote ojuhu hikuái pe arka tembiaporã Señor mbae tenondegua umi tapicha mbae. Mbaéichapa oikehague umi sacerdote umi oguerojerahague pe arka contrato rehegua Jordán-pe, ha umi py umi sacerdote-

kuéra umi oguerojerahague pe arka contrato rehegua Señor-pegua oñemboguejy peteĩ vore y rehegua Jordán-pegua, pe Jordán katu oñembohetahague opaite pe okẽ rehegua ijehegui, avei ára jeguahẽ rehegua trigo rehegua. Ha oñemboy umi y oguejýva yvatégui, oñemboy peteĩ mbae oñembyaty oime mombyry iterei heta peve vore Kiriath jearim, ha katu oguejýva oguejy paraguasu Arabah-pe, paraguasu juky-pe, peve opáma, ha umi tapicha oñemboy Jericó renondépe. Ha umi sacerdote oguerojevýva pe arca alianza Señor-gua oñemboy yvatã rehe pe Jordán mbytépe, ha opavave Israel mitã ohasáva yvatã rupi, peve omohuã opavave pe tapicha ohasáva pe Jordán.

4

Ha upéi opaite umi tapicha oñembohasávo Jordán, ha hei Señor Josué-pe heívo, Ojapyhy porã kuimbae oúva tapicha-kuéragui, peteĩ peteĩteĩ tendaguágui, Embohapy chupekuéra, ha ejapyhy Jordána mbytépe guive mokõi paũ ita oĩmbáva, ha kóva ojegueru jave nendive chupekuéra ndive, emoĩ chupekuéra nde táva rupive, moõpa peñemoĩta upépe pe pyhare.

Ha Josué ohenoimba paha kuimbae tavayguakuéra umi Israel remikotevẽ guive, peteĩ opaite tendaguasu guive. Hei chupekuéra: Pemuakãrapu che renondépe, Señor ova renondépe, Jordán mbytépe, ha ojegueraha upégui peteĩteĩva itá, oguenohẽ hese iajúra ári, hetakue rehe papaha mokõipapaha tendápe Israel-pegua. Ikatúrõ oĩ peẽme koãva señal-pe oĩva

tapiañete, ikatúrõ opa jave oporandu nde nde ray koẽrõ heívo: ¿Mbaépa hae ita koãva ñandéve? Ha nde remohesakã ne membyári pe, heívo: Oñembotavy Jordán ysyry arca contrato Señor rehegua yvyopaite ñemboguápe guive, ohasávo ichupe, ha koã itakuéra haerã peẽme manduarã Israel membyári kuérape ẽguarã opa ára peve.

Haekuéra ojapo upéicha umi mitã Israel, oñembohaperãháicha Señor Josué-pe, ha ojapyhy doce itakuéra Jordán mbytegui, oñembohaperãháicha Señor Josué-pe oñemohuãvo umi mitã Israel jehasa, ha ogueraha oñondive campamento-pe, ha omoĩ upépe. Josué omoĩ avei ambue papaha mokõi itakuru Jordán-pe, tendápe oĩvaekue umi sacerdote rape guýpe, umi ogueroguatáva arca alianza Señor rehegua, ha oĩ upépe ko árape peve.

Oñemboy hína katu umi sacerdote oguenohẽva pe arca alianza rehegua Jordán-pe, peve omohuã Josué opavave umi mbae omandóva Señor oikuaauka hağua pe táva-pe, ha ombopyaauka pe táva, ha ohasa. Ha oiko mbae oñemohuã jave opavave umi tapicha ohasávo, ha ohasa umi kiriritĩ umi tendota Karai rehegua, ha umi ita oĩ tenonde hendive. Ha okañy umi mitã Rubén, ha umi mitã Gad, ha umi pyte tribu Manasés oñembosakoi tenonde umi mitã Israel, ojoja upe ombohapy chupekuéra Moisés. Cuarenta mil oĩva ñemboguatápe guarã ohasávo Ñandejára renondépe oho haguã ñorairõme Jericó táva gotyo. Ko upépe árape omopuã Señor Josué renondépe opavave raza Israel rehegua, ha okyhyje chupe ojehechakuaáicha Moisés rehe, oikove mboy ára pukukue.

Hae hei Ñandejára Josué-pe heívo, Emandu umi sacerdote-kuérape oguerojevýva pe arka alianza rehe testimonio Señor rehegua, osẽ haguã Jordán-gui. Ha Josué omandápe umi sacerdote-kuérape hei: Osẽ Jordán-gui. Ha oiko jave osẽ umi sacerdote oguerahakuéva pe arca alianza Señor-pegua Jordán-gui, ha omoĩ umi py ári yvýpe, oñemongue pe y Jordán-pegua oñondive pe tendápe, ha oho ojehegui kuehe ha mbohapyha ára opaite borde-pe.

Ha tetã oguejy Jordán-gui paũ jasýpe tenondegua-pe, ha oñembyaty Israel-kuéra mitã Gilgal-pe kuarahy ojevy gotyo Jericó-gui. Hae mokõi pa itá koãva ojeguerahakuéva Jordán-gui, omoĩ Josué Gilgal-pe. jee, oñeporandu jave peẽme ne ray kuéra jeévo: Mbae pa koã itá kuéra? Pehenguéke pe mitãkuéra nderehe hína ári yvy kañy ohasa Israel pe Jordán ko. Omombytaramo Ñandejára Ñandeyára ñande y Jordáno-gua umi tenonde hesegua, peve ojehasa, ojehechakuaáicha ojapo Ñandejára Ñandeyára ñande pytã para, haekuéra omombyta Ñandejára Ñandeyára ñande tenonde ñande, peve ñahasa. Upéicha oikuaáta opavave umi tetã yvy ári hae mbaéichapa pe mbarete Señor mbarete hína, ha upéicha peñe pejerovia Señor Ñandejára ñandéva opavave tembiapo-pe.

5

Ha oiko mbaépa umi mburuvicha hendúvo umi Amorreagua oĩvaekue Jordán gotyo, ha umi mburuvicha Fenicia pegua

oĩvaekue yguasu rykue, haekuéra Ñandejára Ñanderu omboysýi hague Jordán ysyry umi tenondegua guive umi mitã Israel pegua ohasávo ichupe, ha ombotuichái ichupekuéra umi apytuũ, ha okyhyjéi, ha ndaipóri ichupekuéra sabiduría mbaeve guive tova umi mitã Israel pegua.

Koã ára jave, Señor hei Josué-pe: Ejapo ndéve ğuaha kyse itakuguáva itakusu afilado-gui, ha eñemboguapy rire embokiriríĩ Israel memby kuéra mokõiha jey. Ha Josué ojapo kyse itakuépe afilado, ha operiteme Israel memby upe oñeheróva tendápe, Yvyty Prepusio-kuéra rehegua. Mbaéichapa pe omopotĩ Josué umi mitã Israel, opaite umi oikóva tape rupive ha opaite umi ndojepoiporãivaekue umi osẽvaekue Ehipto guive, Mayma koã ombojeroviakue Josué, irundy mombyry ha mokõi ary guare oñemombyry Israel kaaguasu Mabaritidt-pe. Upévare ndojepokaraitéi oĩ hetave chupekuéra umi tuvicha ñorairõ oñemboguejýva yvy Ehipto guive, umi ndoñembohovái vaekue umi mbaeporã Ñandejára rehegua, umípe avei oñeẽ ani ohecha chupe pe yvy oñemombae vaekue Karai umi ru chupekuéra omeẽ haguã yvy osyryva kamby ha eíra. Upéicha rire koãva rendaguépe, omoambue ichupe hikuái ray, umi Josué ombojeroviáva, oñembojaréi rupi hikuái tape rupive ñandeỹre. Oñembojeroviapyre ha kiriríĩ oguereko upépe oguapýva campamento-pe ojesãi peve. Hae Señor hei Josué, Nun memby, ko árape: Che aipea pe ñembyahýi Egipto-gui, ha ohenói téra tenda upévare Gilgal.

Ha mitã Israel ojapo Páska tetã-ha irundy-papaha ary jasýpe

guive kaaru kuarahyresẽ gotyo Jericó, Jordán ári gotyo, yvytyruũme. Haekuéra okaru yvy avati gui mbojape heỹ'ỹva ha pyahu. Ko ko ára-pe opáma mána upe rire haekuéra hou avati yvy-gui, ha ndaipórimaive Israel memby-kuérape mána, haekuéra ombyaty katu Pindó yvy ko ára-pe upe.

Ha oiko amo mbae oĩ jave Josue Jericó-pe, ha ojesa'yju rire iñesa rehe ohecha peteĩ kuimba'e oñembo'y haguã iñenondépe, ha kysepe ojejoko haguã iñakãme, ha oñemboja rire Josue, he'i chupe: Ñande mbae reiko, térã umi ñande rovái mbae. Pe hae katu hei chupe: Che hae apoytete mbarete Señor rehegua, koágã ajevy. Ha Josué oguejy ova rehe yvy ári, ha hei chupe: Tuvicha, mbae remandu nde tembirekópe? Hae ha ñeẽ pe comandante en jefe Señor rehegua Josué-pe: Embojepe nde sapatu nde py gui, pe tenda ápe koáĝa reime chupe ápe sai hae.

6

Ha Jericho oñemboty ha oñembokatupyry, ha mavaeve ndojesẽi hendive guive, avei ndoikéi. Hae oî Yara Josué-pe, ahecha che amondoa nde po guýpe Jericó, ha mbae rey ichupe koápe, mbarete oîva mbarete-pe. Nde katu emohenda ko ári umi tapicha ñorairõ jerére. Ha upéicharõ pehendu jave trompeta trompeta rupive, oñeẽ porã opaite tapicha oñondive, ha oñeẽ porã rire, oguejy ijeheguiete táva rogue, ha oike opaite tapicha oñepyrũva peteĩteĩva ova rehe táva-pe.

Ha oike Josué, Nun-gua, umi sacerdote-kuérape, Hae hei chupekuéra, heívo: Peñeẽ pe tetãygua kuérape ojevy hagua ha ombojeréra hagua pe táva, ha umi ñorairõ kuéra oguata katu angaipáva ñorairõ renda Ñandejára renondépe. Ha mokõi sacerdote oguerekóva mokõi trompeta sagrado ohasáta avei tenondépe Señor-gui, ha ohenduukáta mbarete, ha arca alianza Señor-gui osegíta. Umi ñorairõha katu oguata tenonde gotyo, ha umi sacerdote oho tapykuépe arka Señor rembiapo ñembyaty rapykuépe trompeta ñembosarái. Pe tapicha-pe ha omandáma Jesús, oñeẽvo: Ani peñeẽ, ani avave ohendu pende ñeẽ, peve ára omomarandu hae oñeẽ porã, ha upéi peñeẽ porã. Ha ojereasévo yvate yvyraãnga tembiaporã Tupã rehegua, pyae oho táva okápe ha oke upépe.

Ha mokõiha árape oñepyrũ Josué pyhareve, ha ogueru umi sacerdote arca alianza Señor rehegua. Ha pokõi sacerdote ogueroguatáva pokõi trompeta oho tenonde Señor ñepyrũ, ha upéi oike umi guerrero, ha umi oĩmava tapicha tapykuépe arca alianza Señor rehegua. Hae tembiguái kuéra ombopu hae mbopu renda kuéra rehe, ha hae oĩmbóva tapicha ryru opavave ojerere hae táva poteĩ jey hiaguĩgui, ha oho jey hae tendápe, péicha ojapo poteĩ ára rehe.

Ha pe ára ipokapýpe oñepyrũ pytũmby, ha ojereapo pe táva pe ára upépe pokõi jey. Ha upéicha oiko la jere séptimope opuã umi sacerdote-kuéra, ha hei Josué umi mitã Israel-kuérape: Peñeẽ hatã, omeẽ ramo Señor peẽme la táva. Ha táva oĩta maldito, kóva ha opavave mbae oĩva kóvape, Señor Sabaoth-pe, péro

Rahab kuñakarai peñongatu chupe, ha opavave mbae oĩva hóga ichupépe. Hákatu peẽ peñongatu iterei mbae oñemeẽva guive, ani haguã peñeẽ rire peẽ peikuaa pegueraha mbae oñemeẽva guive, ha pejapo táva Israel memby kuéra mbae maldito, ha peñembyai oréve. Ha opavave plata térã oro, térã bronce térã kuarepoti, saỹ oĩta Karai Ñandejárape, oñemboguejýta Karai Ñandejára ryguasúpe.

Ha opuã umi sacerdote umi trompeta rehe, ha katu ohendu umi tapicha umi trompeta, osapukái opavave umi tapicha oñondive sapukái tuichavéva ha mbaretéva, ha oguejy opavave umi tápia jerére, ha oguapy opavave umi tapicha táva-pe. Ha Josué omoñeẽ chupe ha opaite oĩva táva-pe, kuimbae guive kuña peve, mitãi guive tuja peve ha peve guavirá ha kavaju apykai, kyse juru-pe.

Ha mokõi mitãrusu ojesarekóva reheve hei Josué: Peike ko kuña róga-pe, ha pemboguejy ichupe upégui, ha opavave mbae haéva ichupe. Ha oike mokõi mitãrusu ojesarekoỹva táva kuña rógape, ha omboguejy Rahab kuña pochy, ha ru, ha sy, ha kyvyy, ha ñemongeta, ha opavave mbae oĩva ichupe, ha omoĩ ichupe okápe Israel campamento-gui. Ha pe táva oñembotata tatápe opavave mbae ijypýpe ndive, plata ha kuarepoti ha bronze ha kuimbeỹre; umi oñemeẽ Señor resarái-pe oñemboguejy hağua.

Ha Rahab pe prostituta, ha opavave pe óga ichupe pe paternal, oñongatu oikove Josué, ha omohenda pe Israel-pe opa ko árape, oñomi haguére pe ojesarekáva, umi omoñeẽ Josué ojesareka

haguã pe Jericó. Ha Josué ombohasýva ko árape upépe Karaípe renondépe, heívo: Maldito pe kuimbae omopuãtava táva upépe; ipyaguasúpe omopyendáta ichupe, ha imichĩvévape omoĩta okuẽ ichupe. Ha upéicha ojapo Ozán, pe Betélgua: Abirónpe, ipyaguasúpe, omopyendáva ichupe, ha imichĩvévape oñongatupyrépe omoĩva okuẽ ichupe.

Ha Señor oĩ Jesús ndive, ha héra oĩ opaite yvy javeve.

7

Ha mitãnguéra Israel oñembyai peteĩ ñembyai tuichaiterei, ha omonda hendivépe mbae oñemeẽva Tupãme guive, ha Acar, Carmi rajy, Zambri rajy, Zara rajy, Israel yvypóra Judá guive, ojagarra mbae oñemeẽva Tupãme guive, ha Ñandejára ipochyeterei pochy mitãnguéra Israel rehe.

Ha Joshua omondo kuimbaekuéra Ai-pe, haéva oĩ Betel rykére, heívo: Pejesareko Ai. Ha umi kuimbae oguata ha ohecha Ai. Ha ojevy Josué rehe, ha hei chupe: Ani oguata opavave tetã, ha katu mokõi su ãrã térã mbohapy su ãrã kuimbae oguata ha oñorairõ táva. Ani regueraha upépe tetã opavave, sai rupi haekuéra. Ha ojeýma ramo mbohapy su kuimbae, ha okañýma umi Ai kuimbae resa guive. Ha umi kuimbae Ai-gua omano mokõipahápe poteĩ kuimbae ichupekuéra guive, ha oñanirõ ichupekuéra okẽha guive, ha ombyai ichupekuéra oguejyha guive, ha opya'ỹ umi tapicha pya, ha oiko y ramo.

Ha Josué ombojavy i ao, ha oguejy yvy ári iñova rehe Ñandejára renondépe pyhare peve, ha'e ha umi Israel mburuvicha, ha omoĩ yvyrakũi iñakã ári. Ha Josué hei, aikotevẽ Señor, mbaére oguejy ne rembiapokue ko tapicha ko Jordán omeẽ chupe pe Amorreo ombyai orérehe; ha oiméramo roime ha roñemity Jordán gotyo. Ha mbaépa chee Israel oñemoambue rire ñemokyre pe itovaja mboyve. Haekuéra hendúvo ko Kananeo ha opavave umi oikóva ko yvy, oñembojáta orérehe, ha ombyaíta orérehe ko yvygui, ha mbaépa rejapota nde réra tuichávare.

Ha hei Señor Josué-pe: Eñepyrũ, mbaére-pa ko nde repytáma nde ova rehe? Ojejavy pe tapicha ha oñemboguái pe ñeẽ joja che ajapo koápe, omonda guive pe mbae oñemeẽva Tupãpe ha omoĩ pe mbae ijáre. Hae ndahaéi oikuaáta umi mitã Israel oñembyaty katupyry umi tovajha chupe, ñeñu ojevy ñepyrũ umi tovajha chupe, hína oñemoĩ maldito. Ndahaéi añemoĩ gueteri oiko peteĩ nde, ãnga ndahaéi peipea pe maldito guive nde chupe. Oñepyrũ haguépe omoñemboe porã tetã ha hei oñemoñemboe porã haguã koẽrõ. Koã mbae hei Señor Ñandejára Dios Israel: pe mbae maldito oĩ peẽme, ndapeikuaamoãi peñembohovái pende enemigo kuéra renondépe, peve pemoipea pe mbae maldito peẽgui. Ha peñembyaty peteĩve koẽ aja opaite peẽ umi ava rehegua, ha oĩta pe ava rehegua ojehechauka Ñandejára, peñemondo umi ava okakuaa rehegua, ha pe ava okakuaa ojehechauka Ñandejára, peñemondo óga rehegua, ha pe óga opohano Ñandejára, peñemondo kuimbae rehegua. Ha avei ãva ojehechauka, oñembotatauka tatápe, ha opavave mbae oĩva ichupe, upe rupi oike tembiapo Ñandejára rehegua, ha ojapo

mbae vai Israélpe.

Ha Josué opuã pyhareve ha ogueru ava tetã katy rehegua, ha ojehecha tetã katy Judá rehegua. Ha oñemboguejy aty rupive, ha oñehechauka aty Zerahite. Ha oñemboguejy kuimbae rupive, Ha ojehechauka Acar, memby Zambri, memby Zará.

Hae oî Josué Achar-pe: Emeẽ tesakã ko árape Ñandejára Túva Israel-pe, ha emeẽ pe ñembojerovia, ha emombeu chéve mbaépa rejapo, ha ani reñomi cherehe. Ha Achar ombohovái Josué-pe, ha hei: Añetehápe che ajejara Señor Dios Israel renondépe, péicha ha péicha che ajapo. Ahecha mbae jerereguápe peteĩ ao porã iñakãrapuãva, ha mokõisã didracma plata rehegua, ha peteĩ apekũ kuarepoti penta didracma rehegua, ha aimoã chupekuéra rehe ha agueru, ha ehenoite umíva oñemi che róga tembiaporãme, ha la plata oñemi hiýpe chupekuéra. Ha Josué omondo mensajero-kuéra, ha okañy carpa-pe campamento-pe, ha koã mbae oñemi hague oĩ i carpa-pe, ha plata oĩ hague iguýpe. Ha umboguejy chupe okápe guive, ha ugueru Josué-pe ha umi tujavete Israel-pe, ha umoĩ chupe Ñandejára renondépe.

Ha Josué ojagarra Acar, Zara ray, ha oguenohẽ chupe Acor okẽre, ha umi mitã kuimbae ichupe, ha umi mitãkuña ichupe, ha umi guacherõ ichupe, ha umi mymba apohare ichupe, ha opavave umi ovecha ichupe, ha ikarpa, ha opavave imbae, ha opavave tetã hendive, ha oguenohẽ chupekuéra Emecacor-pe. Hae oñeẽ Josué Acar-pe: Mbaépa reñembotavy ore? Oñembotavy nde

Ñandejára oñondive avei ko árape. Ha Israel opaite omboguejy chupe ita rupive ha omoĩ chupe ita ryru tuicha, ha Ñandejára opyta ipochyakue guive. Péva rupi hérava oñembohéra Emek achor ko árape peve.

8

Hae jei Ñandejára Josué rehe: Ani rekyje, ani avei remondýi. Regueraha nendive opaite umi tapicha guerreros, ha resẽvo rejupi Ai-pe. Ehecháke: amondo nde po-pe rey Ai ha yvy ichupe. Ha remoĩta Ai, mbaéichapa remoĩ Jericó ha imbohapy avya, ha mbae mymba rembijuruja nde rérape. Emoĩ avei nde rérape ñemondaha táva rapykuéri gotyo.

Ha oñepyrũ Josué ha opavave umi tapicha guerrero ikatu haguãicha oguapy Ai-pe. Oiporavo katu Josué mokõipa tũpa su kuimbae mbarete mbarete-pe ha omondo chupekuera pyhare. Ha omandáta chupekuéra hei: Peẽ peñemokañy tapykuépe táva rire, ani mombyry peiko táva gui, ha peikótama opavave oĩmbáva. Ha che ha opavave umi che ndive roguerojeruréta táva rehe, ha oikótane oñembosako jave umi oikóva Ai ñane rehe, ojuehegui avei ñande ypy, ha ñañemondáta hesekuéra rovái gui. Ha upéicha ojevy rire ñande rapykuéri, ñamboguejy chupe táva guive, ha hei, okañy koã ñande ova guive, upéicha mbaéichapa tenondeve avei. Peẽ katu peñembopu ko ñemiguápe guive, ha peho ko távape. Ko ñeẽ ko rehe pejapo taãnga, ehecháke amanduuka peẽme. Ha Josué omondo

chupekuéra, ha oho pe jesareko-pe, ha oguapy Betel ha Ai mbytépe, Ai yguasu guive.

Ha Josué oñepyrũ porãiterei koẽ pyhareve, ohecha tapicha kuérape, ha oguapy hendive ha mburuvicha ymaguare kuéra tapicha kuéra renonde Ai-pe. Hae opavave tapicha guerrillero iñirũ ndive oguahẽ yvatépe, ha oguatávo oguahẽ táva renondépe kuarahyresẽ guive. Ha umi ñemondyry ha táva rehegua yguasu guive. Ha oiko upe ramo ohecha mburuvicha Ai, oñemombyry ha osẽ oñembyaty hağua chupekuéra oikóva porãite oñorairõ hağua, ijepe ha opavave umi tapicha umi ijepe ndive, ha ijepe ndoikuaái ñemombotaha chupe oĩ tapykue táva. Ha ohecha, ha oñemuhẽ Josué ha Israel ichupe guive. Ha okañuãi tapykuépe Israel memby kuéra rehe, ha umíva okañy táva gui. Ndojejapoi avave Ai-pe ndojesarekoỹva Israel rapykuéri, ha oheja táva ijurujáva ha ohesaỹijo Israel rapykuéri.

Hae hei Señor Josué rehe: Embotuicha nde po nde lanza ndive nde pópe oĩva táva ári, haekuéra rehe nde pópe ameẽma chupe, ha umi oñemikuaáva opuã pyae hendápe guive. Hae Josué ombotuicha ipoha lanza táva ári. Hae umi ñemoĩha oñemboy pyae hendive guive tenda chupe, ha oñeẽ upe omoĩ po, ha oike táva-pe, ha ojopy chugui, ha opyaeveÿ omoĩ táva tata-pe. Haekuéra ojesarekóvo umi oikóva Ai hesegua gotyo, ha ohecha tatakua ovevéva táva guive yvága peve, ha ndorekoveíma moõpa oñemiguáta ko'ápe térã ko'ápe. Ha Josué ha opavave Israel ohecha upéicha ogueraha umi oñemokañýva táva, ha upéicha oguapy tatakua táva-gua yvága-pe, ha oñemoambuévo,

oikotevẽ umi kuimbae Ai-gua. Ha kóva osẽ táva guive oñembyaty hagua, ha oñemokañy mbytépe táva ñembyaty rehegua, kóva koguive ha kóva koguive, ha ojapo kóva kuéra peve ndojepytáiramo kóva kuéra oñembyahýiva ha oñembyahýiva. Ha mbae'oka Ai-pegua ojejapyhy oiko haguépe, ha ogueru chupe Josué-pe.

Haekuéra mitãi Israel oñembotýma ojapouka opavave umi Ai-pe, ha umi tenda-pe ha umi yvyty-pe oguejy-pe, upépe okañy chupekuéra upe guive paha peve, ha ojevy Josué Ai-pe ha oñoty chupe pokã rupive. Ha oñembohasáva ko árape umíva guive kuimbae ha kuña peve, doce mil, opaite umi oikóva Ai-pe. Oĩỹre mbae jepokuapy rehegua oĩva táva ryepýpe, opaite mbae ombosako vaekue iñakãrapuãme Israel memby kuéra Señor ñeẽporã rehe, pe hendáicha ombosakykue Señor Josué pe.

Ha Josué omoñembotata táva tata rupive, yvyraãnga ndoikóiva rupi ojapo chupe opa árape ko ára peve. Ha pe tuvichakuéra Ai-gua omboguejy yvyramáta mokõi rehe, ha oĩ yvyramáta ári peve pytũ, ha oike jave kuarahy, Josué omandáta, ha oguejy pe tete ichupe yvyramáta guive, ha ombojere chupe pe hýpe, ha omoĩ ichupe ita ryru, peve ko árape.

9

Mbaéichapa hendúva umi túva Amorréa-kuéra oĩva Jordáno gotyo, umi oĩva yvytyýpe, ha umi oĩva llanura-pe, ha umi oĩva

opavave costa-pe y guasu-gui, ha umi Anti Líbano gotyo, ha umi Hetéo-kuéra, ha umi Cananeokuéra, ha umi Pereséo-kuéra, ha umi Hevéo-kuéra, ha umi Amorréo-kuéra, ha umi Gergeséo-kuéra, ha umi Jebuséo-kuéra,

Oñembyaty hikuái oñorairõ hagua Josué ha Israel rehe, oñondive opavave.

Haekuéra oikóva Gibeon-pe ohendu opaite mbae ojapo Señor Jericó-pe ha Ai-pe. Ha umia haekuéra ha japo avei haekuéra umi haekuéra ndive pykasũ rehegua, ha oúvo umia haekuéra oñembyaty haekuéra ha oñembosakoi haekuéra, ha ojagarra haekuéra saco tuja ári umi hombro haekuéra rehegua, ha odre vino rehegua tuja ha oñemboyrypy haekuéra oñembojoaju haekuéra. Ha umi kóva umi sapatu ichupekuéra, ha umi sandalia ichupekuéra tuja ha katupyrypyre umi py ichupekuéra, ha umi ao ichupekuéra mombykypyre ichupekuéra ári, ha umi mbujape ichupekuéra umi tembiu rehegua haku ha mohyakã ha mombyrypyre.

Haekuéra oguahẽ Josué rehe táva Israel-pe Gilgal-pe, ha hei Josué rehe ha Israel rehe: Yvy mombyry guive roguahẽ, ha koágã pejapo oréve ñeẽñemi. Hae oñeẽ umi mitã Israel pe Horita rehe: Ehecha mbaeve, ndahaéi che ryepýpe reiko, ha mbaéichapa ndéve ajapo peteĩ ñeẽñemi? Haekuéra hei Josué-pe: Ñande hae nde óga rembiguái. Ha Josué hei chupekuéra-pe: Moõguápa peime ha moõguápa peju? Haekuéra hei: Yvy mombyry iterei guive oúma ñande yára Señor Tupã nde mbae

réra rupi, jaẽndu guau héra ha opaite ojapo Ehipto-pe. ha mbaéichapa ojapo umi tuvichakuérape umi Amorreokuéra, umi oĩvaekue Jordánpe gotyo, Sihón tuvichape umi Amorreokuéra ha Og tuvichape Basánpe, oikóvaekue Astarotpe ha Edreipe. Ha hendúva rire, hei ñandéve umi tuja ñande ha opavave umi oikóva ñande yvy, heívo: Ejapyhy pehendevépe tembiu tape-pe guarã, ha peho topávo chupekuéra, ha peñeẽta chupekuéra: Nde rembiára hae ñande, ha koágã pejapo ñandéve ñemboaty. Koã umi mbujape, hakue roñongatu hese ko ara ñasẽ haguépe roguahẽ haguã peẽme, koágã katu okañy ha oiko oñeẽmbyre. Ha koã ãsoo vino rehegua ñamohẽvaekue pyahu oñembyai, ha ñande ao ha ñande sapatu oñembyakuaa heta tape rupi oguatahaguére.

Haekuéra umi mburuvicha ojagarra umi mbae tembiu orekóva, ha Yara-pe ndoporandúi. Ha Josué ojapo chupekuéra ndive pyaguapy, ha ojapo chupekuéra ndive ñeẽ'aty oñongatu hağua chupekuéra, ha oñembojerovia chupekuéra pe aty mburuvicha kuéra.

Ha oiko mbohapy ára rire ojapo chupekuéra ñemboaty, ohendu hína eguýpe hendive oĩ ha hína hendive oiko. Ha upéi oho mitãkuéra Israel ha oho itáva-pe, ha katu itáva hae Gabaón ha Kefirá ha Beerot ha táva Jarín. Ha ndoñañotĩri ichupe Israel memby kuéra, oñembojerovia rumo ichupe opavave mburuvicha kuéra Señor Tupã Israel rehe, ha oñemondyi opavave tendaguasu mburuvicha kuéra rehe.

Ha hei umi mburuvicha opaite tendaguasu rehe: Ñande ñañeẽ chugui Señor Ñandejara Israel rehe, ha koãga ndaikatúi ñañepoko chupe. Kóva jajapo, jajapyhy porã chupekuéra ha jaguereko porã chupekuéra, ha ndaipóri ore rehe pochy oĩ rupi ñeẽñembyaty oĩva ñañeẽñembyaty chupekuéra. Oikoveta, ha oikoveta yvyrakuaaha ha ykuaaha opavave tendaguasúpe, ojehegui oñeẽ chupekuéra mburuvicha kuéra.

Ha Josué omboaty chupekuéra ha hei chupekuéra: Mbaére peñembotavy chéve pee haguépe mombyry nde guive roime heta, peẽ katu ñande ypykuéra peiko umi oikóva ñandépe. Ha koágã maldito peime, ndoikytĩmbái peichagua tembiakópe, ndahaéi yvyrakuaaha, ndahaéi y jegueraha chéve ha che Ñandejárape. Ha ombohovái chupe Josué, oñeẽvo, oñemomarandu ñandéve opaite mbae omandáva Señor Dios nde Moisés tembirekua ichupe, omeẽ ndéve yvy kóva, ha ombyai ñande ha opavave umi oikóva hese nde ova guive, ha rokya iterei ñande pya rehegua nde ova guive, ha rojapo mbae kóva. Ha koágã ehecháke, ñande ñemomichĩ peẽme, mbaéichapa oĩporã peẽme ha mbaéichapa ohechauka peẽme, pejapo ñandéve.

Ha ojapo chupekuéra péicha, ha omopotĩ chupekuéra Josué upe árape umi po guive mitãkuéra Israel, ha ndojapoukai chupekuéra. Ha Joshua omoĩ chupekuéra yvyrakuaahára ha ykuaahára pásape tekoháp e ha altar Túva rehegua upéva árape. Upévare oiko umi oikóva Gabaón yvyrakuaahára ha ykuaahára altar túva rehegua ko ára peve, ha tendápe oiporavótava Señor.

10

Mbaéichapa hendu Adonibezek, mburuvicha Jerusalén rehegua, Josué ojopy mbaépa Ai ha oñembyai chupe, umi mbae ojapo Jericó ha imburuvicha rehe, péicha avei ojapo Ai ha imburuvicha rehe, ha umi oiko hague Gabaón oheja ha oho Josué ha Israel gotyo. Ha ichupe oñemondýi chupekuéra guive iterei, oikuaa rupi katuete Gabaón hae táva tuichaitéva, ojehechakuaáicha peteĩ umi táva guasu itereíva, ha opavave umi kuimbae ichugui mbarete. Ha Adonibezek, mburuvicha Jerusalén-gua, omondo Elam mburuvicha Hebrón-pe, ha Pidon mburuvicha Jarmuth-pe, ha Jephtha mburuvicha Lachish-pe, ha Dabir mburuvicha Odollam-pe, hei haguã: Peju, pejupi chéve, ha nepytyvõ chéve, ha ñañorairõ Gabaón, oñemondýi haguére Josué-pe ha Israel memby-kuérape. Haekuéra oñemboy po irundyve mburuvicha Jebuseo-kuéra rehegua: mburuvicha Jerusalén rehegua, ha mburuvicha Hebrón rehegua, ha mburuvicha Hierimouth rehegua, ha mburuvicha Lachish rehegua, ha mburuvicha Odollam rehegua, haekuéra ha opavave tapicha haekuéra rehegua. Ha haekuéra oñembyaty Gabaón jerére ha ombotyryry chupe.

Ha umi ñemondóva Gabaón guive omondo Josué-pe campamento Israel-pe Gálgala-pe, oñeẽvo: Ani remboguejy nde po nde servidor kuéra guive, ejua ñandéve pyae, ha eipytyvõ ñandéve, ha embosakoi ñandéve, umi oñembyaty haguére ore rehe opavave umi rey kuéra Amorreo kuéra guive, umi oikóva

yvyty-pe. Ha ojupi Josué Gilgal-gui, hae ha opavave tapicha guerrillero ijakare, opavave ikatupyrýva mbarete-pe.

Hae hae Yara hei Josué-pe: Ani rekyje chupekuéra, nde po-pe guare ameẽ chupekuéra; ndaipotái oĩ chupekuéragui mávave peñepyrũme.

Ha upéicha oúgui opaite pytũ oike Gilgal-gui, Josué oñembyaty hendive pyaỹre. Ha Señor ombyai chupekuéra Israel memby kuéra ova ári guive, ha Señor ombyai chupekuéra myai tuichávape Gabaón-pe, ha okañy chupekuéra tape jupi Oronéin-gui, ha ojapoo chupekuéra Aseka peve ha Makeda peve. Pe oñemi jave haekuéra Israel memby kuéra ova guive pe oguejy Horonim-pe, Señor omboguejy chupekuéra itakuéra granizo rehegua yvága guive Azeka peve, ha hetave omanóva pe granizo itakuéra rupi, pe Israel memby kuéra omoñeẽva kyse rupive ñorairõme gui.

Upéicha oñeẽ Josué Señor-pe, upe ára omoĩ Ñandejára Amorreo Israel po guýpe, upe jave ombyai chupekuéra Gabaón-pe, ha oñembyai Israel memby-kuéra ñova guive. Ha hei Josué: Oime kuarahy Gabaón rehe, ha jasy yvytyỹ Ajalón rehe. Ha oñemboy kuarahy ha jasy oñemboy haguã, Tupã oñangareko peve ichupe vaicha kuéragui, ha oñemboy kuarahy yvága mbytépe, ndohoíri kuarahyresẽme peteĩ ára pukukue peve. Ha ndoikóivai ára upéicha ndahaéi tenondegua ndahaéi paha ára, ikatu haguã ohendu Ñandejára yvypóra rehegua, hae rupi Ñandejára oñorairõ Israélpe.

Ha oñemondýi ko po mburuvicha koã, ha oñemikuaa pe kueva Makkedá-pe. Ha oñemomarandu Josué-pe, oñeẽvo: Ojejuhu mokõi po mburuvicha oñemikuaaỹva pe kuaápe Makkedah-pe. Hae Josué hei: Pemopuã itá pe yuru rehe kaaguy róga, ha pemohenda kuimbae oñangareko hagua hese. Peẽ katu ani peñemboy, pejesareko upe rire pende tovajokuéra, ha peñapyhy hikuái rapykuéra, ha ani pemoneĩ oike haguã hikuái táva-pe, omeẽ rupi hikuái Ñandejára Ñanderu Tupã ñande po-pe. Ha upéicha oiko jave opyta Josué ha opavave tembireko Israel ojapo chupekuéra ojuka ojuka tuicha iterei peve paha, ha umi oñemboporã vaekue oñemboporã umi távape mbaretépe.

Ha opaite tapicha ojevy Josué-pe Makeda-pe hesãimbápe, ha ndaipurũi mbaeve peteĩ avave Israel mitãkuéra iñeẽ rupive.

Ha hei Joshua: Peikũ pe tuja ha pemboguejy umi po mburuvicha koãva pe tuja guive. Haekuéra oguenohẽ po irũ mbohapy rey okápe guive: rey Jerusalén-gua, ha rey Hebrón-gua, ha rey Jarmuth-gua, ha rey Laquis-gua, ha rey Odollam-gua. Ha upéi oguenohẽ chupe Josué rehe, ha omboguaty Josué opavave Israel ha umi oñepyrũva ñorairõ rehegua umi ojeroviáva hendive, heívo chupekuéra: Peho tenonde ha pemoĩ pene py umi ajúra rehe haekuéra rehegua, ha oguahẽvo rire omoĩ pene py haekuéra rehegua umi ajúra rehe haekuéra rehegua. Hae Josue hei chupekuéra rehe: Ani pekya chupekuéra, avei ani pemondýi, peñembarete ha pevya, hákatu péicha ojapo Señor opaite pende rerekuápe, haekuéra peñorairõ chupekuéra rehe. Ha Josué ojuka chupekuéra ha omongurusu chupekuéra poi yvyramáta

rehe, ha oĩ oñemongurusu hína poi yvyramáta rehe pyhare peve. Oiko kuarahy okẽ jave, omandáma Josue, ha oguejy chupe yvyramáta gui, ha ombojere chupe taãnga ryru pe, umi oñemiguáva upépe, ha ombojeréi ita taãnga ryru ári ko árape peve.

Ha Makkedah ojegueraha upéicha ára upépe, ha ojeuka chupe espada ryru rupive, ha oñembyai maymáva mbae oñembyahéiva oĩva chupe, ha ndojehejarei mbaeve chupe oñembyatýva ha oñembyahéiva, ha ojapo túvape Makkedah rey-pe, upéicha mbaéichapa ojapo túvape Jericó rey-pe.

Ha oho Josué ha opavave Israel hendive Makeda-gui Libna-pe, ha oñembotavy Libna-pe. Ha Ñandejára omeẽ chupe Israel pópe, ha ojagarra chupe ha mburuvicha chupe, ha ojauka chupe kyse ryípe, ha opaite mbae oñemanoãva chupe-pe, ha ndojesái chupe-pe oñemboguapýva ha osẽva, ha ojapo mburuvicha chupe mbaéichapa ojapo mburuvicha Jericó-pe.

Ha oho Josué ha opavave Israel hendive Lebna-gui Laquis-pe, ha oñembotýi chupe ha oñembotýi chupe. Ha Señor omeẽ Laquis Israél pópe. Ha ojagarra chupe mokõiha árape, ha ojeuka chupe kyse jurúpe, ha oñembyai chupe, ojapo haguéicha Lebna rehe. Upéicha oñemboy Elam, tuvichakue Gazer-gua, oipytyvõ hagua Lakis-pe, ha Josué omboguejy chupe kyse resape, ha tapicha chupe, peve ndojehejái chupekuéra oñemboguapy térã osẽva.

Ha oho Josué ha opavave Israel hendive Lakís-gui Odolám-pe, ha

ombotyryry ichupe ha oñembotyryrýi. Ha Yara omeẽ chupe Israel po-pe, ha ojagarra chupe ko árape, ha ojauka chupe kyse r-y-pe, ha opavave oñembyasy mbae ñañotỹ-pe ojauka, ojapoháicha Lakís-pe.

Ha oho Josué ha opavave Israel hendive Hebrón-pe, ha oñembotýi chupe. Haekuéra onupã chupe kyse rupive, ha opavave mbae oñembyasy oĩva chupe, ndaipóri oñeñongatu vaekue, umi mbaéichapa ojapo Odollam-pe, oñembyai porã chupe, ha opavave oĩva chupe.

Ha Josué ojevy ha opavave Israel Debir-pe, ha oñembyaty hógape. Oguereko chupe, ha imburuvicha, ha itáva michĩmi, ha oñotỹ chupe kyha pypore rehegua, ha omboguete porã chupe, ha opaite mbae oñemanoãva koápe, ha ndojesareko koápe mbaeve oñemboguapýva, mbaéichapa ojapo Hebrón-pe ha imburuvicha, péicha ojapo Debir-pe ha imburuvicha.

Ha Josué onupã mayma yvy yvytyrusu rehegua, ha Negev, ha yvy ñemby, ha Asedot, ha umi rey ichupe, ndojesaréi chupe oñemboporãva, ha mayma mbae oñembyva tekove rehegua oñembyai porã, upe reko omanduva Señor Tupã Israel. Kadesh Barnea-gui Gaza peve, opavave Gosem, Gibeon peve. Ha opaite umi rey hendive ha yvy hendive opurahéi Josué peteĩ jeýpe, hákatu Señor Dios Israel oñorairõ Israel rehe.

11

Amo pero ohendu Jabis, Asor rey, omondo Jobab-pe, Maron rey, ha Symoon rey-pe, ha Aziph rey-pe. hae mbaéichapa umi rey oĩva Sidón tuichavévape, koã yvyty retãme ha Arabápe Keneroth renondépe, ha koã tata ñu retãme ha Phenaeddórpe hae umi Canaanita oĩva yguasu rykuépe kuarahyresẽme guive, ha umi Amorita oĩva yguasu rykuépe, ha umi Heteo, ha umi Pereseo, ha umi Jebuseo oĩva yvyty-pe, ha umi Heveo, ha umi oĩva Hermón guype Massyma yvy-pe. Ha osẽ haekuéra ha umi mburuvicha haekuéra ndive, ýrõ guare yvyrakuã yguasu rehegua heta rehe, ha kavaju ha karruaje heta iterei. Ha opaite umi rey oñembyaty ha oúma opaite, ha oúma peteĩ tendápe, ha oñembyaty campamento-pe y Marón rehe oñorairõ hağua Israel rehe.

Hae jei Señor Josué rehe: Ani rekyje ichupe ova guive, ikatúgui koẽrõ ko aravo che amoĩ umi oñemboguejýva Israel renondépe. Umi kavaju ichupe rembokañy, ha umi karro ichupe remoĩ tata pe. Ha upei oúva Josué ha opavave umi tapicha guerrero hendive hikuái ári umi y Marón tenonderãite, ha oñembyai hikuái ári umi cerro-pe. Ha Señor omeẽ chupekuéra Señor po guýpe Israel-pe, ha okytĩvo chupekuéra okañyhũ amo Sidón tuichavévape rive, ha amo Maserón rive, ha amo Masoj ñu kuéra rive kuarahyresẽme gotyo, ha okytĩ paũ chupekuéra amo ndojejaréi hağua chupe kuéra mbaeve oñembohovái vaekue. Ha ojapo chupekuéra Joshua oñemboguatáva ombohapéva chupe Señor: kavaju chupekuéra omboguejy, ha karruaje chupekuéra ombotata tata rupive.

Ha Josué ojevy upe árape, ha ojagarra Asor ha tuvichakuéra ichupe, ha Asor oĩ kuri ñepyrũme omandáva opavave umi tëta koãkuéra. Haekuéra ojapo opaite mbae oñembyasy pe upépe kyse rupive, ha omoĩ porã opaite, ha ndojesáivaekue upépe mbae oñembyasy, ha Hazor omoĩ tata rupive. Ha opavave táva umi tetãnguéra rehegua, ha umi tuvicha ichupe rehegua ojagarra Josué, ha oñembouka chupekuéra kyse resape rupive, ha oñembyai porãite chupekuéra, upe oñemoĩ haguéicha ombosakã Moisés ñemboguatahára Señor rehegua. Pero Israel no quemó todas las ciudades fortificadas, excepto solamente Hazor quemó Israel. Ha opavave mbae japopyre chupe oñemondaa ichupe Israel memby kuéra, ha opavave chupekuéra oñembyai porã kyse ryru rupive, oñembyai peve chupekuéra, ndojeheja chupekuéragui mbaeve pya pypukúva. Mbaéichapa oñeẽ Yára Moisés omboguatáhape ichupe, ha Moisés avei oñeẽ Josué-pe, ha upéicha ojapo Josué, ndoikuaavéi mbaeve opaite mbaéguigui oñeẽva ichupe Moisés.

Ha Josué ojagarra opaite yvy yvyty, ha opaite yvy Negeb, ha opaite yvy Gosén, ha pe yvy tĩ, ha pe kuarahyresẽ gotyo, ha yvyty Israel, ha umi yvyke. Umi oĩva yvyty gotyo yvyty Chelcha guive, ha upéva ojevy Seir peve, ha Balagad peve, ha umi tataỹi Líbano-pe yvyty Hermon guýpe, ha opavave umi tuvicha ha'ekuéra oguereko, ha ojapo mano, ha ojapo mano. Ha heta ára Josué ojapo guerra koã rey-kuérape.

Hae ndahaéi oĩ táva haéva Israel ndojagárrai, opavave ojagarra ñorairõme. Que Señor rupive ojapo ombarete ichupe kuéra pya

ojotopa guerra Israel ndive, ikatu oñembyai, ikatu ndojeporui ichupe kuéra tekoporãha, hae katu ikatu oñembyai, mbaéichapa hei Señor Moiséspe.

Ha upéi oúva Josué upe árape upépe, ha omboyke porã umi Anakím upe yvyty guive, Hebrón guive, ha Debír guive, ha Anabót guive, ha opavave Judá guive umi itávape ndive, ha omboyke porã ichupe Josué. Ndaipóri ojeheja Anakim-kuéra Israel memby-kuéra guive, ha katu oĩỹre Gaza-pe, ha Gat-pe, ha Asedó-pe ojeheja.

Ha Josué ojagarra opaite yvy, ojejapóva Señor omandóva Moisés pe, ha omeẽ chupekuéra Josué herencia-pe Israel-pe ñembojao rupi iñembyaty según rehe, ha yvy opyta ñorairõ guive.

12

Ha koã umi mburuvicha yvy rehegua, umi ojapouka umi mitã Israel, ha okakuaavepa yvy chupe gotyo Jordáno guive, kuarahy ñepyrũ guive, guive kañada Arnón peve yvyty Hermón peve, ha opavave yvy Arabá guive kuarahy ñepyrũ guive. Sihon, Amorita-kuéra rey, oikóva Heshbon-pe, omandáva Arnon guive, oĩva valle-pe valle rape rehe, ha Gilead mbyte Jabbok peve, Ammon memby-kuéra tembiapo. Ha Arabah peve y Chinnereth rehegua kuarahyresẽme gotyo, ha peve y Arabah rehegua, y juky rehegua kuarahyresẽme guive, tape Bet-jesimot gotyo rehegua, Temán guive Asedot Pisga pypegua rehegua. Ha Og, Basán rey,

oñemoĩ umi gigante-gui, pe oikóva Astarot ha Edrei-pe Mburuvicha guive yvyty Hermon ha guive Secchai, ha opavave Bashan peve tekoha Gergesi, ha Machi, ha peteĩ mbyte Gilead tekoha Sihon rey Heshbon-gui. Moisés, pe Túva rembiapokue, ha Israel memby kuéra oñembohyru chupekuéra, ha omeẽ chupe Moisés herencia-pe Rubén, ha Gad, ha pe pyte tribu Manasés-pe.

Ha koã umi rey umi Amorreo-kuéra, umi oñeõ Josué ha mitã-kuéra Israel pe ambue lado Jordán-gui, parapegua Balagad pe llanura Líbano-gui, ha peve yvyty Chelcha ojevy haguã Seir-pe, ha omeẽ ichupe Josué umi tribu-kuérape Israel ojerovia haguã oñondive suerte umi-gui. Yvyty-pe, ha yvy ñemby-pe, ha Arabah-pe, ha Asedoth-pe, ha ñu-pe, ha Negev-pe, Heteo, ha Amorreo, ha Cananeo, ha Perizeo, ha Heveo, ha Jebuseo.

Mburuvicha Jericó-gua ha mburuvicha Ai-gua, oĩva Betel rapykuéri, rey Jerusalén, rey Hebrón, rey Jarmuth, rey Lachish, Mburuvicha Porch, mburuvicha Gezer. rey Debir rehegua, rey Gader rehegua, Mburuvicha Hermath, mburuvicha Ader, Túva Lebna, túva Odollam, Rey oho, Rey Taphout, rey Opher, mburuvicha Ophek Arok-gua Asom rey, rey Symoon, rey Mambroth, rey Aziph, Tuvicha Kadesh, tuvicha Zahhak, rey Maredoth, rey Iekom Carmel-gui mburuvicha Odollam Pheneador-gua, mburuvicha Gei Galilea-gua. Tirzah rey, koã rey-kuéra opaite hae mokõipapaha porundy.

13

Ha Josue tujaite oikóva ary mboyvegua, ha hei Ñandejára Josue-pe: Nde reikóva ary mboyvegua, ha yvy opytáva heta herencia-pe ĝuarã. Ha kóva yvy ojehejareíva, ñemby Filisteo-kuéra, Gesiri-kuéra ha Cananeo-kuéra. Guive ñandeỹva Egipto ári gotyo guive Ekron rembe peve, Cananeo kuéra asu gotyo guive, ojehechakuaa po satrapía Filisteo kuéra mbae ramo: Gaza-gua, ha Asdod-gua, ha Ascalón-gua, ha Gat-gua, ha Ekron-gua, ha Eveo-gua. Teman-gui ha opavave yvy Canaán-pe Gaza mboyve, ha umi Sidonio-kuéra Afec peve, umi Amorreo-kuéra rembe peve. Ha opavave yvy Galiath Filisteo ha opavave Líbano kuarahyresẽ guive, Gilgal guive yvyty Hermón ypýpe, oike Hamat peve. Mayma pe oikóva yvyty guasúpe Líbano-gui Maseréth Memphomaim peve. Mayma umi Sidoniakuéra, che haekuéra añembyai Israel ova guive, ha katu emosarambi ichupe terajy rupive Israel-pe, pe hendáicha ndéve ambojerovia.

Ha koágã embyai ko yvy kóva herencia-ramo porundy tribu-pe ha mitã tribu Manasés-pe. Jordán guive táva tuicha guasu peve, kuarahy okuévo gotyo, remeẽta chupe; táva tuicha guasu omokañy. Umi mokõi tendaguasu, ha pe pyte tendaguasu Manasés-gua, pe Rubén ha pe Gad-pe omeẽ Moisés pe ambue gotyo Jordán-gua kuarahy resẽhápe, oñemeẽ chupe Moisés pe tembiokuái Señor-gua. Aroer-gui, upéva oĩva Arnon yakã rehe, ha táva oĩva φάραγγα mbytépe, ha opavave Misor Medeba-gui Opaite umi táva Sihon rey Amorreo-kuéra rehegua, oĩva oñemandáva Heshbon-pe, opa umi ñemby Ammon mitã-kuéra peve. Ha Galaaditis ha umi tembiapo Gesiri ha umi Machati, opaite yvyty Hermon, ha opavave Basanitis Acha peve. Opavave

Og reino Basán-pe, hae omandava Astarot-pe ha Edrei-pe. Ko ojeheja umi gigante-gui, ha Moisés opurahéi chupe ha ombyai. Ha ndahaei oñemboyke Israel mitãkuéra Gesiri ha Machati ha Canaanita, ha oiko tuvichakue Gesiri ha Machati Israel mitãkuéra apytépe ko árape peve.

Except peteĩ tribu Levi-pe ndojepoi herencia, Señor Dios Israel hae herencia ichupe, káda oñeẽ ichupe Señor, ha kóva pe división ojapoi Moisés mitã Israel-pe Araboth Moab-pe, ambue lado Jordán-gui, según Jericó.

Ha omeẽ Moisés pe tribu Rubén-pe oñondive umi clan hekuéra. Ha oiko ichupe umi ñemby guasu Aroer-gui, upéva oĩ ñeẽ rehe yvyty rape Arnon rehegua, ha táva oĩva yvyty rape-pe Arnon rehegua, ha opavave Misor. Heshbon peve, ha opavave táva oĩva Misor-pe, ha Daibon, ha Bamoth Baal, ha Meelboth róga, ha Bashan, ha Bamoth, ha Mephaath ha Kiriathaim ha Sebama, ha Serada, ha Sion Enab yvyty-pe, ha Beth peor, ha Asedoth Phasga, ha Baiththaseinoth, Ha mayma umi táva Misor rehegua, ha mayma tekoha Sehón tuvicha umi Amoréa-kuéra rehegua, upe Moisés onupã chupe ha umi mburuvicha Madiám rehegua, ha Eví, ha Robók, ha Sur, ha Ur, ha Robé mburuvicha oñemano Sión-pe, ha umi oikóva Sión-pe.

Ha Balaam, Beor-gui, pohanohára, oñembojuka ñembojevy-pe.

Oiko katu umi tembiapo Reuben, Jordán tembiapo. Ko hae herencia mitã kuéra Reuben oñondive umi aty ichupe kuéra,

umi táva ichupe kuéra ha umi kokue ichupe kuéra.

Moisés ome peẽ Gad-pe oñondivegua hese. Ha oiko umi tenda rogue haekuéra Jazer, opaite táva Gilead, ha peteĩ vore yvy mitãnguéra Ammon peve Arabah, haéva oĩ Arad renondépe. Ha Heshbon-gui Araboth peve Mizpah rehe, ha Botanim, ha Maan Dibon ñemby peve. ha Enadom ha Othargai ha Bainthanabra ha Sokchotha ha Saphan ha pe oĩmba reino Sihon rey Heshbon-gui, ha pe Jordán omoĩta frontera pe voi parte mar Chinnereth-gui Jordán gotyo kuarahyresẽ guive. Kóva hae la herencia mitãkuéra Gad-pe oñondive ichupe kuéra aty ha oñondive ichupe kuéra táva kuéra, oñondive ichupe kuéra aty ajúra ombojevýta ñenondépe ichupe kuéra tovajáva kuéra, ikatúre oiko oñondive ichupe kuéra aty umi táva kuéra ichupe kuéra, ha umi kokuére ichupe kuéra.

Hae ome Moisés pe pyte tendotakuéra Manasés-pe oñondive hembirekokuéra. Ha ojehu ichupe umi ñemby ha'ekuéra Maan guive, ha opavave reino Basán, ha opavave reino Og rey Basán-pe, ha opavave umi táva Jair rehegua, umi oĩva Basán-pe, pokõi pa táva. Ha hae mbytepyte Gilead-gua, ha Ashtaroth-pe, ha Edrei-pe, táva arapoty Og-gua Bashan-pe, mitãkuéra Machir-pe, mitãkuéra Manasseh-gua, ha haekuéra mbytepyte mitãkuéra Machir-pe, mitãkuéra Manasseh-gua, oñondive hendáva kuéra. Kóva kuéra oñembyatyvaekue Moisés Jordán yguápe, Araboth Moab-pe, Jordán yguápe Jericó gotyo, kuarahyresẽ guive.

14

Ha kóva umi ojapovaekue herencia Israel memby kuérape Canaán yvy-pe, umi ojapo herencia chupekuéra Eleazar sacerdote, ha Josué Nun mbae, ha umi mburuvicha tetã kuéra Israel memby kuéra. Suertes rupive omongetaha, oñemandáva Ñandejára Josué rupive peteĩ sai porãnguéra ha peteĩ mbohapýpe oñembojao. Jordáno gotyo guive. Ha umi Levita-kuérape ndoimeẽi mbae ojejapo hağua oñembojao hağua umípe. Ikatúgui José raykuéra mokõi tendaguasu Manasés ha Efraím, ha ndoñemeẽi mbae yvy Levita-kuérape, ha katu táva oiko hağua, ha umi oñemombyry ichupekuéra mymba-kuérape ğuarã, ha mymba ichupekuéra. Mbaéichapa omanduuka Señor Moisés-pe, péicha ojapo Israel mitãkuéra, ha okyrỹi yvy.

Ha oñembyaty mitã Judá-gui Josué rehe Gilgal-pe, ha hei chupe Caleb Jefone-gui Cenezeo, nde reikuaa pe ñeẽ ohei vaekue Señor Moisés-pe, mitã Tupã-gui, che rehegua ha nde rehegua Cades Barnea-pe. Cuarenta años che aikóta cuando Moisés, Dios rembiapokue, omondo chéve Cades Barnea-gui ojesareko haguã yvy, ha ambohovái ichupe ñeẽ iñakã rupi. Umi che ryvya ojeýva che ndive ombohasáva tetã pya, che katu aikotevẽ porãiterei ahai hagua Ñandejára Ñanderu che rehegua. Ha Moisés oñembyaty umíva árape heívo: Yvy oñepyrũhápe reñemboy ndéve oĩta herencia rupive ha nde mitãnguérape opa ára pukukue, oñemombaapo rehe reñemoirũ haguére Ñandejára Ñandeyára Tupã rapykuéri. Ha koágã oñongatu chéve Señor

ojeporavo mbaéichapa hei, koã irundy mombyry ha po ary, guive oñeẽ Señor pe ñeẽ koã Moisés-pe, ha oho Israel pe tuja, ha koágã ehecháke che ko árape poapy ha po ary-gui. Gueteri che ajehéra ko árape mbarete, ojoguáicha upe jave Moisés omondo chéve, upéicha avei che mbarete ko árape ajeha haguã ha aike haguã ñorairõme. Ha koágã ajerure ndéve ko yvyty koã, oñeẽháicha Ñandejára ko ára úpe, nde rehendu haguére ko ñeẽ koã ko ára úpe. Koágã katu umi Anakim upépe oĩ, táva mbotyha ha tuicha. Oiméramo upéicharõ Ñandejára che ndive, amboguete taãnga chupe, oñeẽháicha chéve Ñandejára.

Ha Joshua omborayhu chupe ha omeẽ Hebron Caleb-pe, Jefone ray, Kenaz ray-pe herencia ramo. Upéicha kóva oiko Hebrón Caleb-pe, Jefone-gua Cenezeo-gua, mbae jerereguápe ára koã peve, upéicha hína ojapo haguére mbae ñeẽ Señor Túva Israel-gua. Pe Hebrón réra oĩ kuri tenonderã Argob Táva, táva guasu Anakim-kuéra pegua, ha yvy opyta ñorairõ-gui.

15

Ha oiko umi tembiapo Judá-pe oñembyaty haĝua umi aty oĩva hendive, umi tembiapo Idumea-gui, umi ñu Sĩ-gui Kadés peve ñepyrũ Líba-pe.

Ha hae oiko umi tape rogue umi-gui Ñemby gotyo peve vore y tuja juky-gui, y tuja-pe ridge-gui ogueru-va Ñemby gotyo-pe. Ha ohasa omboyke pe ojehupiha Akrabin, ha ojereapo Sena, ha

ojupi Ñemby guive ári Kades Barnea, ha osẽ Asaron, ha ojupi oike Sarada, ha osẽ kuarahyresẽ gotyo Kades. ha osẽ Salmona ári, ha ohasáva Egipto yvya peve, ha oikótane ichupe osẽha umi mbae ári ygara, ko hae ichupekuéra mbae Ñemby guive.

Ha umi tembiapo kuarahyresẽ guive, opaite y aty juky peve Jordán-pe. Ha umi tembiapo ichupe Yvate guive, ha pe akã y aty guive ha pe vore Jordán guive. Oñemboy umi tembiapo Betahlaam-pe, ha ohasa Yvate guive Betarabah-pe, ha oñemboy umi tembiapo ita Baion-pe, Ruben rajy. Ha upéi oñemboyva umi tembiapo irundy-ha Achor yguasu rehegua rehe, ha oguejy Gilgal-pe, haéva oĩva upe oñemboyva-pe Adummim rehegua, haéva oĩva Líba rehe upe yguasu-pe, ha ohasáva upe y ypukú kuarahy rehegua rehe, ha oikótava chupe upe osẽha ypukú Rogel. Hae oñemboyvy umi mbae ñemby oñembyahýi kaaguasu Hinnom-pe, oñembyaty yvate Jebusita-pe ñemby Ñemby-gui; kóva hae Jerusalén. Ha oñembyahýi umi mbae ñemby oñembyaty yvyty ñemboyvy-pe, haéva oĩ oñeñemboa ára kaaguasu Hinnom-pe yguasu gotyo, haéva oĩ hendágui yvy Refaim-pegua yvate Norte-pe. Ha ohasa pe tekoha yvate guive pe yvy yvate y ypykue Naftó-pe, ha ohasa pe yvy yvate Efrón-pe, ha oguata pe tekoha Baal-pe, kóva hae táva Iarim. Ha ojevyãta tetã rape Baal guive yguasu ári ha ohasa oúta yvyty Assar ári kuatiã táva Jarin guive Yvate guive, péva hae Chaslon, ha oguejyta táva kuarahy ári, ha ohasa oúta Ñemby ári. Ha oñembohasáva pe tembiapo Ekron rapykuéri gotyo yvate ári, ha oñembohasáva umi tembiapo Succoth-pe, ha oñemboguejýta umi tembiapo Ñemby ári, ha oñembohasáva Libnah ári, ha oñembóta pe osẽha

umi tembiapo-gui yguasu ári. Hae umi ñemby havápe guive yguasu, pe yguasu tuichavéva oñembyha. Koãva umi ñemby mitãnguéra Judá-pe jerére oñondive umi aty havápe.

Ha Caleb, Jephunneh memby, omeẽ peteĩ porción Judá memby apytépe Tupã mandu rupive, ha Josué omeẽ chupe pe táva Arboc, Anak táva guasu, kóva hae Hebrón. Ha Caleb, Jephunneh memby, omoĩporã upe guive mbohapy Anak memby: Susi, Tolami ha Ahimã. Ha Caleb oñemboy upégui umi oikóva Debir-pe, ha Debir réra ymave oĩ Kuatia Táva.

Hae oî Caleb: Mávapa ojapytáta ha ombyai Táva Kuatia rehegua ha oguereko chupe, ameẽta chupe che rajy Achsah tembireko ramo. Ha Otoniel, Cenez rembi'a, Caleb ryke'y, ojagarra chupe, ha omeẽ chupe Acsa irajy kuñahápe. Ha oiko ojehúvo oho jave hendive ha ombohováiva chupe heívo: Ajerure che ru yvy, ha opurahéi asno guive, ha hei chupe Caleb: Mbaépa nde rehegua? Hae hei chupe: Emeẽ chéve mbaraete, umi yvy Negeb-pe emeẽma chéve, emeẽ chéve Bothanis. Ha omeẽ chupe Gonathlah Yvate ha Gonathlah Yvy Guype.

Koã hae pe herencia tribu Judá mitã kuéra rehegua. Oiko hague táva ichupe táva upe tribu mitã Judá ári límite Edom ári upe kaaguy, ha Baseeleel, ha Upéicha, ha Hazor. ha Ikam, ha Regma ha Arouel. ha Kadesh, ha Asorionain ha Mainam ha Balmaana, ha umi táva michĩmi hese, Ha umi táva Aseróna, kóva hae Asóra, ha Nde, ha Salma, ha Moladah, ha Seri ha Baalath ha Cholasheola, ha Beersheba, ha umĩ táva michĩmi ichupe ha umĩ

kokue rendápe ichupe, Bala, ha Bakok, ha Asom, ha Elboudad, ha Bethel ha Hormah ha Ziklag ha Macharim ha Sethennak ha Labos, ha Sale, ha Eromoth, táva mokõi pa porundy, ha umi tâvai ichupe rehegua.

Pype pe tataỹre oĩ Astaol, ha Raa, ha Assa. Ha ʻPámen, ha Tanỗ, ha ʼIluthỗth, ha Maianí, ha Jermouth, ha Odollam, ha Membra, ha Saocho ha Iazeka, ha Sakarim, ha Gadera ha umi chacra ichupe, táva papoapy ha irundyve, ha umi tavai ichupekuéra. Seneh, ha Adasan, ha Magadalgad, ha Dalad, ha Maspha ha Iachareel. ha Basedoth, ha Ideadalea, ha Chabra, ha Maches, ha Maachos. ha Gedor, ha Bagadiel, ha Noman, ha Machedan, táva paha pokõi, ha umi tỹi ichupekuéra Lebna, ha Ithak, ha Enoch, ha Ianã ha Nasib, ha Keilam, ha Akiezi, ha Kezib, ha Bathesar, ha Ailom, pa táva, ha umi tỹi hendive. Ekron, ha umi táva michĩmi ichupe, ha umi óga kaaguy ichupekuéra, Ekron-gui Gemna peve, ha opavave oĩva Asedoth hiaguĩ, ha umi tâvai ichupekuéra, Asiedoth ha umi táva michĩmi ichupe, ha umi óga okápe ichupe, Gaza ha umi táva michĩmi ichupe, ha umi óga okápe ichupe peve y ysyry Egipto rehegua peve, ha y guasu tuichavéva omohaãnga.

Ha yvytyrusúpe oĩ Samir, ha Jeter, ha Socoh. Ha Ñandejára, ha táva Kuatiañeẽ, kóva hae Debir ha Anon, ha Into, ha Manna ha Aisam ha Gosem, ha Halu, ha Hanna, ha Gilom, táva pateĩ-papõ, ha umi tâvai ichupekuéra. Airem, ha Remna, ha Soma. ha Jemain, ha Baethachu ha Phakoua. ha Euma, ha táva Arbok, kóva hae Hebrón, ha Sorath, táva porundy, ha umi kokuéra

ichupe kuéra. Maon, ha Carmel, ha Ziph, ha Juttah, ha Jariel, ha Arikam, ha Zakanaim, ha Gibeah, ha Timnah, táva porundy, ha umi tâvai ichupe. Ailoua, ha Beth zur, ha Geddon, ha Magaroth, ha Bethanam, ha Thekoum, táva poteĩ, ha umi tâvai ichupe. Kiriath baal, koã hae táva Jarim, ha Sotheba, mokõi táva, ha umi kokue henda. ha Baddargeis, ha Tharabaam ha Ainon. Ha Aiochioza, ha Naflazon, ha umi táva Sadon, ha Arcades, táva pokõi, ha umi tâyiete ichupe.

Ha pe Jebuseo oiko Jerusalén-pe, ha ndaikatúi umi mitã Judá ombyai chupekuéra, ha oiko umi Jebuseo Jerusalén-pe ko árape peve.

16

Ha upéicha oiko umi tekoha mitã Joségui Jordán guive, Jericó rapykuéri guive kuarahyresẽ guive, ha ojupíta Jericó guive yvytyrusu pe, kaaguy ñanderekoỹ pe, Betel Luz pe. Ha osẽta Bethel-pe, ha ohasáta umi tekoha rape Ahatarthi-gui. Ha ohasa y ári pe yguasu ári umi mbae Aptalim peve umi mbae Bet horon pe yvy guýpe, ha oĩta pe osẽha ichupe ári pe yguasu. Ha oguereko herencia umi mitãkuéra Josépe, Efraím ha Manasés.

Ha oiko umi tenda rape Efraím ray kuéra oñondive hembiaty, ha oiko umi tenda rape herencia mbae orekuéra kuimbae guive Atarot ha Erok peve Bet-horon yvatégui ha Gazara. Ha oúta umi mbyjavere pe y ári Icasmon-pe Yvate guive Haku, ojereaíta

Kuarahyresẽme gotyo Thenasa-pe, ha Shelesh, ha ohasa Kuarahyresẽme guive Ianoka-pe. hae Macho-pe, ha Ataroth-pe, ha umi tâva michĩmi haekuéra rehegua, ha ou-ta Jericó ári, ha osẽ-ta Jordán ári. Ha Táfou guive oho-ta umi tekoha ýpe rehe Chelkana-pe, ha oĩ-ta pe osẽha ichupe ýpe rehe. Kóva pe herencia tribu Efraím-gua oñondive umi aty ichupe.

Ha umi táva oñemohendapyre umi mitã Efraím-pe apytépe herencia mitã Manasés rehegua, opavave umi táva ha umi tavai ichupe. Ha ndoikuaavéi Efraím pe Kananeokuéra oikóva Gazer-pe, ha oiko pe Kananeokuéra Efraím-pe ko árape peve, oguahẽ peve Faraón rey Ehipto-gui, ha ojagarra chupe, ha omoĩ chupe tata-pe, ha pe Kananeokuéra-pe, ha pe Fereseokuéra-pe, ha pe oikóva-kuéra Gazer-pe, ojehukapáma, ha omeẽ chupe Faraón dote-pe pe imembykuérape.

17

Ha oiko umi tekoha tendaguasu tribu mitã kuéra Manasseh rehegua, hae peteĩha José-pe, Machir peteĩha Manasseh ru Gilead, kuimbae hae guerrero oiko, Gilead-pe ha Bashan-pe. Ha oiko vaekue Manasés mitã kuérape oĩmbývape oñondive hembirekokuéra rehe: Iezer mitã kuérape, ha Kelez mitã kuérape, ha Ieziel mitã kuérape, ha Sychem mitã kuérape, ha Symarim mitã kuérape, ha Opher mitã kuérape; koã kuimbae oñondive hembirekokuéra rehe.

Ha Salpaad, Opher memby, ndoikóivai chupe memby kuimbae, ha katu mitãkuña, ha koãva umi téra umi mitãkuña Salpaad rehegua: Maala, ha Noua, ha Egla, ha Melcha, ha Thersa. Haekuéra oñemboy Eleazar sacerdote-gui ári, ha Josué ári, ha umi mburuvicha-kuéra ári, heívo: Tupã omandáma Moisés po rupive omeẽ oreve herencia ore ryvya-kuéra mbytépe, ha oñemeẽ chupekuéra Señor mando rupive suerte i ru ryvya-kuéra apytépe. Ha ojejapo pe isyry haekuéra Anassa-gui, ha kaaguy Labek Galaad yvy-gui, upéva oĩ Jordáno kotýpe. Porque mitãkuña hijo-kuéra Manasés-pe orekληρονόμησα herencia hermano-kuéra ichupe apytépe, ha yvy Galaad oiko hijo-kuéra Manasés opyta-vaekue-kuérape.

Ha oiko umi Manasés remikotevẽ tembiapo Delehanath, haéva oĩ oñondive umi Anath remikotevẽ tova rehe, ha oho umi tembiapo rehe Jamin rehe ha Jassib rehe Taphthoth ypykue rehe. Manasseh-pe oĩta, ha Tafet oĩta Manasseh rembeýpe Efraím memby kuérape ğuarã. Ha pe yvyraã oguejýta ári kaaguy Charan ári Ñemby gotyo kaaguy Jariel gotyo, terebinto pe Efraim mbytépe táva Manasés, ha yvyraã Manasés ári pe yvate gotyo pe y guasu gotyo, ha oĩta ichupe pe osẽha yguasu. Líbos-gui Efraím-pe, ha Bórrãn ári Manasés-pe, ha pe y oĩta límite ichupe kuérape, ha Asév ári oñembojoajúta Bórrãn ári, ha Isacar-pe kuarahyresẽ-gui. Ha oĩta Manasseh-pe Issachar-pe ha Asher-pe Baitan ha umi itáva, ha umi oikóva Dor-pe ha umi itáva, ha umi oikóva Megiddo-pe ha umi itáva, ha pe mbohapyha Mapheta-gui ha umi itáva.

Ha ndoikuaáikatu Manasés ray'ỹkuéra oñembyai hağua táva koãkuéra, ha oñepyrũ Canaán-gua oiko hağua yvy koápe. Ha oiko upéicha oikóva Israel memby kuéra ombarete, ha ojapo Canaán-ygua kuéra ñemboguata-hápe, omboyke hağua chupekuéra ndoporojukái chupekuéra.

Ombohováipa mitãkuéra José Josué-pe, heívo: Mbaérepa remohenda oréve mbae oñemboheraguapy peteĩ ha oñembohysýi peteĩ? Che hae tapicha heta, ha Ñandejára omomorãmbi chéve. Ha hei chupekuéra Joshua: Oiméramo hetaiterei peiko, pejupi kaaguasúpe ha pemopotĩ penderehe, oiméramo omombyta peẽme yvyty Efraím. Haekuéra hei: Ndojegustái ñandéve yvyty Efraím, ha kavaju poravopyre ha kuarepoti oguereko Kananeo oikóva hendive Bet-seán-pe ha táva michĩmi-kuérape, kora Jezreel-pe. Hae hei Josué umi mitã Josépe: Oiméramo tetã tuicha nde ha mbarete tuicha reguereko, ndaikatúi ndéve suerte peteĩ, Pe kaaguy ojehejáta ndéve, hákatu kaaguy hae ha ndemopotĩta ichupe, ha ojehejáta ndéve, ha upe jave remboykepa porãta pe Kanána, hákatu kavaju poravopyre oĩ ichupe, nde katu reimbareteve ichugui.

18

Ha oñembyaty opaite tendota mitã Israel Shiloh-pe, ha omoĩ hendive pe tenda jehechauka rehegua, ha yvy oñembyai hesẽme.

Ha oñemoĩ hikuái Israel memby kuéra, umi noipytyvõỹva, pokõi aty. Hae Josué hei Israel memby kuérape: Mbaépa peve pekansy peguereko hağua yvy omeẽva Ñandejára Ñanderu Tupã ñandéve? Emeẽ nde yvy guive kuimbae mbohapy peteĩteĩ tendaguasu guive, ha oñemboyvy rire oguata porã yvy, ha ohai porã chupe che renonde, oñembojao vaherã ramo chupe. Ha oguata chupe rehe. Ha ojaipe chupekuéra pokõi mbaekuéra, Judá oñemboýta chupekuéra ñemby Yvytu guive, ha mitãkuéra José oñemboýta chupekuéra Yvytuỹ guive. Peẽ katu pembohasakue yvy pokõi mbae, ha peregueraha koápe che rehe, ha amoasãita peẽme suerte Ñandejára Ñanderu ñande mboyve. Ndahaéi porción Leví raỹkuérape nde apytépe, sacerdocio Señor-gui hae porción, ha Gad ha Rubén ha peteĩ vore tribu Manasés oguereko herencia hikuái Jordán gotyo kuarahyresẽme, omeẽvaekue chupekuéra Moisés Señor rembiapokuéva.

Ha umi kuimbae oñepyrũ ha oho, ha Josué omandáva umi kuimbae umi oho-va ojesareko hağua pe yvy, hei-vo: Peho ha pejesareko pe yvy, ha peju che rehe, ha koápe amoasãi peẽme mbae oñembojao Jehová renondépe Silo-pe. Haekuéra oho ha oguata yvy ári, ha ohecha chupe, ha ohai chupe oñondive táva kuéra, pokõi vore aranduka pe, ha ogueru Josué pe. Ha Josué ombohasáva chupekuéra suertes Silo-pe Señor renondépe.

Ha osẽ pe suerte tribu Benjamín peteĩha según clanes ichupe, ha osẽ pe límites pe suerte ichupe mitã Judá ha mitã José mbytépe.

Ha ojejapo ichupekuéra umi yvyrokaite Yvate guive, Jordán guive ojehupiytáta umi yvyrokaite Jericó ykére gotyo Yvate guive, ha ojehupiytáta yvyty ári yguasu peve, ha oikótáva ichupe osẽha Mabdarítis Betón. Hae ohasáta upégui umi tembiapo Luz yvate gotyo Luz Ñemby guive mbaeve, ko hae Betel, ha oguejýta umi tembiapo Matarot Orech yvyty ári, haéva oĩva Ñemby gotyo Bet-horon yvy guýpe.

Hae ha ohasa umi tembiapo ha ohasa ári pe mbae pe ohecha guive yguasu guive Yvytu Ñotỹ guive pe yvyty ári pe ova Baitoro Yvytu Ñotỹ, ha oiko iỹva pe osẽha Kariata Baala, kóva hae Kariatiarina, táva mitãkuéra Juda, kóva hae pe mbae pe ári yguasu.

Ha pe vore oñeñeẽva Ñemby gotyo Kariath Baal vore guive, ha ohasa porã umi tenda rape Gasin-pe, ysyry Naphto ári. Ha oguejy umi tembiapo peteĩ vore ári, kóva hae oñembohasáva ári ova Sonnam, haéva Emek Rephaim vore guive Yvate, ha oguejy Gaienna Jebousai aty ári guive Ñemby, oguejy Rogel ypykue ári, Ha ohásata ári pe ykua Betsemes rehe, ha ohásata ári pe Galilot rehe, upéva hae oĩva omotenonde gotyo pe ojehupyty Etam rehe, ha oguejýta pe itá Baion mitãkuéra Rubén rehe. Ha ohasáta Betarabá yguápe rupive Yvate guive, ha oguejýta umi tekoha ári yguata yguápe rupive Yvate guive. Ha upéicha oĩta pe osẽha umi tekoha rape rehe pe yvatekue yguasu juky rehegua yvate gotyo Norte-pe oikévo pe vore Jordán-pe guive Ñemby-gui, kóva umi tekoha hae Ñemby-gui.

Ha Jordán oñembojao parte este-gui, koã hae herencia Benjamín remikotevẽ, umi ñembojao ijere jerére ñemohenda rehe.

Ha ojejapo umi táva Benjamín remikotevẽ rehegua oñondive umi reta umíva rehe: Jericó, ha Betegai, ha Amekasis, ha Baithabara, ha Sarai ha Besana ha Aien, ha Phara, ha Ephrathah, ha Caraphah ha Chephirah ha Moni ha Gibeah, táva papaha mokõi ha umi tâva michĩmi ichupekuéra Gibeon, ha Ramah ha Beeroth. ha Mass ha Miron ha Amok ha Phira, ha Kaphan, ha Nakan, ha Zelekan, ha Thareela Ha Jebus, kóva hae Jerusalén, ha Gabaoth, Iarim, táva pahapy ha mbohapýpe, ha umi távai ichupe kuéra, kóva pe herencia mitã kuéra Benjamín-pe oñondive aty kuéra ichupe kuéra.

19

Ha osẽ pe mokõiha suerte umi mitã Simeón-gua, ha oiko pe herencia ichupe umi mbytépe suerte umi mitã Judá-gua. Ha oiko chupe hikuái suerte Beerseba, ha Samaa, ha Moladah. ha Arsola, ha Bola, ha Jason, ha Erthoula, ha Mbaeporã ha Hormah ha Sicelac, ha Baithmachereb ha Sarsusin. ha Batharoth, ha umi kóke ichupe, távakuéra papoapy ha mbohapy, ha umi távai ichupe. Kirirĩ, ha Haku, ha Jether, ha Asan, táva irundy ha umi tỹ hesekuéra. jerére táva ichupe peve Balek oho Bameth rehe Yvytu Ñotĩ, kóva hae mbae jeguereko aty mitã Simeón rehe aty ichupe. Lot Judá-gui ou herencia tribu Simeón mitã-kuéra-pe, ikatúre porción Judá mitã-kuéra-pegua tuichave chupe guarã, ha

ogueregko herencia Simeón mitã-kuéra lot chupe guarã mbytépe.

Ha osẽ pe suerte mbohapyha Zabulón-pe oñondive ichupe tetã aty, oĩta pe ñemby herencia chupe, Esedekgola ñemby ichupe. Peỹ ha Magelda, ha oñembojoaju Betarabá ári peỹme haéva oĩ Jeknam rovái. Ha ojevy Seddouk guive, opa guive kuarahyresẽ guive Beth shemesh ári umi ñemby Chaseloth aith ári, ha ohasa Dabiroth ári, ha ojupi Phanggai ári. Hae jey ojevýta hendive guive oposición-gui este ári Geba, ári táva Kattath, ha opasáta ári Rimmon Itakuatia itakusu. Ha ojereaháta umi tembiapo yvate gotyo Hamath-pe, ha oĩta pe osẽha hendáva Zifrón-pe. ha Katanath, ha Nabaal, ha Symoon, ha Jericho ha Baithman. Kóa hae la herencia la tribu mitã Zabulón rehegua según clanes ichupe, táva ha aldea ichupe.

Ha Issachar-pe osẽ pe suerte irundiha. Ha oiko umi tape rembiapo ichupekuéra Iaziel, ha Chasaloth, ha Sunam. ha Agis ha Siona ha Reeroth ha Anachereth ha Dabiron, ha Kishon, ha Rebes, ha Remmas, ha Ieon, ha Tomman, ha Aimarek ha Bersaphes. Ha ojuehe umi tembiapo ári Gathbor, ha ári Salim oñondive y, ha Beth shemesh, ha oĩta ichupe pe osẽha umi tembiapo pe Jordan. Kóva hae la herencia tribu mitãkuéra Isacar rehegua oñondive aty ichugui, la táva ha la tavai ichugui.

Ha osẽ pe suerte poteĩha Aser-pe oñondive umi tetã avakuéra ichupe. Ha oiko umi ñemby haekuéra Exeleketh, ha Aleph, ha Baithok, ha Keaph, ha Elimelech, ha Amiel, ha Maasá, ha oñembojoajúta Carmelo rehe kávo gotyo, ha Sión rehe, ha

Labanath. Ha ojejerevy kuarahyresẽgui ha Baitegenetgui, ha oñembojoaju Zabulõme ha Ekgaíme, ha Ftaiel Yvateguápe, ha oike tendápe Safthaibaithmegui ha Inaelgui, ha ohasa Chobamasomélpe. Ha oúva, ha Rahab, ha che amembya, ha Kanthan peve Sidón tuichavéva rehegua. Ha ojevýta umi tembiapo Ramah-pe, ha peve ysyry Masphassat, ha umi Tyrio-kuéra rehegua, ha ojevýta umi tembiapo Jasiph ári, ha oikóta iñesẽha ichupe y guasu, ha Apoleb, ha Echozob. ha Archob, ha Aphek, ha Rhaau. Koã hae herencia tribu mitãkuéra Aser oñondive démous ichupe, táva ha umi aldea ichupe.

Ha Neftalípe osẽ pe suerte poteĩha. Ha oiko umi mbuguakuéra ichupe Moolam, ha Mola, ha Besemiin, ha Arme, ha Nabok, ha Iephthamai, peve Dodam, ha oiko umi ohasáva ichupe Iordanes. Hae ojevy umi tembiapo ári yguasu Aththabor-pe, ha ohasa upégui Iakana, ha oñembyaty Zebulun rehe Ñemby guive, ha Asher oñembyaty yguasu rehe, ha Jordán kuarahy resẽ guive.

Ha umi táva oñembokatupyry Tiro-kuéra rehegua, Tiro, ha Omatadaket, ha Ceneret, ha Armath, ha Arael, ha Asor, ha Jarra-kuéra, ha Assarion, ha yvykui Asor Ha Keroe, ha Megalaarim, ha Baiththame ha Thessamys. Kóva hae pe herencia tribu mitã kuéra Neftalí rehegua.

Ha Dánpe osẽ pe suerte pokõimby. Ha oiko chupe umi ñemby haekuéra Sarath, ha Asa, ha umi táva Sammaus, ha Salamis, ha Yvya, ha Silatha, ha Ojagarra, ha Timnah ha Ekron, ha Alcatha, ha Begeton, ha Gebeelan, ha Azor, ha Banaibakat ha

Gethremmon, ha Hierakon ñemby yguasu-gui pypuku Joppa-pe. Kóva pe herencia tribu mitã kuéra Dan oñondive umi clan ichupe kuéra, umi táva ichupe kuéra ha umi tãvai ichupe kuéra.

Ha umi mitã Dan oho ha omboguata Lachís, ha ojopy chupe, ha oñotỹ chupe kyse ryepýpe, ha oiko chupe ha ohenói pe téra chupe Leshem dan.

Haekuéra oho oike hagua yvy rehe oñondive hembiapokue, ha ome mitãkuéra Israel mbae oñemosarambi Josué-pe, mitã Nun-gui, haekuéra apytépe. Túva Ñandejára rembiapópe, ha omeẽ chupe táva ojerure haguéva, Timnath serah, oĩva Ephraim yvytyýpe, ha omopuã táva, ha oiko hýpe.

Koãva umi división oñemeẽva herencia ramo Eleazar sacerdote, ha Josué Nun-gua, ha umi mburuvicha familia-gua umi tribu-pe Israel-gua suerte rupive Silo-pe Señor renonde, okápe umi okẽ carpa testimonio-gua, ha oho oike hagua yvy-pe.

20

Hae oñeẽ Señor Joshua-pe heívo, Ñeẽ umi mitã Israelpe, heívo: emeẽ umi táva ñembyahýi rendápe, umi chee ndéve rupi Moisés. Ñembyahýi pe mbaekuaáhape pe opatávape yvya akuẽ'ỹre, ha upéicharõ peẽme umi táva ñembyahýi, ha nañemanomoãi pe mbaekuaáha pe ñembohovái rugua pe yuguy rupive, peve oñemboy upe aty mboyve pe juzgamiento-pe.

Ha oñembojao Kadesh Galilea-pe, yvyty Neftalí-pe, ha Siquem yvyty Efraím-pe, ha táva Arbok, kóva hae Hebrón, yvyty Judá-pe.

Ha upépe lo Jordáno pérape omeẽ Bosór lo kaaguýpe lo planópe Rubén tribúgui, ha Aremót Galaádape Gád tribúgui, ha Gaulón Basanítidigui Manasés tribúgui.

Kóva umi táva umi oñehenóiva Israel memby kuérape ha umi ambue tapicha oikóva hendive, oñembyaty hağua upépe opaite ojapo yvypórape ñandejáraỹre, ani hağua omano umi po rupive oñembohetáva kuimbae, ojee peve oñemboy aty mbytépe ojeheka hağua hekojoja.

21

Ha oñemboguejy umi túva tetãygua umi mitã Levi rehegua Eleazar sacerdote rehe, ha Josué Nun rembireko rehe, ha umi túva tendota pehẽngue rehegua umi tendota Israel-gua guive. Ha chee chupekuéra Shiloh-pe Canaán yvy-pe, cheévo: Omandáma Ñandejára Moisés po rupive omeẽ orérehe táva oiko hağua ha umi ñuã ñande mymba kuérape. Hae umita Israel omboguejy umita Levita oñembyaty rupi Señor rembipota umita táva ha umita kokue oñemongakuaáva chupe.

Ha osẽ pe suerte pe távape Coat rehegua, ha oiko pe mitãkuéra Aarón rehegua, pe sacerdotekuéra, pe levitakuéra, pe tribu Judá guive ha pe tribu Simeón guive ha pe tribu Benjamín guive,

suerte rupive, táva papoapy ha mbohapýpe.

Ha umi mitã Kaath-pe umi oĩvape, pehẽngue Efraim guive ha pehẽngue Dan guive ha peteĩ vore pehẽngue Manasés guive, suerte rupive, pa táva.

Hae mitã Gersón-pe, tribu Isacar-gui, tribu Aser-gui, tribu Neftalí-gui ha mitã tribu Manasés-gui Basán-pe, táva pahapy mbohapyirundy.

Ha Merari memby kuérape oĩhápe hendýi oñondive, guive tribu Rubén ha guive tribu Gad ha guive tribu Zabulón sortépe, táva papaha.

Hae mitãkuéra Israel omeẽ Levita-kuérape táva-kuéra ha kaaguy oñemongakuaáva chupe, mbaéichapa omandua Señor Moisés-pe, suerte rupive.

Ha omeẽ pe tribu mitã Judá-gua ha pe tribu mitã Simeón-gua ha pe tribu mitã Benjamín-gua guive umi táva koãva, ha oñehenói. Umi mitãkuéra Aaron-pe, umi tapicha Caat-pegua guive, umi mitãkuéra Leví-pegua, upéicha koãva-pe oiko umi suerte. Ha ome chupekuéra pe Kiriath arba, táva tuichavéva umi Anak-gua, kóva hae Hebrón pe yvyty Judá-pe, umi koẽ ñu ojere haguã ijerére. Ha umi kokuéra táva rehegua, ha umi távai chupe rehegua, omeẽ Josué umi mitãkuéra Calebe mitã Jefone rehegua jagueroguatápe.

Ha Aarõ ray kuérape omeẽ táva ñembyai oñemanoõva guarã, Hebrõ, ha umi mbae oñemombyry hague oĩva hendive, ha Lemna, ha umi mbae oñemombyry hague oĩva hendive. Ha Ailom ha umi oñemombyry chupe, ha Tema ha umi oñemombyry chupe, Ha pe Pukavy ha umi oñemombyry kóva, ha pe Debir ha umi oñemombyry kóva Ha Asa, ha umi mbae oñemombyry kóva, ha Tanu, ha umi mbae oñemombyry kóva, ha Betsemes, ha umi mbae oñemombyry kóva, táva porundy koã mokõi tendaguasu guive. Ha upégui tribu Benjamín-gui, Gabaón ha mbae oñemombyry chupe, ha Gatet ha mbae oñemombyry chupe, Ha Anatot, ha umi mbae oñemohendapyre koápe, ha Gamala, ha umi mbae oñemohendapyre koápe, táva irundy. Mayma umi táva mitãkuéra Aarõ-pe umi sacerdote-kuéra, papaha.

Hae umi tetãme umi mitã Caatgua, umi Levitagua umi oĩvape umi mitã Caatgua guive, ha oiko táva umi sacerdotegua ichupekuéra tribu Efraimgua guive. Ha omeẽ chupekuéra pe táva oñembyaíva rehegua, pe kuaáva ojukáva rehegua, Siquem, ha umi oñemombyry koápe, ha Gazara ha umi ojehu chupe, ha umi oñemombyry koápe. Hae Beth horon, hae umi mbae oñemombyry koãva, táva irundy. Ha upégui Dán tribu guive, Elkothaim ha mbae oñemombyry koápe, ha Gethedan ha mbae oñemombyry koápe, Ha Aijalon, ha umi oñemohendapyre chupe, ha Getheremmon, ha umi oñemohendapyre chupe, táva irundy. Ha avei peteĩ mitã tendaguasu Manasés-gui, Taanac, ha umi mbae oñemombyry chupe, ha Iebata, ha umi mbae oñemombyry chupe, táva mokõi. Opaite táva paũ, ha umi mbae

oñemombyry chupe umi oĩva hendive, umi tekohápe mitãkuéra Kohath-pe umi oĩva gueteri.

Ha pe mitãkuéra Gershon-pe, pe Levitas, pe medio tribu Manasseh-gui, pe táva oñemohendáva pe oñemboguetéva-pe, pe Gaulon Bashan-pe, ha pe oñemohendáva kóva, ha pe Bezer, ha pe oñemohendáva kóva, táva mokõi. Ha tribu Isacar guive, Kisón ha umi mbae oñemombyry chupe, ha Deba ha umi mbae oñemombyry chupe, Ha Ramoth ha umi oñemombyta chupe, ha Ypykuéra Kuatiañeẽgua ha umi oñemombyta chupe, táva irundy. Ha umi tribu Asher guive Basellath ha umi mbae oñemombyry chupe, ha Dabbon ha umi mbae oñemombyry chupe Ha Chelkat, ha umi oñemombytapyre koápe, ha Rahab, ha umi oñemombytapyre koápe, táva irundy. Ha Neftalí aygua guive, táva oñemohendáva pe oñemanoõhápe, Kadés Galilea-pe, ha umi oñemohendáva chupe, ha Nemat, ha umi oñemohendáva chupe, ha Temón, ha umi oñemohendáva chupe, táva mbohapy. Opaite umi táva Gershon rehegua oñondive umi aty haguã, táva pahapy.

Hae tetãme mitãkuéra Merari rehegua, Levitakuéra opytavaekue, aretã Zabulón guive, Maán, ha kaaguy henda chupe, ha Kadés, ha kaaguy henda chupe, Hae Sella, hae umi tenda okápe ijatyguáva, távakuéra mbohapy. Ha amo Jordán yguápe Jericó gotyo, Rubén tribu guive, táva oñemiguáva táva oñembojeýva ojeukáva rehe, Bosor kaaguy rupápe, Misor, ha umi ivevúi, ha Jazer, ha umi ivevúi. Ha Dekmon ha umi ñu hekýva ichupe, ha Mapha ha umi ñu hekýva ichupe: irundýva

táva. Ha Gad tribu-gui, táva oñembyai vende oñemondóva mbaéichapa, ha Ramoth Galaad-pe ha iñembohypy, Mahanaim ha iñembohypy, Ha pe Hesyvõ ha umi kaaguy oñemongakuaáva chupe, ha pe Jasere ha umi kaaguy oñemongakuaáva chupe, opaite umi táva irundy. Opaite táva koã mitãkuéra Merari rehegua amoã reta ichupekuéra rehegua, koã oñemoĩvaekue guive pehẽngue Levi rehegua, ha oiko koã ñemby, táva pahapy.

Opaite táva Levita-kuéra pypyte jeguereko Israél memby-kuéra, pokõi pa irundyve táva, ha umi kokue atyguáva ichupe. jerére táva koã rehegua, táva ha yvyraãnga jerére táva rehegua opaite táva koãme

Hae Señor omeẽ Israel-pe opaite yvy, hae oñemboaje omeẽ hagua itúva-kuérape, ha okambyréi chupe, ha oiko chupe ryepýpe. Ha Karai omopyrũ chupekuéra opaite hendýpe, ojejura haguéicha ichupe ruãnguérape. Ndoñepyrũi mávave tenondépe chupekuéra opaite chupekuéra ñandirũgui. Opaite chupekuéra ñandirũ omeẽ Karai chupekuéra pópe. Ndojejavýi peteĩve umi ñeẽ porã oñeẽvaekue Ñandejára Israel memby kuérape; opaite oiko.

22

Upéicha ombyaty Josué umi mitã Rubén, ha umi mitã Gad, ha pe mbytepyte tribu Manasés. Ha hei chupekuéra: Pehendu opaite mbae opaichagua ombohasáva pendéve Moisés, Señor

rembiokuái, ha peñemboguata che ñeẽ rehe opaite mbae opaichagua ombohasáva pendéve. Ndapejavýi peñe hermano-kuéra koã ára hetave, ko árape ğuare peñongatu pe mandamiento Señor Ñandejára peñe-gui. Koãga omombýta Señor Túva ñande ñande hermano kuérape, oĩva manera hei chupekuéra. Koãga upéicha ojevy haguére, peho pende óga kuérape ha pende yvy pende posesión-pe, oĩva omeẽ pendéve Moisés ambue lado Jordán-gui. Hae katu peñongatu iterei pejapo umi mbaeporã ha pe teko, oñeẽporã ñandéve pejapo Moisés pe tembirekoa Señor rehegua, pehayhũ Señor pe Ñandejara ñande rehegua, peguata opaite umi tape hese rehegua, peñongatu umi mbaeporã hese rehegua, ha peñembojoaju hendive, ha peñemombaapo hendive guive opavave pe apytuũ pende rehegua, ha guive opavave pe tekove pende rehegua. Ha Josué omborayhu chupekuéra ha omondo chupekuéra, ha oho chupekuéra iógape.

Ha ha mbytepegua tendota Manasés-pe omeẽ Moisés Basán-pe, ha ha mbytepegua omeẽ Josué umi tapichai ichupe ndive ha ambue gotyo Jordán-gui paũ yguasu rehe, ha arakaeve omondo chupekuéra Josué umi óga ichupekuéra gotyo ha ombaraete chupekuéra. Ha heta viru rupive oho hikuái ógape, ha mymba heta iterei, ha plata, ha kuarepoti, ha kuarepoti hatã, ha ao heta; ojapoi hikuái mbae japopyre vaekue tuvicha rehe irũnguéra ndive.

Ha oho umi mitã Rubén, ha umi mitã Gad, ha pe pyte tribu Manasés, umi mitã Israel guive, Silo-pe, yvy Canaán-pe, oho

hagua Galaad-pe, yvy jereraha chupe, haekuéra ojereraha chupe Señor ñeẽ rupi Moisés po-pe.

Haekuéra oho Galaad-pe Jordán-gui, haéva oĩ Canaán yvy-pe, ha omopuã mitãkuña Rubén-gua, ha mitãkuña Gad-gua, ha vaicha mitã Manasés-gua upépe peteĩ altar Jordán ári, peteĩ altar tuicha ohecha hagua.

Ha hendúva mitã Israel oñeẽ: Ehecháke omopuã mitã Rubén, ha mitã Gad, ha peteĩ vore tendaguasu Manasés peteĩ altar ári ñemby yvy Canaán-pe, Galaad Jordán-pe, ambue gotyo mitã Israel. Ha oñembyaty peteĩteĩva umi mitã Israel Shiloh-pe, upéicha ojevy yvate rire oñorairõ haguã chupekuéra.

Ha omondo mitã Israel-gua mitã Rubén-pe ha mitã Gad-pe ha mitã peteĩ vore tribu Manasés-gua yvy Galaad-pe, ha avei Fineás, mitã Eleazar-gua, mitã Aarón-gua, sacerdote guasu-gua. Ha paũ mbaapookuéra hendive, mbaapoo peteĩ óga atýgui opaite tendaguasu Israelgui, mbaapookuéra óga atýgui hae suu mbaapookuéra Israelgui. Ha oguahẽ Rubén ray kuérape, ha Gad ray kuérape, ha Manasés tribu mbytépe Galaad yvy-pe, ha oñeẽ hendive heívo, Koã mbae hei opaite aty Señor rehegua: Mávapa ko jejavy koã, ojavy peẽ Túva Israel rapykuéri, ojevy ko árape Señor guive, omopuã peẽme peẽme guára altar, apostatakuéra peẽ oiko Señor guive? ¿Nahániri michĩmi ñandéve pe angaipa Peor, upéicha ndajapojehéi ñande hesegua guive koẽ ára peve? Ha oiko mbaasy pe tendaguasúpe Señor mbae. Ha peẽ peñemboyke ko árape Señor-gui, ha oĩta oiméramo peñemboyke

ko árape Señor-gui, ha koẽrõ opaite Israel ári oĩta pe pochy. Ha koágã ñande mbae michĩmi yvy peẽ pe kataskeseo peẽ, peñembyai yvy pe Señor kataskeseo, oũ upépe karpa Señor, ha pekatakleronomesetape ñandépe, ha ani Tupã apóstata peiko, ha peẽ ani peñemboyke Señor gui, rupive oikodomésa peẽ altar okápe altar Señor Tupã ñande gui. ¿Ndaipóri piko Achar Zaragua ojejapóva jeheka rupive ojeheka apo mbae moñemyrõ-gui, ha opavave aty Israel-pe oiko pochy? Ha koã peteĩ hae imbaete omano ianguja voi-pe.

Ha haãmbae mitã Rubén, ha mitã Gad, ha pe pytia tribu Manasés, ha oñeẽ pe comandante mil-kuéra Israel-pegua, heívo: Pe Túva Túva Ñandejára hae, ha pe Túva Túva haete oikuaa, ha Israel haete oikuaáta, oiméramo ñembotove-pe rojejavýma Ñandejára renondépe, ani ombopore ore ko árape koãgã. Ha ñande jajapo ñandéve guára altar oñemboya hağua Ñandejára Ñandeyára Tupã guive, ñamboguejy hağua hendive pohã ñemboguejy, ha jajapo hağua hendive pohã ñemboporã, Ñandejára oheka porãta.

Haekuéra ñande jajapo ko mbae ñane jepyamongeta hağua ñeẽ rehe, ñande jee hağua, ikatu hağuáicha ani hei koẽrõ ne mitãkuéra ñande mitãkuérape: ¿Mbae nde Señor Túva Israelgua? Ha ñande rembiapo omoĩ Ñandejára ñande ha peẽ mbytépe pe Jordán, ha ndaipóri peẽme mbae Ñandejára rehegua, ha omboguejýta pe mitãkuéra peẽgua pe mitãkuéra ñandegua haguã ani oñemombaeguasu Ñandejára. Ha ñande jee jajapo upéicha, pe jajapo hağua pe altar koã, ndahaéi

oñemombaeguasu rehe avave, ndahaéi avei oñemombaeguasu rehe oñemosãso. Hae katu ikatu hağua koã mbaekuaarã mbytépe ñande ha peẽ, ha mbytépe umi ñande ray'y ñande rire, mbaéichapa ñamombaapo mbaapo Karai oñondépe, umi ñande mbae ojejapo ha umi ñande mbae oñembohovái ha umi ñande mbae oñembohovái ñemopotĩ rehegua, ha ndoheímoãi umi peẽ mitãkuéra umi ñande mitãkuéra koẽrõ: Ndaipóri peẽme mbae Karai rehegua. Ha ñande jae, oiméramo jave ha oñeẽramo ñandéve, térã ñande generación-kuérape koẽrõ, ha heiramo: Ehecha ñandejára altar-gui ojejapóva, pe ojapo ñande ru-kuéra, ndahaéi ofrenda rehe ndaipóri mbaeve-kue rehe, ha katu testimonio hae peẽ mbytépe ha ñande mbytépe, ha ñande memby-kuéra mbytépe. Mbae oiko upéicha ore ñambojevy Ñandejára guive ko árape ko ára ñambojevy Ñandejára guive, upévare ñamopuã ore altar yva yvoty ofrenda-pe, ha sacrificio-kuérape Salamina, ha sacrificio salvación-pe, sapyánte altar Ñandejára mbae oĩ tenonde carpa isupe.

Ha hendúvo Fineás sacerdote ha opavave mburuvicha tendota Israel oĩva hendive ñeẽ oñeẽvaekue mitã Rubén ha mitã Gad ha pyahu tribu Manasés, vyapavẽ chupekuéra. Hae oî Fineés, tuvicha pohanohára, Rubén memby kuérape ha Gad memby kuérape ha Manasés yvyrarópa mbytépe: Ko árape roikuaa haguére ñande ndive oî Ñandejára, haguére ndapeápe Ñandejára ñenonderã peáva, ha haguére peñemombyrỹ Israél memby kuéra Ñandejára póguive. Ha ojevy Fineás sacerdote ha umi mburuvicha umi mitã Rubén guive ha umi mitã Gad guive ha peteĩ vore tribu Manasés guive Galaad guive yvy Canaán-pe

umi mitã Israel rehe, ha ombohovái chupekuéra umi ñeẽ. Ha vya oñembohovái Israel memby kuérape, ha oñeẽ Israel memby kuérape, ha omborayhu Tupã Israel memby kuéra rehegua, ha hei ndovevéima oguapy hendive ñorairõme oñembyai hağua yvy Rubén memby kuéra ha Gad memby kuéra ha Manasés tribu pyte rehegua, ha oiko hese.

Ha Josué oheramoĩ pe altar Rubén-pe, Gad-pe ha pe pyhapy tribu Manasés-pe, ha hei: Testimonio hae oĩ hendive mbytépe, hína Señor pe Dios hendive hae.

23

Ha oiko rire ára heta rire upe Karai omeẽ pyaguapy Israel-pe opaite vaekue enemigo chupe jerere gotyo, ha Josué tuja oñembotuichavéva ára-pe. Ha Joshua ombyaty mayma Israel mitãnguéra ha consejo de ancianos ichupe ha gobernante ichupe ha juez ichupe ha escriba ichupe, ha hei hendive: Che atuja ha che avanzado umi ára, Peẽ katu peẽ peecha heta mbae ojapo Señor Túva ñande opavave umi tetã koãpe ñande ova renondépe, porque Señor Túva peẽme hae oñorairõ peẽme guarã. Ehecha mbaéichapa aporã peẽme umi tetã oĩva gueteri peẽme guarã koãva umi jererã rupive umi tetã peẽme, Jordán guive opavave umi tetã, ha ambyai porã, ha paraguasu tuichavéva guive oñembyai kuarahyresẽ ári.

Ñandejára haekatu Túva ñande ko omoĩporãta chupekuéra

ñande resa guive, peve oñemano peve, ha omondóta chupekuéra mymba kaaguy mymba kaaguy, peve omoĩporãta chupekuéra ha tuvicha chupekuéra resa guive peẽ, ha peguerekóta yvy chupekuéra, oñeẽháicha Ñandejára Túva ñande peẽme. Pejesarekóke oĩ haguére iterei pejeguereko ha pejapo opaite umi ojehaíva pe arandukápe umi teko Moisés-pegua, ikatu hağua ani peñembojere akatúape térã asúpe. Ikatu hağua ndapeikéi koã tetã oĩmbáva koãva, ha koã túva réra chupe ndojeréitamoãi peẽme, avave ndapeñemboguatái, avave ndapeñemombaeguasúi chupekuéra. Ha katu Ñandejára Ñande Ru peñembojoajúta, oĩháicha pejapo ko árape ğuare. Ha Yara omboguetáta chupekuéra hesape nde resa guive tetã tuichavéva ha mbaretéva, ha mávave ndoñembohovái ñande renondépe ko ára peve. Peteĩ peẽme oñehaã mil, ikatúre Señor Ñandejára Túva ko oñorairõ peẽme, oikuaáicha oikuaa ñandéve.

Ha peñongatu iterei pehayhuve hağua Ñandejára ñande Ñandejára Túva. Oiméramo peñembojere ha peñembojoaju umi tetã opytáva koãva umi pende ndive, ha pejapo jepósa hendive, ha peñembojehea hendive ha umíva pendive. Peikuaa hína que ndomoĩvéima Ñandejára oñembyai hağua umi tetã koãva nde róga guive, ha oikóta taangambyry ndéve ğuarã, ha oikóta jejavy, ha oikóta juky nde pytaípe, ha oikóta huy nde resápe, opa peve nde kañy ko yvy porãitéva guive, oñemeẽva ndéve Ñandejára nde Ñandejára rupive.

Che hae katu ajesarái pe tape, péicha avei opavave umi yvy ári, ha peikuaáta pende pya ha pende ñeã reheve, péicha ndojeýi

peteĩ ñeẽ opavave umi ñeẽ guive, umi hei Ñandejára Ñanderu Tupã ñande rehe opavave umi mbae ñanderehe, ndojejavy chupe guive. Ha oĩta mbaéichapa oguahẽ ñandéve opaite ñeẽ porã umi oñeẽva Ñandejára peẽme ári, upéicha ramo ogueruúta Ñandejára Ñanderu peẽme ári opaite ñeẽ vai peve omboyke peve pewme yvy porã koágui, umi omeẽva Ñandejára peẽme. pehenguépe pemboykévo aliánsape Señor Ñandejára ñandéve omandáva ha peho pemoñemboe ambue Túpakuérape ha pemombaeguasu chupekuéra

24

Ha Josué ombyaty opaite ava Israel reko Silo-pe, ha oshenói ichupe mburuvicha tuja ichupe, ha ohai kuaa ichupe ha juez ichupe, ha omoĩ ichupe Tupã renonde.

Hae Josué hei opaite tapicha rehe: Koã mbae hei Señor Dios Israel: Yvate río rehegua oiko umi peẽ ramõi ñepyrũme, Taré, Abrahán ramõi ha Nacor ramõi, ha ombaapo túva ambuépe. Ha che agarraha nde ru Abraham y okápe guive, ha che amoñeẽ chupe opaite yvy-pe, ha che ambohetave hembitya, ha che ameẽ chupe Isaac. Hae Isaac-pe Jacob hae Esau, hae ameẽ Esau-pe yvyty Seir oiporu hagua chupe, hae Jacob hae mitãkuéra oguejy Egipto-pe, hae oiko upépe tetã tuicha hae heta hae mbarete, hae Egipto-gua-kuéra omboasy chupekuéra. Ha che ajapo Egipto umi señal rupive che ajapovaekue chupekuéra apytépe. Ha upéi koã mbae, oguenohẽ ñande ru kuéra Egiptogui, ha peike táva

pytãme, ha Egipto kuéra okañy ñande ru kuéra rapykuéri mbayrúpe ha kavajúpe táva pytãme. Ha ñañeẽ Ñandejára-pe, ha omeẽ arapo ha pytũ ñande mbytépe ha mbytépe Egipto-kuéra-gui, ha ogueru poa ári hesekuéra, ha oñembotavy hesekuéra, ha ohecha peñe resa opaite ojapo Ñandejára yvy-pe, Egipto-pe, ha peime kaaguy ñu-pe ára hetave.

Ha ogueru ñande yvy Amorita kuéra oikóva amo gotyo Jordán-gui, ha omboguejy ichupe kuéra Ñandejára ñande po-pe, ha peipytyvõ yvy ichupe kuéra-gui, ha pembyai ichupe kuéra nde ova guive.

Ha oñepyrũ Balak, Zippor-gui mburuvicha Moab, ha oñembyaty oñorairõ haguã Israel rehe, ha omondo rire ohenói Balaam ojapyhy haguã oreve. Ha ndoipotái Ñandejára Tupã nde rehegua ombyai nde, ha mbaeporã rupive ombaeporã oréve, ha oñembohory orére po guive ichupe kuéra rehegua, ha omeẽ ichupe kuéra. Ha peñemboja Jordán, ha peñeguahẽ Jericó-pe, ha oñorairõ ñande rehe umi oikóva Jericó-pe: amo Amorreíta, ha Cananeíta, ha Pereseíta, ha Heveíta, ha Jeboseíta, ha Heteíta, ha Girgaseíta, ha omeẽ ichupe Ñandejára umi ñande pópe. Ha omondo tenonde peẽme pe tahýi, ha omondo chupekuéra ore ñova guive papapy mokõi rey Amorréa-kuéra rehegua, ndahaéi ne kyse rupive avave ndahaéi ne huy rupive.

Hae omeẽ pendéve yvy upépe ndapeñembotaséi, ha táva umi ndapembohasýiva, ha peñemohenda upévape, ha vide ha oliva yvyra umi ndapeñotỹiva peẽ, pehou.

Ha koágã pekya Señor, ha pemombaapo chupe oñemboete porãme ha tekojoja porãme, ha peipea umi tupã ambue, umi ombaapo chupekuéra ñande ru kuéra upe ámba ysyry ha Ehipto-pe, ha pemombaapo Señor-pe. If ha ndoikóvai peẽme pemombaapo Señor-pe, peiporavo ko árape mávape pemombaapóta, térã umi túva ñande ru kuéra-pe, umi oĩva ysyry gotyo, térã umi túva Amorreo-kuéra-pe, umi yvy-pe peikóva haekuéra yvy-pe, che ha che róga ñamombaapóta Señor-pe, imarãngatúgui.

Ha mbaeichagua ñembohovái, tetã omombeu: Ani oiko ñandéve ñaheja Señor, upéicha rupi ñamomba tupã ambuépe. Ñandejára pe Túva ñandéva, hae Túva hae, hae omboguejy ñande ha umi túva ñandéva Ehipto guive, ha oñangareko ñande opavave pe tape upépe jahata, ha opavave umi tetã jahasa umíva rupive. Ha omboguejy Yara Amorita ha opavave tetã oikóva yvy ore ñova guive, ha avei ñande ñañemboguata Yarape, kóva rupi Ñandejara ñande ha.

Hae Josué hei tetã rehe: Ndaikatúi peñemboe Señor-pe, upéicha rupi Túpa saỹ hae, ha oñemondýiva koã ndomoãi umi peangaipa ha umi pembaapo vai. Cuando peẽ peresãi Señor ha peẽ peservi dioses ambue, ha oúva ombyai peẽme ha omohuã peẽme hendive cual porã ojapo peẽme. Hae tapicha oñeẽ Josué-pe: Nahániri, ha katu Ñandejára-pe ñamombaapo.

Hae Josué hei tetãyguakuérape: Testigo peẽ peẽ rehe, haére peẽ peiporavo Señor pe omboguata chupe. Ha koágã peipea umi

tupã ambue umi peẽme, ha pemboguata pe pya penderehe Señor Tupã Israel-pe. Hae oî tetã Josué-pe: Ñandejára ñamombaapo ha iñeẽ chupe ñañehendu.

Ha Josué omoheñói tetã reko tapicha kuéra ndive ko ára upépe, ha omeẽ chupekuéra tekokatu ha ñemboaty Silo-pe, Tupã Israél-pegua rógape tenondépe. Ha ojehai umi ñeẽ koã kuatiápe tekokatu Tupã rehegua, ha ojagarra itakusu tuicha, ha Josué omoĩ hae yvyramata guýpe Señor renondépe. Hae jee Josué tendotakuérape: Ehecháke ko itakusu oĩta peẽme testimonio-pe, hae mbae hae ohendu opaite umi mbae jeepyre chupe Señor rupive, hae mbae oñeẽ peẽme ko árape, ha ko oĩta peẽme testimonio-pe umi paha rehe umi ára rehe, arakaeve peẽ pejavya Señor che Ñandejára-pe. Ha Josué omondo pe tetã, ha oho peteĩteĩva henda-pe. Ha Israel ombojerovia Señor-pe opavave ára Josué-gua, ha opavave ára tuvicha mburuvicha-kuéra-gua opaichagua omoñepyrũ porã ára Josué rire, ha opaichagua ohecha opavave tembiaporã Señor-gua opaichagua ojapo Israel-pe.

Ha oiko upépe umi mbae rire ha omano Josué, Nun memby, Señor ñemboe, peteĩ sa peteĩ pa ary reheve. Haekuéra oñembohory chupe umi mbae yvate rehe iporción-pe Thamnasaarch-pe, yvyty Ephraim-pe, yvoty guive yvyty Gilead-pe.

Ha umi kangue José oguenohẽ umi mitãkuéra Israel Egipto-gui, ha oñoty Siquem-pe, pe mbae-pe kokuépe oũ ojogua Jakõ umi

Amorreo-kuéra-gui oiko-va Siquem-pe ovecha peteĩsa, ha omeẽ chupe José mbae-pe.

Ha oiko rire koã mbae, Eleazar, Aaron memby, sacerdote tuichavéva omano, ha oñehapykuéra Gabaár-pe, Fineés memby ijáva, upe omeẽva ichupe yvyty Efraím-pe.